

Харківський національний
економічний університет

Управління розвитком

*Міжвузівська науково-практична конференція
"Регіональна політика в Україні:
напрями її реалізації та правові аспекти"*

26 квітня 2011 року

Секція 1

*"Проблеми розвитку регіонів України
на сучасному етапі"*

Секція 2

*"Ефективна діяльність підприємств
як основа розвитку регіону"*

Секція 3

"Правові аспекти регіонального управління"

Збірник наукових робіт

№ 8 (105) 2011

видається щомісячно

Харків · ХНЕУ · 2011

Засновник і видавець ХНЕУ.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 16779–5351 ПР. від 21.05.2010 р.

Затверджено на засіданні
вченої ради університету,
протокол № 7 від 18.04.2011 р.

Редакційна колегія

Пономаренко В. С. — докт. екон. наук, професор (головний редактор)

Афанасьєв М. В. — канд. екон. наук, проф.

Внукова Н. М. — докт. екон. наук, проф.

Грігорян Г. М. — докт. екон. наук, проф.

Гриньова В. М. — докт. екон. наук, проф.

Дікань Л. В. — канд. екон. наук, проф.

Дороніна М. С. — докт. екон. наук, проф.

Іванов Ю. Б. — докт. екон. наук, проф.

Кизим М. О. — докт. екон. наук, проф.

Клебанова Т. С. — докт. екон. наук, проф.

Левикін В. М. — докт. техн. наук, проф.

Малярєвський Ю. Д. — канд. екон. наук, доц.

Назарова Г. В. — докт. екон. наук, проф.

Орлов П. А. — докт. екон. наук, проф.

Пушкар О. І. — докт. екон. наук, проф.

Сєдова Л. М. — відповідальний секретар

Тридід О. М. — докт. екон. наук, проф.

Українська Л. О. — докт. екон. наук, проф.

Хохлов М. П. — докт. екон. наук, проф.

Ястремська О. М. — докт. екон. наук, проф.
(заступник головного редактора)

Поштова адреса

засновника і видавця:

61001, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Головний редактор **Пономаренко В. С.**

Конт. телефон: (057)702-03-04

Поштова адреса редакції:

61001, Україна, м. Харків,
пров. Інженерний, 1а, 1 під'їзд

Зав. редакції **Сєдова Л. М.** (057)758-77-05

Редакція (057)758-77-04

Редактори: **Замазій О. Є., Дуднік О. М.,
Лященко Т. О., Муштай Т. О.,
Носач О. С., Семенова І. М.**

Комп'ютерна верстка: **Вяткіна О. С.
Сосненко Л. С.**

E-mail: vydav@ksue.edu.ua

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про публікацію статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

При передрукуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

Підписано до друку 18.04.2011 р.

Формат 84×108 1/16. Папір MultiCopy.

Ум.-друк. арк. 28,5. Обл.-вид. арк. 35,91. Тираж 500 прим. Зам. № 225.

Ціна договірна.

Видавець і виготівник — видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.

Секція 1

"Проблеми розвитку регіонів України на сучасному етапі"

УДК 332.145(477.54)

Пілат Г. І.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотация. Розглянуто соціально-економічний стан Харківського регіону. Проаналізовано показники, що характеризують сучасний стан області. Визначено основні проблеми регіону.

Аннотация. Рассмотрено социально-экономическое состояние Харьковского региона. Проанализированы показатели, характеризующие современное состояние области. Определены основные проблемы региона.

Annotation. The socio-economic situation in Kharkiv region is considered. Indicators, which characterize an area current state, are analyzed. The basic trends of the region are defined.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, регіон, промисловість, транспорт, зв'язок, дохід.

Добробут життя населення, доходи державного і місцевих бюджетів, державних і цільових фондів багато в чому залежать від розвитку областей, які є складовою частиною території країни. Перед різними гілками влади нашої держави поставлено завдання щодо суттєвого прискорення соціально-економічного розвитку регіонів, яке необхідне для інтеграції України в європейські структури [1]. Тому важливе значення й особливу актуальність у сучасних умовах господарювання мають питання соціально-економічного розвитку регіонів України.

Дослідженням проблем оцінки соціально-економічного розвитку Харківського регіону займаються такі вчені-економісти, як: Аваков А. Б., Кодацький В. П., Белова О. В., Саговський І. М. та ін. Але слід зазначити, що деякі питання залишаються відкритими і потребують подальших досліджень. У зв'язку з цим метою даної статті є оцінка соціально-економічного розвитку Харківського регіону, а також визначення шляхів його прискорення.

Для детальнішого аналізу розглянемо показники соціально-економічного розвитку у таких сферах, як промисловість, транспорт, сільське господарство, доходи та зайнятість населення [2].

Протягом останніх років промисловість Харківщини розвивалася, поступово нарощуючи обсяги виробництва, проте фінансова криза, яка у 2008 році охопила світову економіку, позначилася і на роботі промисловості у 2009 році – рік почався із падінням виробництва на 28,6 % [2]. У 2010 р. індекс промислової продукції порівняно з попереднім роком становив 105,8 %, в цілому по Україні – 111 % [3].

Необхідно зазначити, що у рамках підготовки до чемпіонату з футболу Євро-2012 у серпні 2009 року відкрито новий вокзал на станції Куп'янськ-Вузловий, що є окрасою міста та візитною картою "східних воріт" українських залізниць і забезпечує істотне покращення рівня обслуговування пасажирів означеного регіону.

У 2010 р. всіма видами транспорту перевезено (відправлено) 39,4 млн т вантажів, виконано 23 096,3 млн т вантажної роботи. Проти 2009 р. обсяги вантажних перевезень та вантажної роботи збільшилися на 0,1 та 10,4 % відповідно [3].

Для сільського господарства стратегічним пріоритетом 2009 року стало подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи. Сільськогосподарські та інші підприємства аграрного сектору в умовах, коли фінансова криза охопила банківську систему, одержали протягом 2009 року 335,8 млн грн кредитів комерційних банків на покриття невідкладних поточних витрат. Обсяги прямих іноземних інвестицій у сільське господарство області склали 42,1 млн дол. США, що на 2,1 % більше порівняно з 2008 роком. Це говорить про те, що сільське господарство має тенденцію до розвитку [4].

У зв'язку з фінансовою нестабільністю обсяг виробництва валової продукції сільського господарства області за 2010 р. (за попередніми даними) порівняно з минулим роком скоротився на 12,9 %, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – на 14 %, у господарствах населення – на 12 % [4].

Що стосується заробітної плати в регіоні, то вона майже в усіх видах економічної діяльності протягом 2009 року мала тенденцію до зростання. Найбільш оплачуваною залишалася праця у зайнятих на підприємствах добувної промисловості та в установах фінансової діяльності. Розмір заробітної плати працівників цих видів діяльності у грудні 2009 року склав відповідно 4 713 та 4 421 грн, що у 2,1 – 2,2 раза



більше від середнього показника по області, який у січні – листопаді 2010 р. становила 2 029 грн. Порівняно з минулорічним показником заробітна плата збільшилась на 17,8 % [3].

Таким чином, практично всі показники, які характеризують соціально-економічний розвиток Харківської області, у 2010 році покращились порівняно з 2009 роком, але спостерігаються такі тенденції, як відсутність чіткої законодавчої бази, зниження якісного рівня соціально-економічного потенціалу, невідповідність доходів населення та його купівельної спроможності. Тому для прискорення соціально-економічного розвитку як Харківського регіону, так і всієї України доцільно, на погляд автора, визначити такий комплекс заходів: удосконалення законодавства України на різних рівнях, застосування належного контролю з боку органів виконавчої влади, регулювання цінової політики.

Наук. керієн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Кодацький В. П. Оцінка економічного розвитку Харківщини / В. П. Кодацький // Економіка фінанси і право. – 2009. – № 8. – С. 3–5. 2. Аваков А. Б. Що зроблено. Харківщина 2009 [Електронний ресурс] / А. Б. Аваков. – Режим доступу : <http://kharkivoda.avakov.com>. 3. Григорчук М. О. Соціальне економічне становище Харкова у 2010 році / М. О. Григорчук // Держкомстат України. – 2011. – № 40. – С. 3–17. 4. Клебанова Т. С. Дифференціація регіонів України по уровню социально-экономического развития / Т. С. Клебанова, Т. Н. Трунова // Економіка розвитку. – 2009. – № 1(49). – С. 5–8.

Сазонова О. С.

УДК 658.5.012

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Проанализировано современное состояние инновационной деятельности в Украине и выявлены причины, препятствующие инновационному развитию.

Анотация. Проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності в Україні та виявлено причини, що перешкоджають інноваційному розвитку.

Annotation. The current state of innovation activity in Ukraine is analyzed and obstacles to innovative development are identified.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, инновационный проект.

Актуальность статьи заключается в том, что с развитием НТП, новых технологий и роста конкуренции отечественные товаропроизводители стали заинтересованы в развитии своей деятельности преимущественно на основе инновационного подхода и главной целью стратегического плана должна стать разработка новых товаров и услуг.

Понятие "инновации" как экономической категории ввел в научный оборот австрийский экономист И. Шумпетер [1]. Понятие "инновация" (в англ. – Innovation) следует понимать как новый или усовершенствованный продукт или технологию, созданную в результате использования новшества и реализуемую на рынке или внедренную в производственную, управленческую или иную деятельность [2].

Успешность деятельности предприятий зависит от использования современных технологий, а конкурентоспособность продукции – от соответствия технического уровня продукции последним достижениям научно-технического прогресса. Внедрению инноваций в Украине препятствует ряд причин. Среди них основными являются: отсутствие четких механизмов рассмотрения инновационных проектов; правовая незащищенность проектов, неразвитость инновационного рынка. Вследствие вышеуказанных причин инвесторы не желают финансировать инновационные проекты [3]. Для Украины средний показатель внедрения инноваций не превышает 5 %. Это уже привело к гибели многих предприятий, и большинство предприятий Украины по этой причине находятся на грани гибели [4].

Результативность формирования инновационной модели развития зависит от достаточности объемов финансирования и разнообразия финансовых источников. Одним из обобщающих количественных критериев оценки инновационного потенциала страны являются расходы на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы (НИОКР) и образование. В развитых странах они составляют от 2,5 до 3 % валового внутреннего продукта (при нижнем допустимом уровне 2 %).

В Украине удельный вес расходов на НИОКР к ВВП составлял в 2004 г. 1,2 %, его доля постепенно снижалась на протяжении следующих лет и составляла в 2009 г. 0,89 % [5].

Оценивая показатели наукоёмкости в Украине за период с 2004 по 2009 гг., можно констатировать, что наука в Украине выполняет лишь познавательную функцию.

© Сазонова О. С., 2011

В Украине нет инновационного бума, потому что наука и бизнес в нашей стране говорят на разных языках [6]. Им проще найти общий язык с иностранными партнерами, чем с соотечественниками.

За последние восемь лет около 40 % общего объема новых технологий, необходимых для модернизации отечественной промышленности, было приобретено за пределами Украины [6]. Таким образом, украинские предприятия финансируют не собственную науку, а фактически спонсируют иностранных изобретателей и инноваторов.

В то же время разработки отечественных ученых охотно покупают за границей. Практически пятая часть научного потенциала Украины работает на иностранные заказы. В сфере технических наук эта часть составляла в 2009 году 24,6 %, в секторе отраслевой науки – 27,2 %, в институтах Министерства промышленной политики – 41,4 %. Однако, продавая иностранным предприятиям свои разработки, украинские ученые (и страна в целом) лишаются авторских прав и львиной доли заработков. Ведь главным образом доход приносит прибавочная стоимость, созданная в результате инновационной деятельности [7].

Анализ основных показателей, характеризующих состояние инновационной деятельности в Украине, свидетельствует не о росте инновационной активности, а, наоборот, о ее замедлении. Перечисленные причины являются основными и в совокупности определяют главную проблему: состояние инновационной деятельности в стране не отвечает потребностям развития национальной экономики, ее структурной перестройки и повышению конкурентоспособности.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Література: 1. Макконел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика : учебник / К. Р. Макконел, С. Л. Брю ; пер. с англ. – К. : ХаГар, 1998. – 785 с. 2. Управление организацией / под ред. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 669 с. 3. Гусаров В. М. Теория статистики : учебное пособие для вузов / В. М. Гусаров. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 2000. – 247 с. 4. <http://ubr.ua/>. 5. <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 6. <http://www.expert.ua/>. 7. <http://investory.com.ua/>.

УДК 005.334:336.71

Уманець М. В.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ БАНКУ – ЗАПОРУКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

Анотація. Досліджено інструменти антикризового менеджменту у банках. Подано рекомендації щодо удосконалення антикризового менеджменту в українській банківській системі.

Аннотация. Исследованы инструменты антикризисного менеджмента в банках. Представлены рекомендации по усовершенствованию антикризисного менеджмента в украинской банковской системе.

Annotation. The tools of anticrisis management in banks are explored. The recommendations on improvement of anticrisis management in the Ukrainian banking system are suggested.

Ключові слова: банківська криза, антикризове управління банком, інструмент антикризового регулювання.

З огляду на світові тенденції глобалізації національних економічних систем та їх структурних елементів необхідно відмітити значущість менеджменту під час кризових явищ. Тому, погляд автора, питання ефективного управління ресурсами як окремих банків, так і банківської системи в цілому на сьогодні є досить актуальним.

Вивченням проблем управління банками у кризових умовах та дослідженням відповідного інструментарію займалися такі науковці, як А. Арістова [1], В. Джулай [2], В. Коваленко [3] та ін.

Метою статті є обґрунтування антикризового менеджменту банку як основи фінансової стабільності регіону. Для досягнення зазначеної мети було вирішено такі завдання: проаналізовано накопичений досвід антикризового управління банками та подано рекомендації щодо його удосконалення в Україні.

У сучасній науковій літературі немає однозначного визначення банківської кризи як однієї з типів фінансових криз, проте, узагальнюючи дослідження науковців [1 – 3], можна визначити банківську кризу як системні процеси впливу капіталу з банківської системи держави, що, як наслідок, має падіння рівня платоспроможності та/або банкрутство банківських установ і, таким чином, скорочення чисельності останніх.

© Уманець М. В., 2011



Антикризове управління банком можна визначити як постійно діючий специфічний вид управління, спрямований на попередження можливих ускладнень у діяльності банку, нейтралізацію кризових явищ і забезпечення його подальшого функціонування та розвитку шляхом вчасного вжиття адекватних управлінських рішень й ефективного використання внутрішніх ресурсів [1, с. 91–92].

Система зазначених заходів повинна розроблятися залежно від масштабу кризи: на макрорівні мають реалізуватися стратегічні заходи антикризової політики держави, на мезорівні – комплекс заходів щодо фінансового оздоровлення банків, на мікрорівні – комплексна система заходів щодо коригування операційної діяльності банку.

Для подолання кризових явищ у банківській системі як на макро-, так і на мезорівні держава може використовувати певні інструменти. Їх можна поділити на ринкові та неринкові [1, с. 92; 2, с. 87]. До неринкових відносяться заходи надзвичайного характеру (призупинення повернення депозитів) та обмеження банківської конкуренції та кола діяльності (регулювання відсоткових ставок і валютних операцій, пряме кредитування пріоритетних секторів тощо). Ринковими є фінансові (надання державних гарантії за вкладками та іншими зобов'язаннями банків, надання банкам фінансової допомоги державою, вливання приватного капіталу тощо), операційні (реструктуризація короткострокових активів, викуп прострочених зобов'язань тощо) та структурні інструменти (ліквідація, злиття та поглинання банків, їх приватизація тощо).

Інструменти антикризового управління на макрорівні застосовуються окремими банками відповідно до ситуації, що склалася на певний період часу. До них належать: внутрішні нормативи та ліміти (фінансові, матеріальні, система тарифів тощо), реорганізація банків за власною ініціативою (зміна управлінської структури, зміна учасників, входження до банківської групи тощо) та спеціальні заходи (аутсорсинг, бенчмаркінг) [3, с. 149].

Отже, узагальнюючи зазначене, можна зробити висновок, що фінансові інструменти спрямовані на підвищення ефективності монетарної політики держави, структурні інструменти – на оптимізацію внутрішньої та зовнішньої структур банків, операційні інструменти – на удосконалення внутрішнього моніторингу структури активів та зобов'язань банківських установ.

Таким чином, для подолання кризових явищ у діяльності вітчизняних банків у рамках реалізації системи антикризового управління пропонується впроваджувати такі рекомендації: 1) на рівні банку забезпечити контроль за його фінансовими показниками та на основі їх динаміки постійно (бажано, щомісяця) корегувати оперативні та стратегічні завдання установи; 2) на рівні регіону за підтримки місцевої влади сприяти розширенню зв'язків між банківськими установами та іншими учасниками фінансового ринку з питань взаємного страхування ризиків та загальної ліквідності; 3) на державному рівні розробити та забезпечити комплекс заходів щодо звільнення великих банків від проблемних активів та надання фінансової допомоги проблемним банкам.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Арістова А. Інструментарій державного антикризового управління у банківському секторі / А. Арістова, Г. Мазур // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 2. – С. 88–102. 2. Джулай В. Інструменти антикризового управління в банківському секторі економіки України / В. Джулай // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – № 3. – С. 86–89. 3. Коваленко В. Банківська криза та інструменти антикризового управління / В. Коваленко, О. Коренєва, О. Крухмаль // Гроші, фінанси та кредит. – 2009. – № 2. – С. 144–150.

Шевченко К. О.

УДК [343.35:338.1](477)

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ І МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НЕЮ

Анотація. Проаналізовано стан розвитку тіньової економіки України. Розглянуто проблеми, які виникли у зв'язку з цим, і методи їх вирішення.

Аннотация. Проанализировано текущее состояние развития теневой экономики в Украине. Рассмотрены возникшие в связи с этим проблемы и методы их решения.

Annotation. The current condition of the shadow economy development in Ukraine is analyzed. Therefore the problems and methods of solving them are considered.

© Шевченко К. О., 2011

Ключові слова: тіньова економіка, рівень мінізації, групи чинників, методи, причини тіньової економіки, подолання тіньової економіки.

В Україні тіньова економіка поширена практично в усіх сферах економічної діяльності: будівельно-монтажному, агропромислового, паливно-енергетичному комплексах, фінансовому секторі, сфері інтелектуальної діяльності, торгівлі та в інших галузях і сферах [1, с. 11].

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою дієвістю правового поля й урядових програмних заходів боротьби з тіньовою економікою. Зростання рівня тіньової економіки у країнах світу є загальнопоширеною тенденцією (у середньому 6,2 % на рік), але в Україні офіційно визнаний обсяг тінізації (до 60 %) майже в 3 рази перевищує граничний рівень (20 %), що створило реальну загрозу економічній безпеці держави [2, с. 41].

В Україні проблеми тінізації економіки і корупції досліджували такі вчені, як З. Варналій, О. Власюк, В. Бородюк, В. Базилевич, Я. Жалізо, С. Коваленко та ін. Зарубіжними вченими теж напрацьовані відповідні методи дослідження тінізації економічних процесів та фінансові механізми легалізації світової економіки, зокрема у працях Дж. Гроссмана, Ю. Латова, Дж. Патенгіла, Е. Фейга та ін. [1, с. 8].

Мета роботи – визначити можливі варіанти подолання тіньової економіки в Україні.

Об'єктом дослідження виступає економіка України, а предметом – вплив тіньового сектору на економіку країни.

"Тіньова економіка" – це сукупність суспільних відносин, які виникають у ході економічної діяльності, містять легальні та нелегальні, систематичні чи одиничні діяння юридичних і фізичних осіб, спрямовані на пряме чи опосередковане отримання доходу, іншої економічної вигоди, що не задекларована для цілей оподаткування [3, с. 94].

Характерними для сучасного етапу розвитку України складовими тіньової економічної діяльності є: незаконна приватизація державної власності; випуск і реалізація необлікованої продукції та надання необлікованих послуг; нелегальні зовнішньоекономічні операції (контрабанда); нелегальний експорт капіталів; нелегальні валютні операції; кримінальний промисел; фінансове шахрайство; вилучення різниці між звітними і реальними цінами на товари та послуги при їх реалізації; дрібні розкрадання на підприємствах і установах; приховування реальних доходів громадян, доходів і прибутків підприємств від оподаткування; корупція [4, с. 22].

На думку сучасних фахівців, розвитку тіньової економіки сприяють такі чинники:

- діяльність незареєстрованих економічних структур;
- фінансова криза, її вплив та наслідки на економіку в цілому;
- реструктуризація сфер господарської діяльності;
- високі податки (на прибуток, прибутковий податок і т. д.);
- недосконалість процесу приватизації;
- недосконалість боротьби з економічною злочинністю та недостатня діяльність правоохоронних структур з питань припинення незаконної і кримінальної економічної діяльності;
- прогалини в законодавстві;
- нерівномірний розподіл валового внутрішнього продукту;
- зниження рівня життя населення та підвищення рівня безробіття.

У 2009 – 2010 роках рівень тіньової економіки України склав 55,1 % від офіційного ВВП. Показник тіньової економіки в Україні є найбільшим серед європейських країн [5].

Негативними наслідками впливу тіньової економіки на розвиток України є: криміналізація суспільства, нелегальний експорт капіталів та зменшення обсягів інвестицій в економіку, правовий нігілізм та недовіра до органів державної влади, непрозорий і несправедливий розподіл національного доходу, залежність від іноземних позичок, втрата промислового та інтелектуального потенціалів нації, скорочення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів [3, с. 95].

Протидія тіньовій економіці – це процес реалізації комплексу легальних, таємних заходів і процедур силами уповноважених законом суб'єктів з метою попередження та припинення тіньових економічних відносин, а також відновлення прав у сфері економіки [3, с. 96].

На думку автора, зниження рівня тінізації в Україні можна досягти завдяки забороні безконтрольного подання та залучення кредитів, відчуження власності та прийняття на себе зобов'язань неплатоспроможними підприємствами та громадянами. Важливо децентралізувати, зміцнити судову і правоохоронні органи, закріпивши за відповідними інститутами частки податкових доходів. Необхідно перетворити захист прав акціонерів, інвесторів і кредиторів у державний пріоритет.

Таким чином, можна зробити висновки про те, що найбільш влучним і результативним методом подолання тіньової економіки є створення умов для залучення її до легального сектору шляхом формування в останньому економічних переваг господарювання.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Гончарук Я. А. Вплив тіньового сектору та корупції на економічні системи / Я. А. Гончарук // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 2. – С. 7–21. 2. Дяченко Я. Я. Логіка упорядкування понятійного апарату і протидії тіньовій економіці / Я. Я. Дяченко // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 41–46. 3. Зверькова Н. Деякі питання визначення понять "тіньова економіка", "детінізація економіки" та "протидія тіньовій економіці" / Н. Зверькова // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 1. – С. 92–96. 4. Бородюк В. Оцінка стану тіньової економіки України та методи розрахунків її обсягів / В. Бородюк, Т. Приходько, О. Турчинов. – К., 1997. – С. 19–23. 5. Інформаційне агентство Уніан. – Режим доступу : <http://www.unian.net/rus/news/news-395599.html>.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

АНТИДЕМПИНГОВЫЕ ПРОЦЕДУРЫ КАК МЕХАНИЗМ ЗАЩИТЫ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ НА РЫНКЕ ТОВАРОВ И УСЛУГ

Аннотация. Рассмотрены теоретические основы демпинга, его сущность и виды, эволюция антидемпинговых процедур и расследований в мировой практике, перспективы и эффективность их применения в Украине.

Анотація. Розглянуто теоретичні основи демпінгу, його суть та види, еволюцію антидемпінгових процедур і розслідувань у світовій практиці, перспективи та ефективність їх застосування в Україні.

Annotation. The main theoretical aspects of dumping, its essence and varieties, evolution of anti-dumping procedures and investigations in world practice, prospects and efficiency of their using in Ukraine are considered.

Ключевые слова: демпинг, антидемпинговые расследования и процедуры, защита отечественного товаропроизводителя.

Развитие рыночной экономики заставляет даже относительно экспортноспособных отечественных производителей в целях выживания искать способы выхода на международные рынки и расширять там свое присутствие. Первые проблемы возникли у иностранных производителей товаров, чья продукция на их национальных рынках оказалась дороже, чем товар "варягов". После этого инициировались антидемпинговые расследования, результатом которых становилось ограничение экспортных квот, применение огромных штрафных санкций или выдворение товаров с иностранного рынка.

Цель статьи – характеристика особенностей применения антидемпинговых мероприятий в Украине как средства защиты отечественного производителя.

С точки зрения экономики, демпинг – традиционная ценовая дискриминация, при которой компания продает свой товар на экспортном рынке по цене ниже, чем на национальном. Существует также так называемый "хищнический демпинг", применяемый с целью нанести урон или уничтожить конкурентов, иногда с целью образования картеля [1].

Впервые о демпинге (хищнических ценах) упоминается в научных трудах экономистов Адама Смита и Александра Гамильтона [2].

Современное законодательство развитых стран различает ценовой, стоимостный и нерыночный демпинг. Также в коммерческой практике существуют и другие формы демпинга: спорадический, преднамеренный, постоянный [3].

Вопросы регулирования антидемпинга рассмотрены в международном соглашении ГАТТ/ВТО. Всемирная торговая организация (ВТО) регулирует свыше 90 % мировой торговли товарами и услугами.

Очень долгое время украинские предприятия самостоятельно защищали себя за границей, но без соответствующего законодательства это приводило лишь к потере местных рынков сбыта своей продукции. При возбуждении некой страной антидемпингового расследования против украинского товаропроизводителя Украина не могла ответить тем же. Но 22 декабря 1998 года Верховная Рада Украины приняла сразу шесть законов, направленных на защиту отечественного товаропроизводителя.

Антидемпинговые расследования в основном были направлены против украинских экспортеров металлургической и химической продукции. А ведь 47 % денежных средств поступает в бюджет страны именно от металлургической промышленности [4]. В 19 странах мира уже действуют антидемпинговые меры против украинской продукции по 30 товарным позициям. В результате расследований Украина может потерять рынки сбыта своей продукции на сумму около 370 млн долл. США. Основные инициаторы этих расследований – США и Россия. На российском рынке под ограничения в результате антидемпинговых расследований уже попали украинские карамель, крахмал, оцинкованный прокат, крепежная арматура, компрессорное оборудование.

Постоянное давление конкурентов испытывают также украинские производители химической, легкой и пищевой промышленности. Практика расследования в иностранных государствах обвинений украинских экспортеров в демпинге показывает, что в ряде случаев такие обвинения явились результатом незнания экспортером условий местного рынка, уровня конкуренции, уровня мировых цен, да и просто незнания антидемпингового законодательства страны импорта.

К тому же, Украина еще до сих пор не состоит ни в одной крупной международной торговой организации.

Для предотвращения последующих антидемпинговых расследований украинским производителям необходимо в первую очередь изучить законы тех стран, в которые производится экспорт. Также необходимым является установление соответствующих санкций нарушителям, включение в тексты контрактов положений о государственной антидемпинговой политике. Положительно отразилось бы привлечение крупных инвесторов из стран-потребителей нашей металлопродукции к участию в проектах по модернизации и приватизации металлургических предприятий, требовать государственной поддержки стимулирования экспорта.

Антидемпинговые процессы – еще недостаточно распространенное явление в Украине, но первые шаги по их изучению и применению уже сделаны. Министерство экономики применило антидемпинговые меры относительно импорта в Украину электрических ламп российского производства, установив на них антидемпинговую пошлину. Также введена специальная 26 %-я пошлина на импорт пищевой соды из России. Также Межведомственная комиссия по международной торговле приняла решение "О либерализации специальных мер по импорту в Украину искусственного меха из Беларуси, Китая, России, Венгрии". Антидемпинговые расследования касаются не только товаров народного потребления, но и такого специфического товара, как электроэнергия [5].

В ближайшие годы торговые споры станут одним из самых влиятельных факторов мировой торговли. Поэтому для каждой страны очень важна подготовка к таким спорам.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Зовнішньоекономічна діяльність : збірник наукових праць. – Донецьк : КП "Region", 2005. – 292 с. 2. Поручник А. М. Интеграция Украины в мировое хозяйство / А. М. Поручник. – К. : КГЭУ, 1999. – 228 с. 3. Шепенко Р. А. Антидемпинговый процесс. Источники права / Р. А. Шепенко. – К. : КИМО, 2006. – 156 с. 4. О защите национального товаропроизводителя от демпингового импорта : Закон Украины от 22.12.1998. // Урядовий кур'єр. – 1998. – 18 февраля. – № 31 – 32. 5. www.Ukrexport.gov.ua.

УДК 336.71(477.54)

Бондар А. В.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анотація. Розглянуто проблеми розвитку банківського сектору в Харківському регіоні. Виявлено особливості функціонування іноземного капіталу в банківському секторі.

Аннотация. Рассмотрены проблемы развития банковского сектора в Харьковском регионе. Выявлены особенности функционирования иностранного капитала в банковском секторе.

Annotation. The problems in the banking sector of Kharkov region are considered. The features of functioning the foreign capital in the bank sector are exposed.

Ключові слова: розвиток банківського сектору, інвестиції, іноземний капітал.

В останні роки розвитку регіональної економіки приділяється суттєва увага з боку держави. Але аналіз процесів регіонального розвитку України дозволяє констатувати певні негативні тенденції, зокрема: поглиблення міжрегіональних суперечностей, зростання диспропорцій та загощення економічних і соціальних проблем регіонів, територіальна диференціація [1]. Тому особливу актуальність на даний момент мають тенденції розвитку банківської сфери через залучення іноземного капіталу.

Дослідженням питань щодо розвитку банківського сектору в Харківському регіоні присвячено роботи таких вчених, як: І. Баглай, Н. Погореленко, Т. Польова [1], С. Радченко [2] тощо. Незважаючи на це, деякі аспекти залишаються відкритими. Тому метою даної статті є аналіз розвитку банківського сектору в Харківському регіоні.

Необхідно зазначити, що найбільш привабливими для інвесторів є індустріально розвинені регіони. Саме транспортно-географічне положення, трудові та природні ресурси Харківського регіону є важливими чинниками розвитку та функціонування [3].

Можна стверджувати, що інвестиційна привабливість Харківського регіону зростає. За статистичними даними, у цілому за 2010 рік приріст іноземних інвестицій склав 619,7 млн дол. США, що на 39,3 %, або на 174,9 млн дол. США, більше, ніж в 2009 році (рисунок).

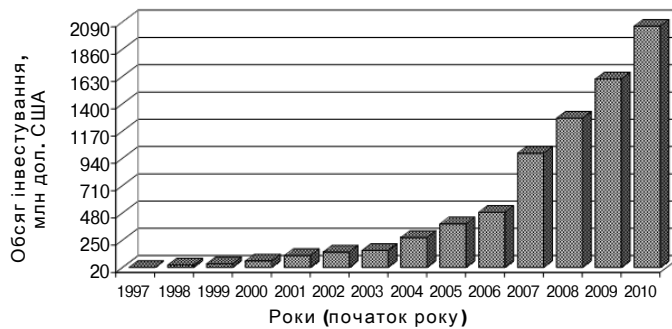


Рис. Обсяг прямих іноземних інвестицій у Харківську область, млн дол. США [1]

Аналізуючи рисунок, слід акцентувати увагу на тому, що саме у 2010 році обсяг прямих іноземних інвестицій є найбільшими в області за всі роки незалежності України.

Згідно з офіційними даними НБУ, порівняно з 2007 роком, частка іноземного капіталу в банківській системі України зросла з 27,6 до 39,5 %, а кількість фінустанов з іноземним капіталом з 35 до 53. Зросло і число банків з 100 % іноземним капіталом з 13 до 20 фінустанов [4]. Така тенденція повинна сприяти доступності та покращенню якості банківських послуг.

Окрім цього, потрібно зауважити, що входження іноземного капіталу до великих системних банків сприяє появі таких процесів, як: стимулювання розвитку місцевих ринків капіталів; зменшення дохідності і маржі місцевих банків та підвищення ефективності банківської системи в цілому; посилення конкуренції на ринку довгострокового кредитування й підвищення на ньому ролі іноземних банків [5].

Однак відсутність в Україні власних транснаціональних банків може поставити її у залежність від іноземних фінансових установ, які визначатимуть напрями та динаміку розвитку фінансових процесів в Україні. У зв'язку з цим основними заходами щодо підвищення конкурентоспроможності діяльності вітчизняних банків є:

- підвищення рівня капіталізації банків через концентрацію та централізацію їх капіталу;
- удосконалення організаційної структури банків з метою виходу на міжнародний ринок;
- створення закордонної мережі банківських підрозділів;

здійснення розвитку та посилення позицій фінансово-промислових груп за допомогою участі національних банків;

- підвищення частки міжнародних операцій у сукупній діяльності тощо.

Отже, банківський сектор Харківського регіону розвивається стабільно. Але актуальними залишаються перспективні програми капіталізації. З боку держави повинні проводитися правові та адміністративні заходи для підвищення інвестиційної активності регіону.

Наук. керієн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Польова Т. В. Стан і розвиток інвестиційних процесів в Україні та Харківській області [Електронний ресурс] / Т. В. Польова. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua. 2. Радченко С. С. Оцінка рівня забезпеченості регіонів України банківськими установами [Електронний ресурс] / С. С. Радченко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua. 3. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : навч. посібн. / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2001. – 374 с. 4. Державний комітет статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 5. Новини фінансів України. – Режим доступу : www.news.finance.ua.

Бєлов С. О.

УДК 338.45:[622+669]

Студент 4 курсу факультету управління та бізнесу
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

ПІДПРИЄМСТВА ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК НАЙВАЖЛИВІШЕ ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. Присвячено аналізу гірничо-металургійного комплексу України, дослідженню основних проблем, що впливають на його розвиток, і обґрунтуванню шляхів їх вирішення.

Аннотация. Посвящено анализу горно-металлургического комплекса Украины, исследованию основных проблем, влияющих на его развитие, и обоснованию путей их решения.

Annotation. The article is devoted to the analysis of Ukrainian mining and smelting complex, researching the fundamental problems, influencing for its development and grounding the ways of their decision.

© Бєлов С. О., 2011

Ключові слова: гірничо-металургійний комплекс, металургія, підприємства ГМК, технології, устаткування, сировина.

Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України залишається базовим елементом економіки держави, унаслідок того, що металургія є основним постачальником валюти в Україну. Головна проблема, яка стимулює розвиток ГМК, – високий рівень зносу основних фондів і невідповідність технічного рівня металургійного виробництва світовому [1].

Криза світової економіки висвітила слабкість конкурентних позицій підприємств, що відразу ж позначилося на фінансовій стабільності держави в цілому. Багато підприємств виявилися на межі виживання, для порятунку ситуації держава була вимушена вжити заходи з підтримки ГМК за рахунок втрат бюджету [2].

Тому необхідно виявити і проаналізувати проблеми розвитку металургії, визначити ефективність заходів для її порятунку й розробити пропозиції, які можуть хоча б пом'якшити кризові явища.

По-перше, головним чинником, що зумовив характер розвитку ГМК, є перехід прав власності на стратегічні підприємства в приватні руки, власники приймають рішення на користь своїх інтересів, які не збігаються з національними. Результатом такої політики стало погіршення конкурентних позицій підприємств ГМК України, що відбулося на фінансовій стабільності держави [3].

По-друге, галузь досить різко переорієнтувалася на завоювання зовнішніх ринків збуту, і сьогодні близько 80 % виробленої металопродукції експортується, а 20 % залишаються на внутрішньому ринку, таким чином, Україна виявляється під впливом іноземних виробників, які нараховують імпорт на внутрішній ринок [1].

По-третє, найгострішою проблемою ГМК є наявність надмірних потужностей: експлуатуються застарілі металургійні заводи, які в сучасних умовах можуть існувати тільки при високих цінах на продукцію, підприємства істотно скоротили асортимент і зменшили виробництво високотехнологічної продукції [2].

По-четверте, більшість підприємств галузі проводить реконструкцію або модернізацію виробництва, але актуальність полягає в темпах і обсягах модернізації, за якими українські підприємства значно відстають від своїх конкурентів. У результаті зношеність фондів ГМК України становить близько 70 %, а собівартість продукції – надмірно висока [4].

Таким чином, для вирішення поставлених проблем підприємства і держава повинні передбачити і реалізувати низку заходів щодо усунення цих проблем. Необхідно переорієнтувати виробництво на розширення асортименту продукції, скоротити витрати паливних та енергетичних ресурсів.

Половина вітчизняної сталі виробляється на устаткуванні, термін експлуатації якого давно минув. Заміна обладнання дозволить скоротити витрати сировини і зменшити викиди шкідливих газів у довкілля у 2 – 3 рази [3].

Держава повинна націоналізувати ряд стратегічно важливих підприємств, взявши їх під особистий контроль, оскільки для підтримки конкуренції на природному рівні слід передбачити щорічні вливання близько 18 – 20 млрд грн. Заводи, які вичерпали можливості, слід демонтувати або переорієнтувати на виробництво менш трудомісткої продукції.

Очевидно, що одним з перспективних напрямів підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів у металургії України є утилізація вторинних ресурсів. Потрібно зупинити завищення цін на сировину для заводів, які не мають своєї сировинної бази, що негативно позначається на собівартості та конкурентоспроможності продукції [4].

Необхідно відзначити, що для забезпечення конкурентних позицій підприємств на світовому ринку, перш за все, необхідно мати переваги на національному ринку.

Таким чином, рівень розвитку ГМК України в майбутньому залежатиме від ефективної активізації інноваційних процесів, саме тому держава повинна простимулювати удосконалення цієї інфраструктури. Використання енергозберігаючих технологій – основа майбутнього металургійного комплексу України.

Наук. керівн. Маліков В. В.

Література: 1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://e-finance.com.ua/ru/commodities>. 2. <http://www.ukrindprom.ua>. 3. Сайт бізнес-новин. – Режим доступу : <http://news.bigmir.net/business>. 4. Сайт бізнес-новин. – Режим доступу : <http://censor.net.ua/ru/news>.

УДК 332.1

Тітова М. Г.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглянуто процес інноваційних технологій, виявлено основні проблеми його розвитку з огляду на те, що впровадження інноваційних технологій є визначальним чинником економічного зростання.

Аннотация. Рассмотрен процесс инновационных технологий, выявлены основные проблемы его развития в связи с тем, что внедрение инновационных технологий является определяющим фактором экономического роста.

© Тітова М. Г., 2011

II

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Annotation. The process of innovation is considered and its main problems are identified from the point of view that the introduction of innovative technologies is the determining factor in economic growth.

Ключові слова: інновації, інвестиції, технології, виробництво, економіка.

Розвиток і функціонування господарських комплексів в умовах ринкової економіки багато в чому зумовлені ефективністю їх інноваційного механізму. Економіка України гостро потребує інноваційно-інвестиційні ресурси, що несприятливо позначається на її макроекономічних параметрах розвитку. У цих умовах надзвичайно актуальним є пошук реальних джерел накопичення і шляхів ефективного використання інвестиційних ресурсів з метою забезпечення активізації інноваційних процесів.

Підприємства України відчують серйозну кризу в інноваційній та інвестиційній сферах, у зв'язку з чим необхідне прийняття активних заходів для її подолання як на центральному рівні управління, так і на "місцях" [1, с. 308].

Слід підкреслити, що економіка високорозвинених країн світу вже більше півстоліття існує в умовах інноваційного розвитку. Україна ж у цьому напрямі робить лише перші кроки. І від того, наскільки вдалим буде старт при переході економіки України на інноваційну модель розвитку, настільки позитивні результати будемо мати в майбутньому. Але факти вказують на те, що в сучасних умовах українські підприємства не тільки не збільшують, а навіть знижують інноваційну активність: якщо в 2007 р. інновації впроваджували 11,5 % підприємств, то в 2008 р. – тільки 10,8 %, а в 2009 р. – 10,7 % [2]. Виробництво вимагає значних витрат на науково-технічні розробки, впровадження їх результатів, і в умовах жорсткої конкуренції в багатьох випадках це майже неможливо.

На кожному конкретному підприємстві існують свої фактори, що впливають на ефективність інноваційних проектів, а значить і універсальної системи оцінки проектів немає, але існує ряд факторів, який має відношення до більшості інноваційних підприємств. На першій стадії потрібно визначити, наскільки інноваційний проект відповідає цілям і завданням розвитку підприємства; на другій – необхідно провести маркетингові дослідження ринку, які підтвердили б його необхідність, виявили коло конкретних майбутніх споживачів; на третій – слід оцінити ймовірність досягнення необхідних науково-технічних показників проекту і вплив їх на результати діяльності підприємства; четверта стадія відображає прибутковість проекту; на п'ятій стадії відбувається безпосереднє впровадження проекту у виробництво з урахуванням всіх виробничих потреб [3, с.196].

На жаль, на сьогоднішній день кожна з перерахованих вище стадій здійснюється окремо і непослідовно, що і приводить до неефективних результатів упровадження інновацій у виробництво. В умовах реформування економіки України перехід на інноваційну модель розвитку означає в першу чергу пошук нових фінансових джерел для активізації інноваційної діяльності.

У зв'язку з тим, що обсяг інвестицій з Державного бюджету на інноваційні цілі складає незначні суми від його загального обсягу, важливе значення набуває проблема пошуку нових нетрадиційних джерел фінансування інвестицій. Зокрема, для України питанням є пошук та розробка схем залучення коштів населення для фінансування пріоритетних інноваційних проектів і програм [4, с. 138].

Розвиток інноваційної діяльності на Україні недостатньо високий і ступінь його впровадження на підприємствах незначний. Тому для підприємств необхідно провести аналіз показників їх діяльності, виявити ті сфери діяльності, які мають найгірші показники, і покращувати їх, а також удосконалити свою виробничу сферу шляхом впровадження нових технологій виробництва. Для вирішення цієї проблеми знадобиться багато зусиль, затрат та енергії, але це дозволить Україні вийти на новий більш високий рівень, дасть можливість виробляти кращу продукцію, яка буде користуватися попитом не лише в межах країни, а і за кордоном. Тільки об'єднання спільних зусиль усіх учасників інноваційного процесу, розвинена і наближена до реалій сьогоднішнього дня система кредитування інноваційних проектів, кардинальні інституційні зміни структури національної економіки на користь високотехнологічних галузей, послідовне формування в суспільстві інноваційної свідомості та ментальності є гарантією успішного, поступального розвитку країни.

Наук. керівн. Петраєв О. О.

Література: 1. Регіональна економіка : навч. посібн. / А. М. Золотарьов, Н. К. Гіковата, А. В. Кудлай та ін. – Х., 2009. – 368 с. 2. Державний комітет статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 3. Курносова О. А. Управление инновационным развитием предприятий Украины / О. А. Курносова // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2008. – С. 201. 4. Егорова О. Ю. Макроструктурные тенденции инновационно-инвестиционного развития экономики Украины / О. Ю. Егорова, Ю. В. Егорова // Научно-технический сборник "Коммунальное хозяйство городов". Серия: Экономические науки. – Х., 2010. – Вып. 96. – С. 539.

Фролова Н. С.

УДК 005.334.4

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ БАНКРУТСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Анотація. Присвячено виявленню проблем механізму банкрутства за сучасної економічної ситуації в Україні та пошуку шляхів їх вирішення.

Аннотация. Посвящено выявлению проблем механизма банкротства при современной экономической ситуации в Украине и поиску путей их решения.

© Фролова Н. С., 2011

Annotation. The article is devoted to identifying problems of insolvency's mechanism in the current economic situation in Ukraine and to finding the ways to solve them.

Ключові слова: банкрутство, ліквідація, платоспроможність, санація, кредитор, боржник.

Міжнародний досвід засвідчує, що державні органи влади можуть сприяти створенню ефективної політики ліквідації чи реорганізації збиткових підприємств через ефективний механізм банкрутства. Однак численні спроби створити досконалу процедуру банкрутства підприємств в Україні до сьогоднішнього часу не дали бажаних результатів [1].

Аналіз літературних та наукових джерел показує, що питанням банкрутства підприємства займалися Шеремет А. Д., Білолипецький Н. П., Скворцова М. М., Константінова А. В., Р. Афанасьєв. У своїх роботах вони висвітлюють різні підходи до тлумачення терміна "банкрутство".

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю дослідження проблем механізму банкрутства та шляхів їх подолання з огляду на фінансову, політичну нестабільність, якими характеризується сучасна кризова ситуація у світі, та умови, у яких розвиваються підприємства.

Метою дослідження є аналіз проблем механізму банкрутства в Україні та розробка пропозицій щодо шляхів їх подолання.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [2]. Процедура банкрутства є кінцевою стадією невдалого функціонування підприємства, якій передують стадії нормальної ритмічної роботи й фінансових ускладнень. Для більшості українських підприємств характерним є приблизно однакове коло проблем: зміна економічного середовища; втрата традиційних ринків збуту продукції; зміна системи планування і, як результат, – порушення ритмічності виробничої діяльності; нестабільність правового поля. Це далеко не повний перелік проблем, які для багатьох українських підприємств стали причиною банкрутства і ліквідації [3].

Щоб процеси банкрутства господарюючих суб'єктів завдавали найменшої шкоди економіці, держава повинна активно виконувати свою регулюючу роль у формуванні відносин власності, а для цього необхідно мати відповідну зважену законодавчу базу. Серед актів, які регулюють відносини власності, значне місце належить Конституції України, Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" та іншим законам економічного блоку.

Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", списаний з аналогічних актів деяких країн Європи та США. Закон, з одного боку, спрямований на відновлення платоспроможності, а з іншого – досить тривалий час дозволяє здійснювати ці заходи старою командою управлінців, хоч і під певним контролем. З огляду на вищевикладену проблему доцільним було б передбачити в Законі більш широкі можливості для усунення керівництва боржника, окреслити перелік ситуацій, у яких його усунення є безспірним.

Інший недолік у ст. 6 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", за якою справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора до боржника сукупно складають не менше 300 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом 3 місяців після встановленого для їх погашення строку [2]. Отже, боржнику достатньо не задовольнити безспірні вимоги кредитора на суму понад 282 300 грн, щоб отримати копію ухвали господарського суду про порушення провадження у справі про банкрутство. Для середнього чи великого бізнесу це зовсім незначна сума, у той час як для представників малого та мікробізнесу вона може вважатися астрономічною. Тому, на думку автора, необхідно провести градацію мінімальних сум позовів для різних за розмірами суб'єктів підприємницької діяльності, ураховуючи при цьому особливості їх діяльності, галузеву приналежність.

Законом створені сприятливі умови для проведення санації підприємств-банкрутів та на сьогоднішній день така процедура не дістала широкого розповсюдження. Однією з головних причин є те, що на неї не виділяються фінансові ресурси. Єдиним виходом може слугувати реструктуризація підприємства, коли деякі активи розпродаються, а виторг спрямовується на потреби санації. Але існує проблема: застарілі основні фонди, як правило, не є ліквідним майном. Частковим виходом із даної проблеми могла б стати застава або продаж нерухомості, а головне – землі. Але на сьогоднішній день на заваді цьому стоїть політика місцевих адміністрацій та несформованість ринку землі в Україні. Для державних підприємств ще одним джерелом коштів на проведення санації є фінансування з держбюджету. Причому в цьому випадку витрати на санацію повинні фігурувати в Законі про державний бюджет на відповідний рік.

Нарешті, у Конституції України, яка є Основним Законом України, задекларовано рівність всіх форм власності. Тому неприпустимим є створення пільгових умов – так званих "банкрутних канікул" – для держпідприємств й обмеження прав інших форм власності.

Усунення зазначених вище недоліків, урегулювання суперечностей, які виникають між різними законодавчими актами, забезпечать дієвість нового механізму банкрутства, який за своєю суттю є прогресивним.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Антикризисное управление : учебник // под ред. Е. М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 432 с. 2. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 30.06.99 № 784-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 3. Фокіна Н. П. Методика виявлення загрози банкрутства підприємств за оцінкою показників фінансового стану / Н. П. Фокіна // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 7(25). – С. 56–62.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні через венчурні фонди. Порівняно галузі венчурного інвестування в Україні та інших країнах світу. Визначено фактори, що впливають на формування інвестиційної стратегії венчурних фондів в Україні.

Аннотация. Проанализировано современное состояние инвестиционной деятельности в Украине на примере венчурных фондов. Сравняются отрасли венчурного инвестирования в Украине и других странах мира. Определены факторы, которые влияют на формирование инвестиционной стратегии венчурных фондов в Украине.

Annotation. The current state of innovation activity in Ukraine is analyzed on the example of venture capital funds. Venture capital industry is compared in Ukraine and other countries. The factors that influence the formation of investment strategy, venture capital funds in Ukraine are defined.

Ключові слова: венчурні фонди, інноваційний розвиток, ринок венчурного капіталу.

Досвід економічно розвинутих країн показує, що тільки інновації сприяють еволюційним процесам в економіці. У теперішніх умовах керівники більшості підприємств змушені відмовитись від застарілого обладнання, випуску неконкурентоспроможної продукції і перейти на інноваційно-орієнтований шлях розвитку. Проблема пошуку джерел фінансування інноваційно-активних підприємств є надзвичайно актуальною. У більшості розвинутих країн саме венчурний капітал посідає одне з провідних місць у фінансуванні інноваційного підприємництва.

Проблемам та особливостям функціонування венчурного капіталу присвячено праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких: С. Аптекарь, А. Батура, А. Дагаєв, А. Поручник, Н. Фролова, М. Шарко та ін. Але більшість вітчизняних фахівців приділяють увагу вивченню даної теми тільки на національному рівні, не посилаючись на досвід тих країн, у котрих залучення венчурного фінансування впровадилось ще у ХХ столітті.

Метою даного дослідження є аналіз основних особливостей здійснення інвестиційної діяльності українських венчурних фондів на сучасному етапі, а також визначення та характеристика факторів, що впливають на її формування.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність венчурних фондів.

Предметом дослідження є організаційно-економічні відносини, що виникають у процесі формування інвестиційної стратегії венчурного фонду.

Зважаючи на світовий досвід, найкращим рішенням у розробленні та впровадженні інноваційних проектів є ризиковані венчурні підприємства. Переваги венчурного інвестування як головного джерела фінансування у сфері малого та середнього інноваційного бізнесу полягають в тому, що підприємства, які розвиваються, можуть отримати інвестиції тоді, коли інші фінансові інститути утримуються від ризикованих капіталовкладень. Індустрія венчурного інвестування займає важливу позицію в комплексі заходів з переходу держави на модель інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності на світових ринках капіталу.

Типовою стратегією венчурного фонду за кордоном є інвестування в компанії, які здатні зростати разом з перспективними галузями, і вихід з інвестиції до того, як потенціал зростання вичерпано. Поширеною є думка про те, що врешті-решт кошти залучають найбільш перспективні ідеї й особистості. Але насправді венчурні фонди вкладають гроші в ринки (галузі), що швидко зростають і конкуренція в яких до певного моменту не є напруженою. Відповідно до статистичних даних у 80-ті роки ХХ ст. вагома частка венчурних інвестицій у США спрямовувалася в енергетику й виробництво комп'ютерної техніки, на початку 90-х – у виробництво програмного забезпечення, генну інженерію й телекомунікації, наприкінці 90-х – в Інтернет-компанії [1].

Тобто можна зробити висновок, що в міжнародній практиці головним призначенням венчурних фондів є впровадження інновацій. Що ж стосується вітчизняного ринку венчурних фондів, у нашій країні за даними Української асоціації інвестиційного бізнесу їх кількість складає 650 станом на 01.01.2008 року [2], то вони зазвичай використовуються в цілях легальної оптимізації оподаткування. Тому значна кількість венчурних фондів на даний момент у нашій країні зовсім не свідчить про сформований та розвинений ринок венчурного капіталу. Основними ж акцепторами інвестицій венчурних фондів є компанії зі сфер нерухомості, будівництва та фінансів. Хоча, за словами керівників фондів, пріоритетними є проекти в агробізнесі, харчопереробній галузі, виробництві меблів та будівельних матеріалів [3].

Таким чином, у результаті дослідження можна зробити висновок, що такі напрями венчурних інвестицій, як біотехнології, енергозбереження, програмне забезпечення зовсім не розвинені

в межах нашої країни. У зв'язку з цим для розвитку цих напрямів необхідне залучення іноземних інвестицій.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Кутрань К. В. Особливості венчурного інвестування в Україні / К. В. Кутрань // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 14. – С. 12–16. 2. Огляд діяльності відкритих ІСІ в Україні у 2008 році [Електронний ресурс] / Українська асоціація інвестиційного бізнесу. – Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/analituaib/analytics/analit_publ_isi/years_anal.html. 3. Мертенс А. Венчурные фонды и инвестиции. Как это работает? / А. Мертенс // Финансовый директор. – 2005. – № 11. – С. 45–47.

УДК 338.432 (477.54)

Асхабов О. Г.

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. Проведено аналіз розвитку сільського господарства у Харківському регіоні, а також запропоновано напрями його забезпечення.

Аннотация. Проведен анализ развития сельского хозяйства в Харьковском регионе, а также предложены направления его обеспечения.

Annotation. The analysis of development of agriculture in the Kharkov region is carried out, and also the directions of its maintenance are offered.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, сільське господарство, Харківський регіон, тваринництво, пріоритетні напрями розвитку.

Агропромисловий комплекс (АПК) України займає одне з провідних місць у системі національної економіки. Зростає питома вага його вкладу у валовий внутрішній продукт країни, формування державного бюджету, експортний потенціал держави. Вітчизняний АПК поступово стає конкурентоспроможним на аграрних ринках, збільшується його частка у загальносвітових обсягах виробництва стратегічно важливих видів сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів. Зростає споживання основних продуктів харчування населенням України. Поряд з тим існує низка проблем функціонування такої важливої сфери АПК України, як сільське господарство. У зв'язку з цим стає актуальним питання аналізу розвитку сільського господарства регіонів України, зокрема Харківського регіону.

Метою дослідження є здійснення аналізу тенденцій розвитку сільського господарства Харківського регіону, а також напрямів його забезпечення.

Найважливішою ланкою АПК, другою важливою галуззю матеріального виробництва України є її високоінтенсивне, багатогалузеве сільське господарство. В останні роки Україна збирає врожай на рівні 40 млрд т зерна. Але, незважаючи на ці високі показники, передові регіони (до них відноситься і Харківський регіон) зі збору зерна мають значні проблеми [1].

Аналіз статистичних даних свідчить [2], що обсяг виробництва валової продукції сільського господарства Харківського регіону за січень 2011 р. зріс відносно січня 2010 р. на 11 %. Якщо порівнювати результати діяльності сільськогосподарських підприємств у січні 2010 р. із січнем 2009 р., то спостерігалось зростання обсягу виробництва на 5,3 %, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – на 10,2 %, у господарствах населення – на 0,2 %. Стан тваринництва у січні 2011 р. характеризувався такими показниками: у цілому по регіону виробництво молока скоротилось на 1 %, виробництво м'яса збільшилось на 15,5 %, а яєць – зросло на 40,3 %. Усього за січень 2011 р. у всіх категоріях господарств вироблено 16,4 тис. т м'яса (у живій вазі), 28,8 тис. т молока, 101 млн шт. яєць. Порівняно з січнем 2010 р. у січні 2011 р. спостерігалось таке: зростання виробництва м'яса (у живій вазі) на 2,2 тис. т, скорочення обсягів виробництва молока на 0,3 тис. т і збільшення обсягів виробництва яєць на 29 млн шт.

За розрахунками, у господарствах усіх категорій на 1 січня 2011 р. поголів'я великої рогатої худоби становило 189,6 тис. голів, у тому числі корів – 100,4 тис. голів; свиней – 275 тис. голів; овець та кіз – 76,2 тис. голів; птиці всіх видів – 9 880,5 млн голів. Середні ціни продажу сільськогосподарськими підприємствами худоби та птиці за всіма каналами реалізації порівняно з січнем 2010 р. склали: ціна реалізації зернових та зернобобових культур складає 1 483,8 грн за т, худоби та птиці – 1 0172,1 грн за т, молока та молочних продуктів – 3 272,3 грн за т, яєць – 535,8 грн за т.

Отже, зупинилося значне скорочення виробництва продукції тваринництва. Більш того, вперше за останні роки вдалося забезпечити зростання виробництва тваринницької продукції.

Для забезпечення подальшого розвитку сільського господарства в Харківському регіоні повинна здійснюватися ефективна регіональна економічна політика держави. У результаті проведення такої



регіональної економічної політики Харківський регіон стане на одне з перших місць з виробництва сільськогосподарської продукції. З цієї метою доцільно визначити перспективні напрями розвитку сільського господарства Харківського регіону.

Пріоритетними напрямами прискореного розвитку сільського господарства повинні стати: по-перше, підвищення ефективності галузі рослинництва, по-друге, розвиток високоефективних галузей свинарства і молочного скотарства, по-третє, врегулювання земельних відносин, раціоналізація землекористування; по-четверте, розвиток інфраструктури аграрного ринку, формування мережі оптових ринків та кооперативних каналів збуту сільськогосподарської продукції; по-п'яте, реформування аграрної освіти відповідно до реальних потреб сільського господарства.

За словами М. Добкіна, голови Харківської обласної державної адміністрації, "з регіонального бюджету на вирішення проблем сільського господарства Харківського регіону у 2011 р. планується виділити 10 млн грн додатково до коштів, які будуть отримані з державного бюджету". Він наголосив, що "потрібно зробити все, щоб зацікавити людей, що працюють на землі, приділяти більше уваги тваринництву. Над цим треба працювати, адже це той напрямок, який ми зобов'язані розвивати" [3].

Отже, незважаючи на складні економічні умови господарювання, сільськогосподарські підприємства Харківського регіону показали значні позитивні результати своєї діяльності. Для забезпечення подальшого розвитку сільського господарства у регіоні доцільно здійснювати, по-перше, розвиток високоефективних галузей свинарства і молочного скотарства, по-друге, розвиток інфраструктури аграрного ринку за рахунок формування мережі оптових аграрних ринків збуту сільськогосподарської продукції. Це стане можливим за умови припливу інвестицій (державних, приватних), а також державної допомоги (субвенцій, дотацій). Тоді сільськогосподарські підприємства Харківського регіону стануть більш конкурентоспроможними на ринку аграрної продукції.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Регіональна економіка : навчальний посібник / А. М. Золотарьов, Н. К. Гіковата, А. В. Кудлай та ін. ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 368 с. 2. Головне управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>. 3. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації. – Режим доступу : <http://www.kharkivoda.gov.ua/>.

Устінєнкова М. А.

УДК 330.566.63 (477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анотація. Розглянуто аналіз доходів населення Харківського регіону й способи їх підвищення.

Аннотация. Рассмотрено анализ доходов населения Харьковского региона и способы их повышения.

Annotation. The analysis of profits of population of the Kharkiv region and methods of their increase are considered.

Ключові слова: аналіз доходів населення, напрями підвищення доходів.

Важливими соціально-економічними показниками розвитку регіонів України є національний дохід на душу населення, середньомісячна заробітна плата (ЗП). В Україні спостерігається низький рівень доходів її населення, зокрема у Харківському регіоні. Це зумовлено різким погіршенням цінової ситуації на продовольчому ринку регіону, що є для населення регіону критичним. Тому особливо актуальною проблемою для розвитку Харківського регіону є аналіз доходів населення та пошук напрямів підвищення їх рівня.

Основною метою роботи є дослідження доходів населення Харківського регіону та визначення напрямів підвищення рівня цих доходів.

Виробничий потенціал Харківського регіону є достатньо високим, тому доходи населення можуть бути вище, ніж їх фактичне значення. Середньомісячна ЗП у Харківському регіоні у січні – вересні 2010 р. становила 1 981 грн, що на 179 грн (або 8 %) менше, ніж у середньому по Україні. Найбільш негативним є той факт, що Харківський регіон за рівнем ЗП поступається практично всім регіонам, які мають високий і приблизно рівний з нашим регіоном економічний потенціал [1]. Ураховуючи такий низький рівень ЗП населення регіону, особливо тривожними виглядають наступні тенденції.

По-перше, протягом вересня – листопада 2010 р. ЗП працівників зменшувалася, і це, незважаючи на збільшення цін на продовольчому ринку регіону. У липні (порівняно із червнем) цього ж року ЗП

© Устінєнкова М. А., 2011



зменшилася у середньому на 49 грн, у серпні (порівняно з липнем) – на 59 грн. Таким чином, за літні місяці 2010 р. ЗП працівників регіону зменшилася більш ніж на 100 грн, при тому, що ціни на продукти харчування у цей же період зросли у середньому у 1,5 раза [2]. Зменшення ЗП працівників регіону спостерігалось у більшості галузей. Найбільше зменшення ЗП спостерігалось у сфері освіти й охорони здоров'я. Середня ЗП працівників системи освіти зменшилася на 24 %, що становить більше 600 грн (з 2 518 грн у червні до 1 915 грн у серпні). У системі охорони здоров'я аналогічна ситуація: середня ЗП зменшена на 15 %, що становить більше 250 грн (з 1 850 грн у червні до 1 587 грн у серпні). Також у серпні зменшилася ЗП працівників сільського господарства і промислового комплексу. Необхідно відзначити, що тенденції до зменшення ЗП спостерігалися по всій Україні, однак у Харківському регіоні вони найбільш значні.

По-друге, темпи зростання ЗП за 2010 рік у Харківському регіоні одні з найменших серед усіх регіонів України. Більш низькі темпи зростання ЗП (порівняно з аналогічним періодом 2009 р.) демонструють тільки м. Київ і м. Севастополь. Однак враховуючи, що в м. Києві найбільш висока середня ЗП порівняно з усіма регіонами України (у 2010 р. – 3 311 грн, що на 1 330 грн більше, ніж у Харківському регіоні), а в м. Севастополі рівень ЗП досить високий для економічного потенціалу міста (2 086 грн, що на 105 грн більше, ніж у Харківському регіоні), можна констатувати, що в Україні найгірша ситуація з темпами зростання ЗП спостерігалась саме у Харківському регіоні [1; 2].

По-третє, залишається невирішеною ситуація з виплатою заборгованості по ЗП. З лютого 2010 р. заборгованість перед населенням регіону збільшилась на 5 млн грн і станом на 01.09.2010 р. становила 119,6 млн грн. Це один з найбільш великих обсягів заборгованості серед усіх регіонів України (24 місце). Більший борг перед населенням з виплати ЗП є лише у м. Києві (147,1 млн грн), Донецькому (241,8 млн грн) і Луганському (133,2 млн грн) регіонах. Слід зазначити, що загальна заборгованість по виплаті ЗП (119,6 млн грн) у регіоні становила 8,6 % від регіонального місячного фонду оплати праці. Кількість працівників, перед якими існує заборгованість по ЗП, становила 27 тис. осіб. Сума боргу на одного працівника в середньому становила 3 700 грн, що майже у 2 рази більше рівня середньої ЗП по регіону у 2010 р. У галузевому розрізі найбільша сума боргу припадала на працівників промислового комплексу регіону – 74,7 млн грн (62 % від усього обсягу заборгованості). При цьому з початку 2010 р. заборгованість по ЗП у промисловості збільшилася на 2,5 млн грн. У територіальному розрізі 79 %, або 94,5 млн грн, боргу припадало на працююче населення м. Харкова. Слід зазначити, що заборгованість по ЗП існувало у 24-х з 34-х районів і міст обласного значення Харківщини [2; 3].

Виходячи із проведеного аналізу, можна констатувати, що у Харківському регіоні спостерігається різке погіршення добробуту населення. Сучасний його рівень добробуту населення свідчить про низький рівень сукупних доходів домогосподарств, недостатньо високий у структурі доходів рівень доходів від праці, високий рівень майнового розташування суспільства, зменшення на цій основі споживання матеріальних і духовних благ.

Отже, для підвищення доходів населення Харківського регіону необхідно, по-перше, усунути розрив між прийнятим прожитковим мінімумом і його покриттям, по-друге, забезпечити диференціацію ЗП залежно від її соціально-економічної значущості, по-третє, підвищити платоспроможність населення й створити середній клас. Упровадження цих заходів сприятиме збільшенню матеріального добробуту Харківського регіону.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області. – Режим доступу : <http://www.uprstat.kharkov.ukrte1.net/>. 2. Кулініч О. Інноваційна інфраструктура як чинник забезпечення ефективності інноваційної діяльності малих підприємств [Електронний ресурс] / О. Кулініч, Н. Федоренко. – Режим доступу : <http://www.intkonf.org>. 3. Ривак О. Доходи населення України [Електронний ресурс] / О. Ривак. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

УДК 330.322 (477)

Селюкова М. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Анотація. Розглянуто особливості інвестиційної діяльності підприємств України, а також шляхи підвищення її ефективності.

Аннотация. Рассмотрены особенности инвестиционной деятельности предприятий Украины, а также пути повышения ее эффективности.

© Селюкова М. О., 2011



Annotation. The features of investment activity of enterprises of Ukraine, and also ways to increase its efficiency are considered.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, стабілізація економіки, галузева структура капіталовкладень.

Питання залучення інвестицій в економіку України стало найбільш актуальним в умовах ринкової економіки. Це пов'язано з тим, що інвестиції є найважливішою економічною категорією і відіграють значну роль як на макро-, так і на мікрорівні, у першу чергу, для простого і розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку і на цій основі вирішення багатьох соціальних проблем. Тому важливим питанням є розгляд особливостей інвестиційної діяльності підприємств в Україні та визначення напрямів підвищення її ефективності.

Метою роботи є визначення особливостей інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств і визначення напрямів підвищення її ефективності.

Формування і розвиток іноземного сектору в будь-якій країні проходить два етапи. Перший етап є періодом "проникнення" і приєднання іноземного підприємницького капіталу до господарської системи України. Другий етап – це період зміцнення та розширення іноземного виробничого комплексу, успішного впровадження його в господарську систему країни на однакових умовах з національним капіталом. Цей період характеризується як процес інтенсивного накопичення капіталу у рамках іноземного сектору.

Як свідчать статистичні дані [1], приток інвестицій в Україну зростає. Поки це зростання не дає відчутного результату для економіки, а розвиток економічної кризи в Україні може нівелювати вже отримані на цей момент результати. Але розглядаючи загальну тенденцію, можна сказати, що річний приріст іноземних інвестицій в економіку країни склав за останні роки у середньому більше 30 %. Це позитивний показник для сталої економіки, але для економіки України, що розвивається, він не може забезпечувати існуючі потреби.

Аналіз притоку прямих інвестицій в Україну та з України з урахуванням даних Національного банку України і Фонду державного майна України дозволив зробити такі висновки. Якщо на початок 1995 р. обсяг прямих інвестицій в Україну складав 483,5 млн дол., то на початок 2011 р. – 44 708 млн дол. Прямі інвестиції з України у 1995 р. склали 20,3 млн дол., а в 2011 р. – 6 871,1 млн дол. [1].

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, спрямованих в Україну, на 1 квітня 2010 р. склав 40 007,4 млн дол., що на 0,2 % більше обсягів інвестицій на початок 2010 р. (у розрахунку на 1 особу – 872,1 дол.).

Сума кредитів і позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів, на 1 квітня 2010 р. склала 5 517,1 млн дол. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, враховуючи позиковий капітал, на 1 квітня 2010 р. склав 45 524,5 млн дол. Сума кредитів і позик, наданих українськими підприємствами, на 1 квітня 2010 р. склала 125,2 млн дол. Загальний обсяг прямих інвестицій в економіку інших країн світу, враховуючи позиковий капітал, склав 6 918,4 млн дол. [2].

Регіональні особливості розподілу іноземних інвестицій країни полягають у тому, що найбільш пріоритетними є Дніпропетровський, Донецький, Запорізький, Київський, Львівський, Одеський, Харківський регіони, а також м. Київ. Найбільший обсяг інвестицій надходить в Україну із США, Німеччини, Англії. Західні інвесторикладають капітал передусім у галузі машинобудування і металургію.

Інвестиції відіграють виключно важливу роль також на мікрорівні. На цьому рівні вони потрібні передусім для досягнення таких цілей, як розширення і розвиток виробництва, недопущення надмірного морального і фізичного зносу основних фондів, підвищення технічного рівня виробництва, підвищення якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства тощо.

Пошук шляхів стабілізації економіки дозволить оптимізувати інвестиційний процес на підприємствах в Україні. Стабілізація економіки має бути зорієнтована на корінні структурні перетворення, зокрема на забезпечення раціонального співвідношення між фондами накопичення і споживання у складі національного доходу. Крім того, інвестиційні програми повинні спрямовуватися на переорієнтацію значних ресурсів на розвиток галузей, що задовольняють споживчі запити населення.

Таким чином, проведений аналіз інвестиційної сфери в Україні дав змогу зробити такі висновки. Основними напрямами підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Україні є, по-перше, поліпшення відтворювальної структури капіталовкладень, удосконалення технологічної структури капітальних інвестицій, зміна галузевої структури капітальних вкладень на користь галузей споживчого призначення, пріоритетне забезпечення капітальними вкладеннями прогресивних напрямів науково-технічного прогресу, а також збільшення обсягів капітальних вкладень на будівництво соціальної інфраструктури.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Інформаційного агентства "Уніан". – Режим доступу : <http://www.unian.net/> 3. Дуба С. Проблеми зростання ефективності використання іноземних інвестицій [Електронний ресурс] / С. Дуба. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlta/19_13/131_Duda_19_13.pdf.

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В УКРАИНЕ БИОДИЗЕЛЬНОГО ТОПЛИВА

Аннотация. Проанализировано современное состояние и перспективы применения биотоплива в Украине, а также рассмотрены пути выхода государства из энергетически сложной ситуации.

Анотація. Проаналізовано сучасний стан і перспективи застосування біопалива в Україні, а також розглянуто шляхи виходу держави з енергетично складної ситуації.

Annotation. The modern state and prospects of application of biopropellant in Ukraine are analyzed, and also the ways of state exit from a power difficult situation are considered.

Ключевые слова: биодизельное топливо, энергетика, экологическая ситуация, альтернативные источники энергии.

Украина относится к энергодефицитным странам, так как покрывает свои потребности в топливно-энергетических ресурсах лишь на 53 %, импортируя 75 % необходимого объема природного газа и 85 % сырой нефти и нефтепродуктов [1]. Зависимость от импорта нефти рассматривается большинством развитых стран как вопрос национальной и энергетической безопасности.

Сегодня для Украины наступило время развивать собственные мощности для решения энергетических проблем.

Этим вопросом занимались многие ученые, такие, как Лебедь Д. В., Савельев М. С., Бронникова Д. Л., Романюк Е. В. Они исследовали состав биодизельного топлива, рациональные способы его использования и методы добычи [2]. Однако все еще остается ряд нерешенных проблем в данной области, что обуславливает актуальность научных исследований по данному вопросу.

В связи с этим целью данного исследования является анализ современного состояния и перспективы развития производства и применения экологически чистого биотоплива в Украине, а также разработка мероприятий по выходу государства из энергетически сложной ситуации.

Биодизельное топливо (биодизель, МЭРМ, РМЭ, RME, FAME, EMAG, бионефть и др.) – это экологически чистый вид биотоплива, получаемый из жиров растительного и животного происхождения и используемый для замены нефтяного дизельного топлива (ДТ). При его производстве также, дополнительно, получается большое количество сырого глицерина и воды. Биодизель может использоваться в любых дизельных двигателях (вихрекамерных и предкамерных, а также с непосредственным впрыском); как самостоятельно (в адаптированных двигателях), так и в смеси с дизельным топливом, без внесения изменения в конструкцию двигателя.

Рассмотрим составляющие сырьевой базы для производства биодизеля в Украине, к которым можно отнести: масла, получаемые из семян маслосодержащих растений, "мультисырье" мясокорминатов (жиры животных), фритюрный жир и др.

Принимая во внимание опыт европейских государств, производство биодизеля в Украине можно организовать на следующих типах установок и заводов: мелкотоннажные установки 300 – 3 000 т/год (для фермеров), региональные (областные) заводы 10 000 – 30 000 т/год, промышленные заводы государственного значения 50 000 – 100 000 т/год.

В соответствии с Программой развития производства биодизельного топлива на период до 2012 г. Украина должна производить и потреблять в 2011 г. более 520 тыс. тонн биодизельного топлива, что потребует обеспечить валовый сбор семян рапса около 1,7 – 1,8 млн т.

Лучшие условия выращивания рапса-озимого в таких областях Украины: Львовская, Ивано-Франковская, Тернопольская, Хмельницкая, Винницкая, Киевская, Ровненская и Волынская области; ярового – Кировоградская, Киевская, Черкасская, Одесская, Херсонская, Полтавская, Черниговская, Сумская, Харьковская области и АР Крым [3].

В странах Евросоюза производство биодизеля имеет существенную государственную поддержку. В Германии биотопливо не облагается минеральными и экологическими налогами, существует система дотирования выращивания рапса, во Франции налоговая скидка составляет 0,35 евро/л биодизельного топлива, в Испании автомобилистам, использующим биотопливо, разрешена бесплатная внутригородская парковка. В целом по Европе 1 л биодизеля на 0,1 – 0,15 евро дешевле, чем дизельное топливо. В Украине, по различным данным, себестоимость 1 л биодизеля составляет от 2,2 до 3 грн. Стоимость биодизельного топлива зависит от ряда факторов: урожайность рапса, эффективность использования соломы и шрота, стоимость химических ингредиентов (метанола и щелочи), глубина переработки глицериновой воды, качество технологического процесса получения биодизеля.

Поэтому, как отмечалось выше, для успешного продвижения биодизеля в АПК Украины необходимо разработать и утвердить государственные стандарты на биодизель и его бинарные смеси с дизельным топливом. Первые шаги в этом направлении сделаны в НТУ "ХПИ" (г. Харьков).



В результате исследования можно сделать вывод о том, что Украина имеет огромный потенциал для развития собственного рынка биотоплива, что приобретает особое значение в условиях нестабильности мировой экономики, роста цен на традиционные энергоносители и энергозависимости страны от импорта углеводородов.

Также производство и применение биодизеля в Украине позволит радикальным образом разрешить эколого-энергетические проблемы экономики нашего государства.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Кобец Н. Перспективы производства и переработки семян рапса в Украине / Н. Кобец // Сборник докладов IV Международной конференции "Масложировая промышленность-2005", 15 – 16 ноября 2005 г. – К., 2005. – С. 46–52. 2. Про повышение уровня эколого-энергетической безопасности Украины / В. Ковальский, О. Голонников, М. Григорак, О. Косарев // Экономика Украины. – 2000. – № 10. – С. 34–41. 3. Винтоняк В. Украинская рапсодия / В. Винтоняк // Агротерспектива. – 2000. – № 1. – С. 10–14.

Прохорова І. С.

УДК 314.114(477)

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено причини, які впливають на скорочення населення в Україні та можливі наслідки демографічної кризи. Запропоновано прийняття відповідних заходів, що допоможуть знизити причини та ліквідувати наслідки депопуляції.

Аннотация. Исследованы причины, которые влияют на сокращение населения в Украине, и возможные последствия демографического кризиса. Предложено применение соответствующих мер, которые помогут уничтожить причины и ликвидировать последствия депопуляции.

Annotation. The reasons which influence population reduction in Ukraine and possible consequences of demographic crisis are investigated. Application of corresponding measures which will help to destroy the reasons and to liquidate depopulation consequences are suggested.

Ключові слова: природний приріст, статевовікова структура, депопуляція.

Демографічні проблеми в Україні набули неабиякої актуальності, адже демографічний чинник є одним із визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування. Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також її динаміки протягом останніх років свідчить про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи.

Стан сучасної демографічної ситуації в Україні можна кваліфікувати як кризовий не лише тому, що депопуляція поєднується зі значним погіршенням здоров'я населення та інших його якісних характеристик, а й тому, що за певних умов криза може перетворитися на демографічну катастрофу [1, с. 4].

Для сучасної демографічної ситуації в Україні характерні: різке зменшення народжуваності, збільшення смертності і відсутність природного приросту; старіння населення, збільшення "навантаження" на працездатну його частину; скорочення тривалості життя як чоловіків, так і жінок; погіршення здоров'я нації; інтенсифікація міграційних процесів [2, с. 6–7].

Проаналізувавши дані Державного комітету статистики України, маємо такі факти: кількість наявного населення станом на 01.01.2011 р. становила 45 778,5 тис. осіб. Нагадаємо, що у 2009 р. цей показник знаходився на рівні 45 962,9 тис. осіб. Такі дані свідчать про те, що населення нашої країни продовжує скорочуватися.

У переважній більшості областей зареєстровано скорочення населення. Так, загальний показник по всій Україні за січень – березень 2010 р. становить -57 606 осіб, або -5,1 на 1 000 жителів. Хоча зберігається позитивна тенденція щодо уповільнення темпів скорочення населення, але при цьому більш різкого скорочення традиційно зазнає сільське населення (-7,5 осіб на 1 000 жителів), на противагу показникам по міському населенню (-4,0 осіб на 1 000 жителів). Приріст зареєстровано лише у ряді західних областей: Закарпатській – 345 осіб, Рівненській – 124, Волинській – 20, також Київ – 845 та Севастополі – 2 [3].

Отже, за останніми даними Держкомстату виявилось, що в Україні продовжує знижуватись рівень народжуваності, що вірогідно, пов'язано з поточною економічною кризою. Так у січні – березні 2009 року було зареєстровано 125 834 народжених, тоді як в аналогічний період 2010 р. кількість народжених становила 120 884 особи [3]. Причини падіння народжуваності не можна зводити лише до економічних

© Прохорова І. С., 2011

негараздів, хоча вони, безумовно, відіграють свою роль. Узагальнення сучасних чинників зниження народжуваності дає підстави відокремити такі групи: економічні, соціальні, психологічні, біологічні [4, с. 25].

Серед причин смерті перше місце у січні – березні 2010 р. традиційно посідають захворювання системи кровообігу (124 268), друге – злоякісні новоутворення (21 310). На третьому місці – хвороби органів травлення (6 957). Швидко збільшуються масштаби смертності населення внаслідок неприродних причин смерті.

За сучасної вікової структури додатковий природний приріст можливий лише за умови, якщо сумарний коефіцієнт народжуваності перевищить 2,3 найближчими роками і досягне 2,5 через 10 – 12 років.

Середній вік українського народу вже досяг 37 років і продовжує зростати. За цим показником наша держава входить до 15 найстаріших країн світу. Зростає частка людей похилого віку, тобто йде процес старіння нації. Водночас жінки живуть у середньому 73 роки, а чоловіки – лише 62 роки. В Україні відсоткове відношення жінок та чоловіків становить 53 – 47 % відповідно.

З наведених вище фактів можна зробити висновок, що тільки покращенням економічної ситуації у країні вихід з демографічної кризи неможливий. Необхідна негайна розробка програми, яка допоможе подолати депопуляцію в Україні та буде здатна ліквідувати фактори, що впливають на скорочення населення, такі, як: дуже низька соціальна безпека, недостатня підтримка молодих сімей державою, низький рівень здоров'я населення, поширення соціальних хвороб (наркоманія, алкоголізм) і т. д.

Необхідне впровадження ефективної соціальної страховки; забезпечення молодих сімей житловою площею, за допомогою зменшення відсоткової ставки на кредити при купівлі житла або збільшення робочих місць державного замовлення, за умови надання квартир; введення умов пільгового кредитування; підвищення рівня здоров'я за рахунок упровадження обов'язкового щорічного медичного огляду для всіх верств населення і збільшення кількості державних медичних закладів; боротьба з вільним продажем алкогольних та тютюнових виробів та значне підвищення цін, яке можливо врятує певну частину населення від передчасного скорочення віку тощо.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Концепція демографічного розвитку України на 2005 – 2015 рр. Проект. – К., 2005. – 403 с. 2. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. В. М. Гейця. – К.: Фенікс, 2003. – 346 с. 3. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. 4. Демографічні перспективи України до 2026 р. / В. Стешенко, О. Рудницький, О. Хомра, А. Стефанівський. – К., 2000. – 55 с.

УДК 338.48-53(477.75)

Шилькова А. А.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РЕКРЕАЦИОННЫЙ КОМПЛЕКС КРЫМА: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация. Рассмотрено состояние рекреационного комплекса Крыма, перспективы и проблемы его развития, приведены пути решения существующих проблем.

Анотация. Розглянуто стан рекреаційного комплексу Криму, перспективи та проблеми його розвитку, наведено шляхи вирішення існуючих проблем.

Annotation. The state of the recreational complex of the Crimea, the prospects and problems of its development are studied, and the ways to solve existing problems are suggested.

Ключевые слова: рекреационный комплекс, туристско-ресурсный потенциал, туризм, санаторно-курортная отрасль.

Для современного этапа развития экономических отношений характерно возрастание значения рекреационного комплекса во всех сферах жизнедеятельности общества, так как происходит повышение роли отдыха в процессе воспроизводства рабочей силы. Значение рекреационной деятельности возрастает вследствие научно-технической революции, ухудшения общей экологической обстановки и условий жизни.

Изучением проблем рекреационного комплекса Крыма занимались такие ученые: Павленко И. Г., Багров Н. В., Бережная И. В., Е. Самарцев, Пирожник И. И., Мамутов В. К., Баев Ю. А.

Целью работы является рассмотрение текущего состояния, а также проблем и перспектив развития рекреационного комплекса Крыма.

Туристско-ресурсный потенциал Крымского полуострова включает свыше 3 000 объектов природного и антропогенного характера, которые сосредоточены на 54 % – в южнобережной зоне, 18 % – в центральной зоне, по 10 % – в северной и восточной зонах, и на 8 % в западной зоне.



На территории полуострова имеется 20 государственных музеев с 28 филиалами, которые подразделяются на исторические, краеведческие, естественно-научные, литературные, художественные, 6 заповедников, около 850 карстовых пещер, шахт, колодцев и т. д., из них 50 пещер являются пригодными для обустройства и посещения туристами [1].

В настоящее время в Крыму туроператорскую и турагентскую деятельность осуществляют более 400 предприятий и частных предпринимателей.

Наличие туристских ресурсов, особенности уже имеющейся инфраструктуры дают возможность развивать в Крыму нетрадиционные формы туризма: спелеологический, скалолазание, конный, велосипедный, дельтапланеризм, горно-пешеходный, винные и охотничьи туры, вертолетные экскурсии, прогулки на яхтах, подводные погружения с аквалангом, научный и автотуризм.

В настоящее время развитие санитарно-курортной отрасли в Автономной Республике Крым становится одним из приоритетных направлений. Оно базируется на использовании минеральных вод (с потенциальным дебитом 14 тыс. м³ в сутки), лечебных грязей (с балансовыми запасами 22,4 млн. м³), пляжей (протяженностью 517 км), климатических и ландшафтных ресурсов, морского и горного воздуха.

Всего в Крыму насчитывается более 650 санаторно-курортных и оздоровительных учреждений, используемых в основном для сезонного лечения и отдыха. Санатории и пансионаты с лечением расположены преимущественно на Южном берегу Крыма и на курортах Евпатория, Саки [2].

Все санатории Крыма имеют специализацию, зависящую от особенностей лечебных факторов местности, где они расположены.

Однако все же существует ряд проблем в этой отрасли, а именно:

1. Сдерживается дальнейшее развитие иностранного туризма из-за слабой материально-технической базы по приему и обслуживанию туристов, сложившейся экономической и политической нестабильности.

2. Рост цен на санитарно-туристические путевки. Возникновение социальных неравенств в доступности традиционных общепризнанных приморских курортов.

3. Усилились факторы сезонности и неорганизованного отдыха, что приводит к закрытию части санаториев и пансионатов.

4. Рост неорганизованного отдыха приводит к перераспределению рекреантов по побережью морей, что ведет к стихийному освоению Азовского побережья Крыма и, как следствие, резкому обострению экологической ситуации в данном регионе.

Для решения вышеперечисленных проблем необходимо принятие следующих мер:

повышение эффективности курортного хозяйства для достижения мирового уровня его развития;

повышение заинтересованности местных органов власти, предприятий, организаций, населения и персонала здравниц в расширении курортной сети и эффективности развития курорта;

максимальное удовлетворение потребностей населения в комплексе услуг по отдыху и лечению;

обеспечение соответствия цены на путевку совокупности предоставляемых услуг по отдыху и лечению.

Таким образом, для дальнейшего перспективного развития необходимо перестроить инвестиционную политику Крыма, которая обеспечила бы приоритетное развитие рекреационного комплекса, удовлетворяющего требования рынка и приближенного к стандартам международных рекреационных корпораций. Разрешение насущных проблем возможно лишь в системном сочетании научно-обоснованной охраны природы и организованного, нормативно регулируемого, цивилизованного туризма.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Баев И. А. Разнообразие ресурсов туристско-рекреационного потенциала Крыма / И. А. Павленко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь : Межвуз. центр "Крым". – 2001. – № 18, Т. 2. – С. 31–32.
2. Зуйко Ю. О. Рекреационное хозяйство Крыма / Ю. О. Зуйко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь : Межвуз. центр "Крым", 2001. – № 18, Т. 2. – С. 58–60. 3. Павленко И. Г. Современное состояние рекреационного комплекса АР Крым / И. Г. Павленко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь : Межвуз. центр "Крым", 2006. – № 78. – С. 55–57.

Рябишева О. В.

УДК 334.722(477)

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Анотація. Розглянуто проблеми розвитку та функціонування малого підприємства, а також шляхи подолання цих проблем.

Анотація. Рассмотрены проблемы развития и функционирования малого предприятия, а также пути преодоления этих проблем.

© Рябишева О. В., 2011

Annotation. The problems of development and operation of small businesses, as well as the ways to overcome these problems are studied.

Ключові слова: підприємництво, мале підприємство, ринкова економіка.

Українським підприємствам інтенсивно доводиться звикати до нових умов господарювання. Це пов'язано з розвитком процесів інтеграції. Здатність конкурувати вітчизняних підприємств з іноземними – актуальне завдання.

Підприємництво – це частина ринкової економіки, фактор, який формує середній клас суспільства. Малі підприємства відіграють у цьому важливу роль [1, с. 185].

Мале підприємництво, або малий бізнес, – найчисленніший прошарок дрібних власників, які визначають політичний (частково) та соціально-економічний розвиток країни. Підприємці належать до більшості населення, які є і виробниками, і споживачами товарів та послуг [2, с. 471].

Метою статті є визначення проблем малого підприємництва України та пропонування шляхів вирішення цих проблем.

Актуальність даної теми визначається важливим місцем малого бізнесу в ринковій економіці, до якої переходить Україна. Малий бізнес надає гнучкість ринковій економіці, мобілізує ресурси населення (виробничі та фінансові), несе антимонопольний потенціал, забезпечує науково-технічний прогрес, а також вирішує проблему зайнятості. Тому розвиток малого підприємництва – головне завдання економічної політики.

Дослідженням та аналізом проблем та розвитку малого підприємництва займалися такі вчені, як Т. Кондратюк [3, с. 111–118], Половен О. В. і Стричак Г. В. [2, с. 471–478], Петренко К. Г., С. Румянцева та ін. Але в Україні ще не знайдено відповідей на всі питання, які стосуються проблем його розвитку.

Однією з основних проблем малого бізнесу є проблема фінансування, тобто недостатність грошей.

Проблема фінансування полягає в обмеженому доступі до традиційних джерел фінансових ресурсів (ринок цінних паперів та кошти банківської системи). Це відбувається через відмову банків кредитувати малі підприємства, оскільки через великий відсоток багатьох підприємств банкрутує та не можуть повертати кошти [3, с. 113].

Але кредитування є регулятором функціонування малих підприємств. Кредитування здійснюється за єдиними для всіх правилами, тобто не повинні надавати жодному заявникові будь-яких переваг, а брати до уваги лише кредитоспроможність.

Такі негативні умови викликають потребу у створенні установи для надання кредитів новоствореним малим підприємствам [3, с. 113].

Ще однією проблемою є відсутність кваліфікованих кадрів відповідно до напрямку підприємства. Вплив наукових кадрів, який пов'язаний з низьким рівнем заробітних плат та кількістю робочих місць, – досить поширене явище на даному етапі розвитку сучасного ринку. Тобто безробіття викликає зростання кількості працівників юридичної та економічної сфер (рівень яких перевищує необхідні норми) над кількістю працівників виробничої сфери. Отже, вирішення цього питання потрібно здійснювати шляхом збільшення державних місць на кадри виробничої сфери [1, с. 187].

Більш вагомою проблемою є те, що багато підприємств знаходяться в "тіні", тобто поза економікою, і прибутку державі не приносять. Для вирішення цього питання необхідно не тільки ввести пільги для новостворених підприємств, а ще треба спростити систему податків [3, с. 115].

Можна зробити висновок, що актуальними в наш час є питання розвитку та функціонування малого підприємництва. Адже саме воно є тим "локомотивом" у розвитку економіки, яке не тільки вирішує проблеми зайнятості шляхом створення нових робочих місць, а ще й забезпечує розвиток великих підприємств, покращує якість їхньої продукції. Проблеми малого підприємництва потрібно вирішувати певними шляхами:

створити організації, які будуть займатися підтримкою та регулюванням малого підприємництва;

внести зміни до процедури реєстрації нових підприємств;

створити фонд для надання кредитів новоствореним малим підприємствам;

переглянути та оновити податкову систему;

урегулювати відносини між малими та великими підприємствами;

залучити закордонні інвестиції;

зміцнити державні погляди на важливість існування та розвитку малих підприємств.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Мягих І. М. Проблеми розвитку бізнесу на малих підприємствах в Україні / І. М. Мягих // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 28. – С. 185–189. 2. Стричак Г. В. Державна підтримка підприємств малого та середнього бізнесу / Г. В. Стричак, О. Д. Франків // Науковий вісник БДФА. Економічні науки : зб. наук. праць / гол. ред. Прядко В. В. ; Міністерство фінансів України, БДФА. – Чернівці, 2008. – Вип. 2. – С. 471–478. 3. Кондратюк Т. Державна політика підтримки малого бізнесу: зміст і механізм реалізації / Т. Кондратюк // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 2001. – № 4. – С. 111–118.

АНАЛИЗ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрена демографическая ситуация в Украине. Предложены мероприятия по ее улучшению.

Анотація. Розглянуто демографічну ситуацію в Україні. Запропоновано заходи щодо її поліпшення.

Annotation. The demographic situation in Ukraine is examined. The measures for its improvement are suggested.

Ключевые слова: демографическая ситуация, уровень рождаемости, уровень смертности, средняя продолжительность жизни, трудовая миграция.

Современные проблемы демографической ситуации в Украине не могут не вызывать серьезной озабоченности. Это касается многих демографических процессов, в числе которых естественная убыль населения, невысокая средняя продолжительность жизни, снижение рождаемости ниже уровня, необходимого для простого воспроизводства населения.

В литературе приведен достаточно широкий круг результатов исследований данной проблемы, ней занимались многие ученые, среди них Архангельский В. Н., Белозеров В. С., Боярский А. Я., Воробьева О. Д., Гришанова А. Г., Денисова Г. С. и др.

Цель работы заключается в анализе демографической ситуации в Украине на сегодняшний день и определении рекомендаций по его улучшению.

Большинством исследователей современное состояние демографических процессов в Украине оценивается как демографический кризис. О перерастании демографического кризиса в демографическую катастрофу свидетельствует, в частности, признание состояния здоровья в Украине катастрофическим [1, с. 25–27, 44]. Эксперты прогнозируют, что если нынешние демографические тенденции сохранятся, то в Украине от 52 млн чел. в 1991 году останется не более 25 млн чел. к 2050 году.

Так, на 1 января 2011 года численность населения Украины составила 45,8 млн чел., среди которых: городское – население 31,4 млн чел., сельское население – 14 млн.

Всего за прошлый год население Украины сократилось на 184 тыс. чел., в среднем за 1 месяц население Украины сокращается на 15 тыс. чел.

За 2010 год в Украине родилось 497,7 тыс. чел., умерло 698,2 тыс. чел. соответственно естественный прирост составил -200,5 тыс. чел., то есть наблюдается процесс депопуляции. Причем велики темпы сокращения населения, в основном, трудоспособного возраста. При этом 20 % украинских семей является бесплодными, 50 % – не могут зачать ребенка без медицинской помощи [2].

При этом во всем мире наблюдается прирост населения. Но этот рост идет неодинаково в разных регионах мира. Почти 90 % прироста населения планеты дают развивающиеся страны [1].

Во многих странах мира средняя продолжительность жизни растет, хотя и медленно. В Украине в 2010 году средняя продолжительность жизни мужчин составляла 62 года, а женщин – 74. Таким образом, Украина занимает 150 место в рейтинге продолжительности жизни среди стран мира.

Также довольно высокий уровень трудовой эмиграции в другие страны, в основном в страны ЕС и Россию. Сегодня, по различным оценкам, за пределами Украины ищут работу или проживают от 5 до 8 млн чел. [2].

Таким образом, видно, что действительно, современную демографическую ситуацию в Украине можно охарактеризовать как острый демографический кризис. Причинами его обострения являются:

- низкая заработная плата у большинства работников;
- чрезвычайно низкий уровень пенсионного обеспечения. На протяжении всех лет рыночных реформ большинство пенсионеров получали и получают минимальную пенсию, которая до последнего времени была ниже прожиточного минимума;
- инфляция, которая в пореформенный период стала постоянной и ведет к снижению и так малых реальных доходов населения. В 2010 году индекс инфляции составил 9,1 % годовых [2];
- неудовлетворительные жилищные условия молодых людей или отсутствие отдельного жилья;
- высокий уровень безработицы, по официальным данным на февраль месяц 2011 года зарегистрировано 616,7 тыс. безработных [2].

Исходя из анализа статистических данных, можно сделать вывод о том, что главной причиной демографического кризиса в Украине является обнищание основной массы населения, вызванное рыночными реформами, в результате которых произошло резкое снижение реальных доходов населения в условиях роста цен, резкий спад общего производства.

Для решения демографической проблемы в Украине необходимо: усилить роль государства в регулировании экономики, достичь большей справедливости в сфере распределения, усовершенствовать формы собственности, проводить более справедливую социальную политику, пропагандировать культ

крепкой украинской многодетной семьи и здоровый образ жизни, создать благоприятные юридические и финансовые условия для возвращения на историческую родину соотечественников, крымских татар, разработать программу для возможности приобретения молодыми семьями жилья на льготных условиях, совершенствовать медицинское обслуживание населения, расширять сеть лечебных учреждений, способствовать росту образовательного и культурного уровня населения.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Література: 1. Стешенко В. Демографічні та демополітичні зміни в Україні після Міжнародної конференції з проблем народонаселення і розвитку : короткий огляд / В. Стешенко, М. Гхош // Демографічні дослідження. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2000. – Вип. 22. – С. 7–46. 2. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 338.431(477)

Ципаринда А. О.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Анотація. Розглянуто проблеми сучасного українського села та запропоновано шляхи їх вирішення.

Аннотация. Рассмотрены проблемы современного украинского села и предложены пути их решения.

Annotation. The problems of the modern Ukrainian village are studied and solutions of the problems are proposed.

Ключові слова: сільське господарство, українське село, продовольча безпека, АПК.

Сільське господарство є найважливішою галуззю, яка визначає життєвий рівень населення, його добробут, продовольчу безпеку країни. У сільському господарстві вироблена продукція забезпечує ресурсами багато інших галузей народного господарства.

Питанням, що постають перед сучасним селом, присвятили свої роботи багато українських економістів, які є фахівцями з дослідження сільської проблематики: О. Онищенко, В. Юрчишин, О. Бородіна, І. Прокопа, В. Андрійчук, М. Зубець, О. Чаянов, Т. Осташко, Б. Пасхавер. Тож дослідження сучасного аграрного сектору є актуальним у наш час, оскільки сільськогосподарське виробництво постачає населенню продукцію масового споживання. Деградація села підриває основи подальшого існування всього суспільства, по-перше, через загрозу продовольчій безпеці, по-друге, унаслідок втрати селом демовідтворювальної та інших важливих функцій.

Саме тому метою цієї роботи є розгляд проблем сучасного українського села та пошук шляхів їх подолання.

На початку 1990-х років розвиток українського села був одним з найактуальніших аспектів політики держави. У 1990-му році Верховною Радою України був прийнятий Закон "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві", згідно з яким поставала потреба відродити селянство як господаря землі, носія моралі та національної культури. Але вже згодом розгорнулася активна діяльність, спрямована на "звільнення" сільськогосподарських товаровиробників від нібито невластивих для ринку соціальних функцій [1, с. 80–81].

Проте згідно з Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженою урядом у вересні 2007 року, "підтримка села" майже повністю звелася до підтримки великотоварного сільськогосподарського виробництва. На практиці можна спостерігати активне формування великоземельних економічних структур, які на тих чи інших сільських територіях стають можновладними монополістами, та повне ігнорування владою середніх і малих форм господарювання [1, с. 81, 83].

Таким чином, можна казати, що в Україні відсутня законодавча база, яка б чітко визначила місце інвестора у сфері сільськогосподарського виробництва та економічні важелі розподілу прибутків, отриманих ним.

Також і досі залишається невирішеною проблема технічного оснащення сільського господарства. Сільськогосподарські товаровиробники майже повністю втратили платоспроможність, що супроводжується зниженням темпів оновлення технічних засобів. Спрацьована техніка вибуває, проте селяни не здатні замінити її новою. Заводи-виробники сільськогосподарської техніки теж знаходяться у складному фінансовому становищі. З огляду на це держава вважає доцільним купувати іноземну техніку. Проте вона дорога, хоча і більш якісна. Але ж це призводить до нової економічної проблеми: ставка України на імпорту сільськогосподарську техніку призводить до втрати виробничого і наукового потенціалів, безробіття, залежності від імпорту та зменшення надходжень до держбюджету [2, с. 43].



На селі сьогодні маємо найнижчий рівень життя, найнижчу заробітну плату, пенсію, найвищий рівень смертності та найнижчий – народжуваності. Необхідні ресурси для селян постійно зростають у ціні на відміну від їх продукції, яку посередники скуповують за безцінь. Лише за 2000 – 2007 рр. поселенська мережа втратила 147 населених пунктів. Село втрачає кваліфіковані кадри, адже рівень оплати праці селянина наближається до відмітки 7 грн за годину. За межею бідності продовжує перебувати 15,5 % сільських мешканців, у 25 % – сукупні витрати не перевищують рівень прожиткового мінімуму [2, с. 45].

Україна за своїм природно-кліматичним та ґрунтовим потенціалом, трудовими ресурсами, традиціями сільськогосподарства має можливість зайняти одне з провідних місць серед виробників екологічно чистої органічної продукції. Вона має чималий експортний сільськогосподарський потенціал, зумовлений близькістю до ключових ринків Близького Сходу, Північної Африки, країн колишнього СРСР і потенційно – ЄС. Але постає проблема невідповідності якості сільськогосподарської продукції України міжнародним стандартам.

Саме тому для вирішення цих проблем потрібно:

- сформувати належну законодавчу базу;
- реорганізувати фінансування сільського господарства, а саме:
 - запровадити кредитування аграріїв за нижчими відсотковими ставками;
 - розвинути систему небанківських інститутів кредитування сільського господарства;
 - удосконалити роботу Аграрної біржі, Аграрного фонду та їхніх регіональних відділень;
- необхідно покращити умови праці селянина, мотивувати його до продуктивної праці, підвищити рівень життя в сільській місцевості.

Таким чином, можна зробити висновок, що без серйозних та масштабних реформ державі не вдасться відтворити належне функціонування села як важливої ланки народного господарства України.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 74–85. 2. Чорна Н. П. Розвиток аграрного бізнесу в Україні в контексті впливу світової фінансово-економічної кризи / Н. П. Чорна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11(101). – С. 40–47. 3. Сайт Міністерства аграрної політики України. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua>.

Бліндюк А. С.

УДК 338.242

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В РИНКОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація. Розглянуто сутність державного регулювання, у ринковому господарстві, науковий підхід до розробки моделей і прогнозів.

Аннотация. Рассмотрены сущность государственного регулирования в рыночном хозяйстве, научный подход разработки моделей и прогнозов.

Annotation. The essence of state regulation in a market economy and the scientific approach to modeling and forecasting are considered.

Ключові слова: державне регулювання економіки, ринкове господарство, теоретичний аспект, економічні завдання, національна валюта.

Державне регулювання економіки – одна з основних форм участі держави в економіці, яка полягає в його впливі на розподіл ресурсів і доходів, на рівень і темпи економічного розвитку і добробут населення країни [1].

Державне регулювання в ринковому господарстві – цілеспрямований вплив держави на мікро- і макроекономічні процеси розвитку економіки в цілях підтримки її стабільності або зміни в потрібному суспільству напрямі. У системі заходів державного регулювання виділяють різні сторони – практичну та наукову.

Практичний досвід – це сукупність конкретних заходів з реалізації державного регулювання.

Теоретичний аспект – систематичне наукове дослідження мотивів, дій, заходів, націлених на формування найбільш ефективного розвитку національної економіки. До наукових підходів належить розробка моделей і прогнозів. Виходячи із сутності, визначаються цілі державного регулювання. Економічна наука розглядає на глобальному рівні основну, вищу мету регулювання та прикладні цілі. У будь-якій країні вища мета повинна зводитися до досягнення максимального добробуту всього суспільства. Але її реалізація можлива через досягнення прикладних завдань, до яких відносяться:

- економічне зростання;
- повна зайнятість;

© Бліндюк А. С., 2011

стабільність рівня цін і стійкість національної валюти;
зовнішньоекономічна рівновага.

У системі економічних завдань забезпечення економічного зростання вважається провідним конкретним завданням. Його рішення пов'язується з абсолютним і відносним збільшенням внутрішнього національного продукту [2].

Із забезпеченням економічного зростання пов'язана інша найважливіша мета – задоволення вимог повної зайнятості. Суть її – досягнення максимально можливого і в довгостроковому плані стабільного використання всього працездатного населення. Конкретно завдання вирішується створенням нових робочих місць та іншими методами боротьби з безробіттям. Комплекс цих заходів у розвитку країни прийнято називати політикою забезпечення зайнятості.

Стабільність рівня цін і національної валюти – умова стабільності економіки. Тому досягнення даної мети є найважливішим орієнтиром у діяч держави. Рішення перерахованих цільових завдань означає досягнення в рамках національного господарства відносно макроекономічної рівноваги і створює більш сприятливі умови для досягнення зовнішньоекономічної рівноваги. Воно підтримується системою державних заходів у сфері міжнародної торгівлі, міждержавного руху капіталів, трудових ресурсів, забезпечення збалансованості платіжного балансу. Частіше за все одна мета не може бути досягнута незалежно від інших.

Державне регулювання виконує важливі функції в ринковій економіці. Ринкова економіка, заснована на приватній власності, не може функціонувати без необхідної законодавчої бази. Повинні бути забезпечені недоторканність приватної власності, гарантовані дотримання укладених приватних контрактів і захист громадян від свавілля бюрократії. Тому найважливішою функцією держави є створення правової основи функціонування та розвитку економічної системи [3].

Матеріальною базою і важливим інструментом державного регулювання є державна власність і державне підприємництво. Державна власність використовується як база для досягнення як довгострокових, так і кон'юнктурних, антициклічних цілей державного регулювання. Держава повинна створити такий "фон" (стабільність рівня цін і національної валюти, забезпечення економічного зростання, вимог повної зайнятості) державного регулювання, який забезпечив би сприятливі умови для суб'єктів ринкової економіки.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. <http://ua.textreferat.com/referat>. 2. <http://www.tnpu.edu.ua/kurs/301/192.htm>. 3. <http://revolution.allbest.ru/economy/d00021263.html>.

УДК 332.152(477.54)

Черниченко А. О.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Розглянуто особливості природно-ресурсного потенціалу Харківщини, показники соціально-економічного розвитку регіону та промислового забезпечення.

Аннотация. Рассмотрены особенности природно-ресурсного потенциала Харьковщины, показатели социально-экономического развития региона и промышленного обеспечения.

Annotation. The features of the Kharkiv natural resource potential, indicators of socio-economic development and industrial software are considered.

Ключові слова: природно-ресурсний потенціал, корисні копалини, ресурси, промислове виробництво.

Кожний регіон України має особливості та риси, притаманні лише йому. Харківський регіон є одним з найбільш великих та значних наукових і промислових центрів України.

Актуальність теми полягає в тому, що ступінь забезпеченості ресурсом – критерій, який здатен оцінити наявність певного ресурсу, необхідний об'єм та інші відповідні параметрами, що забезпечують щонайменшу потребу регіону за умови економічної доцільності його експлуатації та екологічної безпечності, у тому числі можливої ресурсовідтвореності (відновлюваності), та забезпеченість відшкодування витрат на оздоровлення оточуючого середовища.

Оцінкою природно-ресурсного потенціалу Харківського регіону займалися такі відомі вчені, як: Багров Н. В., Некос В. Ю., Снопік Л. М., Беличенко Ю. П., Блінов П. В., Адамов А. Н., Адаменко О. М., Бондарчук В. Г., Биховер Н. А., Багров В. Н., Горшков С. П., Томашевич А. В. та багато інших.

Мета даної роботи – охарактеризувати природно-ресурсний потенціал Харківської області та ступінь його забезпеченості на даній території.

© Черниченко А. О., 2011



Природно-ресурсний потенціал Харківської області складає 4,2 % від загального потенціалу України. Корисні копалини в області представлені природним газом (Єфремівське, Західно-Крестищенське, Кегичівське та інші родовища), нафтою, кам'яним і бурим вугіллям, кам'яною сіллю, фосфоридами, глиною, пісками, вапняками, крейдою і т. п. При цьому регіон забезпечений власними ресурсами лише на 1,5 % [1].

У загальному обсязі національного доходу України, отриманого у сфері матеріального виробництва, частка Харківської області дорівнює 7 %. За своїм науковим потенціалом Харківська область посідає 2 місце в Україні після Київської. Тут зосереджено 167 науково-дослідних та конструкторських організацій [2].

Багатством краю є джерела мінеральних вод – Березовське, Рай-Оленівське та ін. Паливно-енергетичні ресурси представлені 41 родовищем горючого газу, серед яких, виділяються Шебелинське, Крестищенське, Кегичівське.

Поширеними у регіоні є породи будівельних матеріалів осадового походження – піски, глина, крейда, вапно. Велике значення мають Новоселівське родовище чистих скляних пісків, Єфремівське родовище солі. На всій території залягають цеглино-черепичні суглинки і глини, зокрема керамічні, крейда.

Високоврожайні чорноземні ґрунти і сприятливі кліматичні умови дають можливість області займати в Україні важливе місце у виробництві товарного зерна, найважливіших технічних культур, розвивати овочівництво, садівництво і т. д.

Ліси Харківщини значно помолодшали. Їх середній вік на сьогодні – 70 років. На Харківщині лісозапасники займають 610 гектарів. Працівники Куп'янського, Красноградського, Ізюмського лісових господарств щорічно проводять лісонасадження на 500 – 900 гектарах, при достатньо високому рівні виживання саджанців.

Харківщина – одна з найбільш індустріально розвинених областей України, що посідає 5 місце за обсягами випуску промислової продукції. У структурі промислового виробництва переважають такі галузі: машинобудування – 38 %, паливно-енергетичний комплекс – 31 %, харчова промисловість – 20%, легка промисловість – 15 %. Розвинуті також хімічна, деревообробна галузі та виробництво будматеріалів [3].

На підприємствах області зосереджено виробництво парових турбін, 70 % всієї електротехнічної промисловості, 60 % тракторів, 55 % підшипників, 50 % видобутку газу, виробництво майже половини верстатів з числовим програмним управлінням, радіоелектроніки, облицювальної плитки, фармацевтичних препаратів, 23 % шиферу, 20 % цементу тощо [2].

Зручне транспортно-географічне розташування Харкова та його потужний промисловий потенціал зумовили перетворення міста на один з найбільших транспортних вузлів України і всього СНД. В обласному центрі діють 3 залізничні та 4 автобусні вокзали.

Крім машинобудування, зростання виробництва в минулому році досягли ще десять з тринадцяти галузей. У тому числі: добування корисних копалин – 144 %, оброблення деревини та виробів з неї – 184,3 %, виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення – 114,9 %, будівництво – 112,7 %, хімічна та нафтохімічна промисловість – 110,6 %, харчова промисловість – 108,9 %, легка промисловість – 102,4 % [1].

Таким чином, можна сказати, що природно-ресурсний потенціал Харківської області є достатньо багатим, розвиненим та сприяє економічному, науковому, соціальному розвитку і зростанню народногосподарського комплексу.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Ковальська Л. Л. Оцінка конкурентоспроможності регіону та механізми її підвищення : монографія / Л. Л. Ковальська. – Луцьк : Надстиря, 2007. – 420 с. 2. Черчик Л. М. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: теорія, методологія, оцінка : монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Колена. – Луцьк : ЛНТУ, 2008. – 235 с. 3. Герасимчук З. В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону : монографія / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович. – Луцьк : ЛДТУ, 2002. – 248 с.

Валько З. П.

УДК 314.114(477)

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто проблеми демографічної ситуації в Україні та передбачуваний розвиток ситуації в майбутньому.

Анотация. Рассмотрены проблемы демографической ситуации в Украине и предполагаемое развитие этой ситуации в будущем.

Annotation. The problem of demographics in Ukraine and prospective development of this situation in the future are considered.

© Валько З. П., 2011

Ключові слова: демографія, нація, середня тривалість життя, економічні проблеми, експерти.

В Україні відзначається соціальне небезпечне співвідношення кількості чоловіків до жінок як один до чотирьох. Середня тривалість життя громадян України на 10 – 12 років нижча, ніж у країнах Євросоюзу. Передчасна смертність, особливо серед чоловіків працездатного віку, вища в 3 – 4 рази, ніж у країнах Євросоюзу. Це найгірша демографічна ситуація в Європі. Українців уже давно не 52 мільйони, про що колись повідомляли по телевізору. А буде ще менше. У новій Доповіді Світового банку, презентація якого відбулася в Брюсселі, йдеться про те, що до 2025 року населення України зменшиться на 20 %. У загальній складності Україна втратить 11,8 мільйона осіб. Згідно з даними державного комітету статистики, чисельність українців на сьогоднішній день складає 46 мільйонів осіб. І фахівці застерігають, що якщо економічна і політична ситуації не зміниться, то до 2050 року населення України скоротиться майже вдвічі – до 26 мільйонів осіб. Серед причин демографічної кризи експерти виділяють економічні проблеми, нестабільність, пияцтво і розчарування населення в політиці керівництва країни.

Подолати демографічну кризу не допомагають навіть державні виплати молодим батькам. Крім того, низька народжуваність обумовлена тим, що жінки віддають перевагу створенню кар'єри, а не народженню дитини. Найбільш жахлива картина спостерігається в селах. Є місця, де практично немає молоді. Всі люди старше 70 років. Ясно, що там ніхто не народжується, і ніхто туди не приїжджає. Крім того, люди масово виїжджають у міста, а населення стабільно старіє. Зараз кожен третій українець – пенсіонер. Що стосується міського населення, можна розраховувати на те, що за рахунок зниження смертності і підвищення народжуваності ми можемо уповільнити процеси депопуляції. Але депопуляція буде, вона немінуча [1].

Прогнози на 2050 рік невтішні. 36 мільйонів населення в Україні – нормальний варіант. 27 – 28 мільйонів – як прогноз – попередження. Демографічна ситуація в Україні справді не благополучна, оскільки на Україні діють загальні несприятливі фактори, від яких страждають і більш благополучні країни ЄС, і накладаються ще власні економічні та соціальні проблеми. Можливо, є більш чіткі причини депопуляції в Україні, але автор відзначив би і відсутність сенсу в житті українців, особливо на російськомовному сході. Що цікаво, депопуляція на Заході України нижче, хоча формально рівень життя там скромніше, ніж на Сході чи, скажімо, в Києві чи Севастополі. Країна не може жити без національної ідеї – вона вмирає, і пояснити це чисто економічними причинами не можна. Росія багатша України й деяких інших країн Європи, а кількість населення теж дуже сильно зменшується.

Немає ідеї, немає мотивації до продовження роду. Чечня і взагалі республіки Північного Кавказу не дуже багаті, але мають багато дітей, а якщо ми візьмемо чисто російські регіони, то там картина буде не набагато краща, ніж українська [2; 3]. Треба уряду задуматися і про цю сторону питання, а не займатися звичайною бухгалтерією. Міністерство фінансів має намір реформувати існуючу систему соціальних пільг: замість безкоштовного проїзду або лікування пільговикам буде виплачуватися грошова компенсація. Міністерство вже замовило незалежним дослідницьким центрам теоретичне обґрунтування монетизації пільг. Російський досвід показує, що монетизація пільг – дуже непопулярний захід.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Сайт демографії України. – Режим доступу : <http://www.demographia.ru>. 2. Демографічний сайт. – Режим доступу : <http://demoscope.ru>. 3. <http://polit.ua>.

УДК 330.322(477)

Тітова А. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Здійснено аналіз інвестиційної діяльності в Україні, а також визначено шляхи підвищення її ефективності.

Аннотация. Осуществлен анализ инвестиционной деятельности в Украине, а также определены пути повышения ее эффективности.

Annotation. The analysis of investment activity in Ukraine is carried out, and also the ways of its efficiency increase are certainied.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, економічна політика держави.

Однією з головних передумов розвитку економіки є підвищення інвестиційної активності інвесторів у країні, збільшення інвестиційних ресурсів та їх ефективне використання. Інвестиції формують виробничий потенціал та визначають конкурентні позиції країн на світовому ринку. Тому актуальним питанням є визначення особливостей та здійснення аналізу інвестиційної діяльності в Україні.

Метою роботи є аналіз здійснення інвестиційної діяльності в Україні, а також надання рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

Відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність", інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Вона здійснюється



на основі: інвестування, яке здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, а також громадськими та релігійними організаціями; державного інвестування, яке здійснюється органами влади й управління України, а також державними підприємствами та установами; іноземного інвестування, яке здійснюється іноземними державами, юридичними та фізичними особами; спільного інвестування, яке здійснюється громадянами та юридичними особами України та інших держав [1].

На сьогоднішній день в Україні інвестиційна активність вітчизняних і зарубіжних інвесторів значною мірою стримується за рахунок несприятливого інвестиційного клімату, який є наслідком цілого ряду зовнішніх і внутрішніх факторів (нестабільна політична ситуація у країні, слабка розвиненість фондового ринку, зниження фінансових можливостей бюджетів всіх рівнів, відсутність системи страхування ризику інвесторів, недосконалість нормативно-базової і законодавчої бази) [2].

За даними Національного банку України, у 2010 р. спостерігалось зростання притоку прямих іноземних інвестицій в Україну: за січень – жовтень 2010 р. валові інвестиції нерезидентів у вітчизняну економіку склали 4,3 млрд дол. США, тобто на 25 % більше, ніж за такий період 2009 р. [3].

Інформаційний центр "Україна-2012" повідомляє, що в 2011 р. обсяги іноземних інвестицій в Україні зросли до 7 млрд дол. США. Збільшення вкладень у нашу країну пов'язані з Євро-2012 і приватизацією. Найбільшими інвесторами в українську економіку залишаються Кіпр, Швеція, Німеччина і Росія. Найбільші суми вони інвестують у фінансовий сектор. Цього року експерти радять чекати 4,5 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій. У 2010 р., на думку виконавчого директора Міжнародного фонду Блейзера, вони досягнуть 7 млрд дол. США [4].

Як відомо, найчастіше джерелами інвестиційних ресурсів виступають власні джерела суб'єктів господарювання, які розглядаються як найбільш надійні джерела. Соціально-економічні умови, які на даний момент склалися в Україні, ускладнюють процес фінансування інвестицій із власних джерел унаслідок їх обмеженості. Низький рівень менеджменту і фінансові чинники не дають можливості українським підприємствам формувати власний інвестиційний потенціал. Для скорішого зростання власних коштів доцільно проводити політику реструктуризації і фінансового оздоровлення шляхом цільового фінансування, що дозволить покращити економічний стан вітчизняних підприємств, підвищити і раціонально використовувати їх інвестиційний потенціал.

Інвестиційна привабливість України є невисокою. Вона визначається індексом інвестиційної привабливості, який у свою чергу є сукупністю політичних, економічних, законодавчих, регуляторних та інших факторів, що визначають ступінь ризику бізнесу і можливість ефективного використання капіталовкладень. За період з початку 2010 р. основний компонент цього індексу (оцінка поточного інвестиційного клімату) зазнав найбільш істотні зміни. Після зростання у I кварталі 2010 р. з 2,7 до 3,8 цей показник знову знизився до рівня 3,6 у III кварталі і до 3,5 у IV кварталі 2010 р. У I кварталі 2011 р. ситуація залишилася без змін [5].

Активізація інвестиційної діяльності є вирішальною ланкою економічної політики держави, оскільки в її основі можна реально здійснити структурну перебудову економіки України. З метою активізації внутрішнього інвестування та залучення іноземних інвестицій необхідно здійснити заходи, які б підвищили інвестиційну привабливість підприємств, галузей та держави в цілому. До таких заходів можна віднести: зміну податкової політики, формування системи страхування інвестиційних ризиків, створення сприятливих умов для залучення портфельних інвестицій.

Отже, аналіз інвестиційної діяльності в Україні показав, що для сприяння процесу залучення прямих іноземних інвестицій в Україну доцільно здійснювати цілеспрямовану державну інвестиційну політику. Реалізація цієї політики забезпечить зміцнення процесу накопичення інвестиційних ресурсів в Україні та підвищить інвестиційну привабливість країни.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" № 1560-ХІІ від 12.03.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Ривак О. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] / О. Ривак. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/>. 4. Офіційний сайт Українського бізнес-ресурсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/>. 5. Андел І. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості галузей економіки регіонів з урахуванням фінансових показників функціонування підприємств [Електронний ресурс] / І. Андел. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

Брезицька К. Ф.

УДК 331.211 (100)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СИСТЕМ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Анотація. Розглянуто сучасні системи оплати праці, які практикуються в зарубіжних країнах, необхідність заміни систем оплати праці в Україні.

Аннотация. Рассмотрены современные системы оплаты труда, практикующиеся в зарубежных странах, необходимость замены систем оплаты труда в Украине.

© Брезицька К. Ф., 2011

Annotation. The modern pay systems, which are practiced in foreign countries, and the need to replace the wage system in Ukraine are considered.

Ключові слова: оплата праці, сучасні системи оплати праці, згуртованість колективу, політика індивідуалізації трудових доходів.

Важливими складовими організації заробітної плати є її форми і системи, які забезпечують зв'язок між оплатою праці та її результатами (індивідуальними і колективними). Форми оплати праці (ОП) мають відповідати таким вимогам: найповніше враховувати результати праці, створювати передумови для постійного зростання ефективності та якості праці, сприяти підвищенню матеріальної заінтересованості працівників. Системи ОП будуть ефективними лише тоді, коли вони відповідатимуть організаційно-технічним умовам виробництва. Однак не завжди традиційні системи ОП відповідають внутрішньому середовищу підприємства. Тому актуальним питанням є розгляд систем ОП у зарубіжних країнах і вибір найбільш ефективних з них для використання на вітчизняних підприємствах.

Метою роботи є розгляд сучасних систем оплати праці, що практикуються у зарубіжних країнах, та обґрунтування доцільності їх використання на підприємствах України.

Вибір форми ОП для певної категорії робітників залежить від конкретних умов їх праці, специфіки виробництва тощо. Основними умовами застосування тієї чи іншої системи в рамках форм ОП є рівень технічної озброєності виробництва, характер технологічного процесу та організації виробництва і праці, ступінь використання виробничих потужностей тощо. Сьогодні в Україні переважною формою ОП робітників залишається відрядна. Почасова форма ОП застосовується для оплати праці службовців і спеціалістів [1].

Поширення почасової форми ОП у зарубіжних країнах більшість вітчизняних спеціалістів пов'язує зі змінами техніки і технології виробництва, підвищенням рівня механізації й автоматизації, широким розповсюдженням апаратних процесів, необхідністю підвищення якості продукції [2; 3]. У країнах з розвинутою ринковою економікою відрядна форма заробітної ОП практично вичерпала себе і є вже непотрібною. У західних фірмах у даний час спостерігається тенденція до індивідуального встановлення ОП, яке передбачає: визначення певного розміру мінімальної річної заробітної плати (ЗП) кожному працівникові з урахуванням усіх винагород; неоднакове підвищення ЗП у межах запропонованого приросту загального її фонду; відмови від індексації у зв'язку зі зростанням цін; врахування при визначенні персональних надбавок заслуг працівників, а не їх стажу; регламентації процедури врахування заслуг.

У межах індивідуального підходу щодо оплати праці виділяється три групи працівників: люди, які мають особливі здібності до праці, володіють інтелектуальною власністю (їх винагороди визначаються індивідуальним контрактом); працівники творчої праці, які вміють приймати нестандартні рішення, суттєво впливають на ефективність роботи підприємства (їх оплата складається із окладу і відсотків від її величини); усі інші працівники з мінімальними творчими функціями одержують тверду заробітну плату і премії за перевиконання планів на основі колективного договору [3; 4]. Індивідуальна ЗП формується за рахунок застосування гнучких її форм і нових підходів. Більшість сучасних систем ЗП складається з двох частин: базової (постійної) і додаткової (змінної). У даний час у розвинутих країнах застосовуються різноманітні системи оплати, з яких доцільно виділити такі: контролю денного виробітку, оплати з урахуванням підвищення кваліфікації, Хелсі, Бедо, Роурена, емпіричні та ін.

Досвід ОП у США та Японії показує, що застосування різних форм оплати сприяє формуванню у персоналі зацікавленості у підвищенні свого кваліфікаційного й професійного рівня, розвитку підприємства [4].

Характерною особливістю сучасних систем ОП на Заході є значне поширення системи заохочення за впровадження різноманітних нововведень. Так, більшість західноєвропейських фірм формують преміальні фонди за створення, освоєння й випуск нової продукції, але їх розмір залежить від приросту обсягу продажу нової продукції, її частки у загальному обсязі виробництва. Причому розумова праця оплачується вище, ніж фізична. За даними спеціальних досліджень ЗП працівників розумової праці у середньому перевищує ЗП робітників: у Німеччині – на 20 %, в Італії і Данії – на 22 %, у Люксембурзі – на 44 %, у Франції і Бельгії – на 61 %. Середньотижнева ЗП американських інженерів майже у 2 рази більша за середню ЗП робітників [4].

Розглянуті вище системи ОП, які практикуються у західних країнах та США, мають бути застосовані в Україні для розвитку і стимулювання працівників підприємств та організацій.

Таким чином, політика індивідуалізації трудових доходів найманих працівників, яка є базисом сучасних систем ОП за рубежом, може бути впроваджена на вітчизняних підприємствах. Їх використання дозволить врахувати як індивідуальні результати праці, так і особисті ділові якості, включаючи кваліфікацію, відповідальність, ініціативу, швидкість, точність і якість роботи. Це зменшить кількість трудових конфліктів, покращить психологічний клімат у колективі і, як наслідок, забезпечить згуртованість колективу підприємства.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Економіка підприємства в схемах і таблицях : навч. посібник / Т. М. Серікова, Є. П. Кожанова, В. І. Мельник, Г. М. Шумська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 295 с. 2. Завіновська Г. Т. Економіка праці ДОС. Економіка праці : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / Г. І. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2001. – 158 с. 3. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навч. посібник / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. – К. : Кондор, 2003. – 296 с. 4. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 340 с.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто соціалізацію соціально-економічних відносин у сукупності із соціалізацією продуктивних сил. Обґрунтовано пропозиції щодо формування цілісної дієвої соціальної стратегії.

Анотация. Рассмотрена социализация социально-экономических отношений в совокупности с социализацией производительных сил. Обоснованы предложения по формированию целостной действенной социальной стратегии.

Annotation. The socialization of social and economic relations together with socialization of productive forces are described. Suggestions for the formation of effective social strategy are grounded.

Ключові слова: соціалізація економіки, соціалізація економічного розвитку, соціалізація господарського механізму.

Господарський механізм економічної системи виступає як спосіб організації взаємодії елементів системи, під яким розуміють усю систему заходів, форм і методів суспільного впливу на економіку. Він включає всю систему надбудовних відносин, а саме: політичних, ідеологічних, моральних, правових, соціальних, економічних тощо [1, с. 105].

Зарубіжний досвід соціально-економічних перетворень показує, що найефективнішою та найраціональнішою формою соціальної політики вважається модель адресної соціальної допомоги. Однак ця модель передбачає здійснення адекватних перетворень в економіці (що формує можливість) і в політиці (що визначає прийняття рішень).

В Україні один з етапів соціалізації господарського механізму передбачає впровадження активної соціальної політики, але за умови стабілізації та поживлення економіки. На цьому етапі найважливішими умовами його соціалізації стає істотне підвищення ефективності економіки, вжиття заходів щодо розв'язання найгостріших соціальних проблем та формування нових механізмів реалізації соціальних програм, які б забезпечували скорочення безпосередньо бюджетних витрат і раціональніше використання інших джерел ресурсів для функціонування та розвитку соціальної сфери. Формування адресної соціальної підтримки передбачає введення в Україні цільового принципу в системі розподілу та використання соціальних трансферів через налагоджену систему міжбюджетних відносин.

Особливе значення має проблема формування соціальної складової бюджету. Практика прийняття нормативних актів соціальної спрямованості в Україні не завжди враховує фінансово-економічні можливості держави. У результаті взяті зобов'язання держави у соціальній сфері часто значно перевищують реальні фінансові можливості загальнодержавного і місцевих бюджетів [2, с. 56].

Принципи функціонування соціалізованої економіки тісно пов'язуються зі створенням однакових шансів для різних категорій населення у підтриманні свого добробуту. Має існувати ефективний господарський механізм, що забезпечує можливість реалізації економічних інтересів різних учасників виробництва. Значною мірою це стосується поєднання та розвитку різноманітних форм власності, характерних для кожного етапу трансформації.

Соціалізація господарського механізму неможлива без запровадження досягнень технічного прогресу у виробництві. Інноваційний характер виробництва дає можливість вирішити ряд суперечностей у соціально-економічній сфері.

Визнання соціалізації економіки закономірністю процесу суспільного розвитку сприяє формуванню нової якості соціально-економічних відносин у цілому та окремих елементів соціально-економічної системи, водночас передбачає розгляд питання про можливість ресурсного забезпечення процесів соціалізації господарського механізму в Україні [2, с. 97].

Пріоритетними напрямками соціалізації господарського механізму в Україні можна вважати: формування соціальної політики держави; сприяння з боку держави формуванню в суспільстві (соціальної групі) інститутів корпоративної, соціальної відповідальності; перерозподіл у країні соціально-економічної відповідальності за реалізацію соціальних гарантій між державою, підприємствами і громадянами.

Отже, визначені основні термінові, середньострокові та довгострокові заходи щодо соціалізації господарського механізму дають можливість підвищити якість регуляторних рішень держави як основного

суб'єкта господарського механізму в напрямі подальшої побудови соціально орієнтованої економіки. Необхідно зазначити і той факт, що такі заходи мають бути спрямовані на подолання існуючої моделі та задекларованої національної моделі соціально орієнтованої економіки.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Беляєв О. О. Соціально-економічна трансформація: теорія та практика здійснення в Україні : навч. посібн. / О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2006. – 176 с. 2. Гесць В. М. Соціогуманітарні складові перспектив переходу до соціально-орієнтованої економіки в Україні / В. М. Гесць // Економіка України. – 2000. – № 16. – 354 с. 3. Бебело А. С. Соціалізація і гуманізація економічних відносин : навч. посібн. / А. С. Бебело, С. А. Бебело, А. В. Коровський ; за заг. ред. А. С. Бебело. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.

УДК 331.5 (477)

Борисенко С. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету КНЕУ

РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація. Присвячено дослідженню ринку праці в Україні та основних тенденцій його розвитку.

Аннотация. Посвящена исследованию рынка труда в Украине и основных тенденций его развития.

Annotation. The article is devoted to investigation of labor market in Ukraine and basic tendencies of its development.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, зайнятість населення, регіональні диспропорції на ринку праці.

У сучасних умовах розвитку економіки особливої актуальності набувають проблеми ефективної зайнятості населення України, створення ринку робочої сили і запобігання масового безробіття. Ринок праці посідає центральне місце серед інших ринків. Це обґрунтовує актуальність дослідження ринку праці та тенденцій його розвитку.

Метою дослідження є здійснення аналізу ринку праці в Україні та надання рекомендацій щодо його покращення.

Як відомо, ринок праці становить систему взаємовідносин між покупцями (роботодавцями) та продавцями (працездатне населення) робочої сили, які сприяють розміщенню людських ресурсів у системі суспільного поділу праці за законами товарного виробництва та обігу [1]. Головними нормативними актами, за якими регулюється ринок праці в Україні, є Закон України "Про зайнятість населення", Державна програма зайнятості та Указ Президента "Про основні напрями соціальної політики" [2].

За даними Державного комітету статистики України [3], у I кварталі 2010 р. Україна посіла 13 місце за рівнем безробіття (8,5 %) серед країн Європейського Союзу, його значення є нижчим, ніж у таких економічно розвинутих європейських країнах, як Франція (9,8 %), Фінляндія (9,5 %), Польща (10,1 %), Швеція (9,2 %) та ін. На обліку у Державній службі зайнятості на кінець I кварталу 2010 р. було зареєстровано 518 874 безробітних, що на 378 942 осіб менше, ніж за аналогічний період 2009 р. Аналізуючи склад безробітних, можна сказати, що значну частину у поточному році у загальній кількості безробітних складають молоді люди до 35 років (40,2 %), що на 0,5 % менше, ніж у аналогічному періоді 2009 р. (40,7 %). Серед безробітних 73 % складають особи з повною вищою, базовою та професійно-технічною освітою, у той час як у 2009 р. частка цієї категорії безробітних складала 83 %.

Держава веде активну політику у сфері зайнятості населення. Так, за даними Державної служби зайнятості [4], у січні – березні 2010 р. було створено 174 900 робочих місць, з яких більше половини у галузі торгівлі, ремонті автомобілів, побутових приладів та предметів особистого вжитку; кожне десяте робоче місце створено у переробній промисловості, кожне дванадцятье – у галузі операцій з нерухомим майном, оренди, інжинірингу та наданні послуг підприємцям. Також можна відзначити зростання рівня прийому робочої сили з 10,8 до 11,7 % та зменшення рівня вибуття з 14,1 до 12,3 % середньооблікової кількості штатних працівників на підприємствах.

Необхідно відмітити, що сучасне виробництво і сфера послуг висувають високі вимоги до освітнього рівня працівників. Тому для підвищення конкурентоспроможності безробітних Державною службою зайнятості здійснюється їх професійне навчання (підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації). У навчальних закладах усіх типів упродовж I півріччя 2010 р. проходило професійне навчання 109,9 тис. безробітних, що на 10,7 % більше, ніж у I півріччі 2009 р.

Разом із тим, сучасний стан ринку праці характеризується наявністю низки проблем, які є бар'єром для нормального соціально-економічного розвитку як всієї країни, так і окремих її регіонів. Гострими лишаються проблеми економічної активності населення, дисбалансу між пропозицією та потребою у робочій



силі, низького кваліфікаційного рівня шукачів роботи та працюючого населення, проблеми зайнятості молоді та інвалідів, а також неформалізовані внутрішні трудові міграції та тіньовий ринок праці.

З метою подолання регіональних диспропорцій на ринку праці та забезпечення економічного розвитку доцільно запровадити таку систему заходів. По-перше, збільшити фінансові надходження до служб зайнятості несприятливих регіонів за рахунок державного перерозподілу всіх коштів, отриманих у регіонах залежно від потреб кожного з них. По-друге, розширити сферу застосування праці за рахунок створення нових робочих місць через встановлення сприятливого інвестиційного режиму для підприємств, на яких створюються нові робочі місця, надання державної підтримки сільськогосподарським виробникам, підприємствам у депресивних регіонах. По-третє, удосконалити механізм формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних і робітничих кадрів на основі даних про стан регіональних ринків праці. По-четверте, запровадити системну взаємодію роботодавців і професійно-технічних навчальних закладів шляхом активізації участі роботодавців у створенні сучасної навчально-виробничої бази. По-п'яте, розробити і впровадити програми покращення демографічної ситуації в регіонах шляхом фінансової підтримки найбільш незахищених верств населення.

Таким чином, упровадження запропонованих заходів на ринку праці дозволить підвищити якість національної робочої сили, подолати регіональні диспропорції на ринку праці в Україні та істотно підвищити попит на робочу силу.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2006. – 559 с. 2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 4. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/>.

Тимощенко О. А.

УДК 378.017: 316.346.2(477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація. Присвячено визначенню основних гендерних особливостей ринку праці в Україні, а також аналізу диспропорцій у сфері зайнятості.

Аннотация. Посвящено определению основных гендерных особенностей на рынке труда в Украине, а также анализу диспропорций в сфере занятости.

Annotation. The article is devoted to the definition of the basic gender features on a labor market in Ukraine, and also the analysis of disproportions in sphere of employment.

Ключові слова: дискримінація, гендер, ринок праці, гендерні особливості, гендерна асиметрія, зайнятість.

Комплексне вирішення проблем розвитку суспільства неможливе без створення рівних можливостей для самореалізації особистості незалежно від її статі в будь-якій сфері життєдіяльності. Часто заперечується той факт, що дискримінація жінок на ринку праці є проблемою для України. Однак насправді дискримінація за статевою ознакою характерна як для державного, так і приватного секторів економіки. Це обґрунтовує доцільність розгляду гендерних особливостей ринку праці в Україні.

Метою роботи є розгляд сутності поняття "гендер", а також визначення гендерних особливостей на ринку праці в Україні.

Законодавство України про працю [1] проголошує рівність, забороняє дискримінацію на ринку праці. Вимоги впровадження гендерного підходу у суспільну практику підкріплені також Законом України "Про забезпечення однакових прав і можливостей чоловіків і жінок" [2], яким передбачено правове досягнення паритетного становища чоловіків і жінок у всіх сферах життєдіяльності суспільства, створення умов і можливостей для рівної участі обох статей у прийнятті суспільно важливих рішень. Однак в Україні поки що не спостерігається європейського рівня гендерної рівності, паритетності жінок і чоловіків у різних сферах.

В українській "Енциклопедії освіти" зазначено, що гендерні відмінності – це не біологічна відмінність чоловіків і жінок, а соціально-психологічна різниця між жіночими й чоловічими ролями, які виконують

© Тимощенко О. А., 2011

у соціумі його члени. Термін "гендер" трактується як поняття, яке об'єднує й характеризує соціально-сформовані психологічні риси, ознаки, властивості суспільної поведінки суб'єкта, детерміновані його статтю [3].

На думку К. Возного, гендер – це соціальний статус, який визначає індивідуальні можливості у сфері освіти, у професійній діяльності, можливості доступу до влади, тощо. Кожне суспільство має певну гендерну систему, елементами якої є множинні гендерні рольові прояви, ідеї, неформальні та формальні правила і норми, визначені відповідно до місця, цілей і співвідношень статей у суспільстві [4]. Отже, у сучасному українському суспільстві існує об'єктивна необхідність зміни традиційних функціональних рольових розподілів між чоловіками та жінками, яке не стає меншою від небажання чи нездатності суспільства усвідомити цю необхідність.

На думку багатьох дослідників гендерної проблематики [3 – 5], гендерна нерівність на вітчизняному ринку праці не є виключно економічним, а скоріше соціально сконструйованим феноменом, в основі якого лежать соціальні стереотипи, засновані на уявленнях про існуюче становище чоловіків та жінок, норми поведінки, мотиви та потреби. Що ж до соціально-економічної ефективності, то гендерна нерівність погіршує якість людського потенціалу, сповільнює економічне зростання, послаблює систему державного управління, знижує ефективність стратегій розвитку та боротьби з бідністю, що отримує відображення на структурі і динаміці зайнятості та безробіття.

Згідно з Конституцією України [6] повинна забезпечуватися така рівність: надання жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній та культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї. Проте реальні дані засвідчують той факт, що проблема взаємної нерівності між чоловіками та жінками таки існує. Згідно з даними досліджень, які були проведені у м. Харкові, було встановлено, що для висококваліфікованої праці більше пропозицій для чоловіків, роботу меншої кваліфікації частіше пропонують жінкам, існують суто "жіночі" і "чоловічі" професії, вимоги власників робочих місць до кваліфікаційних і людських якостей майбутнього працівника і визначені характеристики у пропозиціях власної робочої сили претендентів на ці місця суттєво відрізняються. В останні роки в Україні середня заробітна плата жінки становила лише 70 – 80 % від середньої зарплати чоловіка [5].

Отже, забезпечення гендерного паритету на ринку праці щодо можливостей та умов реалізації трудової активності і доступу до економічних ресурсів повинно стати пріоритетом державної соціальної політики України у сфері досягнення гендерної рівності. Одним з основних засобів подолання гендерних стереотипів суспільства повинна стати гендерна освіта, яка сприятиме формуванню знань і розумінню гендерних проблем сучасного суспільства та визначенню основних напрямів утвердження справжнього партнерства між жінками і чоловіками. Для подолання соціально-економічно негативу, зумовленого гендерною асиметрією на ринку праці, необхідно згенерувати якісно нову ментальну культуру суспільства, яка передбачає реальну рівність обох соціальних статей загалом і на ринку праці зокрема.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Кодекс законів про працю України № 2978-VI від 03.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Закон України "Про забезпечення однакових прав і можливостей чоловіків і жінок" № 2866-IV від 08.09.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 3. Енциклопедія освіти / акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 4. Возний К. Гендерні аспекти зайнятості / К. Возний // Вісник ТНЕУ. – 2009. – С. 9–15. 5. Дороніна М. С. Управління поведінкою персоналу. Гендерний аспект : наукове видання / М. С. Дороніна, В. І. Ковальова. – Х. : АдвАтм, 2009. – 284 с. 6. Конституція України № 2952-VI від 01.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК [005.591.6:658](477.85)

Шевченко Т. О.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Анотація. Досліджено стан інноваційної діяльності Чернівецької області, визначено тенденції розвитку, виявлено позитивні та негативні сторони ситуації, що склалася, та надано пропозиції щодо активізації інноваційної діяльності.

Аннотация. Исследовано состояние инновационной деятельности Черновицкой области, определены тенденции развития, обнаружены позитивные и негативные стороны ситуации, которая сложилась, и представлены предложения относительно активизации инновационной деятельности.

© Шевченко Т. О., 2011



Annotation. The state of innovative activity of the Chernivtsi area is investigated, progress trends are ascertained, positive and negative aspects of situation are found out suggestions in relation to activation of innovative activity are given.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал.

Одним з найважливіших сучасних завдань для України є побудова високоефективного національного господарського комплексу країни. Технологічне застосування нових знань складає базис інноваційних перетворень економіки і визначає темпи економічного зростання будь-якої країни. Виробництво конкурентоспроможної продукції в сучасних умовах можливе лише на інноваційній основі, створення якої потребує забезпечення надходження сталих інвестиційних потоків на підприємство.

Метою даної статті є огляд стану інноваційної діяльності в Чернівецькій області, визначення тенденцій розвитку за останні роки, виявлення позитивних та негативних сторін ситуації, що склалася, та надання пропозицій щодо активізації інноваційної діяльності на Буковині.

Проблемами впровадження інновацій промислових підприємств і механізмами інноваційного розвитку займаються науковці: Л. Антонюк, А. Порочник, І. Літовченко, А. Перелецин, О. Кузьмін, З. Варналій, П. Губенко, Б. Данилишин, М. Козоріз, А. Мокій, А. Павлюк, С. Романюк, В. Чабан, В. Чумаков та ін.

Проведення інноваційної політики у промисловості неможливе без активного впровадження інноваційних заходів на кожному промисловому підприємстві. У свою чергу, реалізація такої політики на мікроекономічному рівні потребує формування розвинутого механізму управління інноваційним розвитком підприємств, який охоплює всі питання виробничої, комерційної, науково-дослідної, постачальницької діяльності господарського суб'єкта. Технологічна інноваційність промислового виробництва займає ключове місце, оскільки уособлює потенційні можливості промисловості щодо інноваційного впливу як на власне виробництво, так і економіку інших галузей [1].

Стан інвестиційної-інноваційної діяльності, як правило, досліджується за допомогою таких показників: напрями вкладання інвестицій в області (механізація та автоматизація робіт, впровадження нових технологій, освоєння виробництва нових видів продукції, нових видів техніки, збільшення виробничих потужностей, енерго- та ресурсозбереження); фактори, що стримують вкладання інвестицій на підприємствах; зміни загального обсягу інвестицій порівняно з попереднім періодом.

Аналіз показників функціонування і розвитку промислових підприємств України вказує на низьку інтенсивність інноваційних процесів, скорочення масштабів впровадження інновацій у промисловості (за 2009 р. лише 10,7 % вітчизняних промислових підприємств впроваджували інновації) [2].

У Чернівецькій області сформований досить розвинений промисловий комплекс, до його складу входять: підприємства харчової промисловості, машинобудування та металообробки, лісової і деревообробної, хімічної та нафтохімічної, легкої промисловості, електроенергетики.

У реалізації інноваційної моделі розвитку існує безліч проблем, інноваційні процеси відбуваються недостатньо інтенсивно та масштабно.

У Чернівецькій області спостерігається подібна динаміка інноваційної діяльності, як і в Україні в цілому. Згідно з офіційними даними у Чернівецькій області у 2009 р. інноваційні роботи у промисловості виконували 36 підприємств, або 13,6 % загальної кількості обстежених. Їх частка у загальній кількості інноваційно активних промислових підприємств у цілому в Україні складає 2,6 %. Але не всі вони впроваджують інвестиції у виробництво – таких лише 24 [2].

Серед областей Карпатського економічного регіону Чернівецька область за питомою вагою інноваційно активних промислових підприємств посіла у 2007 році друге місце після Івано-Франківської області (30,6 і 17,4 % відповідно), а у 2006 році – перше (13,6 %). Кожне друге інноваційно активне підприємство знаходиться у м. Чернівцях, а саме близько 70 % від загальної кількості інноваційно активних промислових підприємств області [3].

Проведені розрахунки свідчать, що в цілому рівень інноваційної активності підприємств та організацій Чернівецької області залишається недостатнім. Перехід економіки енергоресурсів на інноваційні вимоги слід вважати передчасним. Це пов'язано з тим, що джерела інноваційного зростання за цей період зовсім інші, зокрема сприятлива зовнішня кон'юнктура товарних ринків, а не зростання виробництва.

Отже, динамічний економічний розвиток області неможливий без активної інноваційної діяльності промислових підприємств. Інноваційна модель розвитку області забезпечить підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг, що пропонують місцеві виробники, вдосконалив інфраструктуру, забезпечить технічне переоснащення галузей промисловості, активізує інвестиційну діяльність. Названі процеси позитивно вплинуть на економіку в цілому і, як результат, на підвищення рівня життя населення, покращення соціальної політики.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Губенко Д. Ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні / Д. Губенко, В. Гусєв // Економіка України. – 2007. – № 8. 2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Пукач О. О. Інноваційна діяльність на Буковині [Електронний ресурс] / О. О. Пукач. – Режим доступу : <http://intkonf.org>.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено стан регіональної інвестиційної політики України. Розглянуто проблеми інвестування регіонів та шляхи вирішення цих проблем.

Аннотация. Исследовано состояние региональной инвестиционной политики Украины. Рассмотрены проблемы инвестирования регионов и пути разрешения выявленных проблем.

Annotation. The status of a regional investment policy in Ukraine is investigated. The problems of regional investment and how to resolve the problems become apparent are studied.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиційна привабливість, економічний дисбаланс.

Економіка розглядає доволі широке коло питань, однак почесне місце в економічній науці належить інвестиціям, які впливають на найважливіші економічні показники.

Недосконала політика інвестування призводить до цілого ряду проблем: стримується зростання економічних показників країни через регіональну нерівномірність, спостерігається відсутність ефективного механізму регіонального вирівнювання як запоруки економічного зростання, виявляється наявність неефективної стратегії інвестиційно-інноваційних заходів для повноцінного розвитку регіону.

Проблеми регіонального розподілу інвестицій досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених: Д. Білик, В. Борщевський, Т. Майорова, С. Буткевич, С. Злупко, І. Бланк, М. Беліма та ін. Однак ця проблема не була остаточно вирішена та залишається актуальною й сьогодні.

Актуальність загальної проблеми обумовлена тим, що інвестиції є вагомим чинником економічного зростання, конкурентоспроможності, розвитку підприємства. Вони істотно впливають на обсяги виробництва, зайнятість населення, тому дана проблема потребує додаткової уваги та дослідження.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування регіональної інвестиційної політики України.

Сучасний стан процесу інвестування в Україні переживає кризу. Істотний диспропорційний соціально-економічний розвиток регіонів країни не дає можливість проведення єдиної ефективної державної політики соціально-економічних перетворень. Основний обсяг інвестицій припадає на 8 – 9 регіонів і лише менше третини на інші 15 – 16 [1]. Цей фактор збільшує економічну роздробленість, що, у свою чергу, збільшує загрозу регіональних криз. Тому перед державою стоїть першочергова необхідність переглянути напрям політики регіонального розподілення інвестицій, яка повинна бути направлена на покращення рівня життя населення, підвищення ефективності функціонування підприємств різних форм власності.

Економічний дисбаланс регіонів обумовлений також особливістю інвестування в окремих секторах економіки. Більша частина інвестицій надходить до промисловості. Тому саме промислові регіони мають найбільшу інвестиційну привабливість. Це призводить до значної нестачі інвестицій у сільському господарстві, що знижує ефективність функціонування одного з найважливіших секторів економіки – сільського господарства, тобто призводить до загострення "проблеми села" [2].

Ускладнює економічну ситуацію в регіонах недостатність вітчизняних інвестицій, тому необхідно залучати іноземних інвесторів. Україна, у свою чергу, приваблює інвесторів наявністю сприятливих природних умов та ресурсів, кваліфікованих спеціалістів, наукового потенціалу. Проте такі фактори, як політична нестабільність, труднощі у відкритті нового бізнесу, високий рівень корупції, відштовхує приплив іноземних інвестицій. Тому держава повинна направити всі сили на вирішення цих проблем [3].

Таким чином, у результаті дослідження регіональної інвестиційної політики інвестування України були виявлені проблеми, які затримують повноцінний розвиток регіонів. Для вирішення цих проблем необхідно запровадити такі заходи:

1. Удосконалити державну систему регіонального управління – відокремити регіональну політику в самостійний вид державної економічної політики.
2. Реформувати законодавчу систему країни, яка б давала певну гарантію, правовий захист коштів інвесторам від уряду.
3. Стабілізувати політичну ситуацію.
4. Надати підтримку представникам малого та середнього бізнесу, які є основою надходження коштів до місцевих бюджетів.
5. Лібералізувати підприємництво.

Усе вищезазначене дозволить підвищити інвестиційну привабливість регіонів, збільшити ефективність функціонування економіки регіонів та країни в цілому та покращить рівень життя населення.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Кузьмін О. Є. Проблеми регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О. Є. Кузьмін // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 165–168. 3. Даниленко А. А. Світові тенденції та особливості розвитку прямих іноземних інвестицій / А. А. Даниленко // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 99–108.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ НОВОГО ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в умовах нового податкового законодавства України.

Аннотация. Рассмотрены проблемы развития малого и среднего бизнеса в условиях нового налогового законодательства Украины.

Annotation. The problem of development of small and average business in the conditions of new tax laws of Ukraine is considered.

Ключові слова: підприємницька діяльність, оподаткування, підприємство, малий бізнес, середній бізнес, тіньова економіка.

Підприємницька діяльність є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем та забезпечення високого рівня життя громадян. Тому в кожній країні питання створення належних умов для відповідального перед державою, спрямованого на вирішення як поточних, так і довгострокових завдань, бізнесу завжди належали до першочергових.

У наш час проблемам оподаткування підприємств присвячуються праці таких відомих в Україні вчених, як Демиденко Л. М., Крисоватий А. І., М. Кучерявенко, Луніна І. О., Мельник В. М., Романенко О. Р., Федосов В. М., Дж. М. Кейнс, Дж. С. Мілль, П. В. Мікеладзе, Дж. Меклі, Озеров І. Х., А. Соколова, М. Фрідман та ін.

Актуальність дослідження проблем розвитку малого та середнього бізнесу в Україні визначається провідною роллю підприємництва в економічному зростанні країни, активізації ринкової кон'юнктури, зниженні рівня безробіття, створенні суспільного продукту.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку малого та середнього бізнесу в умовах нового податкового законодавства України.

Система оподаткування, принципи організації, схема функціонування є ключовим чинником активізації, гальмування чи припинення підприємницької діяльності. А вже оподаткування діяльності суб'єктів підприємництва – особливий тип відносин, у який вступає підприємець з моменту його реєстрації як платника податків. І найчастіше саме надмірний податковий тиск, відсутність гнучкої та збалансованої системи оподаткування діяльності підприємців створює низку проблем у забезпеченні ефективності їх діяльності, спричиняє пошук додаткових джерел фінансової підтримки [1].

В умовах сьогодення важливе місце повинно бути відведене податковій системі. Набуття чинності нового Податкового кодексу з 01.01.2011 р. дозволить розвиватися великому та частково середньому бізнесу, але у свою чергу може призвести до зникання такого надважливого класу підприємств, як малий бізнес. Для платників єдиного податку – фізичних осіб – вводиться повний облік усіх фінансових і господарських операцій, що нівелює спрощення. У податковому кодексі відсутнє спрощене адміністрування на загальній системі оподаткування, натомість, крім існуючих раніше податкового та бухгалтерського обліків, ввели ще один облік – податкових різниць. Податковим кодексом надаються додаткові повноваження податковим органам та податковій міліції, але немає жодної відповідальності посадовців за неправомірні дії чи бездіяльність [2].

З 1 січня в Україні введено єдиний соціальний внесок, який повинні платити і підприємці-спрощенці. У результаті з 2011 року зростає навантаження на платників єдиного податку. Уже з січня мінімальні відрахування для спрощенців становили понад 400 грн, а максимальні досягли 14,1 тис. грн. Одне з головних обмежень, які ввів Податковий кодекс для спрощенців, – фактична заборона на роботу з великими компаніями. Згідно з Податковим кодексом з 1 квітня платникам податку на прибуток забороняється зараховувати у витрати затрати на придбання послуг фізосіб-спрощенців, крім послуг інформатизації [3].

Шкала податкової ставки стала подвійною – 20 – 200 грн на місяць для населених пунктів з чисельністю населення до 150 тисяч, 20 – 400 грн – для міст з населенням 150 – 500 тисяч. Це впровадження зовсім не відповідає демократичним нормам, оскільки рівень доходів не завжди залежить від кількості людей, які проживають у населеному пункті [4].

Новий Податковий кодекс додав цілу низку проблем малому та середньому бізнесу до тих, які були раніше, а саме:

неможливість показати реальний фінансовий стан;
протиріччя законодавчих актів між собою;

відсутність чітко сформованої державної політики у сфері підтримки малого та середнього підприємництва;
збільшення адміністративних бар'єрів (реєстрація, ліцензування, сертифікація, системи контролю і дозвільної практики, регулювання орендних відносин).

Таким чином, удосконалення механізмів державного регулювання суб'єктів підприємництва і зниження рівня їх тінізації приведе до підвищення ефективності державної політики у сфері підприємництва. Створення здорового економічного клімату та ліберального податкового законодавства дозволить розвивати і покращувати стан малого та середнього бізнесу. Це, у свою чергу, приведе до збільшення податкових платежів до бюджету та до розвитку економіки України в цілому.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Кредісов В. А. Підприємництво – вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою / В. А. Кредісов. – К : Знання України, 2003. – 327 с. 2. Фетисов А. Будуть брати. Перші підсумки застосування Податкового кодексу [Електронний ресурс] / А. Фетисов. – Режим доступу : <http://bank-ua.com/article/1062/>. 3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 4. Лук'ячук С. Податковий кодекс: хроніка мутацій [Електронний ресурс] / С. Лук'ячук. – Режим доступу : <http://polit.ua/articles/2010/12/10/nk.html>.

УДК 336.722 (477)

Горячковська Ю. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан малого бізнесу в Україні, а також визначено основні перспективи його розвитку.

Аннотация. Проанализировано современное состояние малого бизнеса в Украине, а также определены основные перспективы его развития.

Annotation. The modern status of small business in Ukraine, and also basic perspectives of its development are analyzed.

Ключові слова: малий бізнес, чинники стримування розвитку малого бізнесу, чинники сприяння розвитку малого бізнесу, державна політика підтримки малого бізнесу.

Світова практика переконливо свідчить, що навіть у країнах з розвинутою ринковою економікою малий бізнес суттєво впливає на розвиток народного господарства. Малий бізнес забезпечує необхідну мобільність в умовах ринку, створює глибоку спеціалізацію і кооперацію, що забезпечує високу ефективність суспільного виробництва. Це обґрунтовує актуальність розгляду перспектив розвитку малого бізнесу в Україні.

Метою дослідження є уточнення змісту та ролі малого бізнесу у розвитку економіки та обґрунтування перспектив його розвитку в Україні.

В умовах дестабілізації економіки, обмеження фінансових ресурсів саме малий бізнес, що не потребує великих стартових інвестицій, спроможний за певної підтримки найефективніше і найшвидше розв'язувати проблеми кризової економіки, стимулювати розвиток конкуренції та сприяти економічному зростанню країни. Здатність малого бізнесу до структуроутворення ринку висуває завдання його відродження та спрямовує у число першочергових заходів реформування економіки України на її перехідному етапі.

Наведемо декілька визначень малого бізнесу для уточнення змісту цього поняття.

На думку О. Заїкіної, малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку. Практично, це будь-яка діяльність (виробнича, комерційна, фінансова, страхова тощо) зазначених суб'єктів господарювання, що спрямована на реалізацію власного економічного інтересу [1].

Н. Кубай підкреслює, що малий бізнес – це органічний структурний елемент ринкової економіки. Його значення та суть полягають у тому, що він складає основу дрібнотоварного виробництва;



визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику валового внутрішнього продукту (ВВП); здійснює структурну перебудову економіки; сприяє розвитку конкуренції, послабленню монополізму. Автор наголошує, що в економіках розвинутих держав світу роль малого бізнесу надзвичайно велика, адже він створює 65 – 80 % валового національного продукту, у ньому зайнято близько 70 % робочих місць. В Україні поки що внесок малого бізнесу у ВВП становить лише 9 – 9,5 % [2].

Малий бізнес має низку переваг, серед яких: швидка адаптація до місцевих умов господарювання, велика незалежність дій суб'єктів малого бізнесу, гнучкість у прийнятті і виконанні рішень, відносно невисокі витрати на управління та ін. [3].

Основними чинниками, що стримують розвиток малого бізнесу в Україні, є: відсутність чітко сформульованої політики у сфері підтримки малого підприємництва, надмірний податковий тиск, відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу, недосконалість системи обліку і статистичної звітності малого підприємництва тощо. Основними чинниками, що сприяють розвитку малого бізнесу, є: обмеженість внутрішнього попиту і наявність кризи збуту на внутрішньому ринку, незначна інвестиційна активність, обмеженості в отриманні кредитів [4].

Ключовими проблемами на шляху подальшого розвитку та зростанню малого бізнесу в Україні є надмірні регулятивні вимоги і податки для діючих підприємств і труднощі при виході на ринок для новостворюваних підприємств.

Аналіз стану та проблем розвитку малого бізнесу в Україні свідчить про те, що без активного і позитивного втручання держави подальший розвиток ситуації може привести до згорання даного сектору економіки з відповідним загостренням економічних проблем, а також посиленням соціальної напруги. Саме тому виникає необхідність дієвої державної політики підтримки малого бізнесу. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному процесі, тобто забезпечити протягом найближчих років у структурах зазначеного сектору зайнятості на рівні 25 – 30 % дієздатного населення та виробництва до 25 % ВВП [5]. Для вирішення цього завдання необхідно: створити відповідну нормативно-правову базу, вирішити питання щодо організаційного забезпечення малого підприємництва, створити спеціалізовану банківську установу або установи з кредитування малого підприємства та ін.

Отже, забезпечення подальшого розвитку малого бізнесу в Україні є першочерговим завданням. Це дасть змогу не тільки створити нові робочі місця, але й обумовить створення сучасної ринкової економіки з соціальною спрямованістю.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Заїкіна О. О. Проблеми розвитку малого бізнесу на сучасному етапі трансформації економіки України / О. О. Заїкіна // Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні : зб. матер. конф. – К. : Вид. УПСК, 2006. – С. 47–51. 2. Кубай Н. С. Фінансові аспекти державної підтримки малого бізнесу в Україні / Н. С. Кубай // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 116–120. 3. Гнатцов О. Г. Малий бізнес в Україні: від стратегії зростання до стратегії розвитку / О. Г. Гнатцов // Збірник матеріалів конференції "Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні". – К. : УПСК, 2006. – С. 61–65. 4. Галан Н. І. Державна підтримка малих та середніх підприємств в Європейському Союзі / Н. І. Галан // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 112–118. 5. Малий бізнес багато зробив // Коммерсант-Україна. – 2009. – № 11. – С. 14–17.

Струкова Н. В.

УДК 347.736/738(477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

НЕДОЛІКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто проблему недоліків нормативно-правової бази банкрутства в Україні.

Аннотация. Рассматривается проблема недостатков нормативно-правовой базы в Украине.

Annotation. The problem of disadvantages of normative and legal base in Ukraine is considered.

Ключові слова: механізм банкрутства, нерентабельність, реорганізація, транскордонна неспроможність, фіктивне банкрутство.

© Струкова Н. В., 2011



На сьогодні банкрутство підприємств в Україні сприймається в суспільстві неоднозначно, адже, з одного боку, банкрутство важливе як засіб усунення з ринку неплатоспроможних підприємств, а з іншого – запровадження широкої системи банкрутства, враховуючи низький технічний рівень і значну кількість неплатоспроможних підприємств, може призвести до дезорганізації всієї системи народного господарства України.

Зважаючи на актуальність, проблему банкрутства підприємств неодноразово досліджували у своїх працях такі вчені, як Беляєв С. Г., Кошкін В. І., Градов А. П., Кузін Б. І., Іванов Г. П., Кашин В. А., Семяніхін А. І., Таль Г., Раєвська О. В., Андрєєва В. М., Берест М. М.

Метою даної роботи є дослідження недоліків нормативно-правової бази банкрутства в Україні.

Банкрутство, з одного боку, несе в собі оздоровче начало і тому є позитивним явищем для економіки України, проте з іншого – в Україні в більшості випадків банкрутують саме підприємства великого та середнього бізнесу, які становлять основу вітчизняної економіки [1].

Нормативно-правова база в Україні, яка регламентувала процес банкрутства, виявилася непрацездатною в сьогоденних економічних умовах та призвела до того, що великі підприємства отримали можливість продовжувати поглиблювати кризу неплатежів. Але, незважаючи на це, з кожним роком зростає кількість справ про неспроможність, розглянутих господарськими судами, що, без сумніву свідчить про те, що інститут банкрутства в Україні займає одне з провідних місць у розвитку нормальних економічних відносин серед учасників господарського обороту. Найбільш розповсюдженим правопорушенням у цій сфері є фіктивне банкрутство підприємств. Однією з цілей таких дій є перерозподіл прав власності шляхом приховування або передачі майна боржника підконтрольним чи спорідненим особам. Про наявність серйозних проблем у сфері правовідносин, зростання кількості порушень законодавства свідчить і практика роботи правоохоронних та контролюючих органів. На ефективність боротьби із зазначеними злочинами негативно впливають розбіжності в окремих положеннях, що регулюються нормами кримінального і господарського права [2].

Формування теоретичних основ права банкрутств в Україні має поки що однобічний і поверховий характер. Науковці, які займалися їх розглядом, уникали дослідження реальної економічної результативності та соціальної ефективності різних моделей законодавства про банкрутство. Поза їх увагою залишались потенційні можливості інструментарію цих моделей для вирішення гострих соціально-економічних проблем України. Унаслідок браку результатів у доктринальних дослідженнях Верховною Радою України ухвалюються недосконалі акти законодавства про банкрутство, основними недоліками яких є економічна і соціальна необґрунтованість, невідповідність прав та інтересів неплатоспроможного боржника і його кредиторів, порушення техніко-юридичних вимог конкурсного за своєю природою провадження у справах про банкрутство. Невирішені проблеми теорії не лише гальмують процес реформування законодавства про банкрутство, а й негативно впливають на практику його застосування. Певна однобічність наукових досліджень зумовлена, по-перше, пануванням в українському суспільстві антикредиторської ідеології, яка істотно впливає на формування та спектр наукових інтересів, а, по-друге, – обмеженістю методологічного інструментарію у наукових пошуках. В Україні на даний час існує глибокий розрив між запитами нормотворчої та судової практики та пропозиціями доктрини права банкрутств і тому особливого значення набуває актуальність дослідження не лише суто юридичної природи права банкрутств, а й його соціальної сутності та економічних функцій [3].

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, Господарський та Цивільний кодекси України, закони та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини, пов'язані з банкрутством та явищами неплатоспроможності в Україні, іноземне законодавство про неспроможність (банкрутство), міжнародно-правові угоди та документи міжнародних організацій про врегулювання проблем транскордонної неспроможності.

Незважаючи на неоднозначність і суперечливість явища банкрутства в Україні, необхідно розуміти, що банкрутство є нормальною процедурою, спрямованою на відновлення платоспроможності боржника або його ліквідації в разі неможливості подальшої діяльності. Проте наявність в Україні значної кількості збиткових підприємств унеможливорює використання повною мірою процедури банкрутства. Тому пріоритетним буде застосування щодо неплатоспроможних вітчизняних підприємств санаційних процедур перед ліквідаційними. Крім того, в останні роки в Україні сформувався високоприбутковий бізнес на банкрутствах, що зумовило появу підприємств, які займаються саме цим вузькоспеціалізованим видом діяльності. Подальше дослідження проблеми банкрутства підприємств в Україні пов'язане, на думку автора, з вивченням питання державного регулювання інституту банкрутства.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Стиглиц Дж. Куда ведут реформы? (К десятилетиею начала переходных процессов) / Дж. Стиглиц // Вопросы экономики. – 2008. – № 7. – С. 4–31. 2. Івашина Г. Банкрутство підприємств в контексті економічної безпеки держави / Г. Івашина // Збірник наукових праць Академії ДПС України. – 2009. – № 4(10). – С. 59–64. 3. Полозенко Д. Банкрутство і шляхи його подолання / Д. Полозенко, С. Варгіч // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 59–63.

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

"ТУРБОАТОМ" – ЖЕМЧУЖИНА ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Аннотация. Рассмотрено место и роль "Турбоатома" в Украине. Раскрыты вопросы об участии предприятия в развитии мировой энергетики, а также о его деятельности и достижениях.

Анотація. Розглянуто місце та роль "Турбоатому" в Україні. Розкрито питання про участь підприємства у розвитку світової енергетики, а також про його діяльність і досягнення.

Annotation. The place and role of "Turboatom" in Ukraine are studied. The questions about the involvement of the enterprise in the development of world energy, as well as on its activities and achievements are considered.

Ключевые слова: промышленность, энергетическое машиностроение, энергосберегающие технологии, турбиностроительное предприятие, "Турбоатом", модернизация.

Промышленность – важнейшая отрасль народного хозяйства, оказывающая решающее воздействие на уровень развития производительных сил общества. Основной частью промышленности является машиностроение [1].

В Украине машиностроению уделяется особая роль в решении экономических проблем, достижении значительных позиций страны на международных рынках, а также в широкомасштабном переоснащении народного хозяйства на основе внедрения прогрессивной техники и эффективных технологий [2].

Особенно хорошо развито в Украине энергетическое машиностроение, которое имеет особенно большое экспортное значение. Сегодня потребности в продукции этой отрасли возрастают в связи с реконструкцией энергетического комплекса страны. На сегодняшний день в Украине утверждена Национальная энергетическая программа, в которой предусмотрено дальнейшее развитие энергетического машиностроения в Украине [3].

Исследованиями отрасли машиностроения занимались такие ученые, как: Френкель М. И., Глебов И. А., Кузнецов Ю. Н. [1].

Цель данной статьи заключается в рассмотрении предприятия отечественной промышленности – "Турбоатома", его участия в развитии мировой энергетики, а также его деятельности и достижений.

На сегодняшний день основным производителем продукции отрасли энергетического машиностроения является город Харьков. Основным разработчиком Харьковского энергетического машиностроения является завод "Турбоатом".

Это стратегическое предприятие Украины, в значительной степени определяющее экономическую, энергетическую и национальную безопасность страны. Турбины этого предприятия вырабатывают 40 % мощностей тепловых электростанций, 65 % атомных электростанций (АЭС), и 95 % – гидроэлектростанций (ГЭС) Украины. "Турбоатом" – единственный в нашей стране производитель паровых турбин и одно из крупнейших в мире турбиностроительных предприятий с полным циклом производства: проектирование, производство, поставка, наладка, фирменное обслуживание турбинного оборудования для всех типов электростанций.

Основной стратегией сегодняшнего дня в техническом развитии предприятия является техническое переоснащение действующих производств на базе модернизации существующего технологического оборудования и замены физически изношенного и морально устаревшего оборудования на новое, более прогрессивное. Для этой цели на предприятии разработана комплексная программа на период 2008 – 2015 гг. В основу этой программы положены новые технологии изготовления турбинного оборудования, в том числе лопаточного аппарата паровых турбин, что поднимает выпускаемую продукцию на новый качественный уровень. Эта работа проводится параллельно с развитием экспериментального комплекса: специальное конструкторское бюро "Турбоатом" (СКБ "ТА") и СКБ "Гидротурбиномашиностроение" ("ГТМ") для проведения научно-исследовательских работ в области паро- и гидротурбиностроения, повышение экономичности и надежности турбин [3].

Сегодня ОАО "Турбоатом", выстояв в тяжелых испытаниях в период всеобщей стагнации промышленного производства, ни разу не допустив остановки производства и срывов сроков выплаты заработной платы, входит в новый этап своего развития в связи с набирающей силу тенденцией возрастания интереса заказчиков к продукции, выпускаемой предприятием.

Этот интерес вызван объективной необходимостью модернизации и обновления турбинного оборудования, отработавшего свой ресурс, преодолением "чернобыльского синдрома" и осознанием неизбежности возрождения атомной энергетики как генерального направления в обеспечении энергетической независимости страны и наиболее дешевого источника электроэнергии при условии безопасности эксплуатации АЭС.

Основними заказами, над которыми в настоящее время работает предприятие, являются: модернизация гидротурбин для ГЭС Днепровского каскада, модернизация турбин для АЭС России, изготовление паровых турбин для ТЭС "Аксу" в Казахстане, Зуевской, Луганской и Кураховской ТЭС в Украине, Новочеркасской ГРЭС в России, изготовление гидротурбинного оборудования для ГЭС "Ла Ялка" в Мексике, ГЭС "Котешвар" в Индии, ГЭС "Наглу" в Афганистане, изготовление узлов турбин и энергозапчастей для станций России, Азербайджана, Венгрии, Узбекистана, Литвы, Белоруссии, Грузии и других стран [4].

Итак, подводя итоги, можно с уверенностью сказать, что сегодня отрасль машиностроения является одним из основных источников дохода страны. Самым, как выяснилось, крупным и перспективным предприятием этой отрасли оказался харьковский завод "Турбоатом". Можно сказать, что он – жемчужина отечественной промышленности, потому что этот завод ценится на Украине и в мире также высоко, как настоящий драгоценный жемчуг.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Свободная электронная энциклопедия. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org> 2. Карпунин М. Г. Перестройка и модернизация машиностроения: экономический аспект / М. Г. Карпунин. – М. : Машиностроение, 2000. – 271 с. 3. ТУРБОАТОМ – 75. История, достижения, перспективы / редкол. : В. Г. Субботин, А. А. Бугаец, Е. В. Левченко и др. – Х. : Золотые страницы, 2009. – 200 с. 4. Официальный сайт завода "Турбоатом". – Режим доступа : <http://www.turboatom.com.ua>.

УДК [338.45:664.3](477)

Каращук І. В.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОЛІЙНО-ЖИРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто стан олійно-жирової промисловості України та її положення на світовому ринку.

Аннотация. Рассмотрено состояние масложировой промышленности Украины и ее положение на мировом рынке.

Annotation. The state of oil-fat industry of Ukraine and its position in the global market are described.

Ключові слова: олійно-жирова промисловість, експорт, технічне оснащення, конкуренція, соняшник, насіння, посівні площі.

Україна займає одне з провідних місць у світі серед виробників соняшнику. Ринок у країні має розвинуту конкуренцію та є досить динамічним, що зумовлено потужною сировинною базою. Протягом останніх років експорт соняшникової олії постійно зростає і характеризується найвищим рівнем конкурентоспроможності на світовому ринку. Усе це доводить, що олійно-жирова промисловість є стратегічною галуззю економіки України, а тому її дослідження є досить актуальним.

Вагомий внесок у дослідження олієпродуктового під комплексу України зробили вітчизняні вчені, такі як: В. Листопад, Карман С. В., Петров В. М., Супіханов Г. Б. та ін.

Мета дослідження: визначити стан та положення олійно-жирової промисловості України на світовому ринку.

Виробництво насіння соняшнику в Україні у 2010 році господарствами усіх категорій збільшилось порівняно з 2009 р. на 6,4 % і склало 6 769,4 тис. т, що зумовлено як збільшенням площ збирання, так і підвищенням урожайності [1].

За даними Держкомстату України у 2010 році господарства всіх форм власності засіяли насінням соняшнику 3 495,9 тис. га, (на 17 % менше, ніж у 2009 році), що становить 12,9 % у структурі посівних площ сільськогосподарських культур. Ця культура поділяє друге місце з ячменем і поступається лише озимій пшениці.

Виробництво олійних культур і олієжирової продукції є одним з пріоритетних і перспективних напрямів розвитку аграрного сектору економіки України.

Усього за даними Держкомстату в 2009 році переробкою олійної сировини в Україні займалося більше 200 підприємств. Більшість олієдобувних підприємств в Україні контролюють великі світові агрокомпанії.

Головними споживачами рослинної олії в Україні є підприємства – виробники маргаринової продукції, майонезу і мила.

Сьогодні в Україні виробляється близько 300 тис. т майонезу і 200 тис. т маргарину, при цьому на одного споживача – 17 кг продукту. Таке невисоке споживання пояснюється низькою купівельною спроможністю громадян [2, с. 17].

© Каращук І. В., 2011



За останні 10 років Україна перетворилася на експортера рослинної олії, який займає найбільшу частку експорту продукції агропромислового комплексу.

Сильною стороною олійно-жирової промисловості України є сталий попит на продукцію та здатність конкурувати на світовому ринку. Внутрішня потреба України в олії в середньому у 3,5 раза нижча, ніж виробництво, ринок є експортно-орієнтованим. Частка олії, яка йде на експорт протягом останніх сезонів, складає не менше 70 % усього обсягу виробництва. Основними споживачами української олії є європейські країни, Близький Схід та Північна Африка, що становить до 50 % експортного ринку, а потреба в олії цих країн постійно збільшується. Традиційними ринками збуту української олії є також Алжир, Марокко, Туніс, Сирія, ОАЕ, Йорданія, Ліван, Іран та інші. Зокрема Іран, у зв'язку зі збільшенням внутрішньої потреби, заявив про наміри збільшити обсяг закупівель [3, с. 19].

Увесь свій експортний потенціал Україна реалізує виключно через власні порти, загальна потужність яких дозволяє переправляти 3,89 млн т. рослинної олії на рік. Зокрема найбільша частина експорту відбувається через Іллічівський порт. Тому експорт у подальшому буде залежати від технічного оснащення портів. Про свої плани будівництва терміналів у портах заявили такі компанії, як ЗАТ "Зерноторговельна компанія "Олсідз-Україна", яка будує термінал у Миколаївській області, та "Кернел", що купила перевалочний зерновий комплекс в Іллічівському порту та у найближчий час планує будівництво терміналу з відвантаження рослинної олії [3, с. 20].

Отже, Україна займає одне з провідних місць у світі серед виробників соняшнику. Сучасний український ринок олії характеризується високим рівнем конкуренції, але для підвищення конкурентоспроможності розвиток олійно-жирової промисловості має базуватись на досягненнях науково-технічного прогресу, оскільки в теперішніх умовах господарювання ефективність роботи олійно-жирових підприємств залежить від ресурсо- й енергозберігаючих технологій.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Підсумки збору врожаю основних сільськогосподарських культур у 2008 році. Державний комітет статистики України, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 2. Прогноз розвитку світового ринку олії на 2007 – 2016 рр. // Агропрофі № 15 від 14 грудня 2007 року. 3. Листопад В. Україна на мировому ринку подсолнечного масла: аналіз 2007/08 МГ і перспективи на 2008/09 МГ // Олійно-жировий комплекс. – 2008. – № 4. – С. 19–20.

Пенчукова Ю. В.

УДК 332.112(477.54)

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОМИСЛОВІСТЬ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Анотація. Проаналізовано основні проблеми функціонування промисловості Харківської області, запропоновано шляхи їх вирішення, виконання яких сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та прибутковості харківської промисловості.

Аннотация. Проанализированы основные проблемы функционирования промышленности Харьковской области, предложены пути их решения, выполнение которых позволит повысить конкурентоспособность и прибыльность харьковской промышленности.

Annotation. The main problems of Kharkiv industry activity are analyzed, the ways of these problems solving are offered, that will give the opportunity to increase the competitiveness and profitability of Kharkiv industry.

Ключові слова: регіон, промисловість.

Промисловість є основою економіки та утворює фундамент економічного зростання і соціального прогресу суспільства. Вона значно впливає на соціально-економічну ситуацію у країні, забезпечує реалізацію національних інтересів в умовах глобалізації.

Проблемам та перспективам розвитку промисловості Харківської області присвячено велику кількість наукових праць. Теоретичним обґрунтуванням та практичною реалізацією означених питань займалися такі вітчизняні вчені, як Галиця І. О., Кіндзерський Ю. В., Федулова Л. І., Якубовський М. М.

Мета статті – виокремлення проблем розвитку промислових підприємств Харківської області та пошук шляхів їх подолання.

Об'єкт дослідження – промисловість Харківського регіону як складова національної економіки. Предмет дослідження – практичні проблеми функціонування та розвитку харківської промисловості.

© Пенчукова Ю. В., 2011

Харківська область є одним із провідних промислово розвинених регіонів України. За обсягами реалізованої промислової продукції за 2010 рік вона посіла 6 місце, поступившись Донецькій, Дніпропетровській, Луганській, Запорізькій та Полтавській [1]. У Харківській області розташовано понад 800 промислових підприємств великого та середнього бізнесу, на яких працює близько 184 тис. осіб.

У розвитку промисловості Харківського регіону спостерігається низка проблем, до основних з них відносяться: значна структурно-технологічна відсталість виробництва, його висока матеріало- та енергомісткість; високий рівень незавантаженості виробничих потужностей; організаційна недосконалість та незамкненість виробництва; залежність від подорожчання паливно-енергетичних ресурсів; значний податковий тягар; загрозна зношеність комунальної, транспортної, енергетичної інфраструктури; зростання масштабів техногенного забруднення навколишнього середовища внаслідок промислової діяльності та відсутності потужностей з переробки й утилізації як промислових, так і побутових відходів; високий рівень зношеності основного виробничого капіталу; інноваційно-інвестиційна непривабливість [2; 3].

Тож з огляду на проблеми, які існують у промисловості Харківської області, можна запропонувати такі шляхи їх вирішення [4; 5]:

розробка та реалізація програми модернізації основних виробничих фондів галузей із визначеними завданнями для розвитку підприємств вітчизняного машинобудування і пріоритетного використання їх продукції у здійсненні модернізації;

запровадження ефективної державної політики підтримки вітчизняного товаровиробника;

проведення заходів з модернізації та запуску імпортозаміщуючих виробництв;

формування та розвиток промислових кластерів, створення виробництв для замикання технологічних ланцюгів, технологічне оздоровлення промисловості;

державне замовлення та державні кредити, пільгове оподаткування,

удосконалення вітчизняного законодавства;

модернізація інфраструктури (комунальної, транспортної, енергетичної);

проведення політики енергозбереження у промисловості шляхом модернізації обладнання та встановлення менш потужних двигунів і запровадження частотно-регульованих двигунів та перетворювачів струму;

збільшення кількості вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, технологічних, наукових та індустріальних парків для підвищення інвестиційної та інноваційної привабливості тощо.

Отже, сучасний стан промислового комплексу Харківської області викликає тривогу та побоювання щодо його розвитку. Вирішення вищезазначених проблем дозволить підвищити конкурентоспроможність Харківського регіону, що, у свою чергу, сприятиме входженню України до кола економічно розвинених країн світу.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Обсяг реалізованої промислової продукції за січень – грудень 2010 року [Електронний ресурс] / Держкомстат України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 2. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / [Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін.] ; за ред. канд. екон. наук Ю. В. Кіндзерського ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2009. – 928 с. 3. Федулова Л. И. Тенденции и перспективы развития промышленности Украины / Л. И. Федулова // Економіка промисловості. – 2008. – № 4. – С. 65–82. 4. Кіндзерський Ю. В. Цілі і завдання розвитку промисловості України / Ю. В. Кіндзерський // Економіст. – 2010. – № 6. – С. 15–17. 5. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kharkivoda.gov.ua. 6. Соціально-економічне становище Харківської області за січень 2011 року [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Харківській області. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>.

УДК 336.763

Лопанчук А. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РИСКИ СЕКЬЮРИТИЗАЦІИ ФИНАНСОВЫХ АКТИВОВ В УКРАИНЕ

Аннотация. Проведен анализ рисков секьюритизации финансовых активов, сформулированы предложения по снижению этих рисков.

Анотация. Проведено аналіз ризиків сек'юритизації фінансових активів, сформульовано пропозиції щодо зниження цих ризиків.

© Лопанчук А. В., 2011



Annotation. The article analyzes the risks of securitization of financial assets, has formulated proposals to reducing these risks.

Ключевые слова: секьюритизация, финансовые активы, риски, способы снижения рисков секьюритизации банковских активов, кредитная поддержка.

На современном этапе развития отечественной экономики исследование проблемы рисков секьюритизации банковских активов является достаточно целесообразным и актуальным, ведь, не зная экономической сущности этой проблемы, ее проявлений и развития, невозможно определить пути ее решения. Это обуславливает необходимость обоснования направлений снижения рисков секьюритизации банковских активов в Украине.

Цель работы – анализ рисков секьюритизации финансовых активов в Украине, а также разработка рекомендаций по их снижению.

С развитием финансового рынка появляются новые инструменты и процессы, позволяющие активизировать рынок и укрепить финансовые возможности его участников. Начиная со второй половины XX века, финансовые институты все в большей степени начинают обращать внимание на рынок ценных бумаг как источник получения дополнительных ресурсов. В то же время с развитием банковской системы появляется необходимость расширения и совершенствования банковских операций в целях увеличения прибыли, привлечения клиентов и снижения рисков. Попытки банков не только привлечь дополнительные ресурсы, но и повысить ликвидность и уменьшить риск своих операций привели к развитию в 70-е годы XX века такой важной финансовой инновации как секьюритизация [1].

Секьюритизация является одним из способов привлечения денежных средств на фондовом рынке путем выпуска ценных бумаг, обеспеченных определенным набором активов. Основная цель секьюритизации активов – привлечение финансовых ресурсов инвесторов, которые не просто приобретают возникающие при секьюритизации активы, а финансируют структуру, представляющую секьюритизацию активов, и за определенное вознаграждение принимают на себя риски, порождаемые секьюритизацией.

Появление такой важной финансовой инновации, как секьюритизация, имеет исключительно положительный характер. В процессе секьюритизации, с одной стороны, переводятся в обращаемую форму риски, связанные с традиционным кредитованием, а с другой – создаются новые риски. Виды рисков, возникающих при секьюритизации банковских активов, рассматривают, используя различные классификации. Н. Александрова [2] для отражения специфических особенностей рисков секьюритизации банковских активов выделила 4 их группы: по уровню возникающих рисков, по механизму возникающих при проведении секьюритизации рисков, по причастности к реализации рисков, по сфере происхождения рисков. Так, по уровню все риски секьюритизации активов делятся на 3 категории: риски стандартные, чрезвычайные и риски остаточные. Под стандартными рисками следует понимать риски неисполнения, рассчитанные на основе исторических данных о количестве не выполненных заемщиками обязательств. Чрезвычайные риски при проведении секьюритизации активов имеют место при наступлении неблагоприятных обстоятельств, когда происходит многократное превышение исторической частоты дефолтов. К остаточным рискам следует отнести риски, многократно превышающие стандартные, и чрезвычайные. Их появление исключается путем использования большого количества мер кредитной поддержки и повышения надежности. Ко второй группе рисков относятся риски секьюритизации, различные по механизму своей реализации. В основе механизма реализации рисков лежат два элемента – действия и обстоятельства. Из рисков, связанных с действиями сторон, можно выделить, во-первых, риски, связанные с ненадлежащим исполнением обязательств, во-вторых, риски, связанные с неисполнением обязательств. Следует отметить, что два этих риска неисполнения и ненадлежащего исполнения тесно взаимосвязаны, так как ненадлежащее исполнение обязательств часто приводит к неисполнению обязательств или является признаком наступления такого риска. По причастности к реализации рисков секьюритизации активов можно выделить 2 подгруппы: риски, связанные с основными участниками секьюритизации (риск банкротства, корпоративные риски, риск непроведения распределения платежей между инвесторами); риски, связанные с третьей стороной по сделке секьюритизации. По сфере происхождения риска секьюритизации можно разделить на правовые (плохо разработанное законодательство, противоречия, содержащиеся в нем и так далее) и финансовые (валютный и риск процентных ставок).

Все риски, возникающие при секьюритизации активов, могут представлять угрозу регулярному перечислению денежных средств от должников к инвесторам. Поэтому для снижения рисков, возникающих при секьюритизации активов, используется множество способов кредитной поддержки: меры, связанные со структурированием фонда требований; привлечение сторонних лиц, предоставляющих дополнительное обеспечение [3].

Таким образом, в результате исследования были проанализированы возможные риски, связанные с секьюритизацией банковских активов, а также предложены пути по их снижению. Это позволит привлечь еще большее количество дополнительных финансовых ресурсов, увеличить свою ликвидность и платежеспособность.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Рогальська Н. Г. Сек'юритизація активів як інструмент проектного фінансування в контексті глобалізації фінансових ринків [Електронний ресурс] / Н. Г. Рогальська, О. Ф. Рогальський. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 2. Александрова Н. В. Риски секьюритизации банковских активов и их снижение с помощью механизмов повышения надежности [Электронный ресурс] / Н. В. Александрова. – Режим доступа : <http://bibliofond.ru>. 3. Рябокін М. В. Аналіз процесу сек'юритизації фінансових активів [Електронний ресурс] / М. В. Рябокін. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Анотація. Розглянуто стан вугільної промисловості Донецького регіону, проблеми цієї галузі та шляхи її покращення.

Аннотация. Рассмотрены состояние угольной промышленности Донецкого региона, проблемы этой отрасли и пути ее улучшения.

Annotation. The state of the coal industry in the Donetsk region, the problems of the industry and ways to improve it are considered.

Ключові слова: вугільна промисловість, інвестиції, Донецький регіон, вугілля, експорт, виробничий потенціал, шахти, дотації, приватизація.

Проблема вугільної промисловості регіону є дуже актуальною, адже реалії сучасного розвитку говорять про те, що існує необхідність постійного уточнення стратегічних напрямів і пріоритетів стосовно правильного ведення вугільної політики та залучення інвестицій.

Питання, що пов'язані з вугільною промисловістю, є предметом вивчення багатьох учених, таких, як Чумаченко Н. Г., Бульєв І. П., Лєпа Н. Н. та багато інших.

Мета дослідження – визначити стан даної промисловості та шляхи його покращення.

Важко переоцінити значення вугільної промисловості в економіці Донецького регіону і держави в цілому. У Донбасі видобувають найбільш цінні марки вугілля, без яких неможливо металургійне виробництво. Донецька область забезпечує в Україні понад 1/2 всього видобутку вугілля.

У Донецькій області розвідано 20 млрд тонн запасів кам'яного вугілля. Воно використовується як сировина в багатьох виробничих процесах, таких, як коксування, генерація електроенергії, таким чином, знаходить значні об'єми збуту на місцевому ринку і має великий потенціал для експорту.

Вугільна промисловість постійно потребує коштів для підтримки діючих потужностей, зокрема техніки, яка експлуатується в екстремальних умовах під землею і має менший строк експлуатації, або нової техніки.

Виробничий потенціал області складають 94 вуглевидобувних підприємства. Безпосередньо галузевому міністерству підпорядковано 52 шахти та шахтоуправління.

У 2010 році на території області з видобутку вугілля працювало 28 підприємств недержавної форми власності, з яких 8 – потужні (наприклад, ОП "Шахта ім. О. Ф. Засядька", ВАТ "Шахта "Комсомолець Донбасу", ЗАТ ОП "Шахта "Жданівська" та ін.) [1].

Також вугільна галузь певною мірою залежить від обсягу інвестицій. Однак за 2009 рік вони зменшилися на 40 %. За I півріччя 2010 року обсяг інвестицій в основний капітал вугільної промисловості області, склавши 1 млрд грн, скоротився порівняно з аналогічним періодом 2009 року на 20 %. При цьому бюджетні асигнування склали лише 3,1 млн грн. Зменшилися на 12 % інвестиції за рахунок власних коштів підприємств [2].

Дві третини підприємств вугільної промисловості є збитковими. Їх збитки за I півріччя 2010 року склали 1,3 млрд грн, що на 0,8 млрд грн більше отриманого іншими підприємствами прибутку.

Наслідком недостатнього інвестування галузі стало скорочення вуглевидобутку. За 2009 рік в цілому по області було видобуто 32,8 млн тонн, що на 4,5 % менше попереднього року. За січень – липень 2010 року вуглевидобуток знизився на 2,4 %. Вугільна промисловість залишається єдиною галуззю, де з початку 2010 року спад виробництва не подоланий.

Але, незважаючи на все це, уряд все ж таки планує вжити заходів. Після того як у 2010 році Міністерство вугільної політики визначило шахти, які підлягають ліквідації та приватизації, згідно з програмою реформування галузі в 2011–2012 роках повинен початися новий етап реформ. На цьому етапі в 2011 – 2012 роках передбачається лібералізувати ринок вугілля, тобто приведення цін на вугілля державних шахт до ринкових, застосування прямих договорів і розвиток аукціонної системи торгів вугіллям, лібералізацію імпорту вугілля. У цей же період також планується перейти на систему прозорих дотацій збитковим шахтам і ліквідувати компанію "Вугілля України", яка є монополістом на ринку поставок вугілля з державних шахт кінцевим споживачам, а також приватизувати життєздатні шахти і ліквідувати ті, які вже знаходяться на стадії закриття.

Запропонована реформа, на думку експертів, повинна підвищити інвестиційну привабливість українських шахт. Зокрема ліквідація "Вугілля України" дозволить створити в Україні повноцінний ринок вугілля. Крім цього інвесторам повинні будуть запропоновані вже готові до приватизації шахти.



Отже, можна припустити, що ці заходи себе виправдають і конкурентоспроможність вугільної промисловості на міжнародній арені підвищиться, а також інвестиційний клімат Донецького регіону стане більш сприятливим, коли вище вказані реформи втіляться у життя.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Офіційний сайт Донецької обласної державної адміністрації. – Режим доступу : <http://www.donoda.gov.ua/>.
2. Донбасс всегда в центре событий! [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://donbass.ua/>. 3. Стеценко Т. О. Аналіз регіональної економіки : навч. посібник / Т. О. Стеценко. – К. : КНЕУ, 2002. – 116 с.

Пелагей Т. Ю.

УДК 314.114(477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотация. Проанализовано сучасну демографічну ситуація в Україні. Визначено демографічні проблеми та напрями їх вирішення.

Аннотация. Проанализирована современная демографическая ситуация в Украине. Определены демографические проблемы и направления их решения.

Annotation. The modern demographic situation in Ukraine is analyzed. Demographic problems and directions of their decision are determined.

Ключові слова: демографічна ситуація, природний та механічний рухи населення, тривалість життя населення.

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку виступають першочерговими для держави. Тому актуальним питанням є аналіз демографічної ситуації в Україні, а також виявлення загальних проблем і напрямів їх вирішення.

Метою дослідження є проведення аналізу демографічної ситуації в Україні, а також виявлення загальних проблем і напрямів їх вирішення.

Як відомо, на демографічну ситуацію країни впливають такі чинники, як: динаміка чисельності, статевовікова структура, показники здоров'я, природний і механічний рухи населення [1].

Проведений аналіз сучасної демографічної ситуації, а також її динаміки протягом останніх років свідчить про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи. За даними Державного комітету статистики України [2] протягом останніх трьох років можна відстежити, що з кожним роком чисельність населення України постійно зменшується. Упродовж січня – листопада 2008 р. чисельність населення порівняно з аналогічним періодом 2007 р. зменшилася на 209,9 тис. осіб. Це відбулося за рахунок природного скорочення населення на 222,6 тис. осіб, яке не перекривало незначний міграційний приріст населення на 12,7 тис. осіб. Порівняно з відповідним періодом минулого року обсяг природного скорочення зменшився на 38,5 тис. осіб: продовжує збільшуватися кількість народжених (на 30,2 тис. осіб), а коефіцієнт смертності зменшився з 16,4 до 16,3 ‰. Дані за січень – листопад 2009 р. свідчать, що чисельність населення України зменшилася на 160,8 тис. осіб, що відбулося за рахунок природного скорочення на 172,6 тис. осіб, незважаючи на зафіксований міграційний приріст населення (+11,8 тис. осіб). Порівняно з січнем – листопадом 2008 р. обсяг природного скорочення зменшився на 50 тис. осіб. Коефіцієнт народжуваності за 11 місяців 2009 р. зріс порівняно з відповідним періодом 2008 р. з 11 до 11,2 ‰, а коефіцієнт смертності зменшився з 16,3 до 15,3 ‰. Слід відзначити цей позитивний момент за останні кілька років. Статистична інформація Державного комітету статистики України свідчить, що станом на 1 грудня 2010 р. в Україні проживало 45 795,9 тис. осіб. Аналіз природного руху населення говорить, що упродовж січня – листопада 2010 р. природне скорочення склало 181,5 тис. осіб, яке спричинило скорочення загальної чисельності населення країни.

На демографічну ситуацію в Україні значно впливають міграційні процеси. Аналіз статистичних даних і публікацій провідних вчених [2 – 4] показав щорічне зменшення міграційного приросту. Це свідчить про те, що з кожним роком число емігрантів перевищує число іммігрантів. Причинами цього може бути економічна криза, яка дуже вплинула на розвиток в Україні, низький рівень життя її населення порівняно з іншими країнами. Усе це збільшує масштаби зовнішньої трудової міграції населення. Особливе занепокоєння викликає той факт, що серед мігрантів майже 30 % – це кваліфіковані фахівці з вищою, базовою і неповною освітою, які користуються найбільшим попитом у розвинутих країнах. Як правило, фахівці залишають країну з великою ймовірністю не повернутись.

© Пелагей Т. Ю., 2011



Найбільшою загрозою для України виступають негативні наслідки природного руху населення, зокрема зростання рівня смертності населення. Основними факторами передчасної смерті населення є поширення нездорового способу життя, нераціональне харчування, стреси, екологічні умови, погіршення умов праці [3]. Спираючись на статистичні дані [2], можна сказати, що рівень смертності в Україні поступово зменшується, що дуже впливає на економічне зростання держави. Однак поки що рівень народжуваності залишається недостатнім для забезпечення природного відтворення населення і в найближчій перспективі не зможе суттєво вплинути на процеси його природного зменшення. Крім того, протягом 2010 р. можна спостерігати зниження цього показника. На це вплинула висока нестабільність у країні – політична, екологічна та економічна. Серед негативних факторів, що впливають на демографічну ситуацію в Україні, також можна виділити високу дитячу смертність: кожна десята дитина помирає у віці до 1 року. Кількість дітей і підлітків у державі така сама, як і людей похилого віку [5].

Отже, демографічна ситуація в Україні є несприятливою. У першу чергу, це викликано неефективною політикою країни до найменш захищених категорій населення, а також всесвітньою кризою, яка дуже вплинула на економічні та інші показники держави. Усе це свідчить про необхідність застосування особливого підходу щодо урегулювання демографічної кризи в Україні. Для цього потрібно переглянути існуючі проекти і програми соціально-демографічного розвитку держави, а також створити нові, які були б спрямовані на поліпшення стану здоров'я та збільшення тривалості життя населення. Це дозволить забезпечити належне фінансування та ефективне витрачання бюджетних коштів.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Регіональна економіка : навч. посібник / А. М. Золотарьов, Н. К. Гіковата, А. В. Кудлай ; за заг. ред. д. е. н., проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 368 с. 2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Власенко Н. Демографічна ситуація в Україні покращилась [Електронний ресурс] / Н. Власенко. – Режим доступу : <http://vip.volyn.ua>. 4. Терещ В. Природний рух населення й депопуляція в Україні на тлі європейської демографічної ситуації / В. Терещ // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 4. – С. 19–23. 5. Яценко Л. Демографічні чинники формування та розвитку трудових ресурсів потенціалу України в умовах інтеграції / Л. Яценко // Україна-НАТО. – 2009. – № 2. – С. 71–80.

УДК 314.114(477)

Кравченко Ю. С.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

АНАЛІЗ ТА ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано дані по населенню України у різні роки її незалежності. Розглянуто демографічну ситуацію, її недоліки та проблеми.

Аннотация. Проанализированы данные по населению Украины в разные годы ее независимости. Рассмотрена демографическая ситуация, ее недостатки и проблемы.

Annotation. The data on the population of Ukraine in different years of its independence are analyzed. The demographic situation and its shortcomings and problems are examined.

Ключові слова: демографічна ситуація в Україні, скорочення населення, кількість населення, народжуваність, тривалість життя.

Нинішня демографічна ситуація негативно відобразиться на майбутніх поколіннях, у зв'язку з падінням добробуту українців вчені заявляють про зниження народжуваності. У першу чергу криза відображається на молодих сім'ях. Демографи стурбовані в першу чергу довгостроковими тенденціями, оскільки це загрожує скороченням працездатного населення України. Деякі фахівці стверджують, що помітним стане зменшення працездатного населення вже у 2012 році.

Населення України стрімко скорочується з 1992 року, були періоди, коли воно зменшувалося на 200 – 300 тис. на рік. У період стабільності економіки цей показник зменшився, але тренд зниження зберігся. Позитивним фактором стало підвищення народжуваності, починаючи з 2000 року, але фахівці пов'язують це з великою кількістю жінок, що народилися в 80-ті роки, коли був сплеск народжуваності, і тепер вступили у репродуктивний вік. Зниження смертності обумовлено тим, що на початку 2000-х років у пенсійний вік вступили люди, що народилися в період Другої світової війни. У період військових дій



народжуваність різко впала, що і стало причиною невеликого числа пенсіонерів 2000-х років, народжених у 1940-х рр. [1].

Таким чином, у період 2000 – 2008 років збільшувалася кількість працездатного населення у віці від 16 до 60 років. Податки і відрахування знизили економічне навантаження на бюджет і взагалі підтримали економічне зростання України, ВВП України зростає у середньому на 5 % на рік. Кількісне вираження цього – приблизно на кожну тисячу працездатного населення припадало близько 500 утриманців (людей похилого віку і дітей), що є досить непоганим показником. Криза завжди приносить велике скорочення працездатного населення країни, пов'язаного з міграціями. Зростаюче навантаження на видаткову частину бюджету по соціальних виплатах буде перешкоджати притоку інвестицій, розвитку інфраструктури, лібералізації оподаткування.

Уряд теж стурбований демографічною проблемою в Україні. Він передбачає комплекс заходів: грошова допомога на народження дитини, будівництво дитячих садків, житла для молодих сімей, пільги і соціальна допомога для сімей з дітьми, медичний супровід сімей з дітьми, поліпшення медичного обслуговування для збільшення тривалості життя і т. д. [2].

Також достатні економічні преференції для інвесторів могли б сприяти залученню робочої сили. На жаль, на цьому терені ми будемо конкурувати з Росією. Емігранти з Африки чи найбідніших країн Азії могли б підтримати економічне зростання, але з іншого боку, наше суспільство до цього не зовсім готове, на цьому ґрунті можливі міжетнічні конфлікти.

Станом на 1 червня 2010 року чисельність населення України скоротилася до 45 млн 871 тис. 738 осіб. За місяць населення скоротилося на 16,6 тис. Так само, за даними Держкомстату, в Україні з 1990 року кількість осіб старше 65 років збільшилася майже на 1 мільйон. Так, на 1 січня 1990 року в Україні проживали 6 млн 174,6 тис. осіб старше 65 років, а на 1 січня 2010 року цей показник склав 7 млн 168,9 тис. осіб. Як повідомляє Держкомстат, на початок літа 1990 року 31 млн 473 тис. 944 українці проживали в містах, 14 млн 397 тис. 794 – у селах. При цьому сільське населення зменшується більш швидкими темпами, ніж міське. Так з початку 2010 року село втратило 6,8 чоловік з кожної тисячі жителів, у містах цей показник не перевищує 3,9 особи.

У січні – травні 2010 року в Україні народилося 197 тис. 512 дітей. Померло за цей період 295 тис. 889 осіб. Скорочення чисельності населення спостерігається в усіх вікових групах. Проте найсильніше скоротилася кількість населення у віці до 14 років. У 1990 році ця вікова група нараховувала 11 млн 84,2 тис. осіб. А на 1 січня 2010 року цей показник склав 6 млн 483,6 тис. осіб. У той же час, порівняно з 2009 роком, кількість населення у віковій групі до 14 років трохи зросла – з 6 млн 476,2 тис. до 6 млн 483,6 тис. осіб. Так само, за показниками Держкомстату, кількість осіб старше 65 років збільшилася з 6 млн. 174,6 тис. на 1 січня 1990 року до 7 млн. 168,9 тис. на 1 січня 2010 року [1; 3].

Одним з найважливіших показників демографічної ситуації в Україні є середня тривалість життя – кількість років, що у середньому належить прожити даному поколінню народжених, якщо припустити, що протягом життя цього покоління рівень смертності в окремих вікових групах буде таким, як зараз. Тому завдання кожного і держави в цілому – продовження середньої тривалості життя як можна довше.

Наук. керівн. Петряев О. О.

Література: 1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. 2. <http://ukrmap.org.ua/>. 3. Офіційний сайт Держкомстатистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 4. Регіональна економіка : навчальний посібник / Золотарьова А. М., Гіковата Н. К., Кудлай А. В. та ін. / за заг. ред. проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 368 с.

Нестеренко В. Г.

УДК 331.52(477.75)

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

РЫНОК РАБОЧЕЙ СИЛЫ АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Аннотация. Рассмотрены особенности рынка рабочей силы в Автономной Республике Крым, факторы, которые влияют на специфику рынка труда. Проанализированы особенности спроса и предложения на рынке.

Анотація. Розглянуто особливості ринку робочої сили Автономної Республіки Крим, фактори, які впливають на специфіку ринку праці. Проаналізовано особливості попиту та пропозиції на ринку.

© Нестеренко В. Г., 2011

Annotation. The specific features of the labor market in Crimea, the factors which have influence on the peculiarity of labor market are examined. The character of demand and supply of the market are analyzed.

Ключевые слова: рынок рабочей силы, спрос и предложение, флексибилизация рынка, квалификация, сезонная безработица, рынок труда, занятость.

Актуальность данной темы состоит в том, что важнейшей социально-экономической проблемой Автономной Республики Крым является обустройство рынка рабочей силы. Если на макроэкономическом уровне эта проблема включается в ряд фундаментальных, общезначимых вопросов, имеющих важное значение для поддержания общей стабильности и равновесия, то на уровне региональном она входит в число первичных, требующих немедленного разрешения. Если своевременно не решить на региональном, местном уровне данные вопросы, то это приведет к появлению и углублению экономических, социальных, этнических, политических противоречий и создаст чрезвычайно сложные условия для развития экономики данного региона и жизни людей в целом.

Отечественные исследования в области регионального рынка труда, посвященные общим вопросам функционирования и развития рынка труда, отражены в трудах следующих ученых-экономистов: Г. Абрамчука, И. Алхасовой, С. Дудникова, А. Коровкина, Л. Костина, Л. Отставновой, Ф. Прокопова, В. Трунина, Л. Чижовой, С. Утиновой.

Целью статьи является рассмотрение особенностей рынка рабочей силы Автономной Республики Крым и факторов, которые влияют на специфику рынка труда.

Региональные особенности рынка рабочей силы обусловлены действием следующих факторов: особенностями спроса на рабочую силу; особенностями предложения рабочей силы на рынке труда региона; влиянием общественных организаций, движений в государстве; социальными, культурными, религиозными традициями; региональными особенностями государственного регулирования рынка рабочей силы на данной территории и др. [1].

Характерными чертами предложения рабочей силы на уровне региона являются: выезд наиболее квалифицированной рабочей силы за пределы региона; доминирование квалифицированных работников предприятий военно-промышленного комплекса в регионе; пополнение предложения рабочей силы неквалифицированными переселенцами из других регионов; понижение социального статуса рабочей силы.

Особенности спроса на рабочую силу определяются, прежде всего, отраслевой спецификой данного региона. Реальный спрос на рабочую силу в Крыму в настоящее время формируют такие отрасли: сельское хозяйство, строительство, пищевая промышленность, оздоровление туризма. Особенностью этих отраслей является сезонный характер, то есть санаторно-курортные учреждения Крыма функционируют экономически эффективно 4 – 5 месяцев в году, а остальное время персонал находится в отпуске без сохранения заработной платы, что и является причиной сезонной массовой безработицы на полуострове. Необходимо подчеркнуть, что сезонная безработица при этом содержит в себе и черты скрытой безработицы: доходов, заработанных за летний курортный сезон, не хватает на обеспечение общественно приемлемого уровня жизни в течение всего года. Кроме этого, люди, находящиеся в таких отпусках, не считаются безработными, поэтому они не могут получать пособие по безработице [2].

Состояние предложения на рынке труда в Крыму соответствует общим тенденциям и в целом по стране, и мировым: среди безработных, которые были на учете, женщины составляют 75,8 %, молодежь в возрасте до 28 лет – 24,6 %. Количество не занятых трудовой деятельностью граждан в 3,1 раза превышало количество свободных рабочих мест [3].

В рамках общих тенденций имеет место на рынке рабочей силы в Автономной Республике Крым и его флексибилизация – формирование гибкого рынка рабочей силы. Проявления этого типа рынка в настоящее время представлены: широким привлечением нестандартных форм занятости населения; гибкими формами найма; стимулированием всех форм подвижности рабочей силы, включая географическую; развитием различных форм профессиональной подготовки и переподготовки.

В целом рынок рабочей силы данного региона в настоящее время обуславливает реализацию регрессивных экономических моделей. Также необходимо отметить, что все новые рабочие места создаются практически только в частном секторе, занятость в государственном секторе сокращается в результате политики балансирования бюджетов. Эти процессы соответствуют общемировым тенденциям.

Анализ особенностей спроса и предложения на рынке рабочей силы в Крымском регионе позволяет сделать вывод о том, что для этого рынка характерны черты всех типов рынка рабочей силы: и внешнего, и внутреннего, и гибкого. Имеет место обращение рабочей силы между предприятиями. В рамках такого обращения предприятия комплектуются кадрами со стороны, подбирают работников нужной профессии и квалификации, рассчитывая на их подготовку вне предприятия. Такой подход означает наличие на рынке элементов внешнего рынка рабочей силы.

Научн. рук. Грузд М. В.

Литература: 1. Руденко Г. Г. Формирование рынков труда : учебное пособие / Г. Г. Руденко, Б. Ч. Муртозаев. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 414 с. 2. Дударь А. П. Рынок труда – система отношений управления человеческими ресурсами / А. П. Дударь, М. М. Игошин // Культура народов Причерноморья. – 2005. – № 63. – С. 50–57. 3. Официальный сайт государственного комитета статистики Украины. – Режим доступа : <http://www.statistika.ua>.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто природно-ресурсний потенціал України, проаналізовано і порівняно різні регіони.

Аннотация. Рассмотрен природно-ресурсный потенциал Украины, проанализированы и сравнены различные регионы.

Annotation. The natural-resource potential of Ukraine is considered, the different regions are analyzed and compared.

Ключові слова: природно-ресурсний потенціал, регіон, навколишнє середовище.

На всіх етапах розвитку суспільства виробництво матеріальних благ є процесом взаємодії людей і природи. В умовах науково-технічного прогресу очевидним є посилення взаємодії та взаємної залежності матеріального виробництва і природи. Подальший розвиток продуктивних сил неминуче пов'язаний з включенням у господарський обіг дедалі більшої кількості природних ресурсів і збільшення навантаження на навколишнє середовище. Використання природних багатств повністю залежить від рівня розвитку продуктивних сил і, навпаки, наявність відповідних природних умов та ресурсів істотно впливає на розвиток продуктивних сил, прискорюючи або сповільнюючи їх динаміку.

За запасами природних ресурсів Україна посідає провідне місце в Європі, крім того, перше місце за чисельністю орних земель, за запасами залізної та марганцевої руди, сірки. Україна – у числі перших за запасами кам'яного вугілля, природного газу, калійної і кам'яної солі.

Забезпечення України сільськогосподарськими ресурсами дуже високе і становить 0,8 га на одного жителя. Для України характерний високий рівень освоєння територій. Найвищий рівень мають західні області, Донбас, Придніпров'я. У степовій і лісостеповій зонах рівень орних земель перевищує 70 %. Одним із наслідків цього є зростання ерозійних процесів, частина яких перевищує третину загальної площі.

Мінерально-сировинні ресурси належать до невідновних, оскільки процес їх природного відновлення дуже тривалий – десятки і сотні мільйонів років. Основні запаси кам'яного вугілля зосереджені в Донецькому (98 %) і Львівсько-Волинському (2 %) басейнах. Більше третини запасів цих басейнів – коксівне вугілля. Запаси бурого вугілля в основному зосереджені в Придніпровському басейні. Родовища нафти і газу зосереджені у трьох регіонах: Придніпровському, Прикарпатському і Причорноморському. Основні запаси знаходяться на північному сході України. В Україні налічується 214 нафтових і газових родовищ. В Україні є близько 2 500 родовищ торфу, запаси якого оцінюють у 2,2 млрд т. Поклади торфу розміщені в основному на Поліссі та Лісостепі. Є в Україні і родовища уранової руди, розташовані в Кіровоградській області і в Карпатах [1].

Серед металорудних ресурсів основна роль належить залізним рудам. Загальні запаси залізних руд в Україні оцінюють в 27,4 млрд т. З 88 родовищ 60 розташовані в Криворізькому басейні, запаси якого становлять 18,7 млрд. Прогнозовані запаси залізних руд в Україні оцінюються в 20 млрд т.

Знайдено в Україні і золото. Його основні запаси зосереджені в Дніпропетровській, Житомирській, Черкаській, Луганській, Донецькій областях і в Мужевському (Закарпатська обл.) родовищі. В останні роки значні запаси золота відкриті в Одеській області.

Надзвичайно багато в Україні кам'яної солі, запаси якої оцінюються в 9 млрд т. Здавна відомі поклади кухонної солі к Слов'янську, Артемівську, Солотвині, Дрогобичі, Калуші, Долині. Поклади кам'яної солі виявлено також в Одеській області.

Водні ресурси України складаються з місцевого стоку і транзиту. Загальний обсяг річкового стоку становить 210 км³, у тому числі 130 км³ формуються за межами України. У середньому водозабезпечення одного жителя країни водою місцевого стоку становить 1000 м³, що майже в 18 разів менше, ніж у Росії. Високе водозабезпечення жителів у західних і північних областях. Ресурси підземних вод становлять 5,6 км³.

Площа лісів України становить 8,6 млн га, з них 6,9 млн га займають ліси державного фонду. Вкрита лісом площа становить в середньому 14 %, у тому числі західна і північна частини – 30 – 40 %, Карпати – близько 40 %, Полісся – 25,7 %, Крим – 10 %, Степ – 4 % [2].

Рекреаційні ресурси є майже в усіх областях України. Серед них домінують санаторно-курортні. Всесвітньо відомий своїми санаторно-курортними умовами південь України (Одеська, Херсонська, Миколаївська, Донецька області та Автономна Республіка Крим). Крім кліматичних ресурсів, район багатий грязьовими, що дозволяють організувати специфічні лікувальні установи.

Можна зробити висновок, що територіальне об'єднання природних ресурсів у регіоні є не сумою розрізнених ресурсів окремих природних чинників, а єдиним природним комплексом, у якому взаємопов'язані всі його елементи. Найчастіше природні ресурси того або іншого регіону використовуються без урахування взаємодії природного комплексу. Особливий збиток як народному господарству, так і довкіллю

завдає пріоритетне використання одного виду ресурсів. Максимальне використання вигод від територіального об'єднання природних ресурсів дає можливість не тільки отримати найбільший народно-господарський ефект, а й успішно вирішувати складні питання охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. <http://ru.wikipedia.org/>. 2. Економіко-правова книгарня. – Режим доступу : <http://www.vuzlib.net/>.

УДК 621(477.54)

Дурасова Е. А.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МАШИНОСТРОЕНИЕ ХАРЬКОВА

Аннотация. Рассмотрены состояние машиностроения Харьковского региона, проблемы этой отрасли и пути их улучшения.

Анотация. Розглянуто стан машинобудівництва Харківського регіону, проблеми цієї галузі та шляхи їх покращення.

Annotation. The state engineering in Kharkiv region, the problems of the industry and ways to improve them are reviewed.

Ключевые слова: машиностроение, промышленность, предприятия, Харьковский регион, проблемы, инвестиции, шаги.

Опорой экономики Украины и главной отраслью хозяйства ее восточной части всегда была промышленность. Харьковский регион всегда славился продукцией машиностроения как в нашей стране, так и за ее пределами. В начале 1990-х годов здесь функционировало более 50 производственных объединений. Из них наиболее важными были предприятия, работавшие на оборонную промышленность, тракторостроительные (ХТЗ), моторостроительные ("Серп и молот"), авиационные, "Турбоатом", "Электротяжмаш" и станкостроительные. Эти предприятия создавали тысячи рабочих мест, обеспечивали экономику региона и Украины в целом. Теперь в структуре промышленности машиностроение занимает 28,2 %, тогда как пищевая с 30,9 % вышла на первое место [1]. Проблема нынешнего времени состоит в том, что большинство из них убыточны, а некоторые и вовсе простаивают. Из-за этого снижается уровень экономического благополучия населения. Поэтому актуальность данной темы очевидна.

Проблемой развития машиностроения занимались такие ученые, как: Б. Данилишин, Е. Ястремская, Д. Репка, Т. Каплун, К. Соломонова-Кирильчук и др.

Цель данной работы – определить возможные пути преодоления проблем машиностроения в Харькове.

Задачи: выяснить положение машиностроения Харьковского региона, его проблемы и перспективы развития.

Особенностью машиностроения Харькова является то, что здесь практически отсутствуют средние и мелкие предприятия, а крупные не обеспечиваются заказами. С распадом СССР были потеряны прежние экономические связи, а новые до сих пор не налажены.

В то же время украинские предприятия других отраслей нуждаются в полной или частичной замене основных фондов. Это могло бы обеспечить работой Харьковский регион, но проблема в том, что у потенциальных заказчиков недостаток финансовых средств. Поэтому использование всего потенциала данной отрасли невозможно. Значительное количество предприятий работало на оборону. Они не были рассчитаны на получение прибыли. Сейчас нет такой необходимости в подобной продукции. К тому же это предприятия со специфическим и уникальным оборудованием, которое специализируется лишь на определенных деталях или машинах. Для переоборудования требуются значительные финансовые вливания. Некоторые предприятия состояли в кооперации между собой. Так, завод тракторных двигателей практически полностью обеспечивал ХТЗ своей продукцией.

Другой проблемой является старение рабочей силы предприятий. Средний возраст значительной части персонала – 50 лет. Молодые специалисты не стремятся идти на работу с зарплатой в 900 грн.

Чтобы функционировать, предприятиям приходится продавать объекты инфраструктуры, которые еще числятся на их балансе, по цене значительно ниже рыночной.

Продукция машиностроения не конкурентоспособна на мировом рынке. В случае если Украина вступит в Евросоюз, то отрасль понесет значительные убытки.

Решить вышеперечисленные проблемы можно с помощью следующих шагов: политики протекционизма; предоставления предприятиям кредитов по более низким ставкам; поддержки украинских



НИИ и КБ; предоставления льгот молодежи, которая собирается трудиться на машиностроительных предприятиях; налаживания внешнеэкономических связей.

Итак, можно сделать вывод, что машиностроение Харькова – достаточно проблемная, но очень перспективная отрасль экономики, развитие которой – общегосударственная задача.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Ястремская Е. Н. Мониторинг результатов финансово-экономической деятельности машиностроительных предприятий Харьковского региона / Е. Н. Ястремская // Бизнес Информ. – 2008. – № 5. – С. 69–72.
2. Стеченко Д. М. Размещение производительных сил и регионалистика : учебник / Д. М. Стеченко. – К. : Викар, 2006. – 396 с.

Дмитренкова М. Ю.

УДК 005.35

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. Виявлено переваги та недоліки соціальної відповідальності для підприємства, суспільства, держави. Запропоновано шляхи становлення та запровадження соціальної відповідальності в Україні.

Аннотация. Выявлены преимущества и недостатки социальной ответственности для предприятия, общества, государства. Предложены пути становления и внедрения социальной ответственности в Украине.

Annotation. The advantages and disadvantages of social responsibility for an enterprise, society and our country are found. The social responsibility inculcation ways are offered.

Ключові слова: соціальна відповідальність, бізнес, підприємство, суспільство, держава.

В умовах глобалізації сучасного ринку все більша кількість великих підприємств розвинених країн приділяє увагу питанням соціально орієнтованого бізнесу. Однак українські підприємства поки що не мають чіткого розуміння важливості впровадження такої діяльності та недостатньо інформовані про переваги, які можна отримати від її впровадження.

Різні аспекти соціальної відповідальності бізнесу розглядаються в працях таких вітчизняних учених, як: В. Воробей, Д. Львів, В. Меліховський, А. Решетніков.

Метою даної статті є виокремлення переваг та недоліків соціальної відповідальності на підприємствах України. Об'єктом дослідження є соціальна відповідальність бізнесу як один із напрямів підвищення конкурентноспроможності підприємств.

За визначенням Світової ради компаній зі сталого розвитку соціальна відповідальність бізнесу – це довгострокове зобов'язання компаній поводитися етично та сприяти економічному розвитку, одночасно покращуючи якість життя працівників та їх родин, громади, суспільства в цілому [1].

Соціальна відповідальність не стала частиною стратегічного менеджменту більшості українських підприємств. Частка підприємств, які мають стратегію соціальної відповідальності, становить 29,6 %, лише 17,0 % має спеціальний бюджет або статтю в бюджеті для проведення програм/заходів із соціальної відповідальності [2]. Політика соціальної відповідальності спрямовується, в першу чергу, на трудові практики і заходи із захисту здоров'я та безпеки споживачів. Найменш поширеними є заходи щодо захисту природних ресурсів та взаємодії з громадою. Половина підприємств не здійснює заходи з охорони навколишнього середовища. Найбільш поширеними є практики впровадження енергозберігаючих технологій сортування та утилізації відходів – 26 % [3].

На думку автора, упровадження принципу соціальної відповідальності на підприємствах України має більше переваг, ніж недоліків (таблиця).

Для становлення та запровадження соціальної відповідальності в Україні найбільш ефективними заходами є: створення сприятливих організаційно-правових умов для діяльності суб'єктів господарювання, що проводять політику соціальної відповідальності; надання пільг по податках, зборах, орендній платі та інших платежах підприємствам і організаціям, які займаються шефською, спонсорською, благодійною діяльністю [4]; цільова фінансова підтримка недержавних суб'єктів соціальної політики за рахунок бюджетних коштів [4]; налагодження співпраці з податковими органами та проведення консультаційної й ознайомчої роботи [4]; акумулювання наявної інформації у сфері соціального підприємництва та адаптація закордонного досвіду соціального підприємництва; зміна менталітету українського індивіда; робота корпоративних кодексів на основі принципу соціальної відповідальності.

© Дмитренкова М. Ю., 2011

Переваги та недоліки упровадження соціальної відповідальності бізнесу

	Переваги	Недоліки
Підприємство	можливість встановлення партнерських відносин між підприємствами, владою і громадськістю; збільшення людського потенціалу; підвищення ділової репутації підприємства; скорочення операційних витрат; створення сприятливих довгострокових перспектив для розвитку бізнесу; забезпечення лояльності персоналу компанії; зростання вартості нематеріальних активів; розвиток організаційної культури; зростання довіри населення до діяльності компанії, її товарів і послуг; відповідальність нормам і стандартам світової економічної спільноти	порушення принципу максимізації прибутку; додаткові витрати; недостатній рівень звітності про соціальні дії; відсутність умінь вирішувати соціальні проблеми
Суспільство	можливість встановлення партнерських відносин між підприємствами, владою і громадськістю; удосконалення та розвиток соціальної захищеності населення; можливість залучення інвестицій у суспільні сфери; можливість підтримки громадських ініціатив, інноваційних проєктів; розвиток соціальної та творчої активності населення; вирішення суспільних соціальних проблем	недостатній рівень інформованості населення; перенесення витрат на заходи соціальної відповідальності на споживачів у вигляді підвищення цін
Держава	можливість встановлення партнерських відносин між підприємствами, владою і громадськістю; вирішення частини ключових соціальних проблем; можливість залучення інвестицій у певні суспільні сфери; розвиток соціальної та творчої активності населення; відповідність нормам і стандартам світової економічної спільноти як фактор посилення іміджу держави; зменшення витрат державних коштів на соціальні заходи	вилучення коштів на соціальні програми за рахунок зменшення бюджетів економічних програм

Таким чином, розвиток суспільної відповідальності бізнесу в Україні йде вельми суперечливо і характеризується нерівномірним розвитком бізнесу, неоднаковим ступенем використання різних форм соціальної відповідальності. Вирішення проблем соціальної відповідальності покликане запобігти можливим протиріччям у взаємовідносинах бізнесу і суспільства, влади, забезпечити сприйняття вітчизняних товаро виробників на міжнародному рівні, що, у свою чергу, дасть змогу підвищити лояльність суспільства до органів влади і бізнесу, зменшить роль державного регулювання, покращить загальний стан суспільства та зростання економічного розвитку країни.

Наук. керівн. Гаєкалова Н. Л.

Література: 1. Корпоративна соціальна відповідальність чи вигода? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>. 2. Задирак Д. Социальная ответственность бизнеса / Д. Задирак, В. Сморгочкова // Социальное партнерство. – 2008. – № 2. – С. 14. 3. Аналітичний звіт щодо результатів дослідження "Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: стан та перспективи розвитку" Центру "Розвиток корпоративної соціальної відповідальності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unitar.org.ua>. 4. Будьонна Л. Шляхи та напрями формування соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Л. Будьонна // Соціальна політика. – 2008. – № 8. – С. 9, 10.

УДК 339.187.6(477)

Діденко С. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ (ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ)

Анотація. Проаналізовано стан лізингу в Україні, розглянуто проблеми, що гальмують розвиток лізингової діяльності в Україні та наведено шляхи вирішення цих проблем.

Аннотация. Проанализировано состояние лизинга в Украине, рассмотрены проблемы, тормозящие развитие лизинговой деятельности в Украине, и приведены пути решения этих проблем.

Annotation. The state of leasing in Ukraine, the problems hampering the development of leasing in Ukraine are analyzed and solutions to these problems are provided.

Ключові слова: лізинг, договір фінансового лізингу, кредитування.



Сучасний стан вітчизняної економіки характеризується фінансовою нестабільністю, що ускладнюється низьким рівнем техніко-технологічного забезпечення на промислових підприємствах, рівнем зносу основних засобів, який становить у середньому 50 %, а в сільському господарстві, соціальній сфері, будівництві, водному та авіаційному транспорті більше 60 % [1].

Такі показники є одним із чинників глибокої економічної кризи. Для того щоб підприємства могли відновити свої основні засоби, необхідне підґрунтя, а саме грошові кошти. На цьому етапі розкривається важлива роль лізингу як альтернативної, специфічної системи перспективного фінансування.

Лізинг в Україні знаходиться не на високому рівні. Головними проблемами його розвитку є відсутність досконалої законодавчої бази, великий податковий тиск на лізингові компанії та недосконалість умов користування кредитними ресурсами. Тому лізинг в Україні потребує негайного втручання держави для створення сприятливих умов його розвитку.

Питаннями лізингу займалося багато вчених, серед них В. Пинзеник, В. Трач, Г. Купалова, Н. Погорелова, Н. Стукало, Я. Онищук, Ю. Сюсюрка, О. Білоусова, Н. Бойцун, С. Брус та ін. Але в сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки дана тематика залишається актуальною.

Метою статті є визначення головних проблем і перспектив розвитку лізингу в Україні.

З прийняттям Верховною Радою України Закону "Про лізинг" розпочався новий етап розвитку лізингу в нашій державі. Лізинг – це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [2].

Можна виділити такі позитивні сторони лізингу:

для лізингоодержувача знижується ризик морального і фізичного старіння майна, оскільки майно не купується у власність, а береться в тимчасове користування;

лізингове майно не враховується у лізингоодержувача на балансі, що не збільшує його активи і звільняє від сплати податку на це майно;

лізинг передбачає 100 % кредитування і не вимагає негайного початку платежів, що дозволяє без різкого фінансового напруження оновлювати виробничі фонди, придбавати коштовне майно;

інвестування у формі майна на відміну від грошового кредиту знижує ризик неповернення коштів, оскільки за лізингодавцем зберігаються права власності на передане майно [3].

На думку багатьох експертів, лізинг може сприяти подоланню промислового спаду. До того ж лізинг в Україні є єдиним законним і надійним в усіх відношеннях механізмом залучення коштів до виробників, що дає можливість відновлювати підприємства після тяжкої економічної кризи.

Відповідно до даних дослідження можна зробити висновок, що збільшується попит людей на такий вид кредитування, як лізинг. Про це свідчить і збільшення кількості укладених договорів за 3 квартал 2010 року на 469 порівняно з аналогічним періодом минулого року, і те, що серед джерел фінансування питома вага власних коштів лізингових компаній збільшилась на 15 % і становить 52,58 %. Тобто збільшується ймовірність того, що лізинг в Україні зможе стати альтернативою кредитуванню [4].

Для підсилення дії лізингу в Україні необхідно забезпечити такі умови:

створення сприятливого економічного середовища для розвитку лізингу, що передбачає необхідне кредитування, фінансування і підтримку з боку держави;

зниження вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу з метою послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди;

розвиток механізму сублізингу;

створення лізингових центрів, які б спеціалізувалися на обслуговуванні малих і середніх підприємств.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 2. Закон України "Про лізинг" від 16 грудня // Голос України. – 1998. – № 5(1755). – С. 11–12. 3. Купалова Г. І. Розвиток лізингу в Україні: обліково-аналітичні та фінансово-економічні аспекти / Г. І. Купалова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 1. – С. 120–126. 4. <http://www.lease.org.ua>.

Грязнов О. Ю.

УДК 332.81 (477)

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ЖИТЛОВИЙ ФОНД УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто проблеми житлового фонду України. Проведено аналіз статистичних даних та виділено головні проблеми, що вимагають рішення першочергово.

Аннотация. Рассмотрены проблемы жилищного фонда Украины. Проведен анализ статистических данных и выделены главные проблемы, которые требуют решения в первую очередь.

© Грязнов О. Ю., 2011

Annotation. The problems of the Ukrainian housing facilities are considered. The analysis of statistic facts is made and the main problems, that need to be solved as fast, are suggested.

Ключові слова: житло, житловий фонд, житлова площа, житлово-комунальне господарство.

Станом на 01.01.2009 року житловий фонд України перевищив 1,0 млрд м² загальної житлової площі. Із загальної кількості житла 67 % – міський житловий фонд, 36 % – житло сільської місцевості, а решта – селища міського типу [1, с. 291]. Середня забезпеченість населення житлом у розрахунку на одного жителя становить 22,2 м², у тому числі в сільській місцевості – 25 м². Для порівняння, у Росії на одного жителя припадає 22 м², у Франції – 40 м², Німеччині – 39 м², Норвегії – 73 м² [2]. Тобто, щоб досягти європейського рівня, необхідно підвищити цей показник приблизно в два рази.

З 1990 до 2009 роки було створено і введено в експлуатацію 101 263 000 м² житлової площі, що становить близько 10 % від житлового фонду, у той час як 65,7 % житла було збудовано у період з 1943 по 1970 роки. Із загальної кількості наявного житла побудовано: із цегли – 35,7 %, дерева – 22,3 %, саману – 15,1 %, із змішаних будматеріалів – 26,9 % [1, с. 292]. Таким чином, лише третину житлового фонду побудовано з добротних матеріалів, а більшість будівель не відповідають потребам сучасності та вимагають ремонту. Важливою проблемою в житловому господарстві країни є заміна колишніх "хрущовок" на сучасне житло.

Показник благоустрою житла в Україні, порівняно з країнами з соціально орієнтованою економікою, є низьким. Станом на 2009 рік водопроводом обладнано 58,7 % житла, каналізацією – 56,6 %, центральним опаленням – 60,8 %, газом – 83 %, гарячим водопостачанням – 42,3 %, ваннами – 53,2 % [3]. Особливо низькими є показники у сільській місцевості, де, наприклад, гарячим водопостачанням житловий фонд забезпечено менше ніж на 5 %. Необхідним є збільшення грошових витрат, пов'язаних з діяльністю житлово-комунальних господарств, через недостатньо якісне виконання своїх зобов'язань.

Можна виділити, що житловий фонд України знаходиться в незадовільному стані. Більшість житлово-комунальних показників потребують підвищення, що вимагає значних грошових вливань та проведення великої організаційної роботи: відновлення старих будівель, створення нових, сучасних споруд та обладнання їх водопостачанням, електроенергією, газом тощо, відповідальне виконання обов'язків працівників житлово-комунальних господарств.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Лишиленко В. І. Регіональна економіка : підручник / В. І. Лишиленко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 395 с. 2. <http://uk.wikipedia.org/Франція>. 3. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/pers/operativ>.

УДК 331.56 (477.87)

Клокар М. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Наведено аналіз стану ринку праці Закарпатської області, охарактеризовано його особливості та проблеми, запропоновано шляхи підвищення рівня зайнятості у регіоні.

Аннотация. Приведен анализ состояния рынка труда Закарпатской области, охарактеризованы его особенности и проблемы, предложены пути повышения уровня занятости в регионе.

Annotation. The market labour of the Zakarpattya area conditions are analyzed, it's features and problems are described, the ways of increase of level of employment in the region are offered.

Ключові слова: безробіття, гірський регіон, трудова міграція, центр зайнятості, зайнятість, трудові ресурси.

На сьогоднішньому етапі розвитку економіки постає проблема диференціації в розвитку регіонів України. Насамперед, це пояснюється нерівномірністю розміщення природних копалин і промислових об'єктів. Це, у свою чергу, зумовило різний ступінь зайнятості в економіці. Так, її рівень у Закарпатській області значно нижчий, ніж у Київській, Харківській та багатьох інших.

Якість трудових ресурсів та рівень зайнятості впливають на розвиток регіону. Тому актуальність теми статті пояснюється необхідністю реформування політики зайнятості Закарпатської області з метою зниження рівня безробіття.

© Клокар М. В., 2011



Мета статті – аналіз стану безробіття Закарпатської області, надання практичних рекомендацій щодо підвищення рівня зайнятості.

Безробіття – перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї [1]. Це говорить про те, що люди, які хочуть отримати роботу, не можуть її знайти. Особливо ця проблема гостро постала у період кризи і набрала значних масштабів на території Закарпатської області.

Кількість працездатних осіб в області складає близько 517,3 тис. Відносно низький рівень економіки зумовлює існування надлишку трудових ресурсів. Цим викликана значна трудова міграція населення – близько 180 тис. громадян області працюють за межами Закарпаття. Офіційний рівень безробіття є одним з найвищих в Україні та становить 10,2 %, при цьому в низинних регіонах (Ужгородському, Мукачівському, Хустському, Виноградівському і Берегівському) цей показник знаходиться в межах 6 – 7 %, у той час як в гірських районах (Великобerezнянському, Воловецькому, Міжгірському, Рахівському) він коливається в межах 11 – 18 %. Можна виділити 4 масові осередки безробіття: Міжгірський район (села Синевирська, Поляна, Колочава, Нигровець, Синевир), Тячівський район (села Лопухово, Руська Мокра, Усть Чорна), Великобerezнянський (села Смерекова, Черногорова, Ужок, Люта) та Валовецький (села Гукливе, Скотарське, Верхні Ворота) [2].

Протягом першого півріччя 2010 року в центрах зайнятості Закарпатської області перебувало на обліку 9 100 осіб – мешканців гірських населених пунктів (31,6 % від загальної кількості тих, хто перебуває на обліку), з них мали статус безробітного 7 470 осіб. За відповідний період кількість наявних вакансій у гірських населених пунктах складала 2 063 робочих місць. З числа незайнятого гірського населення, які перебували на обліку у службі зайнятості, за 6 місяців працевлаштовано 2 402 особи (у тому числі на підприємства інших населених пунктів). Для забезпечення тимчасової зайнятості, матеріальної підтримки безробітних громадян постійно організовуються оплачувані громадські роботи, до яких було залучено 627 осіб [3].

З огляду на вищесказане можна зробити висновок про необхідність втручання держави шляхом реформування ринку праці регіону. При цьому необхідно враховувати такі особливості: низький рівень економічного розвитку, гірська місцевість та високий рівень безробіття.

Для того щоб покращити рівень зайнятості, необхідно створювати робочі місця. Цього можна досягти за допомогою підвищення інвестиційної привабливості регіону. Головна перевага Закарпатської області – наявність дивовижної природи та гірська місцевість, що займає 80 % загальної площі. На території області розміщено близько 150 туристичних об'єктів, та все ж залучення інвесторів необхідне. Охочих поїхати на гірськолижні курорти вистачає, тому при збільшенні кількості туристичних об'єктів попит буде зростати, а як наслідок, зросте кількість робочих місць.

Для того щоб стимулювати розміщення на території області підприємств, державі слід запропонувати вигідні умови: якщо роботодавець працевлаштує більше 20 безробітних, то ставка оподаткування для нього суттєво зміниться. Слід сказати, що у цьому разі державний бюджет не зазнає змін, оскільки зменшення податкових надходжень компенсується за рахунок допомоги у зв'язку з безробіттям, виплата якої вже буде не потрібна.

Також значну увагу необхідно приділити роботі центру зайнятості, а, особливо, перекваліфікації працівників. Вона повинна бути ефективною та спрямованою на відповідність зрушенням в економіці.

Проблема зайнятості Закарпатської області вимагає нагального вирішення, оскільки її показники – одні з найвищих в Україні. Тому держава має забезпечити всі необхідні умови для розвитку підприємництва, інвестування та туризму.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Яллай В. А. Макроекономіка : учебник / В. А. Яллай. – Псков : ПГПИ, 2003. – 104 с. 2. Статистичний збірник "Підприємництво у Закарпатській області" / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2009. – 100 с. 3. www.zakarpattya.net.ua.

Трофименко М. Є.

УДК [330.59:331.215.4] (477)

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ ТА МЕТОДИ БОРТЬБИ З НЕЮ

Анотація. Проаналізовано поняття бідності в Україні. Розглянуто її причини та наслідки, а також методи боротьби з нею.

Аннотация. Проанализировано понятие бедности в Украине. Рассмотрены ее причины и последствия, а также методы борьбы с ней.

© Трофименко М. Є., 2011

Annotation. The concept of poverty in Ukraine is examined. Causes and consequences of poverty as well as methods of overcoming it are considered.

Ключові слова: бідність, структура споживання, мінімальна заробітна плата, диференціація заробітної плати, заборгованість заробітної плати.

У нашій країні формується економічна модель розвитку, яка закріплює значну нерівність у можливостях доступу до благ та ресурсів суспільства, тобто глибоку диференціацію. Якщо диференціація доходів завелика, то виникає бідність, яка створює загрозу для нормального процесу відтворення, а також гальмує успішність та ефективність розвитку держави.

Вагомий внесок у розробку проблеми бідності зробили зарубіжні дослідники: О. Кангас, Френсіс Р. Ален, С. Рінген та ін. Серед вітчизняних – Голеусова Г. З., Ревенко А. Ф., Яценко В. В та інші [1, с. 260].

Метою дослідження є аналіз поняття бідності, причин та наслідків, які в майбутньому призводять до формування неконкурентноспроможної нації, а отже, держави в цілому.

Основними критеріями визначення бідності є структура доходів та структура споживання. Джерела доходів, якими володіє людина, різноманітні, але основна їх складова – заробітна плата. Частка заробітної плати у ВВП у США – 72,2 %, у Японії – 76,0 %, в Євросоюзі – 88,3 %, в Україні – 49,0 %. Відставання України за цим показником характеризує її економічне становище [2, с. 130].

Вагомою причиною низького рівня заробітної плати найманих працівників в Україні є малий розмір мінімальної заробітної плати, який, відповідно до вимог Європейської соціальної хартії, має становити 2 – 2,5 прожиткових мінімуми і 60 % середньомісячної заробітної плати [2, с. 133]. Чи не основною проблемою функціонування прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати в Україні є невідповідність споживчого кошика реальним потребам сучасної людини.

Великою в Україні залишається заборгованість з виплати заробітної плати. Станом на 01.01.2011 р. вона досягла 1, 344 млрд грн. На 1-му місці Донецька обл. – 251,7 млн грн; на 2-му – Харківська обл. – 150,9 млн грн; на 3-му – м. Київ – 139,7 млн. грн. Найбільше збільшення заборгованої заробітної плати спостерігається переважно на підприємствах з видобутку паливно-енергетичних корисних копалин, будівництва, транспорту та зв'язку [2, с. 131]. Як свідчать офіційні дані, поділ на бідних і багатих у різних країнах становить: в Японії – 4:1; Європі – 6:1; США – 9:1; Росії – 14,3:1; Україні – 13,5:1. За даними українських вчених реальне співвідношення відповідних прошарків населення становить 40:1 [2, с. 133].

Одним з критеріїв визначення межі бідності є структура споживання – закон Енгеля. Його суть полягає в тому, що із зростанням доходів сім'ї частка витрат на харчування зменшується, на одяг, житло і комунальні послуги залишається незмінною, а частка витрат на соціально-культурні потреби зростає. Сьогодні загальновізнано: за часткою витрат сім'ї на харчування можна судити про рівень добробуту (і межі бідності) різних груп населення однієї країни і порівнювати добробут громадян різних країн. У США – 10 %, Японії – 15 %, Швеції – 16 %, Греції – 30 %. 13 % населення України витрачають майже весь свій бюджет (75 – 100 %) на продукти харчування [3, 6].

В Україні спостерігається значна гендерна нерівність за доходами. Рівень зайнятості чоловіків перевищує відповідні показники зайнятості жінок на 8,2 % [4]. Сьогодні кожна 3-тя жінка має рівень доходів, що дорівнює прожитковому рівню. Ураховуючи те, скільки сімей в Україні, у яких єдиною годувальницею є матір, можна зробити висновок, що серед домогосподарств існує досить велика група ризику, яким реально загрожує збідніння.

Бідність значної частини населення України контрастує із майже необмеженим багатством 2 – 3 % суспільства. Велика частина цих багатств була здобута "елітою" на початку 90-х рр. ХХ ст. Напівкримінальним шляхом, тоді як доходи професійної інтелігенції значно знизилися. Потенційні представники середнього класу з надзвичайно високим інтелектуальним потенціалом перейшли до класу "бідних".

Близько 65 % бідних сімей – це ті з них, у яких хоча б одна особа працює. Дана ситуація відображає типову для бідного суспільства низьку ціну робочої сили.

На думку автора, заходи у сфері соціального захисту необхідно орієнтувати не на забезпечення мінімальних потреб громадян (через систему показників, подібних прожитковому мінімуму), а на те, щоб громадянин мав змогу вести спосіб життя, притаманний цивілізованому європейському суспільству.

Таким чином, можна зробити висновки про те, що необхідно вдосконалювати трудове законодавство з метою збільшення санкцій роботодавцям за несвоєчасні виплати заробітних плат і підвищення нормативів вмісту витрат на оплату праці у собівартості продукції. Також необхідно ввести популярний у розвинутих країнах так званий "податок на багатство", що, у разі правильної розробки та реалізації, дозволить перерозподілити певну частину національного багатства на користь найменш захищених громадян. В Україні потрібно вести активну антимонопольну політику, яка забезпечить адекватність цін на товари повсякденного споживання і вивільнить кошти громадян на купівлю товарів довгострокового використання, тобто змінить структуру витрат.

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Переверзева А. В. Бідність як перешкода на шляху розвитку людського капіталу в майбутньому / А. В. Переверзева // Інноваційна економіка. 2010. – № 2. – С. 260–263. 2. Балтачєва Н. А. Вплив економічної кризи на рівень доходів населення України / Н. А. Балтачєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – С. 129–133. 3. Талалай Х. Скільки в Україні бідних? / Х. Талалай // Соціальний захист. – 2010. – № 1. – С. 6–8. 4. Гендерні аспекти зайнятості та безробіття у сучасних умовах господарювання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ

Анотація. Розглянуто поняття "безробіття"; з'ясовано головні проблеми працевлаштування молоді.

Аннотация. Рассмотрено понятие "безработица"; выяснены главные проблемы трудоустройства молодежи.

Annotation. The notion "unemployment" is considered; main problems of employment young people are found.

Ключові слова: зайнятість, працевлаштування, працедавець.

Зайнятість – це трудова діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, які не суперечать законодавству і, як правило, приносить заробіток (трудоий дохід) [1, с. 154].

Для людей зрілого віку набагато легше знайти відповідну роботу, ніж молодому поколінню. Оскільки у молодих фахівців часто немає достатнього досвіду практичної діяльності. Тому до зайнятого населення більше відносяться люди з великим стажем роботи.

Молодь є соціальною групою, яка частіше за все не дуже затребувана на ринку праці і недостатньо конкурентоспроможна.

Проблема працевлаштування молоді обговорюється досить часто і рішення цих проблем не завжди приводять до позитивних результатів.

Метою роботи є дослідження процесу забезпечення робочими місцями молодих фахівців і усунення проблеми працевлаштування молодого покоління.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що рівень безробіття серед молоді дуже високий і більшою мірою перевершує середні показники працевлаштування по Україні.

Безробіттям називається соціально-економічна ситуація в суспільстві, при якій частина активних працездатних людей не може знайти роботу, яку вони здатні виконувати, що обумовлено переважанням пропозиції праці над попитом на неї. За українським законодавством безробітними вважаються громадяни працездатного віку, які не мають роботи і заробітку, зареєстровані в органах служби зайнятості, шукають роботу і готові до неї приступити. [1, с. 165–166].

Для вирішення проблеми працевлаштування молоді значну роль відіграє держава. Саме вона може стимулювати працедавців і різні компанії для ухвалення на роботу молодих фахівців.

Стаття 197 Кодексу законів про працю України говорить про те, що молодим фахівцям (тобто випускникам державних навчальних закладів), потреба у яких раніше була заявлена підприємствами, організаціями, надається робота за фахом на період не менше трьох років у порядку, встановленим Кабінетом Міністрів України [2, с.186].

Сьогодні склалася така ситуація, що працедавці частіше за все не хочуть брати на роботу співробітників, які недавно закінчили вищий навчальний заклад. Їм простіше працювати з кваліфікованими і досвідченими людьми. Таким чином, дана проблема зачіпає не тільки молодих фахівців, але і державну службу зайнятості.

Проте проблема працевлаштування молоді полягає провина працедавця. Часто молоді люди прагнуть знайти роботу відразу з високою посадою і гідною заробітною платнею. Вони частіше всього не замислюються, що перш ніж одержувати високу заробітну платню і мати хорошу посаду, необхідно не тільки проявити себе як кваліфікованого фахівця, але і набути досвіду. Оскільки досвід дозволяє сформулювати навички робочого спілкування, усвідомлювати свої обов'язки, ставитися з відповідальністю до дорученої справи.

Також, однією з версій безробіття молодого покоління є невідповідність спеціальностей вищого навчального закладу ринку праці, його потребам.

Автор вважає, що навчальний заклад також повинен відіграти безпосередню роль у працевлаштуванні своїх студентів. Вищий навчальний заклад повинен володіти інформацією про вакансії різних підприємств на ринку праці, співробітничати з центром зайнятості, укладати договори на цільову підготовку фахівців для підприємств, влаштовувати ярмарки професій, забезпечувати виробничою практикою студентів і вживати всі можливі заходи, необхідні для працевлаштування випускників.

Працевлаштуванню заважають рівень і якість отриманої освіти і незатребуваність випускників навчальних закладів на ринку праці. Зараз більше половини випускників не можуть знайти роботу за фахом, що негативно впливає на професійне становлення людини і визначення її життєвого шляху [3, с. 109].

Працевлаштування молодого покоління є однією з найважливіших проблем у нашій країні. Саме від методів вирішення даної проблеми залежить майбутнє України.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудоі відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2006. – 559 с. 2. Кодекс законів про працю України. – Харків : Фоліо, 2008. 3. Николаева П. П. Молодежь в социальном пространстве России / Н. П. Николаева. – М. : ИНФРА-М, 2008. 3. Юровський Б. Працівник і його права / Б. Юровський, Л. Залуцька, С. Логінова, І. Васильєва. – Х. : Консулт, 2009. – 224 с.

ПРОЦЕССЫ УРБАНИЗАЦИИ В УКРАИНЕ

Аннотація. Посвящено изучению процесса урбанизации в Украине, а также тенденциям, причинам и последствиям миграции сельского населения в города.

Анотація. Присвячено дослідженню процесу урбанізації в Україні, а також тенденціям, причинам й наслідкам міграції сільських мешканців до міста.

Annotation. The study urbanization process in Ukraine, tendencies, reasons and consequences of villagers migration to cities are considered.

Ключевые слова: урбанизация, агломерация, внутренняя миграция, регион, сельское население.

Урбанизованная Украина – не единственная в своем роде. Увеличение численности городов и городского населения проходит в рамках соответствующей глобальной тенденции. Еще двести лет назад население всего земного шара было преимущественно сельским. В городах проживал лишь миллиард человек, а с 2002 года – их уже три миллиарда. Согласно прогнозу, сделанному аналитиками ООН в докладе о состоянии городов мира, к 2030 г. городскими жителями станут более 60 % человечества [1].

Урбанизация — один из наиболее важных социально-экономических процессов современности, который сопровождается ростом численности городского населения и уменьшением количества жителей сельских районов. Такое явление объясняется социальными и экономическими причинами. Развитие промышленности, более высокий уровень жизни, большое количество рабочих мест в городе привлекают значительную долю населения. Наиболее широко использованным в литературе является определение урбанизации как исторического процесса повышения роли городов в развитии общества, который охватывает социально-профессиональную, демографическую структуру населения, его образ жизни, культуру, размещение производств, сил, расселение и т. д. [2].

Вопрос урбанизации рассматривали такие известные ученые, как В. Романова, которая считает, что одной из особенностей урбанизации в Украине является ее хаотичное и неконтролируемое развитие; Е. Перцик рассматривает урбанизацию как многогранный социально-экономический процесс, связанный с развитием науки и техники [3].

Целью статьи является изучение процессов урбанизации в Украине в целом и в отдельных ее регионах.

Так, в период с 1990 по 2010 гг. количество городских жителей увеличилось с 67,3 до 68,5 %. К регионам с наибольшей численностью городских жителей на 2010 год относятся: Донецкая область (90,51 %), Днепропетровская (83,46 %), Харьковская (79,84 %), Луганская (86,61 %) и Запорожская (76 %) области. К регионам с наименьшим количеством городских жителей относятся Черновицкая (41,72 %) и Закарпатская (37,15 %) области. За последнее десятилетие доля городских граждан значительно выросла во всех областях Украины [4].

Высшей стадией современной урбанизации является образование мегаполисов, которые возникли в результате слияния нескольких соседних агломераций и создания единой инфраструктуры.

Агломерация – компактное расположение, группировка поселений, объединенных не только в пространственном смысле, но и обладающих развитыми производственными, культурными, рекреационными связями.

Агломерации образовались вокруг всех городов-миллионеров и прочих крупных городов Украины.

Причиной возникновения агломераций на Украине является:

концентрический рост поселений вокруг крупнейших городов (Киевская агломерация, Харьковская агломерация, Одесская агломерация);

слияние нескольких населённых пунктов, чаще всего в результате экстенсивного роста территории (Донецкая, Лисичанско-Северодонецкая, Центрально-Луганская агломерации).

Как сказано выше, в городах проживает 68,5 % населения Украины, при этом доля городских поселений составляет 1,54 % от общего количества населённых пунктов.

Несмотря на относительно высокие показатели урбанизации, в Украине не все городское население ведет городской способ жизни, который определяется характером занятости, уровнем обслуживания и благоустройством жилья. Такое явление характерно для агропромышленных регионов, в которых сосредоточено большое количество мелких городов.

Однако урбанизация – процесс не всегда положительный и вызывает ряд проблем, среди которых:

проблема земли – огромные посевные площади пустуют из-за того, что их некому обрабатывать, так из 60,4 млн га территории страны 41,8 млн га (69,3 %) составляют сельскохозяйственные угодья, на земли же населённых пунктов приходится всего 7,1 млн га (11,8 %). За последнее время только в Кировоградской области из списка населённых пунктов исключили три села, а в Черниговской области – два;



проблема кадрів – с радських врен кваліфікованих радників в сфері сільського хозьяства стало значительно менше, молодежь не стремиться работать в селе;

проблема здравоохранения – наиболее здоровое население в Украине сельское, а промышленность, транспорт и прочие факторы негативно влияют на экологию и на здоровье населения.

Таким образом, можно сделать вывод, что для решения вышеперечисленных проблем необходимо непосредственное участие государства в их регулировании. Так, процессы урбанизации будут иметь не стихийный, а контролируемый характер, что поможет поднять экономику страны и развивать в должной мере сельское хозяйство.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Украина урбанистическая [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dialog.ua>. 2. Заставецкий Т. Б. Система городских поселений агропромышленного региона в условиях трансформации общества : Фрагмент монографии [Электронный ресурс] / Т. Б. Заставецкий. – Тернополь, 2005. – Режим доступа : http://www.ukr_tur.narod.ru/geourban/urbanizaz/urbanizazia. 3. Сайт Государственного комитета статистики Украины. – Режим доступа : www.ukrstat.gov.ua. 4. Ломоносов Д. Оценка степени урбанизации в регионах Украины / Д. Ломоносов // Экономист. – 2010. – № 7.

Головаш Я. В.

УДК 327.51(477)

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА НАТО

Анотація. Розглянуто проблему взаємовідносин України та НАТО на сучасному етапі розвитку країни.

Аннотация. Рассмотрена проблема взаимоотношений Украины и НАТО на современном этапе развития страны.

Annotation. The problem of relations between Ukraine and NATO at the present stage of development is studied.

Ключові слова: НАТО, членство, взаємовідносини, інтеграція, безпека.

Стосунки України з НАТО почали розвиватися невдовзі після отримання країною незалежності. Але у 2011 році НАТО планує посилити практичну співпрацю і політичний діалог з Україною. Партнерство сторін буде направлено на вирішення таких міжнародних проблем, як піратство, комп'ютерна безпека, поширення зброї масового знищення, а також на допомогу Україні в проведенні реформ [1]. Представник Альянсу впевнений, що Україна вже досить далеко просунулася в своїй здатності працювати спільно із силами НАТО. Українські ВМС разом з НАТО патрулюють Середземне море, щоб не допустити тероризму. Українські військовослужбовці разом із союзниками по Альянсу здійснюють місії в Афганістані та Косово.

Також було наголошено, що набуття Україною членства у Європейському Союзі стане головною, остаточною запорукою забезпечення безпеки держави в умовах позаблокового статусу. Близько 70 % людей не хотіли б вступати в НАТО, можливо тому, що це явно погіршить відносини з Росією. Для того щоб стати повноправним членом союзу, Україна повинна адаптувати багато законів до європейського законодавства.

Відносини України з Північноатлантичним альянсом не є лише складником концепції безпеки. Певне зближення з НАТО і декларований курс на інтеграцію в євроатлантичний простір мають спиратися на принципову нову модель суспільно-політичного розвитку, відповідну стратегію внутрішніх перетворень і послідовні зусилля, спрямовані на зміну геополітичної ситуації, передусім, характеру відносин з Росією. Сусідство з новими членами НАТО та аплікатами до цієї структури на західних кордонах відкриває перед Україною нові можливості інтеграції в європейські структури безпеки. Прагматичність цих цілей дає підстави сподіватись на їх широку підтримку в Україні різними політичними силами – від лівоцентристських до правих та націоналістичних – і поступове утвердження раціонального сприйняття Альянсу найширшими верствами населення.

Національні інтереси України стосовно НАТО визначаються з огляду на ту роль, яку Організація Північноатлантичного договору відіграє у підтриманні міжнародного миру, стабільності і безпеки, сприянні покращенню загального клімату довіри в Євроатлантичному регіоні, створенні нової системи регіональної безпеки в Європі, виробленні підходів до проблем роззброєння і контролю над озброєннями та запобігання розповсюдження зброї масового знищення [2].

Розширення НАТО на Схід, відповідно до умов вступу, має сприяти розв'язанню конфліктів, усуненню територіальних претензій до сусідів, зміцненню цивільного контролю над збройними силами,

© Головаш Я. В., 2011

дотриманню прав національних меншин і прав людини, демократичному розвитку. Виконання цих вимог країнами ЦСЄ – новими членами НАТО – сприятиме зміцненню безпеки на західних кордонах України і створить додаткові стимули для внутрішніх перетворень у країні.

Тому актуальність теми полягає в тому, що інтеграція України в європейську та євроатлантичну структури є, безумовно, головною стратегічною метою держави. Сьогодні Україну розглядають як "опору і генератор стабільності й безпеки в Європі". У ній вбачають стратегічний ланцюг між Заходом і Сходом, Північчю і Півднем, унікального стратегічного партнера Європейського Союзу та особливого партнера НАТО.

У Хартії визнається, що незалежна, демократична та стабільна Україна є одним з ключових факторів забезпечення стабільності в Центрально-Східній Європі та на континенті в цілому, а також відзначено, що держави – члени НАТО – продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність, принцип непорушності кордонів, демократичний розвиток, економічне процвітання та її статус без'ядерної держави, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центрально-Східній Європі та на континенті в цілому. У Хартії зазначено, що держави – члени НАТО – підтримали гарантії безпеки, які отримала Україна від всіх п'яти ядерних держав – учасниць Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ), – як без'ядерна держава – учасниця ДНЯЗ [3].

Приєднання до НАТО гарантує Україні зміцнення її державного суверенітету, збереження незалежності і територіальної цілісності, оскільки ні сам Альянс, ні його члени не зазіхають на ці базові національні інтереси.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. <http://www.dt.ua/online/tags/nato>. 2. http://otherreferats.allbest.ru/international/00022402_0.html. 3. <http://www.refine.org.ua/pageid-4745-1.html>.

УДК 005.334.4

Матющенко О. С.

Родоманова А. С.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РЕГІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто регіональні тенденції банкрутства в Україні, а також чинники збільшення кількості банкрутств суб'єктів господарювання.

Аннотация. Рассмотрены региональные тенденции банкротства в Украине, а также факторы увеличения количества банкротств субъектов хозяйствования.

Annotation. The regional tendencies of bankruptcy in Ukraine, and also the factors to increase of number of bankruptcy of the managing subjects are studied.

Ключові слова: банкрутство, неплатоспроможність, суб'єкти господарювання, регіональні тенденції банкрутства підприємств.

В умовах дії ринкових відносин суб'єкти господарювання (СГ) мають постійно адаптуватися до змін попиту: розширювати асортимент, поліпшувати якість, знижувати собівартість та ціни, оптимізувати структуру витрат. Проте не всі вітчизняні підприємства змогли адаптувати свою діяльність до нових умов господарювання в Україні. Тому кількість неплатоспроможних підприємств в Україні постійно зростає. Це обумовило актуальність проблеми визначення основних тенденцій поширення банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.

Мета дослідження – це визначення регіональних тенденцій банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.

Правові засади банкрутства в Україні визначає Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [1]. Згідно з цим Законом неплатоспроможність – це неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами. Кількість неплатоспроможних підприємств в Україні постійно зростає. Причому тенденції банкрутства поширюються не лише на окремих СГ, а й на галузі економіки в цілому, наприклад, сільське господарство, промисловість [2].

За інформацією Державного департаменту з питань банкрутства [3], протягом 2008 р. було порушено 11 338 справ про банкрутство підприємств різної форми власності, тоді як у 2007 р. ця кількість

© Матющенко О. С., Родоманова А. С., 2011



складала 13 792 справ, тобто на 17,8 % більше. Справ про банкрутство державних підприємств та підприємств з державною часткою більше за 25 % порушено на 6 % більше ніж за 2007 р. (204 та 217 відповідно). Найбільш активне зростання кількості банкрутств підприємств за період 2002 – 2008 рр. відбулося у 2006 р. (на 2892 підприємства порівняно з 2005 р.). Надалі кількість банкрутств також зростала, і у 2007 р. їх чисельність збільшилася ще на 3 109 підприємств. Проте в наступному 2008 р. кількість банкрутств скоротилася на 2454 випадки, хоча їх рівень усе ще перевищував рівень 2006 р. Слід зазначити, що більшість збанкрутілих у 2002 – 2009 рр. підприємств належать до недержавних форм власності. При цьому кількість банкрутств підприємств, що перебувають у державній власності, у дослідженому періоді скоротилася на 84 підприємства. Скорочення чисельності державних підприємств-банкрутів відбувалося в усіх досліджених роках, крім 2007 р., коли їх кількість зросла на 4 підприємства. У цілому скорочення чисельності підприємств-банкрутів, що перебувають у державній формі власності, можна пояснити як покращенням управління даними підприємствами, так і скороченням їх чисельності через приватизаційні процеси.

Сучасні зміни умов СГ та економічна криза спричинили збільшення збанкрутілих підприємств. Так, станом на 01.02.2010 р. загальна кількість підприємств, які перебувають у процедурах банкрутства, становила 14 642, що на 3304 одиниці більше, ніж у 2008 р. При цьому з них кількість державних підприємств складало 443 одиниці, що на 292 підприємства більше, ніж у 2008 р. Серед державних підприємств-банкрутів також зросла частка підприємств, у капіталі яких частка державного капіталу перевищує 25 %, до 152 одиниць, тобто на 106 підприємств. Характерним є також те, що переважна більшість державних підприємств-банкрутів знаходяться у стадії ліквідації (177 підприємств, у тому числі з часткою державного капіталу понад 25 % – 56 підприємств). Кількість підприємств, що отримали збиток від господарської діяльності, відрізняється за видами економічної діяльності та за регіонами країни. Так, найбільше збитків отримали підприємства, що займаються торгівлею автомобілями та мотоциклами, їх технічним обслуговуванням та ремонтом – 60,7 % усіх таких підприємств, а найменше – у сільському господарстві – 18,1 %. Тому можна передбачити, що саме підприємства тих галузей, де отримуються найвищі збитки, мають надалі найвищий ризик банкрутства [3].

Регіональна диференціація наступна. Найбільше збиткових підприємств у 2009 р. було у таких регіонах України, як Волинська (54,6 %) і Запорізька області (52,9 %), а найменше – у Закарпатській області (32,4 %), м. Севастополі (40,1 %). Отже, регіони з меншою питомою вагою промислових підприємств також мають менше передумов для зростання чисельності підприємств-банкрутів на своїй території [4].

Таким чином, динаміка банкрутств у регіонах України істотно збільшилася у період кризи. Характерною особливістю слід відзначити зростання кількості державних підприємств-банкрутів. З метою зниження негативного впливу на діяльність СГ в Україні економічної кризи пропонується мобілізація внутрішніх резервів, забезпечення позитивності та зростання чистого грошового потоку підприємства.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" № 2850-VI від 22.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Банкрутство. Правозастосування та судово практика / упорядн. Б. М. Грек та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 304 с. 3. Офіційний сайт Державного департаменту з питань банкрутства. – Режим доступу : <http://www.sdb.gov.ua/>. 4. Шевчук О. Колізійні аспекти законодавства при банкрутстві підприємств / О. Шевчук, Л. Герасименко // Право України. – 2008. – № 1. – С. 59–62.

Кретова Е. А.

УДК 303:1.002.6

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ ЗА СЧЕТ ИННОВАЦИЙ

Аннотация. Проанализирована текущая конкурентоспособность экономики Украины по сравнению с другими странами и влияние инноваций на ее повышение.

Анотация. Проаналізована поточна конкурентоспроможність економіки України порівняно з іншими країнами і вплив інновацій на її підвищення.

© Кретова Е. А., 2011

Annotation. The current competitiveness of economy of Ukraine as compared to other countries and the influence of innovations on its increase are analyzed.

Ключевые слова: конкурентоспособность, инновация, экономика, инвестиции, бюджет, государство, производство.

Опыт экономической перестройки в Украине и других странах с переходной экономикой наглядно свидетельствует, что на современном этапе экономических преобразований весомым фактором оздоровления национальной экономики может стать существенное расширение внешней торговли. Для Украины этот фактор имеет особое значение, потому что он позволяет ускорить рыночную трансформацию экономики, выход на мировой товарный рынок и создание валютных резервов, необходимых для модернизации и структурной перестройки производства, что и обуславливает актуальность исследования.

Целью исследования является поиск путей повышения конкурентоспособности экономики за счет инноваций.

Объектом исследования является уровень конкурентоспособности экономики Украины. Предмет – влияние инноваций на конкурентоспособность экономики.

Свои работы проблемам конкурентоспособности посвящали такие ученые: М. Агосин, Дж. Грейсон, П. Дойль, Б. Карлофф, Х. Маккей, М. Портер, П. Фишер, Агеев Ш. А., Г. Азоева, М. Гельвановский, М. Мартынова, С. Никифорова.

Начнем с того, что на данный момент Украина не является конкурентоспособным государством. В рейтинге, который ежегодно составляет Всемирный экономический форум, Украина разместилась перед Гамбией и Гондурасом. Украина с индексом конкурентоспособности 3,9 осталась позади таких стран, как Эстония, Чехия, Польша, Литва, Азербайджан, Словацкая Республика, Россия и Казахстан, демонстрируя значительное отставание от среднемирового индекса (4,18). В прошлом году Украина занимала 82 место с индексом конкурентоспособности 4,0 среди 133 стран мира [1].

Безусловно, что ни одна страна, даже самая развитая, не ставит себе целью достижение эффективной конкуренции по всему спектру продукции, которую она может потенциально производить. Приоритет дается лишь тем секторам экономики, которые имеют реальные условия для получения конкурентных преимуществ на мировом рынке. Для Украины, чтобы предотвратить нерациональное использование национальных ресурсов в процессе структурной перестройки, особенно актуальным является определение как раз таких отраслей и создание действенного механизма поддержки приоритетных производителей и усовершенствования на этой основе структуры производства.

В основном инновационная деятельность ведется в таких отраслях промышленности, как нефтеперерабатывающая, медицинская, черная металлургия, машиностроение. Но самое печальное то, что отечественная продукция, производимая на предприятиях, обновляется в среднем всего раз в пять лет, а совершенно новая, впервые освоенная в Украине, составляет лишь 4,1 % среди всех инноваций. А это свидетельствует о том, что технический уровень нашей продукции большей частью не соответствует требованиям современного международного рынка [2].

На данный момент в нашей стране можно сказать, что воюют две тенденции инновационного развития: традиционная — научно-техническая, корни которой остались в советской экономике, и рыночная, предполагающая использование инноваций в более широком спектре. О создании государственной инновационной политики можно говорить, только сделав сознательный выбор, по какому из этих путей мы пойдём.

Одним из направлений государственной программы должна быть поддержка, направленная на создание инноваций. В мире уже накоплен определенный опыт. В Австрии человек, сделавший изобретения в области экологии и энергетики, освобождается от всех налогов; в Германии существует примерный указатель поощрений изобретателя; в США для этих целей предназначается 15 % фонда заработной платы [3].

Государственная инновационная политика может предусматривать развитие необходимых отраслей промышленности и разумное финансирование разработок, создания и внедрения научно-технических изобретений, необходимость которых диктует рынок. А для этого нужно понимать, какие мировые тенденции прослеживаются в плане разработки инновационных идей. Если применять инновации в широком спектре деятельности, то нужно учитывать необходимость создания и интеграции сразу трех программ: промышленной, научной и региональной.

Таким образом, становится ясно, что необходимо выработать и реализовывать собственную инновационную политику. Правильный стратегический подход поможет контролировать расходование бюджетных денег, анализировать рыночные продвижения, координировать инновационный процесс во всей стране и обеспечивать системную поддержку его развитию. Это поможет также цивилизованно работать в рыночных условиях на международном уровне, что усилит глобализацию предприятий Украины и ускорит ее интеграцию в мировую экономику.

Научн. рук. Власенко Т. А.

Литература: 1. *Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток"*. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua>. 2. Газета "Зеркало жизни". – Режим доступу : <http://www.zn.ua/3000/3100/36848>. 3. Строительный портал. – Режим доступу : <http://www.stroymart.om.ua/ru/news/15674>.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ХАРАКТЕРИСТИКА МАШИНОБУДУВАННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Розглянуто стан машинобудівного комплексу у Харківській області. Виявлено низьку конкурентоспроможність продукції на ринку, знайдено причини та запропоновано шляхи їх усунення.

Аннотация. Рассмотрено состояние машиностроительного комплекса Харьковской области. Обнаружена низкая конкурентоспособность, найдены её причины и пути их устранения.

Annotation. The state of machine-building complex in Kharkov region is examined. Low level of competitiveness is detected, causes and ways to eliminate it are found.

Ключові слова: машинобудівний комплекс, промисловість Харківської області, заводи Харківської області, індустріальний розвиток країни.

У розвинутих країнах світу машинобудування є науково-технічною і матеріальною базою технічного і технологічного переоснащення, механізації та автоматизації виробництва, зростання продуктивності праці, покращення якості й ефективності суспільного виробництва в усіх галузях господарства та інших сферах людської діяльності. Рівень виробництва машин є одним із показників індустріального розвитку країни.

Харків – один із центрів машинобудівного комплексу України, тут знаходяться такі заводи, як ВАТ "Турбоатом", Харківський машинобудівний завод "ФЕД", Харківське державне авіаційне виробниче підприємство і багато інших. З 1990 р. в Україні відбулися значні структурні зміни у галузях промисловості, особливо в машинобудуванні. Порівняно з 1990 р. значно знизилася питома вага виробництва продукції машинобудування (з 30,5 до 13,7 % – у 2005 р.). Багато великих підприємств практично збанкрутували в результаті розривання міжнародних зв'язків та втрати ринків реалізації своєї продукції. Наприклад, Харківський моторобудівний завод "Серп і молот", який випускав двигуни для тракторів і комбайнів Росії та багатьох країн світу; тракторний завод "ХТЗ", Харківський авіаційний завод [1, с. 214].

У машинобудуванні індекс промислового виробництва за 2010 рік становив 124,4 %. Але частка машинобудування в структурі промисловості (12 % у 2010 р.) майже у 2–3 рази нижча за рівень, що мають розвинені країни [2]. Також слід зазначити, що машинобудування України все ще залежить від постачання комплектуючих із країн СНД, що склалося до 1991 року. Частка імпортованих компонентів у продукції машинобудування становить 41 % (в той час як у Франції – 20,5 %, США – 9,5 %).

Високий рівень розвитку машинобудування у Харкові, порівняно з іншими регіонами країни, пов'язаний зі зручним економіко-географічним положенням (близьке місцезнаходження вугільно-металургійної бази Донбас та Придніпров'я). Але незважаючи на сприятливі умови для розвитку, машинобудування Харківської області все ще не є конкурентоспроможним на світовому ринку.

Уряд України також став приділяти значну увагу розвитку машинобудування, оскільки це може сприяти інтенсивному виробництву у багатьох галузях господарства на основі переоснащення, а також реалізувати важливі завдання економіки та міжнародного співробітництва. Головною метою машинобудівного комплексу уряд виділив спроможність швидкого проведення переоснащення основних галузей господарства України ефективною машинобудівною продукцією власного виробництва, а також збільшення обсягів експорту машин.

Для Харкова дуже важливо розвивати машинобудівний комплекс. Окрім зручного географічного положення, у місті знаходиться багато ВНЗ, де готують спеціалістів за напрямом машинобудування і металообробка. Треба агітувати молодь саме на такі спеціальності, тому що для запровадження інноваційних технологій необхідні кваліфіковані кадри.

В останній із програм уряду Харків визначається як центр машинобудування в Україні. Машинобудівний комплекс залишається одним з пріоритетів розвитку держави, щоб розвинути потенціал машинобудування України, основна маса якого сконцентрована в Харківській області, необхідно акцентувати увагу на реалізації інноваційних проектів. Вирішення багатьох проблем в Україні повинно бути пов'язане з інноваційним напрямом розвитку. Необхідно створити умови для реалізації інноваційних проектів, збільшення технологічних циклів переробки різної сировини, яку має Україна, розширення внутрішнього ринку споживання за рахунок розвитку машинобудівного комплексу. Реалізація інноваційних проектів дозволить збільшити конкурентоспроможність української продукції, що, у свою чергу, призведе до зростання економічних показників [3].

Україна має можливість для забезпечення розвитку вітчизняної економіки на основі сучасних технологій. Україна належить до восьми країн світу, що мають науково-технічний потенціал для створення найсучаснішої авіакосмічної техніки, входить до десяти найбільших суднобудівних країн світу, Україна зберігає високотехнологічні конкурентоспроможні виробництва в приладобудівні, випуску енергетичного

устаткування та важкому машинобудуванні. Важливо лише повною мірою використати існуючий науково-технічний доробок і покласти його в основу ресурсного потенціалу тих підприємств, які створили для цього відповідне підґрунтя.

Наук. керівн. Петряев О. О.

Література: 1. Регіональна економіка : навчальний посібник / А. М. Золотарьов, Н. К. Гіковата, А. В. Кудлай та ін. / за заг. ред. проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 368 с. 2. Офіційний сайт Управління статистики по Харківській області. – Режим доступу : <http://upstat.kharkov.ukrtel.net>. 3. Офіційний сайт КП ВОДА. – Режим доступу : <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

УДК 005.591.4:[332.122:338.45]

Кунченко А. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Анотация. Розглянуто проблему структурної перебудови промислового комплексу регіону як фактора поліпшення виробничої діяльності в реальному секторі національної економіки.

Аннотация. Рассмотрена проблема структурной перестройки промышленного комплекса региона как фактора улучшения производственной деятельности в реальном секторе национальной экономики.

Annotation. The problem of structural reorganisation of an industrial complex of region as factor of improvement of industrial activity in real sector of national economy is considered.

Ключові слова: національна економіка, реструктуризація, промисловий комплекс, регіон, конкурентоспроможність.

Усвідомлення об'єктивної необхідності виходу національної економіки з кризи обумовлює необхідність переосмислення основ господарювання, оволодіння ринковим механізмом з урахуванням нашої соціально-економічної дійсності.

Приведення організаційно-економічних структур кожного українського підприємства, виробничо-господарських сукупностей їх галузевої й регіональної організації, нарешті, всієї національної економіки у відповідність із вимогами сучасного ринкового господарства є на сьогоднішній день основним завданням економічного реформування, розвитку економічних реформ.

Дослідженням проблем реструктуризації економіки присвячені праці відомих науковців: Амоші О. І., Гейця В. М., М. Герасимчука, Дегтярьової В. М., Солода М. А., С. Дорогунцова, О. Горської, Колодинського С. Б., Перського Ю. К., Калюжнкової Н. Я. та багатьох інших [1 – 3].

Однак аналіз літературних джерел з даної проблематики дозволяє зробити висновки, що окремі аспекти даної проблеми залишаються малодослідженими та потребують подальшої оцінки і розвитку з урахуванням змін, що відбуваються в економіці України.

У зв'язку з цим метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо здійснення реструктуризації промислового комплексу регіону в умовах економічної кризи.

Найбільш загальною метою трансформації структури є її оптимізація. Під оптимальною розуміється така економічна структура, що відповідає суспільним потребам, має здатність швидко й адекватно реагувати на їх зміни, опирається на раціональне використання національних ресурсів і на широкий розподіл праці з іншими країнами, забезпечує виробництво кінцевого продукту при мінімальних витратах. Перетворення структури економіки – це не тільки знаходження економічно ефективних пропорцій елементів системи, але й поліпшення якісних характеристик системи, стимулювання її активності, дієздатності, розширення способів прояву ініціативи і, як наслідок, – підвищення ефективності системи [1].

Реструктуризація як невід'ємна та обов'язкова складова трансформаційного процесу цілком природно зачіпає й мезорівень (галузі, регіони) національної економіки.

В умовах ринкової економіки регіон виконує якісно нову функцію – функцію суб'єкта гострої, конкурентної боротьби на регіональному, національному й зовнішньому ринках. При цьому даний вид конкуренції має чітко виражену тенденцію до посилення. Згідно з думкою німецького вченого-економіста В. Ханеша [4], це обумовлено, насамперед, структурними змінами, що відбуваються у світовій економіці. Здійснювані сьогодні корінні зміни у світовій системі розподілу праці призводять до нерівномірного розвитку різних регіонів; ця тенденція в майбутньому буде ще більше загострюватися. У результаті значних соціально-економічних структурних змін високорозвинених індустріальних країн міняються й відносини



між регіонами й громадами, у тому числі і містами. Основними елементами загального процесу реструктуризації є, насамперед, глобалізація й підвищення гнучкості виробництва, інтернаціоналізація інвестиційних процесів і виробничих рішень, а також відокремлення фінансово-економічних інвестиційних стратегій. У цих умовах за розміщення виробництва конкурують не тільки національні економіки, але й окремі регіони.

Для українських міст і регіонів у цілому ситуація посилюється фактором геополітичних рухів останніх років, кризовим станом національної економіки та хаотичним входженням у світовий економічний простір, внаслідок чого вітчизняні підприємства аж ніяк не підвищують свою конкурентоспроможність не тільки на світових, але й місцевих ринках.

Звідси необхідність цілеспрямованих дій з боку регіональної адміністрації щодо виявлення реального товарного потенціалу території, зростання його обсягів та якості. Ці дії повинні передбачати: 1) моніторинг та коректування товарного потенціалу території; 2) розробку та реалізацію колективної маркетингової стратегії всіх підприємств регіону як ланок цілісної виробничо-господарської територіальної структури незалежно від форми власності. Комплекс таких заходів сприятиме структурній адаптації виробництва й зайнятості, формуванню та послідовному здійсненню регіональної промислової політики.

У результаті дослідження можна зробити висновок про те, що структурний потенціал регіонального господарського комплексу залежить від ступеня його адекватності вимогам внутрішніх і зовнішніх ринків. Тому формуватися він повинен усвідомлено й цілеспрямовано, використовуючи наявні виробничі, сировинні, інвестиційні та інноваційні ресурси та залучаючи їх з різних джерел. Це обумовлює необхідність ув'язування інвестиційно-структурної та інноваційної політики регіону, вироблення конкретних дій щодо примноження та ефективної реалізації його інноваційного потенціалу.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Герасимчук М. Структура української економіки і стратегія її перебудови / М. Герасимчук // Структурні зміни та інвестиційні проблеми української економіки : зб. наук. праць. – К. : НАН України, Ін-т економіки, 2001. – С. 5–13. 2. Амоша О. І. Механізм переходу економіки України на інноваційну модель розвитку / О. І. Амоша. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2002. – 107 с. 3. Трансформація моделі економіки України: Ідеологія, протиріччя, перспективи / за ред. В. М. Гейця. – К. : Логос, 1999. – 498 с. 4. Ханеш В. Кризис и перспективы "социального города" / В. Ханеш. – М. : РАГС, 1997. – 153 с.

Лук'янченко В. В.

УДК 378.014.15

Генеральний директор ТОВ "ІНМАЙСТЕРС"

ПОЄДНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА МАЛОМУ ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто питання створення та впровадження інноваційного управління, що забезпечує ефективність виробничого підприємства у ринковій економіці.

Аннотация. Рассмотрены вопросы создания и внедрения инновационного управления, которое обеспечивает эффективность производственного предприятия в рыночной экономике.

Annotation. The questions connected with creation and introduction of innovation management, that provide the efficiency of enterprise in a market economy are considered.

Ключові слова: інноваційне управління, мале виробниче підприємство, стратегія НДДКР.

Україна переживає на сьогодні бум новаторства. Продовжуються процеси приватизації, акціонування, розвитку нових інноваційних форм господарювання й фінансової діяльності; формуються ринки цінних паперів, капіталу й інновацій, праці. При таких обставинах інноваційною діяльністю змушені займатися всі організації – від державного рівня управління до знову створених підприємств у сфері малого бізнесу.

Мета статті полягає у створенні та впровадженні інноваційного управління, що забезпечує ефективність, стабільне існування і розвиток малого виробничого підприємства у ринковій економіці.

У цьому році поняттю "інновація" виповнюється 100 років. Його ввів в обіг Йозеф Шумпетер, вперше використавши в 1911 році у своїй роботі "Теорія економічного розвитку" вираз "нова комбінація засобів виробництва" [1]. Поява свіжих уявлень, ідей, як правило, сприяє розвитку практики керівництва, формуванню ефективнішого механізму управління. Завдяки цьому розширюється зв'язок теорії менеджменту і системи практичного управління діяльністю підприємств, національною економікою. Такий зв'язок не є одностороннім і пряmlinіним, оскільки в нашій країні частіше трапляється відставання теорії від практики чи навпаки [2].

© Лук'янченко В. В., 2011



На превеликий жаль, в Україні спостерігається помітне відставання у використанні сучасних законів економічного розвитку. Спроби затвердити інноваційну модель економіки шляхом адміністративного декларування продовжувались провалювались аж до кінця 2009 р. Вихід вбачався у створенні науково-виробничих об'єднань, але залишився не перебореним головний бар'єр – перехід до серійного виробництва, тобто наша промисловість практично не прийнятна до інновацій. Усупереч цьому 2010 рік вказує, що все-таки українські вчені і менеджери вміють винаходити й реалізовувати новітні ідеї і технології.

Тому упорядковуючи процеси стабільного існування і розвитку керівництво малого виробничого підприємства реалізовує стратегію науково-дослідних і конструкторських робіт (НДДКР). Вона залежить від стрижневих компетенцій компанії – сукупності її навичок і вмінь в управлінській, організаційній та інтелектуальній діяльності, що дозволяє запропонувати споживачам виняткову цінність. Порівняння функцій стратегій корпорації і НДДКР як підсистеми стратегічного інноваційного менеджменту подано в таблиці.

Таблиця

Порівняння функцій стратегій корпорації і НДДКР

Сфера впливу	Корпоративна стратегія	Стратегія НДДКР
Ресурси	Розподіл між сферами керування	Розподіл між проектами
Критерії визначення цілей	Економічна обстановка на ринку	Положення корпорації на ринку
Галузі бізнесу	Продуктово-ринкова стратегія	Техніко-продуктова стратегія
Об'єкти планування	Продуктово-ринковий асортимент	Балансування портфеля проектів
Часовий аспект	Ув'язування довгострокових, середньострокових і короткострокових проектів	

Базовим вирішенням проблем стратегії НДДКР можуть бути [3]: 1) необхідність визначення критеріїв оцінки та умов інноваційних розробок, їх реалізації, захисту раціоналізаторських прав як бізнесу; 2) реалізація НДДКР з точки зору систем якості; 3) прийняття рішень відносно НДДКР та розподіл ресурсів; 4) виявлення технічного, економічного й соціального ефекту та вихід продукту на ринок; 5) маркетинговий підхід до НДДКР – фільтрація ідей: переваги, прогнозний аналіз, отримання прибутку та ін.

ТОВ "ІНМАЙСТЕРС" – мале виробниче підприємство у сфері медицини, яке працює при Харківському інституті патології хребта і суглобів ім. проф. М. І. Ситенка, представило розробку імплантантів із титану і цирконію з іонно-платиновим запиленням на конкурс "Інтел-Техно-2010", Київ. Вони використовуються для лікування хвороб хребта при травмах і онкологічних захворюваннях суглобів та кісток. Строк виготовлення імплантантів – від 10 днів, проти 3-х місяців раніше. У виробництві використовується технологія нанесення покриття, яка розроблена разом з Національним науковим центром "Харківський фізико-технічний інститут". Крім того, головний переможець конкурсу "Інноваційний прорив-2010" ТОВ "ІНМАЙСТЕРС" при участі спеціалістів Харківського національного медичного університету проводить тестування і апробацію, а масове високотехнологічне виробництво планується відкрити в Донбасі, де є трудові ресурси та дешева земля. Але, на реалізацію 1-го етапу випуску продукції вже налагодженого бізнесу необхідно 600 тис. євро – для створення нового виробничого цеху і закупівлі обладнання.

Наук. керівн. Кочетова К. А.

Література: 1. Пилянкевич Е. Проданное новшество / Е. Пилянкевич // Украинский деловой журнал "Эксперт". – 2011. – № 4. – С. 15–18. 2. Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції вчених, студентів і практиків "Стратегія інноваційного розвитку економіки і соціальної сфери України". – Донецьк, 2010. – 510 с. 3. Шарпапова Е. А. На пути к деловому совершенству / Е. А. Шарпапова // Новый Коллегиум. – 2002. – № 1. – С. 10–15.

УДК 331.215.3(477)

Коваленко Е. А.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРОЖИТОЧНЫЙ МИНИМУМ РАБОТНИКА В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрено вопрос о минимальном прожиточном минимуме работника Украины и его соотношение с минимальной заработной платой, а также наполнение потребительской корзины.

Анотация. Розглянуто питання прожиткового мінімуму працівника України та його співвідношення з мінімальною заробітною платою, а також зміст споживчого кошику.

© Коваленко Е. А., 2011



Annotation. The question of the minimum living wage of worker in Ukraine and its relation to the minimum wages and also the filling of consumer basket are studied.

Ключевые слова: прожиточный минимум; минимальная заработная плата; набор потребительской корзины работника.

Как известно, именно заработная плата является основным источником дохода человека, и ее величина определяет покупательскую способность и уровень жизни людей. Поэтому государство должно создавать минимальные социальные гарантии для работников. Примером таких гарантий служит минимальная заработная плата и прожиточный минимум. Учитывая низкий уровень социальных гарантий в Украине, данная тема является очень актуальной. Цель данной статьи заключается в анализе сущности прожиточного минимума и его соотношения с величиной минимальной заработной платы.

Как известно, все предприниматели стремятся добиваться максимальной производительности труда. Основным мотиватором более продуктивной деятельности работника по-прежнему является материальное стимулирование. Это объясняется тем, что деятельность человека, то есть труд, направлен исключительно на удовлетворение своих социальных потребностей. В связи с этим важно, чтобы величина прожиточного минимума совпадала с величиной минимальной заработной платы. Данное условие является основополагающим для поддержания физического, эмоционального и психологического здоровья человека.

В Законе Украины "Об установлении прожиточного минимума и минимальной заработной платы" дается определение прожиточного минимума и минимальной заработной платы. Из данных определений можно сделать вывод, что заработная плата не может быть меньше прожиточного минимума, но в реальности все иначе.

С 2000 года заработная плата отставала от прожиточного минимума в среднем на 100 %, с годами этот показатель заметно сокращался и уже сегодня эти два показателя сравнялись и составляют 922 грн [1]. Однако способен ли прожиточный минимум обеспечить минимальные потребности человека – это загадка.

Для определения прожиточного минимума используют законодательно установленную методику расчета его величины на одного человека в месяц. До сих пор при расчете прожиточного минимума используется методика, и минимальный набор продуктов питания, непродовольственных товаров и услуг, утвержденные правительством еще в 2000 году. Хотя по Закону Украины "О прожиточном минимуме" наборы продуктов питания, непродовольственных товаров и услуг для основных социальных и демографических групп населения должны пересматриваться не реже, чем один раз в пять лет.

Анализ стоимостных величин прожиточного минимума в Украине говорит, что его величина занижена, а методика, по которой происходит расчет, устарела и не дает объективных расчетов, так как не учитывает региональные особенности и индивидуальные интересы разных социальных групп населения [2].

Набор продуктов питания в соответствии с постановлением Кабинета Министров Украины по сравнению с российскими нормами значительно ниже: белки – в 1,56 раза, жиры – в 1,28; углеводы – в 1,28, и энергетическая ценность – в 1,29.

Исходя из стоимости нашей потребительской корзины, мы имеем: для трудоспособного человека минимальной потребительской корзиной не предусмотрено употребление чая, кофе и соли; из колбасных изделий только вареная колбаса, а сала полагается по 5,5 грамма в день; пшеничного хлеба – 3 – 4 ломтика в день; сыр – для нетрудоспособных вообще не предусмотрен [2].

Действующие нормативы питания представляют собой не прогрессивную углеводную модель питания. В экономически развитых странах давно применяются более прогрессивные белково-витаминные модели питания, украинские нормы питания также значительно ниже установленных норм энергетических потребностей человека. Величина прожиточного минимума не учитывает ряд жизненно необходимых расходов: на строительство или покупку жилья, или получение его в найм, на образование, оздоровление, содержание детей в дошкольных учебных заведениях, платные медицинские услуги и т. п.

Исходя из потребительской корзины: на детский сад отводится 20 грн в год; 1 чайник – на 8 лет; настольная лампа и письменный стол – на 25 лет, холодильник – на 15, телевизор – на 10, утюг – на 9 лет. Мужчина может купить одну куртку за десять лет и один костюм, рубашка одна на 12 лет, майка – на 6 лет, свитер – на 4 года, 1 пара носков в год, а трусы – одни на пять лет. Женщины должны носить зимнюю верхнюю одежду 8 лет, платье полушерстяное 5 лет, юбку 5 лет. Для стирки положено 2 куса хозяйственного мыла [3].

Кроме того, в структуре этого показателя для работоспособных лиц не заложен подоходный налог для физических лиц. Также стоит отметить, что при расчетах общего показателя по Украине не учитываются региональные отличия цен на продовольственные и непродовольственные товары.

Таким образом, прожиточный минимум действительно является минимальным, то есть, находится на границе между бедностью и нищетой. Поэтому очень важно, чтобы государство более эффективно осуществляло свою социальную политику. При расчете социально-экономических показателей следует применять наиболее новые модели и методы расчета, которые будут правдиво отражать ситуацию в обществе.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. <http://zakon.rada.gov.ua/>. 2. Харазшвили Ю. Прожиточный минимум как категория определения уровня жизни населения / Ю. Харазшвили, А. Любич, Н. Дмитренко // Банковское дело. – 2008. – № 2. – С. 25–36. 3. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВОЄННЯ НАФТОГАЗОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОГО СЕКТОРУ АКВАТОРІЇ ЧОРНОГО ТА АЗОВСЬКОГО МОРІВ

Анотація. Оцінено нафтогазовий потенціал українського сектору Азовсько-Чорноморського басейну, виявлено проблеми та перспективні тенденції його освоєння.

Аннотация. Оценен нефтегазовый потенциал украинского сектора Азовско-Черноморского бассейна, выявлены проблемы и перспективные тенденции его освоения.

Annotation. The oil and gas potential in the Ukrainian sector of the Azov-Black Sea basin is estimated, the problems and future trends in its development are identified.

Ключові слова: національна економіка, енергетична безпека, нафтогазовий потенціал, інвестиційні проекти.

Проблема стабільного довгострокового забезпечення національної економіки необхідною кількістю стратегічних ресурсів, серед яких найбільше значення надається паливно-енергетичним, посідає провідні позиції серед зовнішніх пріоритетів практично всіх країн світу.

Зокрема, з огляду на те, що Україна є шостим у світі імпортером природного газу, а показники внутрішнього видобутку нафти та газу в країні мають тенденцію до зниження, питання посилення власної енергетичної безпеки України набуває особливо важливого значення.

Метою даного дослідження є аналіз проблем та визначення перспектив освоєння нафтогазового потенціалу українського сектору акваторії Чорного та Азовського морів. Для досягнення поставленої мети треба вирішити такі завдання: оцінити стан видобутку енергоносіїв на Чорноморсько-Азовському шельфі, виявити та проаналізувати фактори, які стримують та зумовлюють розвиток освоєння даних ресурсів.

Акваторії Чорного та Азовського морів є одними з найбільш перспективних регіонів в Україні з точки зору нафтогазоносності. За словами експертів у сфері енергетики, ступінь освоєння ресурсів на українському шельфі становить близько 4 %, а більшість потенційних родовищ залишаються маловивченими. На думку експертів, нестача коштів, нестабільність уряду та відсутність прозорості, базованої на строгому підпорядкуванні законодавству й інтересам держави діяльності щодо залучення іноземних інвесторів і далі продовжує негативно впливати на ситуацію [1].

Варто також відзначити, що сучасний стан технічного та технологічного оснащення українських нафтогазових компаній не дозволяє вести розробку глибоководних нафтових покладів, розташованих на чорноморському шельфі.

Отже, невідкладною потребою для інтенсифікації розвідки і видобутку енергоносіїв є залучення серйозних іноземних видобувних компаній, які мають досвід видобутку на великих глибинах, зокрема провідних світових нафто- і газовидобувних компаній Royal Dutch Shell, Vanco, Melrose Resources plc, ExxonMobil тощо. Але при безпосередній зацікавленості інвесторів у розробці українського шельфу, основним стримуючим чинником є недосконале українське законодавство, яке не здатне гарантувати стабільну роботу інвесторів на українському ринку [2, с. 25, 26].

За таких умов, стратегічною метою України стає вирішення питання раціонального залучення інвесторів, а також створення сприятливих умов для роботи державних і приватних компаній з метою прискорення видобутку енергоносіїв на Чорноморсько-Азовському шельфі.

Слід зазначити і те, що у міжнародному співробітництві України з іноземними інвесторами щодо спільних розробок нафтогазових ресурсів уже відбулися позитивні зрушення.

Враховуючи те, що всі країни Чорноморського басейну вже активізували розвідку і розробку родовищ на власній території, Україна до недавнього часу була явним аутсайдером серед Причорноморських країн, проте зараз вона активно підключилася до освоєння шельфу.

У кінці минулого року Кабмін дозволив ДАТ "Чорноморнафтогаз" підписати з ВАТ "Лукойл" договір про спільну діяльність з розвідки та видобутку нафти і природного газу на Одеському, Безіменному і Суботинському родовищах шельфу Чорного моря [3].

Може отримати подальший розвиток і укладений у березні 2007 р. трьохсторонній договір (між ДАТ "Чорноморнафтогаз", НАК "Нафтогаз Україна" і "Газпромом") про спільну розробку площі Палласа, розташованої на шельфі Чорного моря. Потенційні ресурси цієї ділянки оцінюються приблизно у 490 млн т нафти і 60 млрд куб. м газу [4].



За оцінками експертів, у разі реалізації даних проектів, а також ряду інвестпроектів з іншими великими компаніями, Україна зможе збільшити видобуток власного газу у два рази протягом п'яти років. А це, у свою чергу, у перспективі дозволить знизити обсяги імпорту природного газу та нафти, ціна яких постійно зростає [5, с. 187–189].

Таким чином, аналіз стану, проблем та перспективних тенденцій освоєння нафтогазового потенціалу українського сектору акваторії Чорного та Азовського морів дозволяє зробити висновок, що видобуток нафти та газу на українському шельфі Чорного й Азовського морів є дієвим фактором розвитку національної економіки та посилення енергетичної безпеки країни.

Наук. керівн. Петряев О. О.

Література: 1. ФЛОТ 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flot2017.com/>. 2. Гошовский И. Кто претендует на черноморский шельф / Игорь Готовский // Инвестгазета. – 2011. – № 6. 3. UaEnergy. Досьє української енергетики. – Режим доступу : <http://www.uaenergy.com.ua/>. 4. Официальный сайт ГАО "ЧЕРНОМОРНЕ-ФТЕГАЗ". – Режим доступу : <http://www.blackseagas.com/>. 5. Витовицький Я. С. Оцінка ефективності інвестицій у розвідку та розробку нафтових родовищ : монографія / Я. С. Витвицький, І. Я. Витвицька, І. М. Тетощоп, І. Р. Михайлів. – Івано-Франківськ : ФНТУНГ, 2007. – 248 с.

Ле Хонг Фионг

УДК 338.246.02:334.012.64 (477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Анотація. Обґрунтовано проблеми розвитку малого бізнесу в Україні, а також визначено шляхи подолання цих проблем.

Аннотация. Рассмотрены проблемы развития малого бизнеса в Украине, а также определены пути преодоления этих проблем.

Annotation. Several problems that are common to small businesses in Ukraine are presented and the ways of their decision are identified.

Ключові слова: малий бізнес, проблеми функціонування малих підприємств, нові робочі місця, державна підтримка малого бізнесу.

Мале підприємництво у країнах з розвиненим ринковим господарством є найважливішим регулятором економіки, оскільки сприяє створенню конкурентного середовища, і надійним соціальним фундаментом, забезпечуючи відтворення середнього класу суспільства. На сучасному етапі в Україні існує багато проблем функціонування малих підприємств, тому дослідження особливостей розвитку малого бізнесу та факторів впливу виходять на особливий рівень актуальності і вимагають всебічного дослідження.

Метою роботи є обґрунтування проблем малого бізнесу в Україні, а також розробка шляхів їх подолання.

Правові основи функціонування малих підприємств передусім визначає Господарський кодекс України [1]. Малі підприємства – це підприємства, у яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної 70 млн грн [2].

На кожну тисячу населення в Україні припадає 7 малих підприємств (це один з найнижчих показників серед країн СНД). Характерною особливістю є і те, що реально працює лише 42 % від зареєстрованих малих підприємств. Інші підприємства або не працюють взагалі, або здійснюють свою діяльність у тіньовому секторі через високий податковий тиск і відсутність державної підтримки малого бізнесу [3; 4].

Висока підприємницька активність населення, яка виявляється у неофіційних формах, вказує на те, що потенціал розвитку малого бізнесу в Україні ще не повністю реалізований. Сформована економічна ситуація у країні негативно впливає на мале підприємництво в усіх напрямках. Рівень інфляції і зростання цін на усі фактори виробництва спричиняють збільшення неплатоспроможних малих підприємств. У першу чергу це стосується підприємств, що функціонують у сфері виробництва товарів і побутових послуг для населення, оскільки ці підприємства споживають сировину, матеріали, ціни на які постійно зростають. У нових умовах господарювання малих підприємств найбільший вплив на їх розвиток в Україні здійснив Податковий кодекс України [5]. Його розділи щодо адміністрування податків і посилення режиму спрощеної систем оподаткування викликали найбільші проблеми у малому бізнесі. У Податковий кодекс були закладені пункти, що водночас знижували ставки податку на прибуток, на додану вартість,

© Ле Хонг Фионг, 2011



роблячи податковий режим одним з найбільш привабливих у Європі, та обмежували дію спрощеної системи податків на цілу низку видів діяльності. Однією з проблем малого бізнесу також можна назвати недосконалу ринкову інфраструктуру (банки, біржі, аудиторські та страхові компанії, інформаційні центри, комерційні центри щодо забезпечення матеріальними ресурсами, лізингові фірми), яка повинна бути зорієнтована на специфіку малого бізнесу [6]. Значною проблемою для малих підприємств також є кредитне забезпечення з прийнятною відсотковою ставкою за користування кредитами. Нинішні кредити надаються комерційними банками під високий відсоток, що не дозволяє малим підприємствам досить широко використовувати їх. Несвоєчасно і в недостатньому обсязі здійснюється матеріально-технічне забезпечення малих підприємств. Відсутні машини, обладнання і технології, призначені для малих підприємств, з урахуванням їх специфіки та можливостей використання.

Істотний недолік у діяльності малих підприємств – це відсутність фахівців, які глибоко знають їх специфіку, особливості, володіють усіма якостями для роботи у сучасних умовах ринкової економіки. З метою подолання цієї проблеми можна застосовувати такі сучасні форми кадрового забезпечення, як аутсорсинг, лізинг персоналу [7].

Отже, були проаналізовані основні проблеми функціонування малих підприємств в Україні (податкові, матеріально-технічного і кредитного забезпечення, кадрові тощо). Вирішення проблем малого бізнесу в Україні полягає у розробці та реалізації такої політики підтримки малого бізнесу з боку держави, яка б мотивувала малі підприємства працювати легально й сплачувати податки, виробляти товари (послуги) для внутрішнього ринку, а також створювати нові робочі місця.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Господарський кодекс України № 436-IV від 15.01.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Економіка підприємства в схемах і таблицях : навчальний посібник / Т. М. Сєрікова, Є. П. Кожанова, В. І. Мельник, Г. М. Шумська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 295 с. 3. Брітченко І. Г. Необхідність розвитку малих бізнесових структур та їх вплив на конкурентоспроможність регіону [Електронний ресурс] / І. Г. Брітченко. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>. 4. Соколова Н. А. Роль малого бізнесу в умовах формування економіки знань / Н. А. Соколова // Економіка Крима. – 2010. – № 3. – С. 68–72. 5. Податковий кодекс України № 2755-VI від 01.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. Кухар В. Малий бізнес: униз чи вгору? [Електронний ресурс] / В. Кухар. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/columns/2008/04/1/159740/>. 7. Холодний Г. О. Дослідження сучасних форм кадрового забезпечення маркетингової діяльності підприємства / Г. О. Холодний, Г. М. Шумська // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. Вип. 192. Т. 3. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – С. 674–681. 8. Шумська Г. М. Регіональні аспекти застосування лізингу персоналу у діяльності кластерів в Україні / Г. М. Шумська // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Вип. 98. Сер. Економічні науки. – К. : Техніка, 2011. – С. 101–103.

УДК 334.7:346

Арутнюян В. М.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Розглянуто сутність державного регулювання з позиції управління державою розвитком господарської діяльності та ефективною діяльністю підприємництва, обґрунтовано необхідність державного регулювання, його ролі та функцій. Запропоновано систему форм, методів, засобів та інструментів державного регулювання.

Аннотация. Рассмотрена сущность государственного регулирования с позиции управления государством развитием хозяйственной деятельности и эффективной деятельностью предпринимательства, обоснована необходимость государственного регулирования, его роли и функций. Предложена система форм, методов, средств и инструментов государственного регулирования.

Annotation. The essence of government regulation from the perspective of governance and effective development of business activities is considered, the necessity of government regulation, its role and functions are grounded. The system forms, methods, tools and instruments of state regulation are proposed.

Ключові слова: державне регулювання, функція, закон, бюджетна політика, податки.

Проблеми державного регулювання у сфері господарської діяльності є надзвичайно важливими для України і потребують фундаментальних досліджень. Проблематиці державного регулювання

© Арутнюян В. М., 2011



господарської діяльності присвячено чимало праць вітчизняних дослідників. Так, автори Василик О. Д. [1] та Стеченко Д. М. [2] досліджують світовий досвід, набутий у цьому напрямі: Мочерний С. В. [3] вважає, що Україна повинна побудувати власну специфічну модель державного регулювання, Кириленко О. П. [4], Панасик Б. Я. [5] розглядають державне регулювання з позиції командно-адміністративної економіки. Проте відсутня єдина думка щодо універсальної класифікації елементів державного регулювання.

Метою статті є обґрунтування ролі державного регулювання в управлінні господарською діяльністю підприємства.

Державне регулювання – це майже всі функції держави, пов'язані з економічною та економіко-соціальною діяльністю і покликані забезпечити умови функціонування ринкової економічної системи. Стеченко Д. М. визначає державне регулювання як вплив держави на відтворювальні процеси в економіці відповідними засобами з метою зорієнтувати суб'єктів господарювання й окремих громадян на досягнення цілей і пріоритетів державної політики суспільного розвитку [2].

Головні форми державного регулювання: планування (довго-, середньо- і короткотермінове), програмування (насамперед складання цільових комплексних програм) та прогнозування на національному і наднаціональному рівнях. Вища форма державного регулювання – національне демократичне економічне планування.

Для регулювання цих форм використовують такі методи (засоби): 1) економічне регулювання; 2) правове регулювання; 3) адміністративне регулювання. Найважливіше з-поміж них – економічне регулювання, яке поділяють на пряме (за допомогою державних закупівель товарів і послуг, державного цільового фінансування тощо) і непряме (за допомогою інвестиційної та інших форм політики). Правове регулювання здійснюється внаслідок прийняття та вдосконалення правової бази (відповідного комплексу юридичних законів та поправок до них тощо). Адміністративне регулювання передбачає заходи заборони, дозволу і примусу, за допомогою яких проводять грошові реформи.

До засобів державного регулювання економіки відносяться: державний і місцеві бюджети, податки і податкові пільги, державні асигнування, регулювання цін, державне замовлення тощо.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що державне регулювання займає вагомe місце у господарській діяльності. За допомогою широкого спектра методів реалізації регулювання воно охоплює різні сфери господарської діяльності та регламентує свої дії законодавчо.

Виявлені форми та методи регулювання є узагальнюючим прикладом різноманіття важелів, якими володіє держава для управління ефективною діяльністю господарювання. Серед безлічі класифікацій і визначень методів, засобів та інструментів державного регулювання, є необхідним їх систематизація та визначення основних, що є перспективою подальших досліджень.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Василик О. Д. Державні фінанси України : навч. посібн. / О. Д. Василик. – К., 1997. – 137 с. 2. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки : навч. посібн. / М. Д. Стеченко. – К. : Знання, 2007. – 271 с. 3. Економічна енциклопедія : у трьох т. Т. 1 / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с. 4. Кириленко О. П. Фінанси / О. П. Кириленко. – Тернопіль, 1998. – 165 с. 5. Панасик Б. Я. Державне регулювання економіки / Б. Я. Панасик // Економіка України. – 1994. – № 1. – С. 19–30. 6. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 7. Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" від 11.09.2003 р., № 1160-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Журавлева И. Л.

УДК 331.5.331

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ И ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

Анотация. Посвящено определению особенностей, а также перспектив развития социально-трудовых отношений в Украине.

Анотація. Присвячено визначенню особливостей, а також перспектив розвитку соціально-трудових відносин в Україні.

© Журавлева И. Л., 2011

Annotation. The article is devoted to the determination of features, and also prospects of development of sociolabor relations in Ukraine.

Ключевые слова: социально-трудовые отношения, социальная политика, социальные партнерство.

Формирование и развитие социально-трудовых отношений является ключевой проблемой любой экономической системы, поскольку от их характера и качества непосредственно зависит качество трудовой жизни, производительность труда и, наконец, социально-экономический прогресс. Это обуславливает актуальность проблемы исследования особенностей и перспектив развития социально-трудовых отношений в Украине.

Отдельные теоретические и практические аспекты развития социально-трудовых отношений представлены в работах таких ученых, как Д. Богиня, О. Гришнова, А. Колот и др. [1 – 3].

Целью исследования является рассмотрение особенностей и перспектив развития социально-трудовых отношений в Украине.

В экономической литературе под социально-трудовыми отношениями понимают комплекс взаимоотношений между нанимаемыми работниками и работодателями при участии государства, связанных с наймом работников, использованием и оплатой их труда, воспроизводством рабочей силы и направленных на обеспечение социального согласия, высокого уровня и качества жизни работников, высокой эффективности работы предприятий [2]. Социально-трудовые отношения в условиях рыночной экономики нацелены на обеспечение высокого уровня и качества жизни человека и общества в целом.

На решение социальных вопросов, обеспечение социальных стандартов и нормативов направлена социальная политика государства. Социальная политика – это действия органов государственной власти и государственного управления, направленные на улучшение условий и охраны труда, ситуации на рынке труда, повышение жизненного уровня населения, социальной защищенности. Социальная защищенность подразумевает законодательно установленные гарантии социальной защиты, социальной помощи и поддержки [4].

Основополагающими законодательными актами, на которые опирается социальная политика Украины, являются: Конституция Украины, Кодекс законов о труде Украины и другие нормативные акты о защите социальных и трудовых прав отдельных категорий граждан [5; 6].

Стабильное социально-экономическое состояние страны, становление и усовершенствование производства, повышение уровня жизни населения возможны лишь на основе взаимодействий всех сторон взаимоотношений (наемных работников, работодателей и государства). Эти взаимоотношения необходимы для проведения политики в сфере социально-трудовых отношений и создания эффективной системы защиты интересов всех субъектов социально-трудовых отношений. Для такой системы социально-трудовых отношений необходимо дальнейшее развитие целей, которые достигаются путем усовершенствования социально-трудовых отношений.

Среди перспектив развития и усовершенствования социально-трудовых отношений в Украине можно выделить такие. Во-первых, повышение производительности труда работников путем усиления мотивации к труду. Во-вторых, создание и предоставление новых рабочих мест молодым специалистам. В-третьих, разработка программ по поддержке малообеспеченных слоев населения, лиц с ограниченными физическими возможностями. В-четвертых, развитие социального партнерства. В-пятых, разработка и внедрение мер по предоставлению социальной защиты работников, создание всеобщей системы охраны здоровья. Кроме того, усовершенствование системы социально-трудовых отношений должно быть связано с осуществлением нововведений нормативно-правовой базы по регулированию социально-трудовых отношений [3; 4].

Главным целевым ориентиром реформирования социально-трудовых отношений должны стать их адаптация к рыночным условиям, сбалансирование интересов субъектов социально-трудовых отношений. Это даст возможность повысить эффективность экономического обеспечения социальной стабильности и согласия.

Таким образом, в ходе исследования особенностей и перспектив развития социально-трудовых отношений в Украине выявлено, что их регулирование должно основываться на взаимодействии наемных работников, работодателей и государства. Это позволит повысить качество жизни граждан на основе стимулирования их активности как средства увеличения своего благосостояния и благосостояния своей семьи.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Богиня Д. П. Регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці в умовах міжнародної інтеграції / Д. П. Богиня // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. – Одеса : ОДЕУ, 2008. – Вип. 32. – С. 39–46. 2. Гришнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Гришнова. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2007. – 559 с. 3. Колот А. М. Формування та розвиток системи соціально-трудових відносин: інституціональні аспекти / А. М. Колот // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. Спецвип. Т. 3. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 271–281. 4. Вольська О. Перспективи розвитку соціально-трудових відносин в Україні [Електронний ресурс] / О. Вольська. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>. 5. Конституція України № 2952-VI від 01.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. Кодекс законів про працю України № 2978-VI від 03.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВИ, МОЖЛИВОСТІ І ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто перспективи, можливості і проблеми інвестицій в АПК України. Вливання капіталу інвесторів та інвестиційну привабливість країни.

Аннотация. Рассмотрены перспективы, возможности и проблемы инвестиций в АПК Украины, влияние капитала инвесторов в сельское хозяйство и инвестиционная привлекательность страны.

Annotation. The prospects, possibilities and problems of investments in AIC of Ukraine also infusing a capital of investors in agriculture and investment attractiveness of country are considered.

Ключові слова: інвестиції, агропромисловий комплекс (АПК), виробництво, рентабельність, сільськогосподарська галузь.

Україна сьогодні – сплячий "велетень" у виробництві продукції сільського господарства в Європі. Таке твердження базується на реальних фактах і достовірних розрахунках аграрного потенціалу країни. У таких умовах виробництво сільськогосподарської продукції в Україні може бути найбільш ефективним бізнесом, а сама держава перетвориться на потужного конкурентного аграрного гравця на світових ринках. Маючи 30 % світового чорнозему і враховуючи продовольчу кризу, саме аграрний сектор здатний стати тією конкурентною перевагою України, яка дозволить їй зайняти гідне місце серед інших країн. Але найголовніше – інвестиції повинні йти не лише у виробництво, але і в технологію, науку, розвиток соціальної сфери.

З кризи, яка охопила всю економіку країни, аграрний сектор повинен вийти оновленим, готовим до реформ і змін. Поряд з нами, у наших сусідів, є новітні технології, техніка, зацікавлені в співпраці інвестори. Світовий ринок для вирішення глобальних проблем вимагає активного залучення аграрного потенціалу України.

На сьогоднішній день інвестори, як внутрішні, так і закордонні, виявляють цікавість до АПК. Український агробізнес має високу рентабельність і, якщо дотримуватися всіх технологій і застосовувати подальші інновації, агросектор може бути високорентабельним.

Також сьогодні в Україні потенціал споживання продуктів харчування використаний максимум на 30 %. Споживання зростатиме разом із зростанням добробуту українців. Позитивно на інвестиції впливає і значний людський ресурс у селі. В Україні більше 30 % населення мешкає в сільській місцевості. Весь цей ресурс може бути зайнятий в агровиробництві.

Що стосується розміру необхідних вкладень для українського агропромислового комплексу, то галузь потребує інвестиції в розмірі близько \$150 млрд.

Проте існує ряд чинників, які утримують приплив інвестицій. У першу чергу, це невирішене земельне питання, стихійність у процесах оренди і купівлі-продажу землі. Так, нераціональна структура виробництва й інтенсивні технології в рослинництві приводять до порушення науково доведених систем ведення сільського господарства, монокультуризації землеробства, деградації сільгоспугідь. До цих пір ще не створений цивілізований ринок агропродукції.

Крім того, до чинників ризиків також відноситься непередбачуваність адміністративного регулювання цін і обмеження експорту. Це будуть системні реформи, які покликані забезпечити перехід сільськогосподарської галузі на інноваційно-інвестиційну модель розвитку. Технологічне переоснащення повинне перетворити галузь у конкурентоспроможну на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Останнім часом уряд України веде переговори з потенційними інвесторами. Так, повноважний посол Федеральної Республіки Німеччина в Україні пообіцяв сприяти залученню німецьких інвестицій в агропромисловий комплекс України і підтримувати євроінтеграційні процеси у сфері АПК України.

У результаті переговорів між Україною і Саудівською Аравією були погоджені питання взаємної співпраці в АПК. Саудівська Аравія збирається не лише експортувати з України, але і налагоджувати виробництво в Україні і забезпечувати продукцією локальні ринки [1].

У результаті переговорів між Україною і Францією були погоджені питання двосторонньої співпраці в різних сферах сільського господарства. Зокрема, були поміщені угоди про співпрацю у галузі тваринництва і рослинництва. Також Україна звернулася з проханням підтримати і надати максимальне сприяння Україні в питаннях співпраці у галузі розвитку інфраструктури аграрного ринку і залучення французького досвіду й інвестицій в процеси розвитку мережі оптових ринків сільськогосподарської продукції [2].

Китай також має намір інвестувати у створення науково-виробничого агропарку в Україні, мета якого – обмін новими технологіями й узагальнення аграрних знань двох країн, вивчення попиту і пропозиції на сільгосппродукцію на міжнародному ринку і будівництво бази для агропромислових підприємств [3].

Можна з упевненістю сказати, що на сьогоднішній день вливання капіталу інвесторів у сільське господарство є більш значущим, ніж роль державного фінансування. Такі інвестиції роблять істотний

внесок у розвиток аграрного бізнесу. У свою чергу, український уряд сьогодні робить кроки для поліпшення інвестиційної привабливості країни, реформуючи економіку в цілому та її галузі зокрема.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства промислової політики України. – Режим доступу : <http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/index>.
3. Офіційний сайт Інституту продуктивності агропромислового комплексу. – Режим доступу : <http://www.uapp.kiev.ua/>.

УДК 332.146(477)

Архипова О. С.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Досліджено проблеми та механізми реалізації сучасної регіональної політики України.

Аннотация. Исследованы проблемы и механизмы реализации современной региональной политики Украины.

Annotation. The problems and mechanisms of Ukrainian region policy realization are studied.

Ключові слова: сфери матеріального виробництва, трудові ресурси, антропогенні та техногенні навантаження.

У минулому регіональна політика не враховувала особливостей і специфіки окремих територій, що призвело до виникнення значних диспропорцій у територіальній структурі суспільно-господарського комплексу. Центральні керівні органи мало приділяли уваги раціональному використанню місцевих трудових і природних ресурсів. Так, Запорізька область за виробництвом валового суспільного продукту на душу населення випереджає Закарпатську в 1,8 рази. На сьогодні економічний потенціал держави зосереджений головним чином у Донецькій, Дніпропетровській, Луганській, Харківській і Київській областях, у яких розміщено 47 % усіх створених в Україні основних фондів. Разом з Одеською областю на них припадає майже 60 % обсягів промислового виробництва [1].

Така нерівновага загальноекономічних і соціальних індикаторів по регіонах посилює політичну напругу в державі й зумовлює необхідність вжиття заходів, які змогли б забезпечити ефективне державне регулювання процесів регіонального розвитку країни. Тому головна увага у регіональній політиці України на сучасному етапі реформування економічних відносин повинна бути спрямована на створення організаційно-правових та економічних умов для забезпечення стабільної роботи підприємств в усіх регіонах.

Реалізація регіональної економічної політики має ґрунтуватися на чіткому законодавчому розподілі повноважень між державними, територіальними і місцевими органами управління. Регулювання повинно забезпечити найбільш повне використання природно-ресурсного та економічного потенціалів, створити умови для прискореного розвитку прогресивних галузей господарства та життєдіяльності населення.

Передусім, повинні бути розроблені законодавчі акти, які визначають права й обов'язки регіонів у бюджетній та податковій політиці України. Держава й надалі повинна проводити політику, спрямовану на підвищення фінансової автономії територій за рахунок збільшення частки їх бюджетних надходжень на основі власних (закріплених) доходів. Доцільно продовжувати пряме державне інвестування і надання субсидій, створення регіональних фондів для фінансування програм, державне пільгове кредитування й оподаткування, залучення іноземного та вітчизняного приватного капіталу. Державна допомога надаватиметься для реструктуризації економіки депресивних регіонів, а також районам із складними природними умовами.

Особливої уваги заслуговують державні регіональні програми, які дають змогу узгодити територіальні та галузеві інтереси. Уже розроблено проекти регіональних програм соціально-економічного розвитку Карпат, Полісся, Придніпров'я та інших регіонів. Державні регіональні програми розглядаються як важливий інструмент посилення керованості соціально-економічними процесами в районах, містах і областях країни.

Реалізація регіональної економічної політики і стимулювання господарської діяльності в регіонах передбачає організацію різних типів спеціальних (вільних) економічних зон. Сьогодні діє режимна зона "Сиваш" на території Кримської Автономної Республіки, напрацьована техніко-економічна документація щодо створення локальних зон у Львівській, Одеській, Закарпатській, Волинській областях.



Накопичені проблеми регіонального розвитку набувають особливої актуальності для України, яка увійшла в новий етап свого існування як суверенна держава з помітними відмінностями у рівнях соціально-економічного розвитку між окремими її районами. Зважаючи на це, окреслюються найбільш характерні регіональні проблеми, що потребують невідкладного вирішення.

По-перше, необхідно стабілізувати роботу підприємств сфери матеріального виробництва у регіонах і створити умови для нарощування обсягів виробництва товарів та надання послуг; по-друге, потребує вирішення проблема ефективності зайнятості трудових ресурсів у районах з високим рівнем безробіття; по-третє, набуває все більшої актуальності проблема надмірного антропогенного та техногенного навантаження на природно-територіальні комплекси Донбасу, Придніпров'я, окремих районів Прикарпаття, Причорномор'я, північного Криму; по-четверте, необхідно підвищити відповідальність органів управління за рівень виконання державних регіональних програм. Для цього треба забезпечити їх централізоване фінансування із Державного бюджету.

Наук. керівн. Петряев О. О.

Література: 1. <http://ua.textreferat.com/referat-9489-1.html>. 2. <http://old.niss.gov.ua/book/Varnalij/index.htm>. 3. Сайт новин. – Режим доступу : <http://www.politicians.com.ua/>.

Клычева Н. А.

УДК 628.1(477)

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ВОДООБЕСПЕЧЕНИЕ – ОДНА ИЗ ГЛАВНЫХ ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Аннотация. Рассмотрены проблемы водообеспечения регионов Украины, предложены методы их решения.

Анотация. Розглянуто проблеми водозабезпечення регіонів України, запропоновано методи їх вирішення.

Annotation. Water using problems in the Ukrainian regions are considered, methods of its decision are offered.

Ключевые слова: водоснабжение, питьевая вода, водные ресурсы.

Обеспечение населения Украины питьевой водой является для многих регионов страны одной из приоритетных проблем, решение которой необходимо для сохранения здоровья, улучшения условий деятельности и повышения уровня жизни населения. Данная проблема актуальна, так как высококачественная питьевая вода в количестве, удовлетворяющем основные потребности человека, является одним из условий устойчивого развития государства в целом. Несоблюдение стандарта качества питьевой воды приведет к неблагоприятным как краткосрочным, так и долгосрочным последствиям для здоровья и благополучия населения.

Целью работы является анализ водообеспечения регионов Украины, качества питьевой воды, а также поиск методов решения проблемы обеспечения населения Украины доброкачественной питьевой водой в достаточном количестве.

Данной проблемой занимались следующие научные сотрудники: Анатолий Яцик, Марина Набока, Тея Чембуридзе, Владимир Логвин, Разметаев Сергей и др.

Украина, несмотря на большое количество рек, относится к одному из самых маловодных регионов Европы. В Украине насчитывается 31 тыс. кв. км водной поверхности рек, 6 тыс. кв. км лиманов и 1 тыс. кв. км поверхности озер. Помимо существующих рек, в Украине создано 6,8 тыс. кв. км искусственных водоемов. Всего в Украине насчитывается 22 тыс. прудов и 420 водоемов. Для того чтобы обеспечить население и народное хозяйство необходимым количеством воды в Украине построено 1 087 искусственных водоемов, 7 каналов общей длиной около 2 000 км, 10 крупных водоводов [1].

Согласно докладу ООН о состоянии водных ресурсов в мире Украина по качеству воды занимает 95 место из 122 возможных. Можно выделить следующие причины данного факта: неравномерное распределение водных ресурсов; загрязнение вод промышленными отходами; использование устаревших технологий водоподготовки; чрезмерное хлорирование воды; срок эксплуатации 60 – 70 % водопроводов страны уже истек, и они находятся в аварийном состоянии; дефицит финансовых ресурсов, необходимых для развития, содержания и эксплуатации систем водоснабжения и водоотведения;

© Клычева Н. А., 2011

недостаточность использования разведанных запасов и перспективных ресурсов подземных вод для питьевого водоснабжения населения [2].

Согласно Закону Украины "Об Общегосударственной программе "Питьевая вода Украины" на 2006 – 2020 годы" в Украине централизованным питьевым водоснабжением обеспечено более 70 % населения Украины, системами водоотведения снабжено 432 города, 497 поселков городского типа и 813 сельских населенных пунктов. Однако почти 4,6 млн граждан получают питьевую воду из местных источников с отклонениями от нормативных требований. Почти 1 200 населенных пунктов частично или полностью обеспечиваются привозной питьевой водой [3].

Питьевое водоснабжение страны почти на 80 % обеспечивается за счет поверхностных вод. Потенциальные запасы поверхностных вод Украины составляют около 209,3 куб. километра в год, из которых лишь 25 % формируются в пределах государства. Украина в целом имеет значительные ресурсы подземных вод, на базе которых может быть организовано питьевое водоснабжение, но они распределены по регионам крайне неравномерно.

Четвертая часть очистных сооружений водопроводной сети, каждая пятая насосная станция отработали нормативный срок эксплуатации, что приводит к повышенному использованию электрической энергии и увеличению себестоимости перекачки стоков. В аварийном состоянии находится 37,2 тыс. километров водопроводных и 13,85 тыс. километров канализационных сетей, утечки из которых помимо вторичного загрязнения питьевой воды обуславливают подтопления территории населенных пунктов в отдельных регионах [4].

Для улучшения обеспечения населения Украины питьевой водой необходимо реформировать водопроводно-канализационную сеть, повысить эффективность и надежность ее функционирования; рационально использовать источники питьевого водоснабжения.

Данные цели можно достичь путем следующих методов: обеспечить предприятия водоснабжения и водоотведения ресурсо- и энергосберегающими технологиями подготовки питьевой воды и очистки сточных вод и соответствующим оборудованием и приборами контроля; создать автоматизированные базы данных систем централизованного водоснабжения; разработать технические решения по реконструкции и строительству водоочистных станций; совершенствовать методы и средства физико-химической и биологической очистки воды; разработать и утвердить нормативно-правовые акты по вопросам регулирования отношений в сфере гарантированного обеспечения населения качественной и безопасной для здоровья питьевой водой.

Таким образом, осуществление указанных мероприятий позволит обеспечить снижение потребления питьевой воды, расходов на эксплуатацию систем водоснабжения и водоотведения, уменьшить загрязнение водных объектов, сократить вложения на строительство сооружений водопроводных сетей и удельный вес водопотребления жилищно-коммунального хозяйства.

Научн. рук. Уханева Т. В.

Литература: 1. Левковский С. С. Водные ресурсы Украины / С. С. Левковский. – К. : Вища школа, 1979. – С. 132–144. 2. Все о воде. – Режим доступа : [http:// www.voda.org.ua](http://www.voda.org.ua). 3. Закон Украины "Об Общегосударственной программе "Питьевая вода Украины" на 2006 – 2020 гг." [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). 4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України "Урядовий портал". – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

УДК 331.5 (477)

Грачева О. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РЫНОК ТРУДА В УКРАИНЕ

Аннотация. Предложены мероприятия по рациональному формированию рынка труда Украины, которые направлены на устранение нехватки специалистов и квалифицированных рабочих.

Анотація. Запропоновано заходи щодо раціонального формування ринку праці України, які спрямовані на усунення нестачі фахівців та кваліфікованих робітників.

Annotation. The measures on rational forming at the market of labour of Ukraine, which are directed on the removal of shortage of specialists and skilled workers, are offered.

Ключевые слова: рынок труда, факторы рынка труда, безработица.

Двадцатилетний этап построения рыночной экономики Украины оказался сложным и тернистым для большинства её секторов. В настоящее время в Украине продолжается сложный процесс преобразования экономики, в рамках которого происходят глубокие преобразования в системе политики занятости. Рынок труда, как и рынки товаров, услуг, жилья, ценных бумаг, финансов и другие, является составной частью рыночной экономики. Более того, он занимает одно из самых важных мест в экономике, поскольку спрос и предложение на рынке труда определяют перелив рабочей силы между экономическими сферами. На данном этапе в Украине наблюдается несбалансированность на рынке труда. Вследствие этого, актуальность данной темы, на сегодняшний день, очевидна.

© Грачева О. О., 2011



Отдельные аспекты проблем рынка труда исследовали зарубежные и отечественные учёные, среди них: А. Смит, Д. Рикардо, М. Фридмен, Дж. Кейнс, У. Митчел, Плеханов Г. В., Ленин В. И., Железнов В. Я., И. Степанов, Бессонов С. А., Бухарин Н. И., П. Даймон, Д. Мортенсен, К. Писсаридес, В. Буланов, Н. Волгин [1]. Вместе с тем отдельные вопросы требуют теоретического осмысления и дальнейшего развития с учётом особенностей функционирования рынка труда в современных условиях.

Целью статьи является анализ рынка труда Украины и разработка рекомендаций по его улучшению.

Для достижения поставленной цели необходимо рассмотреть такие задачи:

- выявить факторы, которые влияют на формирование рынка труда;
- проанализировать потребность государства в рабочих местах;
- предложить мероприятия по формированию баланса на рынке труда Украины.

На формирование отечественного рынка труда влияет множество факторов: кризисный спад общественного производства, структурная перестройка производства, сокращение вооруженных сил, денежно-кредитная и финансовая политика государства, демографический кризис (снижение демографической нагрузки); подготовка и переподготовка кадров, миграция (молодые специалисты, образованные, активные и целеустремленные, уезжают в столицу или за рубеж). Рекрутеры сходятся во мнении, что миграция кадров по стране (да и за ее пределы), часто обсуждаемый вопрос уже несколько лет подряд, также во многом определяет состояние как региональных, так и столичного рынков труда в Украине. И хотя по статистическим данным процент переездов по причине смены места работы сравнительно незначителен (около пяти процентов), эксперты полагают, что эта тенденция становится все более острой [2].

Проанализировав данные Государственного комитета статистики Украины на 1 января 2011 года, можно сказать, что на 10 рабочих мест претендует 83 человека. При этом количество безработных, состоящих на учете в Государственной службе занятости, с начала 2010 года сократилось на 24 % – до 411,2 тыс. человек, но уже на 1 февраля 2011 г. составила 585,6 тыс. человек, или треть всех безработных трудоспособного возраста. На 1 августа 2010 года потребность предприятий в работниках на замещение вакантных должностей составляла 81,2 тыс. человек. В частности, на 1 июля 2011 потребность предприятий в работниках должна сократиться до 79,7 тыс. человек. Следует отметить, что при содействии Государственной службы занятости Украины в январе 2011 года было трудоустроено 40,8 тыс. человек, по сравнению с 34,1 тыс. в декабре 2010 года [3].

Для решения проблем, сложившихся на украинском рынке труда, необходимо предложить мероприятия по рациональному формированию рынка труда Украины:

оценка общей потребности в рабочих местах и формирование рынка профессий; определение отраслевых приоритетов в создании новых, дополнительных и сохранении имеющихся высокопроизводительных рабочих мест;

внедрение механизма стимулирования создания рабочих мест для отдельных социально-демографических групп (молодежи, женщин, инвалидов, военнослужащих, уволенных из воинской службы и т. п.);

обеспечение географической мобильности населения и рабочей силы путем предоставления субсидий, кредитов на переезд с семьей из районов с избытком рабочей силы в районы, где есть вакантные места;

предоставление каждому ищущему работу полной информации о вакантных местах по профессиям, отраслям и регионам страны и создание для этой цели повсеместно общедоступных банков данных.

Рациональное формирование рынка труда создает баланс спроса и предложения рабочей силы, что, в свою очередь, обеспечит эффективную хозяйственную деятельность как отдельных предприятий так и государства в целом.

Научн. рук. Кайнова Т. В.

- Литература:** 1. Буланов В. С. Рынок труда / В. С. Буланов, Н. А. Волгин. – М. : Экзамен, 2003. – 448 с.
2. Мазница А. Требуются квалифицированные специалисты / А. Мазница // Зеркало недели. – 2002. – № 21.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Живов В. В.

УДК 330.322:332.13

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ РЕГИОНОВ: ФАКТОРЫ ЕЕ ФОРМИРОВАНИЯ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ

Аннотація. Розглянуто фактори формування інвестиційної привабливості регіонів країни. Проаналізовано існуючі підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіонів.

Анотация. Рассмотрены факторы формирования инвестиционной привлекательности регионов страны. Проанализированы существующие подходы к оценке инвестиционной привлекательности регионов.

© Живов В. В., 2011

Annotation. The factors of forming of investment attractiveness of regions of country are considered. Existent approaches to the estimation of investment attractiveness of regions of country are analyzed.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат, инвестиции, регион.

Инвестирование средств в экономику страны является ключевым путём обеспечения стабильности её экономического и социального развития. Залогом успешного привлечения инвестиционных средств является создание в стране благоприятного инвестиционного климата и привлекательности.

Исследованием проблем инвестиционной привлекательности регионов занималось большое количество украинских ученых. Среди них: Л. Борщ [1], Н. Бутко [2], Д. Василик [3], Д. Черванёв [4] и др.

Целью данной работы является обоснование факторов, влияющих на формирование инвестиционной привлекательности регионов страны, а также анализ методик её оценки. Для достижения цели в работе были поставлены и решены следующие задачи:

определены факторы, влияющие на инвестиционную привлекательность региона; проанализированы подходы к оценке инвестиционной привлекательности регионов.

Учитывая комплексность и многофакторность самого процесса инвестирования, к составляющим инвестиционного климата относят: природно-географические условия, экономическую динамику, стратегию государственной политики, состояние внутреннего рынка, правовое поле и др. [1]. Рассмотрев данные составляющие, можно отметить, что инвестиционный климат Украины ухудшается в основном за счет влияния таких факторов, как характер правового поля, социально-политическая ситуация в стране, отсутствие действенных налоговых стимулов.

Так как в украинском законодательстве не определена конкретная методика оценки инвестиционной привлекательности регионов, одной из проблем, возникающих на государственном и местном уровнях, является разработка собственных способов анализа инвестиционной привлекательности. Так, методика оценки инвестиционной привлекательности, предложенная Н. Бутко [2], предполагает, что интегральная оценка инвестиционной привлекательности осуществляется на основании индексов, распределенных по 6 видам инвестиционного риска: противодействие приватизации, экологический риск, социальные риски, экономический риск, нерыночное поведение населения, геополитические риски. Согласно методике, по каждой из 6 групп показателей осуществляется ранжирование регионов и определяется размах вариации. Затем величины показателей разбиваются на интервалы и регионам присваиваются места в частных рейтингах, сумма которых представляет собой интегрированный индекс. Существенной недоработкой методики является суммирование показателей разного уровня без "весовой" корректировки и, как следствие, искажение итогового результата.

Еще одна методика оценки инвестиционной привлекательности определяется через уровень прибыли от вложения капиталов. Использование такого подхода отличается узкой сферой применения, так как для получения адекватных результатов необходимо, чтобы инвестиции осуществлялись с одинаковой степенью риска, что практически невозможно.

Наибольшее распространение получил метод, определяющий инвестиционную привлекательность как совокупность политических, природных и психологических характеристик. В данном направлении используется интегральный показатель надежности инвестиционного климата. Чем выше значение интегрального показателя надежности инвестиционного климата, тем более благоприятным климатом обладает регион [3]. Данная методика имеет свои недостатки, заключающиеся в неточности оценки составляющих показателей и неоднозначности оцениваемых характеристик.

В исследованиях также применяется ранжирование по сумме мест, занимаемых регионом по определенным показателям. В результате такого ранжирования определяется рейтинговое место региона в ряду других [4]. Для инвестора недостатком данной методики является отсутствие видимости, насколько один регион привлекательнее другого.

Анализ существующих способов оценки инвестиционной привлекательности регионов показал необходимость создания более универсальной методики. Поскольку для инвестора самыми значимыми показателями являются доходность вложенного капитала (экономическая составляющая) и риски, связанные с этим вложением, то и сама методика должна учитывать именно эти два показателя. И если экономическую составляющую можно рассчитать на основании данных Системы национальных счетов, то для расчета рискованной составляющей необходимы разработки более надежных методов, чем рейтинговая оценка, которые несут большую долю субъективной оценки.

Таким образом, проведенный анализ методик определения инвестиционной привлекательности региона позволил выявить их преимущества и недостатки, а также необходимость создания универсальной методики, основанной на учете двух наиболее важных показателей для инвестора – доходности и рисковости.

Научн. рук. Гавакалова Н. Л.

Литература: 1. Борщ Л. М. Инвестиции в Украине : состояние, проблемы и перспективы / Л. М. Борщ. – К. : Знання, 2008. – 318 с. 2. Бутко Н. Современная проблематика оценки инвестиционной привлекательности региона / Н. Бутко // Экономика Украины. – 2009. – № 4. – С. 30–37. 3. Василик Д. О. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів / Д. О. Василик // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 93–102. 4. Черванёв Д. М. Менеджмент инвестиционной деятельности / Д. М. Черванёв. – К. : Знання-Прес, 2007. – 622 с.

Студент 1 курсу
факультет менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто промисловість України, найрозвиненіші галузі промисловості, її особливості, проблеми і можливі шляхи їх вирішення.

Аннотация. Рассмотрены промышленность Украины, самые развитые отрасли промышленности, её особенности, проблемы и возможные пути их решения.

Annotation. The industry of Ukraine, its most developed branches, its peculiarities, problems and possible solutions to these problems are considered.

Ключові слова: промисловість, галузь промисловості, промислове виробництво, реструктуризація.

Промисловість – найважливіша структурна ланка господарського комплексу України. На неї припадає 1/3 основних фондів, понад 35 % населення, зайнятого в народному господарстві. Промисловість як провідна ланка господарства України визначає рівень її економічного розвитку, спеціалізацію економіки, масштаби участі в територіальному поділі праці й інтенсивності територіально-економічних зв'язків.

Іноді для того щоб розрізнити галузі за використанням їхньої продукції, вдаються до поділу галузей промисловості на галузі груп А і Б. До групи А відносять галузі, які випускають засоби виробництва, а до групи Б – товари споживання. У такому випадку до першої групи попадають галузі важкої і деякі легкої промисловості, а до другої – деякі галузі важкої, легкої та харчової промисловості [1].

За радянський період розвитку економіки засобів виробництва (групи А) розвивалося найбільше, а його частка у загальному обсязі виробництва становила 71,2 % (1989 р.). Частка виробництва групи Б (виробництво предметів споживання) складала 28,8 %. З 1990 р. почалися структурні зміни, спрямовані на виробництво товарів народного споживання. У 1995 р. частка цієї ланки промисловості становила 30,8 %. Ці прогресивні зміни мають і негативні риси, тому що головний їхній фактор пов'язаний з великими темпами зниження виробництва групи А. Особливо це стосується областей, які не мають достатньої сировинної бази або є труднощі в її розвитку. Найбільший спад виробництва відбувається в нафтопереробній, хімічній та нафтохімічній, вугільній промисловості, чорній металургії, будівельній індустрії [2].

У галузевій структурі промисловості України провідне місце традиційно займає важка промисловість (73,7 % у 2008 р.) [3]. Її значне переважання над виробництвом товарів народного споживання постійно призводило до проблем із забезпечення населення продукцією легкої і харчової промисловості.

За останні роки в усіх галузях промисловості відбулося значне скорочення виробництва продукції, а найбільше – в машинобудуванні, хімічній і легкій промисловості. За умови здійснення ринкових перетворень Україна зможе поступово збільшити випуск конкурентоспроможної продукції і для цього вона має як значні природні ресурси, так і висококваліфіковані кадри. Уже зараз багато промислових виробів (метал, літаки-ракетоносії, тканини, швейні вироби, продовольчі товари) користуються великим попитом на світовому ринку [1].

Незважаючи на те, що частка виробництва товарів народного споживання збільшується, загальний обсяг виробництва значно зменшується. Це пов'язано із загальною економічною кризою: важким фінансовим становищем, високим рівнем інфляції, розпадом господарських зв'язків з країнами близького зарубіжжя.

Промислове виробництво розміщене по території країни нерівномірно. Найвища його просторова концентрація склалася в індустріально розвинених областях з переважанням підприємств важкої промисловості (Донецька, Дніпропетровська, Луганська і Запорізька області). Виділяються також Київська (включаючи м. Київ), Харківська, Одеська, Львівська та інші області, де основний обсяг промислового виробництва територіально зосереджений в обласних центрах [1].

У процесі реформування промисловості виявилось, що її структура не раціональна: в ній – значна частка важкої промисловості, передусім галузей, які обслуговують військово-промисловий комплекс, і незначна частка галузей, що виробляють товари народного споживання. Це й зумовлює необхідність розвитку галузей легкої і харчової промисловості, що, у свою чергу, зменшить залежність України від імпорту найнеобхіднішої продукції.

Важливе значення має реструктуризація машинобудівного комплексу, оскільки в ньому створювалися засоби виробництва для всього національного комплексу колишньої держави. Необхідна організація нових виробництв, які завершували б технологічні цикли, переорієнтація підприємств на випуск нових видів машин і устаткування, які користуються найбільшим попитом як в Україні, так і за кордоном. Важливу роль у цьому відіграють конверсія підприємств військово-промислового комплексу та вкладання іноземних інвестицій [2].

Значним для економіки України є вдосконалення структури паливно-енергетичного комплексу, зменшення енергозатратності галузей промисловості.

Наук. керівн. Петряєв О. О.

Література: 1. Текстова база рефератів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com>. 2. Офіційний сайт "Промислове будівництво України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prombud.info/index.php>. 3. Офіційний сайт Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

УДК 005.336.4:37

Момот К. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Анотація. Розглянуто економічне значення освіти в сучасних умовах як чинника формування людського капіталу, активного людського розвитку та економічного зростання.

Аннотация. Рассмотрено экономическое значение образования в современных условиях как фактора формирования человеческого капитала, активного человеческого развития и экономического роста.

Annotation. The economic importance of education in modern terms as a factor in the development of human capital, active human development and economic growth is considered.

Ключові слова: людський капітал, освіта.

У провідних країнах людський капітал визначає темпи економічного розвитку і науково-технічного прогресу. Відповідно посилюється увага суспільства до системи освіти як основи створення цього потенціалу. Як складна інтелектуальна сфера управління освіта та професійна підготовка є тією рушійною силою, яка за належної організації має стати визначальним чинником економічного та соціального розвитку на всіх рівнях, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Метою статті є обґрунтування економічного значення освіти в сучасних умовах як чинника формування людського капіталу.

Предмет статті – складова людського капіталу в системі освіти.

Об'єктом статті виступає розвиток й формування людського капіталу.

Дослідженням людського капіталу займаються такі вітчизняні дослідники, як: Д. Богиня, О. Грішнова, Н. Голюкова, В. Куценко, В. Лагутін, Е. Лібанова, А. Мерзляк, Л. Михайлова, Л. Пашко, Л. Штика та ін.

Людський капітал – це сформований або розвинений у результаті інвестицій, накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів (заробітків) його власника [1].

Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Рівень освіти та професійної підготовки є одним із найвагоміших критеріїв, які характеризують сукупний людський капітал. Як активний чинник розвитку людського капіталу система освіти вирішує



надважливі завдання: нагромадження людського капіталу, що збільшує доходи та розширює економічні можливості як окремої людини, так і країни в цілому; сприяння поширенню культури, духовності, демократії тощо, а значить, розширенню можливості вибору в усіх сферах людського життя; пом'якшення нерівності на ринку праці і в економічній діяльності загалом; розширення можливостей зайнятості та зростання її продуктивності; перенавчання і трудова реабілітація працівників, які залишилися без роботи у зв'язку із структурною перебудовою економіки та науково-технічним прогресом; акумуляція потенційно незайнятої молоді в системі стаціонарної освіти; покращення екологічної ситуації за рахунок екологічної спрямованості навчання на всіх рівнях.

Після визнання та поширення теорії людського капіталу освіта перестала сприйматися як галузь невиробничого споживання. Нині вона трактується як інвестиції в один із видів людського капіталу, що не лише приносить прямі економічні і соціальні прибутки його власникові, а й стимулює економічне зростання загалом. Розрахунки вітчизняних та зарубіжних вчених дають підставу стверджувати, що внесок освіти у приріст ВВП досягає майже 30 %. Ця обставина спонукає керівництво більшості країн світу вкладати величезні кошти у цю сферу формування людського капіталу. Державні витрати на освіту, передбачені Державним бюджетом України у 2010 р., становили 6,5 % ВВП порівняно з 4,17 % у 2000 р. Проте значення цього показника все ж залишається вдвічі меншим, ніж у розвинутих країнах Європи [2].

Значні інтелектуальні ресурси зосереджено у вищій школі. Кількість студентів, що навчалися у вищих навчальних закладах у 2009/2010 н. р., зросла майже вдвічі і становить 2 813,8 тис. проти 1 638,3 тис. у 1990/1991 н. р. Сьогодні в Україні підготовку фахівців з вищою освітою здійснюють 904 вищі навчальні заклади всіх рівнів акредитації та форм власності, тоді як у більшості розвинених країн їх кількість рідко перевищує сотню. Крім того, більшість ВНЗ мають відокремлені структурні підрозділи, яких на сьогодні зареєстровано 1005, тобто більше, ніж самих навчальних закладів. Вищі навчальні заклади державної форми власності підпорядковані 26 міністерствам і відомствам, 10 з яких мають у підпорядкуванні лише один заклад. Такої практики не існує у жодній європейській країні. Продовжує зростати кількість приватних ВНЗ, що у 2010 році становила 114, у той час як у всіх країнах Західної Європи їх усього 32, тобто у 3,6 раза менше, ніж в одній Україні [3].

Отже, освіта та професійна підготовка мають створювати умови накопичення й розвитку сукупного людського капіталу, який є не просто джерелом економічних можливостей, а характеризує дієздатність економіки на всіх рівнях. Крім того, держава через систему освіти та професійної підготовки сприяє забезпеченню вищого рівня соціально-політичного розвитку, а також соціальних гарантій особи, що опосередковано теж є чинником економічного розвитку. На жаль, в умовах економічної кризи в Україні питання освіти та професійної підготовки не мають статусу пріоритетних. Ефективне державне регулювання процесу підготовки кваліфікованих кадрів передусім управлінських, накопичення людського капіталу можуть стати дієвим чинником прискорення виходу України з економічної кризи.

Наук. керівн. Власенко Т. А.

Література: 1. Вовчанич С. Людський капітал в економіці знань / С. Вовчанич, Л. Семів // Вісник Національної академії наук України. – 2008. – № 3 – С. 13–23. 2. Рубан О. В. Особливості розвитку людського капіталу / О. В. Рубан // Вісник СумДУ. – 2002. – № 10(43). – С. 172–179. 3. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки : навч. посібник / О. А. Грішнова. – К. : Т-во "Знання", 2004. – 432 с.

Мороз А. С.

УДК [338.45:338.124.4](477)

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СТАН ПРОМИСЛОВОСТІ В ПЕРІОД ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Анотація. Розглянуто динаміку та стан розвитку основних галузей промисловості України за станом на січень 2010 року. Запропоновано формування напрямів роботи щодо подолання кризових явищ у промисловості.

Аннотация. Рассмотрены динамика и состояние развития основных отраслей промышленности Украины по состоянию на январь 2010 года. Предложено формирование направленной работы по преодолению кризисных явлений в промышленности.

© Мороз А. С., 2011

Annotation. The dynamics and the state of development of basic industries in Ukraine in January 2010 are studied. The formation of areas of work to overcome the crisis in the industry are proposed.

Ключові слова: промисловість, фінансова криза, економіка, виробництво.

Україна – промислово розвинена країна. Вона має один з найбільших у Європі структурно розгалужений промисловий комплекс. Одним із фундаментальних системних елементів національної економічної системи та суспільства загалом є промислово-виробничий потенціал України.

Досить багато науковців та економістів досліджують сучасний стан промисловості, серед них такі, як: Зінухов С. В., Олешко А. А., Біла Н. Г.

Мета роботи полягає в дослідженні сучасного стану промисловості України та запропонованні заходів щодо змін у промисловому секторі економіки України.

Хоча світова фінансова криза не оминула промисловий комплекс, але все ж таки у січні 2010 р. порівняно з відповідним місяцем попереднього року обсяги промислового виробництва збільшилися на 11,8 %. Приріст продукції одержано у більшості основних видів промислової діяльності, що свідчить про поступове покращення промислового сектору України в період кризи [1].

Якщо розглянути становище промисловості по галузях, то за станом на січень 2010 року склалась така ситуація:

у добувній промисловості індекс продукції становив 106,5 %;

у переробній промисловості порівняно із січнем 2009 року приріст продукції складав 13,2 %;

на підприємствах із виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів індекс промислової продукції становив 98 %;

у легкій промисловості індекс продукції складає 104,7 %;

в обробленні деревини та виробництві виробів з деревини індекс промислової продукції становив 98,4 %, у целюлозно-паперовому виробництві та поліграфічній діяльності – 98,9 %;

на підприємствах із виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення порівняно із січнем 2009 р. обсяги продукції збільшилися на 0,9;

у хімічній та нафтохімічній промисловості випуск продукції збільшився на 29,5 %;

на підприємствах з виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції індекс промислового виробництва становив 88,9 %;

у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів випуск промислової продукції порівняно із січнем 2009р. збільшився на 26,6 %;

на підприємствах машинобудування приріст обсягів виробництва продукції становив 22,3 %;

у виробництві та розподіленні електроенергії обсяги виробництва продукції збільшилися на 13,5 % [1].

Дані показали те, що в січні 2010 року в порівнянні з січнем 2009 року відбулися позитивні зміни у промисловості, а саме в таких галузях, як хімічна та нафтохімічна, машинобудівна, металургійна, а щодо добувної та обробної промисловості, то тут структурних змін не відбулось. Хоча зміни не досить значні, але це є початком щодо виходу із фінансової кризи у промисловому секторі економіки України.

Про відновлення української економіки заговорили і в Європі. Європейський банк реконструкції та розвитку заявив про те, що Україна повільно виходить з кризи.

Ураховуючи проаналізовані дані падіння економіки, необхідно акцентувати увагу на наступних пріоритетних напрямках роботи:

розширення внутрішніх ринків: ініціювання великих інфраструктурних проектів;

захист вітчизняного виробника: зважене зменшення частки імпорту на внутрішньому ринку; перегляд та оптимізація системи пільг та стимулів для національних виробників; розширення програм державного страхування експортно-імпортних операцій [2];

повніше використання національних науково-технічних розробок;

державне стимулювання випереджального розвитку виробництва продукції переробних галузей, насамперед наукомістких і високотехнологічних виробництв [3].

Здійснивши аналіз стану промисловості та можливості щодо її змін у період фінансової кризи, можна зазначити, що відбулися зміни щодо збільшення обсягу виробництва промисловості, але вітчизняна промисловість потребує все ще значних структурних перетворень стосовно вдосконалення та запровадження новітньої технології, здійснення більш ретельного наукового обґрунтування, підходу до прогнозування промисловості на кожний місяць, квартал, рік.

Таким чином, можна зробити висновок, що промисловість України має великий потенціал щодо виходу на зовнішній ринок і має можливість зайняти важливу конкуруючу позицію з іншими країнами [4].

Наук. керівн. Уханьова Т. В.

Література: 1. Офіційний сайт Держкомстата України. – Режим доступу : [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). 2. Олешко А. А. Особливості реалізації державної промислової політики України в кризових умовах / А. А. Олешко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 6. – С. 31–34. 3. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 4–20. 4. Зінухов С. В. Аналіз сучасного стану промисловості України / С. В. Зінухов // Держава та регіони. – 2009. – № 3. – С. 116–121.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АУТСОРСИНГ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено сутність поняття аутсорсингу та основні його види. Розглянуто функції аутсорсингу в сучасних умовах діяльності вітчизняних підприємств.

Аннотация. Определены сущность понятия аутсорсинга и основные его виды. Рассмотрены функции аутсорсинга в современных условиях деятельности отечественных предприятий.

Annotation. The essence of concept "outsorsing" and its basic kinds are certaiед. The functions of outsorsing are considered in the modern terms of activity of domestic enterprises.

Ключові слова: підприємство, аутсорсинг, бізнес-процес, конкурентоспроможність, ІТ-забезпечення.

Для будь-якого підприємства надзвичайно важливо залишатись конкурентоспроможним, особливо під час економічної кризи. Тому для нього так важливо мінімізувати свої витрати, залишивши при цьому високу якість товарів та послуг. Для досягнення цієї мети підприємству потрібно враховувати вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ, володіти різного роду інформацією та неабиякими знаннями практики ведення бізнесу.

Одним із сучасних інструментів управління, який дає підприємству можливості посилити свої конкурентні переваги на ринку на основі підвищення ефективності бізнес-процесів та якості продуктів і послуг, є аутсорсинг.

Проблеми сутності, завдань та ефективності аутсорсингу досліджували ряд вітчизняних та іноземних економістів, зокрема: Ж.-Л. Бравар, Д. Дойл, А. Загородній, Г. Партин, Н. Чухрай, В. Лученко, А. Коптелов та інші. Однак питання систематизації видів аутсорсингу, його впливу на витрати підприємства, можливості та перспективи застосування аутсорсингу з метою поліпшення результатів діяльності підприємств в Україні потребують подальшого вивчення.

Мета статті полягає у визначенні особливостей застосування функцій аутсорсингу вітчизняними підприємствами.

Аутсорсинг (від. англ. outsourcing – зовнішнє джерело) – це передавання частини функцій з обслуговування діяльності підприємства стороннім підрядникам чи постачальникам за умови гарантування ними відповідного рівня якості та ефективності їх виконання на основі трансформації чи оновлення бізнес-процесів і технологій та з можливістю переходу частини персоналу підприємства до постачальника (аутсорсера) [1].

Аутсорсинг є способом підвищення ефективності функціонування підприємства за рахунок концентрації всіх зусиль на основному виді діяльності і передачі непрофільних бізнес-процесів на виконання сторонній організації, яка спеціалізується на таких процесах, а відповідно, більш ефективно вирішує поставлені перед нею питання. Саме в цьому виявляються головні переваги такого підходу. Існують такі види аутсорсингу: бухгалтерський, кадровий, аутсорсинг персоналу, юридичне супроводження, ІТ-обслуговування.

Найпоширенішими в Україні функціями, що передаються в аутсорсинг, є: функції управління персоналом, правове забезпечення, реклама та маркетингові дослідження, транспортні перевезення, охорона, прибирання офісів та виробничих приміщень, ведення бухгалтерії, ІТ-забезпечення, адміністрування корпоративними Інтернет-сайтами. Загалом в умовах кризових чи передкризових станів вітчизняні підприємства звертаються до послуг аутсорсерів, акцентуючи свою увагу на можливості зниження витрат, оскільки в більшості випадків утримувати штатних працівників дорожче, ніж тимчасово скористатися послугами спеціалізованих компаній. Зниження собівартості функцій, переданих аутсорсеру, є можливим внаслідок спеціалізації у вузькій предметній області і завдяки ефекту масштабу, що досягається при виконанні однотипних операцій одночасно для багатьох клієнтів.

Меншого поширення в Україні набув виробничий аутсорсинг – передача стороннім організаціям чи цілковито виробничих функцій, або розміщення виробництва окремих вузлів, заготівель та комплектуючих, або ж передача на сторону функцій, які пов'язані з транспортуванням, ремонтом

устаткування, підготовкою виробництва, налагодженням виробничих ліній. Це дозволяє компанії, по-перше, зосередитися на розробці нових продуктів і послуг, що важливо для забезпечення конкурентної переваги в умовах стрімких змін технологій і попиту. По-друге, збільшити гнучкість виробництва, адже невеликому заводу простіше займатися перебудовою виробничого процесу і диверсифікувати продукцію.

Незважаючи на те, що вітчизняний ринок аутсорсингових послуг розвивається і набуває ваги, самого терміна "аутсорсинг" у законодавстві України немає. Зазвичай такі відносини оформляються договорами підряду або договорами про надання послуг залежно від виду функцій, які компанія передає на бізнес-аутсорсинг. Але це не створює реальних юридичних перешкод, адже аутсорсинг – це категорія скоріше економічна, ніж юридична [2].

Ринок аутсорсингу у світі та в Україні зростає із року в рік. У вітчизняних підприємств з'являється все більше нових бізнес-завдань, вирішення яких вимагає залучення зовнішніх спеціалістів, що є однією з основних причин розвитку аутсорсингу в нашій державі. При цьому українські підприємства на відміну від своїх західних колег прагнуть, у першу чергу, до підвищення якості вирішення своїх внутрішніх завдань, аніж до зниження витрат на їх реалізацію.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Загородній А. Г. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства / А. Г. Загородній, Г. О. Партин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 87–97. 2. Евсеев А. Чужой игрок в своей команде. Кому и зачем нужны аутсорсинг и аутстаффинг и как их оформить / А. Евсеев // Все о бухгалтерском учете. – 2009. – № 96. – С. 8–15. 3. Гавриленко Т. В. Аутсорсинг як інструмент зниження витрат у системі стратегічного управління / Т. В. Гавриленко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 104–109.

УДК 334.722.24

Невольник А. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЙОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотация. Досліджено безробіття в Україні та визначено шляхи його державного регулювання.

Аннотация. Исследована безработица в Украине и определены пути ее государственного регулирования.

Annotation. The unemployment in Ukraine is researched and the definition of ways of its government control are suggested.

Ключові слова: безробіття, ринок праці, державне регулювання, активні і пасивні програми зайнятості населення.

Сучасний стан ринку праці й тенденція до зростання кількості безробітних свідчать про потребу прийняття дієвих заходів, які необхідні для вирішення проблеми зайнятості та створення робочих місць. Наявна система допомоги безробітним не відповідає ситуації, яка склалася, а потребує докорінного реформування. Це обґрунтовує необхідність здійснення оцінки й визначення основних напрямів його скорочення.

Метою дослідження є оцінка сучасного стану безробіття в Україні, а також визначення напрямів його скорочення.

Безробіття – соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили економічно активного населення не зайнята у суспільному виробництві [1]. Основними факторами формування безробіття можна назвати: нестачу сукупного ефективного попиту; недостатню мобільність робочої



сили; структурні зрушення в економіці; дискримінацію на ринку праці (жінок, молоді тощо); демографічні та інші фактори.

Безробітними в Україні вважаються громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають заробітку (трудового доходу) внаслідок відсутності підходящої роботи, зареєстровані в Державній службі зайнятості, дійсно шукають роботу та здатні приступити до неї [2].

За даними Державного комітету статистики України [3], у I півріччі 2010 р. кількість безробітних становила майже 1,9 млн осіб, що на 141,3 тис. осіб менше, ніж у відповідному періоді 2009 р. Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП), знизився з 9,1 % економічно активного населення (ЕАН) віком 15 – 70 років у I півріччі 2009 р. до 8,5 % у відповідному періоді 2010 р. Поменшало громадян, які перебувають у стані вимушеної неповної зайнятості, зокрема в неоплачених відпустках з ініціативи роботодавців. Так, у серпні 2010 р. їх кількість зменшилась у 6 разів порівняно з відповідним періодом минулого року і становила 54,6 тис. осіб. Знижуються обсяги вивільнення працівників з економічних причин. Так, у січні – вересні 2010 р. з підприємств було вивільнено 62,5 тис. працівників, що у 2,3 раза менше, ніж у відповідному періоді 2009 р. Державна служба зайнятості України прогнозує, що зайнятість населення віком 15 – 70 років у 2011 р. зросте до 20,6 – 20,4 млн осіб, рівень безробіття, визначений за методологією МОП, у 2011 р. становитиме 7,6 – 8,1 % ЕАН віком 15 – 70 років.

Незважаючи на досить позитивні тенденції і прогнози щодо безробіття в Україні, складною ситуація виявляється серед найбільш незахищених верств населення в Україні. До такої категорії людей можна віднести молодь, яка отримує освіту й потребує захисту при першому працевлаштуванні, жінки, які стали об'єктом дискримінаційних процесів, та ін. Так, найвищий рівень безробіття за методологією МОП у I півріччі 2010 р. спостерігався серед молоді віком 15 – 24 роки, що відповідно складає 17 % до кількості ЕАН молоді віком 15 – 24 роки. Кількість молоді у віці 15 – 29 років, яка бажає працювати але на може з незалежних від неї причин, зросла на 0,1 %. На 3,4 % зросла кількість безробітних жінок віком від 15 до 24 років, а кількість безробітних у містах цієї ж вікової групи збільшилась на 0,4 % [3; 4].

Сучасні економісти розглядають безробіття як природну та невід'ємну частину ринкової економіки [4]. Безробіття має свої позитивні та негативні моменти. Серед позитивних моментів безробіття слід відзначити те, що воно показує потенційні можливості для подальшого розвитку і вдосконалення економічної системи країни. Крім того, воно є стимулом як для розвитку національної економіки країни, так і для працівників окремих підприємств, які намагаються підвищувати рівень продуктивності праці для свого закріплення за певним робочим місцем. Поряд з позитивними моментами безробіття слід відзначити й негативні: невипущена продукція, скорочення платоспроможного попиту, звуження споживчого ринку, часткова або повна втрата доходів населення, поступова втрата професійних навичок тощо.

Оскільки безробіття може призвести до достатньо серйозних наслідків, необхідне регулювання цього явища з боку держави. Існує декілька традиційних шляхів державного регулювання рівня безробіття: створення нових робочих місць, перепідготовка безробітних для отримання нової професії, допомога з працевлаштуванням через службу зайнятості тощо.

Найбільш перспективним є регулювання безробіття шляхом здійснення активних програм зайнятості: професійна підготовка, дотації підприємцям, що зобов'язуються підтримувати певний рівень зайнятості, фінансова допомога безробітним, бажаним відкрити власну справу, створення робочих місць для молоді тощо. Навпаки, пасивні програми, що включають заходи соціального захисту (допомога по безробіттю, програми дострокового виходу на пенсію та ін.), набувають іншого змісту і спрямовані на посилення соціального захисту неконкурентоспроможних верств населення на ринку праці (молодь, жінки). Ці перетворення допоможуть усунути протиріччя між потребою ринку праці в гнучкій робочій силі і моделлю структури зайнятості, що склалася.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Регіональна економіка : навч. посібник / А. М. Золотарьов, Н. К. Гіковата, А. В. Кудлай ; за заг. ред. д. е. н., проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 368 с. 2. Закон України "Про зайнятість населення" № 1725-VI від 17.11.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua> 3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> 4. Демченко А. Проблеми працевлаштування молоді в Україні [Електронний ресурс] / А. Демченко. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>.

Секція 2

"Ефективна діяльність підприємств як основа розвитку регіону"

УДК 005.52:005.53

Алексєєнко Т. А.

Костюк О. П.

Студенти 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Проаналізовано наукові підходи та визначено актуальні проблеми банківського менеджменту.

Аннотация. Проанализировано научные подходы и определено актуальные проблемы банковского менеджмента.

Annotation. The scientific approaches are analyzed and the actual problems of bank management are identified.

Ключові слова: менеджмент, банківський менеджмент, механізм банківського менеджменту.

Банківський менеджмент в Україні зародився порівняно недавно, саме тому його становлення та розвиток триває і до нині. Аналізуючи проблему прибутковості банку потрібно виходити з того, що прибуток не є основою існування банку, а результатом його діяльності та виконання основних функцій. У банку основними принципами та орієнтирами менеджменту є максималізація прибутку та успішне прогнозування ризикових ситуацій. Феномен підвищення результативності проведення і банківського менеджменту остаточно не вивчено і досі, що і обумовлює актуальність дослідження.

Дослідження теоретичних основ менеджменту в банку та напрацювання нових підходів до практичного здійснення банківського менеджменту знайшли своє відображення у наукових працях таких вчених, як О. Лаврушина, В. Киселев, Є. Жуков, М. Бор, М. Виноградова, Г. Ахсарова, А. Молчанов, Г. Панова, О. Таваієв, Є. Уткін, Є. Ширинська та інші. Проте чіткого підходу до оцінки ефективності менеджменту в банківській сфері України на сьогоднішній день не існує.

Мета даного дослідження – розробка шляхів підвищення результативності проведення менеджменту в банківській сфері.

Об'єктом даного дослідження є методи банківського менеджменту.

Предметом дослідження є інновація технологій в банківській діяльності та шляхи підвищення прибутковості банку як одного із методів банківського менеджменту.

Менеджмент – це самостійний вид професійно здійснюваної діяльності, спрямованої на досягнення в ході будь-якої господарської діяльності комерційного підприємства, що діє в ринкових умовах, певних намічених цілей шляхом раціонального використання матеріальних трудових ресурсів.

Банківський менеджмент як самостійний вид фахової діяльності передбачає, що менеджер може не мати капітал у банку, у якому працює, а володіє акціями даного банку або працювати за наймом на посаді менеджера [1].

Під банківською діяльністю у визначенні банківського менеджменту розуміється діяльність банку з метою одержання максимального прибутку. Банківська сфера потребує якісного виконання роботи, в основі якого лежить постійний пошук нових можливостей, уміння залучати і використовувати ресурси з найрізноманітніших джерел, підвищення ефективності й одержання максимального прибутку за мінімальних витрат.

Банківський менеджмент має власний економічний механізм. Механізм банківського менеджменту складається з трьох ланок:

- внутрішньобанківське управління;
- управління операціями;
- управління персоналом [2].

Основна мета банківського менеджменту – вибрати таку структуру банківського капіталу, яка при найменших витратах на формування банківських ресурсів буде сприяти підтримці стабільного рівня дивідендів і доходів, а також репутації комерційного банку на рівні, достатньому для залучення ним необхідних грошових ресурсів на вигідних умовах.



Таким чином, управління банківськими ресурсами – складна й багатогранна проблема, яка вимагає щоденного аналізу стану не тільки активів та пасивів, але й перспектив розвитку економіки в цілому. Використання менеджменту як науки має важливе значення для будь-якого виду діяльності. Для ефективного функціонування банків необхідно правильно керувати банківськими ресурсами – в цьому і полягає мета банківського менеджменту.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Герчикова И. Н. Менеджмент : учебник / И. Н. Герчикова. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2007. – 685 с. 2. Войчак А. В. Маркетинговый менеджмент : підручник / А. В. Войчак. – К. : КНЕУ, 2008. – 268 с. 3. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний. – К. : Борисфен-М, 2010. – 336 с.

Таран І. С.

УДК 658.152

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто сутність інвестиційної політики підприємства. Визначено основні етапи процесу формування інвестиційної політики.

Аннотация. Рассмотрена сущность инвестиционной политики предприятия. Определены основные этапы процесса формирования инвестиционной политики.

Annotation. The essence of the company's investment policy is considered. The main steps in the process of formation of investment policy are defined.

Ключові слова: підприємство, інвестиції, інвестиційна політика, програма маркетингу, цінова політика, ринок.

Практика українських підприємств показує, що навіть при наявності сприятливих факторів та можливостей вітчизняні підприємства не завжди здійснюють інвестиційну діяльність з максимальною ефективністю. Головною причиною є відсутність належним чином розробленої та реалізованої інвестиційної політики, необхідність якої обумовлена проблемами та завданнями, що стоять перед підприємствами на сучасному етапі розвитку економіки.

Про значимість інвестиційної політики для забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства свідчить значний інтерес до цього питання таких науковців, як: І. Ансофф, О. Бланк, І. Бузько, А. Шеремет, В. Стадник, Н. Непогодіна та ін. [1]. Проте й досі залишається недостатньо вивченою низка питань, що стосується етапів розробки та впровадження інвестиційної політики на підприємстві.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування інвестиційної політики підприємства.

Інвестиційна політика – це система принципів та механізмів установалення джерел, структури, обсягів, напрямів використання та повернення інвестицій відповідно до інвестиційної стратегії підприємства [2].

Інвестиційна політика підприємства повинна вирішувати такі завдання, як:

1. Забезпечення формування виробничого потенціалу підприємства.
2. Реалізація стратегічних планів підприємства та довготермінових інвестиційних цілей.
3. Забезпечення економічного розвитку підприємства, що можливе лише за ефективного управління інвестиційною діяльністю.
4. Забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості.
5. Забезпечення зростання ринкової вартості компанії [3].

Для виконання поставлених завдань необхідна ефективна інвестиційна політика, що формується у декілька етапів.

Перший етап. Складання програми маркетингу, що повинна включати в себе товарну та цінову політику, майбутні шляхи збуту продукції, методи стимулювання ринку. На цьому етапі визначають напрями використання, структуру та об'єм інвестицій; аналізують та обирають можливі варіанти інвестиційних програм.

© Таран І. С., 2011

На другому етапі проводиться оцінка дійсного положення підприємства, його характеристик; визначаються альтернативні напрями інвестування; формується структура та об'єм інвестицій, необхідних для досягнення цілей.

Третій етап. Формуються можливі потоки інвестицій, що надходять та повертаються. Такими джерелами надходжень можуть бути власні кошти, такі, як амортизаційні відрахування та реінвестований прибуток, і залучені кошти: статутний капітал, позичковий капітал, цільове фінансування та інші надходження; причому вибір можливого потоку залежить від можливостей підприємства. Також на третьому етапі встановлюються можливі варіанти залучення коштів та параметри коштів, що повертаються [4].

Наступний, четвертий, етап полягає в розробці бізнес-плану, що має відповідати особливостям підприємства та враховувати всі альтернативні варіанти. Бізнес-план має стати основою для прийняття управлінського рішення щодо вибору та затвердження одного з можливих варіантів інвестиційної програми.

На завершальному етапі приймається рішення щодо практичного втілення бізнес-плану і формування інвестиційної політики.

У процесі реалізації інвестиційна політика може змінюватися під впливом непередбачуваних обставин зовнішнього та внутрішнього середовищ. Задля здійснення коректних змін усі етапи формування інвестиційної політики повинні бути опрацьовані спочатку. Тобто процес формування інвестиційної політики підприємства на сучасному етапі розвитку економіки набуває неперервного характеру.

Таким чином, у результаті дослідження було розглянуто сутність інвестиційної політики підприємства та визначено основні етапи процесу формування інвестиційної політики в сучасних умовах розвитку економіки.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Стадник В. Теоретико-методологічні основи інвестування розвитку підприємства / В. Стадник, Н. Непогодіна // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1(79). – С. 61–69. 2. Петров А. Формирование инвестиционной политики компании: синергетический подход / А. Петров // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 7. – С. 85–90. 3. Пухальський В. Концептуальні основи інвестиційної діяльності підприємства / В. Пухальський // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2004. – № 3. – С. 7–10. 4. Тенденції української економіки очима керівників підприємств. Дослідження інвестиційної політики українських підприємств // Статистика України. – 2009. – № 1. – С. 41–49.

УДК 005.591.6

Луценко Д. Є.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Розглянуто сутність та основні типи інновацій. Визначено роль інноваційної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Аннотация. Рассмотрена сущность и основные типы инноваций. Определена роль инновационной деятельности предприятия в современных условиях хозяйствования.

Annotation. The essence and the basic types of innovations are considered. The role of innovative activity of the enterprise in modern conditions of managing is defined.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційні процеси, науково-технічний прогрес, технологія.

Упродовж тривалого періоду економіка функціонувала і розвивалась переважно за рахунок екстенсивних факторів, але ця тенденція практично вичерпала себе та дія таких факторів стала економічно не вигідною. Розвиток та інтенсифікація сучасного виробництва повинні базуватися переважно на нових рішеннях у галузі технології, техніки, організаційних форм і економічних методів господарювання. Отже, ефективна діяльність підприємств в умовах ринку багато в чому залежить від їх здатності до інноваційного розвитку.

© Луценко Д. Є., 2011



Актуальність теми обумовлена тим, що в умовах становлення ринкової економіки в Україні не вирішеними залишаються безліч теоретичних, методичних і практичних питань управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств.

Слід зазначити, що проблемами інноваційної діяльності займалися багато вітчизняних учених, серед них: Ю. Бажал, А. Гриньов, В. Гриньова, О. Пушкар, О. Анненкова, О. Ястремська, О. Новікова, В. Онікієнко, М. Крупка, М. Туган-Барановський, Г. Андрощук та ін. Важливий внесок у вивчення проблем інноваційної діяльності внесли закордонні учені-економісти: Б. Санто, Б. Твісс, Й. Шумпетер, І. Перлакі, П. Друкер, В. Томсон, Н. Терпецький, А. Пригожин, Р. Фатхутдинов, О. Водачкова, П. Завлин, А. Казанцев та ін.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування і розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств України в сучасних умовах господарювання.

У звичайному розумінні інноваційні процеси характеризуються сукупністю безперервно виникаючих у часі та просторі прогресивних, якісно нових змін. Результатом інноваційних процесів є новини, а їх упровадження у господарську практику визначається нововведеннями.

Виділяють такі типи інновацій:

технічні інновації проявляються у формі нових продуктів технологій їх виготовлення, засобів виробництва (машин, устаткування, енергії);

організаційні інновації охоплюють нові методи і форми організації усіх видів діяльності підприємств та інших ланок суспільного виробництва (організаційні структури управління сферами науки і виробництва, форми організації різних типів виробництва і колективної праці);

економічні інновації – методи господарського управління наукою і виробництвом через реалізацію функцій прогнозування і планування, фінансування, ціноутворення, мотивації і оплати праці, оцінки результатів діяльності;

соціальні інновації – різні форми активізації людського чинника (професійна підготовка і підвищення кваліфікації персоналу, в першу чергу складу керівників усіх рівнів; стимулювання їх творчої діяльності; поліпшення умов і постійного підтримання високого рівня безпеки праці; охорона здоров'я людини і навколишнього природного середовища; створення комфортних умов життя);

юридичні інновації – нові і змінені закони та різноманітні нормативно-правові документи, що визначають і регулюють усі види діяльності підприємств і організацій [1].

Усі групи нововведень відіграють дуже важливу роль для діяльності підприємства та між окремими їх видами існує порівняно тісний взаємозв'язок. Ефективні технічні, організаційні та економічні інновації неодмінно призводять до помітних позитивних змін у соціальних процесах на підприємствах, а всезростаюча актуалізація нагальних завдань соціального характеру ініціює їх розв'язання за допомогою нових організаційно-технічних та економічних рішень. Усі локальні і особливо глобальні нововведення різної спрямованості можуть забезпечувати максимально можливий прогресивний вплив на виробництво за умови, якщо вони використовуються підприємством постійно, комплексно та гармонійно. Найбільший за наслідками безпосередній вплив на результативність діяльності підприємства справляють технічні і організаційні нововведення.

Потенційні можливості розвитку і ефективності виробництва визначаються перш за все науково-технічним прогресом, його темпами та соціально-економічними результатами. Науково-технічний прогрес (НТП) у буквальному розумінні означає безперервний взаємообумовлений процес розвитку науки і техніки; у ширшому суттєво-змістовному значенні – це постійний процес створення нових і удосконалення застосовуваних технологій, засобів виробництва і кінцевої продукції з використанням досягнень науки. Вся сукупність сучасних напрямів НТП служить фундаментальною базою технічного розвитку будь-якого підприємства [2].

Загалом інновації передбачають якісне покращення виробничої структури підприємства, що у свою чергу позитивно впливає на розвиток виробництва, вирішення соціальних завдань, збільшує рівень життєзабезпечення колективу.

Націленість на сучасні досягнення науки та техніки, намагання залучити їх до виробництва забезпечують підприємству лідерство в конкурентній боротьбі, створює умови стійкого розвитку в довгостроковій перспективі [3].

Таким чином, у результаті проведення дослідження було розглянуто основні аспекти інноваційної діяльності підприємств, доведено, що значення інновацій для підприємства можливо охарактеризувати як життєву необхідність щодо розвитку підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності у довгостроковому періоді.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Економіка підприємства : підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 526 с. 2. Економіка та організація інноваційної діяльності / за ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : ЦУЛІ, 2007. – 660 с. 3. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / за ред. Л. І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – 549 с.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто специфіку цінової політики торговельного підприємства. Визначено принципи, на яких базується розробка цінової політики торговельного підприємства.

Аннотация. Рассмотрено специфику ценовой политики торгового предприятия. Определены принципы, на которых базируется разработка ценовой политики торгового предприятия.

Annotation. The specificity of a price policy of trade enterprise is considered. Principles on which the working out of a price policy of trade enterprise is based are defined.

Ключові слова: цінова політика, конкурентоспроможність, торговельне підприємство, товари, послуги, споживчий ринок.

Від цінової політики підприємства і принципів, яких підприємство дотримується під час ціноутворення, залежить конкурентоспроможність товарів та послуг, які продає і надає підприємство. Залежно від того, яку цінову політику використовує підприємство, буде залежати його частка на ринку певних товарів та послуг.

На даному етапі розвитку економіки в Україні відбувається становлення ринкових відносин та ринкового типу економіки. У таких умовах підприємство повинно використовувати таку цінову політику, яка дозволить йому встановлювати ціни на свій товар нижчі, ніж конкуренти, але при цьому необхідно підтримувати високу якість товарів або послуг. Чим нижче ціна товарів або послуг та вища їх якість, тим більш конкурентоспроможним є підприємство в тому чи іншому сегменті ринку.

Проблемами цінової політики та управління цінами займаються багато вчених та фахівців як в Україні, так і за кордоном. До них можна віднести вітчизняних фахівців: Колесникова О. В., Корінева В. Л., Савицьку Н. Л., Тормоса Ю. Г., Шкварчука Л. О., Ушакову Н. Г. та ін. [1]. Наукові роботи цих вчених присвячені загальним та особливим проблемам ціноутворення або в них розглядаються окремі частини цінової політики. Вони визначають загальні підходи до їх рішення або удосконалення безпосередньо методів встановлення ціни.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування цінової політики торговельного підприємства в ринкових умовах господарювання.

У процесі формування цінової політики торговельного підприємства необхідно враховувати специфічні умови, притаманні торговельній діяльності.

Специфіка цінової політики торговельного підприємства полягає в такому:

об'єктом цінової політики торговельного підприємства виступає не ціна товару в цілому, а лише один з її елементів – торговельна надбавка;

виробниче підприємство повністю самостійне в питанні встановлення рівня ціни на продукцію, що виробляється. Торговельне підприємство самостійне тільки у встановленні розміру надбавки, який складає, як правило, 5 – 20 % від роздрібною ціни реалізації товару. На відміну від підприємств-виробників торговельні підприємства обмежені у своїй ціновій поведінці більшою кількістю факторів;

виробнича програма підприємств-виробників охоплює обмежену кількість видів продукції, що визначає можливість обґрунтування рівня ціни з кожного окремого виду продукції (монотоварна цінова політика);

виробниче підприємство має можливість узгоджувати ціни реалізації у процесі переговорів з окремим покупцем. Це створює умови для максимально гнучкої політики, обліку всіх особливостей покупців при визначенні розміру цінових знижок, що надаються;

торговельне підприємство на відміну від виробничого може порівняно швидко змінювати профіль своєї діяльності, перейти до реалізації інших товарів у разі несприятливих змін кон'юнктури окремих сегментів споживчого ринку [2].

Розробка цінової політики торговельного підприємства базується на таких принципах:

забезпечення взаємозв'язку цінової політики підприємства з загальною стратегією торговельного менеджменту та пріоритетними напрямками розвитку товарообороту. Цінова політика має розглядатися як найважливіша складова стратегії розвитку торговельного підприємства на окремих етапах її реалізації, а її завдання мають відповідати пріоритетним напрямкам розвитку товарообігу;

урахування стану кон'юнктури споживчого ринку та властивостей обраної ринкової ніші. Такий взаємозв'язок дозволяє врахувати умови формування цін (а відповідно, і торгових надбавок) у відповідних сегментах споживчого ринку, характер вимог до цін окремих категорій роздрібних покупців;

урахування витратомісткості реалізації товарів та її диференціації залежно від місця продажу товарів, рівня торговельного обслуговування та інших факторів;



здійснення активної цінової політики на ринку. Активні форми цієї політики визначаються такими факторами, як самостійність установлення розміру роздрібних цін та торгових надбавок, диференціація підходів до формування рівнів торговельних надбавок на окремі групи товарів та інше;

забезпечення гнучкості та динамічності цінової політики. Гнучкість та динамічність забезпечується швидкістю реагування розробленої цінової політики на зміни внутрішніх умов розвитку торговельного підприємства та факторів зовнішнього середовища [3].

Таким чином, у результаті дослідження було розглянуто специфіку цінової політики торговельного підприємства, принципи на яких вона базується та визначено роль цінової політики у підвищенні рівня конкурентоспроможності підприємства.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Верхоглядова Н. І. Основи ціноутворення : навчальний посібник / Н. І. Верхоглядова. – К. : Кондор, 2007. – 252 с. 2. Чорна М. В. Ефективна цінова політика як складова конкурентоспроможності підприємства торгівлі / М. В. Чорна, Л. М. Філіпішина // Держава та регіони. – 2007. – № 1. – С. 362–368. 3. Нуреев Р. М. Курс мікроекономіки : учебник для вузов / Р. М. Нуреев. – 2-е изд., изм. – М. : Норма, 2005. – 576 с.

Щоткіна О. В.

УДК 005.73

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЕФЕКТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ КОЛЕКТИВУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто основні аспекти значення корпоративної культури в діяльності колективу організації, визначено роль етичної політики колективу і організації.

Аннотация. Рассмотрены основные аспекты значения корпоративной культуры в деятельности коллектива организации, определена этическая роль коллектива и организации.

Annotation. The main aspects of the meaning of corporate culture in the organization of collective activity are considered, the role of ethical policies and collective organization are defined.

Ключові слова: корпоративна культура, колектив, менеджери, етична політика, персонал, цінності, професійний етикет.

Корпоративна культура колективу в XXI столітті відіграє якщо не найважливішу, то вагому роль. Будь-який колектив будь-якої організації має свою корпоративну культуру, навіть якщо це не закріплено письмово, то її розвиток проходить неформально.

Треба відзначити, що корпоративна культура – це система матеріальних і духовних цінностей, які взаємодіють між собою та відбивають індивідуальність організації, виявляються у поведінці, взаємодії і спілкуванні працівників між собою та із зовнішнім середовищем [1].

Мета даної роботи полягає у визначенні впливу корпоративної культури на ефективну діяльність колективу. Головною проблемою представленого питання є те, що корпоративну культуру належним чином не сприймають у колективі та керівництві організації.

З кожним роком усе більше менеджерів світового рівня зазначають те, що серед факторів, які впливають на досягнення компаніями довгострокового успіху, перше місце посідає людський фактор. Тобто перш за все особливу роль відіграє персонал структури, котрий повинен не спричиняти сутичок в взаєминах між собою, а також у спілкуванні з клієнтами, можна сказати, що персонал повинен бути "культурно підкованим".

Що ж стосується етичної політики колективу та організації, то головна роль належить керівнику, а якщо говорити точніше, то керівному складу організації. Відомо, що корпоративна культура формується за певний проміжок часу, а для її становлення витрачається дедалі більший часовий проміжок.

Будь-яка організація, яка хоче досягти успіху в довгостроковому періоді, повинна бути єдиним цілим та працювати на єдину мету. Саме це дає можливість виробляти ті цінності, ту продукцію, які потрібні споживачам.

Наприклад, спеціалісти, які досліджували фактори, що привели до успіху компанію "Майкрософт" (Microsoft), підкреслюють, що основним її секретом є створення вдалого корпоративного середовища, пронизаного творчим духом, гнучкою філософією управління та опорою на командну роботу. Це середовище будується на культурі взаємодії учасників бізнес-процесу, на культурі їхнього міжособистісного спілкування [2].

© Щоткіна О. В., 2011



Менеджери організацій, які з відповідальністю відносяться до такого явища, як корпоративна культура, зменшують ступінь колективної невизначеності, створюють громадський порядок, формують почуття корпоративної ідентичності і відданості загальній справі, визначають місію організації.

Обов'язковою рисою корпоративної культури є професійний етикет.

Професійний етикет – це найбільш оптимальні зовнішні форми взаємодії і правила поведінки, що забезпечують найвищу ефективність у виконанні професійних функцій. Він сприяє успіхам у справах, нормалізації між особистих взаємодій у професійній діяльності, зміцненню авторитету організації. Якщо замінити етичні установки, які лежать в основі корпоративної культури етикетом, будемо мати ввічливе коректне, зовнішньо правильне поводження, але з неетичними підставами. Етикет, який не підтримується внутрішніми моральними принципами, заборонами, внутрішніми цінностями, переконаннями, здатен перетворитися в засіб маніпуляції людьми [3].

З вище означеного можна зробити висновок, що корпоративна культура є невід'ємною складовою будь-якої трудової діяльності, оскільки за її відсутності настане хаос, важливість зникне, а тому і розвитку структури і колективу також не буде.

Запровадження корпоративної культури є підґрунтям мотивації до підвищення конкурентоспроможності працівників і організацій. Слід відмітити, що це також являється важливою умовою зміцнення партнерських відносин між роботодавцями та найманими працівниками, а також спрямованості спільної мети на досягнення конкуренто-спроможності персоналу задля забезпечення конкурентних позицій організації в цілому.

Економічне підґрунтя цієї проблеми – вдосконалення законодавчої бази корпоратизації в країні, ліквідація деформацій у питаннях приватизації, акціонування власності [4].

Таким чином, будь-які зміни в корпоративній культурі організації відбудуться тільки тоді, коли всі сили спрямують на формування чи на зміну ціннісних орієнтацій, поведінкових норм та ефективності роботи працівників. Коли керівництво організації буде активно займатися цим питанням і його ідеї відповідатимуть цілям бізнесу та лежатимуть в основі програми перетворення, саме тоді цей напрям підтримають усі працівники організації.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Спивак В. А. Корпоративная культура / В. А. Спивак. – СПб. : Питер, 2001. – 352 с. 2. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куинн ; пер. с англ. под ред. И. В. Андреевой. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с. 3. Формування корпоративної культури кадрів та іміджу служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipk.kiev.ua/2etap/thems/tema_9_2.doc. 4. Напрями мотиваційного регулювання конкурентоспроможності персоналу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?option=1&iid=1http://www.economy>

УДК 005.922.1

Тума Ю. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЗАХОДИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотация. Розглянуто сутність комерційної таємниці як особливого виду інформації, сукупність заходів щодо охорони комерційної таємниці.

Аннотация. Рассмотрена сущность коммерческой тайны как особого вида информации, совокупность мероприятий по охране коммерческой тайны.

Annotation. The essence of commercial secret as a special type of information, a set of measures to protect commercial secret are studied.

Ключові слова: комерційна таємниця, конфіденційна інформація, охорона комерційної таємниці.

В умовах існуючої конкуренції між суб'єктами господарювання інформація стає цінним об'єктом, оскільки володіння нею в ринковій економіці необхідне для ефективної господарської діяльності. Рівень конкурентоспроможності в чималому ступені залежить від уміння захистити свою комерційну інформацію від її неправомірного використання. Тому важливу роль для суб'єктів господарювання відіграє комерційна таємниця та її захист [1].

© Тума Ю. О., 2011



Значний внесок у вивчення теоретичних та практичних питань комерційної таємниці зробили такі науковці, як Г. Богородченко, А. Сляднева, Ю. Ільницький, О. Золотухин, С. Волков, О. Сліпачук, С. Франчук. Однак дане питання на сьогодні залишається актуальним.

Метою даної статті є визначення основних заходів з охорони комерційної таємниці на підприємстві.

Згідно зі статтею 36 Господарського кодексу України комерційною таємницею слід вважати відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання [2].

За підрахунками американських фахівців, втрата 20 % інформації, яка є комерційною таємницею, призведе до розорення фірми (організації) протягом місяця в 60 випадках із 100. Саме тому одним з основних завдань на підприємстві, яке прагне залишатися конкурентоспроможним, має бути ефективна охорона комерційної таємниці. При цьому треба мати на увазі всі можливі способи і джерела втрати даного виду інформації. Адже не тільки конкуренти можуть навмисно полювати за конфіденційною інформацією, а й за рахунок власного недбалого ставлення до комерційної таємниці підприємство може її втратити.

Існує безліч способів втрати комерційної таємниці, найпоширенішими серед них є такі: втрата конфіденційної інформації через недбале ставлення до неї співробітників підприємства; на запит державних органів, які проводять перевірку підприємства (наприклад, Антимонопольного комітету України); під час проведення різноманітних досліджень (зовнішній аудит, бенчмаркінгові дослідження тощо); методами недобросовісної конкуренції (наприклад, промислове шпигунство) [3, с. 76–77].

Порядок захисту комерційної таємниці на підприємстві досить складний. Тим більше, що його законодавча регламентація недостатньо досконала і кожне підприємство розробляє свою унікальну систему.

Серед заходів з охорони комерційної таємниці можна виокремити три групи: юридичні, адміністративні та соціально-психологічні.

Юридичні заходи включають у себе документальне оформлення переліку відомостей, які є комерційною таємницею, і складання супутніх документів (наприклад, положення про комерційну таємницю, яке регламентує порядок доступу до секретної інформації, а також запровадження системи, за якої кожний працівник під розписку ознайомлюватиметься з цим положенням і відповідальністю за його порушення).

Адміністративні заходи передбачають створення системи користування конфіденційною інформацією. Не може бути встановлена комерційна таємниця для керівника підприємства або для контролюючих його діяльність органів. А в разі, якщо працівнику необхідна дана інформація для службових потреб, слід визначити порядок доступу до такої інформації цих працівників.

До соціально-психологічних заходів належать бесіди та проведення занять з працівниками з приводу запровадження новітніх технологій, їхніх пропозицій і повторне попередження їх про відповідальність за розголошення конфіденційних відомостей [4]. Одним із вирішальних факторів у цьому питанні є належним чином організована робота з працівниками підприємства, тобто кадрова політика. Правильно організований підбір співробітників, розвиток їх зацікавленості в успіхах підприємства дозволять звести до мінімуму плінність кадрів і разом з тим – втрату інтелектуального потенціалу підприємства та можливість розголошення конфіденційної інформації [5].

Отже, комерційна таємниця – це вид конфіденційної інформації, охорона якої має пріоритетне значення для кожного підприємства. Першочерговим завданням для підприємства повинно стати оптимальне поєднання різних заходів з охорони комерційної таємниці: юридичних, адміністративних та соціально-психологічних, заради досягнення конкурентної переваги на ринку.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: http://revolution.allbest.ru/law/00231662_0.html. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. Богородченко Г. С. Комерційна таємниця в умовах взаємодії конкуруючих підприємств / Г. С. Богородченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. <http://www.yur-gazeta.com/article/1326/>. <http://trackls.narod.ru/stat/stat8.html>.

Гладкая Е. А.

УДК 338.512

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ЗАТРАТЫ КАК ОБЪЕКТ УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация. Рассмотрены сущность и значение затрат в качестве объекта управления, как основы эффективной деятельности предприятия.

Анотация. Розглянуто сутність та значення витрат як об'єкта управління, як основи ефективної діяльності підприємства.

© Гладкая Е. А., 2011

Annotation. The essence and importance of cost as a control object, as a basis for effective operation of the enterprise is reviewed.

Ключевые слова: затраты, управление затратами.

Управление затратами является важным направлением управленческой деятельности, поскольку именно соотношение между доходами и расходами предприятия определяет его финансовое состояние, прибыльность и перспективы развития. Управление затратами осуществляется исходя из возможностей их контроля и регулирования. Система контроля и регулирования затрат обеспечивает полноту и правильность действий в будущем, направленных на снижение затрат и рост эффективности производства, что и обуславливает актуальность исследования.

Цель работы заключается в рассмотрении теоретических аспектов управления затратами на предприятии.

Объектом исследования являются процессы формирования затрат предприятия. Механизм управления затратами выступает предметом исследования.

Исследованием затрат занимались такие ученые, как: Чумаченко М. Г., Булеев И. П., Бланк И. О., Савчук В. П., Цал-Цалка Ю. С. и др.

Затраты – это денежная оценка стоимости материальных, трудовых, финансовых, природных, информационных и других видов ресурсов на производство и реализацию продукции за определенный период времени [1, с. 35].

Одной из важнейших задач развития бизнеса является оптимизация затрат или достижение такого их уровня, который обеспечивает требуемый финансовый результат при условии выполнения производственных и других планов предприятия. Среди традиционных инструментов оптимизации затрат можно выделить две группы: стратегические мероприятия по снижению затрат и инструменты регулярного управления затратами. К первой группе относятся, в частности, реструктуризация бизнеса в форме выделения непрофильных активов и сокращения избыточных мощностей, переход на систему тендерных закупок, сокращение персонала, приобретение ключевых поставщиков ресурсов, поглощение конкурентов, отказ от практики взаимозачетов и расчетов векселями. Подобные меры, обычно, приводят к снижению затрат, но их недостаточно для обеспечения экономного использования ресурсов предприятия. Для этого необходимы инструменты регулярного управления затратами, важнейшими из которых являются планирование и контроль затрат и программа мероприятий по снижению затрат [1, с. 43].

Управление затратами – это система мероприятий по обеспечению экономии ресурсов и максимизации отдачи от их использования. Целью управления затратами является их оптимизация [1, с. 83].

Система управления затратами имеет функциональный и организационный аспекты. Она включает такие организационные подсистемы: поиск и выявление факторов экономии ресурсов; нормирование затрат ресурсов; планирование затрат за их видами; учет и анализ затрат; стимулирование экономии ресурсов и снижение затрат. Такими подсистемами руководят соответствующие структурные единицы предприятия в зависимости от его размера (отделы, бюро, отдельные исполнители) [2, с. 103].

Управление затратами на предприятии предполагает выполнение всех функций, присущих управлению любым объектом, то есть разработку (принятие) и реализацию решений, а также контроль их выполнения. Функции управления затратами реализуются через элементы управленческого цикла: прогнозирование и планирование, организацию, координацию и регулирование, активизацию и стимулирование выполнения, учет и анализ [1, с. 63].

Затраты как объект управления обладают двумя противоположными, но и одновременно дополняющими свойствами: они, с одной стороны, конечны, а с другой – цикличны. Конечность затрат применительно к конкретному ресурсу означает, что после его использования затраты становятся исчерпанными и больше в деятельности предприятия не возникают. Одновременно с этим большинство затрат в деятельности предприятия цикличны по своей сути, то есть для каждого конкретного ресурса время возникновения затрат будет различным, но сущность и целенаправленность затрат остаются неизменными. Эта особенность затрат позволяет использовать экстраполяцию в управлении затратами и обоснованно утверждать, что хотя величина затрат на будущее и является относительно неизвестной, но их сущность и факторы, которые на них влияют применительно к конкретному предприятию, остаются неизменными. Это дает возможность детально планировать затраты и превентивно управлять ими [3, с. 45].

Затраты как объект управления не в полной мере зависят от принимаемых управленческих решений на предприятии. Во-первых, это вызвано тем, что часть затрат по своей сущности не является контролируемой. Например, к таковым относятся затраты на незапланированный ремонт оборудования, выплачиваемые штрафы. Во-вторых, неполная контролируемость проявляется в том, что величина входящих затрат предприятия (стоимость закупаемых ресурсов) определяется не только принимаемыми управленческими решениями, но и конъюнктурой рынка как общим фактором, и затратами поставщиков ресурсов, которые определяют их минимальную цену как частным фактором. Именно случайность возникновения затрат и их зависимость от внешней среды предприятия определяют неполную подконтрольность затрат и обуславливают в ряде случаев вариативный характер управления ими.

Научн. рук. Власенко Т. А.

Литература: 1. Кондукова Э. В. ABC: себестоимость без искажений / Э. В. Кондукова. – М.: Эксмо, 2008. – 288 с.
2. Лебедев В. Г. Управление затратами на предприятии / В. Г. Лебедев. – М.: Издательский дом "Бизнес-пресса", 2004. – 275 с.
3. Трубочкина М. И. Управление затратами предприятия / М. И. Трубочкина. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 217 с.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Аннотация. Рассмотрены вопросы совершенствования управления предприятием в динамично меняющихся экономических условиях.

Анотація. Розглянуто питання вдосконалення управління підприємством в динамічно мінливих економічних умовах.

Annotation. The question of the improving the management company in the rapidly changing economic conditions is considered.

Ключевые слова: управление, экономические условия, внутрихозяйственное управление.

При переходе к рыночной экономике предприятия Украины столкнулись с массой проблем, решить которые сразу оказалось большинству из них не под силу. Вопрос о том, как работать в условиях рынка, как управлять предприятием и принимать решения, еще долгое время останется актуальным, поскольку отечественные предприятия не имеют практически никакого опыта работы в рыночной экономике. Таким образом, проблемы современного управления для украинских предприятий являются актуальными.

Целью статьи является поиск ответов на вопросы: какие проблемы стоят перед руководителями предприятий и как возможно их решать с помощью осуществления управленческих решений.

Современное производственное предприятие представляет собой сложный комплекс, динамизм и слаженность работы которого обеспечивается механизмом управления. Управление – это интегрированный процесс планирования, организации, мотивации и контроля, который применяет совокупность методов, способов и форм хозяйствования и предполагает повышение эффективности работы предприятия (организации) [1].

За последние годы учёные, которые занимаются проблемами управления и разработкой поведения предпринимательства во внешней среде, создали целостную систему основных знаний о менеджменте и планировании. Среди них работы украинских учёных: И. Лукинова, В. Герасимчука, О. Пушкаря, а также работы иностранных учёных: Дж. Акоффа, Р. Бранденбурга, Дж. Тэйнера и др.

Понятие "управление" в широком смысле трактуется как осознанное, целенаправленное действие со стороны субъектов или органов на людей и экономические объекты, которые осуществляются с целью направить их действия и получить желаемые результаты [2].

Анализируя ход экономических реформ в странах СНГ, Гатовский Л. М. отмечает целый ряд отрицательных моментов механического копирования практики зарубежных развитых стран. Несостоятельность таких попыток отмечают и Б. Аикс, и Р. Ритерман [3].

Таким образом, использование зарубежного опыта, концепций и технологий может принести большую пользу, но только в случае, если это действительно прогрессивный опыт и если он используется с учетом конкретных условий, в которых находится предприятие.

В современных условиях предприятиям крайне необходим инструмент, позволяющий использовать имеющиеся ресурсы максимально практично и экономно; управленческие системы (методики, подходы, компьютерные программы) должны быть достаточно гибкими, чтобы они могли адаптироваться по мере изменений "внешней среды".

Все эти преобразования, как показывает зарубежный опыт, имеют уже апробированные технические решения и реализацию. Поэтому главным для украинских предприятий является адаптация зарубежных решений с учетом украинской действительности и менталитета [4].

Прежде всего, необходимо создание, освоение и внедрение соответствующих инструментов для решения экономических задач, например, экономико-управленческих концепций и методик, моделей, алгоритмов, а также соответствующих технических и программных средств для обработки информации. Также необходима серьезная переподготовка управленческого персонала для повышения их квалификации и приведения ее в соответствие с новыми экономическими условиями. При этом важны не только новые экономические, математические, информационные знания, но и определенная психологическая переориентация, позволяющая преодолеть сложившиеся стереотипы, отказаться от устаревших форм и методов работы.

Безусловно, никакие информационные технологии не способны решить весь комплекс разнообразных управленческих проблем. Тем не менее, есть много областей, в которых они являются незаменимыми для менеджера. Например, именно они позволяют решить проблему достоверности, оперативно-

сти и регулярности управленческой информации, что дает возможность руководителям принимать более эффективные решения. Именно современные автоматизированные системы управления позволяют увязать в единое целое не только задачи управления непосредственным производством, но и маркетинг, сбыт, финансы и другие функции управления.

Таким образом, своеобразие сегодняшнего внутрихозяйственного управления на украинских предприятиях заключается в его переходном характере, который обнаружил несоответствие принципов организации управления, сложившихся ранее, условиям хозяйствования, которые подверглись изменениям. Выход предприятий из кризисного состояния требует разработки стратегии антикризисного управления, стратегии выживания [5].

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Шапуров О. О. Сутність, роль і об'єктивна необхідність удосконалення управління підприємствами / О. О. Шапуров // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8. – С. 138–146. 2. Огиенко С. О. Стратегическое управление предприятиями в современных экономических условиях / О. С. Огиенко, В. О. Письмак // Економіка розвитку. – 2009. – № 3(51). – С. 71–73. 3. Черненко М. Проблемы управления украинскими предприятиями / М. Черненко // Корпоративные системы. – 2002. – № 4. – С. 20–23. 4. Новая технология и организационные структуры / под ред. А. Бьютандяма ; пер. с англ. – М. : Экономика, 1990. – С. 12–15. 5. Гришан Ю. Напрямки вдосконалення внутрішньогосподарського управління на підприємствах / Ю. Гришан // Економіка України. – 2001. – № 1. – С. 9–16.

УДК 005.952.2

Громыко Е. К.

Жолудева О. В.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОБОСНОВАНИЕ ВЫБОРА ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ ПОДБОРА ПЕРСОНАЛА НА ПРЕДПРИЯТИИ

Аннотация. Рассмотрены основные методы подбора персонала на предприятии, а также обоснован выбор наиболее эффективных из них.

Анотація. Розглянуто основні методи підбору персоналу на підприємстві, а також обґрунтований вибір найбільш ефективних з них.

Annotation. The basic methods of selection of personnel on an enterprise are considered, and also a choice of the most effective from them is grounded.

Ключевые слова: подбор персонала, методы подбора персонала, аутсорсинг, лизинг персонала.

На протяжении своей деятельности предприятие решает значительное количество задач и принимает много решений, от результата которых зависит благосостояние и успех предприятия. Как показывает практика, отечественные предприятия для решения разной сложности задач или осуществления бизнес-функций используют разнообразные методы подбора персонала. От того, насколько грамотно руководство предприятия выберет тот или иной метод при подборе персонала, будет зависеть его дальнейшее функционирование и развитие. Это обуславливает актуальность проблемы выбора эффективных методов подбора персонала на предприятии.

Целью работы является рассмотрение особенностей основных методов подбора персонала на предприятии, а также выбора из них наиболее эффективных.

Наиболее ответственным этапом в управлении персоналом является подбор персонала. Подбор персонала – это комплекс работ, направленных на сбор резюме, проведение собеседований, оценку потенциальных сотрудников. Конечным этапом подбора персонала на предприятии является собеседование. На собеседовании выбирается наиболее достойный кандидат на вакантную должность. Как показывает опыт, практически все предприятия испытывают потребность в подборе персонала. В зависимости от численности персонала все предприятия решают проблему подбора персонала индивидуально. Традиционно выделяют внутренние и внешние источники подбора персонала [1; 2]. К внутренним источникам относят такие методы подбора персонала, как поиск внутри предприятия, подбор с помощью сотрудников, кадровый резерв и т. д. К внешним источникам относят такие методы подбора персонала, как использование объявлений о вакантных должностях в средствах массовой информации, сети Интернет, подбор с помощью высших учебных заведений, государственной службы занятости и др. [3].



В последнее время отечественные предприятия, наряду с традиционными, стали все больше использовать современные методы подбора персонала: консалтинговые услуги по подбору кадров, аутсорсинг, лизинг персонала и др. [4]. При обращении в консалтинговые компании успех подбора персонала зависит от того, насколько четко сформулированы требования к кандидатам, насколько правильно их понимает менеджер консалтинговой компании, работающий с предприятием-заказчиком, от его оперативности в работе. От качества выполнения заказа консалтинговой компанией будет зависеть срок подбора требуемого специалиста. Кроме того, услуги консалтинговых компаний, как правило, платные и требуют немалых затрат работодателя. Несмотря на это, работодатель получает выгоду в виде быстро и качественно подобранного специалиста, отсутствия затрат на процесс подбора персонала, его дальнейшее содержание (все затраты несет консалтинговая компания) и т. д. Не менее актуальными в настоящее время являются услуги аутсорсинговых компаний. Аутсорсинг – частичная передача второстепенных функций предприятия сторонней компании (аутсорсеру), персонал которой качественно выполняет эти функции. Зарубежные компании часто используют данный вид услуг, который является своеобразной формой кадрового обеспечения предприятия, поскольку предприятие подбирает персонал для выполнения конкретных функций, а в случае использования аутсорсинга эти функции тоже выполняются. Лизинг персонала предполагает временное привлечение персонала на предприятие "со стороны". Основной особенностью этого метода подбора персонала является то, что на предприятие привлекается персонал, подбираемый компанией-лизингодателем, для выполнения функций предприятия. Это дает возможность предприятию заменить специалистов на время отпусков и болезней персоналом лизинговой компании, а также повысить качество выполнения функций на основе новых технологий, используемых привлеченными специалистами, и их высокой квалификации. Кроме того, специалистов можно привлекать на предприятие для осуществления профессионального обучения своих сотрудников [4].

Таким образом, были рассмотрены особенности основных методов подбора персонала на предприятия, которые могут быть использованы в зависимости от его специфики и характера деятельности. Следует отметить, что не существует оптимального метода, который бы в полной мере удовлетворял потребности предприятия с точки зрения качества и финансовых затрат на подбор персонала. Каждое предприятие должно индивидуально подходить к процессу подбора персонала.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Економіка підприємства в схемах і таблицях : навчальний посібник / Т. М. Серікова, Є. П. Кожанова, В. І. Мельник, Г. М. Шумська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 295 с. 2. Гальцова Н. Проблемы профессионального отбора персонала при найме [Электронный ресурс] / Н. Гальцова. – Режим доступа : <http://www.nbuv.gov.ua>. 3. Яковлев А. Подбор персонала [Электронный ресурс] / А. Яковлев. – Режим доступа : http://www.personal-hr.ru/podbor_personala/0.html. 4. Холодный Г. О. Дослідження сучасних форм кадрового забезпечення маркетингової діяльності підприємства / Г. О. Холодный, Г. М. Шумська // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – Вип. 192. – Т. 3. – С. 674–681.

Васильєва Г. О.

УДК 005:336.77

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Анотація. Здійснено аналіз стану інноваційної діяльності підприємств в Україні, а також обґрунтовані шляхи забезпечення їх інноваційного розвитку.

Аннотация. Осуществлен анализ состояния инновационной деятельности предприятий в Украине, а также обоснованы пути обеспечения их инновационного развития.

Annotation. The analysis of the state of innovative activity of enterprises in Ukraine is carried out, and also the ways of providing of their innovative development are grounded.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, активізація інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність є однією з найважливіших складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. У зв'язку з цим нові економічні умови вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, підвищення уваги до ефективної організації досліджень та розробок, організації нововведень на всіх стадіях життєвого циклу продукції, зниження інноваційних ризиків, стратегічного управління в діяльності кожного підприємства. Тому проблема забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні є актуальною.

© Васильєва Г. О., 2011



Мета роботи – обґрунтування шляхів забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні.

Глобалізація економічно-соціальних процесів змушує вітчизняні підприємства активізувати свою інноваційну діяльність з метою підтримки конкурентного статусу на ринку. Інноваційний шлях розвитку дасть змогу українським підприємствам займати стійкі позиції на ринку тривалий час. Економічне зростання та інноваційний розвиток сучасних підприємств можливі лише за умови побудови інноваційної моделі розвитку економіки країни. За даними досліджень, науково-технічний прогрес та інноваційні технології приносять у США 50 % економічного зростання, у Франції – 76 %, у Німеччині – 78 % і в Японії – 55 % [1].

За словами Міністра економічного розвитку і торгівлі України А. Ключева, Україна має подолати технологічне відставання і розрив у рівні розвитку з іншими країнами, та створювати передумови для наближення пріоритетних галузей до "економіки знань". Для цього держава має визначити свій технологічний профіль, що забезпечить конкурентні переваги української продукції на світовому ринку, і свідомо зробити кроки, на які давно чекає суспільство – тобто забезпечення переходу на інноваційну модель розвитку. Інноваційна модель розвитку національної економіки в цілому та її регіональних складових передбачає безперервну конвертацію сучасних досягнень науки і техніки в новітні технології, конкурентоспроможні товари і послуги. А. Ключев зазначив, що для переходу на таку модель необхідно забезпечити визнання провідної ролі науково-технічної та освітньої сфер у суспільному розвитку, розроблення і реалізацію заходів з концентрації національних ресурсів та зусиль на пріоритетних напрямках науково-технічного і господарського розвитку в умовах відкритої ринкової економіки [2].

Сучасний стан інноваційної активності вітчизняних підприємств свідчить про те, що здійснення переходу України до інноваційної моделі розвитку національної економіки є дуже складним процесом. Це пов'язано з низькими темпами впровадження інновацій у діяльність сучасних українських підприємств. Так, наприклад, у 2010 р. питома вага підприємств, що впроваджували інновації, складала 10,7 %, а у 2009 р. – 10,8 %. Якщо у 1 півріччі 2009 р. витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт склали 3 391 млн грн, то у 1 півріччі 2010 р. вони знизилися на 43 млн грн. Отже, спостерігається погіршення інноваційної активності підприємств в Україні. Більшістю експертів-науковців стан інноваційної діяльності в Україні визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у країнах, для яких інноваційний розвиток є пріоритетним завданням економічної стратегії. У той час, коли інноваційну діяльність в Україні здійснювало лише майже кожне десяте підприємство (10,8 %), у розвинутих країнах частка інноваційно активних підприємств становить 70 % [3].

Для подолання кризового стану інноваційної діяльності в Україні підприємства повинні активізувати свій інноваційний потенціал: розробляти такі інноваційні проекти, які будуть приваблювати інвесторів; нововведення та інноваційні продукти мають бути конкурентоспроможними, високоякісними та екологічно чистими; виробництво майбутнього продукту повинно бути наукоємним, матеріаломістким та мати мінімальний вплив на навколишнє природне середовище. Деякі автори [4] пропонують створювати інноваційні кластери, які дозволять на сучасному етапі підвищити ефективність діяльності підприємств.

Отже, активізація інноваційної діяльності підприємств забезпечить сприятливий інноваційний клімат у країні, і, як наслідок, підвищить експортний потенціал держави, здійснить оновлення виробництва, допоможе виробляти конкурентну високоякісну продукцію.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Ковтун О. Створення інноваційної інфраструктури як елементу державного регулювання процесу модернізації промислових підприємств в Україні / О. Ковтун // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 24. – С. 80–84. 2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. 3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Шумская А. Н. Региональное развитие инновационной активности промышленных предприятий Харьковской области / А. Н. Шумская // Бизнес Информ. – 2010. – № 10. – С. 71–74.

УДК 330.342:167

Золотухіна Я. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено проблеми діяльності акціонерних товариств у нових умовах, а також розглянуто труднощі трансформації їх організаційно-правових форм. Проаналізовано шляхи подолання цих проблем.

Аннотация. Определены проблемы деятельности акционерных обществ в новых условиях, а также рассмотрены трудности трансформации их организационно-правовых форм. Проанализированы пути решения этих проблем.

© Золотухіна Я. І., 2011

101

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Annotation. The problems of activity of joint-stock companies in new terms are certified, and also difficulties of transformation of their legal forms are considered. The ways of decision of these problems are analyzed.

Ключові слова: публічні і приватні акціонерні товариства, трансформація організаційно-правових форм акціонерних товариств.

В умовах ринкової економіки Україна відвела значну роль акціонерним товариствам. Це пов'язано з тим, що в акціонерних товариствах (АТ) зосереджено понад 60 % промислово-виробничого потенціалу України, а виробіток ними складає 75 % валового внутрішнього продукту країни. Сучасними проблемами для функціонування АТ є аспекти переходу від попередніх організаційно-правових форм (відкриті і закриті) до нових (публічні і приватні). Це обґрунтовує доцільність розгляду питання трансформації організаційно-правових форм акціонерних підприємств в Україні.

На сучасному етапі господарська діяльність підприємств вимагає від підприємств пошуку нових форм і методів роботи на вітчизняному і зарубіжному ринках. Однак подібна діяльність повинна спиратися не тільки на ініціативу та інтуїцію підприємця у сфері укладення договорів, контрактів, але й на правову базу. Підприємництво об'єктивно вимагає докорінної зміни сформованих стереотипів, понять, що відповідають ринковим відносинам.

Акціонерні товариства є не тільки економічними суб'єктами: вони суттєво впливають на життя суспільства і на державну політику. Проблеми функціонування акціонерних товариств розглядала значна кількість авторів. Найбільш відомі серед них К. Маркс і Ф. Енгельс. Вони у своїх працях стверджували: "Головна причина, чому акціонерним товариствам приділяється багато уваги – необхідність централізації капіталу. Світу необхідні акціонерні товариства, оскільки централізація за рахунок них проходить значно швидше" [1].

Правові основи функціонування АТ визначають Закон України "Про акціонерні товариства", Закон України "Про господарські товариства" [2] та інші нормативні акти. Згідно із Законом України "Про акціонерні товариства", приватне АТ – це акціонерне товариство, яке здійснює лише приватне розміщення акцій серед визначеного кола осіб, а публічне АТ – це акціонерне товариство, акції якого можуть розповсюджуватися на фондовій біржі.

На даний момент проблема трансформації організаційно-правової форми АТ є найбільш важливою, оскільки згідно із Законом України "Про акціонерні товариства" АТ, що створені до цього Закону, повинні змінити свою організаційно-правову форму до 30.04.2011 р., а це призведе до суттєвих витрат.

Головною причиною, через яку фінансові установи сьогодні активно змінюють свій статус, – це необхідність докапіталізації. Згідно із Законом України "Про акціонерні товариства", без реорганізації фінансові установи не можуть збільшити уставний капітал, оскільки зобов'язані витримувати нормативи [2].

Діяльність акціонерного товариства щодо вищезазначеного Закону вимагає здійснення таких дій: 1) внести зміни до статуту товариства, які у тому числі передбачають зміну найменування акціонерного товариства з відкритого та закритого акціонерного товариства на публічне акціонерне товариство, або з відкритого або закритого акціонерного товариства на приватне акціонерне товариство за умови, що кількість акціонерів на дату внесення таких змін не перевищує 100 осіб, а також виконання всіх інших вимог Закону України "Про акціонерні товариства" у статуті товариства; 2) приведення внутрішніх документів відповідно до вимог Закону України "Про акціонерні товариства" та статутом товариства [2].

З вищевказаного можна зробити висновок, що нововведення у Законі України "Про акціонерні товариства" тільки ускладнюють трансформацію організаційно-правової форми товариств. Ці нововведення повинні бути гнучкими, оскільки економіка України досить часто змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

Акціонерні товариства, які не зможуть відповідати нормам вищевказаного Закону, мають можливість продовжити свою діяльність, провівши реорганізацію. Реорганізація передбачає виникнення на основі діючого підприємства одного або більше нових підприємств як суб'єктів права. У разі реорганізації підприємства усі його права та обов'язки переходять до правонаступника (правонаступників). Господарським кодексом України [2] передбачено 5 правових способів припинення діяльності шляхом реорганізації підприємства: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення. Виходячи з норм чинного законодавства та характеристики різних організаційно-правових форм господарювання, АТ може бути перетворено у господарське товариство (товариство з обмеженою чи додатковою відповідальністю), виробничий кооператив та приватне підприємство [3].

Таким чином, виділено ключові аспекти діяльності акціонерних товариств у нових умовах, які зумовлені прийняттям Закону України "Про акціонерні товариства". Обґрунтовані можливі напрями реорганізації акціонерних товариств згідно з новими законодавчими вимогами. Це дозволить керівництву акціонерних товариств полегшити процес трансформації своєї організаційно-правової форми.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Маркс К. Капитал. Т. 23 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Прогресс, 1975. – 642 с. 2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 3. Круш В. Організаційно-правові аспекти діяльності акціонерних товариств в Україні [Електронний ресурс] / Круш В. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ"

Анотація. Проведено аналіз теоретичного обґрунтування підходів до визначення поняття "конкурентоспроможність продукції", а також визначено їх особливості.

Аннотация. Проведен анализ теоретического обоснования подходов к определению понятия "конкурентоспособность продукции", а также определены их особенности.

Annotation. The theoretical approaches to the definition of the category "competitiveness product" are analyzed, and also its features are certified.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність продукції, ринок.

Конкуренція є однією з основних характеристик ринку, яка значно впливає на господарську діяльність підприємства. Зіткнення інтересів товаровиробників у боротьбі за отримання прибутку – природний процес у конкурентному середовищі. Конкурувати можуть товари, підприємства, країни, однак основою конкурентних переваг будь-якого суб'єкта ринку є конкурентоспроможність його товарів. Це обумовлює необхідність дослідження теоретичних підходів вчених-економістів щодо трактування поняття "конкурентоспроможність продукції".

Мета роботи – це теоретичне обґрунтування підходів вчених-економістів щодо трактування поняття "конкурентоспроможність продукції", а також виявлення їх особливостей.

Аналіз економічної літератури дозволяє зробити висновки, що визначенню поняття "конкурентоспроможність продукції" присвячено значна кількість праць зарубіжних і вітчизняних учених [1 – 7]. Поряд з цим недостатньо уваги приділено аналізу особливостей теоретичних підходів вчених-економістів до трактування поняття "конкурентоспроможність продукції". У таблиці представлені деякі з цих підходів.

Таблиця

Теоретичні підходи щодо трактування
поняття "конкурентоспроможність продукції"

Автор, літературні джерела	Визначення поняття
М. Портер [1]	Здатність товарів відповідати вимогам конкурентного ринку, запитам покупців порівняно з іншими аналогічними товарами, представленими на ринку. Вона визначається, з одного боку, якістю товару, його технічним рівнем, споживчими властивостями а, з іншого боку, – цінами пропозиції, встановленими продавцями товарів
Л. Качаліна [2]	Властивість об'єкта, яка характеризує ступінь відповідальності техніко-функціональних, економічних, організаційних та інших характеристик об'єкта вимогам споживачів, визначає частку ринку, що належить даному об'єкту, і перешкоджає перерозподілу цього ринку на користь інших об'єктів
І. Ліфіц [3]	Властивість продукції відповідати вимогам даного ринку в даний час
В. Немцов, Л. Довгань [4]	Здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку
Л. Піддубна [5]	Потенціальна або реалізована здатність економічного суб'єкта до функціонування у релевантному зовнішньому середовищі, яка ґрунтується на конкурентних перевагах і відображає його позицію відносно конкурентів
Р. Фатхутдинов [6]	Властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку
А. Юданов [7]	Ступінь привабливості даного продукту для споживача, який здійснює реальну купівлю



Виходячи з вищенаведених підходів авторів щодо трактування поняття "конкурентоспроможність продукції" можна простежити такі їх розбіжності: 1) масштаб розгляду конкурентоспроможності (рівень підприємства, рівень регіону, рівень держави, міжнародний рівень); 2) заміна одного поняття іншим (здатність, властивість тощо) та ін.

Аналіз цих визначень дозволяє виділити низку важливих для інтерпретації поняття "конкурентоспроможність продукції" моментів [1 – 7]. По-перше, конкурентоспроможність продукції (КСП) – це міра її привабливості для споживача. По-друге, привабливість продукції визначається ступенем задоволення сукупності різнопланових, іноді суперечливих вимог. По-третє, склад пропонованих вимог, їх пріоритетність залежить як від виду продукції, так і типу її споживача. По-четверте, КСП як економічна категорія розглядається стосовно конкретного ринку і конкретного аналога. По-п'яте, КСП притаманний динамічний характер, тобто її необхідно розглядати лише стосовно до конкретного моменту часу з урахуванням змін у часі ринкової кон'юнктури.

Таким чином, відсутній єдиний підхід щодо трактування поняття "конкурентоспроможність продукції". Це пов'язано з тим, що визначення цього поняття залежить від того, якого об'єкта (продукція, послуги та ін.) чи суб'єкта (підприємство, організація, установа) воно стосується.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Портер М. Конкуренция / М. Портер ; пер. с англ. – К. : ИД "Вильямс", 2003. – 496 с. 2. Качалина Л. Н. Конкурентоспособный менеджмент / Л. Н. Качалина. – М. : Эксмо, 2006. – 464 с. 3. Лифиц И. М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг / И. М. Лифиц. – 4-е изд. – М. : Юрайт-М, 2008. – 395 с. 4. Немцов В. Д. Стратегический менеджмент / В. Д. Немцов, Л. Е. Довгань. – К. : КНЕУ, 2002. – 560 с. 5. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління : монографія / Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 368 с. 6. Фатхутдинов Р. А. Стратегическая конкурентоспособность : учебник / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Экономика, 2005. – 504 с. 7. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика : учебное пособие / А. Ю. Юданов – М. : ГНОМ и Д, 2006. – 355 с.

Біляєва В. Ю.

УДК 005:336.77

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Анотація. Розглянуто сутність, завдання та переваги ризик-менеджменту кредитної діяльності. Досліджено процес управління кредитним ризиком. Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності ризик-менеджменту в комерційних банках.

Аннотация. Рассмотрены сущность, задания и преимущества риск-менеджмента кредитной деятельности. Изучен процесс управления кредитным риском. Предложено рекомендации для повышения эффективности риск менеджмента в коммерческих банках.

Annotation. The nature, objectives and advantages of the risk of the credit activity are considered. The process of the risk management is studied. The recommendations for the increase of it's efficiency are offered.

Ключові слова: ризик-менеджмент, завдання ризик-менеджменту, переваги ризик-менеджменту, етапи ризик-менеджменту.

На сьогоднішній день в умовах стабілізації вітчизняної банківської системи, спрямованої на подолання наслідків негативного впливу світової фінансової кризи, відзначається факт упровадження новітніх технологій у сферу банківського обслуговування, розширення спектра банківських послуг та підвищення їх якості. Тому актуальним є дослідження питань, пов'язаних із підвищенням ефективності у сфері управління діяльністю комерційних банків. Однією із основних проблем, яка потребує негайного вирішення, є підвищення рівня надійності та стійкості банківської системи України. Причиною цього є високий рівень ризикованості кредитних операцій, які є пріоритетними у портфелі банку. Одним із найефективніших інструментів подолання зазначеної проблеми є використання обґрунтованого ризик-менеджменту, який дає можливість не тільки виявляти, оцінювати та запобігати можливі загрози, а й управляти ними з метою досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю.

Теоретичні та практичні аспекти даної проблеми досліджувались у працях багатьох учених, зокрема О. Лаврушина [1], П. Ковальова [2], Л. Кльоби [3] та інших. Незважаючи на це, розробка рекомендації щодо використання кредитного ризик-менеджменту на практиці є актуальною та потребує подальшого дослідження.

З огляду на це, метою даної статті є обґрунтування необхідності упровадження ефективного ризик-менеджменту у сферу кредитної діяльності банків України. Досягнення цієї мети зумовило постановку та вирішення таких завдань: вивчення сутності та процесу управління кредитним ризиком; розробка рекомендацій щодо підвищення його ефективності у комерційних банках.

© Біляєва В. Ю., 2011

В умовах відновлення ринкових позицій перед банківською установою постає ряд стратегічних цілей, у тому числі і у сфері управління ризиками. Провідну роль у процесі їх досягнення відіграє ефективний ризик-менеджмент кредитної сфери. Згідно з визначенням Національного банку України ризик-менеджмент – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їхній моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також ураховує взаємозв'язки між різними категоріями ризиків [4].

Переваги ризик-менеджменту полягають в тому, що він є основою підвищення ефективності стратегічного планування кредитної діяльності, дає змогу уникати вартісних ризиків та можливість оптимально використовувати ресурси, є запорукою підвищення ліквідності банку і сприяє зростанню його кредитного рейтингу [3; 5].

З метою виявлення рівня ефективності кредитного ризик-менеджменту в Україні був проаналізований кредитний рейтинг та рейтинг фінансових результатів банківських установ України. Згідно з даними Міністерства фінансів України найвищий рівень кредитної активності на кінець 2010 р. зафіксовано серед наступних банківських установ [5]: Райффайзен Банк Аваль (19 429 млн грн), Укрсоцбанк (17 723 млн грн.), "Надра" (12 654 млн грн), ОTR Bank (10 341 млн грн), Сведбанк (5 611 млн грн). Згідно з рейтингом банків за розміром їх капіталу та фінансовим результатом прибутковими є наступні банки: ОTR Bank (574,81 млн грн), Сведбанк (63,64 млн грн). Райффайзен Банк Аваль (30,50 млн грн), Укрсоцбанк (28,89 млн грн). Таким чином, можна зробити висновок, що індикаторами рівня ефективності кредитного ризик-менеджменту є рівень кредитної активності банку та його фінансовий результат.

Згідно з проведеним аналізом було виявлено, що рівень ефективності використання кредитного ризик-менеджменту в Україні низький. Тому на основі аналізу літературних джерел [1 – 3] пропонуємо такі рекомендації щодо підвищення його ефективності: створення незалежного підрозділу із ризик-менеджменту від підрозділів, що приймають ризик та реєструють факт його прийняття; впровадження таких підсистем ризик-менеджменту: організаційної, інформаційної, ціноутворюючої, аналітичної, дозвоільної, управлінської, моніторингової та підсистеми ризикового менеджменту з метою підвищення ефективності управління ризиками; розробка методологічної бази ризик-менеджменту з метою досягнення стратегічних цілей та завдань; розвиток інфраструктури, вирішення питання комплектування кадрів, матеріально-технічного та програмного забезпечення; аналіз сутності ризиків, який полягає у встановленні їх причин, проведенні ідентифікації та вимірюванні, впливу на діяльність організації та моніторингу.

Таким чином, можна зробити висновок, що ризик-менеджмент кредитної діяльності є основним напрямом банківського менеджменту, що вивчає ризик-фактори, які перешкоджають активній кредитній діяльності банківської установи, з метою їх попередження. Тому впровадження ефективного кредитного ризик-менеджменту дозволить досягти оптимального співвідношення між ризикованістю та дохідністю діяльності комерційного банку.

Наук. керівн. Гаєкалова Н. Л.

Література: 1. Лаврушин О. И. Банковский менеджмент : учебник / О. И. Лаврушин. – М. : КНОРУС, 2009. – 560 с. 2. Ковалев П. П. Риск-менеджмент банка: некоторые вопросы стратегии и организации / П. П. Ковалев // Деньги и кредит. – 2010. – № 4. – С. 60–62. 3. Кльоба Л. Ризик-менеджмент банківської інвестиційної діяльності / Л. Кльоба // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 44–47. 4. Постанова Національного банку України "Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України" від 02.08.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

УДК 336.012.23

Гелашвілі Г. Г.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто сутність аналізу фінансового стану, а також обґрунтовано доцільність його проведення на підприємствах в Україні.

Аннотация. Рассмотрено сущность анализа финансового состояния, а также обосновано целесообразность его проведения на предприятиях в Украине.

Annotation. The essence of analysis of the financial state is considered, and also the expedience of its conducting on enterprises in Ukraine is grounded.

Ключові слова: аналіз фінансового стану, методи фінансового аналізу, фінансова стабільність підприємства.

© Гелашвілі Г. Г., 2011

105

"Управління розвитком", №8(105) 2011



У сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися у складному динамічному зовнішньому середовищі, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансові можливості тощо. Нові умови господарювання вітчизняних підприємств потребують суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності. Тому особливо актуальним питанням є оцінка фінансового стану вітчизняних підприємств.

Метою роботи є обґрунтування доцільності проведення аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств.

В умовах кризи значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Фінансовий стан підприємства – це здатність, спроможність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченням фінансовими ресурсами, які необхідні для кращого функціонування підприємства, їх розміщення та ефективності використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, і також платоспроможністю.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання капіталу підприємства; визначення ефективності використання фінансових ресурсів, об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та ін.

Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами, як: прибутковість роботи підприємства; оптимальність розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів; раціональне розміщення основних і оборотних фондів; платоспроможність та ліквідність.

Фінансовий стан підприємства необхідно систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це дасть певну оцінку фінансової діяльності підприємства та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення. Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції, а також до невиконання плану прибутку [1].

Виділяють 4 основні прийоми фінансового аналізу [2]:

1) горизонтальний – визначення абсолютних і відносних змін величин різних статей балансу за певний період;

2) вертикальний – обчислення питомої ваги окремих статей у підсумку балансу, тобто визначення структури активів і пасивів на певну дату;

3) трендовий – зіставлення величин балансових статей за декілька років для виявлення тенденцій, що переважають у динаміці показників;

4) коефіцієнтний – вивчення рівнів і динаміки відносних показників фінансового стану. При аналізі фінансових коефіцієнтів їх значення зіставляють з базовими величинами, а також вивчають динаміку за звітний період і за декілька суміжних звітних періодів.

Якісна і достовірна оцінка фінансового стану підприємства може бути здійснена за умови існування стандартизованого та достовірного формування фінансової звітності об'єкта аналізу на державній та інших мовах, що б давало можливість аналізу фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності іноземним інвесторам.

Таким чином, проведення оцінки фінансового стану дозволить вітчизняним підприємствам забезпечити ритмічну та високоефективну господарську діяльність. Крім того, керівництво підприємств зможе раціонально формувати і розміщувати свої фінансові ресурси, а також забезпечить їм фінансову рівновагу та можливість приймати ефективні управлінські рішення.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Мицак О. В. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства у системі фінансового управління [Електронний ресурс] / О. В. Мицак. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltn/13_2-/207_Mysak_13_2.pdf. 2. Кизим Н. А. Финансовый анализ : учебное пособие / Н. А. Кизим, В. В. Иванченко. – 3-е изд., испр. и доп. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2005. – 248 с. 3. Фурдичко Л. С. Напрямки оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / Л. С. Фурдичко. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

Беженарь О. А.

УДК 005.418

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

АНТИКРИЗИСНАЯ ПОЛИТИКА ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Исследовано проблемы профилактики кризисов на предприятиях, рассмотрена антикризисная политика предприятия.

Анотація. Досліджено проблеми профілактики криз на підприємствах, розглянуто антикризову політику підприємства.

© Беженарь О. А., 2011

Annotation. The problems of prophylaxis of crises on enterprises are studied, the antirecessionary policy of an enterprise is considered.

Ключевые слова: кризис, управление кризисами, предупреждение кризисов, принципы предупреждения кризисов на предприятиях.

Актуальность рассматриваемых вопросов состоит в том, что развитие украинской экономики на современном этапе характеризуется неоднозначной и динамично меняющейся экономической средой, наличием сложных управленческих проблем. Многие предприятия испытывают трудности и находятся в кризисной ситуации, сформировавшейся под влиянием рыночной экономики переходного периода и кризиса мировой экономики.

Кризис – резкий крутой перелом в чем-либо, тяжелое переходное состояние; острое затруднение в чем-либо преимущественно с предметами потребления; тяжелое положение. Кризисы бывают разные: от медицинских и духовных до производственных и экономических, которые объединены общими проявлениями в виде абсолютного падения производства, роста безработицы, нарушения в денежно-кредитных и валютно-финансовых сферах [1, с. 2].

Исследованием данной проблемы занимались следующие ученые: Беляев А. А., Грязновая А. Г., Коротков Э. М., Крыжановский В. Г. и др.

Целью данной статьи является изучение принципов антикризисной политики предприятия для предотвращения кризисов и их негативного влияния на деятельность предприятия.

Кризисные ситуации, для преодоления которых не было принято соответствующих профилактических мер, могут привести к чрезмерному разбалансированию экономического организма предприятия с соответствующей неспособностью продолжения финансового обеспечения производственного процесса, что квалифицируется как банкротство предприятия [2, с. 3].

Причинами кризисного состояния украинских предприятий в основном являются нарушение традиционных хозяйственных связей; спад спроса; резкое, трудно прогнозируемое изменение экономической политики правительства; инфляция; разбалансированность рынка; политическая нестабильность, ужесточение налогообложения, удорожание кредита [3, с. 27].

Недостаточное антимонопольное регулирование, неразвитость законодательной базы по вопросам предпринимательства также могут способствовать наступлению экономического кризиса деятельности предприятия.

Низкие расходы государства на науку и технику в нашей стране ведут к технологическому застою, предприятия для производства товаров и услуг используют устаревшую технологию, неудовлетворительная патентная защита не стимулирует предпринимателей приобретать новейшие технологии. Все это снижает конкурентоспособность продукции и ведет предприятие к экономическому кризису [1, с. 7].

Антикризисное финансовое управление представляет собой систему принципов и методов разработки и реализации комплекса специальных управленческих решений, направленных на предупреждение и преодоление финансовых кризисов предприятия, а также минимизацию их негативных финансовых последствий.

Главной целью антикризисного финансового управления является восстановление финансового равновесия предприятия и минимизация размеров снижения его рыночной стоимости, вызываемых финансовыми кризисами.

Антикризисная политика предприятия должна строиться на основе определенных принципов. На основании анализа литературных источников [2 – 4] автором выделены следующие принципы антикризисной политики:

- принцип постоянной готовности реагирования;
- принцип превентивности действий;
- принцип срочности реагирования;
- принцип адекватности реагирования;
- исследование факторов, обусловивших возникновение финансового кризиса предприятия;
- принцип альтернативности действий;
- принцип адаптивности управления;
- принцип оптимальности внешней санации;
- контроль реализации программы вывода предприятия из финансового кризиса;
- разработка и реализация мероприятий по устранению последствий финансового кризиса;
- принцип эффективности.

Состояние всех составляющих предприятия должно находиться в постоянном кругозоре управленческой структуры предприятия, оно должно исследовать непрерывно влияние всевозможных факторов – как внешних, так и внутренних; должно внедрять постоянные инновации, модернизировать производство и обучать персонал, чтобы не допустить кризисную ситуацию на предприятии. Основным условием эффективного антикризисного развития предприятия является оптимизация производственных, технологических, управленческих мероприятий. Данная работа должна проводиться на постоянной научной основе, на базе антикризисного управления.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Багазеев И. В: Об эффекте "масштаба производства" при выводе предприятия из кризиса / И. В. Багазеев. – М., 2008. 2. Шаронова А. П. Антикризисное управление / А. П. Шаронова. – К., 2009. – 37 с. 3. Коротков Э. М. Предприятие. От А до Я / Э. М. Коротков. – Х. : Фактор, 2008. – 117 с. 4. Грязновая А. Г. Антикризисный менеджмент / А. Г. Грязновая // Бизнес. – 2007. – № 37. – 78 с.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Визначено економічну сутність інновацій та інноваційної діяльності. Розглянуто концепцію маркетингу інновацій як основу конкурентної стратегії підприємства.

Аннотация. Определена экономическая сущность инноваций и инновационной деятельности. Рассмотрена концепция маркетинга инноваций как основа конкурентной стратегии предприятия.

Annotation. The economic essence of innovation and innovation activity is considered. A concept of marketing innovation as the basis of competitive business strategy is studied.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність продукції, інноваційний маркетинг, цінова стратегія.

У сучасних умовах господарювання розвиток ринкових відносин надає підприємствам нові можливості впровадження інноваційної діяльності з акцентом на максимальне задоволення споживацьких уподобань. Проте характерною рисою вітчизняної економіки є розірваність інноваційного циклу, коли спостерігається організаційна неузгодженість між маркетинговими дослідженнями і безпосередньою комерціалізацією інновацій, що значно перешкоджає формуванню інноваційних моделей управління підприємствами, веде до необхідності оперативних коригувань їх діяльності або формування специфічних механізмів управління, які дозволяють прогнозувати майбутні інноваційні зміни.

Мета даного дослідження полягає у розкритті ролі і місця маркетингу інновацій у процесі виводу на ринок підприємствами інноваційної продукції.

Значний внесок у розробку теорії інновацій, їх впливу на розробку маркетингової стратегії внесли І. Ансофф, Баранчев В. П., Баркан Д. І., Виноградов О. А., Гончарова Н. П., Ільїнкова С. Д., Ілляшенко С. М., Каракай Ю. В., Кардаш В. Я., Ф. Котлер, Куденко Н. В., Курочкин К. С., Ж. Ламбен, Молчанов Н. Н., Павленко А. Ф., Панченко Є. Г., Панжар А. І., Перерва П. Г., Редзюк Є. В., Уткін Е. О. та інші вчені. Але нерозв'язаність багатьох теоретичних і практичних питань маркетингу інновацій на підприємствах України зумовили вибір теми даного дослідження.

Закон України "Про інноваційну діяльність" визначає інновації як новостворені та вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери; а інноваційну діяльність – як діяльність, що спрямована на вирішення і комерціалізацію результатів наукових розробок та досліджень і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг [1].

Конкурентоспроможність продукції – це здатність продукції бути привабливішою для покупця порівняно з іншими виробами аналогічного виду й призначення, завдяки кращій відповідності її якісних і вартісних характеристик вимогам ринку й споживчим оцінкам.

Інноваційний маркетинг у сучасному розумінні являє собою єдність стратегій, філософії бізнесу, функцій і процедур управління компанією. В індустріально розвинутих країнах маркетингова концепція розвитку фірми займає почесне місце вже протягом десятиліть [2].

Концепція маркетингу інновацій є основою дослідження ринку і пошуків конкурентної стратегії підприємства. Комплекс інноваційного маркетингу включає розробку інноваційної стратегії, аналіз ринку й оперативний маркетинг. Основна мета стратегічного інноваційного маркетингу полягає в розробці стратегії проникнення нововведення на ринок.

На етапі оперативного маркетингу розробляються конкретні форми реалізації обраної інноваційної стратегії. Оперативний маркетинг націлений на максимізацію прибутку й обсягу продажів, підтримки репутації фірми, розширення частки ринку.

В інноваційному маркетингу, як правило, застосовуються такі види цінових стратегій:

стратегія "зняття вершків", застосовується при впровадженні нового товару на ринок, коли на товар установлюються досить високі ціни. Цей метод працює у випадку відсутності конкурентів у фірми і відсутності інформації про товар у споживачів, а також необхідності швидкого одержання прибутку;

стратегія проникнення на ринок, коли на новий товар встановлюються відносно низькі ціни – у випадку наявності великого числа конкурентів;

стратегія престижних цін, застосовується для представлення нових товарів з позиції якості і престижу, припускаючи, що для споживачів висока ціна означає і високу якість продукції. Ця стратегія, як правило, використовується вже досить відомими компаніями;

стратегія, заснована на думці споживачів, при якій ціна встановлюється на такому ж рівні, який споживач готовий заплатити за товар.

Стратегія продажів нових товарів повинна визначити найкращу комбінацію роботи з кінцевими споживачами, роздрібною торгівлею, торговими агентами й оптовиками [3].

Дослідивши роль інноваційного маркетингу у підвищенні конкурентоспроможності підприємства можна сказати, що здійснення інноваційної діяльності виражається, з одного боку, у прогресивних продуктах і виробничих процесах, а з іншого – у нових ідеях ринку і маркетингу.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 2. Колодинський С. Інноваційний потенціал економічного розвитку регіону / С. Колодинський // Економіст. – 2008. – № 11. – С. 30–33. 3. Буркинський Б. В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону / Б. В. Буркинський, Є. В. Лазарева. – Одеса : ПІРЕЕД НАН України, 2007. – 140 с.

УДК 005:502/504

Книш Ю. О.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Уточнено визначення поняття "екологічний менеджмент". Досліджено сукупність спонукальних стимулів упровадження системи екологічного менеджменту в Україні і за кордоном. Обґрунтовано доцільність упровадження екоменеджменту на сучасних підприємствах.

Аннотация. Уточнено определение понятия "экологический менеджмент". Исследовано совокупность побудительных стимулов внедрения системы экологического менеджмента в Украине и за рубежом. Обосновано целесообразность внедрения экоменеджмента на современных предприятиях.

Annotation. The definition of the term "environmental management" is specified. A set of incentives inducement implementation of environmental management in Ukraine and abroad is studied. The expediency of the introduction of environmental management in modern enterprises is grounded.

Ключові слова: екологічний менеджмент, підприємство, екологічні проблеми, екологічна політика.

Серед сучасних глобальних світових проблем людства екологічні проблеми посідають одне із найголовніших місць. У той час, коли глобальна екологічна криза досягла загрозливого рівня, пошук шляхів її нейтралізації є необхідним. У зв'язку з розв'язанням проблем екологічного характеру виникла необхідність звернутися до розробки систем екологічного менеджменту, що зумовило актуальність дослідження.

Метою роботи є обґрунтування значущості екологічного менеджменту як невід'ємної складової сучасного менеджменту підприємства. З огляду на мету дослідження було вирішено такі завдання: уточнено визначення поняття "екологічний менеджмент", досліджено сукупність спонукальних стимулів упровадження системи екологічного менеджменту в Україні і за кордоном, обґрунтовано доцільність упровадження екоменеджменту на сучасних підприємствах.

Узагальнюючи погляди вчених Федулової Л. І. [1], Дяченко Н. М. [2], Семенова В. Ф. [3], Мартиненко В. О. [4], Потай О. А. [5], поняття "екологічний менеджмент" можна визначити як ініціативну й результативну діяльність економічних суб'єктів, спрямовану на досягнення їхніх власних екологічних цілей, проектів та програм, розроблених на основі принципів коефективності й екосправедливості.

Екологічний менеджмент здійснюється виключно економічними суб'єктами. Тому основою складовою екологічного менеджменту є окреме підприємство, яке виступає головним суб'єктом економічних відносин і найбільшим забруднювачем природного навколишнього середовища [2].

У процесі екологізації виробництва важливу роль відіграє становлення мотиваційних інструментів. У даний час можна стверджувати, що сукупність спонукальних стимулів упровадження системи екологічного менеджменту та аудиту в Україні і за кордоном значно відрізняються. Для Заходу – це усвідомлене бажання підвищити свій імідж і увійти в кількість лідерів на ринку, що дає додаткові шанси одержати гарантію банку на кредит (позичку); в Україні – прагнення підприємства одержати в законодавчому порядку систему пільг (в оподатковуванні, кредитуванні, інвестуванні, соціальних програмах) [3].



Це пояснюється нерозробленістю теоретико-методичних аспектів адаптації міжнародних стандартів у галузі екоменеджменту до реальних умов в Україні; недостатнім рівнем розвитку екологічної самосвідомості та екологічної культури.

Однією із головних рис системи екологічного менеджменту є те, що вона впроваджується на добровільних засадах, за ініціативою самого суб'єкта господарювання. Упровадження екологічного менеджменту на підприємстві можна вважати економічно корисним і доцільним завдяки таким факторам: економія виробничих витрат і ресурсів; покращення якості продукції; покращення відносин із органами державної влади; розширення ринків збуту продукції і приваблення нових споживачів; вихід на новий рівень технологічного розвитку та інновацій [4].

Щодо перспектив розвитку екологічного менеджменту в Україні можна констатувати, що на даному етапі уже створені деякі законодавчі й організаційно-правові передумови його впровадження. Наразі ведеться робота з боку Мінекології та природних ресурсів щодо внесення доповнень у природоохоронне законодавство, яке враховує вимоги міжнародних стандартів у галузі довкілля [5].

Можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку суспільства використання підходів екоменеджменту є дуже важливим, оскільки він може забезпечити більш ефективне використання ресурсів, підвищити ефективність виробництва, привабити нових споживачів та зміцнити репутацію, і як наслідок, розширити ринок збуту. Тому у кожного підприємства рано чи пізно з'явиться необхідність екологічної модернізації.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Федулова Л. І. Менеджмент організацій : підручник / за заг. ред. Л. І. Федулової [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com.ua>. 2. Дяченко Н. М. Тенденції розвитку екологічного менеджменту підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Н. М. Дяченко. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>. 3. Семенов В. Ф. Екологічний менеджмент : навч. посібн. [Електронний ресурс] / В. Ф. Семенов, О. Л. Михайлюк, Т. П. Галушкіна та ін. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com.ua>. 4. Мартиненко В. О. Екологічний менеджмент як новий ефективний метод управління виробництвом [Електронний ресурс] / В. О. Мартиненко. – Режим доступу : <http://www.kbucara.kharkov.ua>. 5. Потаї О. А. Концептуальні засади екологічного менеджменту підприємства / О. А. Потаї // Регіональна економіка. – 2008. – № 1. – С. 226–235.

Ковтун А. В.

УДК 331.101: 630

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Обґрунтовано напрями підвищення продуктивності праці. Одним з таких напрямів виділено мотивацію праці персоналу на підприємстві.

Анотация. Обосновано направления повышения производительности труда. Одним из таких направлений выделена мотивация труда персонала на предприятии.

Annotation. The directions of increase the labour productivity are grounded. One of such directions – motivation of labour of personnel on an enterprise – is selected.

Ключові слова: праця, продуктивність праці, фактори впливу на продуктивність праці, мотивація праці персоналу.

Однією з ключових функцій в умовах функціонування вітчизняних підприємств є раціональне використання трудових ресурсів на всіх рівнях національної економіки, що сприятиме виготовленню конкурентоспроможної продукції, поліпшенню економічної діяльності і зростанню прибутків працівників. Реалізація цих завдань є неможливою без підвищення продуктивності й ефективності праці. Це обґрунтовує актуальність визначення напрямів підвищення продуктивності праці на підприємстві та мотивації праці персоналу.

Метою роботи є обґрунтування напрямів підвищення продуктивності праці на підприємстві.

Ключовими проблемами економіки України: є низька продуктивність праці (ПП), неефективне використання усіх видів ресурсів, український техніко-технологічний рівень виробництва, неконкурентоспроможність основних видів вітчизняної продукції, низька якість життя населення. Активізація людської праці, як свідчить історія людства, є головною умовою досягнення позитивних зрушень у добробуті насе-

© Ковтун А. В., 2011

лення і господарчому розвитку країни. Без зростання продуктивності людської праці є неможливим забезпечення конкурентних переваг країни, її сталий економічний розвиток в умовах всеохоплюючої глобалізації [1].

Продуктивність праці є одним з найважливіших економічних показників, який дає можливість визначити результативність трудової діяльності окремого працівника та трудового колективу підприємства у цілому. Це – результативність, ефективність праці у процесі виробництва, що визначається кількістю продукції, виробленої за одиницю робочого часу, або витратами праці на одиницю продукції [2]. Підвищення ПП є головним чинником приросту обсягу продукції, тому її планування займає центральне місце в системі управління на підприємствах. Пошук і аналіз резервів підвищення ПП ґрунтується на порівнянні інформації, одержаної під час вимірювання й оцінки досягнутого рівня ПП на підприємстві загалом і за окремими видами праці, зокрема за наявною інформацією про максимально можливий рівень продуктивності ПП на аналогічних роботах. Для пошуку резервів підвищення ПП необхідно заохочувати висококваліфікованих представників різних спеціальностей, що володіють фундаментальністю і широтою поглядів та вміють бачити перспективу [3].

Серед факторів зростання ПП вчені-економісти виділяють 5 основних груп: фактори прискорення (наприклад, автоматизація), економічні фактори (наприклад, поліпшення організації праці), природні фактори (наприклад, зміна глибини розробки корисних копалин), соціальні фактори (наприклад, покращення умов праці), структурних зрушень (наприклад, зміна частки продукції різної трудомісткості). Особливо можна виділити мотивацію праці як один із основних факторів, що визначає ефективність ПП. Мотивація – це спонукання персоналу для досягнення поставлених цілей підприємства. Виділяють 2 види мотивації: зовнішню і внутрішню. Внутрішня пов'язана з інтересом до своєї роботи, можливістю самореалізації та розвитку власних вмінь та навиків. Зовнішня мотивація має 3 види: адміністративна (примусовість, виконання за наказом чи інструкцією); моральна (подяка керівництва, визнання досягнень у колективі); економічна – мотивація за результатом, статусом, рангом (оплата праці, бонуси, пільги, дивіденди) [4]. Найбільш ефективним є управління на підприємстві, яке одночасно впливає як на зовнішню, так і на внутрішню мотивацію праці персоналу. Для максимальної зацікавленості працівника у якісному виконанні своїх обов'язків його робота повинна: давати можливість самостійного прийняття рішень, можливість самореалізації працівника; забезпечувати відчуття власної необхідності у працівників; приводити до визначеного результату; приносити відповідну винагороду; забезпечувати внутрішнє задоволення; давати можливість використовувати різноманітні компетенції працівників; забезпечувати необхідні умови для формування дружньої атмосфери у трудовому колективі тощо.

Отже, продуктивність праці є найважливішим показником у діяльності підприємства, на який впливає низка факторів. Одним із основних факторів продуктивності праці слід виділяти мотивацію праці персоналу, грамотне управління якою дозволить підвищити результативність функціонування підприємства в цілому. Для сучасних підприємств нагальною необхідністю є забезпечення постійного моніторингу продуктивності праці. Це дозволить забезпечити об'єктивну оцінку продуктивності праці та адекватне відображення такої оцінки державною статистикою.

Наук. керієн. Шумська Г. М.

Література: 1. Економіка підприємства в схемах і таблицях : навчальний посібник / Т. М. Серікова, Є. П. Кожанова, В. І. Мельник, Г. М. Шумська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 295 с. 2. Семикіна М. В. Продуктивність праці: методологія вимірювання, передумови зростання [Електронний ресурс] / М. Семикіна. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2010_17/stat_17/70.pdf. 3. Ященко О. І. Резерви зростання продуктивності праці на промислових підприємствах [Електронний ресурс] / О. І. Ященко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_8/271_Jaszczenko_17_8.pdf. 4. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / Є. П. Качан, О. П. Дяків, В. М. Островерхов та ін. ; за ред. Є. П. Качана. – К. : Знання, 2008. – 407 с.

УДК 005.334.4

Ковзун Л. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ

Анотація. Досліджено сутність поняття банкрутства та його ознаки. Розглянуто ліквідацію як заключну процедуру у справі про банкрутство.

Аннотация. Исследованы сущность понятия банкротства и его признаки. Рассмотрена ликвидация как заключительная процедура в деле о банкротстве.

© Ковзун Л. І., 2011

III

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Annotation. The essence of the concept "bankruptcy" and its signs are investigated. The liquidation as final procedure in business about bankruptcy is considered.

Ключові слова: ліквідація, банкрутство, неплатоспроможність, санація, боржник.

В економіці України банкрутство підприємств є відносно новим явищем. Воно з'явилося внаслідок нестабільності економіки країни, частих змін у законодавстві та грошового дефіциту. За даних умов велика кількість підприємств стала неплатоспроможними, що призвело до їх банкрутства, а у подальшому – ще й до ліквідації. Банкрутство навіть однієї фірми впливає на макроекономічну рівновагу всієї економіки, тому дослідження даного явища є досить актуальним у наш час.

Аналіз наукових праць із зазначеної проблеми свідчить, що її висвітлено у дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: М. Білик, І. Бланка, К. Мастерса, Є. Мниха, П. Баренбойма, Е. Контрумена, О. Терещенка та ін.

Метою даного дослідження є узагальнення теоретичних положень щодо визначення поняття банкрутства підприємства та вивчення основних його ознак.

У літературі зустрічаються різні визначення поняття банкрутства. Найбільш точне і повне визначення даного терміна дав вчений О. Шеремет. На його думку, банкрутством вважається установа у судовому порядку фінансова неспроможність боржника здійснювати платежі за своїми зобов'язаннями [1].

Усі фактори, які є передумовою банкрутства, поділяють на зовнішні та внутрішні, залежно від їхнього відношення до підприємства. Зовнішні фактори – це фактори, на які підприємство не може впливати або цей вплив дуже слабкий, до них відносять такі:

- науково-технічний прогрес;
- банкрутство боржників;
- посилення міжнародної конкуренції;
- економічні, політичні і демографічні фактори [2].

Внутрішні – це фактори, які безпосередньо залежать від організації роботи на самому підприємстві. Вони включають в себе:

- неефективність фінансових вкладень;
- дефіцит власних оборотних коштів;
- відсутність договірної дисципліни та інші.

Згідно з ст. 1 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" справа про банкрутство може бути відкрита за наявності таких ознак:

- наявність непогашених, визнаних судом, грошових вимог кредиторів;
- перевищення зобов'язань боржника над його майном (пасивів над активами);
- незадовільний результат застосування заходів з фінансового оздоровлення;
- боржник припинив свою діяльність та його місцезнаходження встановити неможливо [3].

Лише за наявності всіх вищеперахованих ознак суд може визнати боржника банкрутом.

Ліквідація – це наслідок визнання боржника банкрутом. Вона є заключною процедурою у справі про банкрутство. У сучасній літературі зустрічається багато різних визначень поняття ліквідації. Найбільш чітке визначення даного поняття знаходиться у Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Отже, ліквідація – це припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного господарським судом банкрутом, з метою здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна [3]. Здійснити дану процедуру можливо лише одним шляхом – через мирову угоду. Також існує можливість трансформації ліквідації в санацію. Санація – це оздоровлення фінансового стану підприємства через реалізацію системи заходів для попередження його краху чи підвищення конкурентоспроможності. Процедура санації більш ефективна, ніж мирова угода, у частині фінансового оздоровлення, тому що зберігаються традиційні механізми неспроможності. У свою чергу процедура ліквідації менш ефективна, ніж процедура санації, бо при здійсненні майнових активів боржника позикодавці одержують у п'ять – десять разів менше їх балансової вартості.

Таким чином, у результаті дослідження можна зробити висновок, що у наш час існує багато різних шляхів запобігання банкрутству. Податковим законодавством та законодавством про банкрутство передбачено ряд запобіжних заходів, спрямованих на захист платоспроможності бюджетних боржників. На даному етапі розвитку суспільства податкові органи вимушені охороняти одночасно інтереси держави та суб'єктів господарювання, тому що лише їх спільна діяльність може викликати поступове відродження економіки держави і її подальший розвиток.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Мержа Н. В. Аналіз ймовірності банкрутства підприємств в економіці України / Н. В. Мержа // Фінанси та кредит. Податки. – 2005. – № 9. – С. 65–69. 2. Рябцева Я. Г. Поняття та ознаки банкрутства / Я. Г. Рябцева // Вісник господарського судочинства. – 2002. – № 4. – С. 213–217. 3. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2343-12>.

УПРАВЛІННЯ ОПОДАТКУВАННЯМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан податкової системи в Україні. Розглянуто систему заходів щодо оптимізації управління оподаткуванням підприємницького сектору.

Аннотация. Проанализировано современное состояние налоговой системы в Украине. Рассмотрено систему мероприятий по оптимизации управления налогообложения предпринимательского сектора.

Annotation. The current state of tax system in Ukraine is analyzed. The system of measures to optimize the tax administration of the business sector is considered.

Ключові слова: підприємство, підприємницький сектор, податкова система, управління оподаткуванням, податкове законодавство.

Податки є невід'ємним важелем управління економічної системи України, який забезпечує формування державного та місцевого бюджетів, наповнення централізованих фондів. У їх суті закладено значні засоби впливу на здійснення стабільного економічного зростання держави, підвищення рівня життя населення, а також стимулювання підприємницької діяльності. Податкова система України функціонує не досить ефективно, тому це явище сильно впливає на підприємницький сектор економіки та загальмовує його подальший розвиток.

Цій проблемі було присвячено багато наукових робіт іноземних та вітчизняних вчених: Василюк О. Д., Вишневецького В. П., Давискиби К. В., Дадалко В. А., Іванова Ю. Б., Кириленка О. П., Квасовського О. Р., Крисоватого А. І., Кошука Т. В., Литвиненка Є. О., Мельника В. М., Соколовської А. М., Тищенко О. М., Черника Д. Г., Чекіної В. Д. та ін. Проте вона залишилась не вивченою в повній мірі, а саме: у більшості робіт мало уваги приділяється саме управлінню оподаткуванням підприємницького сектору, а також запровадженню нової якісної системи контролю, яка повинна стимулювати діяльність підприємств [1].

Метою даного дослідження є аналіз сутності управління оподаткуванням підприємницького сектору України та засобів його регулювання.

У сучасний період в Україні податкова система підприємств розглядається тільки як джерело поповнення бюджету, не оцінюється ефективність надання податкових пільг, не проводиться аналіз державних доходів і витрат. При розробці ставки податків не береться до уваги їх взаємозв'язок з іншими платежами до бюджету, як це робиться у розвинутих країнах світу. Це призводить до зниження ефективності податкової функції і уповільнення економічного зростання, інноваційних та інвестиційних процесів на вітчизняних підприємствах.

Система фінансового контролю у розвинутих країнах світу для стимулювання податкового регулювання підприємства діє на таких принципах: об'єктивність, незалежність, чесність, конфіденційність, професійна компетенція, дотримання технічних стандартів, дотримання законності, збереження цілісності системи управління [2].

На жаль, цих принципів не дотримуються в Україні на належному рівні. Це призводить до приховування підприємствами своїх прибутків з метою уникнення відбору значної частини власних коштів. Тому за навмисне ухилення від сплати податків державі доводиться застосовувати заходи для припинення і недопущення таких порушень у майбутньому: штрафи, пені, фінансові санкції, залучення до кримінальної відповідальності та ін. [3].

На підставі вищевказаного можна поставити такі завдання оптимізації управління оподаткування підприємницького сектору:

- розробити окрему систему оподаткування для розвитку малих та середніх підприємств через зниження податкової ставки;

- оптимізувати оподаткування в Україні для створення сприятливих умов для розвитку підприємницького сектору як одного з головних секторів економіки країни;

- упровадити перспективні податкові засоби для активізації інвестиційних та інноваційних процесів підприємств;

- посилити перевірку звітування сплати податків підприємствами;

- розробити програму для підвищення кваліфікації співробітників з питання управління та ведення оподаткування підприємницької діяльності;

- налагодити систему відношень між платником та податковими органами;

- провести наукові дослідження з удосконалення чинного податкового законодавства.



Таким чином, у результаті дослідження було проаналізовано сучасний стан податкової системи України, виявлено проблеми в організації оподаткування, що гальмують розвиток підприємницького сектору та запропоновано систему заходів щодо оптимізації управління оподаткуванням малих та середніх підприємств в Україні.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Примостка Л. О. Управління оподаткуванням на рівні суб'єкта підприємництва / Ю. М. Воробйов, Л. О. Примостка // *Економіка и управление*. – 2009. – № 4 – С. 65–70. 2. Мищенко С. Г. Концепція стимулюючого податкового контролю підприємств / С. Г. Мищенко, А. Е. Денисова // *Моделі управління в ринковій економіці*. – 2009. – № 12 – С. 48–56. 3. Сушкова Е. Е. Теоретические основы налогового регулирования / Е. Е. Сушкова // *Економіка и управление*. – 2009. – № 1. – С. 94–98.

Стібель М. Г.

УДК 005.952.2.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

КАДРОВА ПОЛІТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ

Анотація. Розкрито поняття "кадрова політика". Розглянуто типи кадрової політики, розроблено стратегії планування кадрової політики на базі існуючих.

Аннотация. Раскрыто понятие "кадровая политика". Рассмотрены типы кадровой политики, разработаны стратегии планирования кадровой политики на базе существующих.

Annotation. The term "personnel policies" is studied. The types of personnel policies are considered, a strategy-planning policies on the basis of existing ones are worked out.

Ключові слова: кадрова політика, кадрова стратегія, відкрита та закрита кадрова політика.

Реалізація цілей та завдань управління персоналом здійснюється через кадрову політику. Кадрова політика – головний напрям у роботі з кадрами, набір основоположних принципів, які реалізуються кадровою службою підприємства. У цьому відношенні кадрова політика становить стратегічну лінію поведінки в роботі з персоналом [1, с. 77]. У нинішній час розробці кадрової політики організації приділяється дуже багато уваги.

Призначення кадрової політики – своєчасне формування цілі згідно зі стратегією розвитку організації, ставити проблеми та завдання, знаходити способи і організувати досягання цілей. Як і стратегія розвитку організації в цілому кадрова політика розробляється з урахуванням внутрішніх ресурсів і традицій організації та можливостей, які надає зовнішнє середовище. Кадрова політика є частиною політики організації і повинна повністю відповідати концепції її розвитку [2, с. 187].

Метою наукової статті є аналіз можливостей розвитку кадрової політики в організації.

Кадрова політика організації – генеральний напрям кадрової роботи, сукупність принципів, методів, форм, організаційного механізму з виробу цілей та завдань, які направлені на зберігання, зміцнення та розвиток кадрового потенціалу, на створення кваліфікованого та високопродуктивного згуртованого колективу, який може своєчасно реагувати на постійно змінюючі обов'язки ринку з урахуванням стратегії розвитку організації [2, с. 191].

Головним об'єктом кадрової політики організації є персонал (кадри). Персоналом організації вважається основний склад його працівників. Кадри – це головний і вирішальний фактор виробництва, перша продуктивна сила суспільства. Від кваліфікації робітників, їх професійної підготовки, ділових якостей значною мірою залежить ефективність виробництва.

Традиційно виділяють два типи кадрової політики: відкритий та закритий [3, с. 65].

На думку автора, кадрова політика відкритого типу має більше переваг, ніж закритого. Відкрита кадрова політика дає можливість підприємству постійну зміну персоналу, можливість наймати "свіжих" робітників з новими ідеями, амбіціями. Недоліком такого типу кадрової політики можна назвати плинність кадрів, якого не спостерігається при закритій політиці, але з огляду на те, що при відкритому типі кадри мають можливість проявити себе, а також тримаються за своє місце, сумлінно виконуючи роботу, аспект плинності відходить на другий план.

Для продуктивного функціонування кадрової політики відкритого типу необхідна чітка розробка стратегії планування кадрової політики, яку, до речі, можуть запропонувати як досвідчені, так і молоді спеціалісти, що працюють на даному підприємстві або залучені для виконання визначеного завдання. Д. Аширов пропонує декілька варіантів стратегій планування [2, с. 9–24].

© Стібель М. Г., 2011



Стратегія вибору джерел персоналу включає 2 методи пошуку персоналу: внутрішній та зовнішній. Перший передбачає проведення конкурсу на нову посаду серед існуючого персоналу, другий – набір людей через центри зайнятості, пресу, агентства та ін.

Стратегія використання персоналу. Ця стратегія включає питання підбору персоналу за його призначенням, професією, здібностями, передбачає визначення напрямку діяльності кадрів.

Оцінка потреби організації в персоналі та планування його навчання. Організація без персоналу не може існувати, тому розробляються методи з підбору працівників необхідних навичок та проводиться їх навчання й адаптування.

Кадровий контролінг. Регулювання персоналу через кадрову політику.

Запропоновані стратегії є актуальними на організаціях різних форм відповідно, але не враховують аспект персоналу як окремого суб'єкта. Тому необхідне створення нової стратегії. Було розроблено таку стратегію, у центрі якої є людський фактор у кадровій політиці з такими напрямками дії: розробка та проведення маркетингової діяльності, соціальних програм та програм зайнятості, забезпечення безпеки та охорони здоров'я персоналу, створення нових методів підбору та відбору персоналу, створення нових робочих місць з урахуванням сучасної техніки та технології.

Добре організована кадрова політика має на меті не тільки створення сприятливих умов, але й повинна забезпечувати можливості руху по кар'єрній сходинці та впевненість у завтрашньому дні. Тому головним завданням роботи кадрової політики є залучення усіх категорій робітників з огляду на їх інтереси та професійні здібності.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Антонова Т. Кадрова політика в організації / Т. Антонова // HR стратегії. – 2009. – № 23. – 150 с. 2. Кибанов О. Я. Управління персоналом організації / О. Я. Кибанов. – 3-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 638 с. 3. Базарова Т. Ю. Кадрова політика / Т. Ю. Базарова // HR стратегії. – 2009. – № 7. – 178 с. 4. Аширов Д. О. Управління персоналом / Д. О. Аширов // Московський міжнародний інститут економетрики, інформатики, фінансов и права. – М., 2004. – 193 с. 5. Мірошніченко І. М. Поняття та сутність кадрової політики / І. М. Мірошніченко // Управління розвитком. – 2010. – № 11(87). – 202 с.

УДК 005.334

Степанова О. В.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

НАПРЯМИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Присвячено аналізу сутності ризиків підприємницької діяльності, а також розробці напрямів з їх мінімізації.

Аннотация. Посвящено анализу сущности рисков предпринимательской деятельности, а также разработке направлений по их минимизации.

Annotation. The article is devoted to the analysis of essence of risks of business, and also to the development of directions on their minimization.

Ключові слова: ризик, підприємницька діяльність, способи мінімізації ризиків, хеджування, самострахування.

Ризик властивий будь-якій сфері людської діяльності. В умовах мінливості економічного середовища підприємницька діяльність завжди супроводжується ризиком. Підприємницькі ризики як фактор постійної загрози можуть негативно впливати на економічну систему в цілому. Вміння управляти ризиками, відчувати їх – запорука кожного підприємця. Це обґрунтовує актуальність дослідження ризиків підприємництва та розробки рекомендацій щодо їх зниження.

Метою дослідження є аналіз ризиків підприємництва та обґрунтування напрямів мінімізації їх впливу на діяльність підприємств в Україні.

Значна кількість наукових публікацій присвячена ролі ризиків в економічній діяльності. Серед українських вчених слід виділити: Н. Внукову, Л. Лахтіонову, Є. Мних та ін. [1 – 3].

Ризик – явище багатоаспектне. Тому відсутній загально визнаний підхід щодо трактування поняття "ризик". На думку П. Грабового [4], ризик – це ймовірність втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи виникнення втрат у результаті здійснення певної виробничої, фінансової



або іншої діяльності. О. Байдина [5] зазначає, що ризик – це небезпека отримання несприятливого результату, він виникає за умов наявності невизначеності та необхідності вибору альтернативних рішень, і є випадковим явищем.

О. Шпакін вважає, що для того щоб збитки від можливої несприятливої ситуації були мінімальними, визначають схильність суб'єкта до ризику, види ризику і т. п. Оцінка ризику – це сукупність регулярних процедур аналізу ризику, визначення джерел його виникнення та можливих масштабів наслідків прояву чинників ризику [6].

З метою визначення способів мінімізації підприємницького ризику доцільно використовувати аналіз ризику на підприємстві, оскільки для кожного окремого підприємства ці способи можуть відрізнятися.

Серед традиційних способів мінімізації ризиків на підприємстві виділяють:

1) запобігання ризику, до якого відносяться: відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризику з яких надмірно високий, відмовлення від використання великих обсягів позикового капіталу і т. п.;

2) лімітування концентрації ризику, яке може включати, наприклад, установлення максимального розміру товарного кредиту, наданого одному покупцеві, чи депозитного внеску, розташованого в одному банку тощо [7];

3) хеджування (зменшення ризику шляхом укладання протилежної угоди) – форма страхування вартості товару або прибутку у підприємницькій діяльності, що заснована на використанні відповідних видів фінансових інструментів (як правило, похідних цінних паперів – деривативів);

4) диверсифікація валютного, депозитного, кредитного портфелів, портфеля цінних паперів і програми реального інвестування на підприємстві;

5) розподіл ризиків – часткова передача ризиків партнерам за окремими фінансовими операціями;

6) самострахування, яке передбачає формування резервного фонду підприємства, цільових резервних фондів, системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів за окремими елементами обігових активів підприємства;

7) інші способи: одержання від контрагентів визначених гарантій, скорочення переліку форс-мажорних обставин у контрактах з контрагентами, забезпечення компенсації можливих фінансових утрат з ризиків за рахунок системи штрафних санкцій, що передбачається [6].

Отже, залежно від специфіки і характеру діяльності підприємство для мінімізації своїх ризиків може застосувати конкретні способи (запобігання ризику, лімітування його концентрації, хеджування та ін.). Це дозволить підприємцю забезпечити стабільність своєї діяльності, а також знизити ймовірність настання банкрутства.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Внукова Н. М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики / Н. М. Внукова, В. А. Смоляк. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 181 с. 2. Лахтінова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтінова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с. 3. Мних Є. В. Ризики аналітичних доведень і обґрунтувань : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції / Є. В. Мних. – Тернопіль-Буковель, 2009. – 51 с. 4. Грабовий П. Г. Ризики в современном бизнесе : монографія / П. Г. Грабовий. – М. : Аланс, 1994. – 200 с. 5. Байдина О. С. Финансовые риски: природа и взаимосвязь / О. С. Байдина, Е. В. Байдин // Деньги и кредит. – 2010. – № 7. – С. 29–32. 6. Шпакин А. С. Экономические и финансовые риски : монографія / А. С. Шпакин. – М. : "Дашков и К", 2003. – 544 с. 7. Механізми нейтралізації ризиків українських підприємств в умовах глобалізації / А. В. Ігнатенко, В. П. Кабанов, О. І. Харченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5. – С. 136–144.

Журавлева К. К.

УДК 005.33.6.4

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

АМОТИЗАЦИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА

Аннотация. Рассмотрено экономические аспекты механизма эффективного использования человеческого капитала и его окупаемости в условиях интеграции Украины в мировое сообщество.

Анотация. Розглянуто економічні аспекти механізму ефективного використання людського капіталу та його окупності в умовах інтеграції України у світове співтовариство.

© Журавлева К. К., 2011

Annotation. The economic aspects of the mechanism of effective utilization of human capital and its return in Ukraine's integration into the global community are considered.

Ключевые слова: человеческий капитал, амортизационный фонд, норма амортизации, срок окупаемости.

На данный момент в передовых по уровню странах образовательная сфера является важным фактором экономического роста. В связи с интеграцией Украины в мировое сообщество усиливается необходимость решения такого вопроса, как качество профессионального образования и обучения в соответствии с потребностями работодателей. Работодатели не всегда заинтересованы в том, чтобы вкладывать свои средства в развитие персонала, его подготовку, поэтому необходимо найти пути решения этой проблемы [1].

Актуальность темы заключается в том, что сегодня в Украине отсутствуют любые механизмы стимулирования работодателей к вложению средств в обучение своего персонала.

Первым, кто использовал термин "человеческий капитал", был американский экономист Теодор Шульц [2]. В настоящее время проблемами развития и использования человеческого капитала занимаются такие ученые, как: Е. Гришнова, В. Антонюк, И. Лащенко, Ю. Скаженик, А. Лохмач и многие другие [3; 4].

Целью статьи является определение направлений разработки механизма амортизации человеческого капитала и концепции стимулирования работодателей к вложению средств в развитие персонала. Актуальность решения вопроса развития человеческого капитала усиливается в связи с переходом от индустриальной экономики к построенной на знаниях экономике. Важным становится измерение окупаемости инвестиций в человеческий капитал [5].

Средства на обучение в бюджете большинства украинских предприятий предусматриваются по остаточному принципу. Следует на государственном уровне решать проблемы создания новой нормативно-законодательной базы в части формирования фондов развития человеческих ресурсов по аналогии с амортизацией основных фондов.

Человеческий капитал на протяжении своей жизни не только приобретает знания, но и изнашивается, как физически, так и морально. Устаревают знания индивидуума, то есть экономически изменяется стоимость человеческого капитала, он амортизируется.

Амортизация человеческого капитала – процесс переноса стоимости человеческого капитала на продукцию или услуги. В состав себестоимости товаров и услуг можно внести статью об амортизации человеческих ресурсов с возмещением средств и их аккумуляцией на специальных счетах и обязательным целевым использованием [6].

Амортизационный фонд человеческого капитала – фонд денежных средств, созданный за счет амортизационных отчислений и направленный на возмещение стоимости человеческого капитала [1].

Однако данный подход может привести к подорожанию товаров и услуг, но, во-первых, расходы предприятия на обучение и повышение квалификации персонала относительно небольшие и быстро окупаются, а, во-вторых, Украина стремится в цивилизованную Европу, в которой люди привыкли платить соответствующие средства за товары и услуги соответствующего высокого качества. Поэтому украинские товары и услуги не должны уступать по качеству аналогичным европейским.

Норма амортизации человеческого капитала – часть вложенных в развитие персонала денежных средств, которая должна вернуться работодателю на протяжении одного года [1]. Срок окупаемости человеческого капитала – это срок, на протяжении которого средства, вложенные в развитие персонала, полностью возвращаются работодателю. Экономический механизм эффективной кадровой политики предприятия должен предусматривать освобождение всех отчислений на обучение персонала от налогообложения [5].

Полонский В. Г. считает, что также стимулировать персонал к приобретению новых профессиональных знаний может его личный взнос средств с дальнейшей компенсацией работодателем при условии полного использования полученных знаний на рабочем месте [1].

Итак, на основании изложенного выше, можно сделать следующие выводы. Чтобы успешно реализовать разработку эффективной кадровой политики предприятий Украины, можно внедрить такие мероприятия: разработка соответствующего экономического механизма стимулирования работодателей; ввод в состав расходов на производство товаров и услуг отчислений на амортизацию человеческого капитала; определить нормы его амортизации и срок окупаемости. Данные мероприятия помогут обеспечить конкурентоспособность работников на рынке труда и ускорить процесс интеграции Украины в мировое экономическое пространство.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Полонский В. Г. Амортизация человеческого капитала / В. В. Полонский, О. И. Шаповалова // Актуальные проблемы экономики. – 2010. – № 1. – С. 152–153. 2. Stewart T. A. Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations / T. A. Stewart. – New York : Currency Doubleday, 1997. – P. 67. 3. Антонюк В. Человеческий капитал предприятия и стратегия его развития / В. Антонюк, И. Лащенко, Ю. Скаженик // Экономика промышленности. – 2004. – № 4. – С. 175–181. 4. Гришнова Е. Экономическая природа значения категории человеческий капитал / Е. Гришнова, Л. Тартичная // Украина: Аспекты труда. – 2003. – № 7. – С. 33–37. 5. Лукашевич В. В. Эффективность инвестиции в человеческий капитал / В. В. Лукашевич // Полиграфист и Издатель. – 2002. – № 6. – С. 12–13. 6. Schultz T. W. Capital Formation by Education / T. W. Schultz // Journal of Political Economy. – 1960.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация. Рассмотрена проблема эффективного использования основных средств на промышленных предприятиях, зависимость эффективности деятельности на промышленных предприятиях от морального и физического износа.

Анотація. Розглянуто проблему ефективного використання основних засобів на промислових підприємствах, залежність ефективності діяльності на промислових підприємства від морального і фізичного зносу.

Annotation. The problem of efficient use of fixed assets in industry, dependence on performance of industrial enterprises from the moral and physical deterioration are considered.

Ключевые понятия: основные средства, промышленные предприятия, физический износ, моральный износ, амортизация основных средств.

В современных условиях хозяйствования промышленные предприятия, независимо от их формы собственности, за счет собственных средств амортизации, прибыли, кредитов приобретают оборудование, строят цехи. И чтобы производство было эффективным, а огромные средства, затраченные на создание и приобретение, не были напрасно потерянными, основные средства должны наиболее полно и рационально использоваться. От эффективности их использования зависит прибыль предприятия, а, следовательно, дальнейшее его развитие.

Основные средства, участвуя в процессе производства, под влиянием времени, воздействием сил природы и в процессе эксплуатации постепенно изнашиваются. Следовательно, все основные средства имеют ограниченный срок эксплуатации.

Основными причинами ограниченности срока службы объектов основных средств являются физический и моральный износ [1].

Таким образом, на каждом предприятии процесс физического и морального износа основных средств должен управляться. Основная цель этого управления – недопущение чрезмерного физического и морального износа основных средств, особенно их активной части, так как это может привести к негативным экономическим последствиям для предприятия. Управление этими процессами происходит через проведение определенной учетной политики воспроизводства основных средств.

Целью данной статьи является определение основных направлений для обеспечения эффективного управления объектами основных средств.

В настоящее время переход на новую технологию в отраслях промышленности, определяющий научно-техническим прогрессом, занимает в среднем три года. Физически изношенное и морально устаревшее оборудование экономически неэффективно, а, следовательно, и продукция, выпускаемая ими, неконкурентоспособна. На промышленных предприятиях следует уделять большое внимание выбору метода амортизации основных средств, так как вследствие этого сумма амортизационных отчислений будет различной, а ведь она существенным образом влияет на себестоимость изготавливаемой продукции (работ, услуг), а значит, и на конечный финансовый результат деятельности предприятия. Кроме того, при выборе метода амортизации необходимо думать и об экономической выгоде более быстрого возмещения капитальных затрат [2].

Решить проблему морального износа можно с помощью осуществления ряда хозяйственно-организационных мероприятий. Появление новых, более совершенных видов оборудования с повышенной производительностью, лучшими условиями обслуживания и эксплуатации часто делает экономически целесообразным замену старых основных средств еще до их физического износа. Несвоевременная замена морально устаревшей техники приводит к тому, что на ней производится более дорогая и худшего качества продукция по сравнению с производимой на более совершенных машинах и оборудовании. Прежде всего, машины и оборудование должны использоваться с максимальной загрузкой, чтобы ускорить отдачу их полезного эффекта до наступления момента устаревания. Морально изношенное оборудование обновляется в соответствии с программами технической модернизации, а это требует больших затрат основных средств. В связи с этим растет доля капиталовложений, направляемых на обновление, техническую модернизацию производства. В обрабатывающей промышленности развитых стран доля инвестиций на эти цели составляет 60 – 80 % капиталовложений. На протяжении 2002 – 2009 годов в Украине инвестиционная деятельность значительно оживилась: рост реальных объемов инвестиций в

основные средства в среднем ежегодно составлял 14,7 % [3, с. 7]. Несмотря на позитивные сдвиги в процессах обновления основных средств и обновление активной инвестиционной деятельности, проблема своевременного обновления производственных мощностей оставалась для Украины нерешенной. Существующие темпы воспроизводства не позволили приостановить процесс старения основных средств, прежде всего, таких видов экономической деятельности, как промышленность, строительство и транспорт. Степень износа основных средств на конец 2009 года составлял 53,7 % против 42,3 % в 1999 году (в строительстве – 39,3 %, в промышленности – 59 %, в транспорте и связи – 66,9 %) [3, с. 8].

Таким образом, эффективность управления объектами основных средств на промышленных предприятиях зависит от скорости реакции на физический и моральный износ машин и оборудования. А более полное использование объектов основных средств приводит также к уменьшению потребностей во вводе новых производственных мощностей при изменении объема производства, а, следовательно, к лучшему использованию прибыли предприятия.

Научн. рук. Кайнова Т. В.

Литература: 1. <http://skills-band.com/otrt2r2part1.html>. 2. <http://www.ua.spinform.ru/ekonomics.html>. 3. Могілат І. Продуктивність праці, продуктивність капіталу та сукупна факторна продуктивність: динаміка і фактори впливу на них / І. Могілат, Н. Горшкова, С. Кожем'якіна // Журнал "Економіка України". – 2009. – № 8. – С. 3–8.

УДК 657.471.12

Криворучко А. С.

Аспірант ХНЕУ

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ПЕРСОНАЛ

Анотація. Розглянуто основні показники аналізу витрат на персонал та обґрунтовано їх вибір.

Аннотация. Рассмотрены основные показатели анализа затрат на персонал и обосновано их выбор.

Annotation. Key indicators of personnel costs analysis are considered and their choice is justified.

Ключові слова: витрати на персонал, аналіз, оцінка, показники.

На сьогодні в Україні не існує єдиної вичерпної форми фінансової звітності, яка б діяла на всіх підприємствах та відображала повну структуру витрат підприємства на персонал. Це призводить до певних проблем оцінки ефективності витрат на персонал, які потребують першочергового вирішення. У зв'язку з цим одне з найважливіших завдань управління витратами на персонал є обґрунтування та вибір показників для аналізу в даній сфері.

Проблематиці оцінки витрат на персонал присвячений ряд праць науковців-економістів, серед яких головний здобуток належить: В. Весніну [1], Н. Гавкаловій [2], О. Єгоршину [3], А. Кібанову [4] тощо. Проте питання, що пов'язані з детальним та цілеспрямованим аналізом витрат на персонал, висвітлені в недостатній мірі. Саме тому метою даної роботи є виокремлення показників, які дозволяють комплексно проаналізувати витрати на персонал.

Ґрунтуючись на досвіді провідних вчених [1 – 4], аналіз витрат на персонал доцільно проводити у два етапи:

1) попередній аналіз витрат на персонал, який включає розрахунок загальних показників оцінки витрат на персонал;

2) аналіз витрат на персонал у контексті підсистем управління персоналом.

Вибір як загальних, так і ключових показників залежить від політики підприємства в галузі управління персоналом [1, с. 476]. На думку автора, попередній аналіз необхідно здійснювати за допомогою загальних показників оцінки витрат на персонал, які неможливо віднести до конкретної підсистеми управління персоналом. Необхідно зазначити, що серед основних показників, на думку автора, необхідно використовувати ті, що відповідають принципам доступності (мова йде про наявність необхідної інформації), змістовні (мають впливові значення на діяльність підприємства в цілому) та простоти у розрахунках. У якості загальних показників оцінки витрат на персонал пропонуємо використовувати: рентабельність витрат на персонал, рентабельність персоналу, продуктивність праці, трудомісткість праці.

Виходячи з розподілу всіх витрат на персонал за підсистемами управління персоналом, у таблиці представлені показники їх аналізу.

Показники аналізу витрат на персонал [2 – 4]

Підсистеми управління персоналом з позиції витрат	Показники аналізу
1. Підсистема оплати праці та соціальних заходів	темп зростання заробітної плати; співвідношення темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати; частка витрат на оплату праці в загальних витратах на персонал; частка преміальних виплат у загальних витратах; частка витрат на оплату тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства у загальних витратах на персонал
2. Підсистема планування і маркетингу персоналу	частка витрат на планування і маркетинг персоналу в загальних витратах на персонал; потреба підприємства в кадрах; коефіцієнт укомплектованості; частка витрат на послуги кадрових агентств у загальних витратах на планування та маркетинг персоналу
3. Підсистема підбору та найму персоналу	коефіцієнт плинності персоналу; коефіцієнт приросту персоналу; частка витрат на адаптацію у загальних витратах на персонал
4. Підсистема оцінки та обліку персоналу	вартість фахівця, що пройшов оцінку; коефіцієнт інформатизації документообігу; частка витрат на атестацію у загальних витратах на персонал; коефіцієнт вивільнення персоналу
5. Підсистема розвитку персоналу	коефіцієнт розвитку персоналу; рентабельність витрат на розвиток персоналу; частка витрат на професійне навчання персоналу в сукупних витратах підприємства; вартість навчання на одного працівника; частка працівників, що пройшли професійне навчання або курси підвищення кваліфікації за певний період; частка працівників, які мають вищу освіту; частка працівників, що займаються самонавчанням
6. Підсистема стимулювання персоналу	рівень застосування нематеріальних методів стимулювання при роботі з персоналом; частка витрат на стимулювання персоналу в загальних витратах на персонал; частка витрат на культурно-побутове обслуговування у загальних витратах на персонал; співвідношення темпів зростання фонду оплати праці та прибутку
7. Підсистема соціального партнерства	коефіцієнт розвитку житлово-комунального господарства; частка витрат на забезпечення працівників житлом у загальних витратах на персонал; частка витрат на соціальне забезпечення працівників у загальних витратах на персонал; рівень соціальної забезпеченості працівників
8. Підсистема організації умов праці	частка витрат на інновації у загальних витратах підприємства; коефіцієнт упровадження нових технологій; коефіцієнт витрат на створення внутрішньої інформаційної бази; рівень організаційної культури

Отже, ефективне функціонування кожної підсистеми, тобто прийнятні значення більшості показників даних підсистем управління персоналом відображають загальну ефективність управління витратами на персонал.

Таким чином, обґрунтування та вибір показників аналізу витрат на персонал (як загальних, так і показників, що характеризують ефективність окремих підсистем) має велике значення в оцінці не тільки ефективності витрат на персонал, але й діяльності підприємства в цілому.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Веснин В. Р. Менеджмент : учебник / В. Р. Веснин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, изд-во "Проспект", 2006. – 504 с. 2. Гавкалова Н. Л. Соціально-економічний механізм ефективності менеджменту персоналу: методологія та концепція формування : наукове видання / Н. Л. Гавкалова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. – 400 с. 3. Егоршин А. П. Управление персоналом : учебник для вузов / А. П. Егоршин. – 4-е изд., испр. – Н. Новгород : НИМБ, 2003. – 720 с. 4. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации : учебник / под ред. А. Я. Кибанова. – 3-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 638 с.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотация. Розглянуто теоретичні основи формування системи управління конкурентоспроможністю підприємства. Визначено основні завдання процесу управління конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств.

Аннотация. Рассмотрены теоретические основы формирования системы управления конкурентоспособностью предприятия. Определены основные задачи процесса управления конкурентоспособностью отечественных предприятий.

Annotation. Theoretical bases of formation of enterprise competitiveness management system are considered. The primary goals of managerial process domestic enterprises competitiveness management are defined.

Ключові слова: підприємство, продукція, конкурентоспроможність, менеджмент, управління конкурентоспроможністю, інноваційність, ринок.

В останній час все більше вчених і практиків звертають увагу на необхідність розвитку національного ринку. Це зумовлено тим, що з переходом до нових умов господарювання з'ясувалося, що продукція багатьох підприємств виявилася неконкурентоспроможною на світовому ринку. Вхідження України в коло розвинутих країн може відбутися лише у тому випадку, якщо продукція вітчизняних підприємств буде відповідати світовим стандартам якості та конкурентоспроможності. Тому обов'язково потрібна розробка дієвих механізмів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств й конкурентоспроможності національної економіки України в цілому.

До проблем конкурентоспроможності у свій час зверталася багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Одним з них був Довбуш Р. А., який визначив, що управління конкурентоспроможністю є напрямом менеджменту підприємства, спрямованим на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення життєдіяльності підприємства у сфері економічної діяльності [1].

Також цю проблему розглядали Дж. Веллінгтон і Джонсон Р. А., які визначили об'єкт і суб'єкт управління конкурентоспроможністю. Об'єктом є технологічні та економічні процеси, в ході яких при створенні продукції формуються її конкурентні переваги, а суб'єктом – система конкурентоспроможності як інструмент управління нею [2].

Не обійшов стороною проблему конкурентоспроможності й японський вчений К. Такамацу. На його думку, управління конкурентоспроможністю є напрямом менеджменту підприємства, спрямованим на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг та забезпечення життєдіяльності підприємства у сфері економічної діяльності. Головним завданням управління конкурентоспроможністю є забезпечення життєдіяльності та формування господарських зв'язків за будь-яких змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [3].

Проте розроблені цими авторами рекомендації щодо підвищення ефективності процесу управління конкурентоспроможністю підприємства, на погляд автора, потребують подальшого розвитку. У зв'язку з цим метою даного дослідження є визначення теоретичних основ формування системи управління конкурентоспроможністю підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо її реалізації вітчизняними суб'єктами господарювання.

Система управління конкурентоспроможністю підприємства становить сукупність організаційної структури, процесів, технологій, ресурсів тощо, необхідних для створення умов, які сприятимуть реалізації конкурентних переваг у теперішньому і майбутньому бізнес-середовищі. Досягнення високого рівня конкурентоспроможності можливе лише за умов застосування ефективних методів управління нею [4].

Основним завданням процесу управління конкурентоспроможністю є створення методів менеджменту, за допомогою яких система управління впливатиме на працівників, забезпечуючи їхню активність, координуючи діяльність, спрямовуючи на досягнення рівня конкурентоспроможності [5].

Умовою забезпечення конкурентоспроможності на підприємстві є можливість до самоорганізації. Вона передбачає постійні зміни в кон'юктурі ринку та потребах клієнтів, технологіях та можливість пристосовуватися до них. Проте мала кількість національних підприємств змогла сформуватися в режимі самоорганізації при переході до ринку.

Однією з найважливіших систем вітчизняних підприємств є адаптивна система управління конкурентоспроможністю, яка дає змогу враховувати в управлінні нею особливості передбачуваного зовнішнього конкурентного середовища та динамічного державно-правового поля (яке характерне для перехідного періоду державотворення в Україні); підвищувати надійність системи управління в умовах впливу



випадкових чинників; оптимізувати час розробки і впровадження системи у практику функціонування підприємств; підвищувати рівень гнучкості й мобільності системи управління конкурентоспроможністю [3].

Важливою складовою управління конкурентоспроможністю та самоорганізацією в період розвитку ринкових відносин повинно також стати дослідження інноваційності підприємства. Вона може бути представлена як можливість оновлення, сукупність процесів перебудови напрямів діяльності підприємства, пов'язаних з життєвим циклом продукції, технологічністю, собівартістю.

Таким чином, інноваційність визначає основу реакції підприємства на зміни зовнішнього середовища, тим самим пов'язана з можливістю сприйняття технічних і соціальних новацій. Високий рівень інноваційності активізує найголовніший аспект сучасного інноваційного підприємства – підвищення інтелектуального потенціалу.

Серед основних напрямів подальших досліджень необхідно виділити розробку механізму забезпечення конкурентоспроможності товару й дослідження механізму самого ринку, де формується конкуренція. За допомогою цих досліджень можна досягнути найбільш високих результатів конкурентоспроможності продукції та зміцнити конкурентні позиції вітчизняних підприємств.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Довбуш Р. А. Управління конкурентоспроможністю підприємств / Р. А. Довбуш, А. Л. Зозуля. – Х. : Основа, 2003. – 354 с. 2. Джонсон Р. А. Комплексне управління конкурентоспроможністю американських виробників / Р. А. Джонсон. – К. : Біліт-Інформ, 2003. – 544 с. 3. Савчук В. І. Системи управління конкурентоспроможністю / В. І. Савчук, Д. А. Корж. – Х. : Основа, 2003. – 230 с. 4. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики / Ю. Б. Иванов. – Х., 1997. – 365 с. 5. Реген В. Управление конкурентоспособностью компании на основе самоорганизации / В. Реген // Экономика и управление. – 2005. – № 1. – С. 95–98.

Стрельченко А. А.

УДК 658.152

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ДЛЯ ИНВЕТОРОВ

Аннотация. Определено и проанализировано понятие инвестиционной привлекательности промышленных предприятий и предложены мероприятия по ее повышению.

Анотация. Визначено та проаналізовано поняття інвестиційної привабливості промислових підприємств та запропоновано заходи з її підвищення.

Annotation. The investment activity of industrial enterprises is identified and analyzed and measures of its increase are suggested.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестор, промышленное предприятие, мероприятия, направленные на повышение привлекательности предприятия для инвесторов.

Процесс активной политики увеличения качества инвестиционной деятельности в целом является одним из главных путей по выводу экономики из состояния нестабильности и кризиса. Прогрессирующая инвестиционная деятельность обеспечивает достойное существование промышленности в условиях конкурентоспособности. Промышленность является основным направлением увеличения доходов бюджета страны и комплекс мер по повышению инвестиционной привлекательности должен быть направлен именно в этот сектор.

Вопросы повышения инвестиционной привлекательности и пути по их решению были неоднократно рассмотрены как зарубежными, так и отечественными учёными и экономистами. Что касается проблемы улучшения качества привлекательности промышленных предприятий, то данные аспекты были всесторонне рассмотрены в работах следующих учёных: А. Пересади, Е. Ястремской, О. Фищенко, М. Бондарь, И. Бланка, В. Савчук, В. Федоренко, Т. Майорова.

Цель статьи – анализ подходов к повышению привлекательности промышленных предприятий и качества инвестирования.

Рассматривая все подходы к повышению привлекательности промышленных предприятий для инвесторов, можно объединить их в несколько групп.

В рамках первой группы подходов к повышению инвестиционной привлекательности рассматривается подход Трясициной Н. Ю. [1], которая выделяла привлекательность со стороны инвестиционной

деятельности как целую совокупность взаимосвязанных показателей деятельности предприятия. Такой подход к рассмотрению проблематики вопроса обозначает для инвесторов самые важные функции инвестиционного поведения.

Вторая группа подходов основывается на том, что именно состояние и уровень хозяйственного развития каждого промышленного предприятия устанавливает значимость привлекательности данного предприятия для инвесторов. В данном аспекте важным будет считаться вопрос вероятности получения в определённые сроки определённого уровня дохода, который полностью бы удовлетворял нужды субъекта промышленного хозяйствования.

Третья группа подходов к данной проблематике основывается на изучении инвестиционной привлекательности предприятий в тесной взаимосвязи с эффективностью деятельности инвесторов вообще. То есть высокий уровень привлекательности зависит напрямую от уровня инвестиционной эффективности [2].

Четвёртая группа определяет привлекательность промышленных предприятий для инвесторов функциями и свойствами внешней и внутренней среды объекта инвестиционной деятельности [3].

Делая вывод на основе рассмотренных подходов к оценке инвестиционной привлекательности промышленных предприятий, можно дать единую интерпретацию данной категории.

Инвестиционная привлекательность промышленных предприятий – совокупность показателей и характеристик объекта инвестиционной деятельности с учётом экономической ситуации и финансового состояния промышленного предприятия, социальной и политической безопасности, обеспеченности информацией.

Исходя из рассмотренных подходов и понятия инвестиционной привлекательности промышленных предприятий, можно выделить необходимые мероприятия, которые направлены на повышение такой привлекательности:

- бизнес-планирование;
- создание кредитной системы;
- реструктуризация;
- юридическая экспертиза с учётом соответствующих документов действующего законодательства;
- разработка стратегии промышленного предприятия.

Исходя из рыночной конъюнктуры и особенностей рынка капитала, промышленные предприятия целиком могут создать собственную программу с надлежащими путями повышения привлекательности для инвесторов. Чем быстрее и качественнее воплотится в жизнь такая программа, тем быстрее будут привлечены финансовые потоки.

Результатом реализации практических мероприятий, направленных на повышение инвестиционной привлекательности промышленного предприятия, будет повышение эффективности всех сфер деятельности данного предприятия, при довольно низком уровне материальных затрат. Также в результате внедрения одного из предложенных мероприятий к промышленному предприятию значительно повысится интерес со стороны инвесторов.

Научн. рук. Грузд М. В.

Литература: 1. Трясцина Н. Ю. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности предприятий / Н. Ю. Трясцина // Экономический анализ. – 2006. – № 18 – С. 5–9. 2. Сергеев Н. В. Организация и финансирование инвестиций / Н. В. Сергеев, В. В. Янковский, И. Н. Веретенникова. – М. : Финансы и статистика. – 2003. – 400 с. 3. Савчук В. П. Анализ и разработка инвестиционных проектов / В. П. Савчук, Е. Г. Величко, С. И. Применко. – К. : Изд. "Абсолют-В", 2004. – 288 с.

УДК 005.343 : 005.922.1

Скаска И. Н.

Студент 3 курса
факультету економіки і права ХНЕУ

ОХРАНА КОММЕРЧЕСКОЙ ТАЙНЫ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Рассмотрено понятие коммерческой тайны, ее основные объекты, правовые аспекты охраны коммерческой тайны на предприятии и причины её внедрения в практическую деятельность фирмы.

Анотація. Розглянуто поняття комерційної таємниці, її основні об'єкти, правові аспекти охорони комерційної таємниці на підприємстві та причини її запровадження в практичну діяльність фірми.

© Скаска И. Н., 2011

123

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Annotation. The concept of trade secrets, its main objects, legal aspects of trade secret protection in the enterprise and the reasons for its implementation in practice of the firm are considered.

Ключевые слова: коммерческая тайна, ценная информация, конкурентоспособность, защита коммерческой тайны.

После распада Советского Союза экономика Украины стала на новый уровень экономического развития, появилась частная собственность, свободная торговля, конкуренция, то есть украинская экономика перешла на рыночный уровень. Вследствие этих процессов, а также тяжёлых условий выживания предприятия на рынке, появилось такое понятие, как "коммерческая тайна" [1].

Коммерческая тайна является одним из наиболее эффективных инструментов для приобретения и удержания экономических преимуществ в условиях рынка [2]. По сути, коммерческая тайна – это информация, которая неизвестна, труднодоступна, защищена и представляет собой коммерческую ценность [3].

Тема коммерческой тайны является достаточно актуальной, поскольку для нынешней экономической ситуации характерны такие процессы, как недобросовестная конкуренция, уменьшение количества высококвалифицированных специалистов, наличие большого количества однотипных товаров. Вследствие этого, предприятию сложно занять достойную нишу на рынке, не применяя при этом особые, никому не известные, инновационные технологии, поэтому секретную информацию предприятия следует брать под охрану коммерческой тайны.

Целью статьи является изучение понятия коммерческой тайны как основного механизма защиты от недобросовестной конкуренции.

Положения о коммерческой тайне представлены в IV книге Гражданского кодекса, которая называется "Право интеллектуальной собственности". Изучением проблемы коммерческой тайны занимались такие отечественные учёные, как Г. Андрощук, Богородченко Г. С., А. Золотухин, Ю. Ильницький, Ю. Носик, Чайков М. Ю., Чайкова А. М. и другие.

Гражданским кодексом Украины (статья 505 пункт 2) [3], определяется, какие технические, организационные, коммерческие и производственные сведения на предприятии следует брать под охрану.

Не охраняются коммерческой тайной те сведения, которые должны быть обнародованы и не составляют коммерческой ценности для предприятия.

Проблемой внедрения охраны коммерческой тайны на предприятии является также и то, что порядок её защиты довольно громоздкий, и многим предприятиям приходится создавать свою уникальную систему. Но многими практическими примерами доказано, что охрана секретной информации предприятием оправдывает себя и приносит большие экономические выгоды предприятию. Так, всемирно известная компания Sony за историю своего существования не открыла ни одного элемента технологии (know-how, show-how) производства своей продукции, и благодаря этому занимает достойное место на рынке техники и является ведущей в своей отрасли.

Существует две основных причины внедрения института коммерческой тайны на предприятии: охрана конфиденциальной информации от конкурентов; информация – это товар, который является объектом купли-продажи и источником получения экономических выгод. Охрана конфиденциальной информации от конкурентов достигается двумя способами: ограничением доступа к информации отдельными категориями работающих (руководителями предприятия и структурных подразделений, а также специалистами, работающими с данной информацией); установлением для нарушителей ответственности за разглашение коммерческой тайны [4].

Предприятие, желающее повысить уровень конкурентоспособности своей продукции, должно препятствовать утечке секретной информации. Для этого оно может применять гражданско-правовые, административные, уголовные и дисциплинарные меры. Дисциплинарная ответственность применяется к наёмным работникам. Мерами могут служить вынесение выговора и увольнения в соответствии с КЗоТ [5]. Но на практике применяют такие виды негативной мотивации, как лишение премий, перенос времени отпуска и другое.

Таким образом, следует отметить, что для успешной деятельности предприятия нужно держать в тайне особенности осуществления деятельности, так как это является залогом повышения конкурентоспособности фирмы. Руководителям нужно систематически повышать собственную информированность о состоянии науки, техники и технологий при современном развитии экономики, чтобы чаще внедрять инновации в работу предприятия. Это, в свою очередь, может снизить влияние конкурентов на сегмент рынка.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Андрощук Г. Захист комерційної таємниці: методика розслідування злочинів / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 7. – С. 21–33. 2. Носик Ю. Правові проблеми захисту прав на комерційну таємницю в боротьбі з недобросовісною конкуренцією в Україні / Ю. Носик // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 5. – С. 30–38. 3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua. 4. Золотухин А. Коммерческая тайна: практические советы / А. Золотухин // Баланс. – 2008. – № 95. – С. 18–20. 5. Кодекс Законів про працю від 10.12.1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ КАК ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ И САМОРАЗВИТИЯ МЕНЕДЖЕРА

Аннотация. Рассмотрены цели, задачи и преимущества самоменеджмента. Выделены основные качества менеджера, необходимые для эффективного самоменеджмента.

Анотація. Розглянуто цілі, завдання та переваги самоменеджменту. Виявлено основні якості менеджера, необхідні для ефективного самоменеджменту.

Annotation. The aims, purposes and advantages of self-management are considered. The main manager features which are important for effective self-management are found.

Ключевые слова: самоменеджмент, менеджер, саморазвитие.

Возрастание масштабов и динамизм изменений в предпринимательстве и бизнесе требуют от менеджеров освоения новых подходов и навыков управления, борьбы с возможностью собственного отставания, непрерывности саморазвития, умения управлять собой. Одним из управленческих приемов переоценки потенциала менеджера и работы над его развитием является самоменеджмент.

Исследованиями различных аспектов самоменеджмента занимались такие отечественные и зарубежные ученые, как В. Андреев, П. Друкер, Л. Зайверт, В. Карпичев [1], Н. Лукашевич [2].

Целью статьи является раскрытие преимуществ самоменеджмента, определение качеств, необходимых для современного менеджера. Объект исследования – самоменеджмент как технология управления и саморазвития менеджера.

Понятие самоменеджмента активно используется в научных дискуссиях и практике, и существует множество определений данного понятия. По мнению автора, самоменеджмент следует рассматривать как современное направление, одну из областей управленческих знаний, направленную на максимальное использование работником собственного потенциала и осознанное управление своим рабочим временем [1].

К целям самоменеджмента можно отнести: развитие необходимого уровня осознания себя для выявления разнообразных подходов к проблемам своей жизни и профессиональной деятельности; улучшение ориентации в собственных целях; управление собственными ресурсами; обеспечение гармоничных отношений с окружающей средой; получение и накопление новых знаний [2].

Критерием оптимальности самоменеджмента можно считать максимизацию эффективности деятельности менеджера с сохранением целостности, гармоничности системы. Таким образом, самоменеджмент является основным фактором развития менеджера как личности и как профессионала [3].

Овладение искусством самоменеджмента может предоставить современному менеджеру такие преимущества, как [4]:

выполнение работы с меньшими затратами времени, более продуктивная организация труда как результат самоорганизованности;

снижение уровня стресса вследствие невыполнения работы и конфликтов с руководством;

удовлетворение работой;

активная мотивация труда;

повышение квалификации;

меньшая загруженность работой;

сокращение ошибок при выполнении своих функций;

достижение профессиональных и жизненных целей самым быстрым и коротким путем.

Самоорганизация менеджера не может не учитывать индивидуальные особенности людей. При этом можно выделить такие качества, предъявляемые к современным менеджерам:

1) наличие общих знаний в области управления предприятием, знание технологии производства в той отрасли производства, к которой относится фирма по виду и характеру своей деятельности, владение навыками предпринимательства;

2) наличие мультикультурных знаний, то есть понимание того, как следует общаться с иностранными партнерами, из чего следует необходимость понимания собственной культуры;

3) оригинальность мышления, способность искать новые пути решения проблем, а не следовать укоренившимся;

4) эмоциональная уравновешенность и стрессоустойчивость;

5) умение делегировать часть своих полномочий подчиненным, чтобы избежать загруженности работой;

6) самоорганизованность;

7) адекватная самооценка;

8) способность адаптироваться к изменяющимся условиям работы;

9) умение четко формулировать и осознавать цели;

10) способность доводить начатое дело до конца.



Невозможно эффективно управлять другими людьми, если не научиться управлять собой, своим временем, своими ресурсами – денежными, энергетическими, физическими, духовными, поэтому эффективный самоменеджмент – это первое условие эффективного менеджмента в целом.

Таким образом, современный менеджер для повышения своей конкурентоспособности должен овладеть наукой и искусством управления самим собой, то есть освоить приемы и методы самоменеджмента, которые позволят ему эффективно организовывать свой личный труд и труд своих подчиненных, кратчайшим путем достигать профессиональных и жизненных целей; постоянно повышать свой квалификационный уровень.

Научн. рук. Гавкалова Н. Л.

Литература: 1. Карпичев В. Самоменеджмент: Введение в проблему / В. Карпичев // Проблемы теории и практики управления. – 1994. – № 3. – С. 103–106. 2. Лукашевич Н. П. Теория и практика самоменеджмента : учебн. пособие / Н. П. Лукашевич. – 2-е изд., испр. – К. : МАУП, 2002. – 360 с. 3. Сулыма А. И. Концептуальные подходы в раскрытии сущности самоменеджмента / А. И. Сулыма // Экономика и управление. – 2010. – С. 52–58. 4. Захар'єва І. М. Самоменеджмент як засіб формування управлінської культури керівника навчального закладу [Електронний ресурс] / І. М. Захар'єва. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.

Ярцева Т. А.

УДК [005.332.4:658](477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Розглянуто поняття та забезпечення конкурентоспроможності підприємства, перспективи його підвищення в сучасних економічних умовах господарювання.

Аннотация. Рассматривается понятие и обеспечение конкурентоспособности предприятия, перспективы ее повышения в современных экономических условиях хозяйствования.

Annotation. The concept of competitiveness of the enterprise and its ensuring, the prospects for its improvement within current business environment are considered.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги, стратегія фокуса.

У сучасних умовах господарювання вирішальну роль для успішної діяльності підприємства відіграє його конкурентоспроможність. Це можна пояснити тим, що для виживання і досягнення своїх цілей в жорсткій конкурентній боротьбі будь-яке підприємство повинно володіти певними перевагами.

Конкурентоспроможність підприємства на вищому рівні допомагає займати найбільш вигідну позицію в постійно мінливій ринковій економіці та маркетинговому середовищі. Саме тому ця тема є досить актуальною, а проблема забезпечення конкурентоспроможності постійно постає перед керівниками.

Метою статті є розгляд підходів щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства та визначення основних переваг, що її забезпечують.

В економічній літературі на сьогоднішній день конкурентоспроможність розглядають як певну здатність або можливість підприємства, а саме сукупність його конкурентних переваг і способів їх реалізації, що дають можливість перевершувати своїх конкурентів [1].

Виявлення конкурентної переваги тісно пов'язано з її формуванням. Виявлений склад і зміст конкурентних переваг підприємства створює передумови для їх формування, а процес формування, у свою чергу, пропонує створення абсолютно нової для підприємства переваги [1].

Конкурентні переваги становлять сукупність особливих властивостей та характеристик товару або марки, які створюють для підприємства певну перевагу над своїми прямими конкурентами.

Що ж стосується використання конкурентної переваги, то воно зумовлене різними цілями підприємства. Так, наприклад, конкурентна перевага може використовуватися при формуванні стратегії підприємства, при прийнятті рішень за клієнтськими сегментами та ін. Процес підтримки відноситься до вже існуючих конкурентних переваг підприємства і є однією з основних стратегічних завдань підприємства в рамках посилення конкурентних позицій на ринку [1].

Можна виділити три основні стратегічні підходи до ведення конкурентної боротьби, що визначають найбільш важливі конкурентні переваги підприємства: прагнення мати найнижчі в галузі витрати виробництва (стратегія керівної ролі в області витрат виробництва); пошук шляхів диференціації виробле-

© Ярцева Т. А., 2011

ної продукції від продукції конкурентів (стратегія диференціації); фокусування на вузькій сфері діяльності, а не на всьому ринку (стратегія фокуса або ніші) [2].

Підприємства з конкурентною перевагою у вигляді низьких витрат виробництва можуть встановлювати низькі ціни і продавати більше, оскільки це привертає більшу кількість покупців. З іншого боку, підприємства з високими витратами для залучення великої кількості покупців не можуть дозволити пропонувати товари за нижчою ціною, ніж підприємства з низькими витратами. Існують три різні способи, використовуючи які компанія може скоротити свої витрати на одиницю продукції завдяки ефективній організації своїх внутрішніх операцій: економія за рахунок асортименту, за рахунок масштабу і за рахунок накопиченого досвіду [3].

Другий вид конкурентних переваг – це диференціація. Диференціація – це здатність забезпечити підприємство унікальною і більшою вартістю у вигляді нової якості товару, особливих споживчих властивостей або післяпродажного обслуговування. Стратегії диференціації доречні в тих випадках, коли потреби і смаки покупців надто відрізняються від покупця до покупця і тому не можуть бути задоволені шляхом виробництва стандартної продукції. Успішно проведена диференціація дозволяє підприємству: встановлювати преміальну націнку на свою продукцію; продавати більший обсяг продукції (оскільки залучається додаткове число покупців); зробити торговельну марку фірми більш популярною серед покупців (оскільки деяке число покупців прив'язується до диференційованих ознак) [2].

Наступною конкурентною перевагою є фокусування підприємства на вузькій сфері діяльності, згідно з якою підприємство-продавець концентрує свої зусилля на одному або декількох нечисленних сегментах ринку і виробляє товари в розрахунок на задоволення споживачів саме цих конкретних груп покупців. Володіння такою конкурентною перевагою досить привабливе для підприємств з обмеженими ресурсами, малих підприємств [4].

Наявність конкурентної переваги вже являє собою певний результат діяльності підприємства, що свідчить про постійний розвиток та вдосконалення його факторів та засобів виробництва, впровадження якісно нових методів ведення господарської діяльності. Проте сам факт наявності конкурентної переваги не свідчить про певний рівень конкурентоспроможності підприємства. Для цього необхідна реалізація усіх дій відносно конкурентних переваг, що потребують певних витрат.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Ягодкіна О. В. Обеспечение конкурентоспособности предприятия [Электронный ресурс] / О. В. Ягодкіна. – Режим доступа : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2008_20/jagodkina.pdf. 2. Захаров А. Н. Конкурентоспособность предприятия: сущность, методы оценки и механизмы увеличения [Электронный ресурс] / А. Н. Захаров, А. А. Зокин. – Режим доступа : <http://www.masters.donntu.edu.ua/2004/fem/ustimenko/library-literatura5.htm>. 3. Нэгл Т. Т. Стратегия и тактика ценообразования / Т. Т. Нэгл, Р. К. Холден. – СПб. : Питер, 2001. – 404 с. 4. Стратегия фокусирования [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.secreti.info/p5-5m.html>

УДК 005.963

Мурадова Л. А.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

РОЛЬ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ В ЕФЕКТИВНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ПЕРСОНАЛУ

Анотація. Досліджено роль розвитку персоналу в ефективному менеджменті персоналу та розглянуто комплекс елементів, що сприяють підвищенню кадрового потенціалу організації.

Аннотация. Исследована роль развития персонала в эффективном менеджменте персонала и рассмотрен комплекс элементов, которые влияют на повышение кадрового потенциала организации.

Annotation. The role of personnel development in the effective personnel management is investigated and the complex of elements that assist the increase of skilled potential of organization is considered.

Ключові слова: персонал, організація, розвиток персоналу, менеджмент персоналу, методи розвитку персоналу.

Протягом багатьох років людському чиннику в бізнесі надавалася другорядна роль, підпорядкована фінансовим і виробничим завданням компанії. Останнім часом таке ставлення почало змінюватися. Актуальною проблемою сучасного менеджменту є активізація людських ресурсів для досягнення успіху організації [1].

© Мурадова Л. А., 2011

Метою даної статті є розгляд ефективного навчання персоналу, підвищення кваліфікації та трудової мотивації для розвитку здібностей працівників і стимулювання їх до виконання робіт більш високого рівня.

Розвиток персоналу – центральна сфера діяльності менеджменту персоналу. Розвиток персоналу означає:

- здатність співробітника усвідомити необхідність регулярного навчання, щоб відповідати зростаючим вимогам організації;
- здатність колективу усвідомити необхідність командного або групового управління при активній участі всього персоналу, а не тільки керівників;
- здатність організації усвідомити вирішальну роль кожного співробітника й необхідність розвитку його потенціалу [2].

Успішний розвиток персоналу обумовлений впливом трьох факторів:

- знань, які є основою розвитку здібностей персоналу, сприяють формуванню особистісного потенціалу людини;
- можливостей, що припускають умови використання отриманих знань. Розвиток персоналу пов'язаний, насамперед, із приведенням у відповідність знань співробітників їхнім можливостям;
- поведінки персоналу, що відіграє усе більш помітну роль при груповому управлінні, солідарному стилі лідерства. Без обліку особливостей поведінки, взаємин, міжособистісних і неформальних комунікацій тільки на основі підвищення знань і можливостей не можна забезпечити розвиток персоналу.

Успішний розвиток персоналу вимагає використання конкретних методів, спрямованих на формування й активізацію його знань, можливостей і поведінкових аспектів (рисунок) [3].



Рис. Методи розвитку персоналу

Комплекс елементів, що сприяють підвищенню кадрового потенціалу організації відповідно до її мети, називається системою розвитку персоналу даної організації. До числа елементів системи розвитку персоналу відноситься:

- елементи розвитку кадрового потенціалу (штатний розпис, ротація, професійна кар'єра, заміщення посад);
- елементи розвитку особистісного потенціалу (перенавчання, підвищення кваліфікації);
- інформаційні елементи (аналіз ринку освітніх послуг, персоніфікована система даних про розвиток кадрів, результати атестації й оцінки роботи персоналу) [4].

Аналізуючи викладене вище, можемо говорити про те, що чітке визначення завдань, що поставлені перед співробітником, є передумовою до розуміння вимог до нього й готовності підвищувати свій професійний рівень.

Наук. керівн. Кожанова Є. П.

Література: 1. Будди Д. Основи менеджмента : учебник / Д. Будди, Р. Пептон : пер. с англ. – СПб. : Питер, 1999. – 810 с. 2. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Грішнова. – К. : Знання ; КОО, 2001 – 205 с. 3. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу : навчальний посібник / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 1998. – 224 с. 4. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу : навчальний посібник / В. А. Савченко. – К. : КНЕУ, 2002. – 351 с.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Анотація. Розглянуто проблему конкурентоспроможності продукції та виявлено чинники її підвищення, серед них: виробничо-технічні, організаційні, економічні та соціальні.

Аннотация. Рассмотрена проблема конкурентоспособности продукции и выявлены факторы ее повышения, среди них: производственно-технические, организационные, экономические и социальные.

Annotation. The problem of competitive products is studied the factors to improve it, including: industrial and technical, institutional, economic and social, are identified.

Ключові терміни: конкурентоспроможність продукції, чинники підвищення конкурентоспроможності продукції, управління конкурентоспроможністю продукції.

На кожному підприємстві продукція, яку воно виробляє, є проявом його конкурентоспроможності. Проблема конкурентоспроможності продукції носить у сучасному світі універсальний характер. Від того, наскільки успішно вона вирішується, залежить багато що в економічному і соціальному житті будь-якої країни, практично будь-якого споживача.

У вирішенні завдань підвищення конкурентоспроможності продукції з кожним роком усе зростаючого значення набуває проблема вибору і освоєння нових ринків збуту. У зв'язку з цим на будь-якому підприємстві дуже важливі аналітико-пошукові зусилля, оскільки нові ринки збуту вирішальним чином можуть змінити конкурентоспроможність продукції і її рентабельність. Важливо для подальшого розвитку конкурентоспроможності продукції (перш ніж перейти до нового, його модифікації, зняття з виробництва) – спробувати вийти з ним на новий ринок збуту, тому що на внутрішньому його конкурентоспроможність різко впала [1].

Метою даної роботи є визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції.

Конкурентоспроможність продукції визначається, на відміну від якості, сукупністю тільки тих конкретних властивостей, які становлять безсумнівний інтерес для даного покупця і забезпечують задоволення даної потреби, а інші характеристики до уваги не приймаються. Більш того через зазначене продукція з більш високим рівнем якості може бути менш конкурентоспроможною, якщо значно підвищилася його вартість за рахунок надання продукції нових властивостей, які не становлять істотного інтересу для основної групи його покупців.

Конкурентоспроможність продукції – вирішальний фактор його комерційного успіху на розвиненому конкурентному ринку. Це багатогранне поняття, що означає відповідність продукції умовам ринку, конкретним вимогам споживачів не тільки за своїми якісними, технічними, економічними, естетичними характеристиками, але і за комерційними й іншими умовами його реалізації (ціна, терміни постачання, канали збуту, сервіс, реклама) [2].

Заслуговує уваги визначення, запропоноване Р. А. Футхутдіновим, який розглядає конкурентоспроможність продукції як властивість, що характеризується ступенем задоволення нею конкретної потреби в порівнянні з аналогічними продуктами на даному ринку [3, с. 211].

Підприємство на ринку може виступати з продукцією різних видів, одні з яких є більш конкурентоспроможними у своєму сегменті ринку, інші – менш конкурентоспроможні або взагалі не є такими, тому досліджується конкурентоспроможність конкретної продукції.

Конкурентоспроможність продукції створюється в рамках функціонування певних процесів, таких як розробка, споживання, дослідження та виготовлення. На різних стадіях управління конкурентоспроможністю здійснюється через управління процесами просування та створення продукції.

Управління конкурентоспроможністю продукції включає в себе управління якістю, витратами та обслуговуванням у процесі продажу і післяпродажним сервісом.

Слід зазначити, що під управлінням конкурентоспроможності продукції потрібно розуміти процес планування, забезпечення необхідного рівня та підвищення конкурентоспроможності продукції за допомогою цілеспрямованого впливу на умови і чинники, що формують її конкурентоспроможність [4, с. 89].

Існують можливі чинники підвищення конкурентоспроможності продукції, серед них можна виокремити такі [5, с. 304]:

виробничо-технічні – удосконалення проектування, використання найсучасніших техніки і технологій, вхідний контроль якості сировини, матеріалів та комплектуючих, поліпшення стандартизації;
організаційні – удосконалення організації виробництва і праці методів технічного контролю, підвищення кваліфікації кадрів, дотримання технологічної і виробничої дисципліни, забезпечення загальної культури виробництва;



економічні – система прогнозування й планування якості, установлення прийнятних для виробника і споживача цін, економічне стимулювання виробництва високоякісної продукції;

соціальні – правильна кадрова політика, утворення належних умов праці і відпочинку, мотивація праці, активізація людського чинника.

Таким чином, можна зробити висновок, що будь-яка продукція, що потрапила на ринок, фактично проходить перевірку щодо задоволення споживача, його потреб. Тому керівництву підприємства необхідно відстежувати рівень конкурентоспроможності продукції, а також враховувати всебічні чинники її підвищення, серед них: виробничо-технічні, організаційні, економічні та соціальні.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. <http://works.tarefer.ru/>. 2. <http://www.slv.com.ua/>. 3. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации : учебн. пособ. / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Изд. "Эксмо", 2004. – 544 с. 4. Селезньова Г. О. Управление конкурентоспособностью предприятия : конспект лекций / Г. О. Селезньова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 196 с. 5. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.

Осовий К. К.

УДК 331.224.8:331.101.3

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ФОРМУВАННЯ КОМПЕНСАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто основні принципи та аспекти, які визначають формування та розвиток компенсаційної політики на ринку праці взагалі та створення компенсаційного пакету, його законодавче регулювання на рівні держави та окремо підприємства.

Аннотация. Рассмотрены основные принципы и аспекты, которые определяют формирование и развитие компенсационной политики на рынке труда в целом и создание компенсационного пакета, его законодательное регулирование на уровне государства и отдельно предприятия.

Annotation. The basic principles and aspects that determine the formation and development of compensation policies on the labor market as a whole and the creation of a compensation package and its legal regulation of state and individual enterprise are considered.

Ключові слова: соціально-трудова відносина, мотивація праці, компенсаційна політика, компенсаційний пакет.

Формування компенсаційної політики на підприємстві є дуже актуальним питанням у наш час, так як грошова винагорода має вирішальне значення в трудовій мотивації, причому зміст грошової винагороди для працівника не вичерпується тільки компенсацією витрат часу, енергії, інтелекту, які витрачаються працівником при досягненні цілей організації.

Грошова винагорода, точніше форми її одержання, а також відносні й абсолютні розміри, сприймаються працівником як свідчення його цінності для організації, впливають на самооцінку працівника, прямо говорять про його соціальний статус [1]. Таким чином, гроші, які отримує працівник, виступають також мірилом особистої й професійної самореалізації.

Метою даної статті автор виділив потребу в регулюванні та дотриманні основних принципів при створенні компенсаційної політики підприємства на рівні держави, а також зауважив про необхідність упровадження відповідних правових норм.

Одним із перших це питання розглядав американський економіст Р. Хендерсон, який ввів поняття "компенсація" за працю. Вітчизняні вчені Кібанов О. Я., Горелов Н. А., Одегов Ю. Г. також приділяли багато уваги розгляданню цієї теми.

Компенсаційна політика індивідуальна для кожної організації. Однак є деякі характеристики, які треба враховувати в усіх випадках:

1. Погодженість з цілями та стратегією компанії.

Складові компенсаційної політики повинні відповідати тому напрямку, у якому рухається компанія, і сприяти досягненню її цілей.

2. Прозорість та справедливість.

Компенсаційна система повинна бути зрозуміла кожному співробітнику компанії і сприйматися ним як справедлива винагорода за його кваліфікацію, рівень посади й ефективність роботи.

© Осовий К. К., 2011

3. Диференціювання.

Складові компенсаційної політики для різних посад можуть відрізнятися. При складанні компенсаційних пакетів на підприємстві повинні враховуватися кваліфікація співробітника й рівень посадових обов'язків (постійна частина), і оцінка його ефективності (змінна частина).

4. Несуперечність. Усі елементи компенсаційної політики повинні бути погоджені між собою та не суперечити один одному [2].

При впровадженні нової системи оплати праці або її трансформації, перш за все, необхідно забезпечити довіру співробітників до процесу зміни порядку грошової винагороди. Будь-яке нововведення викликає певну настороженість, а вимірювання в умовах праці, яким є система оплати, можуть сприйматися як спрямовані на посилення експлуатації.

Довіра співробітників до керівництва підприємства і довіра до заходів, які розробляються, – основне питання впровадження компенсаційного пакета [3].

Таким чином, беручи до уваги зазначені вище характеристики при розробці компенсаційного пакета та створенні системи винагород в цілому, компенсаційна політика як система формування оплати за працю є основним важелем регулювання мотивації як на конкретному підприємстві, так і на ринку праці взагалі.

Недотримання певних правил та вимог можуть привести до того, що створення компенсаційного пакета принесе більше шкоди, аніж позитивних результатів.

Упровадження компенсаційної політики на законодавчому рівні допоможе розробити її типову методику для всіх підприємств. Але при цьому кожне підприємство окремо повинно, посилаючись на свою індивідуальність у структурі персоналу, створювати компенсаційний пакет самостійно, беручи лише основні принципи, закріплені нормативно-правовими і типовими документами. Тільки такий підхід дасть змогу результативно затвердити компенсаційну політику оплати праці на підприємствах усіх галузей.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Организация и регулирование оплаты труда : учебное пособие / под ред. М. Е. Сорокиной. – М. : Вузовский учебник, 2006. – 272 с. 2. Шекшня С. В. Управление персоналом современной организации : учебно-практическое пособие / С. В. Шекшня. – М. : ЗАО "Бизнес школа "Интел-синтез", 2006. – 336 с. 3. Хендерсон Р. Компенсационный менеджмент / Р. Хендерсон ; пер. с англ. под ред. Горлова Н. А. – 8-е изд. – СПб. : Питер, 2004. – 880 с. : ил. – (Серия "Бизнес-класс").

УДК 331.101.6: 061.5

Онимченко Т. И.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОПРЕДЕЛЕНИЕ РЕЗЕРВОВ РОСТА ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ В УКРАИНЕ

Аннотация. Определены и проанализированы резервы роста производительности труда на предприятиях в Украине.

Анотація. Визначено і проаналізовано резерви зростання продуктивності праці на підприємствах в Україні.

Annotation. The reserves of growth of the labour productivity on enterprises in Ukraine are certain and analysed.

Ключевые слова: труд, производительность труда, резервы роста производительности труда.

Каждое предприятие отличается определенным уровнем производительности труда, который может повышаться или снижаться в зависимости от различных факторов. Одним из основных условий развития производства служит повышение производительности труда. Оно является экономической необходимостью развития общества независимо от господствующей в нем системы хозяйствования. Это обуславливает актуальность проблемы определения резервов роста производительности труда на предприятиях в Украине.



Целью исследования является рассмотрение сущности производительности труда, а также обоснование резервов ее роста на предприятиях в Украине.

Производительность труда (ПТ) является основным показателем экономической эффективности производства отрасли и отдельного предприятия. Повышение уровня ПТ на предприятии проявляется в виде: увеличения массы продукции, создаваемой в единицу времени при неизменном ее качестве; повышения качества продукции при неизменной ее массе, создаваемой в единицу времени; сокращения затрат труда на единицу производимой продукции; уменьшения доли затрат труда в себестоимости продукции; сокращения времени производства и обращения товаров.

Под резервами роста ПТ понимают неиспользованные (потенциальные) возможности повышения ПТ, существующие в промышленности и на предприятиях, которые могут быть использованы в ближайшем будущем [1].

Двумя основными направлениями выявления резервов роста ПТ являются: улучшение использования рабочего времени; повышение организационного и технического уровней производства.

Важнейшими резервами, связанными с улучшением использования рабочего времени, являются:

1) ликвидация внутрисменных и целодневных простоев из-за неисправности оборудования, отсутствия электроэнергии, материалов и инструмента;

2) ликвидация нарушений трудовой дисциплины;

3) сокращение числа неиспользованных рабочих дней из-за невыходов на работу по болезни и т. д.

К резервам повышения технического и организационного уровней производства относятся:

1) внедрение новой техники и передовых форм организации производства;

2) совершенствование организации производства и труда;

3) применение более совершенных методов управления и т. д.

Резервы повышения ПТ персонала предприятия в условиях социально-экономического кризиса целесообразно рассматривать в таких направлениях: оптимизация структуры персонала предприятия; улучшение качественного состава персонала в части опыта отдельных категорий работников; уменьшение потерь рабочего времени.

Производительность труда персонала предприятия можно повысить за счет совершенствования материального и морального стимулирования персонала, улучшения использования рабочего времени, экономии численности работников, уменьшения уровня текучести работников и за счет совершенствования научной организации труда персонала предприятия [2].

Предложенные резервы повышения ПТ персонала предприятия в условиях социально-экономического кризиса в каждый конкретный период способны оказывать содействие экономии труда при минимальных затратах и, как следствие, направлены на максимизацию результатов от их использования.

Таким образом, проанализированы возможные резервы роста производительности труда на предприятиях в Украине, в том числе и в условиях социально-экономического кризиса. Повышение ПТ за счет конкретных резервов ее роста обеспечат предприятиям и всему общественному производству дальнейшее развитие и благоприятные перспективы. В сочетании с грамотной маркетинговой и сбытовой политикой они также позволят повысить конкурентоспособность продукции предприятий, что является непременным условием рыночной экономики.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Економіка підприємства в схемах і таблицях : навчальний посібник / Т. М. Серікова, С. П. Кожанова, В. І. Мельник, Г. М. Шумська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 295 с. 2. Ляш О. Резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві [Електронний ресурс] / О. Ляш. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 3. Бондар І. Продуктивність праці – нові підходи / І. Бондар, О. Сологуб // Україна: аспекти праці. – 2006. – С. 13–17.

Кравченко Д. С.

УДК 338.516.22

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕНОВОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Рассмотрены основные принципы ценообразования на предприятии с учетом факторов, которые оказывают влияние на цену.

Анотація. Розглянуто основні принципи ціноутворення на підприємстві з урахуванням факторів, які впливають на ціну.

© Кравченко Д. С., 2011

Annotation. The basic principles of pricing on an enterprise taking into account factors, having influence on the price, are considered.

Ключевые слова: цена, ценообразование, ценовая политика, факторы влияния на цену, скидки.

В условиях рыночных отношений цена является связью между производителем и потребителем, она обеспечивает равновесие между спросом и предложением. Формирование ценовой политики предприятия в условиях современной экономики является одним из важнейших элементов. В связи с этим руководители предприятий стараются больше уделять внимания процессу формирования ценовой политики. Это обуславливает актуальность проблемы определения основных положений формирования ценовой политики предприятия.

Целью исследования является рассмотрение и анализ основных принципов формирования ценовой политики предприятия, а также оценка факторов, влияющих на цену товара.

На современном этапе цены играют очень важную роль в деятельности предприятий. Они выражают не только воплощенный в товаре труд, но и его престиж, место в рейтинге множества аналогичных товаров, что и определяет конкурентоспособность предприятия и его дальнейшее развитие.

По основному признаку деления цены можно разделить на два вида: свободные и регулируемые [1]. Конечно, для современной рыночной экономики основополагающими являются свободные цены с их механизмом регулирования. Но полностью перейти к таким ценам возможно лишь при условии зрелости рынка, в противном случае они могут оказать даже негативное воздействие [2]. Поэтому государство должно вмешиваться в ценообразование, а при необходимости – устанавливать фиксированные цены. Целесообразно рассмотреть цены, свободные от непосредственного государственного вмешательства, а также цены, зависящие от ценовой политики предприятия.

Основным документом, регулирующим ценообразование в Украине, является Закон Украины "О ценах и ценообразовании". В рамках данного Закона ценовая политика определяется как составляющая часть общей экономической и социальной политики Украины, которая направлена на обеспечение: равных экономических условий и стимулов; сбалансированного рынка средств производства, товаров и услуг; противодействия монополизации; объективных соотношений в ценах на промышленную и сельскохозяйственную продукцию; расширения сферы применения свободных цен; повышения качества продукции; социальных гарантий; создания необходимых экономических гарантий для производителей; ориентации цен внутреннего рынка на уровень мирового рынка [1].

Для любого предприятия в первую очередь необходимо выйти на рынок и удержаться на нем, обеспечить реализацию продукции и в дальнейшем максимизировать свою прибыль. В зависимости от стоящей перед предприятием на данный момент цели оно и будет формировать свою ценовую политику. Обычно предприятию необходимо определить интервал, в пределах которого можно варьировать цену в различных ситуациях. Нижнюю границу такого интервала определяют издержки производства (цена безубыточного производства). Верхняя граница определяется на основе спроса на данный товар, а также его эластичности по цене [3].

Одним из главных факторов влияния на ценовую политику является наличие конкурентов, их количество и положение на рынке. При этом необходимо учитывать тип рынка, на котором функционирует предприятие: монополия, олигополия, монополистическая конкуренция, абсолютная конкуренция [4]. Так, например, очень зависит от конкурентов рынок олигополии, когда действует несколько крупных фирм. Изменение цен одного из конкурентов очень влияет на остальных и когда один производитель снижает цену, остальные вынуждены следовать за ним, чтобы не потерять клиентов. Существует большое количество моделей ценообразования на всех типах рынка [5]. Для формирования качественной ценовой политики на предприятии необходимо привлечь специалистов по маркетингу. Одной из их задач является разработка различного вида скидок, что очень помогает в реализации продукции предприятия. Выделяют шесть основных групп скидок: скидки за большой объем закупок, скидки за внесезонную закупку, скидки за ускорение оплаты, скидки для поощрения продаж нового товара, скидки при комплексной закупке товаров, скидки для постоянных или престижных потребителей. Все скидки должны иметь обязательное документальное оформление в соответствующих приказах, что позволяет узаконить снижение цен и упорядочить документооборот [6].

Таким образом, пройдя все этапы формирования ценовой политики, предприятие принимает окончательное решение об установлении цен на продукцию. При этом оно должно учитывать многие факторы: тип рынка, на котором реализуется продукция; цели и задачи функционирования предприятия; возможности проведения маркетинговых мероприятий; уровень конкурентной борьбы на рынке и т. д. Правильно сформулированная ценовая политика позволит предприятию повысить уровень конкурентоспособности продукции и самого предприятия на рынке.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Закон України "Про ціни і ціноутворення" № 507-ХІІ від 03.12.1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Волощенко А. В. Визначення та принципи цінової політики України / А. В. Волощенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 12. – С. 45–50. 3. Сафронов Н. А. Економіка підприємства [Електронний ресурс] / Н. А. Сафронов. – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua/ekpd/1/14/>. 4. Нуреев Р. М. Курс мікроекономіки : учебник для вузів / Р. М. Нуреев. – 2-е изд., изм. – М. : Норма, 2005. – 576 с. 5. Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка. Практикум : навчальний посібник / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 404 с. 6. Лисица Т. Коммерческая политика предприятия / Т. Лисица // Баланс. – 2009. – № 30. – С. 18–20.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ЧИННИКИ І РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Розглянуто чинники і резерви зростання прибутку в сучасних умовах.

Аннотация. Рассматриваются факторы и резервы роста прибыли в современных условиях.

Annotation. The factors and the reserves of profit growth in the modern world are considered.

Ключові слова: підприємство, прибуток, стратегія збільшення прибутку, чинники і резерви підприємства, максимізація прибутку.

Проблема управління потінційними фінансовими можливостями та шляхи її вирішення простежується у багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів: Мочалова Б. М., Федоніна О. С., Л. Бадалова, Б. Данилишина, Дж. Джурана, Бузько І. Р., Б. П. Плишевський, К. Маркс, Д. Рікардо та інші.

Головна мета дослідження – знайти оптимальну структуру тих чинників, які найвигідніше і ефективніше будуть впливати на зростання прибутку, та виявити ті резерви, з допомогою яких можна зменшити витрати та збільшити прибуток підприємництва.

Проблема управління потінційними фінансовими можливостями підприємства актуальна на сучасному економічному просторі. Трансформація суспільно-економічного ладу в країні, кризовий стан окремих підприємств призводить до втрат фінансового потенціалу. Значимість прибутку, проблеми пошуку резервів його підвищення для підприємств є актуальними на сьогоднішній день. Одержання прибутків є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом будь-якого бізнесу. Закони ринкової економіки не дають змоги виробляти продукцію, реалізація якої завдає збитків. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконаленням його матеріально-технічної бази. Вся діяльність підприємства спрямована на те, щоб забезпечити зростання прибутку або принаймі стабілізувати його на певному рівні [1]. Оскільки прибуток напряму залежить від затрат на виробництво, то зрозуміло, що для зростання прибутку необхідно ці затрати мінімізувати. Для цього необхідно правильно організувати виробничий процес, упроваджувати передові методи виробництва. Велике значення має маркетингова діяльність, адже на прибуток впливають обсяги продажів і ціна реалізації. Процес накопичення прибутку відбувається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

Стратегія збільшення прибутку підприємства – це систематичний план його оптимального використання в умовах неповноти інформації про майбутній розвиток середовища та підприємництва, що охоплює формування місії, довготермінових цілей, а також шляхів і правил прийняття рішень для найефективнішого використання стратегічних ресурсів, переваг і можливостей задля майбутньої прибутковості. Використання ефективною стратегією збільшення прибутків є важливим чинником розвитку підприємства [2]. Рівень економічної та соціальної ефективності діяльності підприємства залежить від багатьох чинників. Тому для практичного розв'язання завдань управління ефективністю важливого значення набуває класифікація чинників її зростання за певними ознаками [3]. Класифікацію чинників зростання ефективності (продуктивності) виробничо-економічних та інших систем діяльності доцільно здійснювати за трьома ознаками:

- видами витрат і ресурсів (джерелами підвищення);
- напрямами розвитку та вдосконалення діяльності;
- місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Основними резервами зростання доходів є:

- зниження ціни закупівлі товарів;
- підвищення ціни реалізації товарів;
- зростання обсягів реалізації товарів.

У сучасних умовах значним резервом підприємства є розвиток інших видів його діяльності (посередницької, кредитної, інвестиційної тощо), які забезпечують отримання позареалізаційних доходів від їх здійснення [4].

Отже, з метою підвищення результативності діяльності підприємства та його стратегічного розвитку у перспективі виникає потреба у розробленні стратегії управління підприємством, спрямованої на вдосконалення механізму формування та правильне використання резервів прибутку, і виявлення чинників, що впливають на зростання прибутку. Для максимізації прибутку підприємства потрібно, насамперед, виконати комплекс завдань щодо забезпечення зростання обсягів діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці, вдосконалення системи управління підприємством, визначення пріоритетного напрямку використання прибутку – капіталізації коштів, що

спричинить подальший розвиток підприємства та покращення фінансових результатів його діяльності, а також проведення економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку, а також ефективного планування формування, розподілу та використання прибутку на наступні періоди. Такими чинниками, що впливають на збільшення прибутку, є технологія, устаткування, матеріали та енергія, самі продукти праці, працівники, організація та методи роботи, стиль управління, державна економічна й соціальна політика, інфраструктура, зміни в суспільстві тощо. Іншими словами підприємства повинні чітко уявляти резерви збільшення прибутку, від чого він залежить і які основні параметри впливають на його величину.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Верхоглядова Н. І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б., Шило В. П. // Економічний простір. – 2008. – № 18. – С. 237–245. 2. Баранцева С. М. Стратегічне управління прибутком торговельного підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / С. М. Баранцева. – Донецьк, 2007. – 22 с. 3. Стратегічне управління підприємством : навчальний посібник / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – 2-ге вид., виправл. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 400 с. 4. Дзюбенко Л. М. Організаційно-економічне забезпечення прибутковості підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Л. М. Дзюбенко. – К., 2007. – 22 с.

УДК 005.591.43

Мордовец А. В.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

АУТСОРСИНГ КАК ЭЛЕМЕНТ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО РЕШЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация. Рассмотрена сущность, основные задачи, преимущества и недостатки аутсорсинга, современное состояние развития аутсорсинга как нового явления на украинских предприятиях.

Анотація. Розглянуто сутність, основні завдання, переваги та недоліки аутсорсингу, сучасний стан розвитку аутсорсингу як нового явища на українських підприємствах.

Annotation. The essence, main objectives, strengths and weaknesses, the current state of outsourcing as a new phenomenon in Ukrainian enterprises are considered.

Ключевые слова: аутсорсинг, аутсорсинг персонала, аутсорсер, аутстрафинг.

Одним из современных инструментов управления, который дает возможность предприятию минимизировать свои расходы, является аутсорсинг, который широко используется в западной практике и только начинает развиваться в Украине. Первые примеры аутсорсинга относят к 1930 г., когда на заводе Генри Форд для уменьшения издержек на внутренние операции место своей рабочей силы использовал услуги других фирм [1]. Рост популярности аутсорсинга на Западе был обусловлен ужесточением конкурентной борьбы и необходимостью поиска эффективных долговременных стратегий, обеспечивающих устойчивые организационные преимущества.

Проблемами сущности, заданиями и эффективностью аутсорсинга занимались многие отечественные и зарубежные экономисты, а именно Д. Берсин, Ж.-Л. Бравар, Р. Морган, Д. Дойль, Б. Аникина, Д. Михайлова, Н. Чухрай, В. Лученко, А. Коптелов, Т. Кирилов.

Целью данной статьи является определение экономической сущности аутсорсинга, выявление преимуществ и недостатков использования аутсорсинга на предприятиях, целесообразности использования аутсорсинга отечественными предприятиями.

Аутсорсинг – понятие сравнительно новое. Под понятием "аутсорсинг" понимают передачу стороннему подрядчику организации определённых бизнес-процессов или производственных функций на обслуживание другой компании, специализирующей в данной отрасли. Наиболее распространенными областями работы аутсорсеров является бухгалтерия, IT-услуги, маркетинг, логистика, управление кадрами и внедрение разнообразных программ [2].

В аутсорсинговой деятельности достаточно важным является: накопленный опыт работы; количество решенных нестандартных ситуаций, с которыми приходилось сталкиваться данной компании. Особенно актуальным сегодня является аутсорсинг персонала. Так, на Западе, в частности в США, аутсорсинг персонала является услугой, которая стала привычной для местных предпринимателей. Аутсорсинг персонала (аутстрафинг) обозначает выведение части сотрудников из штата компании-заказчика и перевод их в штат компании-аутсорсера. Предприятие использует аутстрафинг, когда не достаточно



собственных ресурсов и необходимого уровня подготовки или предприятие отказывается от собственно-го выполнения своих функций из-за низкой эффективности и убыточности.

Понятие "аутсорсинг" в Украине появилось совсем недавно. Распространенными функциями в Украине, которые передаются на аутсорсинг, являются функции управления персоналом, финансовый и бухгалтерский учет, маркетинговые исследования, реклама, PR-услуги, IT-обеспечение и разработка веб-сайтов, охрана [3]. Одним из наиболее существенных недостатков аутсорсинга Украины является реальный риск утечки информации и, как результат, появление конкурента, использующего опыт и знания компании, заказавшей аутсорсинг. Несмотря на существующие недостатки, в настоящее время аутсорсинг применяется во многих отраслях экономики Украины.

На основании проведенных исследований можно выделить основные недостатки и преимущества применения аутсорсинга. Преимущества: снижение затрат; концентрация руководства и персонала на основном бизнесе; повышение качества и надежности обслуживания; внедрение передовых технологий. К недостаткам аутсорсинга можно отнести: угрозу утечки важной информации; обучение чужих специалистов вместо своих; зависимость от одного источника снабжения [4, с. 15–17].

Таким образом, в последнее время аутсорсинг становится стандартом на мировом рынке. Быстрое развитие аутсорсинга объясняется процессом глобализации и обострением конкуренции.

В Украине же аутсорсинг развивается более спокойно. Необходимо более детально исследовать вопрос оценки эффективности его применения на предприятиях и создать механизм взаимодействия предприятий с аутсорсинговыми компаниями. То есть необходимо разработать алгоритм принятия управленческого решения для увеличения эффективности работы отечественных предприятий во взаимодействии с аутсорсинговыми компаниями.

Научн. рук. Кожанова Е. Ф.

Литература: 1. Коптелов А. Аутсорсинг в зеркале современного бизнеса [Электронный ресурс] / А. Коптелов, Т. Крылов. – Режим доступа : <http://www.citycity.ru>. 2. Партин Г. О. Управління витратами: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія / Г. О. Партин. – К. : УБС НБУ, 2008. – 219 с. 3. Аутсорсинг як стратегія розвитку логістичної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.corpusgroup.com>. 4. Аникин Б. А. Аутсорсинг : создание высокоэффективных и конкурентоспособных организации / Б. А. Аникин. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 184 с.

Муравйова М. Ю.

УДК 005.32:331.101.3

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розкрито сутність мотивації та розглянуто основні її види. Наведено різні приклади мотивації, які використовуються у країнах світу. Висвітлено особливості мотивації праці, що є характерними для України.

Аннотация. Раскрыта сущность мотивации и рассмотрены основные ее виды. Приведены различные примеры мотивации, которые используются в странах мира. Освещены особенности мотивации труда, характерные в Украине.

Annotation. The essence of motivation is disclosed and its basic types are examined. Several examples of motivation that are used in countries around the world are considered. The features of motivation, typical in the Ukraine, are analyzed.

Ключові слова: мотивація праці, заробітна плата, соціальний пакет, заохочення, матеріальне стимулювання.

На сьогоднішній день однією з ознак розвинутого суспільства є пріоритетна увага до персоналу як до одного з основних чинників, що впливає на конкурентоспроможність. Беручи до уваги економічний досвід країн Європи, можна зробити висновок, що жодне із завдань управління у будь-якій сфері діяльності неможливо здійснити без зацікавлених у цьому працівників.

На підприємствах України, як і на підприємствах європейських країн, існує безліч навчальних курсів для підвищення кваліфікації, зміни видів виконуваних робіт, планування кар'єри, але ці заходи поліпшують лише здатність працівника виконувати ту чи іншу роботу. Висококваліфікований спеціаліст може не використовувати свої знання та вміння достатньою мірою, якщо його в цьому не зацікавити. Вирішенням цієї проблеми є мотивація праці, що є процесом стимулювання окремої людини чи групи людей до діяльності, направленої на досягнення цілей організації.

© Муравйова М. Ю., 2011

Різні аспекти мотивації праці розглядали такі вчені-економісти: Іляш О. І. [1], Шинкаренко К. В. [1], Сасіна Л. О. [2], Лугова В. М. [2], Колот А. М. [3], Богиня Д. П. [4], Єгоркіна Т. О. [5] та ін.

Метою дослідження є розробка та обґрунтування різновидів мотивації праці, які дозволять підвищити ефективність управління на підприємствах. З огляду на це в роботі було поставлено та вирішено такі завдання: розглянуто сутність поняття "мотивація праці"; визначено основні елементи мотивації персоналу підприємства; запропоновано рекомендації щодо підвищення зацікавленості персоналу в результатах праці.

Метою кожного керівника є створення колективу, здатного злагоджено співпрацювати на досягнення результату. Мотивація значно підвищує продуктивність праці. Одним із шляхів досягнення цього є вмиле використання механізмів мотивації. У країнах Європи вже давно зрозуміли, що цінного працівника потрібно поважати та заохочувати, оскільки від його знань, працездатності та лояльності багато у чому залежить успіх підприємства на ринку.

На жаль, на сьогодні, в Україні, котра має досить могутній кадровий потенціал, підприємства не достатньо використовують інструменти, пов'язані з підвищенням мотивації працівників, роблячи основний акцент лише на "маніпулюванні заробітною платою". Тільки великі підприємства при прийомі на роботу кваліфікованих працівників можуть запропонувати їм не лише стабільну заробітну плату, а й певний соціальний пакет та можливе підвищення за посадою у майбутньому.

Якщо з заробітною платою, як стимулом мотивації усе достатньо зрозуміло, то нематеріальна мотивація для України є досить новим різновидом мотивації. Нематеріальна мотивація нараховує велику кількість методів, але необхідно зосередитись на тих, які використовуються в усьому світі найчастіше. Нематеріальну мотивацію можна поділити на декілька груп. До першої групи належить безадресна мотивація. Цей вид мотивації спрямований одразу на усіх робітників підприємства та до якої належить: система адаптації, оплата харчування, участь у корпоративних святах. Наступна група нематеріальної мотивації для деяких співробітників – адресна мотивація. Вона націлена на утримання цінного співробітника та може включати у себе медичне страхування, пільгове кредитування, повну чи часткову оплату навчання, організацію відпочинку для робітника та його родини. Для топ-менеджменту використовується особлива мотивація, котра не лише стимулює роботу, але й підтримує імідж підприємства й статус її директорів. Така ексклюзивна мотивація в Україні включає в себе надання автомобіля і особистого водія, виділення коштів на представницькі витрати, оплати відпочинку за кордоном.

Також слід відзначити, що для кожного працівника дуже важлива дружня атмосфера у колективі, професіональне керівництво. Визнання трудових заслуг кожного працівника, яке виражається в публічному оголошенні подяки, присвоєнні грамот, розміщенні на дошці пошани або друкованому виданні, так само мотивує співробітників.

Отже, мотивація праці персоналу – це комплекс факторів, які спонукають працівника виконувати свою роботу якнайкраще. Згідно з цим добре спланована мотивація персоналу може значно підвищити ефективність діяльності підприємства. На жаль, на сьогодні в Україні підприємства не приділяють достатньої уваги мотивації праці. У більшості випадків мотивація виражається як маніпулювання заробітною платою. Ураховуючи, що наша держава переймає досвід країн Європи, можна сподіватися, що у найближчому майбутньому українські підприємства оцінять реальну важливість мотивації і будуть використовувати різноманітні методи мотивації для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Іляш О. І. Прогресивна мотивація праці та її значення у формуванні трудового потенціалу підприємства / О. І. Іляш, К. В. Шинкаренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.4. – С. 148–151. 2. Сасіна Л. О. Методичні підходи до розроблення програми мотивації праці персоналу підприємства / Л. О. Сасіна, В. М. Лугова // Економіка розвитку. – 2005. – № 2(34). – С. 44–46. 3. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 337 с. 4. Мотивація праці в ринковій економіці: проблеми теорії і практики / Д. П. Богиня, Л. І. Долгов, Г. Т. Куликов, Л. С. Лисогор та ін. – К. : Ін-т економіки НАН України, 1997. – 182 с. 5. Єгоркіна Т. О. Удосконалення системи мотивації праці робітників підприємства [Електронний ресурс] / Т. О. Єгоркіна. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

УДК 005.591.6

Тарасова Т. И.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ИННОВАЦИОННАЯ СИСТЕМА ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Определяется роль инновационной системы предприятия (ИСП), а также рассматривается ее обеспечивающая структура как сумма подсистем включающих в себя нормативно-правовое обеспечение, кадровое, программное, финансовое и информационное обеспечение.

Анотация. Визначается роль інноваційної системи підприємства (ІСП), а також розглядається її забезпечувальна структура як сума підсистем, що включають нормативно-правове забезпечення, кадрове, програмне, фінансове і інформаційне забезпечення.

© Тарасова Т. И., 2011



Annotation. The role of the enterprise innovative system (EIS) is determined, and its providing structure as a sum of subsystems that consist of the normative-legal providing, personnel, programmatic, financial and informative providing, are studied.

Ключевые слова: инновационная система предприятия, национальная инновационная система, региональная инновационная система, инновация.

В области инновационных систем существуют еще ряд вопросов, которые требуют более глубокого изучения. Прогнозирование появления новых продуктов и технологий становится необходимым требованием для организации, которая претендует на роль лидера в каких-нибудь областях деятельности.

Целью данного исследования является определение и раскрытие инновационной системы предприятия.

Объектом данного исследования есть инновационная система предприятия.

Предметом является формирование обеспечивающей структуры ИСП, включающей в себя основные подсистемы, такие, как информационное, финансовое, программное и др. обеспечение.

В последние несколько лет значительно вырос интерес к инновациям – на уровне правительства стали осуществляться меры по стимулированию инновационной деятельности.

Основоположниками теории формирования новой инновационной системы (НИС) можно по праву считать К. Фримэна, Б.-А. Лундвалла и Р. Нельсона, проанализировавших развитие инновационной деятельности в различных странах и на этой основе давших определение понятия НИС. При этом в основу исследования были положены результаты, ранее полученные Й. Шумпетером, Ф. Хайеком, Д. Нортон, Р. Солоу, П. Ромером и Р. Лукасом.

Инновация – это не всякое новшество или нововведение, а только такое, которое серьезно повышает эффективность действующей системы [1].

Отечественным предприятиям на сегодняшний день необходимы собственные инновационные системы, органично вплетенные в вышестоящие региональную и национальную инновационные системы (РИС и НИС соответственно). Под инновационной системой предприятия (ИСП) понимается совокупность экономических агентов и видов деятельности, ресурсное обеспечение и институты, связи между ними, которые важны для повышения эффективности инновационного процесса в компании [2].

Целью создания ИСП является: повышение конкурентоспособности продукции предприятия; создание инновационной базы для долгосрочного устойчивого роста компании.

ИСП должна выполнять следующие функции: прогнозирование рынка и выбор приоритетных направлений исследований; стратегическое планирование инновационной деятельности предприятия; поиск, оценку и отбор инновационных идей и изобретений внедрение инновационных проектов; мониторинг показателей уже внедренных инновационных проектов и их корректировка.

Успешное функционирование ИСП невозможно без обеспечивающей структуры, включающей следующие основные подсистемы:

1. Финансовое обеспечение. В зависимости от формы собственности, размера и профиля деятельности предприятия возможен больший или меньший уклон в сторону получения государственных субсидий, банковских кредитов, венчурного финансирования либо создания и использования ресурсов собственного инновационного фонда.

2. Информационное обеспечение. Включает создание локальной сети Интернет, обеспечение доступа к информации всех ответственных исполнителей, а также автоматизацию процессов управления и выработку информационных каналов для сотрудничества с элементами инновационной инфраструктуры РИС и НИС.

3. Нормативно-правовое обеспечение. Включает всю совокупность нормативной документации, формализующей и регламентирующей бизнес-процессы инновационной системы, а также деятельность ответственных исполнителей.

4. Кадровое обеспечение. Имеет целью поиск персонала в рамках предприятия и во внешней среде, его обучение и горизонтальную ротацию для повышения творческого потенциала [3].

В заключение хотелось бы отметить, что внедрению инновационной системы обязательно должен предшествовать анализ организации бизнеса. Сегодня Украине необходим переход на инновационный путь развития, освоение принципиально новых, конкурентоспособных технологий и продуктов, инновационное обновление критически устаревших производственных фондов многих отечественных предприятий.

Научн. рук. Власенко Т. А.

Литература: 1. Инновации : учебное пособие / А. В. Барышева, К. В. Балдин, Р. С. Голов и др. – 2-е изд. – М. : Дашков и К°, 2008. – 382 с. 2. Васин В. А. Национальная инновационная система: предпосылки и механизмы функционирования / В. А. Васин, Л. Э. Миндели. – К. : ЦИСЕ, 2002. – 363 с. 3. Кантер Р. М. Инновации: классические ошибки / Р. М. Кантер // Harvard Business Review. – 2006. – Декабрь – С. 44–57. 4. Лапин Н. Стратегия инновационного развития: национальная инновационная система / Н. Лапин // Проблемы теории и практики управления. – 2008. – № 5. – С.106–118.

SWOT-АНАЛИЗ КАК МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ БАНКА

Аннотация. Исследовано проблему влияния конкурентной среды на деятельность банка. Обосновано применение SWOT-анализа в банках. Определены ключевые факторы успеха и возможные риски в деятельности банков.

Анотація. Досліджено проблему впливу конкурентного середовища на діяльність банку. Обґрунтовано застосування SWOT-аналізу у банках. Визначено ключові чинники успіху і можливі ризики в діяльності банків.

Annotation. The problem of the competitive environment effect on the bank is investigated. The application of SWOT-analysis of the banks is studied. The key factors of the success and possible risks in banking activities are identified.

Ключевые слова: банк, банковская система, конкурентная среда, SWOT-анализ.

В условиях рыночной экономики Украины, когда обостряется конкурентная борьба, необходимо иметь четко намеченный план действий, позволяющий адекватно использовать сильные стороны и открывающиеся возможности деятельности. Одновременно следует предвидеть, вероятные угрозы и работать над устранением слабых сторон. Для эффективного функционирования банковской системы характерен высокий уровень конкурентных отношений, поэтому исследование этой проблемы с точки зрения стратегического управления является очень важным и актуальным.

Анализ научной литературы по данной тематике показал, что исследованием SWOT-анализа занимаются такие ученые, как Ковтун О. А. [1], Сорбат И. В. [2], Аверьянова Л.В. [3], и другие. Однако исследование SWOT-анализа как метода определения конкурентных преимуществ банка является актуальным в современных условиях развития банковской системы.

Целью статьи является обоснование применения SWOT-анализа как метода определения конкурентных преимуществ банка. Для достижения указанной цели были поставлены и решены такие задачи: исследована проблема влияния конкурентного преимущества на деятельность банка, обосновано применение SWOT-анализа в банках, определены ключевые факторы успеха и возможные риски в деятельности банков.

При изучении конкурентной среды банковским менеджерам необходимо оценить, насколько жесткой является конкуренция и как она влияет на деятельность банка, определить основных конкурентов на рынке, реальные и потенциальные угрозы с их стороны с учетом сильных и слабых конкурентных позиций банка. На банковскую систему воздействуют следующие инструменты влияния:

- конкуренция между существующими банковскими рынками;
- конкурентные угрозы со стороны товаров-субститутов;
- возможность появления новых конкурентов;
- конкурентное влияние со стороны клиентов [1, с. 35].

Используя такую методику, как SWOT-анализ, менеджеры банка смогут провести точную оценку своих возможностей и угроз, тщательным образом проанализировать свои сильные и слабые стороны, а также определить конкурентные преимущества банка.

SWOT-анализ – это анализ сильных и слабых сторон организации, а также возможностей и угроз со стороны внешней окружающей среды [2].

Сильные и слабые стороны банка должны рассматриваться в разрезе отдельных групп показателей, которые характеризуют разные аспекты его деятельности, а именно: финансовое состояние, качество менеджмента, клиентскую политику, качество подготовки персонала, ИТ-технологии и инновации в деятельности банка, маркетинг и др. [3].

При проведении SWOT-анализа важным направлением является определение потенциальных факторов, которые будут играть позитивную и негативную роль в деятельности исследуемой организации в будущем и имеют название "возможности" и "угрозы" [4].

К "возможностям" или перспективам следует отнести: участие в программах Мирового банка или Европейского банка реконструкции и развития; наличие значительных наличных сбережений населения вне банковской системы; экономия расходов за счет деятельности филиалов; рост темпов расширения рынка; выход на новые сегменты рынка [1, с. 36]; развитие технологий удаленного доступа и ИТ-технологий; средне развитый рынок Интернет-банкинга [3]; доступ к иностранным источникам финансирования; прогнозирование финансовых потребностей клиентов; усовершенствования налогового законодательства в направлении снижения фискальной политики.

К "угрозам" относятся следующие факторы: доступ банков-конкурентов к долгосрочным источникам финансирования; недоступность государственного финансирования; вхождение на рынок сильных



иностранных банков [3]; значительные капиталовложения в развитие технологий и разработку новых продуктов; негативная тенденция темпов развития рынка банковских услуг; нестабильность курса обмена валют; экономический кризис; неэффективная государственная политика в банковской сфере; переход стратегических клиентов к конкурентам [1, с. 36].

Таким образом, можно сделать вывод, что в условиях современной рыночной экономики определение конкурентных преимуществ банка является неотъемлемой частью его будущего успеха. Применение SWOT-анализа позволяет не только исследовать недостатки и угрозы деятельности банка, но так же развить существующие возможности, что позволит сконцентрировать усилие для реализации своих конкурентных преимуществ, которые являются основными для обеспечения прибыли в долгосрочном периоде.

Научн. рук. Гавкалова Н. Л.

Литература: 1. Ковтун О. А. Визначення конкурентних переваг банку на основі SWOT-аналізу / О. А. Ковтун // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків. – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2010. – 370 с.
2. Сорбат И. В. Модель бизнес-процесса комплексного анализа экономической безопасности предприятия / И. В. Сорбат // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 6. 3. Аверьянова Л. В. Разработка интегрированной финансовой стратегии банка [Электронный ресурс] / Л. В. Аверьянова. – Режим доступа : <http://diss.mfpa.ru>.
4. Теоретические основы SWOT-анализа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://swotanaliz.ru>.

Рязанов Р. С.

УДК 005.963

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено необхідність професійного розвитку персоналу на підприємстві та важливість його вдосконалення. Запропоновано шляхи підвищення ефективності системи професійного навчання робітників.

Аннотация. Исследована необходимость профессионального развития персонала на предприятии и важность его совершенствования. Предложены пути повышения эффективности системы профессионального обучения работников.

Annotation. The necessity of professional staff development and improvement at the enterprise is investigated. The ways of the personnel training development are suggested.

Ключові слова: розвиток персоналу, стимулювання розвитку, професійна підготовка, професійне навчання, підвищення кваліфікації.

Метою діяльності підприємства є максимізація прибутку. Але досягнення цієї мети, тобто ефективне функціонування будь-якого підприємства, є складним та багатограним процесом. У сучасних умовах діяльність підприємств має бути ефективною як з економічної, так і з соціальної точки зору.

Одним з найбільш важливих факторів продуктивної господарської діяльності є людський чинник. Адже робітники, які володіють високим рівнем професіоналізму, здатні і готові працювати, спроможні забезпечити стабільність і ефективність роботи підприємства. А зростання кадрового потенціалу досягається шляхом формування та активного функціонування системи безперервного професійного розвитку. Це і визначило актуальність обраної теми дослідження.

Окремі складові розвитку персоналу досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких П. Штурман [1], О. Нестеренко [2], В. Савченко [3].

Метою даної роботи є дослідження ролі професійного розвитку персоналу у процесі діяльності підприємства. Виходячи із мети дослідження, в роботі було вирішено такі завдання: аналіз взаємозв'язку між розвитком персоналу та результатами діяльності підприємства; розробка пропозицій щодо вдосконалення організації розвитку персоналу.

Традиційне тлумачення категорії ефективності з економічної точки зору полягає у тому, що вона відображає не результат як такий, а його співвідношення з витратами на його досягнення. При цьому розрізняють ефективність трудової діяльності, ефективність відтворення трудового потенціалу та ефективність діяльності підприємства в цілому [1].

© Рязанов Р. С., 2011

Економічна ефективність праці дозволяє шляхом співставлення прибутку та витрат обґрунтувати результати трудової діяльності.

Оцінювання ефективності відтворення трудового потенціалу враховує умови збереження якісних параметрів трудового потенціалу, які характеризують стан та охорону здоров'я; організацію професійного навчання; умови для реалізації трудового і творчого потенціалу [2].

Економічне зростання є результатом трудової діяльності. У рамках теорії людського капіталу професійний розвиток персоналу є об'єктом інвестицій з метою підвищення продуктивності праці для збільшення виробництва товарів та послуг, а в результаті – прибутку.

Професійний розвиток персоналу – це цілеспрямований і систематичний вплив на працівників за допомогою професійного навчання протягом їхньої трудової діяльності в організації з метою досягнення високої ефективності виробництва чи наданих послуг, підвищення конкурентоспроможності персоналу на ринку праці, забезпечення виконання працівниками нових складніших завдань на основі максимально можливого використання їхніх здібностей та потенційних можливостей [3].

Розвиток персоналу є важливою умовою ефективної діяльності будь-якого підприємства. У результаті його здійснення досягається підвищення професійного рівня працівників, що призводить до підвищення продуктивності праці, покращення показників господарської діяльності та підвищення ефективності виробництва. Зменшується плинність кадрів та зростає кількість винахідницьких пропозицій. Все це, без сумніву, сприяє постійному підвищенню конкурентоспроможності підприємства на вітчизняному і міжнародному ринках.

Визначивши роль професійного розвитку персоналу у діяльності підприємства, слід сформулювати основні напрями вдосконалення цього розвитку в умовах формування економіки знань та переходу до інноваційної моделі економічного розвитку: стимулювання персоналу до створення, розвитку і впровадження інновацій, здатних забезпечити конкурентні переваги для підприємства; формування системи безперервної професійної освіти і підготовки кадрів; застосування прогресивних форм організації навчання; заохочення внутрішньої конкуренції між співробітниками у визначених межах, не допускаючи при цьому виникнення деструктивних процесів та конфліктів; забезпечення, з одного боку, стабільності кадрового складу, а з іншого – його адекватного оновлення та вертикальної і горизонтальної ротації персоналу. Здійснений аналіз наукових праць дозволяє стверджувати, що у даний час саме професійний розвиток персоналу виступає одним із найвагоміших факторів підвищення продуктивності праці та покращення показників господарської діяльності. Вказані позитивні результати постійного розвитку персоналу сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства загалом та зростанню конкурентоспроможності вітчизняних господарюючих суб'єктів.

Наук. керівн. Гаєкалова Н. Л.

Література: 1. Штутман П. Л. Професійний розвиток персоналу як чинник підвищення ефективності діяльності підприємств / П. Л. Штутман // Збірник наукових праць КНТУ. – 2010. – № 17. – С. 153–158. 2. Нестеренко О. М. Шляхи вдосконалення системи професійного розвитку персоналу на підприємстві / О. М. Нестеренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 30 – С. 72–73. 3. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу : навчальний посібник / В. А. Савченко. – К. : КНЕУ, 2002. – 351 с.

УДК 005.915:005.934

Масальцева О. Ю.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Висвітлено сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства визначено головні цілі фінансової безпеки підприємства та механізми її забезпечення.

Аннотация. Отражена сущность финансовой безопасности как составляющей экономической безопасности предприятия, определены цели финансовой безопасности предприятия и методы ее обеспечения.

Annotation. The essence of the financial security definition as the basic economic security component is studied, the main goals of company financial security and methods of its achieving are determined.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, фінансова безпека підприємства, фінансові інструменти.

© Масальцева О. Ю., 2011



Чисельні зміни зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства, що пов'язані, перш за все, з переходом до ринкової економіки, а також наслідки світової фінансово-економічної кризи впливають на результати його діяльності та конкурентоспроможність. Запорукою адаптації підприємства до цих змін та забезпечення його стійкого зростання в короткостроковому й довгостроковому періоді, стабільності результатів його діяльності можуть бути гарантовані за рахунок розроблення й проведення самостійної стратегії підприємства, яка у сучасній економіці визначається наявністю ефективної системи його економічної безпеки. Тому необхідним є розробка, впровадження і безперервне вдосконалення економічної безпеки підприємства в цілому та фінансової безпеки зокрема, що дозволяють сформувати комплекс захисних реакцій підприємства, спрямований на підтримку стійкого функціонування в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Основні аспекти визначення сутності поняття економічної безпеки та фінансової безпеки досліджено у наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Геєць В. М., Єпіфанова А. О., Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б., Барановський О. І., Лаврова Ю. В. та інших.

Метою статті є визначення ролі фінансової безпеки підприємства як складової економічної безпеки підприємства та визначення заходів щодо її забезпечення.

Фінансова безпека суб'єктів підприємництва є складовою частиною їх економічної безпеки, тому спочатку доцільно визначити сутність економічної безпеки та обґрунтувати значення і необхідність виокремлення в її складі фінансової безпеки.

Економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технологій, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам та загрозам [1]. Економічна безпека є багатограним поняттям: серед функціональних складових, окрім кадрової, інформаційної, правової, технологічної, екологічної, техногенної, ресурсної, ринкової, соціальної, енергетичної, силової та інших складових, фінансова складова вважається провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінансові ресурси є "двигуном" будь-якої економічної системи.

Фінансова безпека підприємства як одна із складових економічної безпеки підприємства полягає у наявності такого його фінансового стану, котрий можна охарактеризувати збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток. Тобто фінансова безпека дозволяє: забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді; забезпечувати оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства; ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення; самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію; забезпечувати гнучкість при ухваленні фінансових рішень; гарантувати захищеність фінансових інтересів власників підприємства [2, с. 23; 3, с. 127].

Для досягнення належного рівня фінансової безпеки підприємства, а отже, і забезпечення надійної основи його функціонування, необхідна розробка ефективних заходів забезпечення фінансової безпеки підприємства. Об'єктивною необхідністю функціонування фінансової безпеки підприємства є наявність спеціальних органів на підприємстві, завданням яких є забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства. Цей орган повинен здійснювати аналіз, проводити моніторинг стану фінансової безпеки та впроваджувати заходи відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах підприємства.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства відбувається шляхом здійснення певних дій над її об'єктами. Об'єктами фінансової безпеки є прибуток, джерела та обсяги фінансових ресурсів, структура капіталу, структура грошових потоків, структура активів, інвестиції, фінансові ризики, система фінансових інновацій тощо [2, с. 23]. Для організації ефективної системи фінансової безпеки підприємства необхідно є розробка відповідної документації підприємства. Зазвичай у ній мають бути визначені внутрішні і зовнішні погрози, а також критерії, на підставі яких фінансова безпека підприємства може бути визнана порушеною.

Наступним елементом забезпечення фінансової безпеки підприємства є фінансові інструменти. До них можна віднести: платіжні інструменти, кредитні інструменти, депозитні інструменти, інвестиційні інструменти, інструменти страхування. Для забезпечення фінансової безпеки також необхідна система фінансових важелів, під якими розуміють сукупність взаємопов'язаних стимулів та заохочень для менеджерів за ухвалення ефективних управлінських рішень і система санкцій за негативні наслідки їх дій у сфері фінансової безпеки, а також загальний внутрішній механізм управління підприємством, заснований на його власній фінансовій політиці.

Методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки підприємства може включати такі методи, як: техніко-економічні розрахунки, балансовий, економіко-статистичний, економіко-математичний, експертних оцінок, дисконтованої вартості, амортизації активів, реінжинірингу, логістики, аудиту, оптимізації оподаткування, імітаційної гри [3, с. 128].

Таким чином, можна зробити висновок, що від фінансової безпеки, як найважливішої ланки економічної безпеки підприємства, залежить результативність функціонування підприємства в цілому. Тому необхідною є розробка, впровадження і безперервне вдосконалення механізмів адаптування фінансової безпеки підприємства до внутрішніх та зовнішніх загроз підприємства.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2004. – 170 с. 2. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за ред. А. О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. – 295 с. 3. Лаврова Ю. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю. В. Лаврова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 127–130.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто основи фінансової політики підприємства, направленої на укріплення фінансової стійкості. Висвітлено питання щодо встановлення граничного рівня фінансової стабільності.

Аннотация. Рассмотрены основы финансовой политики предприятия, направленной на укрепление финансовой устойчивости. Освещён вопрос установления предельного уровня финансовой стабильности.

Annotation. The basis of enterprise financial policy directed on strengthening of financial soundness are studied. The question of an establishment of a marginal level of financial stability is considered.

Ключові поняття: підприємство, фінансова стійкість, фінансова стабільність, фінансова політика, ризикованість діяльності.

Фінансова стійкість є основою для функціонування підприємства, тож управління нею є актуальним питанням. Моніторинг та контроль за фінансовим станом підприємства необхідний у будь-яких умовах функціонування економіки, а тим більше – при її досить нестабільному стані, який спостерігається в останні роки в Україні.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства.

Вивченням цієї теми займалися вчені-економісти у галузі економіки підприємства з різних країн, але найбільш цікаві аспекти даної теми було висвітлено у працях таких вчених, як Гудзь О. Є., Коробова М. Я., Савицької Г. В., Тарасенко Н. В., Шеремет О. Д. та ін. [1 – 3]. Вони розглядали існуючі методики оцінки фінансової стійкості підприємства, але деякі аспекти цієї теми все же залишаються невисвітленими.

За визначенням Савицької Г. В. фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому й зовнішньому середовищах, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику [2].

На фінансову стійкість підприємства зазвичай впливає низка факторів, найголовніші з яких – ефективність підприємницької діяльності, тобто результативність та прибутковість виробництва, ступінь залежності від інвесторів чи зовнішніх кредиторів, статус та імідж торгівельної марки, під якою виступає підприємство, стабільні зовнішні економічні умови, які характеризують увесь ринок загалом, а також рівень ризиків, які виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів.

На жаль, на сьогоднішній день не існує точної та об'єктивної методики оцінки фінансової стабільності підприємства, результати якої на 100 % відображали б ситуацію на підприємстві.

Деякі економісти вважають за потрібне введення граничного значення фінансової стійкості, при подоланні якого підприємство вважалось б проблемним та підлягало зовнішньому втручанням. Але виникає декілька перешкод для реалізації цієї ідеї.

По-перше, не можливо визначити універсальні межі стійкості для усіх підприємств. Безперечно, необхідно враховувати сферу діяльності, обсяги виробництва та розміри кожного, або створювати складну систему коефіцієнтів та оцінок для приведення їх до єдиної шкали.

По-друге, це створює перешкоди для венчурних капіталістів, тобто підприємців, які вкладають свої кошти у ризиковані проекти. Ця сфера економіки є перспективною, але погано розвинутою в Україні, тож не можна таким чином погіршувати ситуацію.

По-третє, необхідним є якісний контроль діяльності підприємств та регулювання з боку держави. На думку автора, якщо політика держави щодо цього зміниться та у підприємств з'явиться можливість отримувати підтримку, зменшиться кількість підприємств, які знаходяться на межі банкрутства. Адже за даними Державного комітету статистики, у 2010 році майже 40 % малих та середніх підприємств отримали збитки від своєї діяльності [4].

Отже, на сьогоднішній день для утримання рівня фінансової стабільності керівництво підприємства має прораховувати усі можливі варіанти діяльності, враховуючи зовнішні умови, які постійно знаходяться у динаміці, та внутрішні умови функціонування, які визначають результативність та прибутковість діяльності, адже підприємство завжди буде стабільним, доки його доходи будуть перевищувати витрати.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навчальний посібник / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с. 2. Савицька Г. В. Теорія аналізу господарської діяльності : учебн. пособие / Г. В. Савицька. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 288 с. 3. Шеремет А. Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности / А. Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 415 с. 4. Державний комітет статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто поняття "мотивація праці", визначено найбільш ефективні методи стимулювання персоналу.

Аннотация. Рассмотрено понятие "мотивация труда", определены наиболее эффективные методы стимулирования персонала.

Annotation. The definition of "motivation for labour" is considered and the most efficient methods of staff stimulation are defined.

Ключові слова: мотивація праці, потреби, ефективні методи стимулювання праці персоналу.

В умовах формування нових механізмів господарювання, орієнтованих на ринкову економіку, перед промисловим підприємством постає необхідність працювати по-новому, враховуючи закони і вимоги ринку, опановуючи новий тип економічної поведінки, пристосовуючи усі сторони виробничої діяльності до ситуації, які постійно змінюються. У зв'язку з цим у сучасних умовах для результативної діяльності як усього підприємства, так і кожної людини окремо важливим й актуальним є вивчення мотивації праці персоналу.

Окремі аспекти цієї проблеми є предметом наукових досліджень таких учених, як О. Віханський [1], В. Данюк, А. Колот [2] та ін. Але, незважаючи на значну кількість досліджень, окремі питання мотивації праці персоналу на підприємстві потребують подальшого розвитку та вивчення.

Метою роботи є визначення найбільш ефективних методів мотивації праці персоналу на вітчизняних підприємствах.

Праця людини залишається чинником розвитку виробництва і цінність її постійно збільшується. Ефективне управління неможливе без розуміння мотивів та потреб людини і правильного використання стимулів до праці. Заохочування працівників підприємства до реалізації поставлених перед ними цілей і завдань є об'єктивною необхідністю й усвідомлюється всіми керівниками.

Мотивація – це процес спонукання працівника чи групи працівників до діяльності для досягнення цілей підприємства через задоволення їх власних потреб [3]. Результатом мотивації є трудова поведінка персоналу і, як наслідок, конкретний результат його трудової діяльності. Мотивація праці – це бажання працівника задовольнити свої потреби через трудову діяльність. Знання мотивації персоналу підприємства – основа створення більш досконалої системи стимулювання працівників. Люди свідомо оцінюють можливі варіанти поведінки, намагаються вибрати оптимальний шлях, щоб швидше досягти бажаного результату. Сила мотиву визначається мірою актуальності тієї чи іншої потреби для працівника. Чим більша потреба в певному виді благ, тим сильніше бажання її задовольнити, тим активніше діє людина. Особливістю мотивів праці є їх направленість. Тому необхідно чітко усвідомити модель основного процесу мотивації, знати фактори, які впливають на мотивацію, а також набір потреб, що ініціюють рух до здійснення мети і умови, при яких потреби можуть бути задоволені [1].

Активно діяти можна тільки тоді, коли впевнені, що вибрана тактика забезпечить досягнення бажаної мети. Згідно з А. Колотом виділяють три основні підходи до вибору мотиваційної стратегії [2]: 1) стимули і покарання (працівники працюють за винагороди – тим, хто добре працює, платять добре, а тим, хто працює ще краще, платять ще більше і, відповідно, тих, хто не працює якісно – карають); 2) мотивування через саму роботу (необхідно дати працівнику завдання, яке приносить йому задоволення і якість виконання буде високою); 3) систематичний зв'язок з менеджером (необхідно визначати цілі з підлеглими і давати позитивну оцінку, коли вони діють правильно, і негативну, коли помиляються. Мотиваційна стратегія, яку виберуть менеджери, має ґрунтуватися на аналізі ситуації і бажаному стилі взаємодії керівників з підлеглими. Мотивація трудової діяльності не може бути дієвою без застосування сучасних форм і методів стимулювання персоналу. Як правило, управління мотивацією здійснюється з використанням таких методів: використання грошей як міра нагороди і стимулів, визнання досягнень, залучення людей до управління.

Протягом тривалого періоду наука управління персоналом перебільшувала значення матеріальних стимулів. У результаті проведених досліджень встановлено, що задоволеність працівників матеріальними умовами праці не завжди приводить до підвищення продуктивності праці. Як свідчить практика, найбільш ефективними стимулюючими факторами є відповідність виконуваної роботи потребам людини у визнанні її як особистості і можливість самовираження [2]. Сучасні теорії мотивації базуються на результатах психологічних досліджень та націлені на визначення переліку і структури потреб людей. Потреби розглядаються як усвідомлена відсутність чого-небудь, що спонукає до дій. В останні роки кадрове управління опановує нові шляхи стимулювання. Мається на увазі не тільки класична економічна мотивація у вигляді грошових бонусів і високих зарплат, але і неекономічні шляхи стимулювання (організаційні і морально-психологічні заходи). Причому мотивація праці персоналу приносить результати тільки тоді,

коли персонал відчуває визнання свого внеску у результати роботи підприємства (участь у престижних конгресах, функція представника підприємства на важливих переговорах, неординарне позначення посади тощо) [1; 2].

Отже, мотивація праці є важливим процесом на кожному підприємстві, що підвищує результати трудової діяльності. Матеріальна мотивація не завжди приводить до підвищення продуктивності праці. Працівникам важливо комфортно себе почувати серед колективу, а також стимулювати їх відповідно до індивідуальних потреб. Тоді якісна праця працівників буде підвищувати результативність підприємства в цілому.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Виханский О. С. Менеджмент : учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – М. : ОАО "Изд. "Экономика", 2005. – 271 с. 2. Абрамов В. М. Мотивация і стимулювання праці в умовах переходу до ринку / В. М. Абрамов, В. М. Данюк, А. М. Колот. – Одеса : ОКФА, 2005. – 298 с. 3. Экономическая энциклопедия / под ред. Л. И. Абалкина. – М. : Экономика, 2004. – 893 с.

УДК 336.71:005.334

Шеретун А. С.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотация. Розглянуто сутність поняття "ризик". Визначено основні заходи щодо вдосконалення управління ризиками у банківській діяльності.

Аннотация. Рассмотрена сущность понятия "риск". Определены основные мероприятия по совершенствованию управления рисками в банковской деятельности.

Annotation. The essence of the concept "risk" is considered. The main measures that improve risk management in the banking business are defined.

Ключові слова: ризик, банківська діяльність, управління ризиками, диверсифікація.

В умовах послаблення економіки у зв'язку з фінансовою кризою, стабільне та ефективне функціонування банківських структур тісно пов'язане з вирішенням проблеми вдосконалення управління ризиками у банківській діяльності. Саме детальне вивчення всіх видів ризику в країні є потужним фактором її подальшого соціально-економічного розвитку. Ось чому питання управління ризиками є завжди в полі зору провідних економістів – фінансистів держави.

Проблемі визначення сутності ризиків банківської діяльності та системі управління ними присвячено багато наукових праць таких учених: Л. Кльоби [1], П. Ковальова [2], В. Корчева [3], Л. Перехрест [4] та ін.

Незважаючи на опрацьованість багатьох напрямів досліджуваної проблематики питання особливостей управління ризиками в банківській діяльності залишаються відкритими. З огляду на це метою статті є теоретичне дослідження ризиків у банківській діяльності та визначення заходів щодо удосконалення системи управління ними.

Значна частина авторів, яка займалась цим питанням, вважають, що ризик може привести лише до негативних наслідків. Але зарубіжна практика показує, що ризик може спричинити як позитивні, так і негативні наслідки. На думку Дж. Сінкі [4, с. 123], ризик є результатом невизначеності майбутнього. Погоджуючись з ним, можна стверджувати, що жодна людина, яка займається ризиком взагалі, не може бути впевненою у результаті. Можна отримати як позитивний результат (прибуток від певної операції), так і негативний (збитки). Але не треба виключати і третій варіант – нульовий результат тієї чи іншої економічної діяльності. Отже, ризик – це ситуаційна характеристика діяльності будь-якого суб'єкта ринкових відносин (у тому числі банків), яка відображає невизначеність результативності діяльності, можливість несприятливих (або сприятливих) наслідків у випадку недосягнення (або досягнення) поставленої мети [1, с. 144].

Потрібно зауважити, що ризиком пронизана вся банківська система та інвестиційна діяльність, тому що проводячи інвестиційну діяльність ризик неминучий, і вони компенсують його іншими операціями. Тому для банків важливо визначити ступінь невизначеності їх операцій, щоб спрогнозувати можливість виникнення ризику, завдяки певним статистичним даним та світовому досвіду [2, с. 28]. Отже, метою ризику банківської діяльності є забезпечення максимальної ефективності управління з урахуванням можливої невизначеності.

© Шеретун А. С., 2011



Основними завданнями системи управління ризиками є [1, с. 46]: оптимізація співвідношення можливостей, ризиків, темпів зростання та розміру капіталу; співвідношення ризиків та потенційних можливостей; удосконалення системи управлінських рішень; реалізація системного підходу для надання оцінки ризикам; організація налагодженого контролю.

Для досягнення зазначених завдань слід визначити пріоритетні заходи ефективного управління ризиками, які необхідно використовувати у банківській діяльності:

удосконалення методики оцінки кредитоспроможності клієнта банку;

диверсифікація кредитного портфеля;

проведення оцінки ліквідності застави;

створення аналітичної служби задля аналізу та прогнозу майбутньої ситуації тощо.

Таким чином, управління ризиками в банківській діяльності впливає на всі процеси функціонування банку через різкі механізми. Застосування на практиці запропонованих заходів сприятиме забезпеченню стабільності функціонування банків України.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Кльоба Л. Ризик банківської діяльності / Л. Кольоба // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 44–47. 2. Ковальов П. Банківський ризик-менеджмент у ракурсі фінансової кризи / П. Ковальов // Фінансовий ринок України. – 2009. – № 12. – С. 27–30. 3. Корчев В. Риск-менеджмент как технология контроля бизнеса / В. Корчев // Мир денег. – 2009. – № 3. – С. 42–44. 4. Перехрест Л. Банківський ризик / Л. Перехрест // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10. – С. 122–128. 5. Пернарівський О. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків / О. Пернарівський // Вісник НБУ. – 2004. – № 4. – С. 44–48.

Башкірова І. О.

УДК 005.96

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

КАДРОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Розглянуто проблеми ефективності кадрової політики в сучасних умовах господарювання. Визначено сутність кадрового планування та його роль у інноваційному процесі.

Аннотация. Рассмотрены проблемы эффективности кадровой политики в деятельности предприятия. Определена сущность кадрового планирования и его роль в инновационном процессе.

Annotation. The problems of efficiency of the enterprise manpower policy are examined. An essence of personnel planning and its role in an innovation process are determined.

Ключові слова: кадрова політика, кадрове планування, інновації, ефективність, персонал, управління.

На сучасному етапі господарювання за умов жорсткої конкуренції, урізноманітненні потреб споживачів та клієнтів і посиленні ролі держави, досягти успіху в підприємницькій діяльності можливо лише завдяки проведенню ефективної кадрової політики, яка дозволить сформувати команду професіоналів-однорідців, що стануть надійним фундаментом у матеріалізації основних стратегічних цілей бізнесу. Таким чином, реалізація політики управління персоналом стає першочерговим завданням для кожного підприємства, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Проблеми кадрової політики розглянуті у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Д. Богині, О. Губи, Дребота Н. П., Заречнева А. Н. В. Загребного, Л. Лісогор, В. Лугового, А. Кібанова, А. Маслоу, Нижник Н. Р., Сergyоїна С. М., Турчинова А. І., Черепа А. В., О. Яковенко та ін.

Проте деякі теоретичні та методологічні аспекти кадрової політики в ринкових умовах потребують подальшого розгляду.

Метою статті є дослідження основ кадрової політики і кадрового планування задля підвищення ефективності роботи підприємства та огляд кадрової політики як фундаментального фактора у процесі упровадження інноваційних технологій.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких конкретних дослідних завдань: визначити основні теоретичні аспекти кадрової політики; розглянути кадрове планування як елемент використання кадрової політики; проаналізувати роль кадрової політики у процесі адаптації підприємства до інноваційної діяльності.

Кадрова політика – це складний соціально-економічний процес, який включає в себе низку принципів, правил і цілей роботи з персоналом, узгоджених зі стратегією підприємства, що є поряд з виробни-

© Башкірова І. О., 2011

чою, фінансово-економічною, науково-технічною, маркетинговою політикою елементом загальної концепції його розвитку.

Поняття "кадрова політика" слід розглядати в широкому та вузькому розумінні. У широкому – це комплекс обґрунтованих правил і норм, за якими поєднуються людські ресурси зі стратегією розвитку підприємства. У вузькому – сукупність конкретних правил, побажань та обмежень у взаємозв'язку персоналу з організацією [1].

Кадрова політика відповідно до загальних вимог повинна бути: узгодженою із стратегією розвитку фірми; достатньо гнучкою; економічно обґрунтованою, виходити з реальних фінансових можливостей підприємства [2].

Головним елементом реалізації кадрової політики є кадрове планування. Кадрове планування – це сукупність різноманітних форм та методів роботи, які спрямовані на своєчасний і високоякісний підбір персоналу, що створює необхідні умови для успішного виконання виробничої програми [3].

Реалізація кадрового планування є фундаментом в ефективному функціонуванні фірми в умовах ринкової економіки. Основними аспектами управління персоналом є: центри управління персоналом; кадрове планування – частина стратегії успішного функціонування підприємства; підбір персоналу підприємства – основа ефективного використання людських ресурсів; створення умов, які дозволяють працівнику виявляти ініціативу та підвищували б його позитивну самооцінку.

Кадрове планування повинно передбачати можливості нововведень на підприємстві. Інноваційний процес складається з чотирьох етапів: діяльність з розробки нововведень та втілення їх в об'єктах та засобах праці; розробку методів праці в умовах нововведень; освоєння створених прийомів праці та способів через формування системи якісних знань, умінь та навиків; формування функціональних зв'язків між людьми, які включають професійнорольові та соціально-психологічні категорії [3].

Власне інновації не забезпечують комерційного успіху. Тобто потрібна злагоджена взаємодія між застосуванням діяльності щодо нововведень з роботою персоналу фірми, що досягається, перш за все, за допомогою створення сприятливого інноваційного клімату, який стимулює працівника до творчої ініціативи з урахуванням інновацій.

Таким чином, проведення ефективної кадрової політики є однією з найважливіших компонент розвитку та конкурентоспроможності підприємства. Кадрова політика виконує свої функції через розробку організаційно-економічних методів, систему адміністративних і соціальних заходів, скерованих на вирішення проблем з підбором персоналу шляхом кадрового планування з урахуванням інноваційного процесу.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Жук Н. І. Інноваційна роль кадрової політики в реалізації фундаментальної проблематики сучасних технологій / Н. І. Жук // Інноваційна економіка. – 2010. – № 17. – С. 32–34. 2. Костишина Т. Ефективна кадрова політика в контексті збереження і розвитку трудового потенціалу / Т. Костишина, Л. Степанова // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. – 2009. – № 14. – С. 41–44. 3. Пушкар З. Кадрове планування як елемент реалізації кадрової політики / З. Пушкар, Г. Мацькова // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14–15. – С. 193–198.

УДК 316.3

Бачкір Ю. Г.

Коваль І. Ю.

Студенти 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Анотация. Досліджено сутність і значення тайм-менеджменту, його роль у підвищенні ефективності використання особистого часу менеджера фірми.

Аннотация. Исследована сущность и значение тайм-менеджмента, его роль в повышении эффективности использования личного времени менеджера фирмы.

Annotation. The essence and value of time management and its role in increasing the efficiency of using the personal time of a company's manager are revealed.

Ключові слова: тайм-менеджмент, хронометраж, "бацिला ефективності", хаос, актуалізація, ефективне мислення, офісне поглинання часу, ключові ідеї.

У сучасному інформаційному суспільстві, заснованому на ринкових умовах господарювання, якість роботи кадрів докорінно відрізняється від тих умов, які існували в індустріальному суспільстві. Кожен спеціаліст, менеджер повинен бути готовим до самостійної роботи в екстремальних ситуаціях, вчас-



но реагувати на зміни ринку, спілкуватись із зарубіжними колегами на високому професійному рівні, мати належний інтелектуальний рівень, отримувати задоволення та насолоду від праці.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що сучасний розвиток ринкової економіки України здійснюється в умовах невизначеності. Це ставить на порядок денний здатність підприємства адаптуватися до мінливого бізнес-середовища і мобілізувати внутрішній потенціал для забезпечення довгострокового розвитку. Метою статті є розкриття сутності тайм-менеджменту та його ролі в досягненні результатів у короткі строки. Об'єктом дослідження є система управління організацією, яка діє в умовах динамічної зміни бізнес-середовища. Предметом дослідження є методи та технології тайм-менеджменту як елементи системи управління часом. Цим питанням займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, у працях Г. Архангельського [1], І. Примака [2], В. Шейнова [3], П. Керженцева, Р. Каплана, Н. Нортона, Л. Балабанової, Г. Альгшуллера, А. Гастева, значна увага приділена проблемі підвищення ефективності використання особистого часу керівником підприємства. Отже, час постає найобмеженішим ресурсом, який потребує оптимізації, що обумовлює актуальність дослідження [4].

Тайм-менеджмент виходить із того, що в інформаційному суспільстві час дорожче й важливіше грошей. Життєві цикли товарів вимірюються місяцями, а іноді й тижнями. В інформаційному суспільстві перемагає той, хто вивів товар на ринок у строк, навіть якщо й удвічі перевищив бюджет проекту.

Завданням тайм-менеджменту полягає в тому, щоб вчасно визначити головну справу. Розстановка пріоритетів дозволяє ефективно управляти списком намічених справ, привласнюючи кожному завданню свій рівень важливості.

Управління часом включає в себе інструменти та методики планування часу, зазвичай з метою збільшення ефективності його використання в особистих або корпоративних цілях. Зазвичай термін "тайм-менеджмент" у практиці застосовують тоді, коли з позиції керівника говорять про управління власним робочим часом і організацію роботи своїх підлеглих [5].

Емоційна напруга блокує продуктивність, приводить до швидкої стомлюваності і апатії. Під час опитування 2 500 керівників вищої ланки Європи і США виявилось, що німецькі менеджери проводять на роботі 70 годин на тиждень, англійські – 60 годин, американські – 58, французькі – 56, шведські – 54 години. 23 % опитаних німецьких менеджерів працюють по 80 годин на тиждень, 24 % – по 100 годин. Для 75 % опитаних робочий тиждень перетворився у семиденку. Найстрашнішими "вбивцями" часу стали засідання, конференції, наради, які займають до 65 % часу робітника. При цьому 80 % менеджерів виражають незадоволеність організацією подібних заходів і вважають, що втрачають на цьому до 30 % свого часу [6].

Основний секрет особистої ефективності полягає у правильному розподілі часу. Тайм-менеджмент допомагає уникнути незavidної долі заручника власного бізнесу або кар'єри.

Підводячи підсумок, з'ясуємо, що управління часом нам:

дає можливість навчитись розуміти, що є важливим для досягнення поставлених цілей;

допомагає менеджерам досягти своїх цілей швидше, зекономити сили та активність;

завдяки його грамотному управлінню уникати стресових ситуацій або, потрапивши в них, виходити з стресу з мінімальними втратами;

дає змогу досягти більшого за менший час, а заощаджений час використати для досягнення інших цілей;

дає змогу вивільнити час для самовдосконалення, творчості та інновацій.

Отже, тайм-менеджмент – це мистецтво і вміння відчуття та розуміння часу як екзистенціальної сутності, а також встановлення цілей, строків та етапів їх досягнення; визначення часової ємності послідовних операцій; організація оптимального використання часу шляхом децентралізації діяльності, делегування повноважень працівникам; формування ініціативи.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Архангельский Г. А. Организация времени. От личной эффективности до развития фирмы / Г. А. Архангельский. – СПб. : Питер, 2008. – 448 с. 2. Примака И. Несколько вопросов личной эффективности руководителей / И. Примака // Управление компанией. – 2005. – № 10. – С. 5–6. 3. Шейнов В. П. Как управлять собой. Искусство менеджера / В. П. Шейнов. – 2-е изд. – Мн. : Белпрос, 2006. – 608 с. 4. Горбачев О. О. Тайм-менеджмент для управления / О. О. Горбачев. – К. : Знання, 2010. – 220 с. 5. Азарова О. Тайм-менеджмент за 30 минут / О. Азарова. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 160 с. 6. Архангельский Г. А. Тайм-драйв: как успевать жить и работать / Г. А. Архангельский. – М. : Манн, Иванов, Фербер, 2009. – 235 с.

Чмихало О. Л.

УДК 658.14

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СУТНІСТЬ І ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Проаналізовано характеристику фінансового стану підприємства, фінансовий аналіз, оцінка фінансових показників.

Аннотация. Проанализирована характеристика финансового состояния предприятия, финансовый анализ, оценку финансовых показателей.

© Чмихало О. Л., 2011

Annotation. The characteristics of the financial condition of the company, financial analysis, evaluation of financial performance are analyzed.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, оцінка фінансового стану, аналіз фінансового стану.

Значна увага до аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки приділяється тому, що, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, свідчить про досягнення, а з другого – виявляє передумови розвитку підприємства, що і обумовлює його сутність.

Метою дослідження є узагальнення підходів до розуміння поняття "фінансовий стан підприємства" та обґрунтування вибору основних показників його оцінки.

Об'єктом дослідження є процеси функціонування підприємства. Предметом – фінансовий аспект діяльності підприємства.

Методичні основи кількісного виміру та оцінки фінансового стану підприємств і трактування його сутності зафіксовано в нормативних документах міністерств. Серед науковців, які приділили увагу дослідженню фінансового стану підприємств, слід виділити таких, як І. Балабанов, Л. Бернстайн, І. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Гапенскі, Т. Карлін, А. Ковальов, В. Ковальов, М. Крейніна, Л. Лахтіонова, Г. Савицька, В. Савчук, О. Стоянова, Р. Холт, А. Шеремет та ін.

Повним комплексним набором показників характеризуються методики аналізу фінансового стану підприємства таких вчених-економістів, як В. Артеменко, А. Ковальов, І. Бланк, В. Привалов, А. Шеремет. Серед згаданих вчених найповніший перелік фінансових показників запропонував Бланк І. О. [1].

Е. Маркар'ян та Г. Герасименко визначають "фінансовий стан підприємства" як сукупність показників, що відображають його спроможність погасити свої боргові зобов'язання. Таке визначення не розкриває економічну сутність цього поняття, а вказує лише на одну із його характеристик – відповідний рівень показника ліквідності [2].

Звужене поняття "фінансовий стан підприємства" знаходимо у А. Ковальова і В. Привалова. Вони розуміють це поняття як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів". Слід зауважити, що фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, за допомогою яких він лише кількісно вимірюється [3].

Отже, фінансовий стан підприємства – це реальна і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами і державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка [4].

Для правильної оцінки фінансового стану підприємства необхідне поєднання трьох складових:

1) чого ми хочемо досягти в конкретному випадку, визначаючи фінансовий стан підприємства (з якою метою його оцінюємо);

2) як виміряти фінансовий стан підприємства;

3) як його оцінити.

Фінансовий стан – це важлива характеристика економічної діяльності підприємства в зовнішньому середовищі. Він значною мірою визначає конкурентоспроможності підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів з фінансових та інших відносин.

Важливою характеристикою фінансового стану є оцінка його платоспроможності, під якою прийнято розуміти спроможність підприємства розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Платоспроможним є таке підприємство, у якого активи перевищують зовнішні зобов'язання. Підприємство вважається ліквідним, якщо воно спроможне виконати свої короткі зобов'язання за умови реалізації поточних активів [5].

Фінансовий стан підприємства визначають сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення й використання ресурсів підприємства, його реальні і потенційні фінансові можливості [6].

Критична оцінка фінансових показників, які наведені у спеціальній літературі, свідчить, що різні автори для аналізу фінансового стану підприємства брали подібні групи, хоча ці групи можуть включати абсолютно різні коефіцієнти, і навпаки – аналогічні фінансові коефіцієнти згруповані у різні групи.

Отже, зроблена критична оцінка трактувань сутності фінансового стану підприємства та методичних підходів до його аналізу й оцінки свідчить про потребу уніфікації трактування поняття "фінансовий стан підприємства", яке варто розглядати як реальну і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити необхідний рівень фінансування поточної діяльності, розвитку та погашення зобов'язань за рахунок розміщення й використання ресурсів, яке відображається сукупністю показників. Тому можна зробити висновок, що на сьогоднішній день фахівцям потрібно удосконалити методики проведення фінансового аналізу для своєчасної та об'єктивної оцінки фінансового стану підприємств. Усі показники фінансового стану підприємства треба аналізувати в динаміці, використовувати дані за ряд років.

Наук. керівн. Власенко Т. А.

Література: 1. Бланк А. И. Основы финансового менеджмента. В 2-х т. / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1999. – 1100 с. 2. Маркар'ян Э. А. Финансовый анализ / Э. А. Маркар'ян, Г. П. Герасименко, С. Э. Маркар'ян. – М. : КноРус, 2009. – 264 с. 3. Ковалев А. И. Анализ финансового состояния предприятия / А. И. Ковалев, В. П. Привалов. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2001. – 256 с. 4. Савицька Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицькая. – 11-е изд., испр. и доп. – М. : Новое знание, 2005. – 651 с. 5. Ефимова О. В. Как анализировать финансовое положение предприятия? / О. В. Ефимова. – М. : АО Бизнес-школа, 1996. – 500 с. 6. Цал-Цалко Ю. С. Финансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – 2-ге вид. – К. : ЦУЛ, 2002. – 360 с.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕХОДА ПРЕДПРИЯТИЯ НА УСТОЙЧИВЫЙ УРОВЕНЬ РАЗВИТИЯ

Аннотация. Определены основные проблемы в переходе предприятия на уровень устойчивого и стабильного развития в современных рыночных условиях.

Анотація. Визначено основні проблеми у переході компанії на рівень стійкого і стабільного розвитку в сучасних ринкових умовах.

Annotation. The key challenges in moving the company to the level of sustained and stable development in the current market conditions are considered.

Ключевые слова: менеджмент, управление, менеджер, стратегия, конкуренция, рынок, руководитель.

Предпринимательская деятельность является основой экономического и социального развития, решения, как социальных проблем, так и преодоления бедности и обеспечения высокого уровня жизни граждан. Эффективность производства и качество обслуживания населения в значительной мере зависят от управления предприятием. Поэтому для более эффективного управления предприятием необходимо проанализировать все возможные способы и методы управления, и выбрать наиболее эффективные из них.

Актуальность данной темы исследования заключается в том, что учитывая современное состояние и перспективы развития предприятий, можно констатировать необходимость всестороннего изучения методологии совершенствования качества их организации и определения на этой основе эффективного механизма реализации их потенциала.

Весомый вклад в процесс эффективного управления предприятием сделали такие зарубежные и отечественные ученые, как: Друкер П. Ф. [1], Зорин С. Ф. [2], Кириченко О. А. [3], Полукаров В. Л. [4] и др.

Целью данной статьи является определение сущности эффективного управления и способов достижения стабильно развития предприятия.

Для достижения указанной цели в работе поставлены и решены такие задачи: определены перспективы развития предприятий на данном этапе развития экономики, выделены факторы, влияющие на показатели финансово-экономической стабильности предприятия.

Объектом исследования является процесс создания устойчивого предприятия со стабильными показателями развития.

Для полного и детального исследования процесса создания эффективно-функционирующего предприятия необходимо заметить, что процесс его сохранения в сложных условиях, таких, как: инфляция, задержка оплаты со стороны должников, резкое увеличение цен за поставку сырья и др., требует особого внимания. В условиях жесткой конкуренции особое внимание следует уделять качественному развитию организационной составляющей управления предприятием.

Согласно данным Государственного комитета Украины по вопросам регулятивной политики и предпринимательства, количество зарегистрированных лиц-предпринимателей в Украине за последние 3 месяца сократилось на 30 000 [5; 6].

Успешное функционирование предприятия, как правило, связано с многими факторами, такими, как: рост – увеличением объемов производства либо продаж, наращивание производственной и технологической составляющей; контроль денежных средств; анализ организационной структуры; эффективность использования всех организационных ресурсов, в том числе каждого сотрудника, которые часто неодинаково выполняют свои производственные обязанности – почти в любом подразделении предприятия есть лидеры и аутсайдеры; система начисления заработной платы на предприятии [7].

Необходимо сделать акцент на том, что предприятия, выдержавшие испытание временем, вначале наращивали потенциал и только затем испытали стремительный рост. То есть они сохраняют свои ключевые ценности и главный смысл, но их стратегии и тактики операционной деятельности адаптируются к изменениям в мире бесконечное множество раз [8].

Таким образом, залогом успеха предприятия является его главная цель, которая должна оставаться неизменной ни при каких обстоятельствах, изменению подлежат только временные, краткосрочные цели. Они позволяют пройти этап наращивания потенциала и перейти к стремительному росту, в то время как главные идеи позволяют идти в будущее, превращая предприятие в символ долгосрочного успеха.

Так же следует обратить внимание на то, что независимо от условий на рынке, многое зависит от руководителя. Именно поэтому следует рассмотреть принцип пяти уровней иерархии. Руководители 5 уровня являют собой пример амбивалентности, ибо они одновременно скромные и волевые, застенчивые и отважные [2].

Таким образом, на преобразование предприятия из "хорошо развивающегося" в "устойчивое", влияет много факторов, однако главный успех всегда в руках руководителя, который должен обладать определенными качествами и навыками, необходимыми для создания предприятий, которые могут продолжать работать и после ухода их руководителей. Руководители 5 уровня отдают все силы для развития предприятия, достижения конкретных результатов. Так же необходимо правильно формулировать главную цель, на достижение которой направлена деятельность предприятия в целом, независимо от промежуточных целей.

Научн. рук. Гавакалова Н. Л.

Литература: 1. Друкер П. Ф. Основы менеджмента / П. Ф. Друкер – М. : Вильямс. 2008. – С. 15–23. 2. Зорин С. Ф. Эффективное управление предприятием / С. Ф. Зорин. – М., 2005. – С. 2–4. 3. Банковский менеджмент / под ред. О. А. Кириченка. – 3-е изд. – К. : Пресс, 2010. – С. 3–10. 4. Полукаров В. Л. Менеджмент / В. Л. Полукаров. – К. : КНОРУС, 2008. – С. 34–42. 5. Офіційний сайт Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу : <http://www.dktr.gov.ua> 6. Иванова Н. Л. Проблемы современного бизнеса / Н. Л. Иванова // Газета "Время". – 2011. – С. 4. 7. Водолазов А. Н. Основные аспекты совершенствования качества организации предприятия / А. Н. Водолазов // Антикризисное управление предприятием. – 2010. – № 11. – С. 1–2. 8. Коллинз Д. От хорошего к великому / Д. Коллинз. – СПб. : Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2006. – С. 129–140.

УДК 005.343 (477)

Прохоренко Т. Ю.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ КРИЗИ

Анотація. Присвячено вивченню конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, а також вирішенню проблем її підвищення в умовах кризи.

Аннотация. Посвящено изучению конкурентоспособности продукции отечественных предприятий, а также решению проблем ее повышения в условиях кризиса.

Annotation. The article is devoted to the study of competitiveness of products of domestic enterprises, and also to the decision of problems of its increase in the conditions of crisis.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентні позиції, індекс глобальної конкурентоспроможності.

Становлення ринкової економіки в Україні зумовлює зміни у системі управління підприємствами, які будуть адекватні зовнішньому конкурентному середовищу. Особливого підходу вимагає діяльність вітчизняних промислових підприємств, які функціонують в умовах фінансово-економічної кризи. Тому проблема вивчення конкурентоспроможності (КСП) підприємств та їх продукції в Україні в умовах кризи є актуальною.

Метою дослідження є виклад проблем конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та їх продукції в умовах кризи.

В умовах кризи діяльність вітчизняних промислових підприємств характеризується спадом їх виробництва, втратою конкурентних позицій вітчизняної продукції на світових ринках тощо. Проблема випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому ринку і продаж її за кордон неможлива без забезпечення відповідної якості і мінімальних витрат на виробництво. Поняття КСП підприємства включає у себе великий комплекс економічних характеристик, що визначають положення підприємства на галузевому ринку. Цей комплекс може включати характеристики товару, які визначаються сферою виробництва, а також фактори, що формують у цілому економічні умови виробництва і збуту товарів підприємства. На кожне працююче на ринку підприємство впливає 5 конкурентних сил: конкуренція в галузі, загроза приходу нових конкурентів, загроза заміни товару або послуги, залежність від споживачів, залежність від постачальників [1].

На даний момент КСП українських підприємств на динамічному світовому ринку є ключовою проблемою входження підприємств у світове економічне співтовариство. Поки що це неможливо, оскільки на світовому ринку конкурентоспроможними визнано незначну частку українських товарів і послуг. Незважаючи на те, що економіка України більше ніж на половину залежить від експорту, її товарна номен-



клатура експорту складається з товарів сировинної групи і напівфабрикатів. В умовах залежності України від зовнішніх енергетичних ресурсів енергоємність наведеної вище продукції у країні найвища по Європі. Тому неможливо говорити про КСП чи прибутковість українського виробництва й експортних операцій [2; 3].

За даними Всесвітнього економічного форуму "Про глобальну конкурентоспроможність 2009 – 2010", Україна у 2010 р. погіршила свій результат на 10 позицій, посівши 82 місце серед 133 країн світу. За такими показниками, як "інститути" (120 місце), "макроекономічна стабільність" (106 місце), "розвиненість фінансового ринку" (106 місце) і "ефективність товарних ринків" (109 місце) вона значно поступається країнам з розвинутою економікою [4].

Для підвищення КСП українських підприємств на сучасному світовому ринку пріоритетними напрямками в інноваційній діяльності можуть стати: ресурсозберігаючі технології, нові матеріали та джерела енергії; підвищення КСП продукції машинобудування і радіоелектроніки, розширення їх експорту і зайняття нових позицій світового ринку; імпортозаміщення виробництва; інформаційні технології; переробка і зберігання сільськогосподарської продукції; охорона навколишнього середовища.

З метою активізації інноваційної діяльності повинна бути вироблена нова інноваційна політика, яка забезпечить створення сприятливого інноваційного клімату в Україні, необхідного для успішного інвестування в українську економіку.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та їх продукції є стратегічною метою, яку можна досягти на основі активізації інноваційної діяльності підприємств (використання ресурсозберігаючих технологій, модернізація обладнання та ін.). Це дозволить українським підприємствам зайняти сильні конкурентні позиції на світовому ринку.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Павловна Н. Анализ конкурентоспособности фирмы [Электронный ресурс] / Н. Павловна. – Режим доступа : <http://bizkiev.com/content/view/467/205/> 2. Гриценко А. Украина на мировых рынках [Электронный ресурс] / А. Гриценко. – Режим доступа : http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=71 3. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилук, Я. В. Белінська та ін. ; за ред. Я. А. Жаліло. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2005. – 388 с. 4. Матеріали Всесвітнього економічного форуму "Про глобальну конкурентоспроможність 2009 – 2010" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dengi.ua>.

Сауляк Д. В.

УДК 005.32:331.101.3

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Розглянуто методи мотивації праці, які застосовуються на підприємствах України у сучасних умовах господарювання.

Аннотация. Рассмотрены методы мотивации труда, которые применяются на предприятиях Украины в современных условиях хозяйствования.

Annotation. The methods of work motivation, which are used in enterprises of Ukraine in the current economic conditions, are studied.

Ключові слова: мотивація, підприємство, метод, стратегія, чинники.

Об'єктивною необхідністю на сучасному етапі діяльності підприємств є заохочування працівників до реалізації поставлених перед ними цілей і завдань. Сьогодні процес глобалізації створює різні труднощі для компаній у всьому світі. Проблеми, що виникають, вимагають нових рішень, що ґрунтуються на якісно новому мистецтві управління. Основними завданнями управління сьогодні є саме мотивування праці як на індивідуальному рівні, так і на рівні компанії.

Ця тема є актуальною, особливо для нашої країни. В умовах, що склалися в Україні на нинішньому етапі її розвитку, проблема мотивації праці набула важливого значення, оскільки вирішення завдань, які стоять перед суспільством, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати персонал підприємств до ефективної діяльності. Мова йде про застосування таких форм і методів стимулювання особистості, які б сприяли високій результативності її роботи.

Вивчення проблем мотивації має теоретичне та безпосередньо практичне значення. Цій проблематиці приділяли увагу у своїх роботах такі вітчизняні вчені, як Ананьев Б. Г., Асеев В. Г., Божович Л. І.,

© Сауляк Д. В., 2011

Вілюнас В. К., Ільїн Є. П., Кудріна Т. С., Леонтьєв О. М., Ломов Б. Ф., Мерлін В. С., Орлов А. Б. та зарубіжні – Якобсон П. М., Рубінштейн С. Л., Маслоу А., Хекхаузен Х., Макклелланд Д. та інші.

Метою даної роботи є визначення методів мотивації трудової діяльності на підприємствах та розробка основних напрямків і практичних рекомендацій щодо створення мотиваційного механізму, його ефективного розвитку, який би відповідав пріоритетам формування соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Термін мотивації має багатогранний характер. В енциклопедичному словнику термін "мотивація" трактується як одна з найважливіших функцій менеджменту, що становить процес спонукання кожного співробітника і всіх членів його колективу до активної діяльності для задоволення своїх потреб і для досягнення цілей організації [1, с. 475]. В іншому енциклопедичному словнику з економіки надається переклад з англійського терміна motivation – спонукальна причина, привід до якоїсь дії, стан мозкових структур людини, який змушує здійснювати закріплені чи придбані досвідом дії спрямовані на задоволення індивідуальних (наприклад, спрага, голод) чи групових (турбота про дітей) потреб [2, с. 242].

У сучасній економічній діяльності застосовують різні методи мотивації, а саме: покарання і заохочення, матеріальний, психологічний [3].

Найпершим і найбільш поширеним методом був метод покарання і заохочення, так названа політика "батога і пряника". Цей метод використовувався для досягнення бажаних результатів та проіснував досить довго в умовах адміністративно-командної системи. Поступово він трансформувалася в систему адміністративних і економічних санкцій та стимулів.

Такий метод був ефективний при повторюваних операціях, незначній змістовній частині роботи, неможливості поміняти місце роботи (з різних причин), а також в умовах бригадних і колективних підрядів.

Матеріальний метод заохочення є найбільш вагомим з усіх методів мотивації. Особливо це відчувається в країнах з економікою, яка знаходиться у стані реструктуризації і переходу на ринкові принципи, оскільки в них поки що не досягнуто такого матеріального забезпечення, яке дозволило б забезпечити рівень життя, характерний для розвинутих країн. До цього методу можна віднести преміальну і прогресивну системи оплати праці. Згідно з матеріальним методом мотивувати працю співробітників можуть будь-які блага, які задовольняють значимі потреби людини, якщо їхнє одержання припускає трудову діяльність. Іншими словами, благо стає стимулом праці, якщо воно формує мотив праці.

З підвищенням ролі людського чинника з'явилися психологічні методи мотивації. В основі цих методів лежить твердження, що основним чинником, що модифікує, є не тільки матеріальні стимули, але і нематеріальні мотиви, такі, як: суспільне визнання, авторитет, лідерство, статус, особиста незалежність, сприятливий для працівника час роботи, самоповага, визнання з боку навколишніх членів колективу, моральне задоволення роботою і гордість своєю фірмою тощо. Такі методи мотивації базуються на вивченні потреб людини, тобто усвідомленого відчуття нестачі.

Як зазначила Л. Чернівська: "Чим краще мотивування, тим більшу активність і наполегливість проявляє працівник для досягнення бажаного результату" [5, с. 38]. Таким чином, сконструйована система мотивування працівників може служити основній меті – сприянню ефективності функціонування підприємства, що досягається створенням умов для зростання продуктивності праці. Застосування методів мотивації праці забезпечує всі умови комфортної та якісної роботи не тільки для нових працівників, а й стимулює ефективнішу працю вже працюючих спеціалістів.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Большая Российская энциклопедия : В 30-ти т. / под. ред. А. Д. Жукова. – М. : Изд. БГЭ, 2004. – Т. 5. – 1080 с. 2. Залотогоров В. Г. Энциклопедический словарь с экономики / В. Г. Залотогоров. – Мн. : Полимя, 1997. – 517 с. 3. Вісслав Я. Ефективність системи мотивування в ринкових умовах господарювання / Я. Вісслав // Регіональна економіка. – 2002. – № 2. – С. 104–109. 4. Чернівська Л. Розроблення сучасних підходів до мотивації персоналу в менеджменті / Л. Чернівська // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 8. – С. 37–39. 5. Афонін А. С. Основні мотиви праці: організаційно-економічні аспекти : навчальний посібник / А. С. Афонін. – К. : МЗУУП, 2004. – 304 с.

УДК 005.51: 005.21

Письменная Е. С.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОЦЕСС СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Аннотация. Рассмотрен процесс стратегического планирования. Определено влияние стратегического планирования на работу коммерческого банка.

Анотация. Розглянуто процес стратегічного планування. Визначено вплив стратегічного планування на роботу комерційного банку.

© Письменная Е. С., 2011

153

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Annotation. The strategic planning process is studied. The influence of strategic planning at the work of a commercial bank is considered.

Ключевые слова: стратегическое планирование, процесс стратегического планирования.

Последние годы оказались периодом глубоких изменений в банковской деятельности, формах обслуживания и методах управления банком благодаря внедрению многочисленных инноваций – созданию новых продуктов и услуг, рыночные инновации, которые открывают новые сферы использования продукта, появление новых технологий. Поэтому банковские учреждения должны постоянно искать и использовать методы повышения конкурентоспособности, одним из которых является стратегическое планирование.

Значительный вклад в развитие теоретических и практических вопросов стратегического планирования осуществили такие зарубежные и отечественные ученые, как В. Мельник, Л. Перси, И. Поделинская, Л. Примостка, У. Шарп.

Цель статьи – определить процесс стратегического планирования и влияние стратегического планирования на работу коммерческого банка. Объект исследования – стратегическое планирование как метод повышения конкурентоспособности банка.

Стратегическое планирование – это процесс определения стратегии, или направления развития организации, и принятия решений по распределению ресурсов в рамках этой стратегии, включая капитальные и людские ресурсы.

Целью стратегического банковского планирования является разработка системы целенаправленных действий по предвидению будущих тенденций рынка банковских услуг, что, в свою очередь, обеспечит рост части завоеванного рынка, прибыли банка и, как следствие, увеличение рыночной стоимости кредитной организации.

К задачам стратегического планирования относят [1]:

разработку общей концепции, которая служит основой для принятия ключевых решений относительно допустимого риска;

анализ перспектив расширения деятельности банка.

Ежегодные исследования, проводимые компанией Advanter Group, свидетельствуют о том, что менее 25 % компаний в Украине могут быть отнесены к внедрившим в практику стратегическое планирование. Однако для большинства оно остается лишь теоретической концепцией [2].

Процесс стратегического планирования можно рассматривать как динамическую совокупность пяти взаимосвязанных элементов, которые логически вытекают один из другого.

Ни рисунке представлена структура процесса стратегического планирования.

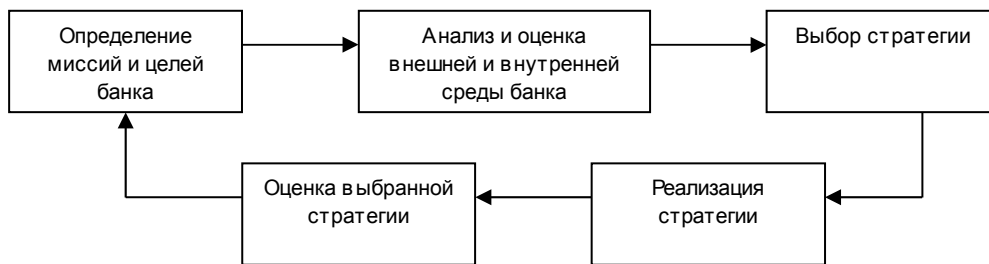


Рис. Процесс стратегического планирования

На первом этапе, определении миссий и целей банка, детализируется статус банка, описываются основные принципы его работы, действительные намерения руководства, а также дается определение самых важных хозяйственных характеристик банка [3].

На втором этапе, анализе и оценке внешней и внутренней среды, анализируется:

влияние экономики, правового регулирования и управления, политических процессов, природной среды и ресурсов, социальной и культурной составляющих общества;

персонал банка, его потенциал, квалификация, интересы; организация управления; производство, включая организационные, операционные и технико-технологические характеристики и научные исследования и разработки; маркетинг; организационная культура [3].

На третьем этапе, выборе стратегии, предполагается формирование альтернативных направлений развития банка, их оценку и выбор лучшей стратегической альтернативы для реализации.

На четвертом этапе, реализации стратегии, проводится разработка программ, бюджетов и процедур, при успешном осуществлении которых руководство банка достигает поставленных целей.

На пятом этапе, оценке выбранной стратегии, обеспечивается обратная связь между процессом достижения цели и собственно самой целью, то есть анализируется, в какой мере реализация выбранной стратегии приведет к достижению миссий и целей банка [3].

Современный темп изменения и увеличения знаний является настолько большим, что стратегическое планирование представляется единственным способом формального прогнозирования будущих проблем и возможностей. Оно представляет собой достаточно емкий процесс и включает в себя множество взаимосвязанных этапов, на каждом из которых решаются важные задачи и цели стратегического планирования, анализируются все сферы деятельности банка, что, в свою очередь, играет важную роль в осуществлении эффективной банковской деятельности, быстром реагировании на постоянно изменяющиеся условия рынка и правила государственного регулирования. Планирование, поскольку оно служит для формулирования установленных целей, помогает создать единство общей цели внутри банка.

Таким образом, для повышения конкурентоспособности отечественных банков стратегическое планирование должно стать скорее правилом, чем исключением.

Научн. рук. Гавакалова Н. Л.

Литература: 1. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – 320 с. 2. Длигач А. Стратегическое планирование: дейстуй от противного [Электронный ресурс] / А. Длигач. – Режим доступа : <http://www.prostobiz.ua>. 3. Поделинская И. А. Стратегическое планирование : учебное пособие / И. А. Поделинская, И. А. Бянкин. – Улан-Уде : Изд. ВСГУТ, 2005. – 55 с.

УДК 331.101.3

Ус Д. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ЗРОСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАЦІ

Анотация. Розглянуто роль мотивації у господарській діяльності підприємства. Проаналізовано сучасні світові та вітчизняні моделі мотивації праці.

Аннотация. Рассмотрена роль мотивации в хозяйственной деятельности предприятия. Проанализированы современные мировые и отечественные модели мотивации труда.

Annotation. The role of motivation in economic activity is studied. The current world and national models of work motivation are analyzed.

Ключові слова: мотивація праці, продуктивність праці, трудова діяльність, модель мотивації, заробітна плата.

Найважливішою ланкою в процесі створення благ є робітник. Досвід передових країн засвідчує, що результати, які були досягнуті в процесі праці, залежать не тільки від знань, кваліфікації, освіти чи навичок. Ефективна діяльність можлива лише при наявності у працівника належної мотивації, тобто бажання працювати.

Мотивація праці є тим фактором, якому завжди приділялося багато уваги. Серед учених, що зробили великий вклад у розвиток цього аспекту функціонування підприємства, можна виділити: Гончарука В. А., Козаченко А. В., А. Маслоу, Х. Хекхаузена, П. Самуельсона, Клочкова А. К. та ін. Варто відмітити, що праці вітчизняних авторів мають ряд відмінностей порівняно з роботами світових учених. Вони не враховують особливості українського менталітету та господарювання, а також мало приділяють уваги досвіду передових країн світу, які пройшли вже значний шлях розвитку мотивації працівників.

У зв'язку з цим метою даного дослідження є визначення рівня впливу мотивації праці на підвищення якісних та кількісних показників результатів праці.

Об'єкт дослідження – трудова діяльність працівників.

Предметом даної роботи виступає вплив мотивації праці на якісні та кількісні показники праці.

Сучасна українська модель мотивації, як правило, зводиться до заробітної плати, що оснований на фіксованих тарифних ставках, що в умовах українських реалій є недостатнім і малоефективним способом. У світовій практиці можна виділити декілька основних моделей мотивації праці: японська, американська, англійська, німецька та шведська [1].

Японська модель характеризується випередженням зростання продуктивності праці щодо рівня життя населення. Для японської моделі професійна майстерність, вік, стаж роботи, продуктивність праці є основними факторами мотивації праці. Їх використання виключає можливість автоматичного зростання заробітної плати без підвищення кваліфікації та трудового внеску працівника. Це підсилює бажання працівника до самовдосконалення, підвищення продуктивності праці, а також до підвищення конкурентоспроможності працівника як робочої сили на ринку праці.

Американська модель мотивації праці побудована на всілякому захопленні підприємницької активності і збагаченні найбільш активної частини населення. Базою системи мотивації праці в США є оплата праці, кваліфікація співробітника та якість роботи, що приносить такі переваги: підвищення мобільності робочої сили всередині підприємства, зростання задоволеності працею, усунення проміжних рівнів управління, скорочення загальної чисельності персоналу, в основному за рахунок робітників і майстрів.

Німецька модель відрізняється сильною соціальною політикою, широке значення набуває гармонійна комбінація зі стимулювання праці і соціальних гарантій. Шведська модель виражається в політиці солідарної заробітної плати, що ґрунтується на принципах: рівної оплати за рівну працю та скороченні розриву між розмірами мінімальної і максимальної заробітної плати [2].



Для підтвердження недосконалості української моделі мотивації можна навести статистику, згідно з якою за індексом продуктивності праці, розрахованим на підставі даних МВФ і Міжнародної організації праці, продуктивність кожного українця у 2009 році складала \$16 082, що є 72 показником з 85 країн і складає 16 % від середньої продуктивності праці в США. У той час кожен працівник з Люксембургу заробив для країни \$192 931, а у Сінгапурі – \$129 129. За оцінками аналітиків McKinsey Company, для підтримки темпів зростання ВВП на рівні 1998 – 2007 років Україні необхідно підвищити продуктивність праці, як мінімум, в 2,6 рази, тобто вийти на рівень Польщі, Туреччини, Естонії, Литви і Чилі [3]. Також для порівняння середня заробітна плата в Україні та США складала 22 827 грн на рік (\$3 126 та 6,86 % від рівня зарплат в США) та \$45 544,92 на рік відповідно [4]. Це означає, що якщо прийняти показники США за еталонні, то середня продуктивність праці в Україні випереджає середню заробітну плату, що викликає негативну мотивацію в працівників.

Отже, можна зробити висновок, що мотивація праці є невід'ємною складовою сучасного господарювання, але поряд з традиційним видом мотивації – заробітною платнею – у світі широко застосовуються й інші: соціальні гарантії, зміст та інтенсивність праці, взаємовідносини на підприємстві та інші, які в сучасних умовах України потребують розвитку.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Байда О. Мотивація праці як складова успіху організації / О. Байда, О. Моргулець // Вісник КІБІТ. – 2006. – № 1. – С. 55–57. 2. Козаченко А. В. Зарубежный опыт мотивации труда [Электронный ресурс] / А. В. Козаченко. – Режим доступа : http://www.elitarium.ru/2010/10/22/zarubezhnyj_opyt_motivacii_truda.html. 3. Исследование McKisey: производительность труда в Украине по-прежнему низка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hrc.com.ua/content/news/index.php?news=1906>. 4. Динаміка середньомісячної заробітної плати по регіонах у 1995 – 2010 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/gdn/prc_rik/prc_rik_u/dszpR_u2005.html.

Тюлебаева М. Н.

УДК 005.32:331.101.3

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МОТИВАЦИЯ И СТИМУЛИРОВАНИЕ КАК ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ ТРУДА

Аннотация. Рассмотрена необходимость взаимодействия мотивации и стимулирования труда работников в процессе организации деятельности предприятия.

Анотація. Розглянуто необхідність взаємодії мотивації і стимулювання праці працівників у процесі організації діяльності підприємства.

Annotation. The necessity of interaction of motivation and incentives of employees in the organization of the company is considered.

Ключевые слова: мотивация, стимулирование, материальные и нематериальные стимулы.

В условиях формирования новых механизмов хозяйствования, ориентированных на рыночную экономику, возрастает вклад каждого работника в конечные результаты деятельности предприятия. Одна из главных задач для предприятий различных форм собственности – поиск эффективных способов управления трудом, обеспечивающих активизацию человеческого фактора [1].

Проблема взаимодействия мотивации и стимулирования трудовой деятельности работников на предприятии является малоизученной. Частично эта проблема рассмотрена в работах Ильиной Л. А., Н. Мескона, М. Альберта, Ф. Хедуори, Дейнеки А. В., Жукова Б. М. Кузнецова Ю. В., Подлесных В. И. и др. Однако рассмотрение данного вопроса является по-прежнему актуальным.

Целью данного исследования является определение воздействия мотивации и стимулирования труда на эффективность деятельности работников.

За тысячи лет до того, как слово "мотивация" вошло в лексикон руководителей, было хорошо известно, что можно намеренно воздействовать на людей для успешного выполнения задач организации. Самым первым из применяемых приемов был "метод кнута и пряника". В Библии, древних преданиях и даже античных мифах можно найти множество историй, в которых короли держат награду перед глазами предполагаемого героя или заносят меч над его головой.

Motif (в переводе с французского) – это побудительный повод к действию. Но к действию, к деятельности человека побуждает многое: потребности, интересы, стимулы, цели. Как их соотносить? К это-

© Тюлебаева М. Н., 2011

му вопросу в науке подходят по-разному. Встречается много сторонников широкого использования понятия "мотивы", которые относят к ним интересы, влечения, потребности, ценности. Есть и более узкая трактовка, когда мотивом считаются лишь сознательные побуждения. Как видим, однозначного ответа на этот вопрос пока нет [2].

В отличие от мотивации, стимулом является внешнее побуждение к действию, причиной которого является интерес. Стимулирование выполняет на предприятии важную роль действенных мотиваторов или основных носителей интересов работников. Оно принципиально отличается от мотивирования. Суть этого отличия состоит в том, что стимулирование – это одно из средств, с помощью которого может осуществляться мотивирование.

Мотивация и стимулирование персонала оказывают значительное влияние на развитие у работников таких важных характеристик их трудовой деятельности, как качество работы, результативность, старание, усердие, настойчивость, добросовестность. Однако вышеуказанные понятия, как методы управления трудом, противоположны по направленности: первое направлено на изменение существующего положения; второе – на его закрепление, но при этом они взаимно дополняют друг друга.

Стимулирование как метод воздействия на трудовое поведение опосредовано через его мотивацию. При стимулировании побуждение к труду происходит в форме компенсации за трудовые усилия. Деление стимулов на "материальные" и "нематериальные" условно, поскольку они взаимосвязаны [3].

К первой группе относятся денежные (зарплата, премии и т.д.) и неденегные (путевки, бесплатное лечение, транспортные расходы и др.). Ко второй группе стимулов можно отнести: социальные (престижность труда, возможность профессионального и служебного роста), моральные (уважение со стороны окружающих, награды) и творческие (возможность самосовершенствования и самореализации). Между материальными и нематериальными стимулами существует диалектическая связь. Материальные и нематериальные стимулы взаимно дополняют и обогащают друг друга [1].

Когда стимулы проходят через психику и сознание людей и преобразуются ими, они становятся внутренними побудительными причинами или мотивами поведения работника. Мотивы – это осознанные стимулы. Это две стороны, две системы воздействия на работника, побуждения его к определенным действиям. На практике необходимо применение механизмов сочетания мотивов и стимулов труда [3].

Таким образом, обобщая все вышеизложенное, можно сделать вывод, что понятия "мотивация" и "стимулирование" труда тесно связаны между собой, поскольку использование их методов на практике качественно улучшают производительность труда работников на предприятиях. В Украине должны быть освоены новые системы материального и нематериального воздействия на трудящихся, которые эффективно используются в зарубежных странах в аспекте оптимизации и результативности их трудовой деятельности.

Научн. рук. Мельник В. И.

Литература: 1. Экономика предприятия : учебник / под общ. ред. докт. экон. наук, проф. С. Ф. Покропивного ; пер. с укр. 2-го перераб. и доп. изд. – К. : КНЭУ, 2002. – 630 с. 2. Мескон Н. Основы менеджмента / Н. Мескон, Ф. Хедури. – М. : Дело, 2002. – 702 с. 3. Дейнека А. В. Современные тенденции в управлении персоналом : учебное пособие / А. В. Дейнека, Б. М. Жуков. – К. : Издательство "Академия Естествознания", 2009. – 218 с.

УДК 005.336.1:004.78

Торбієвська К. М.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

УПРАВЛІННЯ НОВІТНІМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено проблеми управління новітніми технологіями на підприємствах України. Проаналізовано вплив держави на прискорення інноваційних процесів у країні.

Аннотация. Исследовано проблемы управления новыми технологиями на предприятиях Украины. Проанализировано влияние государства на ускорение инновационных процессов в стране.

Annotation. The problems of the new technologies managing in the enterprises of Ukraine are investigated. State influence on acceleration the innovation process in the country is analyzed.

Ключові слова: новітні технології, високі технології, інноваційна діяльність, нові знання.

© Торбієвська К. М., 2011

157

"Управління розвитком", №8(105) 2011



На сьогоднішній день в Україні більшість підприємств не приділяє належної уваги питанням управління новітніми технологіями. Це пов'язано насамперед із відсутністю узгодженості між наявним інноваційним потенціалом країни та системою управління ним в умовах жорсткої конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Актуальність проблеми управління новітніми технологіями для України полягає в тому, що інноваційні процеси є запорукою підвищення економічної позиції країни, а також основою для поліпшення рівня життя.

Проблеми управління інноваціями присвячені роботи як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, серед яких можна назвати праці таких науковців: Т. Желюк [1], О. Бречко [1], Й. Петрович [2], Я. Бжужка [3] та ін.

Мета статті полягає в обґрунтуванні процесу управління новітніми технологіями як основи для підвищення ефективності діяльності підприємства. Для досягнення зазначеної мети в роботі було поставлено та вирішено такі завдання: здійснено аналіз особливостей управління новітніми технологіями; досліджено їх вплив на ефективність діяльності підприємств України.

У законодавстві України поняття "новітні технології" відсутнє. Замість цього у Законі України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" від 14.09.2006 р. № 143-V міститься визначення терміна "високі технології". Високі технології – технології, які розроблені на основі новітніх наукових знань, за своїм технічним рівнем перевищують кращі вітчизняні та іноземні аналоги і спроможні забезпечити передові позиції на світовому ринку наукомісткої продукції [4].

Нові знання характеризуються властивостями суспільних благ, а тому їх продукування, у першу чергу, залежить від державної підтримки розвитку науки [1].

У 2002 – 2004 рр. задекларовано на державному рівні, що Україна переходить на інноваційний шлях розвитку економіки. Ці декларації дістали відповідне законодавче забезпечення після ухвалення Верховною Радою України низки законів, серед яких найважливішими є такі: "Про інноваційну діяльність" (04.07.2002 р., № 40-IV); "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні" (16.01.2003 р., № 433-IV); "Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" (09.04.2004 р., 1676-IV) тощо [2].

Крім перелічених вище, існує ще ціла низка інших законодавчих і нормативних актів. Варто зазначити, що в цілому наявна законодавча база в Україні достатньо широко окреслює правові й економічні засади державного регулювання інноваційної діяльності. Та незважаючи на це, на практиці повною мірою не застосовується.

Як показує міжнародний досвід, держава забезпечує тільки початковий імпульс сектору новітніх технологій, подальший його розвиток залежить від капіталовкладень приватного бізнесу.

Зауважимо, що приватний бізнес у середньому інвестує в нові розробки до 2,5 % ВВП на рік, в Україні – 0,8 % ВВП. Питома вага інноваційно-активних підприємств України складає лише 13 %, що майже в 5 разів нижче від аналогічного показника розвинутих країн світу (70 %) [1].

Особливостями управління новітніми технологіями є створення інформаційної системи, яка уможливіє дифузю інновацій і їх упровадження в межах організації; орієнтація на очікування клієнта; знання про дії і позиції конкурентів (бенчмаркінг); посилення взаємозалежності між наукою, дослідженнями, розвитком та економікою; взаємозв'язок елементів (які беруть участь в інноваційному процесі), дій і ресурсів; створення чинників, які стимулюють інноваційний розвиток у межах організацій, як, наприклад, мотивування і знання [3].

Одну із моделей управління новітніми технологіями представлено у роботі польського вченого Я. Бжужка [3]. Згідно з цим підходом процес управління поділяється на чотири стадії: 1. Пошук – аналіз ближнього і ширшого оточення організації, щоб ідентифікувати сигнали й інформацію, які вказують на можливість появи інновації. 2. Вибір – прийняття рішення, яке містить відповідь на ідентифіковані сигнали й інформацію. 3. Імплементация – після здійсненого вибору вона полягає в перетворенні інноваційної ідеї на реальний ризикований захід. 4. Здобич – реалізація дій для того, щоб отримати повернення капіталу від витрат, взятих на себе у зв'язку з інноваційним заходом.

Таким чином, аналіз діяльності підприємств вказує на те, що ефективно управління новітніми технологіями є основою підвищення їх конкурентоспроможності. Проте цей напрям розвитку потребує значних капіталовкладень, так званих венчурних інвестицій, які мають довгостроковий характер і супроводжуються дуже високим рівнем ризику. Для їх зниження необхідне сприятливе економічне середовище, яке може бути забезпечено виключно державою. Саме через це вона має бути головним стимулятором інноваційних процесів. У зв'язку з цим залишається відкритим питання стимулювання активності підприємств у сфері запровадження новітніх технологій з метою підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємств України.

Наук. керівн. Гавкалова Н. Л.

Література: 1. Желюк Т. Механізми стимулювання розвитку та використання інноваційних технологій суб'єктами економічної діяльності / Т. Желюк, О. Бречко // Схід. – 2011. – № 1(108). – С. 64–67. 2. Петрович Й. М. Організаційно-економічні передумови сталого інноваційного розвитку економіки України / Й. М. Петрович // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – № 683. – С. 3–8. 3. Бжужка Я. Роль інновацій у стратегічному управлінні компанії / Я. Бжужка // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – № 683. – С. 143–149. 4. Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" від 14.09.2006 р. № 143-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК ОДИН З МЕТОДІВ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Анотація. Розглянуто методи мінімізації кредитних ризиків та деякі аспекти оцінки кредитоспроможності позичальника.

Аннотация. Рассмотрены методы минимизации кредитных рисков и некоторые аспекты оценки кредитоспособности заемщика.

Annotation. The methods of minimization of credit risks and some aspects of the credit assessment of the borrower are considered.

Ключові слова: банк, позичальник, кредитний ризик, мінімізація ризику, кредитоспроможність, оцінка фінансового стану.

У наш час дуже підвищилась ризикованість функціонування банківських установ завдяки фінансовій кризі світового масштабу. Більшість людей не довіряють свої кошти банкам, у свою чергу банки також не довіряють своїм позичальникам. Тому виникла різка необхідність детальніше вивчити існуючі методи мінімізації ризиків та при можливості вдосконалити їх.

Якщо згадати, що кредитування завжди було і залишається пріоритетною функцією банківських установ, слід зауважити, що кредитний ризик дуже розповсюджена проблема як у вітчизняних, так і у зарубіжних банках. Цією проблемою займалися і займаються такі науковці, як Вітлінський В. В., Слобода Л. Я., Мороз А. М., Лаврушин О. І., Кузьминчук Н. В., Мандрика О. С., Берегова Г. І., Лабєцька Л. М. та ін.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо оцінки кредитоспроможності позичальника.

Хотілося б відзначити найдієвіші методи мінімізації кредитних ризиків та розділити їх на дві групи: зовнішні та внутрішні. До зовнішніх відносять гарантію, страхування та заставу. До внутрішніх: лімітування, нормування, диверсифікацію, створення резервів та оцінку кредитоспроможності позичальника. Із наведених вище методів найчастіше у літературі зустрічається метод оцінки кредитоспроможності позичальника. Можливо він зустрічається найчастіше через те, що перед кожною видачею кредиту перед банком постає необхідність якісної оцінки кредитоспроможності позичальника, від точності цієї оцінки залежить кредитний ризик банку. Ця оцінка також важлива і для самого позичальника, бо якщо вона не задовольнить банк, то кредиту позичальник не отримає.

Збереження основної суми боргу є одним з головних принципів, якого завжди має дотримуватися банк при здійсненні позичкової операції. Тому оцінювання якості потенційного позичальника є одним із важливих етапів процесу кредитування. При цьому особливе значення має встановлення обґрунтованості кредиту. Жодні додаткові заходи захисту не зможуть запобігти кризовій ситуації, якщо позичка у своїй основі не є обґрунтованою.

Виділяють такі елементи оцінювання кредитоспроможності: з'ясування персональних якостей (репутація, порядність, чесність, матеріальна забезпеченість, ставлення до своїх зобов'язань перед іншими кредиторами в минулому), ретельне вивчення фінансового стану позичальника, ліквідність його балансу. Оскільки банк як кредитор може мати різних клієнтів – підприємницькі структури (юридичні особи), фізичні особи і банки, оцінювання їх кредитоспроможності здійснюється неоднаково [1].

Також виділяють фундаментальні ознаки кредитного ризику: це перспективи розвитку фінансово-господарської діяльності та здатність розрахуватися за своїми зобов'язаннями перед банком. Можна зазначити, що кредитоспроможність позичальника – це економічна категорія, властива банківській діяльності, яка визначається здатністю розрахуватися за своїми зобов'язаннями перед банком [2].

В основу більшості методик покладено аналіз фінансового стану позичальника. Але такий підхід спрощений, для більш ширшої оцінки треба враховувати галузеві особливості, кредитну історію клієнта, аналіз грошових потоків та ін.

У праці Берегової Г. І. та Лабєцької Л. М. описана досить ефективна модель оцінки кредитоспроможності позичальника, за допомогою якої кредитна установа може оцінити кредитоспроможність позичальника. У ній до коефіцієнтів позичальника додаються ще коефіцієнти самого банку відповідно до кредитної політики банку є досить ефективною. Ця модель заслуговує на увагу банків, вона може допомогти попередити кредитні ризики [3].

Кожним банком встановлюються свої критерії оцінювання фінансового стану позичальника, обирається чи розробляється власна модель оцінки кредитоспроможності позичальників, за допомогою розрахунку коефіцієнтів.



Питання вдосконалення методів оцінки кредитоспроможності позичальника потребує подальших наукових досліджень та розробок нових методів. Зокрема розробка та упровадження у практику банків єдиної оцінки фінансового стану позичальника та методик, у яких присутня як кількісна, так і якісна оцінка кредитоспроможності.

Наук. керівн. Мельник В. І.

Література: 1. Мороз А. М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, Пуховкіна М. Ф. ; за ред. А. М. Мороза. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 476 с. 2. Кузьминчук Н. В. Управління кредитним ризиком у банку / Н. В. Кузьминчук, О. С. Мандрика // Управління ризиком. – 2009. – № 15. – С. 30–31. 3. Берегова Г. І. Методи аналізу кредитного ризику та побудова моделі оцінки кредитоспроможності позичальника / Г. І. Берегова, Л. М. Лабецька // Регіональна економіка. – 2005. – № 4. – С. 113–122.

Чаговець А. М.

УДК 005.35

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ І СУТЬ

Анотація. Обґрунтовано необхідність формування соціально-орієнтованого менеджменту в умовах трансформації економіки України. Розглянуто принципи соціальної відповідальності та роль організаційної культури у становленні соціального менеджменту.

Аннотация. Обосновано необходимость формирования социально-ориентированного менеджмента в условиях трансформации экономики Украины. Рассмотрены принципы социальной ответственности и роль организационной культуры в становлении социального менеджмента.

Annotation. The necessity of forming the socially oriented management under the conditions of transformation of Ukraine economy is reflected. Principles of social responsibility and the role of organizational culture in social management development are considered.

Ключові слова: соціально-орієнтований менеджмент, соціальна відповідальність, соціальні технології, соціальне партнерство, організаційна культура.

В умовах трансформації економіки важливими є не тільки адаптаційні процеси, пристосування до мінливих ринкових умов, але й технологія оновлення усієї соціально-економічної системи та її складових елементів. У межах зазначеної проблематики ведуться пошуки важливих аспектів соціального менеджменту, зокрема: зміст інноваційного антикризового управління, мотиваційні можливості соціального управління, організаційної культури, соціальної відповідальності тощо. Багато питань у сфері соціально-орієнтованого менеджменту мають дискусійний характер і вимагають глибокого теоретичного опрацювання.

Теоретичні та практичні проблеми сучасного менеджменту досліджуються такими вченими, як Захарчина Г. М. [1], Н. Швець [2], Лебедева І. В. [3], Мельник С. В. [4] та ін.

Враховуючи постановку проблеми, метою роботи є обґрунтування необхідності появи соціально-орієнтованого менеджменту в умовах трансформації економіки України і висвітлення його змісту через складові: соціальну відповідальність й організаційну культуру.

Соціально-орієнтований менеджмент є логічним продовженням еволюційних змін наукових теорій менеджменту. Основними чинниками, які сьогодні стимулюють розвиток соціального менеджменту, є:

недосконалість економічних методів управління, які потрібно доповнювати соціальними;

зростання вагомості людського чинника в потенціалі будь-якої організації;

прискорення гуманізації суспільного життя, яка витісняє на другий план чисто технічні фактори [1].

Виділимо головні принципи соціального менеджменту: суворі гуманістична орієнтація; корпоративне співтовариство; толерантність; відкритість; співробітництво; свобода; динамізм; відповідальність [2].

Одним із найважливіших принципів соціально-орієнтованого менеджменту є принцип відповідальності, а умовою його реалізації – розвиток організаційної культури підприємства. Відповідальність поділяється на юридичну та соціальну. Особливістю юридичної відповідальності є те, що вона має достатню правову базу і добре врегульована законодавчими актами. Отже, проблеми в цьому плані немає, а є проблеми у бажанні, а часом, і в реальних можливостях суб'єктів господарювання виконувати свої зобов'язання, а це вже аспект волі, тобто соціально-етичного характеру.

Соціальна відповідальність – це дії організації, спрямовані на забезпечення благоустрою суспільства, що ґрунтується на добровільних засадах, а не на вимогах законодавчих актів.

© Чаговець А. М., 2011



Сьогодні основними соціальними пріоритетами для сучасних підприємств мають стати: впевненість у корисності своєї праці як для себе, так і для суспільства; прагнення до інновацій; прагнення до чесної праці з партнерами і конкурентами [3].

Як свідчить світова практика, успішні підприємства, що функціонують на ринку, мають високий рівень культури, який формується внаслідок продуманих зусиль, спрямованих на розвиток духу організації та її цілісність. Сукупність інтересів, потреб, цільових установок, традицій, які існують у просторі економічної організації, утворюють феномен організаційної культури.

Організаційна культура формує правила взаємовідносин із партнерами на основі не юридичної, а моральної відповідальності перед ними, отже, вона є невід'ємною складовою соціального менеджменту [4].

У XXI столітті особливо актуальною стає система менеджменту, зорієнтована на людський потенціал, носієм якого є соціально активна особистість. Головною умовою соціально-орієнтованого менеджменту є зміна акцентів в економічній політиці підприємства і домінування загальноосупільного інтересу над корпоративним. Соціально-орієнтований менеджмент ґрунтується на принципі відповідальності та вимагає високого рівня організаційної культури, яка водночас є його стимулятором.

Таким чином, узагальнюючи зазначене, можна зробити висновок, що тільки синтез відповідальності й організаційної культури зможуть привести до еволюції форм економічних відносин і швидкого економічного зростання України. Подальші дослідження необхідно продовжувати в напрямі розроблення теоретичних та методологічних положень щодо напрямів і способів реалізації соціальної відповідальності в контексті соціального менеджменту та поглибленого вивчення впливу організаційної культури як інструменту управління на ефективність діяльності організації.

Наук. керівн. Гаєкалова Н. Л.

Література: 1. Захарчин Г. М. Соціально-орієнтований менеджмент / Г. М. Захарчин // Вісник національного університету. – 2010. – № 611. – С. 125–129. 2. Швець Н. Соціальний менеджмент і його основні елементи / Н. Швець // Менеджмент, бізнес, маркетинг. – 2009. – № 3. – С. 46–55. 3. Лебедєв І. В. Соціальна відповідальність бізнесу як чинник ефективного менеджменту / І. В. Лебедєв // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2009. – Вип. 27. – С. 197–203. 4. Мельник С. В. Соціальна відповідальність бізнесу як складова соціальної політики України / С. В. Мельник // Економіка та держава. – 2008. – № 5. – С. 71–73.

УДК 338.2

Хребтов І. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРОЦЕССА ВНУТРИФИРМЕННОГО ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Аннотация. Посвящена осуществлению внутрифирменного финансового планирования на предприятии, а также выбору наиболее эффективных его методов.

Анотация. Присвячено здійсненню внутрішньофірмового фінансового планування на підприємстві, а також вибору найбільш ефективних його методів.

Annotation. The article is devoted to the realization of the corporate financial planning on an enterprise, and also to the choice of its most effective methods.

Ключевые слова: внутрифирменное финансовое планирование, методы финансового планирования, прогноз.

Конкуренция актуализирует проблемы эффективного использования ресурсов имеющихся в распоряжении предприятия. Как показывает практический опыт и теоретические исследования, противоречие между ресурсами и целями может быть разрешено посредством планирования, поэтому неслучайно вопросы эффективного внутрифирменного финансового планирования приобрели особую актуальность.

Целью работы является рассмотрение внутрифирменного финансового планирования на предприятии, а также обоснование применения наиболее эффективных его методов.

Планирование деятельности является основой рыночных отношений всех субъектов хозяйствования с разными формами собственности. Можно привести такое определение планирования: "планирование – это управленческая деятельность, которая охватывает процесс обработки информации, выбора наиболее оптимального пути развития для предприятия, а также контроля изменений окружающей среды в краткосрочной, среднесрочной и долгосрочной перспективах" [1]. На современном этапе известно значительное количество методов внутрифирменного финансового планирования (реактивное, преак-



тивное, бюджетирование и др.). Каждый из них имеет свои преимущества и недостатки. Но главное то, что каждое предприятие имеет возможность выбрать для своего развития именно тот вид планирования, который подходит его специфике и характеру деятельности. В условиях сильной нестабильности и высокого динамизма экономических процессов для обеспечения конкурентоспособности предприятий каждое предприятие должно планировать потребности рынка и перспективы развития предприятия как минимум на два-три года. Хорошо составленный план и четкое его выполнение средствами управления является залогом выживаемости предприятий в конкурентной борьбе, устойчивого роста и развития. Финансовое планирование воплощает установленные цели в форму конкретных финансовых показателей и обеспечивает финансовыми ресурсами заложенные в производственном плане экономические пропорции развития. Значение финансового планирования состоит в том, что оно дает возможность определить жизнеспособность проекта предприятия в условиях конкуренции и является инструментом получения финансовой поддержки от внешних инвесторов [2].

Планирование финансовой деятельности предприятия тесно связано с конечными результатами производства, важнейшим из которых в условиях рыночных отношений является общая прибыль или совокупный доход, который требует усиления роли финансов в достижении этих показателей. В финансовом отношении каждое предприятие выполняет 2 основных функции: потребляет экономические ресурсы и делает возможным потребление готовой продукции.

Успешное функционирование предприятий в современных условиях требует согласования пропорций между существующим рыночным спросом и предложением фирмы, между объемом производства и необходимыми производственными ресурсами, соотношения между собственным и заемным капиталом, между темпами роста производительности труда и темпами роста заработной платы, пропорций распределения прибыли между потреблением и накоплением, что достигается на стадии финансового планирования. Рекомендуется следующая последовательность действий по планированию: первоначально следует определить философию планирования, затем разработать возможные сценарии исхода событий, основываясь на которых выбрать методы планирования. Достичь лучшего результата в планировании можно, лишь анализируя ошибки и наилучшие достижения в прошлом с применением современных технологий, например с использованием новых компьютерных программ и создаваемых на их базе автоматизированных систем. Это позволит повысить качество функции контроля результата планирования, эффективность финансового планирования, а также обеспечить возможности для автоматизации большинства планово-экономических расчетов. Важным вопросом финансового планирования является выбор периода планирования. Учитывая опыт успешных украинских предприятий [3], удобно и правильно осуществлять планирование на 12 месяцев, после чего в определенные отрезки времени пересматривать эти планы. Классическим вариантом может быть ежемесячный контроль показателей оперативных планов, которые сравниваются с фактическими показателями за предыдущий месяц, учитываются отклонения от прогнозов и планов и осуществляются соответствующие коррективы.

Таким образом, осуществление качественного внутрифирменного финансового планирования позволит предусмотреть цели предприятия, результаты его деятельности и ресурсы, необходимые для достижения поставленных целей, а также все действия и любые неожиданности, которые могут возникнуть, а также возможность с ними справиться. Это, в свою очередь, даст возможность предприятию легче адаптировать свою деятельность к изменениям в динамичной внешней среде.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Миронова А. Сущность процесса внутрифирменного планирования на современных промышленных предприятиях / А. Миронова // Вестник МГТУ. – 2006. – Т. 9, № 4. – С. 25–31. 2. Білик М. Д. Фінансове планування на підприємстві в сучасних умовах / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 133–141. 3. Доц О. А. Формування сучасних механізмів фінансового планування на машинобудівних підприємствах [Електронний ресурс] / О. А. Доц. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlntu/21_1/274_Syc.pdf.

Ходжабердыева Л. М.

УДК 334.758

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

КЛАСТЕРНЫЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Анотация. Рассмотрена экономическая сущность кластерных объединений. Определены условия, необходимые для развития кластеров в Украине.

Анотація. Розглянуто економічну сутність кластерних об'єднань. Визначено умови, необхідні для розвитку кластерів в Україні.

© Ходжабердыева Л. М., 2011

Annotation. The economic essence of the cluster groups is considered. The conditions required for cluster development in Ukraine are suggested.

Ключевые слова: кластер, предприятие, объединение, глобализация, предпринимательская структура, конкурентоспособность.

Украина сегодня стоит на этапе выбора модели, стратегии и тактики будущего экономического и политического развития, а также находится в поисках методов и путей их реализации. Практически идет поиск новой парадигмы экономического роста. Опыт развитых стран показывает, что значительное влияние на положительные сдвиги в экономике имеет технологическое развитие страны, определяющее инновационно-инвестиционный вектор ее экономического роста, использование, особенно на региональном уровне, достижений науки и экономики знаний.

Известный американский экономист, лауреат Нобелевской премии Р. Солоу, утверждал, что только научно-технический прогресс может обеспечить постоянно возрастающий уровень жизни.

Одним из активных исследователей инновационной теории экономического развития был выдающийся украинский ученый М. Туган-Барановский.

Идеи М. Портера, Б. Сея, а также работы И. Шумпетера и других экономистов служили теоретическим ядром, которое дает возможность объяснять динамику развития кластеров, обосновывать логичность и законность мировой политики кластеризации экономики.

Целью данного исследования является обоснование теоретических основ и разработка практических рекомендаций по развитию кластерных объединений.

Кластер – это территориально-отраслевое добровольное объединение предпринимательских структур, которые тесно сотрудничают с научными учреждениями и органами местной власти с целью повышения конкурентоспособности собственной продукции и экономического роста региона.

Создание кластеров возможно практически во всех отраслях экономики. В них может наблюдаться переплетение высоких технологий, причем даже на предприятиях со сравнительно невысоким техническим уровнем и объемами производства продукции (предоставления услуг). Кластеры могут объединять предприятия и учреждения как отдельных регионов, так и разных стран для повышения эффективности их деятельности, роста производительности труда и качества продукции, стимулирования конкуренции и инноваций, содействия формированию новых предприятий с учетом их выгодного географического расположения.

Основными условиями, без которых создание и успешное развитие кластерных структур практически невозможно, являются:

1) инициатива – влиятельные люди из числа предпринимателей, представителей власти, учебных заведений, способные сплотить, заинтересовать и на деле доказать полезность кластеров как для самих их членов, так и для региона;

2) инновации – новые технологии в организации производства, сбыта, управления, финансирования, способные открыть новые возможности в конкурентной борьбе;

3) информация – доступность, открытость, обмен знаниями, создание баз данных и веб-страниц, позволяющие получать преимущества в доступе к рынкам снабжения предметами труда, сбыта продукции, квалифицированной рабочей силы и т. п.;

4) интеграция – предусматривает использование новых технологий сотрудничества фирм на отраслевом и территориальном уровнях при поддержке науки и органов власти;

5) интерес – обеспечивает основное условие жизнедеятельности предпринимательской или общественной структуры, которое обязательно предполагает наличие заинтересованности участников кластерных объединений и получение ими экономической выгоды.

Предпосылками успешной работы кластеров могут быть:

— взаимосвязи между предприятиями, которые делают участников кластеров более сильными в сравнении с теми предприятиями, которые работают поодиночке;

— кооперация и сотрудничество, которые являются стимулами к поиску новых, более совершенных методов работы;

— ориентация на потребности рынка, которая является главным фактором определения общей стратегии предприятий;

— стимулирование развития малого предпринимательства, наиболее мобильной и гибкой составляющей рыночной экономики.

Украинская национальная инновационная система при адаптации к требованиям глобализации должна учитывать смену традиционного инновационного процесса на новую, современную модель инновационного развития, основанную на системной интеграции и сетевом взаимодействии участников этого процесса.

Таким образом, развитие кластеров подтверждает, что экономическая активность в эпоху глобализации приводит к тому, что региональные экономики становятся все более важными для процесса мирового развития. Поэтому успех развития той или иной территории в каждой отдельно взятой стране возможен через нахождение тех точек роста (уникальных товаров, услуг, месторождений, "ноу-хау", отраслевых и территориальных преимуществ), которые смогли бы вывести экономику региона, а в конечном счете и всю страну на самые высокие рубежи и обеспечить рост национального благосостояния.

Научн. рук. Мельник В. И.

Литература: 1. Портер М. Конкуренция : учебн. пособие / М. Портер ; пер. с англ. – М. : Изд. дом "Вильямс", 2000. – 305 с. 2. Підвищення конкурентоздатності економіки областей Заходу та Півдня України на основі формування нових виробничих систем (кластерів). Підсумки соціально-економічних досліджень / за ред. С. І. Соколенко. – К. : Логос, 2005. – 300 с.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ВЫБОР ПОСТАВЩИКА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

Аннотация. Рассматривается проблема выбора надежного и наиболее выгодного поставщика для предприятия.

Анотація. Розглянуто проблему вибору надійного і найбільш вигідного постачальника для підприємства.

Annotation. The problem of choosing reliable and most profitable supplier to the enterprise is discussed.

Ключевые слова: поставщик материально-технических ресурсов, предприятие, критерии оценки поставщиков.

Новые условия хозяйствования предприятия требуют новых подходов к управлению их производственной деятельности. Важным направлением в деятельности предприятия является выбор качественного поставщика материально-технических ресурсов. Поскольку в Украине между поставщиками существует большая конкуренция, у предприятий есть возможность выбрать из них наиболее подходящего. Это обуславливает актуальность проблемы выбора поставщика материально-технических ресурсов на предприятиях Украины.

Целью исследования является обоснование выбора поставщиков материально-технических ресурсов на предприятиях Украины.

В современном экономическом словаре под выбором поставщика подразумевается поиск и отбор фирмой потенциальных поставщиков сырья, материалов, комплектующих изделий [1].

Для поиска потенциальных поставщиков на предприятиях используются такие методы:

- 1) объявление конкурса (тендера);
- 2) изучение рекламных материалов (каталогов, объявлений в средствах массовой информации и т. п.);
- 3) посещение выставок и ярмарок;
- 4) переписка и личные контакты с возможными поставщиками [2].

На начальном этапе выбора поставщика материально-технических ресурсов предприятию необходимо сформулировать список потенциальных поставщиков. После того как предприятие выбрало несколько потенциальных поставщиков, необходимо провести их анализ. Анализ проводится по определенным критериям, таким, как: надежность снабжения, отдаленность поставщика от потребителя, сроки выполнения заказов, периодичность поставок, условия оплаты, минимальный размер партии товара, возможность получения скидки, доля поставщика в покрытии затрат, репутация поставщика, полнота ассортимента, условия распределения рисков, наличие сервисного обслуживания, рекламная поддержка, финансовое состояние поставщика, его кредитоспособность и др. [3].

Указанные критерии формируются в зависимости от специфики и характера деятельности предприятия. Каждое предприятие определяет для себя наиболее важные критерии, а потом формирует список конкретных поставщиков. Очень часто предприятие выбирает несколько поставщиков для того, чтобы разные материально-технические ресурсы поставляли разные поставщики. Это может быть связано с варьированием цен, устанавливаемых различными поставщиками, а также с дополнительными условиями поставщиков.

На последнем этапе предприятие проводит анализ работы поставщика с предприятиями, с которыми он взаимодействует или взаимодействовал в прошлом. Как правило, проводить оценку работы поставщика нужно не только на этапе поиска наиболее надежного партнера, но и вовремя налаженной работы с ним. Один из методов оценки работы поставщика заключается в создании независимой компетентной комиссии, которая будет проводить оценку работы по наиболее важным критериям. Именно поэтому предприятия часто создают несколько комиссий, которые оценивают разные критерии работы поставщика.

Комиссия состоит из нескольких независимых экспертов, которые в отдельности друг от друга ставят оценку работы поставщика по каждому отдельному критерию. Шкала оценок определяется на каждом предприятии отдельно. Например, она может заключаться в присвоении баллов в пределах от 1 до 5 или от 1 до 10 и т. п. Экспертами могут быть начальники предприятия или ведущие специалисты по поставке материально-технических ресурсов или по производству продукции.

Таким образом, от выбора надежного поставщика зависит успешное функционирование и дальнейшее развитие предприятий в Украине. В зависимости от специфики и характера деятельности пред-

приятия руководство использует наиболее эффективные методы выбора поставщиков материально-технических ресурсов. Это позволит предприятию качественно и бесперебойно осуществлять свой производственный процесс.

Научн. рук. Шумская А. Н.

Литература: 1. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 495 с. 2. Неруш Ю. М. Логистика : учебник для вузов / Ю. М. Неруш. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 389 с. 3. Пономарьова Ю. В. Логістика : навчальний посібник / Ю. В. Пономарьова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.

УДК 330.322:005.336.4

Токарь Е. С.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

НЕОБХОДИМОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ

Аннотація. Розглянуто сутність, а також переваги та недоліки інвестування в людський капітал.

Annotation. The essence as well as the advantages and disadvantages of investing in human capital are considered.

Ключевые слова: финансовые инвестиции, человеческий капитал, окупаемость.

Развернувшийся экономический кризис поставил перед предприятиями задачу поиска внутренних резервов для развития, одним из которых является человеческий капитал. Человеческий капитал выступает основой развития любого предприятия, что и обуславливает актуальность данного исследования.

Цель исследования заключается в обосновании необходимости инвестирования в человеческий капитал.

Объектом исследования выступает человеческий капитал.

Предметом выступает область инвестирования в человеческий капитал.

Следует отметить, что термин "капитал" обычно относят к тем продуктам труда, которые собираются использовать для дальнейшего производства. Процесс создания капитала называют инвестированием. Инвестирование, согласно определению, требует первоначальных затрат, которые затем, через некоторый промежуток времени, окупаются [1, с. 895]. Соответственно человеческий капитал – совокупность знаний, умений, навыков, используемых для удовлетворения многообразных потребностей человека и общества в целом [1, с. 895].

Согласно теории человеческого капитала, разработанной в начале 1960-х гг. американскими экономистами Теодором Шульцем, Гэри Беккером и Джейкобом Минсером, вложение средств в человека осуществляется в целях повышения его способности зарабатывать в будущем. Таким образом, общее богатство нации представляет собой сочетание человеческого и материального капиталов.

Сегодня по-новому понимается роль человеческого капитала. Он выступает главным фактором повышения конкурентоспособности предприятия. В связи с этим инвестиции в человеческий капитал являются неотъемлемым элементом успешного развития предприятия.

Структура вложений в человеческий капитал включает в себя следующие виды инвестиций: образование, подготовка на производстве; здравоохранение; мотивация; фундаментальные научные разработки; экология и здоровый образ жизни; культура и досуг [2]. Образование и подготовка на производстве повышают уровень знаний человека, а, следовательно, увеличивают объем и качество человеческого капитала. При повышении уровня образования эффективность труда работника повышается либо посредством увеличения производительности труда, либо посредством получения знаний, которые делают работника способным осуществлять такую трудовую деятельность, результаты которой представляют большую ценность. Наряду с образованием важными являются вложения в здоровье человека. Низкий уровень продолжительности жизни в стране автоматически включает в число приоритетных затрат инвестиции на поддержание здоровья, что способствует продлению жизни человека, а, следовательно, и времени использования человеческого капитала.

При инвестировании финансовых ресурсов в человеческий капитал у руководства предприятия возникает ряд вопросов, связанных с эффективностью вложений: 1) окупятся ли вложенные средства (каковы виды эффекта от вложения средств в человеческий капитал); 2) в какие сроки можно ожидать



результата от вложения средств; 3) в каких объемах потребуется вложить средства; 4) каковы возможные варианты инвестиций; 5) как оценить целесообразность вложения средств в развитие человеческого капитала [3]. Уровень окупаемости вложений может дать четкую и достаточно полную картину экономических результатов инвестирования в человеческий капитал. Одной из трудностей точного подсчета реального уровня окупаемости является то, что производительность определенного количества и типа инвестиций в человеческий капитал может быть весьма различной, что существенно отличает его от капитала физического.

Подобно любому рынку капиталовложений, рынок человеческого капитала имеет ряд недостатков. Среди них можно указать следующие: 1) относительная свобода движение персонала снижает готовность работодателей вкладывать средства в ее развитие; 2) недостаток информации о ценности образования, особенно среди молодежи, приводит к недостаточному или неправильному вложению в человеческий капитал; 3) значительной части населения не хватает средств для серьезных капиталовложений [4]. Из-за этих и некоторых других недостатков рынка инвестиций в человеческий капитал, вероятно, не стоит рассчитывать на то, что рыночные механизмы сами по себе обеспечат оптимальный для экономики уровень подобных вложений. Поэтому жизненно необходимым становится участие правительства в инвестировании в человеческий капитал. Необходимо изучать его различные формы, издержки и прибыли связанные с ним, оптимального распределения ресурсы, а затем осуществление процесса инвестирования.

Таким образом, можно отметить, что благополучие и устойчивое развитие любой нации зависит от человеческого капитала, поэтому необходима продуманная и последовательная политика в области развития человеческих ресурсов и сбалансированных инвестиций в человеческий капитал, как на уровне отдельного предприятия, так и в целом на уровне государства.

Научн. рук. Власенко Т. А.

Литература: 1. Экономика : словарь / ред.-упоряд. А. Б. Борисов. – М. : Книжный мир, 2006. – 895 с. 2. Сулейманова Л. Ш. Человеческий капитал как фактор европейской экономической интеграции / Л. Ш. Сулейманова // Вестник ТИСБИ. – 2005. – № 1. – С. 6–2. 3. Крутий И. Транснациональное взаимодействие и качество человеческого капитала / И. Крутий // Вестник обществ. мнения. – 2008. – № 1. – С.77–85. 4. Тугускина Г. Оценка инвестиций в человеческий капитал [Электронный ресурс] / Г. Тугускина // Управление персоналом. – Режим доступа : <http://www.top-personal.ru/issue.html>.

Торопыгина М. В.

УДК 005.591.6

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Анотація. Розглянуто інноваційну діяльність підприємств України та запропоновано різні заходи для ефективного розвитку інноваційної діяльності.

Анотация. Рассмотрено инновационную деятельность предприятий Украины и предложены различные мероприятия для эффективного развития инновационной деятельности.

Annotation. The innovation activity of Ukrainian enterprises is considered and different actions for efficient development of innovation activity are offered.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, научно-технический потенциал, нововведения.

Современный этап развития мировой экономики характеризуется важным ускорением темпов научно-технического прогресса, который обуславливает постоянные изменения в структуре и динамике общественных нужд и, как следствие, заостряет конкуренцию в предложении новых товаров и услуг, а также улучшении их качественных характеристик. В этой связи стойкость экономического положения большинства субъектов хозяйствования в значительной мере определяется темпами и масштабами осуществления инновационной деятельности, которая разрешает своевременно и быстро реагировать на условия конкурентной борьбы, которые постоянно изменяются, путем использования разнообразных нововведений, обеспечивая более качественное и полное удовлетворения нужд рынка [1].

Весомый вклад в исследование проблемы управления инновационными процессами осуществили такие отечественные и зарубежные ученые: Бажал Ю. М., Завлин П. Н., Ілляшенко С. М., Ільєнкова С. Д., Краснокутська Н. Н., Поклонський Ф. Ю., Туган-Барановський М. І., Уткін Э. А., Фатхутдинов Р. А., І. Шумпетер. и пр. Вместе с тем необходимо отметить, что еще недостаточно изучено и разработанные

© Торопыгина М. В., 2011

теоретические и методологические подходы, а также практические рекомендации, направленные на системное управление инновационными процессами [2].

Целью данной статьи является определение проблем и перспектив инновационной деятельности предприятия.

В современном мире ведущие государства уже вышли на уровень постиндустриальной экономики, а Украина борется с кризисом экономики индустриального типа. Поэтому нашей стране надо искать свой путь развития по направлению к модели экономики государств-лидеров. И таким путём является инновационный.

Инновации – это некое нововведение в области техники, технологии, организации труда или управления, основанное на использовании достижений науки и передового опыта. Конечным результатом инновационной деятельности является реализация нового или усовершенствованного продукта, реализуемого на рынке, или нового (усовершенствованного) технологического процесса, используемого в практической деятельности. Инновации фактически являются одним из немногих направлений экономики, которое при минимальных в него вложениях дает огромный эффект: повышается престиж предприятия, а следовательно, и его прибыльности [2].

Современное положение дел в Украине таково, что она не имеет четкой инновационной политики. В стране законодательно утвержден перечень из 120 приоритетных направлений инновационной деятельности. Сокращение этого перечня до двух-трех направлений повысило бы эффективность расходования бюджетных средств. Тем более, что на финансирование науки выделяется менее 0,5 % ВВП. Хотя, как свидетельствует мировой опыт, ощутимый результат появляется тогда, когда в науку инвестируют не менее 3 – 4 % ВВП.

Сегодня Украина практически исчезла с изобретательской и инновационной карты мира. Ныне её доля в мировом объеме торговли наукоёмкой продукцией составляет 0,1 %. На внутреннем рынке ситуация немного лучше, но предприятия все-таки предпочитают закупать уже действующие и испытанные технологии, так как финансировать новые разработки рискованно. Чтобы стимулировать привлечение финансовых ресурсов, государство должно страховать инновационные риски. Несмотря на проблемы законодательства в сфере регулирования и стимулирования инноваций, некоторые украинские предприниматели осознают выгоды инновационной активности. Так, в первом полугодии 2009 года инновационную деятельность осуществляли 902 предприятия Украины. Их доля в общем количестве промышленных предприятий составила 9,6 %. Около половины из них расположены в г. Киеве, Харьковской, Донецкой, Кировоградской, Киевской, Днепропетровской областях [3].

Для эффективного развития инновационной деятельности необходимо внедрение широкого спектра мероприятий: обеспечение финансирования ресурсами приоритетных направлений научных разработок; расширение источников финансирования на основе специальных целевых, венчурных фондов; создание механизмов государственного стимулирования и эффективного использования частных и иностранных инвестиций в наукоёмкие области, в приоритетные научно-технические разработки; расширение форм инфраструктуры инновационного рынка [4].

Научн. рук. Зубчинская Н. М.

Литература: 1. Инновационный менеджмент : методическое пособие. В 2-х ч. – К., 1991. – 112 с. ; Инновационная деятельность. – К., 2001. – 576 с. 2. Мережа С. І. Інноваційна діяльність у промисловості: сучасний стан та напрямки активізації в Україні / С. І. Мережа // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 9(51). – С. 155–159. 3. studentbooks.com.ua/content/view/1014/42/1/2/. 4. www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evd/2009_4/5.pdf. 5. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 року № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266. 6. <http://www.bestreferat.ru/referat-38891.html>. 7. guide.mk.ua/category/finans/invest/.

УДК 330.131

Філюшина Ю. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ"

Анотація. Розглянуто питання визначення терміна "ризик-менеджмент" у різних вчених, проаналізовано їх сутність та визначено загальні і різноманітні морфологічні складові.

Аннотация. Рассмотрены вопросы определения термина "риск-менеджмент" у разных ученых, проанализировано их сущность и определены общие и различные морфологические составляющие.

© Філюшина Ю. В., 2011



Annotation. The questions of defining the term "risk management" by different scientists are studied, its essence is determined and same and different morphological components are considered.

Ключові слова: ризик, менеджмент, ризик-менеджмент, фінансовий ризик-менеджмент, управління ризиками.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, що визначення ризику та його оцінка на даний момент досліджено не в повному обсязі у роботах вітчизняних науковців та не закріплено у законодавчому порядку, незважаючи на те, що ризик-менеджмент є невід'ємною частиною діяльності фінансового сектору економіки, зокрема банківської, страхової справ, фондового ринку. Аналіз наукових праць, безпосередньо присвячених досліджуваній проблемі та його узагальнення, підтвердили відсутність цілісного підходу до питань, пов'язаних із визначенням ризик-менеджменту, що підтвердило актуальність обраної теми дослідження.

Метою даної роботи є дослідження сутності поняття "ризик-менеджмент".

Об'єктом виступає поняття "ризик-менеджменту".

Предмет роботи – наукові дослідження за даною проблемою.

Ризик – це невід'ємна складова частина будь-якого виду підприємницької діяльності. Процес визначення ризику, його оцінки та нейтралізації називається ризик-менеджментом [1, с. 256].

Окремі теоретичні та практичні аспекти управління ризиками на пострадянському просторі знайшли відображення в роботах: Бланка І. О., Бузько О. Р., Внукової Н. М., Клапківа М. С., Осадця С. С.

Серед теоретиків і практиків дослідженням проблем управління ризиками в різних сферах присвячено прикладні розробки математичних методів аналізу ризиків Вітлінського В. В., Наконечного С. І., Ястремського О. І.

Ставлення до визначення терміна "ризик-менеджмент" у різних вчених не однакове, тому необхідно проаналізувати їх сутність та визначити спільні і відмінні морфологічні складові.

Юрченко Л. А. визначає, що "ризик-менеджмент – цілеспрямовані дії страховика чи його представника з обмеження чи мінімізації ризику" [2, с. 28].

Глущенко В. В. визначає "ризик-менеджмент" так: управління ризиками включає вибір цілей, ризик-маркетинг (вибір інструментів управління ризиком), ризик-менеджмент (підтримання балансу у трикутнику "люди – цілі – ресурси" в процесі досягнення встановлених цілей із використанням обраних інструментів) [3, с. 275].

На підставі цих двох визначень одного й того ж терміна бачимо, що перший автор розглядає ризик-менеджмент як безперервний процес управління ризиком як таким, а другий – як складову частину системи під назвою "управління ризиками".

У роботі [1] поняття ризик-менеджмент відсутнє і подається через визначення різних напрямів ризик-менеджменту. Автори розрізняють такі види ризик-менеджменту: тактичний, стратегічний ризик-менеджмент, фінансовий та інтегрований ризик-менеджмент. Під тактичним ризик-менеджментом розуміють "можливість знизити вартість фінансування, що трапляється через різні фактори (поведінка відсоткових ставок, яка відрізняється від ринку; арбітраж на різноманітних ринках; податковий режим; зниження транзакційних затрат)" [1, с. 403]. Стратегічний ризик-менеджмент, на думку авторів, – це "оптимізація чутливості вартості фірми до змін ставки дисконтування та оптимізація обсягів прогнозовуваних грошових потоків" [1, с. 501]. Фінансовий ризик-менеджмент – це "методологія оцінки й управління фінансовими ризиками". Інтегрований ризик-менеджмент визначається авторами як "ризик-менеджмент на рівні підприємства" [1, с. 515].

Отже, видно, що в сучасній науці термін "ризик-менеджмент" трактується різними авторами по-різному, що є проблемою для визначення предмета дослідження. Однак потрібно зауважити, кожне з визначень є теоретично обґрунтованим. На основі проведених досліджень, ризик-менеджмент можна визначити, як складову частину системи управління ризиками, яка ставить цілеспрямовані дії суб'єкта господарювання, спрямовані на обмеження чи мінімізацію ризику, та поділяється за різними напрямками на тактичний, стратегічний, фінансовий та інтегрований ризик-менеджменти.

Таким чином, зробимо висновок, що проблема визначення ризик-менеджменту та оцінки ризику в цілому потребує подальшого вирішення з боку вітчизняних науковців, ґрунтуючись на особливостях вітчизняної економіки, а також законодавчого закріплення для оптимізації роботи установ, діяльність яких пов'язана із ризик-менеджментом.

Основним завданням менеджменту є зменшення показника ймовірності виникнення несприятливих подій та уникнення негативних наслідків. Одним з найбільш важливих компонентів та, водночас, першочерговою необхідністю у процесі побудови ефективної системи управління ризиками є оптимальна інфраструктура ризик-менеджменту.

Наук. керівн. Власенко Т. А.

Література: 1. Лобанов А. А. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / А. А. Лобанов, А. В. Чугунов. – М. : Эксмо-пресс, 2003. – 786 с. 2. Юрченко Л. А. Финансовый менеджмент страховщика / Л. А. Юрченко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 199 с. 3. Глущенко В. В. Управление рисками. Страхование / В. В. Глущенко. – Железнодорожный (Моск. обл.) : ТОО НПЦ "Крылья", 1999. – 336 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Висвітлено та проаналізовано теорії управління персоналом на підприємстві на основі закордонного досвіду. Запропоновано заходи покращення управління персоналом на підприємстві.

Аннотация. Отражены теории управления персоналом на предприятии на зарубежном опыте. Предложено мероприятия по улучшению процесса управления персоналом на предприятии.

Annotation. The theories of personnel management in the enterprise based on foreign experience are considered. The measures on improving the process of personnel management in the enterprise are proposed.

Ключові слова: управління, персонал, підприємство, модель.

Сучасна система управління персоналом сформувалася на основі об'єктивних змін у світовому суспільному розвитку. Емерсон, автор 12 принципів управління, справедливо вважав, що основною причиною, за якою губляться природні багатства та людські можливості, є неправильна організація управління [1, с. 17]. Знайти чисті моделі управління персоналом на підприємстві зараз неможливо, більшою мірою спостерігається використання комплексу моделей: японська, американська, західноєвропейська і т. д.

Об'єктом даного дослідження є моделі управління персоналом, розроблені зарубіжними авторами, що можуть бути адаптовані на вітчизняних підприємствах у сучасних умовах їх розвитку.

Підприємства, які розуміють, що для досягнення своєї основної мети – отримання прибутку – удосконалити тільки сектор виробництва і збуту продукції недостатньо, ставлять додатковим завданням поліпшення управління персоналом як основного суб'єкта господарювання. Тому мета даної статті – удосконалення управління персоналом на вітчизняних підприємствах з урахування зарубіжного досвіду.

Країни індустріального розвитку використовують або американську, або японську моделі управління персоналом на підприємстві. Американська модель управління персоналом на підприємстві має такі аспекти: персонал – основне джерело ефективного виробництва; персонал формується виключно з освічених, досвідчених, психологічно сумісних, що вміють працювати в колективі працівників; орієнтуються на вузькі спеціалізації менеджерів, інженерів, вчених [2, с. 36].

Вся управлінська діяльність в американських компаніях ґрунтується на механізмі індивідуальної відповідальності, оцінках індивідуальних результатів, розробки кількісних виражень цілей, які мають короткостроковий характер. Управлінські рішення, як правило, приймають конкретні особи та несуть відповідальність за їх реалізацію. Японська модель ґрунтується на принципі "працівник – посада", тобто підбір персоналу не за якостями та можливостями досягнення працівником цілей та завдань підприємства, а формування умов і завдань з урахуванням сильних і слабких сторін особистості працівника.

Обидві моделі вважаємо протилежними та недосконалими, тому що не враховується маса аспектів ведення управління персоналом, не врахований факт відсутності досвіду роботи у молодих фахівців, неготовність більшості працівників нести індивідуальну відповідальність і т. д. Безумовно, успішна діяльність підприємства ґрунтується на роботі фахівців у сфері діяльності конкретної галузі зайнятості організації, однак, без урахування зазначених вище аспектів ці моделі ефективні на мінімальному рівні, а, можливо, тільки в теорії.

Найкращою моделлю ведення управління персоналом на підприємстві вважаємо п'ятисистемну модель, яка може бути адаптована на вітчизняних підприємствах з урахуванням тих проблем, які є актуальними в умовах розвитку соціально-орієнтованої економіки. Хоча кожен підприємець має право обирати ту модель та стратегію, яку він вважає найбільш ефективною.

Сучасні підприємства у західноєвропейських країнах уже давно використовують різноманітні моделі, частіше комплексно. Україна в цьому плані ще не дійшла до таких перетворень. Причинами цього можуть бути або неготовність підприємців старої школи до нововведень, або різкі та швидкі зміни викликають зовнішнього середовища. Для подолання цих проблем пропонуємо впровадити заходи, які сприятимуть підвищенню ефективності управління персоналом:

підприємство повинно ввести в штат посаду менеджера з персоналу, надавши їм групу кваліфікованих фахівців різних вікових груп;

забезпечити персонал нормальними умовами праці та поліпшити рівень обізнаності співробітників про цілі підприємства;

нові тенденції вводити в персонал поступово, витримуючи період усвідомлення, адаптації та отримання певного досвіду в новій роботі співробітників;



обрати таку модель управління підприємства, яка включала метод "батога та пряника", тобто чіткий, постійний, твердий контроль за роботою співробітників підприємства та заохочень чи покарань за виконані або не виконані роботи;

налагодити комунікативний механізм між всіма ланками організаційної структури підприємства.

Зарубіжні країни порівняно з Україною пішли далеко вперед у питанні управління персоналом на підприємстві. Значний вклад вчених таких розвинених країн як, США, Англія, Німеччина, Швейцарія, Австрія та інші, є тому яскравим прикладом. Кожна з моделей має свої переваги та недоліки, тому було поставлено завдання мінімізувати існуючі мінуси і перетворити їх у плюси для підвищення ефективності праці робітників і, як наслідок, більш продуктивного функціонування підприємств України.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения / Б. Г. Литвак. – 3-е изд. испр. – М. : Дело, 2009. – 392 с. 2. Рант М. Зарубіжний досвід управління персоналом / М. Рант // Управління персоналом: сутність, завдання, принципи. – 2008. – № 4. – С. 36–37 3. Коул Дж. Управление персоналом в современных организациях / Дж. Коул ; пер. с англ. Владимиров Н. Г. – 2-е изд. – М. : Вершина, 2008. – 352 с. 4. Маркхем К. Консалтинг менеджмента, или как улучшить свой бизнес / К. Маркхем. – 3-е изд. – М. : Фаир-пресс, 2009. – 392 с.

Пересада А. С.

УДК 005.963

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. З'ясовано сутність розвитку персоналу та економічний зміст професійного навчання як основної складової процесу розвитку персоналу.

Аннотация. Определена сущность развития персонала и экономическое содержание профессионального обучения как основной составляющей процесса развития персонала.

Annotation. The essence of staff development and economic content of training as a major component of staff development are considered.

Ключові слова: розвиток персоналу, професійний розвиток персоналу підприємства, професійне навчання.

За умов постіндустріального суспільства, розвитку інтелектуальних, наукоємних технологій відбувається зростання ролі людського фактора в економічній діяльності. Зважаючи на це, засобом досягнення високого рівня конкурентоспроможності будь-якого підприємства чи організації є пошук прихованих резервів підвищення ефективності діяльності персоналу, що реалізується, перш за все, через налагоджену систему його безперервного розвитку.

Розвиток персоналу є найважливішою умовою функціонування будь-якого підприємства. Це особливо актуально в сучасних умовах, коли прискорення науково-технічного прогресу значно прискорює процес старіння професійних знань, навичок і умінь. Тому організація професійного навчання персоналу стала однією з основних функцій управління персоналом підприємства.

Освіта і навчання персоналу повинні бути безперервними та забезпечувати необхідний професійний розвиток. За сучасних умов проблема підготовки та перепідготовки персоналу набуває все більшої актуальності. З огляду на це в країні набуває особливого значення проблема відродження системи професійного навчання кадрів на виробництві [1].

Дослідження питань, що стосуються розвитку персоналу, присвячені праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, а саме Г. Беккера, В. Вебера, Грішнєвої А. О., Журавльова П. В., Кібанова А. Я., Р. Марра, Одогова Ю. Г., Савченка В. А., Г. Шмідта, Т. Шульца, Щокіна Г. В. та ін. Разом з тим слід зауважити, що багато теоретичних питань за даною проблемою ще не вирішені та потребують подальшого комплексного вивчення [2].

Професійний розвиток персоналу підприємства – це цілеспрямований і систематичний вплив на працівників шляхом здійснення професійного навчання впродовж їх трудової діяльності на підприємстві.

Необхідність постійного професійного навчання обумовлена певними факторами: упровадженням нової техніки, технологій, виробництвом сучасних товарів, зростанням комунікативних можливостей; виходом на ринок з високим рівнем конкуренції; тією обставиною, що для організації ефективнішим є підвищення віддачі від уже працюючих працівників на основі їх неперервного навчання, ніж залучення нових працівників [3].

© Пересада А. С., 2011

Системний підхід до навчання дозволяє врахувати як стратегічні, так і поточні плани компанії розвитку бізнесу, прогнозувати перспективи розвитку персоналу та формувати кадрові резерви. Модель організації безперервного навчання персоналу складається з трьох стадій (рисунок) [4].

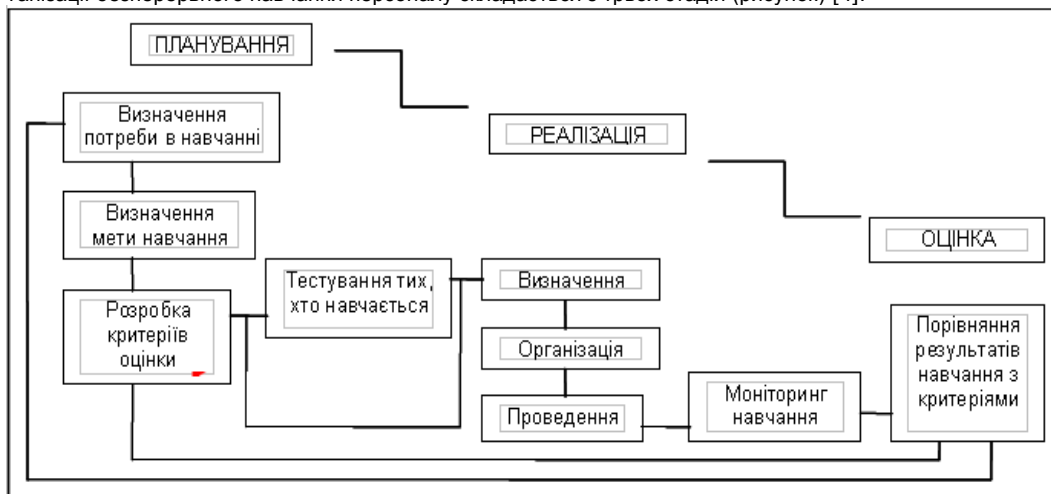


Рис. Система безперервного навчання персоналу

Застосовуючи систему безперервного навчання, підприємство може забезпечити найбільш повну відповідність структури працівників структурі робочих місць з урахуванням всього спектра вимог до працівників [5].

Отже, управління розвитком персоналу сприяє ефективному використанню трудового потенціалу особистості, підвищенню її соціальної та професійної мобільності, виступає засобом профілактики масового безробіття, відіграє значну роль у підготовці працівників для здійснення структурної і технологічної перебудови галузей економіки.

На думку автора, система розвитку персоналу на підприємстві має бути гнучкою, здатною змінювати зміст, методи та організаційні форми згідно з потребами виробництва і ситуацією, яка складається на ринку праці. У зв'язку з цим управління персоналом повинно сконцентрувати свої зусилля на вирішенні таких проблем: розробка стратегії з питань формування кваліфікованого персоналу; визначення потреб у навчанні працівників у розрізі спеціальностей та професії; вибір форм і методів професійного розвитку персоналу; вибір програмно-методичного та матеріально-технічного забезпечення процесу навчання як важливої умови його якості; фінансове забезпечення усіх видів навчання.

Наук. керівн. Кожанова Є. П.

Література: 1. Маркова Н. С. Стратегическое управление интеллектуальным развитием персонала / Н. С. Маркова // Управление развитием. – 2004. – № 2. – С. 81–83. 2. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации : учебник / А. Я. Кибанов. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 406 с. 3. Балтачєєва Н. А. Управление обучением керівників та спеціалістів у системі менеджменту персоналу підприємства // автореф. 08.06.02. / Н. А. Балтачєєва. – Донецьк, 2000. – 25 с. 4. Дятлов В. А. Управление персоналом / В. А. Дятлов, А. Я. Кибанов, В. Т. Пихало. – М. : Издательство "ПРИОР", 1998. – 401 с. 5. Цветаев В. М. Управление персоналом / В. М. Цветаев. – СПб. : ПИТЕР 2000. – 192 с.

УДК 331.103

Поступна Л. М.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

Анотация. Розглянуто сутність основних теоретичних аспектів нормування праці.

Аннотация. Рассмотрена сущность основных теоретических аспектов нормирования труда.

Annotation. The essence of the basic theoretical aspects of valuation work is determined.

Ключові слова: нормування праці, метод, хронографія, хронометраж, фотохронометраж, норми праці, собівартість продукції.

© Поступна Л. М., 2011



У ринкових умовах функція заробітної плати, пов'язана з формуванням витрат на виготовлення продукції, набуває особливої важливості. За цих умов питання зниження витрат на виробництво продукції керівники підприємств вирішують у більшості за рахунок скорочення виплат заробітної плати. Тому скорочується чисельність працівників усіх підрозділів, а іноді й самі підрозділи. Це стосується і ланки нормування праці на підприємствах. При встановленні оплати праці керівником підприємства розрахунки міри праці на конкретні роботи за робочими місцями та професіями сприймаються як недоцільні витрати, які підвищують собівартість продукції, що і підтверджує актуальність дослідження.

Метою дослідження є визначення теоретичних аспектів нормування праці.

Предметом дослідження виступають методи нормування праці.

Об'єкт дослідження – теоретичні аспекти нормування праці.

Питання нормування праці розробляли видатні вчені-економісти: Ф. Гілберт, Г. Емерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд та інші. Найглибше економічну сутність нормування розкрив американський учений Г. Емерсон у монографії "Дванадцять принципів продуктивності", яка була надрукована у 1912 році і залишається актуальною. Заслуга Емерсона полягає не тільки в тому, що він визначив норми праці, але й пішов далі – на основі норм розрахував нормативи – певні кількісні показники норм. Таким чином, він заклав підґрунтя методології нормування [1, с. 9].

Багаторічний досвід високорозвинених країн свідчить про важливе місце технічного нормування праці на підприємствах, його ефективність у виявленні резервів зниження трудомісткості продукції (собівартості), про подальший розвиток та вдосконалення методів нормування праці, що є важливою складовою економічного менеджменту підприємств [2, с. 5].

У наш час під нормуванням праці розуміють науковий метод вивчення процесу праці і встановлення на цих засадах науково обґрунтованої міри праці як необхідної та достатньої кількості та якості праці, що потребує виконання певної роботи [2, с. 56].

Завдання нормування можна визначити як: встановлення нормативу часу на одиницю продукції; впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів; розробку найбільш раціональної структури виробничого процесу; впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці.

Головною метою нормування встановлення міри праці в ринкових умовах на кожному підприємстві є максимальне зменшення витрат виробництва за рахунок щільного використання робочого часу, вивільнення його від непродуктивних витрат [1, с. 21].

Сукупність заходів та розрахунків, за допомогою яких відбувається процес установлення норм, становлять конкретні методи нормування. Існує два принципово відмінних методи нормування праці: сумарний і аналітичний [3, с. 37]. Сумарний полягає в тому, що норми виробітку встановлюють експериментальним шляхом не на окремі елементи трудового процесу, а відразу на весь процес, тобто сумарно, визначаючи середній фактичний виробіток групи працівників. Основним методом нормування праці є аналітичний метод. Його сутність полягає в сукупності та послідовності таких дій: розкладання виробничого процесу на складові частини, дослідження факторів, що впливають на тривалість кожного з елементів операції, проектування (на основі дослідження) нового, ефективного складу, послідовності й тривалості операції з урахуванням сучасних досягнень у підвищенні продуктивності праці.

Для вивчення затрат робочого часу використовують три способи: хронографія (фотографія) – це спосіб вивчення використання робочого часу шляхом замірів його затрат з операцій та їх елементів у порядку послідовності їх виконання з урахуванням усіх нормоутворюючих факторів протягом усього робочого дня; хронометраж – вивчення використання робочого часу на виконання окремих часто повторюваних елементів операцій, які можуть бути розчленовані до прийомів дій і рухів; фотохронометраж – комбінований вид спостережень, що включає хронографію робочого часу і хронометраж [1, с. 26].

Норми праці встановлюються на невизначений термін і діють до перегляду їх у зв'язку зі зміною умов, на які вони були розраховані. Зі змінами технології виробництва, технічних, організаційних і санітарно-гігієнічних умов виробництва повинні бути переглянуті й раніше встановлені норми праці відповідно до вдосконалення технічних та організаційних умов. Якщо цього не зробити, то норма застаріє і стане гальмом підвищення продуктивності праці [4, с. 34].

Перегляд норм виробітку, як правило, призводить до поліпшення якості самих норм, до забезпечення більш повної їх відповідності рівню організації виробництва, до використання наявних резервів підвищення продуктивності праці. Серед них найважливіші: технічне переозброєння виробництва, впровадження новітніх технологій, ноу-хау, найвдаліших поєднань поділу та кооперування праці у виробничих бригадах, кращих прийомів праці окремих робітників [4, с. 36].

Таким чином, нормування виступає запорукою високопродуктивної праці, є важливим чинником конкурентоспроможності будь-якого підприємства, особливо за ринкових умов. І тому, кожному підприємству слід дослідити питання нормування праці та розробити норми для власних працівників, що дозволить значно заощаджувати ресурси, знижуючи собівартість виготовленої продукції.

Наук. керівн. Власенко Т. А.

Література: 1. Єрмоєнко В. О. Основи нормування праці : навчальний посібник / В. О. Єрмоєнко. – К. : Аггау, 2006. – 192 с. 2. Оленич В. І. Нормування праці : навчально-методичний посібник / В. І. Оленич. – К. : КНЕУ, 2000. – 148 с. 3. Багрова І. В. Нормування праці : навчальний посібник / І. В. Багрова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 212 с. 4. Кодекс законів про працю України: Чинне законодавство зі змінами та доповненнями на 20 листопада 2007 р. – К. : Видавництво ПАЛІВОДА А. В., 2007. – 104 с.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ КОНФЛІКТАМИ

Анотація. Спрямовано на визначення ролі управління трудовими конфліктами як на мікро-, так і на макрорівнях.

Аннотация. Направлена на определение роли управления трудовыми конфликтами как на микро-, так и на макроуровнях.

Annotation. This article is directed on determination of role of management labour disputes both on micro- and macrolevels.

Ключові слова: трудовий конфлікт, управління конфліктами, методи вирішення трудових конфліктів, функції трудових конфліктів.

Конфлікти завжди існували, існують і будуть існувати, вони – невід’ємна частина людських взаємовідносин. Суспільство та кожний його член, регіон, держава і кожне підприємство несуть величезні економічні та соціальні втрати через трудові конфлікти. Це викликає необхідність у розробці конкретних шляхів подолання трудових конфліктів.

Можливість виникнення конфліктів існує у всіх сферах. Конфлікти народжуються на ґрунті щоденних розбіжностей у поглядах, розбіжностей і протиріччя різних думок, потреб, спонукань, бажань, стилів життя, надій, інтересів та особистісних особливостей. Вони становлять ескалацію щоденного суперництва й протистояння у сфері принципів або емоційно обумовлених сутичок, що порушують особистий або міжособистий спокій [1].

Метою даної статті є визначення ролі та розкриття методів управління трудовими конфліктами як на мікро-, так і на макрорівнях.

Урегулювання колективних трудових конфліктів здійснюється згідно з Законом України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" від 3 березня 1998 р. Серед об’єктивних причин нещодавніх конфліктів в Україні є недостатнє фінансування відповідних витрат бюджетних установ, організацій; значні обсяги кредиторської та дебіторської заборгованостей; криза неплатежів; недосконалі податкова політика; слабка наповненість місцевих бюджетів та ін. [2].

Трудовий конфлікт, як правило, має такі негативні наслідки: посилення настрою ворожості, збільшення частки недоброзичливих висловів і взаємних оцінок, погіршення соціального самопочуття і самосвідомості людей у трудовому середовищі; згорання ділових контактів; зниження мотивації до праці і фактичних показників трудової діяльності внаслідок негативного настрою, недовіра та ін. [3].

Перераховані негативні наслідки трудового конфлікту можна розглядати як універсальні показники, ознаки конфліктної ситуації. Сам трудовий конфлікт має і позитивні сторони, оскільки часто вирішує багато завдань. У багатьох випадках конфлікт допомагає виявити різноманітність поглядів, дає додаткову інформацію, допомагає виявити альтернативні вирішення проблем. Це робить процес групового прийняття рішень більш ефективним і дає людям можливість задовольнити власні проблеми в повазі та в ладу.

Незважаючи на те, які наслідки слід очікувати від конфліктів, ними потрібно вміти правильно управляти. Будь-який керівник зацікавлений у тому, щоб конфлікт, який виник у його організації, був якнайшвидше вичерпаний, оскільки його наслідки можуть нанести і моральну, і матеріальну шкоду. Цей процес може проходити як без його участі, силами самих сторін, так і при активному його втручанні та управлінні [4].

Управління конфліктами — це цілеспрямована дія на ліквідацію причин появи конфлікту або мінімізацію його негативних наслідків. Укрупнено методи управління конфліктами можна представити у вигляді декількох груп: внутрішньоособистісні методи, тобто методи впливу на окрему особу; структурні методи — методи з ліквідації організаційних конфліктів; міжособові методи або стилі поведінки в конфлікті; переговори; зворотні агресивні дії [5].

Для вирішення конфліктної ситуації треба здійснити такі дії: визначити джерело конфлікту та учасників конфлікту; обрати один із методів вирішення конфлікту, при якому будуть узгоджені інтереси якомога більшої частки людей.



Серед методів розв'язання трудових конфліктів виділяють: методи використання системи винагороди, ухилення, примусу, співробітництва, згладжування, компромісу [1; 3].

Для управління конфліктами можна використати дві стратегії: попередження й вирішення, причому стратегія вирішення залежно від ситуації реалізується двома способами — примусом і переконанням, підкріпленими засобами стимулювання. Стратегія попередження конфлікту – сукупність заходів організаційного і роз'яснювального характеру, а саме: покращення умов праці, більш справедливий розподіл ресурсів, винагороди, зміна структури організації, системи управління нею, забезпечення виконання правил внутрішнього розпорядку, службовий етикет. Стратегія вирішення конфлікту спрямована на те, щоб змусити або переконати конфлікуючі сторони припинити ворожі дії і приступити до переговорів, знайти оптимальне рішення, яке б виключало поразку будь-якої сторони і визначило б напрям ефективної діяльності [4].

Щодо зниження рівня трудової конфліктності в Україні можна запропонувати такі заходи: покращити соціально-економічне становище трудящих; посилити їх соціальний захист; продовжити демократизацію всіх процесів у суспільстві; забезпечити створення механізму виконання колективних договорів та угод; прийняти обґрунтовані соціально-економічні програми, підкріплені ресурсами та розрахунками; повернути право законодавчої ініціативи профспілкам на рівні галузей: навчати керівників передовим прийомом та методам сучасного управління виробничими колективами [3].

Таким чином, на рівні підприємства значну роль відіграє поведінка менеджера у вирішенні конфліктів різних рівнів, оскільки від правильного вибору стратегії та методів управління конфліктами залежить кінцевий результат, а від життєвого і професійного досвіду – вибір напрямку дій: загасити конфлікт чи, навпаки, стимулювати.

Наук. керівн. Кожанова Є. П.

Література: 1. Іванісов О. В. Управління трудовим потенціалом : навчально-практичний посібник / О. В. Іванісов, О. А. Єрмоленко, О. Ф. Доровський. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 388 с. 2. Томашевський А. К. Соціальний конфлікт на підприємстві / А. К. Томашевський. – К. : Либідь, 2003. – 254 с. 3. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навчальний посібник / О. В. Крушельницька Д. П. Мельничук. – К. : Кондор, 2003. – 296 с. 4. Шаленко В. Н. Конфлікти в трудових колективах / В. Н. Шаленко. – К. : Скіф, 2002. – 255 с. 5. Лук'янихін В. О. Менеджмент персоналу : навч. посібник / В. О. Лук'янихін. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2004. – 592 с.

Секція 3

"Правові аспекти регіонального управління"

УДК 347:366.5(477)

Лукашов В. Д.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Анотація. Висвітлено наявні проблеми захисту прав споживачів та необхідність реформування діючого законодавства України.

Аннотация. Выделены существующие проблемы защиты прав потребителей и необходимость реформирования действующего законодательства Украины.

Annotation. The actual existing problems of consumer protection and the need to reform the current legislation of Ukraine, concerning these problems, are considered.

Ключові слова: захист, права, споживач.

Розвиток ринкових відносин супроводжується насиченням ринку різноманітними товарами і послугами. Однак даний процес, поряд з позитивними моментами, неминуче приводить до зростання ряду негативних явищ – обману, обваженню, обрахуванню, продажу неякісної і фальсифікованої продукції. І хоча громадяни є центральною ланкою ринку і виступають одержувачами, замовниками (споживачами) товарів, робіт та послуг, вони найчастіше стають жертвами обману. Тому у сучасних умовах побудови економіки України першорядним є правове регулювання соціальних відносин, у тому числі захист споживачів як основних учасників ринкових відносин.

Формування ринкових умов, їх подальший розвиток і удосконалення породжує у покупця свої специфічні вимоги. Оскільки покупець обмежений у доступі до достовірної інформації про всі види і способи обману, то при формуванні ринкових відносин у програвші дотепер залишається він сам. Єдиний спосіб захисту у покупця – це можливість вибрати з великого різноманіття найбільш кращий і оптимальний вид товару і послуги, але не завжди це є можливим.

Найважливішими проблемами на українському ринку, з якими зіштовхуються споживачі, залишаються:

- 1) поява на ринку товарів багатьох продавців, кожний з яких прагне завоювати визначену частку на вільних ринках України й одержати визначені доходи від реалізації своїх товарів;
- 2) вільний вхід на наш ринок товарів будь-якого як вітчизняного, так і закордонного підприємця, виробника та їхніх продавців;
- 3) непогодженість діяльності органів державного контролю та неінформованість споживача про результати їх діяльності;
- 4) неповне нормативне забезпечення сфери захисту прав споживачів.

Відсутність інформаційного забезпечення споживачів про можливі способи обману, підробок тих або інших товарів, що ускладнює компетентний вибір покупцем товарів, виявлення ним при цьому різного роду обману, фальсифікацій за допомогою надійних і доступних методів. Це є порушенням діючого законодавства України – у 50 статті Конституції сказано, що "Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена" [1].

У зв'язку з актуальністю виникаючих проблем сьогодні як ніколи кожному споживачеві необхідні державна підтримка та захист від цих негативних явищ. Захист прав споживачів – це комплексна проблема, яка пов'язана із зміцненням національної безпеки держави та захистом її громадян. Вона стоїть всього ланцюга виробничих відносин (товаровиробник – торгівля – споживач), де кожна ланка має свої специфіку та особливості. Захист прав споживачів в Україні на законодавчому рівні здійснюється за допомогою більш ніж 50 законів та підзаконних актів, основний – Закон про захист прав споживачів, порівняно з іншими країнами колишнього СРСР це один з кращих показників, але в інших розвинених державах світу їх кількість може перевищувати 200, тому для більш кращого захисту законодавство потребує подальшого реформування [2].

Життя та здоров'я споживача захищають також і обов'язки, які споживач має згідно зі статтею 5 Закону України "Про захист прав споживачів". Споживачі зобов'язані:

- 1) перед початком експлуатації товару уважно ознайомитися з правилами експлуатації, викладеними в наданій виробником (продавцем, виконавцем) документації на товар;



2) в разі необхідності роз'яснення умов та правил використання товару до початку використання товару звернутися за роз'ясненнями до продавця (виробника, виконавця) або до іншої вказаної в експлуатаційній документації особи, що виконує їх функції;

3) користуватися товаром згідно з його цільовим призначенням та дотримуватися умов (вимог, норм, правил), установлених виробником товару (виконавцем) в експлуатаційній документації;

4) з метою запобігання негативним для споживача наслідкам використання товару застосовувати передбачені виробником у товарі засоби безпеки з дотриманням передбачених експлуатаційною документацією спеціальних правил, а в разі відсутності таких правил в документації – дотримуватися звичайних розумних заходів безпеки, встановлених для товарів такого роду.

Як показує міжнародний досвід, для того щоб норми і механізми стосовно захисту прав споживачів почали реально діяти, повинно пройти не одне десятиріччя, за цей час повинно змінитися громадське ставлення до цієї проблеми, а прийняті норми повинні пройти апробацію часом [3].

Для досягнення цієї мети уряду необхідно не тільки удосконалити нормативну базу, яка повинна охопити усі аспекти даної проблеми, а також потрібно заохочувати розробку загальних програм освіти та інформування споживачів з урахуванням культурних традицій населення, зобов'язати відповідальні органи через засоби масової інформації публікувати результати порівняльних випробувань, які б містили загальну інформацію про продукт, традиції споживання й особливості виробництва цього товару.

Наук. керівн. Коршакова О. М.

Література: 1. Конституція України // Офіційний вісник України від 01.10.2010 р. – 2010. – № 72/1. 2. Закон України "Про захист прав споживачів" // Відомості Верховної ради УРСР від 23.07.1991р. – 1991. – № 30. 3. Одішова О. О. Проблеми захисту прав споживачів в Україні: історичний та соціально-правовий аспекти / О. О. Одішова, О. О. Петрова. – К., 2009. – 425 с.

Дворцова К. В.

УДК 341.241.8

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ДОГОВОРА

Аннотация. Рассматривается сущность международных экономических договоров, субъекты, объекты и составляющие части договора, порядок их заключения. Описаны особенности опубликования и регистрация международных экономических договоров.

Анотація. Розглянуто суть міжнародних економічних договорів, суб'єкти, об'єкти і складові частини договору, порядок їх укладення. Описано особливості публікації і реєстрації міжнародних економічних договорів.

Annotation. The nature of the international economic agreements, subjects, objects and the components of the contract, the order of their conclusion are studied. The features of the publication and registration of the international economic agreements are described.

Ключевые слова: международный экономический договор, субъект, объект, пролонгация, альтернат, ратификация, опубликование, регистрация.

Международным экономическим договором называется соглашение между двумя и более государствами или иными субъектами международного экономического права относительно установления, изменения или прекращения их взаимных прав и обязанностей в области экономических отношений между ними.

Внешнеэкономический договор (контракт) заключается субъектом внешнеэкономической деятельности или его представителем в простой письменной форме, если другое не предусмотрено международным договором Украины или законом. Полномочия представителя на заключение внешнеэкономического договора (контракта) могут вытекать из поручения, уставных документов, договоров и других оснований, которые не противоречат Закону Украины "О внешнеэкономической деятельности" [1]. Действия, которые осуществляются от имени иностранного субъекта внешнеэкономической деятельности субъектом внешнеэкономической деятельности Украины, уполномоченным на это должным образом, считаются действиями этого иностранного субъекта внешнеэкономической деятельности [2, с. 13].

Международные экономические договоры направлены на установление, изменение или прекращение определенных правоотношений между заключившими их государствами в области внешнеэкономической деятельности.

Международный экономический договор является одним из основных институтов международного права и его главным источником.

© Дворцова К. В., 2011

Как уже указывалось, в каждом международном договоре надо различать договорные субъекты, договорные объекты и договорную форму.

Объект договора должен быть допустим с точки зрения международного права.

Различают следующие части договора: вступительную – преамбулу, основную и заключительную.

Инициатива ведения переговоров по заключению международного договора и в области международных экономических отношений может исходить только от субъекта международного права, обычно от будущих контрагентов договора, или от третьих стран, непосредственно не заинтересованных в заключении договора; это часто имеет место в условиях военного времени, когда та или иная нейтральная страна вносит предложение воюющим сторонам заключить мир или перемирие [3, с. 214].

Оформление международного договора, в том числе и по экономическим вопросам, проходит обычно три стадии: парафирование, подписание, ратификация.

Различают иногда не три, а четыре и более стадий заключения международного договора, как-то: переговоры, подписание договора, ратификация, обмен ратификационными грамотами (это производное действие от ратификации, и отдельной фазой его считать не следует).

Международный договор, срок действия которого истек, может быть продлен, то есть пролонгирован, путем заключения соглашения о продлении срока или автоматически – путем, указанным в самом договоре.

Международные договоры по экономическим вопросам могут быть заключены на любом языке. Обязательного "языка договора" современное международное право не знает [4, с. 147].

Совокупность правил, применяющихся при подписании договора, называется альтернатом (порядок очередности в наименовании договаривающихся стран и в подписании ими договора).

Как правило, международный договор по экономическим вопросам подписывается в количестве экземпляров, равном числу стран-участниц. Подпись ставится в конце (справа или слева) договорного текста.

Представитель государства может подписать договор, соглашение безоговорочно, но может подписать его с той или иной оговоркой, относящейся к какой-либо статье или ко всему соглашению в целом.

После подписания международного договора соответствующие органы государства утверждают этот договор. Такой акт называется ратификацией.

После вступления международного договора по вопросам экономических отношений в силу (ратификация, обмен ратификационными грамотами) он должен быть опубликован (промульгирован) в порядке, обеспечивающем возможность населению страны ознакомиться с ним. Порядок опубликования международных договоров обычно тот же, что и порядок обнародования законов.

Что касается регистрации международного договора, то согласно ст. 102 Устава Организации Объединенных Наций:

1. Всякий договор и всякое международное соглашение, заключенные между любым членом Организации после вступления в силу настоящего Устава, должны быть, при первой возможности, зарегистрированы в Секретариате и им опубликованы.

2. Ни одна из сторон в любом таком договоре или международном соглашении, не зарегистрированном в соответствии с п. 1 настоящей статьи, не может ссылаться на такой договор или соглашение ни в одном из органов Организации Объединенных Наций [1, с. 18].

Научн. рук. Павлик О. Б.

Литература: 1. Венская Конвенция о праве международных договоров [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zonazakona.ru/law /abro/599/>. 2. Закон Украины "О внешнеэкономической деятельности" // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377. 3. Шумилов В. М. Международное экономическое право : учебное пособие / В. М. Шумилов. – М., 2001. – 278 с. 4. Бирюков П. Н. Международное право : учебн. пособ. / П. Н. Бирюков. – М., 1998. – 328 с.

УДК 336.221.24 (477)

Ковальчук А. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЄДИНОГО І ФІКСОВАНОГО ПОДАТКІВ ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

Анотація. Висвітлено наявні проблеми єдиного та фіксованого податків щодо прийняття нового Податкового кодексу в Україні.

Аннотация. Выделены актуальные проблемы единого и фиксированного налогов относительно принятия нового Налогового кодекса в Украине.

© Ковальчук А. А., 2011



Annotation. The actual problems of the uniform and fixed taxes concerning acceptance of the new tax code in Ukraine are allocated.

Ключові слова: єдиний, фіксований, податки.

Метою даної статті є визначення та обґрунтування переваг і недоліків єдиного та фіксованого податку щодо нового Податкового кодексу.

Фахівці вважають, що після прийняття нового Податкового кодексу [1] в Україні слід очікувати таких наслідків:

Дискримінація підприємців і підприємств, які працюють на єдиному податку, створить штучний і шкідливий для економіки і, особливо, для малого бізнесу бар'єр між ними і підприємствами, які працюють за загальною схемою оподаткування [2].

Частина цих підприємств відмовиться працювати з підприємцями – фізичними особами – та малими підприємствами, які працюють на єдиному податку, а інша працюватиме за допомогою схем, що дозволяють максимально ухилитися від оподаткування. На відміну від підприємств, що перебувають на загальній системі оподаткування, вони не матимуть права брати участь у тендерах на виконання робіт і надання послуг. Крім того, малі підприємства, які спеціалізуються на торгівлі імпортованими товарами, потраплять у повну залежність від великих компаній, за якими закріплюється право імпорту. Водночас це ще більше послабить і без того слабку економіку, зменшить кількість малих підприємств, збільшить безробіття й тінізацію економіки.

Збільшення податкового тиску на бізнес змусить винайти нові схеми нелегального ведення справ, спровокує зростання цін, скорочення робочих місць. Прибутки бізнесу, насамперед, малого і середнього, впадуть щонайменше на 10 %.

Збережуться зловживання у сфері перерахування та відшкодування ПДВ. Ускладнення бухгалтерського обліку в малому бізнесі потягне за собою збільшення кількості ненавмисних або спеціально спровокованих податкових порушень та відповідних штрафних санкцій. Протягом перших півроку-року після вступу Податкового кодексу в дію діяльність припинять від 100 до 300 тис. підприємців – фізичних осіб та малих підприємств [3].

Існують такі переваги для нашої держави:

Для малого бізнесу буде встановлена "нульова" ставка ПДВ, що унеможливить підвищення цін. Податок із прибутку буде становити 10 %, що значно більше наповнюватиме бюджет. Крім того, держава отримає значні поповнення до ПФ. Адже ті, хто захоче користуватися такою пільгою, змушені мати офіційно оформлених працівників з окладом не менше двох мінімальних заробітних плат, а це приблизно 1 600 гривень. Саме такі заходи дозволять і наповнювати бюджет, і виводити малий та середній бізнес із тіні. Виходить, що у своєму бізнесі, коли підприємець приймає іноземних туристів в Україні, які залишають нашій економіці сотні доларів чи євро, він уже не може користуватися "нульовою" ставкою.

Однією з найважливіших та актуальних проблем нового Податкового кодексу є фіксований податок.

Для переходу на фіксований податок існують такі обов'язкові умови:

1. Кількість осіб, які перебувають у трудових відносинах з таким громадянином – платником податку, включаючи членів його сім'ї, які беруть участь у підприємницькій діяльності, не повинна перевищувати п'яти.

2. Валовий дохід такого громадянина від самостійного здійснення підприємницької діяльності або з використанням найманої праці за останні 12 календарних місяців, що передують місяцю придбання патенту, не повинен перевищувати семи тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (119 тис. грн.).

Переваги системи оподаткування на фіксованому податку:

- Низька фіксована ставка податку від 20 до 100 грн щомісячно плюс 50 % за кожну найману особу.

- Облік доходів і витрат можна вести в довільній формі (для визначення обсягу доходу). Книгу за формою № 10 вести не обов'язково.

- Використовувати РРО (реєстратори розрахункових операцій) не обов'язково (крім торгівлі під-акцизними товарами).

- Не сплачується податок з доходів фізичних осіб – 15 % (ПДФО) за себе підприємцем.

- Не сплачується фіксований пенсійний внесок за себе підприємцем.

Недоліки:

- Якщо немає доходу, то ФП все рівно треба сплачувати, в тому числі й за працівників.

- Працювати на ФП заборонено, якщо валовий дохід за попередні 12 календарних місяців перевищує 119 тис. грн або якщо у трудових відносинах перебуває більше 5 осіб.

- Продавати товар можна тільки на територію ринку, сплачуючи ринковий збір.

- Не можна торгувати лікєро-горілчаними (можна торгувати пивом, вином, шампанським), тютюновими виробами та деякою іншою продукцією, забороненою до продажу на ринку (паливо, зброя ...).

Таким чином, цю систему оподаткування можна застосовувати лише на ринках. Отже, вибір – працювати на загальній системі чи на фіксованому податку (ФП) – добровільний.

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України. 2010. – № 92. – Т. 1. – С. 9. – С. 3248. – Код акта 53775/2010. 2. Форум підприємців. – Режим доступу : <http://www.chp.com.ua/>. 3. Майна Н. "Економічні нонсенси" проекту Податкового кодексу [Електронний ресурс] / Надія Майна // Газета "Глявред" від 02.07.2010 р. – Режим доступу : <http://ua.glavred.info>.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ВУЛИЦІ І ДОРОГИ МІСТ ТА ІНШИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Анотація. Висвітлено проблему фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг в Україні, проаналізовано правові акти України й місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування.

Аннотация. Освещена проблема финансирования строительства, реконструкции, ремонта и содержания улиц и дорог в Украине, проанализированы правовые акты Украины и местных органов государственной власти и местного самоуправления.

Annotation. The problem of financing of building, reconstruction, repair and maintenance of streets and roads in Ukraine is studied, the legal acts of Ukraine and local public and local self-government authorities are analyzed.

Ключові слова: автомобільні дороги, вулиці і дороги міст, джерела фінансування дорожнього господарства.

Рівень розвитку транспортної системи країни є одним з показників її цивілізованості та рівня розвитку. Україна займає перше місце серед країн СНД за густотою доріг з твердим покриттям, але, на жаль, їх якість не задовольняє європейські стандарти, особливо це стосується вулиць і доріг міст та інших населених пунктів. Ситуація з вулицями та дорогами міст та інших населених пунктів на сьогоднішній день є дуже серйозною та вимагає уваги. Адже якщо ситуація не зміниться, то через кілька років тими вулицями, які зараз потребують ремонту та реконструкції, взагалі неможливо буде проїхати, а це, у свою чергу, призведе до збільшення навантаження на центральні вулиці й прискорить їх знос.

Мета статті – проаналізувати правові акти, що регламентують фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг.

Згідно зі статтею 16 Закону України "Про автомобільні дороги": "Вулиці і дороги міст та інших населених пунктів знаходяться у віданні органів місцевого самоврядування і є комунальною власністю" [1]. Згідно з Законом України "Про автомобільні дороги" частиною 2 статтею 19 ними мають займатися органи місцевого самоуправління [1]. У статті 41 ЗУ визначено порядок виділення коштів на реконструкцію та ремонт вулиць та доріг: "У першу чергу, кошти спрямовуються на реконструкцію та ремонт вулиць і доріг міст та інших населених пунктів, що суміщаються з автомобільними дорогами загального користування державного значення та входять до Єдиної транспортної системи України, забезпечення безпеки руху та екологічного стану вулиць і доріг міст та інших населених пунктів, ремонт і реконструкцію мостів та шляхопроводів" [1]. Ця стаття дає нам пояснення того, чому в містах дуже рідко проводяться ремонтні роботи на маленьких вулицях, які не є центральними чи не мають іншого важливого значення. У статті 3 ЗУ "Про джерела фінансування дорожнього господарства України" вказано, що в Державному бюджеті України щорічно передбачаються видатки на фінансування робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг [2]. Для цього у складі Державного бюджету України створюється Державний дорожній фонд України. Але в ньому не передбачено спрямування коштів на будівництво та ремонт вулиць міст та інших населених пунктів. Тобто всі ці видатки держава в повному обсязі перекладає на місцеві бюджети, які значною мірою залежать від Державного бюджету і його дотацій [3].

У місцевих бюджетах кошти для ремонту та реконструкції вулиць та доріг формуються за рахунок місцевого податку з власників транспортних засобів, який сплачується при першій реєстрації транспортного засобу, та коштів, виділених з державного бюджету. В новому Податковому кодексі відсутній податок з власників транспортних засобів, який сплачувався при проходженні ними технічного огляду [4]. Ця зміна була внесена через збільшення акцизу на бензин. Та оскільки акцизні збори – це загальнодержавні податки, то можна зробити висновок, що це призвело до зменшення коштів у місцевих бюджетах, які могли бути направлені для реконструкції та ремонту доріг, що знаходяться в їхньому підпорядкуванні. Ще 20 жовтня 2010 року було затверджено Кабінетом Міністрів транспортну стратегію до 2020 року, що передбачає важливе, на думку автора, положення: пришвидшення темпів інтеграції національної транспортної системи в європейську та світову системи, модернізація транспортної системи і підвищення ефективності її використання [5].

Отже, поряд із стратегічними планами потрібно розробляти тактичні плани та плани з досягнення стратегічних і тактичних цілей на місцях. Для втілення таких планів, як, наприклад, стратегічний план розвитку транспортної системи України до 2020 року, потрібне значне фінансування. Одним із шляхів



фінансування може бути залучення інвестицій, але для цього держава має стати гарантом таких вкладень та забезпечити необхідні сприятливі умови для інвесторів.

Наук. керівн. Деркач В. В.

Література: 1. Закон України "Про автомобільні дороги" від 08.09.2005 р. // ВВР України. – 2005. – № 51. – Ст. 2674. 2. Закон України "Про джерела фінансування дорожнього господарства України" від 18.09.1991 р. // ВВР України. – 1991. – № 47. – Ст. 648. 3. Герчаківський С. М. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення / С. М. Герчаківський // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 44. 4. Податковий кодекс України // ВВР України. – 2010. – № 92. – Ст. 32–48. 5. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 2174-р "Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року" від 20.10.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 22.12.2010. – № 240.

Раскопов М. С.

УДК 332.146(477)

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРОБЛЕМА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Проаналізовано нормативно-правові акти та розглянуто шляхи вивчення нормативно-правових актів щодо державного регулювання регіональної політики, показано оптимальні шляхи реалізації механізму державного регулювання регіональної політики.

Аннотация. Проанализированы нормативно-правовые акты и рассмотрены пути изучения нормативно-правовых актов относительно государственного регулирования региональной политики, показаны оптимальные пути реализации механизма государственного регулирования региональной политики.

Annotation. The regulations are analyzed and the ways of studying laws regarding state regulation of regional policy are examined, it is shown how to implement the mechanism of state regulation of regional policy best of all.

Ключові слова: регіональна політика України, механізм реалізації державної регіональної економічної політики, Державна стратегія регіонального розвитку в Харківському регіоні.

На сьогодні в Україні існує недоопрацьований механізм державного регулювання регіональної політики, який потребує всебічного розгляду та доопрацювання, як результат – внесення змін до нього.

Мета статті: на основі вивчення нормативно-правових актів показати оптимальні шляхи реалізації механізму державного регулювання регіональної політики.

Особливостями формування регіональної політики України є брак досвіду щодо здійснення власної регіональної політики, незавершеність процесів формування дієздатних центральних органів державної влади, правового оформлення держави, гостра економічна криза, відмова від старої моделі стосунків між центральною та місцевою владою.

Механізм реалізації державної регіональної економічної політики – це система конкретних економічних важелів організаційно-економічних засобів, за допомогою яких здійснюється державний вплив на просторову організацію продуктивних сил, забезпечується соціально-економічний розвиток регіонів, вдосконалюється структура їх господарського комплексу. Держава впливає на регіональний розвиток за допомогою адміністративних та економічних важелів. Вибір системи фінансово-економічних, соціальних, організаційних важелів здійснюється залежно від соціально-економічної ситуації в державі та її регіонах [1].

Основними напрямками вдосконалення механізму державної регіональної політики є: розроблення нової стратегії державної регіональної економічної політики; визначення нових перспективних напрямів державної регіональної економічної політики, враховуючи процеси глобалізації та регіоналізації; формування ефективного регіонального господарського механізму з широким використанням програмо-цільових методів управління [2].

Як видно, виходячи з тексту чинної Конституції України: з одного боку (ст. 5 КУ), народ здійснює владу безпосередньо та через органи місцевого самоврядування та державної влади, далі (ст. 118 КУ) визначається право обласної чи районної ради висловити недовіру голові відповідної місцевої адміністрації, а з іншого боку (ст. 142 – 143 КУ), описується участь держави у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування та делегування органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади [3].

© Раскопов М. С., 2011



Тож слід розвивати регіональну політику в декількох напрямках:

1. Удосконалення засобів реалізації регіональної політики (створення державних та комунальних підприємств, фінансування інвестиційних проектів державою та ін.) [4].

2. Приділення більшій увазі кластерам [5, с. 4] – рушійним силам регіонального розвитку. Саме розвитком цих кластерів і займається обласна рада Харківської області у впровадженні "Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 року" [6].

У правовій літературі кластер визначено як сукупність суб'єктів господарювання, що утворюють господарсько-технологічну систему виробничих активів та її фінансове, ресурсне, збутове (торговельне) та юридичне забезпечення, об'єднаних спільною метою – випуском конкурентоспроможного товару та територіальною локалізацією на основі сталих довгострокових зобов'язальних і корпоративних відносин, котрі за рахунок цього здійснюють захоплення та утримання частки ринку відповідних товарів та послуг [6, с. 4].

3. Напрацювання (доопрацювання) правових (юридичних) форм взаємодії Державної влади (Кабінету Міністрів України, Мінрегіонбуду України) і місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Цьому питанню слід приділити увагу через те, що Закон України "Про Кабінет Міністрів України", у якому є лише одна ст. 39 присвячена взаємодії Уряду України та органів місцевого самоврядування. Цією аналогічно врегульовано відносини місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування у ст. 35 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", де в найбільш загальних формах зафіксовано лише деякі аспекти такої взаємодії [7].

Отже, оновлена та доповнена нормативно-правова база державного регулювання розвитку регіонів має визначити: законодавче закріплення поняття регіонів та їх класифікацію; загальні організаційно-правові засади державного регулювання розвитку регіонів; основні положення розробки і реалізації стратегії регіонального розвитку та державної регіональної політики; механізм державного регулювання розвитку регіонів [8].

Таким чином, проведення регіональної політики має стати пріоритетним завданням для української держави, а отже, це вимагає внесення змін в існуючі закони або складання нових нормативно-правових актів, які будуть більш детально контролювати процес взаємодії державних органів у вигляді Кабінету Міністрів України, Мінрегіонбуду України, з одного боку, та місцевими радами та органами місцевого самоврядування – з іншого, оскільки сьгодні такий механізм не можна назвати доопрацьованим, він вимагає його розширення та внесення поправок. Необхідно інвестувати та розвивати кластери, які мають вирішальну роль у регіональній політиці, та розвиток яких закріплений у "Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 року", затвердженій рішенням обласної ради від 23 грудня 2010 року (3 сесія 4 скликання), та вдосконалювати засоби реалізації регіональної політики.

Отже, виконання даних пунктів і приведе до ефективної регіональної політики і, як наслідок, до підвищення соціально-економічного становища регіону та країни в цілому.

Наук. керівн. Деркач В. В.

Література: 1. Розміщення продуктивних сил України / С. І. Дорогунцов та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 218 с. 2. Регионы Украины: Поиск стратегии оптимального развития / под ред. А. П. Голикова. – Х. : Харьковский ун-т, 2000. – 284 с. 3. Конституція України. – Х. : Одиссей, 2011. – С. 40. 4. "Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2011 рік", затверджена рішенням обласної ради від 17 лютого 2011 року (4 сесія 4 скликання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.city.kharkov.ua/. 5. Єфремова К. В. Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.04 / К. В. Єфремова. – Х., 2009. – С. 4. 6. "Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року", затверджена рішенням Обласної ради від 23 грудня 2010 року (3 сесія 4 скликання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kharkovoda.gov.ua/. 7. Задихайло Д. Д. Регіональна політика держави: формування правового механізму реалізації / Д. Д. Задихайло // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – № 1/2010. – С. 166–173. 8. Штульберг Б. М. Региональная политика России / Б. М. Штульберг, В. Г. Введенский. – М. : Гелиос АРВ, 2000. – С. 61.

УДК 349.2(075)

Иншина И. С.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ СОЗДАНИЯ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В УКРАИНЕ

Аннотація. Исследован процесс создания свободных экономических зон в разных регионах. Раскрыто сущность определения "свободная экономическая зона". Проанализирована цель их создания.

Анотація. Досліджено процес створення вільних економічних зон у різних регіонах. Розкрито сутність визначення "вільна економічна зона". Проаналізовано мету їх створення.

© Иншина И. С., 2011



Annotation. The process of creation of free economic zones in different regions is investigated. The essence of definition "a free economic zone" is studied. The purpose of their creation is analyzed.

Ключевые слова: экономическая зона, ресурсы, инвестиции, рынок, органы управления.

Приобретение Украиной независимости повлекло за собой переход от планово-директивной экономики к открытой рыночной. В связи с этим возникла необходимость разрешения целого ряда актуальных задач, в частности, таких, как изменение существующей хозяйственной структуры, реструктуризация промышленности, освоение рыночных принципов деятельности, повышение степени интеграции страны в мировое хозяйственное пространство.

Потребность страны во внешних ресурсах для развития стимулировало использование нестандартных механизмов. Одним из таких механизмов развития экономики является создание и функционирование свободных экономических зон. Необходимо учитывать, что создание специальных (свободных) экономических зон возможно исключительно при наличии в государстве необходимой законодательной базы. Правоотношения на территории свободной экономической зоны, согласно ст. 405 Хозяйственного кодекса Украины от 16.10.03 №436-IV, регулируются нормами главы 39 данного кодекса, законом об общих положениях создания и функционирования специальных (свободных) экономических зон, а также законом о создании конкретной специальной (свободной) экономической зоны, принятым в соответствии с этим кодексом.

Согласно статье 401 Хозяйственного кодекса Украины специальной (свободной) экономической зоной считается часть территории Украины, на которой установлен специальный режим хозяйственной деятельности, особый порядок применения и действия законодательства Украины. На территории специальной (свободной) экономической зоны могут применяться льготные таможенные, налоговые, валютно-финансовые и прочие режимы предпринимательства для отечественных и иностранных инвесторов. В соответствии с частью 2 указанной статьи специальные (свободные) экономические зоны создаются с целью:

- привлечения инвестиций и эффективного их использования;
- активизации совместно с иностранными инвесторами предпринимательской деятельности с целью повышения экспорта товаров;
- поставок на внутренний рынок высококачественной продукции и услуг;
- внедрения новых технологий, развития инфраструктуры рынка, улучшения использования естественных, материальных и трудовых ресурсов, ускорения социально-экономического развития Украины.

Необходимо подчеркнуть две решающие особенности СЭЗ. Во-первых, для каждой такой зоны характерны специфические, по сравнению со всей страной, экономические отношения в сфере производства и распределения необходимого и дополнительного продукта, произведенного на ее территории. Во-вторых, способность СЭЗ к диффузному расширению и распространению своих пределов на другие, связанные с нею непосредственно или же опосредствовано хозяйственные сферы, отрасли и территории [1].

Органы управления СЭЗ определены в статье 9 Закона Украины "Об общих положениях создания и функционирования специальных (свободных) экономических зон" от 13 октября 1992 года № 762-IV. Ими могут быть: органы местного самоуправления и местные государственные администрации в пределах их полномочий, государственное регулирование деятельности СЭЗ осуществляют органы государственной исполнительной власти Украины, к компетенции которых относится контроль за соблюдением требований законодательства Украины на территории, где создана СЭЗ, суды, правоохранительные органы, а также органы контроля за соблюдением экологических, санитарных и других норм руководствуются при выполнении своих функций действующим законодательством Украины, за исключением случаев, установленных законодательным актом о конкретной специальной (свободной) экономической зоне.

На сегодняшний день в Украине создано 11 СЭЗ: "Азов", "Донецк"; "Закарпатье"; "Яворов", "Автопорт "Краковец" как часть специальной экономической зоны "Яворов"; "Славутич"; "Курортполис "Трускавец"; "Порто-Франко"; "Рени"; "Порт Крым"; "Интерпорт Ковель"; "Николаев". СЭЗ в их нынешнем виде имеют серьезные системные недостатки. Но это означает, что эти зоны нужно не запрещать, а совершенствовать.

К проблемам, послужившим отмене действия СЭЗ, можно отнести:

- неэффективность действия пяти из двенадцати специальных экономических зон;
- возможность формирования полуполюгальных схем деятельности на территории СЭЗ;
- несовершенство законодательства Украины относительно СЭЗ и отсутствие единой государственной концепции в этой области;
- политическая нестабильность в государстве [1].

Как известно, только пять из двенадцати существовавших зон работали неэффективно. К другим же был применен не корректный подход к оценке результатов деятельности, что привело к закрытию в конечном итоге СЭЗ в Украине. В целом же, свободные экономические зоны помогли привлечь в экономику страны определенные средства, которые бы не удалось привлечь другим путем.

Научн. рук. Гуцу С. Ф.

Литература: 1. Жернокуй Ю. М. Условия повышения эффективности специального режима инвестиционной деятельности / Ю. М. Жернокуй // Экономика Украины. – 2000. – № 3. – С. 47. 2. Крушвиц Лутц. Финансирование и инвестиции / Крушвиц Лутц; пер. с нем. – СПб.: Петербург, 2005. – 400 с. 3. Комаринский Л. Финансово-инвестиционный анализ / Л. Комаринский, И. Яремчук. – К.: Сталкер, 2006. – 400 с

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотация. Проанализовано стан регіональної політики України та відображена її роль у розвитку регіонів. Запропоновано шляхи удосконалення формування регіонального управління.

Аннотация. Проанализировано состояние региональной политики Украины и отобразена ее роль в развитии регионов. Предложены пути совершенствования формирования регионального управления.

Annotation. The state of regional policy of Ukraine is analyzed and its role in regional development is shown. The ways to improve the formation of regional governance are suggested.

Ключові слова: регіон, політика, державне управління, економічний та соціальний розвиток, методи управління.

Проведені в Україні соціально-економічні перетворення, спрямовані на становлення і розвиток ринкових відносин, обумовлюють необхідність перегляду та вдосконалення засад управління економікою як країни в цілому, так і її територій.

На даний момент стан України та її регіонів є значною мірою наслідком кризи системи державного управління, який призвів до втрати економікою таких характеристик, як динамізм, стійкість і збалансованість.

Питання регіонального управління завжди залишалося актуальним для нашої країни. Саме тому пошуку його рішення приділяли значну увагу такі видатні українські вчені, як Ткачук А. Ф., Макогон Ю. В., Білоконь Ю. М., Воротін В. Є., Скрипнюк О. В. та ін. [1].

Але перш ніж переходити до детальнішого розгляду сутності проблеми реалізації регіональної політики та огляду нормативної бази, що керує даним процесом, треба визначитися – що ж таке "регіональна політика"

Так, Швайка Л. А. визначає регіональну політику як сукупність заходів політичного, соціально-економічного характеру, які здійснюють органи державної та регіональної влади на окремих територіях країни, спрямованих на реалізацію загальнодержавних та регіональних цілей та завдань, виходячи з внутрішніх потреб і наявних ресурсів [2].

У свою чергу, Беляєв О. О. висловлює своє розуміння регіональної політики: "Регіональна політика держави – сфера діяльності в питаннях керування економічним, соціально-політичним, національно-етнічним розвитком країни у просторовому (регіональному) аспекті, тобто вона має бути пов'язана із взаємовідносинами між державою і регіонами, а також регіонів між собою" [3].

У той самий час, згідно з Указом Президента "Про Концепцію державної регіональної політики" від 25 травня 2001 року, державна регіональна політика є складовою частиною національної стратегії соціально-економічного розвитку України, тісно пов'язаною із здійсненням адміністративної реформи та впорядкуванням адміністративно-територіального устрою, і реалізується шляхом здійснення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування системи заходів для забезпечення ефективного комплексного управління економічним та соціальним розвитком України та її регіонів – Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя [4].

На основі цієї Концепції пізніше був прийнятий Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів".

А прийняття Закону призвело до розробки та в подальшому прийняття Державної стратегії регіонального розвитку, що затверджена Постановою Уряду від 21 липня 2006 р. № 1001 "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року" [5].

Завдання управління соціально-економічним розвитком України в даний час визначаються багатьма факторами як зовнішніми (світовими), так і внутрішніми, зокрема значним підвищенням ролі регіонів у проведенні соціально-економічної політики держави. При цьому слід зазначити, що регіональний чинник виступає вже як один із провідних, обумовлюючи багато процесів в українській економіці.

Зростаюча роль регіонального управління може знайти своє вираження у:

- 1) підвищенні частки управлінських функцій, що виконують регіони, зокрема пов'язаних з функціонуванням систем життєзабезпечення населення, вирішенням соціальних питань, проблем використання місцевих ресурсів, екології, територіальної інфраструктури;
- 2) посиленні комплексного підходу до управління, що полягає в розширенні функцій прямого керівництва, координації та контролю за розвитком всіх елементів економіки регіону;
- 3) розширенні оперативної взаємодії з підприємствами всіх галузей та форм власності по всьому спектру питань економічного і соціального розвитку території.



Основними умовами, що, на погляд автора, зможуть забезпечити конструктивний підхід до формування регіонального управління, є:

дозоване поєднання державного впливу і ринкового саморегулювання залежно від ступеня розвитку регіонів, ступеня їх адаптації до ринкових відносин;

облік специфічних особливостей окремих регіонів, їх місця і ролі в організації економіки країни, наявного природно-ресурсного потенціалу;

розробка цілей і завдань регіональної політики, виходячи із соціальної спрямованості розвитку;

переважне використання економічних методів управління, стимулюючих ініціативи регіональних організацій з пошуку найбільш ефективних напрямів розвитку.

Отже, регіональна політика повинна здійснюватися самими регіонами, тому що тільки так можуть бути враховані індивідуальні інтереси та потреби кожної окремої території. Держава, у свою чергу, повинна лише створювати сприятливі умови для органів місцевого самоврядування для роботи в цьому напрямі та виконувати правотворчу і контролюючу функції. У майбутньому це дозволить, урахувавши всі суттєві недоліки, привести нормативну базу та її економічне втілення до стану динамічної рівноваги та досягнути максимального наявного ефекту від реалізації регіональної політики.

Наук. керівн. Павлик О. Б.

Література: 1. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с. 2. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : навчальний посібник / Л. А. Швайка. – К. : Знання, 2006. – 435 с. 3. Беляєв О. О. Економічна політика : навчальний посібник / О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2004. – 287 с. 4. "Указ Президента України" Про Концепцію державної регіональної політики від 25 травня 2001 року № 341/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua. 5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року" від 21 липня 2006 року № 1001 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України від 09.08.2006 р. – 2006. – № 30. – С. 36. – Ст. 2132. – Режим доступу : www.ligazakon.ua.

Сотникова М. И.

УДК 340.134(477)

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

УПУЩЕНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ БАЗЫ УКРАИНЫ

Аннотация. Рассмотрены законодательство Украины, недостатки и упущения действующей системы, причины которых главным образом лежат в отношении власти к своей работе и отношении людей к власти и стране.

Анотация. Розглянуто законодавство України, недоліки та упущення діючої системи, причини яких головним чином лежать у ставленні влади до своєї роботи і ставленні людей до влади та країни.

Annotation. The Ukrainian legislation, the shortcomings and omissions of the existing system, the causes of which lie mainly in the attitude of the authorities to their work and people's attitude toward government and the country, are considered.

Ключевые слова: законодательная система Украины, коррупционные действия, реформация судебной системы.

За последние годы очень многое происходило в украинской сфере законодательного творчества – одни законы принимались и корректировались на следующий день, ещё одни законы принимались и через три дня отклонялись, вносились изменения иногда противоречивые по своему смыслу. Есть законы, которые по различным причинам просто не действуют, а есть такие, которые действуют, хотя, очевидно, действовать не должны.

Непростая юридическая ситуация сложилась в связи с принятием и подписанием Закона "О признании такими, что утратили действие, некоторых законов Украины о предотвращении и противодействии коррупции" [1].

В соответствии с этим Законом, три закона Украины, принятые 1 января 2011 г., утратили свое действие, собственно так и не найдя места в применении, следовательно, они действовали с 1-го по 4-е января... Что смешно уже по своей сути.

Кроме того, начиная с первого января 2011 г., Закон "О борьбе с коррупцией" не действует, а привлечение кого-либо к ответственности по этому Закону является прямым нарушением требований статьи 58

© Сотникова М. И., 2011

Конституции Украины: никто не может отвечать за действия, которые на время их совершения не признавались законом как правонарушение. Надо также иметь в виду, что все возбужденные по этому закону административные дела должны быть закрыты из-за упряднения акта, который устанавливает ответственность. Например, если какой-то государственный служащий в период с 1 по 4 января 2011 г. совершил незаконное обогащение (ст. 368-1 УК Украины), он не подлежит ответственности, потому что этот закон не имеет обратного действия во времени. начиная с 5 января 2011 г., ни один специальный анти-коррупционный закон в Украине не действует.

Все эти бессмысленные действия именно для того, чтобы, с одной стороны, формально выполнить свои международные обязательства, а с другой – фактически отложить введение реального анти-коррупционного законодательства Верховная Рада Украины, принимая законы "Об основах предотвращения и противодействия коррупции", "Об ответственности юридических лиц за совершение коррупционных правонарушений" [2] и "О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно ответственности за коррупционные правонарушения", выбрала странную формулировку относительно вступления в силу этих законов. В соответствии с ней они "вступали в силу" со дня их опубликования, но "вводились в действие" с другой даты, хотя должны начинать своё действие со дня принятия.

Новый Закон "О судостроительстве и статусе судей" [3], принятый летом прошлого года, предусматривает проведение глубокой реформы судебной системы. Судебная реформа затронула как существующую систему судов Украины и их полномочия, так и непосредственно систему осуществления правосудия в гражданском, административном, хозяйственном и уголовном процессах.

Одним из интересных моментов является ст. 63 Закона, которая определяет статус присяжных. Так, присяжными могут быть граждане Украины, которые привлекаются к осуществлению правосудия в случаях, предусмотренных процессуальным законом. При этом ни одним из таких нормативных актов не предусмотрено, в каких же именно случаях присяжные могут принимать участие в судебном процессе. Таким образом, данная норма о присяжных на сегодняшний момент носит декларативный характер и не может быть применена на практике из-за отсутствия соответствующей процедуры.

Большое количество упущений в системе законодательства Украины, приводит к проблемам в вопросах её совершенствования. Принятие и рассмотрение законов происходит при отсутствии большинства депутатов на рабочем месте, на данное время происходит техническое переоснащение приборов для голосования, что бы стимулировать депутатов, все таки посещать свою работу и что бы голосование происходило в полноценном виде.

Из всего этого смело можно делать вывод, что наша система законодательства требует внешних корректив, и не только в напечатанном виде, но и в изменении отношения органов власти (как и законодательных, так и исполнительных). Некоторые факты, которые имеют место, вызывают лишь насмешку, неотъемлемым атрибутом государства должен быть аппарат власти, который включает в себя профессионалов своего дела, которые приходят к власти, для народа, а на данном этапе мы видим у власти людей, которые не могут разговаривать на родном языке, а на русском языке не могу сформулировать свою мысль – что можно обсуждать ещё.... Да и общество, согласно с такой властью, не понимая, что все мы лишь инструменты в руках руководителей... Общество считает, что у него свои мысли, свой выбор, но на самом деле, это желательные мысли, которые возникают благодаря умелой подаче информации.

Научн. рук. Коршакова О. Н.

Литература: 1. Закон "О признании такими, что утратили действие, некоторых законов Украины о предотвращении и противодействии коррупции" от 11.06.2009 г. 2. Закон "Про ответственность юридических лиц о совершении коррупционных правонарушений" от 11.06.2009 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rada.gov.ua. 3. Закон "О судостроительстве и статусе судей" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rada.gov.ua.

УДК [346.6:339.727.22](477)

Войченко О. Н.

Студент 4 курса
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрено и проанализировано правовое регулирование иностранных инвестиций в Украине.

Анотація. Розглянуто і проаналізовано правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.

© Войченко О. Н., 2011

Annotation. The legal regulation of foreign investments in Ukraine are examined and analyzed.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, зарубежные (иностранные) инвестиции, инвесторы.

Для развития украинской экономики большое значение имеет привлечение и оптимальное использование зарубежных инвестиций. На количество зарубежных инвестиций непосредственно влияет отношение органов государственной власти к зарубежным инвестициям, уровень гарантий инвестиционной деятельности и репатриации полученной прибыли.

В соответствии с ч. 1 ст. 394 Хозяйственного кодекса Украины и ч. 1 ст. 7 Закона Украины "О режиме зарубежного инвестирования" на территории Украины устанавливается национальный режим инвестиционной и другой хозяйственной деятельности, за исключениями, предусмотренными законодательством Украины и действующими международными договорами, согласие на обязательность которых предоставлено Верховной Радой Украины [1; 2].

Зарубежные инвестиции в Украину не подлежат национализации. Государственные органы не имеют права реквизировать зарубежные инвестиции, за исключением случаев осуществления спасательных действий во время стихийных бедствий, аварий, эпидемий, эпизоотий. Указанная реквизиция может быть проведена исключительно на основании решений органов, уполномоченных на это Кабинетом Министров Украины, и при условии обязательной компенсации.

В связи с вступлением в действие Закона Украины "О внесении изменений к некоторым законодательным актам Украины относительно стимулирования зарубежных инвестиций и кредитования" от 27.04.2010 года № 1533-VI, с целью устранения лишних трудностей и ограничений Верховная Рада Украины внесла соответствующие изменения в законодательство Украины, регулирующие режим зарубежного инвестирования в стране [3]. Такими изменениями было значительно повышена инвестиционная привлекательность украинской экономики для зарубежных инвесторов, создан более благоприятный климат зарубежного инвестирования, отменен усиленный контроль государства за зарубежными инвестициями.

Сейчас регистрация зарубежных инвестиций осуществляется в добровольном порядке.

Незарегистрированные зарубежные инвестиции не дают права на получение льгот и гарантий, предусмотренных законодательством Украины для зарубежных инвесторов и предприятий с зарубежными инвестициями.

На данный момент еще действуют нормативно-правовые акты Национального банка Украины, которые противоречат Закону Украины "О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно стимулирования зарубежных инвестиций и кредитования". По этому поводу Национальный банк Украины письмом от 04.06.2010 года № 13-215/2974-9413 дал "Разъяснения о порядке осуществления зарубежных инвестиций" [4; 5], согласно с которым на это время Национальный банк Украины, с целью приведения собственной нормативно-правовой базы в соответствие с этим Законом, готовит проект изменений, а именно: предвидится отмена Положения, которое устанавливает порядок государственной регистрации Национальным банком Украины зарубежных инвестиций в денежной форме.

Наличие индивидуальной лицензии Национального банка Украины на использование иностранной валюты на территории Украины как средства оплаты для проведения указанных валютных операций не требуется.

Кроме того, в случае, если зарубежный инвестор не зарегистрировал зарубежную инвестицию, покупка и/или перечисление иностранной валюты с целью возврата такой зарубежной инвестиции разрешается без подачи документов, подтверждающих государственную регистрацию зарубежной инвестиции, при условии наличия письменного подтверждения зарубежного инвестора об отсутствии факта государственной регистрации этой инвестиции.

Как известно, наибольшей "бедой" украинского законодательства является его нестабильность. Приток инвестиций в экономику Украины напрямую зависит от законодательных гарантий и прав, предоставляемых зарубежному инвестору, и сложившейся практики их применения. Большое количество дополнений и изменений, которые вносятся в основополагающие законы в сфере инвестирования, налогообложения и предпринимательства не способствуют созданию уверенности в завтрашнем дне у потенциальных инвесторов.

Поэтому в идеале любой вновь принятый нормативно-правовой акт в этой сфере должен быть направлен лишь на расширение прав или гарантий инвесторов, а не на их изменение или сокращение.

Иностранные инвесторы имеют право на возмещение убытков, включая упущенную выгоду и моральный вред, причиненных им вследствие действий, бездеятельности или не надлежащего выполнения государственными органами Украины или должностными лицами предусмотренных законодательством обязанностей в отношении иностранного инвестора.

Научн. рук. Павлик О. Б.

Литература: 1. Хозяйственный кодекс Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 2. Закон Украины "Об инвестиционной деятельности" от 18 сентября 1991 года № 1560-XII [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 3. Постановление Кабинета Министров Украины "Об утверждении положения о порядке государственной регистрации зарубежных инвестиций и кредитования" от 7 августа 1996 года № 928 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 4. Закон Украины "О внесении изменений к некоторым законодательным актам Украины относительно стимулирования зарубежных инвестиций и кредитования" от 27 апреля 2010 года № 2155-VI [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 5. Постановление Правления Национального банка Украины "Об урегулировании вопросов зарубежного инвестирования в Украину" от 10 августа 2005 года № 280 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 6. Закон Украины "О режиме зарубежного инвестирования" от 19 марта 1996 года № 93/96-ВР [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. Викладено дослідження законодавчої бази регулювання правовідносин на ринку банківських послуг, а також запропоновано удосконалення банківського законодавства шляхом розробки та прийняття Банківського кодексу та спеціалізованих законодавчих актів.

Аннотация. Изложено исследование законодательной базы регулирования правоотношений на рынке банковских услуг, а также предложено усовершенствование банковского законодательства путем разработки и принятия Банковского кодекса и специализированных законодательных актов.

Annotation. The investigation of legislative base of adjusting of legal relationships at the market of bank services is suggested. And also the ways of improvement of bank laws with the help of working out the Bank Code and special legislative acts are offered.

Ключові слова: банківське законодавство, Банківський кодекс, законодавчі акти.

Ефективне функціонування банківської системи України здебільшого визначається рівнем її правової основи і неможливе без визначення правового статусу суб'єктів кредитної системи та детального регламентування різних аспектів банківської діяльності. Створення повноцінного банківського законодавства є запорукою належного управління економікою держави, побудови механізму сучасної кредитної системи України і формування правової держави. З огляду на це порушена проблематика завжди повинна перебувати у колі наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних вчених.

Поняття "банківське законодавство" вітчизняними науковцями здебільшого трактується у широкому розумінні. Так, О. П. Орлюк визначає банківське законодавство як систему всіх упорядкованих певним чином нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері банківської діяльності [1]. Костюченко О. А. подає таке визначення банківського законодавства: система нормативних актів, що містять норми, котрі регулюють діяльність банків та інших кредитно-фінансових інститутів, а також їх взаємовідносини з клієнтами [2]. Дослідження наукових праць вітчизняних вчених засвідчує потребу в детальному вивченні теоретичних аспектів банківського законодавства й вимагає розробки конкретних механізмів його вдосконалення у практичному застосуванні.

Метою даної роботи є проведення якісного аналізу банківського законодавства та розробка пропозицій щодо його вдосконалення.

Банківське законодавство – це значний масив різноманітних за юридичною силою, формою і сферою дії нормативних актів, що мають визначену ієрархічну систему. Згідно з цим банківське законодавство має низку особливостей.

Першою особливістю є міжгалузевий характер банківського законодавства, адже воно містить норми різних галузей права.

Другою особливістю банківського законодавства України є значна кількість підзаконних нормативних актів, а законів, що регулюють різні аспекти і питання банківської діяльності, недостатньо.

Третьою особливістю є те, що основний його масив, як зазначалося, представлений відомчими нормативними актами.

Четвертою особливістю банківського законодавства є проблема розмежування його з іншими галузями законодавства (адміністративним, фінансовим і цивільним), що має практичне значення для ефективного розвитку і функціонування економіки. При цьому слід констатувати роль публічних засад у регулюванні банківської діяльності, зокрема це стосується питання меж втручання держави в банківську сферу [2].

Аналіз чинного банківського законодавства свідчить, що воно знаходиться ще на етапі становлення і розвитку та неповною мірою відповідає потребам ринкової економіки. Зокрема вітчизняні науковці виділяють низку негативних рис вітчизняного банківського законодавства: багаторівневий характер правового регулювання, наявність великої кількості підзаконних нормативно-правових актів; внесення частих змін та доповнень до нормативно-правових актів; протиріччя з іншими галузями права; відсутність єдиного кодифікованого акта з банківської діяльності; недостатня кількість спеціальних законів у банківській сфері; обмежений доступ до оперативної інформації щодо правотворчої діяльності уповноважених органів [3].

Виправити зазначені недоліки можна шляхом здійснення таких заходів: прийняття Банківського кодексу, що дозволить скоротити чисельність підзаконних нормативних актів; узгоджувати норми банківського законодавства з нормами інших галузей національного законодавства; обмежити до мінімуму втручання держави в банківську сферу; систематично розробляти й видавати центральним банком



методичні вказівки та роз'яснення щодо деталізації застосування банківського законодавства чи регулятивних правил.

Це були заходи щодо виправлення недоліків на державному рівні. Але потрібно приймати необхідні заходи і на регіональному. Доцільно вжити таких заходів: створити централізований банк даних та банки даних по регіонах, де б накопичувалась інформація про фінансовий стан позичальників, попередню діяльність суб'єктів господарювання, про міжнародних партнерів, що дало б змогу зменшити кредитний ризик комерційних банків; розробити та прийняти спеціальний Закон "Про регіональні особливості діяльності банків", де б містилися норми, які будуть регулювати діяльність банків відповідно до регіону.

Отже, дане удосконалення законодавства сприятиме функціонуванню ринкової економіки та прискоренню формування ефективної банківської системи України.

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Кравчук В. В. Базельські угоди: новий етап розвитку міжнародної системи оцінки ризиків / В. В. Кравчук // Фінанси України. – 2004. – № 6. – С. 121–128. 2. Костюченко О. А. Банківське право : навч. посібник / О. А. Костюченко. – К. : КНЕУ, 1999. – 168 с. 3. Лобозинька С. М. Удосконалення правового регулювання банківської діяльності [Електронний ресурс] / С. М. Лобозинька. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

Трембач Ю. С.

УДК 343.352(477)

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ПРАВОВОЕ РЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ В СТРАНЕ И РЕГИОНЕ

Аннотация. Рассматривается проблема коррупции в Украине и ее регионах и описаны мероприятия по ее решению.

Анотація. Розглянуто проблему корупції в Україні та її регіонах й описано заходи щодо її вирішення.

Annotation. The problem of corruption in Ukraine and its regions is considered and the measures for its solution are described.

Ключевые слова: коррупция, рейтинг коррупции, взяточничество, антикоррупционной законодательство, императивное управление, контроль.

Одной из проблем, тормозящих развитие экономики Украины и ее регионов, является коррупция, которая за последнее время достигла огромных масштабах и требует как можно скорейшего и действенного законодательного регулирования.

В настоящее время коррупция – это проблема, с которой сталкивается человек еще на школьной скамье. Далее это вуз, работа и вся человеческая деятельность: от получения услуг системы образования, здравоохранения до реализации своего права на труд, отношений с органами государственной власти. Именно поэтому данная тема столь актуальна.

Закон "О борьбе с коррупцией", который действовал на территории Украины с 1995 г. по 2010 г., определял коррупцию как деятельность лиц, уполномоченных на выполнение функций государства, направленную на противоправное использование предоставленных им полномочий для получения материальных благ, услуг, льгот или других преимуществ [1].

Гражданская конвенция о борьбе с коррупцией, ратифицированная Украиной в 2005 году, определяет коррупцию как прямые или косвенные вымогательства, предложения, дачу или получение взятки или любой другой неправомерной выгоды либо возможности ее получения, которые нарушают надлежащее исполнение какой-либо обязанности лицом, которое получает взятку, неправомерную выгоду или возможность иметь такую выгоду [2].

Таким образом, коррупция – это злоупотребление властью или служебным положением с целью удовлетворения собственных интересов, что влечет за собой нанесение вреда политическому и социально-экономическому развитию государства и общества.

С момента провозглашения независимости Украины перед государством остро стал вопрос преодоления проблем коррупции и взяточничества. За весь период своей независимости Украина до сегодняшнего дня так и не смогла выйти на достойный уровень в международном рейтинге коррупции.

© Трембач Ю. С., 2011

Результаты исследования группы Transparency International показали, что в рейтинге коррупции за 2010 год Украина находится на 134 месте среди 178 стран мира. Ее показатель составляет 2,4 (из 10 возможных) [3].

Согласно проведенным социологическим исследованиям за последние годы свыше 70 % населения Украины сталкивались с вымогательством взяток и только 13 % опрошенных сознались, что они давали взятку. Более того, большая часть населения оправдывает коррупцию и считает ее единственным эффективным способом решения ряда проблем. Это объясняется низким уровнем правосознания и информированности украинцев о своих правах и обязанностях чиновников.

В Харьковском регионе коррупция достигла колоссальных масштабов. По словам заместителя прокурора Харьковской области Олега Анпилогова, харьковские суды в 2010 году рассмотрели 38 уголовных дел в сфере коррупции в отношении 44 лиц, что на 40 % больше, чем в 2009 г. [4].

Наиболее коррумпированными считаются сферы жилищно-коммунального хозяйства, медицинского обслуживания, образования и правоохранительные органы.

Повышение уровня коррупции в стране влечет за собой такие последствия, как недоверие граждан государственному аппарату управления, отпугивание иностранных инвестиций, снижение имиджа государства на международной арене.

Законодательная база антикоррупционной направленности в Украине в настоящий момент является не отрегулированной. Действовавший с 1995 г. Закон Украины "О борьбе с коррупцией" был в декабре 2010 г. заменен Законом "О принципах предотвращения и противодействия коррупции", который утратил силу 5 января 2011 года.

Также утратили силу законы, которые должны были вступить в силу с 1 января 2011 года, а именно Закон Украины "Об ответственности юридических лиц за совершение коррупционных правонарушений" и Закон "О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно ответственности за коррупционные правонарушения". Таким образом, на сегодняшний день нет такого специального закона, который бы регулировал действия, связанные с коррупцией.

Помимо существования определенных правовых норм, закрепленных законодательно, они также должны соблюдаться теми, кому были адресованы. Но большинство законов в Украине не соблюдаются, и это является главным источником развития коррупции.

Еще одной проблемой является императивное управление органами государственной власти деятельностью субъектов хозяйствования. Еще на этапе регистрации субъекта предпринимательской деятельности лицо сталкивается с рядом проблем, связанных с подачей документов и прохождением процедуры регистрации. Зачастую желающее зарегистрироваться лицо не имеет иного выхода, как дать взятку, чтобы реализовать свое законное право на занятие предпринимательской деятельностью.

Следствием процветания коррупции в Украине является нестабильное политическое и экономическое положение в стране. Такое социальное явление особенно паразитирует и развивается в период рыночных отношений, оказывает негативное влияние на процесс развития и становления государства.

Чтобы исправить сложившееся в государстве положение в первую очередь необходимо отрегулировать правовую базу. В кратчайшие сроки в Украине должен быть принят закон, запрещающий какое-либо проявление коррупции в государстве, содержащий четкое определение понятия "коррупция", определяющий все действия, которые являются коррупционными, ответственность и наказание за их совершение.

В законодательстве также должно быть точное определение понятия "благотворительный взнос", так как очень часто именно этим понятием пользуются должностные лица, требуя взятку.

Наличие надлежащей правовой базы должно сопровождаться непрекословным ее выполнением, необходимо осуществление государственного, а главное – общественного контроля над выполнением принятых законов.

Общественный контроль предполагает достижение такой ситуации, когда общество не будет бояться сообщать о факте взяточничества или иного проявления коррупции в органы прокуратуры.

Также необходимо повышать уровень правосознания и информированности украинцев о своих правах и обязанностях чиновников путем проведения различных лекций, семинаров, распространения информационных листов среди населения и трансляции телевизионных программ.

На государственном и региональном уровнях, а также на уровне предприятий, необходимо обеспечить прозрачное принятие решений с помощью конкурсов, тендеров, аукционов.

Необходимо создать организационно-управленческое обеспечение антикоррупционной деятельности в каждом учреждении, на каждом предприятии.

Для ликвидации коррупции в медицинских и образовательных учреждениях необходимо обеспечить работников достойными условиями труда и материально и морально заинтересовать их в отказе от злоупотребления своим служебным положением.

Активная деятельность политических партий и общественных организаций по привлечению населения к борьбе с коррупцией одновременно повлияет и на осознание проблемы гражданами и на ее реальное искоренение.

При этом все, к чему призывают и что пропагандируют политические партии, должно быть подтверждено реальными их действиями. До тех пор, пока все сказанное представителями государственной власти будет всего лишь словами, не воплощенными в жизнь, Украина по-прежнему будет находиться на последних позициях мировых рейтингов коррупции.

Научн. рук. Сергиенко В. В.

Литература: 1. Закон Украины "О борьбе с коррупцией" (1995-2010 гг.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.portal.rada.gov.ua. 2. Гражданская конвенция о борьбе с коррупцией. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.portal.rada.gov.ua. 3. http://pikabu.ru/view/rejting_korruptsii_za_2010yiy_god_grafik_91636. 4. <http://www.rbc.ua/rus/newsline/show/kolichestvo-del-o-korruptsii-rasmotrennyh-harkovskimi-03022011202500>.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто поняття реклами, відповідальність за порушення Закону України "Про рекламу" та штрафування суб'єктів підприємницької діяльності.

Аннотация. Рассмотрены понятие рекламы, ответственность за нарушение Закона Украины "О рекламе" и штрафование субъектов предпринимательской деятельности.

Annotation. An advertising concept, the responsibility for the breach of Law of Ukraine "About advertising" and fining of subjects of entrepreneurial activity are considered.

Ключові слова: реклама, порушення.

Реклама останніми роками стала необхідною умовою існування багатьох підприємств. Вона зачіпає інтереси мільйонів людей, стала невід'ємною частиною їх життя. Закон "Про рекламу" регулює правові стосунки, які виникають у процесі створення і поширення реклами. Дія цього Закону не поширюється на правовідносини, пов'язані з інформацією про соціальні події, діяльність політичної партії, релігійної і соціальних організацій, призначеній для їх підтримки [1].

Законом визначається поняття реклами. Реклама – спеціальна інформація про осіб або продукцію, яка поширюється в будь-якій формі і в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого здобуття вигоди.

Основними принципами діяльності у галузі реклами є додержання всіма суб'єктами рекламної діяльності законності, точності, достовірності реклами, використання державної й інших мов відповідно до законодавства України, використання форми і засобів, які не наносять споживачеві моральної, фізичної або психічної шкоди. Реклама має бути чітко відокремлена від іншої інформації так, щоб її (незалежно від форми або засобів поширення) можна було ідентифікувати, як рекламу. Реклама на телебаченні і радіо має бути чітко відокремлена від іншої програми за допомогою аудіо-, відеозасобів або коментарів ведучих.

Законом заборонена недобросовісна реклама, тобто реклама, яка містить неточні або недостовірні дані, двозначність, перебільшення, замовчування, порушення вимог, передбачених законодавством України, яка заводить або може завести в оману споживачів, завдати шкоди окремій особі або державі.

Але на даний момент у Законі України "Про рекламу" не зазначені критерії оцінки недобросовісної реклами. На мою думку, щоб краще контролювати рекламну діяльність, треба зазначити конкретні визначення для двозначності, перебільшення, замовчування.

Закон України "Про рекламу" у третьому розділі розглядає особливості рекламування деяких видів продукції, таких, як лікарські засоби, тютюнові вироби, алкогольні напої, зброя, а також рекламування послуг, пов'язаних із залученням коштів населення, цінних паперів, та порядок рекламування зниження ціни на продукцію (розпродаж), рекламування тих видів підприємницької діяльності, які потребують спеціального дозволу.

Відповідальність за порушення Закону України "Про рекламу" настає, коли:

поширюється реклама, заборонена чинним законодавством;

порушений порядок виготовлення і поширення реклами;

недотримані вимоги законодавства відносно вмісту і достовірності реклами [1].

Закон України "Про рекламу" передбачає штрафування суб'єктів підприємницької діяльності:

за поширення реклами на продукцію, виробництво або реалізація якої заборонені законодавством України, – у розмірі п'ятикратної вартості поширення такої реклами;

поширення реклами, забороненої законодавством, що діє, – у розмірі чотирикратної вартості поширення такої реклами;

порушення порядку виготовлення і поширення реклами – у розмірі чотирикратної вартості поширення такої реклами;

недотримання вимог законодавства відносно змісту і достовірності реклами – у розмірі п'ятикратної вартості поширення такої реклами;

публічне спростування недобросовісної реклами здійснюється добровільно або за рішенням суду за рахунок винної особи [1].

Треба розробити механізм контролю за недобросовісною рекламою, шляхом створення спеціального підрозділу в органах державної влади або місцевого самоврядування, та збільшити відповідальність за порушення у сфері рекламної діяльності.

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Закон України "Про рекламу" // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39, Ст. 181. 2. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36, Ст. 164.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. Рассмотрели основные понятия правового регулирования международных экономических отношений и их значимость в современном правовом аспекте.

Анотація. Розглянуто основні поняття правового регулювання міжнародних економічних відносин та їх значимість у сучасному правовому аспекті.

Annotation. The basic concepts of the legal regulation of international economic relations and their significance in the modern legal perspective are studied.

Ключевые слова: правовое регулирование международных экономических отношений, всемирное хозяйство, субъект международного экономического права, предмет правового регулирования.

Правовое регулирование международных экономических отношений предполагает воздействие на межгосударственные отношения и отношения между хозяйствующими субъектами разных стран. Правовое регулирование должно охватывать как специфическую деятельность государства в лице нормотворческих органов, связанную с выработкой юридических установлений и определением юридических средств обеспечения их действительности, так и деятельность непосредственных участников общественных отношений, путем согласования своего поведения с правом. В рамках государственного регулирования можно выделить такие подвиды, как международно-правовое и национально-правовое регулирование [1].

Правовое регулирование международных экономических отношений представляет собой осуществляемое на государственном и автономном уровнях воздействие на международные экономические отношения в целях их упорядочения на справедливой основе.

В качестве предмета правового регулирования международные экономические отношения можно определить как экономическую деятельность, содержащую иностранный элемент, даже если такая деятельность не сопровождается трансграничным перемещением товаров и услуг. В самом общем виде международные экономические отношения образуют всемирное хозяйство – систему, в которой посредством международных экономических отношений входящие в нее национальные хозяйства отдельных стран и их группы объединены в единое целое. По своему содержанию международные экономические отношения охватывают множество видов экономического сотрудничества, перечисление которых всегда будет неполным. В зависимости от характера взаимосвязи их участников эти отношения можно разделить на два вида: властные (межгосударственные, внутригосударственные) и невластные (между юридическими и физическими лицами) отношения [2]. Международные экономические отношения являются предметом регулирования международного права, внутригосударственного права, а также актов, создаваемых самими хозяйствующими субъектами. Особенность международных экономических отношений как предмета правового регулирования заключается в том, что здесь не могут быть проведены устойчивые границы сфер международно-правового, национально-правового и автономного регулирования.

Международные экономические отношения характеризуются сложным составом их участников. Такими участниками являются государства, международные организации, физические и юридические лица различных стран. В теоретическом плане основная проблема состоит в том, что не все участники этих отношений признаются субъектами регулирующих их систем права. Совпадение субъектного состава на трех уровнях правового регулирования также свидетельствует о наличии системных свойств в комплексе правового воздействия на международные экономические отношения [3].

Формами правового регулирования международных экономических отношений в соответствии с уровнями регулирования являются источники международного права, внутригосударственного права, а также акты автономного регулирования.

Система правового регулирования международных экономических отношений очень сложна. Она состоит из двух подсистем: регулируемой (система международных экономических отношений) и регулирующей (субъекты и формы).

Субъектами международного экономического права необходимо признать не только государства и международные организации, но также юридические и физические лица. Аналогичную перспективу будет иметь развитие и других концепций правового регулирования международных экономических отношений – торгового права, валютного права, инвестиционного права и др.

Предмет правового регулирования является главным критерием выделения отрасли, а цель – вспомогательным, то нельзя согласиться с выделением международного права развития в качестве



самостоятельной отрасли международного права. Международное право развития определяется через его цель – преодоление отсталости.

Цели в системе права всегда занимают место в общей части. Следовательно, есть основания для развития международного права развития как общесистемного института, который будет придавать специфику всему международному праву, поскольку охватывает не только экономические вопросы, но также вопросы социальные, культурные и другие.

Научн. рук. Павлик О. Б.

Литература: 1. Низамиев А. Ш. Концепции правового регулирования международных экономических отношений в зарубежной науке / А. Ш. Низамиев // Материалы международной конференции "Международно-правовые проблемы Мирового океана". – М. : Москва, 1998. – С. 183–195. 2. Низамиев А. Ш. Концепции международного экономического права в зарубежной доктрине / А. Ш. Низамиев // Российский юридический журнал. – 1999. – № 3. – С. 106–115. 3. Низамиев А. Ш. Концепции *lex mercatoria* в зарубежной доктрине / А. Ш. Низамиев // Журнал международного частного права. – 2000. – № 1 (27). 4. Низамиев А. Ш. Международное право развития (основные черты и тенденции) / А. Ш. Низамиев // Московский журнал международного права. – 2000. – № 2. – С. 28–37.

Ткаченко М. М.

УДК 346:343.359(477)

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розкрито проблеми тінізації економіки України, вплив даної проблеми на економіку Харківського регіону, а також причини виникнення тіньової економіки, запропоновано заходи, необхідні для детінізації економіки України.

Аннотация. Раскрыты проблемы тенизации экономики Украины, влияние данной проблемы на экономику Харьковского региона, а также причины возникновения теневой экономики, предложены меры, необходимые для детенизации экономики Украины.

Annotation. The problems of Ukraine's black economy, the impact of this problem on the economy of Kharkiv region and the causes of the black economy are described, measures for deshadowing of Ukrainian economy are suggested.

Ключові слова: тіньова економіка, податкове законодавство, фінансова політика, детінізація, інвестиційний клімат, тіньовий капітал.

Розвиток України як самостійної держави залежить від стабільності економічної системи, однією з її найважливіших проблем є виведення тіньової економіки в легальний сектор. Сьогодні відносини тіньового характеру пронизують майже всі сфери суспільно-політичного та економічного життя. Масштаби тіньового сектору в економіці досягли таких розмірів, що він починає вже превалювати над основним. У результаті таких тенденцій Україна втрачає сьогодні величезні розміри фінансових і матеріальних ресурсів. Держава йде на вимушене посилення своєї фінансової функції (прийняття нового Податкового кодексу 02.12.2010 р.), що не приводить до збільшення надходжень. Таким чином, метою даної роботи є висвітлення проблеми розвитку тіньової економіки в Україні, її вплив на розвиток Харківського регіону, пропонування можливих шляхів подолання цієї проблеми.

Основні фактори, які містять політичний відтінок і сприяють посиленню та зростанню тіньової економіки, сьогодні можна згрупувати за такими напрямками [1]:

надмірне податкове навантаження і нерівномірний його розподіл на платників податків, низький рівень податкової дисципліни, значна кількість пілг, яка зменшує кількість платників податків;

недосконалість, невідповідність з реаліями життя чинного податкового законодавства;

надмірне регулювання підприємницької діяльності, відсутність адекватних до ринкових умов "правил гри" для підприємців;

інтенсивні "вливання" в офіційний сектор грошової маси з суто кримінальним походженням, у тому числі через ухилення від оподаткування як один з найголовніших сегментів тінізації капіталу.

Слід зазначити, що недосконалість законодавства та інших наведених вище чинників дозволяють посадовим особам використовувати державні та службові повноваження з корисливою метою, створюючи сприятливі умови для шахрайства з фінансовими, енергетичними та сировинними ресурсами [2].

© Ткаченко М. М., 2011

Цьому сприяє також безкарність, яка виникає в результаті зазначених вище причин, що у свою чергу зумовлюють проблеми у правовій практиці.

Посилення негативних тенденцій в економіці є основним чинником зростання тіньового підприємництва і будь-якого прихованого бізнесу. Тим більше, що в умовах, які в даний час склалися в господарстві України, сплата податків – це вирішальний аргумент, на якому зосередилися урядові структури у старанні легалізувати приховані форми господарювання. Але це тільки посилює проблему. У сьогоденні умовах ключовими напрямками державної політики у сфері детінізації національної економіки повинні бути [3]:

істотне спрощення податкового законодавства, забезпечення його прозорості, стабільності та впорядкованості;

поліпшення інвестиційного клімату для активізації припливу іноземних і внутрішніх капіталів через спрощення державного регулювання підприємництва, мінімізації податкового тиску, прозорість надання податкових пільг;

підвищення контролю за використанням коштів державного та місцевого бюджетів, а також забезпечення прозорості, гласності та доступності громадськості до приватизаційних процесів;

гарантування на державному рівні звільнення від кримінальної відповідальності власників капіталів, отриманих незаконним шляхом, але за умови залучення таких капіталів до виробничої сфери економіки.

Такі зрушення у змісті економічної реформи вкрай необхідні, якщо виходити з того, що високі темпи тінізації економіки – це наслідок наявних недоліків і крупних прорахунків у самій суті здійснюваних реформ [4].

Отже, необхідно зосередитися на пошуку шляхів легалізації прихованих форм підприємництва, застосовуючи як політичні, так і економічні важелі, які повинні бути підсиленими адміністративним впливом. Усе це обумовлює необхідність розробки комплексного механізму легалізації тіньових форм економічної діяльності з орієнтацією на створення привабливих умов для їх повернення у правове поле держави.

Наук. керівн. Сергієнко В. В.

Література: 1. Логвиненко М. Проблеми детінізації економіки в умовах нової економіко-правової політики / М. Логвиненко, П. Пушкарєнко // *Право України*. – 2005. – № 7. – С. 97–100. 2. Варналій З. С. Економічна безпека : навч. посібн. / З. С. Варналій, П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул ; за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання, 2009. – 647 с. 3. Предборський В. А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів. Питання теорії та методології : монографія / В. А. Предборський. – К. : Кондор, 2005. – 614 с. 4. Сторожук О. Вплив тіньової економіки на оподаткування / О. Сторожук // *Вісник податкової служби України*. – 2007. – № 10. – С. 57–62.

УДК 351.85(477.54)

Мурзік Н. Ю.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ НА ХАРКІВЩИНІ

Анотація. Висвітлено органи регулювання культури в Україні, пріоритетні напрями її регулювання, а також існуючі проблеми розвитку культури та шляхи їх вирішення.

Аннотация. Освещены органы регулирования культуры в Украине, приоритетные направления ее регулирования, а также проблемы, существующие в развитии культуры, и пути их разрешения.

Annotation. The bodies of regulation of culture in Ukraine, priority directions of its regulation, and also the problems existing in development of culture, and the ways of their permission are considered.

Ключові слова: культура, державні програми, законодавча база, фінансування.

Відповідно до ст. 54 Конституції України, громадянам України гарантується свобода літературної і художньої творчості. Культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами [1]. 14 лютого 1992 року було прийнято Основи законодавства України про культуру, які набули чинності 27 березня 1992 року (із змінами і доповненнями), 24 грудня 1993 року затверджено Закон України "Про фізичну культуру і спорт", 15 вересня 1995 року – Закон України "Про туризм", а 5 жовтня 2000 року – Закон України "Про курорти". Крім того, Президент України затвердив своїми Указами відповідні положення про органи виконавчої влади, які здійснюють управління у сфері культури і мистецтв: 31 серпня 2000 року – Положення про

© Мурзік Н. Ю., 2011

193

"Управління розвитком", №8(105) 2011



Міністерство культури і мистецтв України, 26 лютого 2002 року – Положення про Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту, 11 квітня 2002 року – Положення про Державну туристичну адміністрацію.

Пріоритетні напрями розвитку культури визначаються цільовими державними програмами, які затверджуються Верховною Радою України. Згідно з цими програмами держава у пріоритетному порядку створює умови для розвитку культури української нації та культур національних меншин, збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища, естетичного виховання дітей та юнацтва, проведення фундаментальних досліджень у галузі теорії та історії культури України, розширення культурної інфраструктури села [2].

Але насправді галузь культури як в Україні в цілому, так і в Харківській області, отримує ще недостатньо уваги з боку держави і управлінських структур на місцевому рівні, хоча тенденцію скорочення фінансування цієї сфери вже подолали, і визначилися шляхи покращення ситуації, пов'язані з переглядом ролі та місця культури у суспільному житті. Можливості держави щодо ефективного утримання, а тим більше розвитку інфраструктури культури, лишаються вкрай низькими. Крім того, закладені в Державний бюджет без того недостатні кошти на фінансування державних закладів культури та мистецтв фактично не витрачалися повністю.

Чинні законодавчі акти достатньою мірою ще не врегульовують проблеми у сфері культури, оскільки правова база, яка має швидко реагувати на економічну та політичну мінливість сьогоденного суспільства, є нецілісною і недосконалою. Суперечливість законодавчих актів, що регламентують культуру, є наслідком спроб поєднання різних ідеологій та систем цінностей. Чинне правове поле не враховує сучасних особливостей суспільного розвитку, які полягають у зростанні деструктивного впливу масової культури, поширенні процесів інформатизації та глобалізації [3].

Існуюча структура органів управління сферою культури потребує запровадження системи заходів щодо її вдосконалення. Крім того, процес розвитку національної культури не повинен протікати в умовах жорсткого тиску з боку органів управління. Навпаки, важливо забезпечити поступовість і виваженість впливу держави на сферу культури і мистецтва, що потребує високої професійної компетентності управлінців сфери культури як на місцевому, так і на центральному рівнях.

З метою наближення до стандартів цивілізованого європейського суспільства законодавства України про культуру, воно має набути комплексності. Базою для створення нової системи правового регулювання культурно-мистецької сфери має бути прийняття Закону України "Про культуру".

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Конституція України. – К., 1996. – 48 с. 2. Гріценко О. Культура і влада: теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О. Гріценко. – К. : УЦКД, 2000. – 228 с. 3. Фесенко Н. С. Регулювання розвитку культури місцевими органами державного управління / Н. С. Фесенко // Реформа державної служби: здобутки й проблеми : науковий збірник. – Х. : ХарРІ УАДУ, 2001. – С. 12–13.

Дубровна Н. С.

УДК 336.733:346(477)

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ

Анотація. Розглянуто проблеми правового регулювання діяльності ломбардів в Україні. Виділено переваги прийняття нового законопроекту.

Аннотация. Рассмотрены проблемы правового регулирования деятельности ломбардов в Украине. Выделены преимущества принятия нового законопроекта.

Annotation. Problems of legal regulation of activity of pawnshops in Ukraine are examined. Advantages of acceptance of the new bill are allocated.

Ключові слова: діяльність ломбардів, законопроект, кредит, правове регулювання, юридичні та фізичні особи, статутний капітал.

В Україні, як і у більшості країн світу, у населення іноді виникають фінансові проблеми, що пов'язані з необхідністю миттєвого отримання займу для вирішення нагальних проблем. Такі проблеми можна вирішити за допомогою закладення цінних предметів із правом повернення. Такі дії, згідно з чинним законодавством, можуть виконувати ломбарди.

© Дубровна Н. С., 2011

Саме тому правове регулювання та контроль з боку держави необхідний у діяльності цих фінансових організацій, а проблема його забезпечення є актуальною в наш час.

Діяльність ломбардів не може бути розпочата і продовжувати активно діяти без певного на те дозволу. Держава повинна забезпечити гідні умови функціонування даних установ, а також, за потреби, застосувати методи покарання для урегулювання правовідносин між їх суб'єктами. Тому метою цієї статті є виділення переваг прийняття нового законопроекту.

Фінансові негаразди, які виникли у багатьох ще нещодавно абсолютно респектабельних українців, та гострий дефіцит кредитних засобів у країні відкрили "зелену вулицю" ломбардам: за півроку вони змогли подвоїти свої доходи.

Кількість ломбардів, за даними Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, на I квартал 2009 року становила 311 ломбардів, на II квартал – 330, на III – 345, на IV – 373 [1].

Зросла сума і загального капіталу ломбардів – на початку 2009 року – 207 582, 3 грн, на кінець – 306 874,5 грн. Сума наданих фінансових кредитів під заставу на початку 2009 року – 785 421, 2 грн, на кінець – 1060 787,5 грн [1].

З 1 травня 2008 року по 1 травня 2010 року було зареєстровано 104 ломбарди [2].

Статтею 1 проекту Закону України "Про ломбарди і ломбардну діяльність" передбачено, що ломбард – це небанківська фінансова установа, що провадить діяльність з надання фізичним особам фінансових кредитів під заставу, із зберігання речей, та супутню діяльність (ломбардна діяльність) [3].

Діяльність ломбарду, відповідно до законопроекту, охоплює надання фінансових кредитів фізичним особам під заставу за рахунок власних та (або) залучених від юридичних осіб та (або) фізичних осіб – учасників ломбарду – коштів. Ломбард надає фінансові кредити на підставі договорів фінансового кредиту і застави, які укладаються у письмовій формі, у гривнях у готівковій або безготівковій формі.

Позичальник зберігає право власності на заставлене в ломбарді майно протягом певного періоду. Це право підтверджується заставною квитанцією або іншим документом, який засвідчує факт внесення того чи іншого майна в заставу та по суті замінює кредитний договір. У тому разі, якщо кредит не буде повернено у строк, ломбард має право реалізувати заставлене майно, виручка за яке має компенсувати суму боргу разом з нарахованими відсотками [4].

Ломбарди готові видати кредит під заставу золота, столового срібла, платини і діамантів, побутової техніки, мобільних телефонів, фотоапаратів, годинників, а в окремих випадках – навіть автомобілів, гаражів або квартир. Кожна річ, прийнята в заставу ломбардом, повинна бути застрахована на свою повну вартість [5].

В Україні діє Всеукраїнська асоціація ломбардів, що спрямовує свою діяльність на розвиток ринку фінансових послуг, захист професійних, соціально-економічних і правових інтересів учасників Асоціації, розвиток ефективної діяльності ломбардів, розвиток ломбардної галузі в цілому. Станом на 2009 рік до даної асоціації входило 11 харківських ломбардів. Серед них такі відомі фінансові установи, як "Любий друже", "Стрілець", "Надія" та ін. [4].

Опитані учасники ринку стверджують, що бум лише набирає обертів, і прогнозують, що до кінця року в Харкові з'являться ще, як мінімум, десяток нових компаній.

Щодо "історії" прийняття спеціального закону, який би регулював діяльність ломбардів, то вона досить довга, що й не дивно в нашій країні: 18 липня 2003 року Кабінет Міністрів України подав на розгляд Верховної Ради України Законопроект "Про ломбарди та ломбардну діяльність", який після проходження другого читання був відхилений Верховною Радою України у 2006 році. 19 травня 2009 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні інший, також ініційований урядом, проект Закону "Про ломбарди і ломбардну діяльність", поданий від 03.12.2008 р. У зв'язку з цим було прийнято Постанову Верховної Ради України "Про прийняття за основу проекту Закону "Про ломбарди і ломбардну діяльність" від 19.05.09. З ухваленням Закону планується досягнути мети врегулювання економічних, правових та організаційних принципів створення ломбардів і здійснення ломбардної діяльності.

У разі прийняття законопроекту, мінімальний розмір статутного (складеного) капіталу ломбарду становитиме 30 000 євро. Ломбард повинен мати, крім статутного капіталу, резервний фонд, розмір якого встановлюється установчими зборами, але не менше 25 процентів статутного (складеного) капіталу [3]. Такі заходи будуть стримувати різке зростання кількості ломбардів на території України.

Отже, прийняття цього законопроекту сприятиме створенню ефективної системи мікрокредитування населення, оперативній фінансовій допомозі підприємствам та організаціям для вирішення поточних проблем у їх діяльності, розширенню інфраструктури кредитування в населених пунктах з невеликою кількістю населення.

Разом з тим підвищиться контроль з боку держави за діяльністю ломбардів, будуть створені умови для усунення зловживань у сфері надання фінансових послуг, у тому числі незаконної скупки дорогоцінних металів та ювелірних виробів у населення.

Отже, при розгляді даної проблеми у статті було виявлено, що для повноцінного функціонування ломбардів необхідне прийняття спеціального закону, який би регулював їхню діяльність. В Україні ж діяльність ломбардів не врегульована на достатньому рівні. Причиною цього є недосконалість чинного законодавства, політика держави, та й не менш важлива причина – наш менталітет, коли хочеться більше заробити, при цьому абсолютно різними шляхами ухилитися від сплати податків, який би дохід не приносила фінансова установа.

Наук. керівн. Сергієнко В. В.

Література: 1. <http://reestr.dfp.gov.ua/pls/dfp/fp=105:1001:3420769069323805::NO:RP>. 2. <http://www.dfp.gov.ua/731.html>. 3. Законопроект "Про ломбарди і ломбардну діяльність" від 03.12.2008 р., прийнятий у першому читанні 19.05.2009 р. № 3433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.portal.rada.gov.ua. 4. Фінансові компанії. Ломбарди // Стратегічний ринок України: інформаційно-аналітичний довідник. Альманах. – 2009. – № 48. – С. 141–149 5. Ломбардний бізнес та його проблеми в Україні // Фінансовий ринок України. – 2007. – № 1. – С. 6–7.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. Рассмотрены основные принципы правового регулирования внешнеэкономической деятельности. Показаны основные органы и правовые режимы, регулирующие внешнюю торговлю в соответствии с Законом Украины "О внешнеэкономической деятельности".

Анотація. Розглянуто основні принципи правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Показано основні органи і правові режими, що регулюють зовнішню торгівлю відповідно до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність".

Annotation. The basic principles of legal regulation of foreign economic activity are studied. The main bodies and legal regimes that regulate the foreign trade under the Law of Ukraine "On external economic activity" are shown.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, принципы внешнеэкономической деятельности.

Внеэкономическая деятельность в Украине регулируется Конституцией Украины, Законом Украины "О внешнеэкономической деятельности", Декларацией о государственном суверенитете Украины, общепризнанными международными нормами и правилами. Исходя из Декларации о государственном суверенитете Украины, одной из основ реализации государственного суверенитета Украины является ее самостоятельность при осуществлении и регулировании внешнеэкономических отношений. Проведя анализ законодательства, можно сделать вывод, что правовое регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине включает внешнюю торговлю, экономическое, научно-техническое сотрудничество, специализацию и кооперацию в области производства, науки и техники, экономические связи в области строительства, транспорта, экспедиторских, страховых, расчетных, кредитных и иных банковских операций, оказание разнообразных услуг [1].

В соответствии со ст. 2 "Принципы внешнеэкономической деятельности" Закона Украины "О внешнеэкономической деятельности", регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине осуществляется согласно принципам:

- 1) суверенитета народа Украины в осуществлении внешнеэкономической деятельности;
- 2) свободы внешнеэкономического предпринимательства;
- 3) юридического равенства и недискриминации;
- 4) верховенства закона;
- 5) защиты интересов субъектов внешнеэкономической деятельности;
- 6) эквивалентности обмена, недопустимости демпинга при ввозе и вывозе товаров, определенным в статье 2 данного Закона, в целях:

обеспечения сбалансированности экономики и равновесия внутреннего рынка Украины; стимулирования прогрессивных структурных изменений в экономике, в том числе внешнеэкономических связей субъектов внешнеэкономической деятельности Украины; создания наиболее благоприятных условий для вовлечения экономики Украины в систему мирового разделения труда и ее приближения к рыночным структурам развитых зарубежных стран [2].

Регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине осуществляется:

1. Украиной как государством в лице его органов в пределах их компетенции.
2. Негосударственными органами управления экономикой (товарными, фондовыми, валютными биржами, торговыми палатами, ассоциациями, союзами и иными организациями координационного типа), действующими на основании их уставных документов.
3. Самими субъектами внешнеэкономической деятельности на основании соответствующих координационных соглашений, заключаемых между ними.

Регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине осуществляется посредством: предусмотренных в законах Украины актов тарифного и нетарифного регулирования, издаваемых государственными органами Украины в пределах их компетенции; экономических мер оперативного регулирования (валютно-финансового, кредитного и иного) в пределах законов Украины;

решений негосударственных органов управления экономикой, принимаемых по их уставным документам в пределах законов Украины;

соглашений, заключаемых между субъектами внешнеэкономической деятельности и не противоречащих законам Украины.

Запрещается регулирование внешнеэкономической деятельности прямо не предусмотренными в этой части актами и действиями государственных и негосударственных органов [3].

На территории Украины согласно настоящему Закону вводятся следующие правовые режимы для иностранных субъектов хозяйственной деятельности:

1. Национальный режим, означающий, что иностранные субъекты хозяйственной деятельности имеют объем прав и обязанностей не меньший, чем субъекты хозяйственной деятельности Украины. Национальный режим применяется ко всем видам хозяйственной деятельности иностранных субъектов этой деятельности, связанной с их инвестициями на территории Украины, а также к экспортно-импортным операциям иностранных субъектов хозяйственной деятельности стран, входящих вместе с Украины в экономические союзы.

2. Режим наибольшего благоприятствования, означающий, что иностранные субъекты хозяйственной деятельности имеют объем прав, преференций и льгот относительно пошлин, налогов и сборов, которыми пользуется и/или будет пользоваться иностранный субъект хозяйственной деятельности любого другого государства, которому предоставлен упомянутый режим, за исключением случаев, когда указанные пошлины, налоги, сборы и льготы по ним устанавливаются в рамках специального режима, определяемого ниже.

3. Специальный режим, применяемый к территориям специальных экономических зон согласно статье 24 настоящего Закона, а также к территориям таможенных союзов, в которые входит Украина, и в случае установления какого бы то ни было специального режима согласно международным договорам с участием Украины в соответствии со статьей 25 настоящего Закона [2].

Научн. рук. Павлик О. Б.

Литература: 1. Дегтярева О. И. Внешнеэкономическая деятельность : учебное пособие / О. И. Дегтярева, Т. Н. Полянова, С. В. Саркисов. – М. : Дело, 2000. 2. Закон Украины "О внешнеэкономической деятельности" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rada.gov.ua. 3. Иванова М. Б. Внешнеэкономическая деятельность : учебн. пособ. / М. Б. Иванова. – М. : Издательство РИОР, 2004. – 105 с.

УДК 346.6(430)

Попов І. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГОСПОДАРСЬКОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ФРН: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. Розглянуто нормативно-правову базу ФРН у частині фінансового планування та методи, необхідні для його розвитку в Україні.

Аннотация. Рассмотрены нормативно-правовая база ФРГ в части финансового планирования и методы, необходимые для его развития в Украине.

Annotation. The legal framework of Germany in terms of financial planning and methods needed for its development in Ukraine are considered.

Ключові слова: ФРН, фінансове планування, Основний закон.

ФРН належить до ряду країн, де найбільш повно поєднуються господарсько-правова теорія з практикою державного управління. Корисним для України є практичний досвід Німеччини в питанні адаптації німецького господарського законодавства до законодавства ЄС. Актуальність досвіду Німеччини у питаннях правового регулювання економіки є надзвичайно високою для України. Одним з актуальних для аспектів німецької концепції публічно-правового регулювання економіки є використання на практиці господарського планування і контролю.

Серед діячів, які займалися дослідженням цієї проблеми, слід виділити внесок А. Мюллера, Ф. Ноймарка, Ф. Рейшауера та ін. Метою дослідження є процес фінансового планування у ФРН та можливі методи його



реформування на Україні, об'єктом дослідження є господарське право ФРН, предметом – процес становлення фінансового планування та господарського права у ФРН.

Господарське конституційне право ФРН є основою для господарського адміністративного права, яке реалізується у засобах і методах управління економікою. Саме в такій взаємодії двох підгалузей господарського права здійснюється правове забезпечення виконання державних завдань [1].

Класичною формою комплексного господарського планування є фінансове планування. Стаття 110 Основного закону містить положення про фінансовий план Федерації – бюджет. Усі доходи і витрати Федерації підлягають включенню до бюджету, який має бути збалансований за доходами і видатками. Бюджет затверджується бюджетним законом на один фінансовий рік або кілька років, окремо на кожен рік до початку першого фінансового року. Для деяких частин бюджету можна передбачити їх дію в різні періоди часу. Фінансове планування також регламентується Законом "Про сприяння стабільності та зростання економіки" [2]. Деякі елементи фінансового планування містять "зелений план" (сільське господарство) і "блакитний план" (морське судноплавство) [3].

У фінансовому плануванні ФРН значну роль відіграють фінансові заходи з досягнення макроекономічної рівноваги, у здійсненні яких центральне місце займає Німецький Федеральний банк. Пізніше відповідальність у сфері грошово-кредитної політики перейде на Європейський центральний банк. Функції регулювання у цьому взаємозв'язку базуються на статті 109 абз. 2 Основного закону – Закону "Про сприяння стабільності та зростання економіки". Він дозволяє робити антициклічний вплив на попит за допомогою заходів бюджетної, фінансової і податкової політики тощо. Німецький Федеральний банк здійснює управління не тільки кон'юнктурно-компенсаційними резервами відповідно до ст. 109 абз. 4 п. 2 Основного закону, він упорядковує грошовий обіг і кредитування економіки з метою стабілізації валюти.

Відповідно до § 14 "Закону про Федеральний банк" Федеральний банк має виключне право на емісію грошей до тих пір, поки це завдання не візьме на себе згідно зі ст. 105а абз. 1 ДСЕС Європейський центральний банк. Тим самим реалізується його положення як емісійного банку згідно зі ст. 88 Основного закону. Завдяки цій монополії Федеральний банк здійснює управління кількістю грошей в обігу.

Одним із засобів Центрального банку для регулювання грошового обігу та кредитування є встановлення процентних облікових ставок. Значення даного інструменту впливає з обставини, що кредитні установи не можуть використовувати гроші Центрального емісійного банку. Надаючи кредити, вони можуть використовувати тільки банківські гроші. Якщо вони хочуть зберегти ліквідність, то повинні рефінансуватися у Федеральний банк.

За відсотковою обліковою ставкою визначається ціна, за якою Федеральний банк при наявності передумов § 19 Закону "Про Федеральний банк" готовий купувати векселі, чеки та казначейські векселі. Та ж мета досягається за допомогою купівлі векселів, благородних металів і валюти, а також за допомогою виплати позик при кредитуванні комерційних банків з використанням застави цінних паперів відповідно до § 19 абз. 1 п. 3 Закону "Про Федеральний банк" (йдеться про ломбардний кредит, за яким встановлюється окрема процентна ставка). За допомогою обсягу укладених договорів та встановлення облікових і ломбардних ставок Федеральний банк управляє попитом на кредитному ринку і умовами отримання доходів, впливаючи на грошову масу. Зміни базисних ставок позичкового відсотка впливають на рівень процентних ставок по всіх кредитах, відрахувань та інших грошових виплат [4]. Для впливу на ліквідність комерційних банків Федеральний банк установлює контингенти переобліку векселів. Обмежуючи або розширюючи купку вимог за векселями, він впливає на грошову поведінку у кредитній сфері. Також на ліквідність банку впливає обов'язок підтримки безпроцентного мінімального резерву відповідно до § 16 Закону "Про Федеральний банк" комерційні банки повинні депонувати частину своїх зобов'язань по внесках їх клієнтів у Федеральному банку, який має право змінювати відсоткові ставки залежно від ситуації з ліквідністю. Кожне підвищення ставок мінімального резерву вилучає з ринкового обороту гроші і робить дорожчим позичковий відсоток. Політика створення мінімальних резервів сприяє попиту комерційних банків на кредити Федерального банку. Також проводиться політика відкритого ринку та політика у сфері внесків [5].

Таким чином, можна зробити висновки, що у деяких моментах державне регулювання фінансової системи України має перебіг з подібною системою у ФРН. А в українській правовій системі стосовно фінансового сектору дотепер залишаються деякі нерозглянуті проблеми, наприклад у ФРН є система керування ліквідністю і постійно розробляються заходи щодо підтримки попиту комерційних банків на кредити та досягнення макроекономічної стабільності. Якщо в українській правовій системі будуть розроблені ці заходи, це зможе дати позитивні зміни українській фінансовій та банківській системам, що, у свою чергу, зробить у післякризовий період можливим подальший стабільний та сталий розвиток фінансової системи України.

Наук. керівн. Слінько Д. С.

Література: 1. Основной Закон Федеративной Республики Германия. Обнародован Парламентским советом 23 мая 1949 г. (с последующими изм. и доп.). – 2-е изд. – Берлин : Елзнердрук ГмбХ, 2000. – 136 с. 2. Moller A. Gesetz zur Forderung der Stabilitat und des Wachstums der Wirtschaft und Art. 109 GG, Kommentar / Alex Moller. – 2. Aufl. – Hannover, 1969. 3. Graf Vilzthum Wolfgang. Parlament und Planung / Graf Vilzthum Wolfgang. – Baden-Baden, 1978. 4. Reischauer F. Kreditwesengesetz, Kommentar. – Bd. I / Fredrich Reischauer, Joschim Kleinhans. – Berlin, 1988. 5. Neumark F. Grundsätze und Arten der Haushaltsführung und Finanzbedarfsdeckung / Fritz Neumark // In: ders. (Hrsg.), HFW, Bd. – 1,2. Aufl. – Tubingen, 1952. – 606 s.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано сучасні тенденції боротьби з корупцією, розглянуто діяльність та подальше удосконалення антикорупційних органів України.

Аннотация. Проанализированы современные тенденции борьбы с коррупцией, рассмотрена деятельность и дальнейшее совершенствование антикоррупционных органов Украины.

Annotation. The current trends for drive to combat corruption are analyzed, the activities and further improve of anticorruption agencies of Ukraine are examined.

Ключові слова: боротьба, корупція, державний орган, діяльність.

У наш час в Україні збільшуються показники масштабів корупції, зокрема у сфері державного управління. Ця проблема розглядається як негативне явище в суспільстві та загрожує економічній, військовій та державній безпеці, а також демократичному розвитку України. За міжнародними показниками Україна потрапляє до числа найкорумпованіших держав, розділяючи 134 місце у світі з такими країнами, як Зімбабве та Еквадор. Цей показник погіршився, порівняно з минулими роками (у 2009 році – 146 місце), тому ця проблема стоїть дуже гостро у наш час [1].

Цій проблемі було присвячено багато наукових робіт іноземних та вітчизняних вчених: Р. Андерсона, Ф. Вільямса, С. Беркмана, Д. Лойда, Куракіна А. В., Сібірякова С. Л., Зозулі І. І., Комарової А. І., Кулікова В. А., Прохоренка О. Я. та інших, але вона залишилася не вивченою повною мірою, а саме: не вдалося остаточно систематизувати всі знання, вирішити проблему оптимальної роботи органів для боротьби з цією проблемою та запропонувати методи її удосконалення.

Метою статті є аналіз сучасного стану корупції в Україні та впровадження засобів для протидії її розвитку.

Державні органи влади приділяють проблемі подолання корупції все більше уваги, але корупційні дії можуть призупинити функціонування державного апарату та викликають недовіру до високопосадових і службових осіб органів державної влади, порушують конституційні свободи та права громадян, знищують моральні та суспільні цінності, дискредитують Україну на міжнародній арені. Ця ситуація ускладнюється тим, що в Україні через відсутність цілісної антикорупційної політики спостерігається недостатність сил та дуже низький рівень координації державних органів для боротьби з даною проблемою. Система МВС та СБУ має тільки десять служб для боротьби на державному, обласному та міському рівнях [2].

Незважаючи на сучасний тяжкий стан України, чинна влада зробила чимало кроків назустріч покращенню ситуації, а саме: була розроблена спеціальна антикорупційна програма, підписана 11 грудня 2003 р. Конвенція ООН проти корупції, схвалено Концепцію боротьби з корупцією, прийнято спеціальний антикорупційний закон та законодавчі акти антикорупційного спрямування, запроваджено проведення організаційних заходів з керівниками правоохоронних та інших державних органів з питань протидії корупції тощо.

Треба зазначити, що у країнах з найменшим показником корупції були створені спеціалізовані органи для боротьби з нею. Аналогом таких дій треба відзначити рішення Президента України Януковича В. Ф. про створення Національного антикорупційного комітету. Цей орган повинен мати незалежний статус та бути повністю захищеним від неправомірного політичного впливу. Важливо, щоб процедура призначення і звільнення голови органу була вільною та відповідала чітким критеріям відбору. Працівники антикорупційного органу повинні забезпечувати населення інформацією про свою діяльність [2].

На основі вищевказаного цей орган має поставити перед собою такі завдання:

- 1) виявлення та запобігання можливого прояву корупційних дій;
- 2) у кожній державній організації встановити службу внутрішньої безпеки, яка буде реєструвати та виявляти помилки чиновників, частоту їх порушень проти діючих правил;
- 3) розслідувати злочини, учинені службовими особами, які займають відповідальне становище, працівниками правоохоронних органів та суддями;
- 4) установити ступінь покарання за порушення певної посадової етики та корупційну діяльність, відповідно до правової системи; основна міра покарання за корупційну дію – заборона працювати в державних організаціях без подальшого відновлення та всіх соціальних пільг, які може надати державна служба, наприклад, пенсійного і соціального обслуговування;
- 5) постійно звітувати про виявлення корупції та обговорювати міру покарання за корупційні дії;
- 6) обрати участь у міжнародному співробітництві у сфері боротьби з корупцією [3].

Проаналізувавши теперішній стан антикорупційної системи України, можна сказати, що діючі антикорупційні організації ще потребують подальшого розвитку та удосконалення своєї роботи для підвищення



ефективності. Для цього потрібно посилити критерії відбору працівників у антикорупційні структури та розробити спеціальні тести для перевірки їх відповідальності. Україна повинна розробити нову модель боротьби з корупцією, спираючись на досвід розвинених країн у цій сфері, брати участь у всіх можливих міжнародних програмах боротьби з корупцією.

Наук. керівн. Слінько Д. С.

Література: 1. Онищук О. О. Загальний метод протидії корупції в Україні / О. О. Онищук // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 343–346. 2. Дульський О. О. Інституційне забезпечення боротьби з корупцією / О. О. Дульський // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 2(14). – С. 6–12. 3. Чемерис І. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління / І. В. Чемерис // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 3(12). – С. 110–118.

Никитенко А. Н.

УДК 346. 57

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

НЕДОСТАТКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСА БАНКРОТСТВА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБ'ЄКТОВ В УКРАЇНЕ

Аннотация. Проанализирована правовая основа проведения процедуры банкротства субъектов хозяйствования, а также сформулированы отдельные проблемные аспекты законодательства Украины, требующие урегулирования.

Анотация. Проанализовано правовую основу проведения процедуры банкротства субъектов хозяйствования, а также сформулировано отдельные проблемные аспекты законодательства Украины, что требуют урегулирования.

Annotation. The legal basis of carrying out the procedure of bankruptcy of businesses is analyzed, and also separate problem aspects of the legislation of Ukraine, demanding settlements, are formulated.

Ключевые слова: субъекты хозяйствования, банкротство, кредиторы, санация, государственное регулирование.

Реализация процедуры банкротства предприятия традиционно призвана выполнять три основные функции. Первая – выведение из хозяйственного оборота неэффективно действующих субъектов, что является чрезвычайно важным для сохранения эффективной и конкурентоспособной экономики. Вторая – возможная реабилитация и восстановление платежеспособности таких неэффективно действующих субъектов. Третья – защита прав кредиторов как в процессе хозяйственной деятельности предприятия, так и в процессе его финансового оздоровления.

Действительно, к процессу банкротства в развитых странах относятся спокойно, и даже благосклонно, поскольку для них банкротство – это путь обновления, санации, выхода из кризиса (если не отдельного предприятия, то экономики в целом). Тем более, что весьма незначительный процент предприятий (например, в Великобритании он составляет 0,7 %) в ходе данного процесса идет к ликвидации, все остальные, обновленные, возвращаются в предпринимательство. Однако в Украине банкротство по сей день воспринимается фактически как ликвидация предприятия и стойко ассоциируется с такими негативными явлениями, как перераспределение собственности, корпоративные конфликты, невыплата заработной платы, вывода активов с предприятий, скрытая приватизация госпредприятий.

Но также следует отметить, что отечественное законодательство о банкротстве – поистине кладезь для юристов. Таким образом, далее рассмотрим основной нормативный акт, регулирующий процедуру банкротства, Закон Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом".

Основной задачей Закона является четкое регламентирование процедуры погашения долгов предприятия резидента перед его кредиторами. И при всем при этом в кризисное время Закон "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" в Украине все чаще стал использоваться частным бизнесом для защиты своих предприятий от кредиторов. В большинстве случаев план реализуется по такой схеме: должник инициирует процедуру собственного банкротства, параллельно с которым хозяйственные суды вводят мораторий на удовлетворение требований кредиторов (который длится до окончания этого судебного процесса) [1].

С помощью официальной статистики практически невозможно определить масштаб использования бизнесменами управляемых процедур банкротства для замораживания собственных долгов. Например, по данным департамента по вопросам банкротства Минэкономики доля так называемых самобанкротств

© Никитенко А. Н., 2011

(когда предприятие инициирует этот судебный процесс против себя самого) в первой половине 2009 года по сравнению с аналогичным периодом прошлого года стала меньше. Так, в течение января – июля 2008 года отечественными судами было возбуждено 1 927 процедур банкротства, из которых 65 % (порядка 1 252 дел) стартовало с подачи самих же ответчиков. В то же время в течение аналогичного периода текущего года было возбуждено 1 612 дел о банкротстве, из которых 51 % (около 822 дел) – самобанкротства.

Безусловно, никто не утверждает, что все самобанкротства являются инструментом для получения "кредиторских каникул". Однако очевидно, что собственники предприятия банкрота получают очевидную выгоду от этого процесса, ведь в ходе этого судебного разбирательства должнику не начисляются пени и штрафы за просроченные долги.

При этом следует отметить, что банкротства, с помощью которых должники могут позволить себе сэкономить миллионы гривен на неоплате пеней и штрафов, зачастую начинаются по иску компаний, родственных собственнику должника. Такую схему активно использует как большой, так и малый бизнес. Так, несколько месяцев назад было возбуждено дело о банкротстве крупнейшего в Украине производителя башенных кранов ЗАО "Никопольский краностроительный завод" (долги предприятия составляют порядка 25 млн грн). Инициировала этот процесс днепропетровская компания ООО "Даор", которой принадлежит 99 % Никопольского краностроительного завода [2].

Законодательством Украины определено, что у компаний-банкротов есть год на восстановление платежеспособности (санация вводится на срок не более 12 месяцев). По идее это должно означать, что уже к началу – середине 2010 года подавляющее количество компаний, прибегших к банкротству ради моратория на удовлетворение требований кредиторов, обязаны восстановить свою платежеспособность. Однако это представляется маловероятным.

Во-первых, потому что Законом "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" предусматривается продление срока санации (для этого комитету кредиторов или управляющему санацией достаточно выступить с соответствующим ходатайством перед судом). Во-вторых, потому что процедуру банкротства можно растягивать на годы (так и не доведя дело до стадии формирования комитета кредиторов) за счет того, что должник и инициатор его банкротства могут поочередно оспаривать определения суда в рамках открывшегося дела во всех возможных инстанциях и подавать ходатайства.

По данным Всемирного банка и Международной финансовой корпорации, позиция Украины в рейтинге "Ведение бизнеса" за индикатором "Закрытие бизнеса" является низкой по сравнению с другими странами мира и за последние годы к лучшему не изменилась. Факторы, негативно влияющие на показатель "Закрытия бизнеса", это временные и финансовые затраты, связанные с процедурами банкротства, низкий показатель индекса взыскания в процедуре банкротства.

По показателю "Закрытия бизнеса" Украина в 2009 году заняла 145 место среди 181 страны мира, бизнес-климат которых исследовался. Низкий рейтинг Украины по показателю "Закрытия бизнеса" свидетельствует о наличии в украинском законодательном поле, регулирующем правовые аспекты процедуры банкротства субъектов хозяйственной деятельности, определенных препятствий, а также об отсутствии прогрессивных реформ в этой сфере государственного регулирования.

Продолжительность процедуры банкротства в Украине обусловлена тем, что установленные сроки для проведения процедур банкротства, на практике не соблюдаются.

В соответствии с Законом Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" предусмотрены следующие сроки:

распоряжение имуществом – 7 месяцев;

санация (восстановление платежеспособности должника) – не может превышать 12 месяцев. По ходатайству комитета кредиторов или управляющего санацией или инвесторов этот срок может быть продлен судом до 6 месяцев или сокращен;

ликвидация банкрота – не может превышать 12 месяцев. Хозяйственный суд может продлить этот срок на 6 месяцев [3].

Такие актуальные вопросы, как порядок назначения арбитражных управляющих, порядок продажи имущества в процедурах банкротства требуют оперативного решения на законодательном уровне.

Министерством экономики Украины ведется законотворческая работа в данном направлении, но до сих пор остается много проблемных аспектов в сфере банкротства предприятий в Украине. Обозначим основные из них.

1. Применение в рамках производства по делам о банкротстве Закона "О введении моратория на принудительную реализацию имущества", который не позволяет осуществлять продажу имущества для удовлетворения требований кредиторов. Ведь на сегодня найдены другие механизмы отчуждения государственного имущества (например, отчуждение и списание основных фондов субъектов хозяйствования), и в этом случае названный законодательный акт не выполняет свое предназначение, в результате чего страдают экономические интересы государства.

2. Согласно действующим нормам статей 11, 14, 40, 53 Закона Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признания его банкротом" установлено требование относительно размещения объявления о возбуждении производства по делу о банкротстве в печатных СМИ. Это позволяет манипулировать таким опубликованием, приводит к затягиванию производства по делу о банкротстве, позволяет должнику уклоняться от выполнения обязательств перед кредиторами, увеличивает стоимость процедур.

3. Действующим Законом Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признания его банкротом" предусмотрена возможность обжалования решений суда на разных стадиях производства. Злоупотребление правом на обжалование участниками дела, наличие нескольких инстанций для обжалования, значительная длительность рассмотрения апелляционных и кассационных жалоб приводят к неоправданному затягиванию рассмотрения дела.

4. Согласно статье 13 Закона Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признания его банкротом" процедура распоряжения имуществом должника может длиться в течение шести месяцев, также определено, что этот срок судом может быть продлен, однако не определено сколько раз. Существующая практика свидетельствует о произвольном толковании этой нормы, необоснованном продлении сроков распоряжения имуществом должника неограниченное количество раз, а затем процедура распоряжения имуществом должника может продолжаться в течение нескольких лет.



5. Согласно статье 18 Закона "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" управляющий санацией обязан подать комитету кредиторов план санации должника в течение трех месяцев со дня вынесения решения о санации должника. Существующая практика свидетельствует о несоблюдении требований этой нормы и вообще о ее неэффективности. Нередки случаи, когда дело о банкротстве находится длительное время в стадии процедуры санации при отсутствии плана санации, мероприятия, направленные на восстановление платежеспособности должника, не осуществляются. Это приводит к произвольному затягиванию рассмотрения дела о банкротстве.

6. Как показывает анализ судебной практики, неплатежеспособному предприятию фактически невозможно добиться от государственного органа решения о проведении досудебной санации – даже в судебном порядке. Обычно суды аргументируют отказ в удовлетворении подобных исков тем, что нормы Хозяйственного кодекса Украины и Закона Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом" предусматривают право, а не обязанность собственника имущества государственного предприятия-должника, а также его учредителей, участников, кредиторов и других лиц оказывать ему финансовую помощь с целью предотвращения его банкротства. Более того, даже в случае предоставления добровольная помощь не является бесплатной, поскольку обусловлена одновременным принятием на себя соответствующих обязанностей. Таким образом, рассчитывать за помощь государства могут только те предприятия, в восстановлении платежеспособности которых оно крайне заинтересовано [4].

И это лишь первоочередной перечень недостатков законодательства Украины, требующих урегулирования, которое, в свою очередь, обеспечит принятие своевременных и более эффективных мер по восстановлению платежеспособности предприятий, в частности, позволит сократить стоимость и длительность процедуры банкротства, существенно повысит коэффициент взыскания и как следствие, улучшить общую социально-экономическую ситуацию в стране в целом.

Научн. рук. Перепелица И. К.

Литература: 1. Проблемные аспекты банкротства государственных предприятий в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kalinskaya.com/ua/node/22>. 2. Украина – время банкротств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sv27.com/content/view/9777/37/>. 3. Процедура банкротства в Украине – сложный процесс [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.crednews.ru/2009/03/04/procedura_bankrotstva_v_ukraine__slozhnyjj_process.html. 4. Закон Украины "О восстановлении платежеспособности должника или признания его банкротом" № 2343-ХІІ от 14 мая 1992 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rada.gov.ua.

Винниченко А. В.

УДК 346.6:[332.146:330.322](477.54)

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА – НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ХАРЬКОВСКОГО РЕГИОНА

Аннотация. Рассмотрена проблема повышения инвестиционной привлекательности Харьковского региона путем внедрения специального инвестиционного режима и создания государственно-частных партнерств.

Анотація. Розглянуто проблему підвищення інвестиційної привабливості Харківського регіону через запровадження спеціального інвестиційного режиму та створення державно-приватних партнерств.

Annotation. The problem of investment increasing of Kharkov region is studied by setting special investment treatment and creating state-private partnerships.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, режим инвестиционной деятельности, инвестиционная привлекательность.

Переход Украины к рыночной экономике особо остро поставил вопрос реформирования существующей экономической структуры, финансового сектора, что невозможно осуществить без создания соответствующей законодательной платформы. Одним из ключевых условий для реализации реформ и дальнейшего развития рыночной экономики являются инвестиции, приток которых зависит в первую очередь от состояния законодательства и создания благополучного налогового климата.

При этом жизненно важен для экономики государства приток иностранных инвестиций для достижения среднесрочных целей, таких, как выход из современного общественно-экономического кризиса,

© Винниченко А. В., 2011

преодоления спада производства и ухудшения качества жизни украинцев. В настоящее время инвестиционный климат в стране весьма неблагоприятен.

Обеспечение в Украине благоприятного инвестиционного климата является вопросом стратегической важности, поскольку он большой мерой определяет динамику социально-экономического развития страны и темпы модернизации национальной экономики.

Инвестиционная привлекательность страны и ее областей характеризуется, прежде всего, имеющимися ресурсами и той политикой, которую проводят Правительство и местные власти по привлечению в регионы украинского и иностранного бизнеса, а также созданию комфортных условий для реализации проектов.

Традиционно отличительной чертой Харьковской области и привлекательностью для инвестора является наличие одного из самых высоких в Украине интеллектуального, промышленного, ресурсного и транспортного потенциалов.

Харьковская область и сегодня является одной из наиболее промышленно развитых областей Украины, в которой сосредоточено более 770 промышленных предприятий, работающих в:

- отраслях высокотехнологического машиностроения;
- производстве продуктов питания;
- отраслях топливно-энергетического комплекса;
- строительной индустрии;
- фармацевтической и легкой промышленности [1].

Таким образом, ключевая проблема – обеспечение благоприятного инвестиционного климата Харьковской области и формирования основы сохранения и повышение конкурентоспособности региональной экономики.

Исходя из выбранной проблематики, были сформированы задачи, отражающие приоритетные направления деятельности Правительства и политики местной власти для активизации инвестиционной деятельности в регионе:

- 1) усовершенствование нормативно-правовой базы для привлечения долгосрочных иностранных инвестиций;
- 2) упрощение режима регистрации иностранных инвестиций;
- 3) направление государственных инвестиционных ресурсов лишь на определенные приоритетные области экономики;
- 4) внедрение механизма государственно-частного партнерства.

Одним из инструментов привлечения долгосрочных иностранных инвестиций является внедрение специального режима инвестиционной деятельности (СРИД) [2]. Данный режим в первую очередь ориентирован на достаточно крупный бизнес. Но толчок, который получит экономика Харькова благодаря активизации инвестиционной деятельности, скажется и на среднем, и на малом бизнесе. В рамках реализации СРИД необходимо создать городской маркетинговый центр, который будет помогать промышленным предприятиям. Еще рассматривается возможность создания на основе коммунального имущества залогового фонда, который мог бы выступать гарантом при привлечении инвестиций и кредитов в городские проекты. В этом сосредоточен большой резерв повышения инвестиционной привлекательности города.

Специальный режим инвестиционной деятельности продуман так, чтобы бюджет ничего не потерял, а в то же время бизнес-климат города изменился к лучшему. Поэтому льготы предоставляются не всему предприятию, а только проекту, предусматривающему внесение инвестиций, создание рабочих мест и т. д. В спецрежим можно внести любой новый проект, который входит в перечень утвержденных правительством приоритетов (к ним отнесены почти все виды деятельности). После всех согласований проект должен быть утвержден Инвестиционным советом.

Данный режим предполагает наличие следующих льгот:

1. Инвестиции, ввозимые из-за рубежа, на пять лет освобождаются от ввозной пошлины и ввозного НДС.
2. Прибыль освобождается от налогообложения на три года на 100 % и еще на три года на 50 %.
3. Привлеченные инвестиции выводятся из состава валового дохода.
4. На период освоения земельного участка проект освобождается от платы за землю.

Однако вышеуказанные условия действуют для проектов со следующим минимальным объемом иностранных инвестиций:

- 1) \$500 тыс. для пищевой промышленности и в сфере переработки сельскохозяйственной продукции, в текстильной промышленности и пошиве одежды, в производстве кожи и кожаной обуви, в сфере образования, охраны здоровья и социальной помощи, в сфере исследований и разработок в области естественных и технических наук;
- 2) \$700 тыс. для строительства, ассенизации, уборки улиц и обработки отходов, в химическом производстве, изготовлении мебели, целлюлозно-бумажной и полиграфической промышленности;
- 3) \$1 млн для производства электроэнергии, газа и воды, кокса, других неметаллических минеральных веществ, для транспорта и связи, для утилизации металлоотходов и металлолома;
- 4) \$3 млн для металлургии и обработки металлов, машиностроения, производства электрического, электронного и транспортного оборудования.

Руководящая и направляющая сила СРИД – Инвестиционный совет, в который входят губернатор, мэр, другие представители областной и городской администрации, глава областной налоговой администрации, народные депутаты, представители объединений предпринимателей. Совет контролирует внедрение спецрежима на территории региона, ведет статистический учет, рассматривает проекты ведения хозяйственной деятельности в приоритетных видах экономической деятельности на территории города Харькова [3].

Основные барьеры реальной реализации СРИД – это несогласованность законодательной базы Украины. Правовое поле для инвестиционной деятельности с привлечением иностранных инвестиций сегодня урегулировано следующими законами Украины: "Об инвестиционной деятельности" [4], "О режиме иностранного инвестирования" [5], "О защите иностранных инвестиций в Украине" [6] (ратифицирован



с рядом стран Закон "О взаимной защите инвестиций"), "Об устранении дискриминации в налогообложении субъектов предпринимательской деятельности, созданных с использованием имущества и средства отечественного происхождения", "Об институтах совместного инвестирования (паевые и корпоративные инвестиционные фонды)" [7] и другим, а также главой 38 "Иностранные инвестиции" и главой 39 "Специальные (свободные) экономические зоны" Хозяйственного кодекса Украины [8]. Основная проблема состоит в отсутствии ссылок на конкретную правовую норму, то есть большинство формулировок содержит фразу "згідно з діючим законодавством". Тем не менее действующий сегодня в Харькове Закон Украины "О специальном режиме инвестиционной деятельности на территории города Харькова" [9], а также ч. 2 ст. 394 Хозяйственного кодекса Украины [8]: "налогообложение иностранных инвесторов и предприятий с иностранными инвестициями регулируется налоговым законодательством Украины" – остаются на сегодня абсолютно не подкрепленными Налоговым кодексом Украины, который обошел стороной иностранные инвестиции и специальные режимы экономической деятельности.

Образование государственно-частных партнерств (ГЧП) являются реальными антикризисными мерами, которые позволяют преодолеть сегодняшние экономические трудности в Украине, в частности в Харьковской области.

В числе базовых признаков государственно-частных партнерств в узкой (экономической) трактовке можно назвать следующие:

- сторонами ГЧП являются государство и частный бизнес;
- взаимодействие сторон закрепляется на официальной, юридической основе;
- взаимодействие сторон имеет равноправный характер;
- ГЧП имеет четко выраженную публичную, общественную направленность;

в процессе реализации проектов на основе ГЧП консолидируются, объединяются ресурсы и вклады сторон;

финансовые риски и затраты, а также достигнутые результаты распределяются между сторонами в заранее определенных пропорциях.

Как правило, ГЧП предполагает, что не государство подключается к проектам бизнеса, а, наоборот, государство приглашает бизнес принять участие в реализации общественно значимых проектов.

Преимущества такого партнерства очевидны. Опыт Великобритании, Нидерландов, Испании, Португалии, Греции свидетельствует об эффективности государственных средств от 10 до 20 % при передаче объектов инфраструктуры в концессии частному капиталу [10]. Повышается качество услуг, предоставляемых обществу, а рост инвестируемого капитала в отрасли инфраструктуры приводит к повышению конкурентоспособности региона. Большое значение также имеет сохранение и рост рабочих мест, что положительно влияет на социальную стабильность в обществе.

Как свидетельствует практика, институт ГЧП может обеспечивать решение ряда важнейших задач развития стратегически важных отраслей, социально значимых объектов и отдельных регионов страны. Большим достижением Правительства стало принятие Закона Украины "О государственно-частном партнерстве" [11]. Однако данный Закон опирается на действующее законодательство без конкретных ссылок, что дает возможность двоякой трактовки его положений. Анализируя ст. 1 Закона Украины "О государственно-частных партнерствах", в частности описанные признаки такого рода партнерства, можно выделить ряд возникающих проблем:

"К признакам государственно-частного партнерства принадлежат:

- обеспечение высших технико-экономических показателей эффективности деятельности, чем в случае осуществления такой деятельности государственным партнером без привлечения частного партнера;
- долгосрочность отношений (от 5 до 10 лет);

передача частному партнеру части рисков в процессе осуществления государственно-частного партнерства;

внесение частным партнером инвестиций в объект партнерства из источников, не запрещенных законодательством" [11].

Во-первых, государство в лице региональных государственных органов управления должно быть больше заинтересовано в создании подобного рода партнерств, ввиду отсутствия ресурсной базы для самостоятельного осуществления экономической деятельности. Поэтому речь о "высших технико-экономических показателях эффективности деятельности" не идет, так основной целью является развитие региона, предоставление рабочих мест, улучшение репутации местной власти в глазах бизнеса, а не сверхприбыльность проекта.

Во-вторых, стоит отметить минимальный срок государственно-частных отношений – 5 лет. Сегодня в Харькове есть большое количество проектов, которые стоят в очереди на реализацию. Например, один из проектов Государственного коммунального предприятия коммунального хозяйства "Харьковкоммуночиствод": суть инвестиционного проекта: реконструкция существующих воздухоподводящих станций с минимальным объемом строительных работ, максимальным использованием существующих инженерных систем путем замены физически и морально изношенных воздухоподводящих машин на менее энергоемкие с автоматизированным управлением продуктивностью, которое обеспечивает оптимальную аэрацию. Необходимый общий объем инвестиций (Евро): 2 млн 700,0 тыс., срок реализации проекта: 2 – 2,5 года, срок окупаемости: 3 года [12]. То есть в случае успешной реализации данный проект может быть закончен в течении 5 лет. И таких относительно "коротких" проектов, требующих инвестирования, в Харькове достаточно. А значит для начала стоит сократить срок партнерства инвесторов и государства, особенно в условиях современной экономической нестабильности.

В-третьих, разделение рисков и легальность деятельности частного партнера – это безусловно необходимые условия совместной деятельности. Но процедура создания и осуществления государственно-частного партнерства формально усложнена. Одним из обязательных условий является проведение конкурса, разрешение на что выдает Кабинет Министров Украины, а само решение выносит областной Совет. Процедура проведения конкурса сопровождается составлением документации с условиями проведения, где требуется предоставить множество документов от претендентов. При этом реально осуществить такую процедуру невозможно без инициативы местной власти, ведь именно она разрабатывает документацию, заявления о проведении конкурса и регулирует весь процесс создания партнерства.

Но главное препятствие – отсутствие хотя бы минимальных льгот для частного партнера, который берет на себя риски, инвестирует социально и экономически важные региональные объекты и создает рабочие места.

Таким образом, инвестиционная привлекательность Харьковской области сегодня зависит не от внешнего влияния и мировой кризисной тенденции, а от внутригосударственного регулирования и организации. Основные направления деятельности местной власти должны быть следующие:

1. Разработка и подача новых законопроектов регулирующих экономическую инфраструктуру области системно и целостно.
2. Внедрение внутрирегиональных проектов, направленных на повышения показателей инвестиционной стабильности и привлекательности региона.
3. Развитие Харьковского экономического потенциала путем образования государственно-частных партнерств и реализации инвестиционных проектов.

Научн. рук. Сергиенко В. В.

Література: 1. Мапошенко И. Инвестиционная привлекательность Харьковского региона [Электронный ресурс] / Игорь Мапошенко. – Режим доступа : <http://www.kcci.kharkov.ua/en/kharkov-region/euro-2012>. 2. Закон Украины "Про специальный режим инвестиционной деятельности на территории города Харькова" от 11.05.2000 г. с последними изменениями 25.03.2005 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 3. Краткое пособие для предпринимателей, присматривающихся к Харьковскому СРИД [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kharkov.ua/business/srid.htm>. 4. Закон Украины "Об инвестиционной деятельности" от 18.09.1991 г. с последними изменениями 17.02.2011 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 5. Закон Украины "О режиме иностранного инвестирования" от 19.03.1996 г. с последними изменениями 22.12.2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 6. Закон Украины "О защите иностранных инвестиций в Украине" от 10.09.1991 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 7. Закон Украины "Об институтах совместного инвестирования (паевые и корпоративные инвестиционные фонды)" от 15.03.2001 г. с последними изменениями 18.12.2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 8. Хозяйственный кодекс Украины, принятый 16.01.2003 г. с последними изменениями 22.12.2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 9. Закон Украины "О специальном режиме инвестиционной деятельности на территории города Харькова" от 11.05.2000 г. с последними изменениями 25.03.2005 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 10. Schlitt R. "Public-private partnerships for public infrastructure projects – Objectives and experiences in Germany and Europe [Electronic source]. – Access mode : <http://www.eib.org/about/press/2003/2003-037-public-private-partnerships-objectives-and-experiences-in-germany-and-europe.htm>. 11. Закон Украины "О государственно-частном партнерстве" от 01.06.2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ligazakon.ua. 12. Харьковская торгово-промышленная палата. Региональные проекты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kcci.kharkov.ua/en/business-contacts-exchange/investment-offers/309-region-invest>.

УДК 339.477

Гутенко В. С.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Анотація. Розглянуто теоретичні та практичні питання процесу створення і розвитку вільних економічних зон (ВЕЗ) в економіці України. Проаналізовано досвід ВЕЗ та виявлено основні тенденції їх розвитку.

Аннотация. Рассмотрены теоретические и практические вопросы процесса создания и развития свободных экономических зон (СЭЗ) в экономике Украины. Проанализирован опыт СЭЗ и выявлены основные тенденции их развития.

Annotation. The theoretical and practical problems of the process of creation and development of free economic zones (FEZ) in the economy of Ukraine are studied. The experience of FEZ is analyzed and the main trends of their development are identified.

Ключові слова: вільні економічні зони, інвестиції, податки.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) надійно ввійшли у світову практику господарської діяльності. Згідно з різними джерелами інформації, у світі налічується від 400 до 2 000 вільних економічних зон. За оцінками західних експертів, у 2008 році через ці зони пройшло до 37 % світового товарообігу.

Актуальність теми полягає в потребі країни у зовнішніх ресурсах для розвитку та стимулюванні використання нестандартних механізмів. Одним з таких механізмів розвитку економіки є створення і функціонування вільних економічних зон.

Згідно зі статтею 401 Господарського кодексу України спеціальною (вільною) економічною зоною вважається частина території України, на якій встановлено спеціальний режим господарської діяльності,



особливий порядок застосування та дії законодавства України. На території спеціальної (вільної) економічної зони можуть застосовуватися пільгові митні, податкові, валютно-фінансові та інші режими підприємництва для вітчизняних та іноземних інвесторів.

Щодо України, то доцільність створення вільних економічних зон була задекларована Верховною Радою в жовтні 1992 р. в Законі "Про загальні принципи створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" [1]. Зазначимо, що державну стратегію і тактику в розбудові спеціальних зон і територій пріоритетного розвитку визначають два основні нормативно-правові документи – постанови Кабінету Міністрів України "Про концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні" від 14 березня 1994 р. [2] і "Про заходи щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності" від 24 вересня 1999 р.

Загалом в Україні діють 11 спеціальних (вільних) економічних зон і ряд різних за масштабом територій пріоритетного розвитку в 9 регіонах. Зокрема є спеціальні зони зовнішньоторговельного, торговельно-виробничого, науково-технічного, туристично-рекреаційного спрямування: "Курортполіс Трускавець", "Яворів" (Львівська область), "Донецьк", "Азов" (Донецька область), "Порто-франко", "Рені" (Одеська область), "Закарпаття" (Закарпатська область), "Миколаїв", "Інтерпорт Ковель", "Порт Крим" (м. Керч, АР Крим), "Славутич" (м. Славутич Київської області).

Що ж саме приваблює інвесторів? По-перше, звільнення від податку на додану вартість та корпоративного податку упродовж перших 3 років. По-друге – місцевість. Здається, що у вільних економічних зонах є лише одні позитивні сторони – і податкова воля для підприємств, і низькі ціни для споживачів, і робочі місця для українців, і соціально-економічний розвиток проблемних областей.

Але те, що добре для підприємництва, не завжди добре для державного бюджету. Найбільший кредитор України – Міжнародний валютний фонд – розкритикував уряд за податкові пільги. Експерти Фонду вважають, що вільні економічні зони часто використовуються компаніями лише з однією метою – уникнути податків, а це позбавляє бюджет додаткових коштів.

Варто відмітити, що процес залучення інвестицій у вільні економічні зони нерозривно пов'язаний із загальнополітичними і макроекономічними процесами, які відбуваються на Україні. Починаючи з 2004 року на ВЕЗ України почали відбуватися негативні тенденції, у першу чергу пов'язані із нестабільністю законодавства стосовно їх функціонування. Так, згідно зі ст. 9 Закону України "Про Державний бюджет на 2004 рік" [3] був введений мораторій на затвердження у 2004 році нових інвестиційних проектів у спеціальних економічних зонах і територіях пріоритетного розвитку країни.

Для нормального функціонування ВЕЗ необхідно розробити програму її розвитку, що врахувала б варіанти створення фінансової та банківської інфраструктур ринкової економіки в зоні, які повинні створити умови для першочергового накопичення капіталу, здатного забезпечити інвестування не лише простого, а й розширеного відтворення валового національного продукту України.

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон // ВВР. – 1992. – № 50. – С. 56. 2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні" № 1002 від 14 березня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua. 3. Закон України "Про Державний бюджет України на 2004 рік" // ВВР. – 2004. – № 43–44. – С. 493. 4. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" // ВВР. – 1992. – № 50. – С. 676. 5. Закон України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" // ВВР. – 2005. – № 7–8. – С. 162. 6. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" // ВВР. – 2005. – № 29. – С. 380.

Кареліна А. С.

УДК 332.146:330.341.1

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Досліджено причини створення Північно-східного регіонального центру інноваційного розвитку, розглянуто правові аспекти регулювання центру та завдання, які сприятимуть підвищенню рівня країни.

Аннотация. Исследованы причины создания Северо-восточного регионального центра инновационного развития, были рассмотрены правовые аспекты регулирования центра и задания, которые будут способствовать повышению уровня страны.

© Кареліна А. С., 2011

Annotation. The reasons of creation of the North-Eastern regional center of innovative development are investigated, the legal aspects of adjusting of center and tasks which will be instrumental in the increase of country level are considered.

Ключові слова: Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку, регіональна інноваційна інфраструктура, інноваційна діяльність.

Еволюція людської цивілізації у XX та XXI століттях переконливо підтверджує той факт, що головним чинником стійкого економічного розвитку країни є науково-технічні інновації, або комерційне застосування нових, більш продуктивних технологій, які істотно змінюють обсяги та якість виробництва і споживання. Ураховуючи, що економіка України вважається перехідною, для неї дуже важливо підтримувати інноваційний розвиток своїх регіонів. Зважаючи на те, що Сумська, Полтавська та особливо Харківська області характеризуються доволі високим науковим та інноваційним рівнем, дуже природним явищем стало об'єднання їх у Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку.

Проблема полягає в тому, що попередні роки економічних реформ не створили необхідних умов для примноження та зміцнення інтелектуального потенціалу українського суспільства, інноваційного розвитку економіки, освоєння нових високих технологій. Економічна динаміка досі не лише не набула сучасної постіндустріальної спрямованості, а навіть не створила достатньо міцного підґрунтя для запровадження основ інноваційного розвитку, усе це призводить до погіршення становища у фінансовій сфері, зростання недонадходжень до державного бюджету, прискорення відпливу іноземних інвестицій з України. Зволікання в цьому напрямі ставить під загрозу здобутки економічного зростання 1999 – 2002 рр. Тому вирішення цієї проблеми є дуже актуальним, а створення Північно-східного регіонального центру інноваційного розвитку може вважатися першим кроком до підвищення рівня розвитку країни в цілому.

Метою даного дослідження є розкриття правових аспектів регулювання інноваційної діяльності у Північно-східному регіональному центрі інноваційного розвитку та визначення перспектив, які повинні бути після його створення.

Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку був утворений Наказом № 48 Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 31.05.07 "Про утворення державної бюджетної установи "Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку". Відповідно до "Положення про державну бюджетну установу "Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку", затвердженого Наказом Держінвестицій від 06.06.2007 р. № 51, метою його діяльності є забезпечення інформаційно-аналітичної, методичної, організаційної та іншої підтримки інноваційного розвитку Полтавської, Сумської та Харківської областей [1]. Тобто, дійсно, наприклад, Харків вважався освітнім, науковим та прогресивним містом, а при об'єднанні з такими містами, як Суми та Полтава, можна буде спостерігати появу конструктивних розробок, дослідження в області інновацій будуть сприяти не тільки процвітанню цих міст, а й збільшенню потенціалу країни, її економічній міці та визначенню перспектив на світовому ринку.

Північно-східний регіональний центр інноваційного розвитку з центром у Харкові проводитиме аналіз інноваційного потенціалу та забезпечуватиме наукову й іншу підтримку впровадження програм і проектів інноваційного розвитку регіону, у тому числі через механізм програмно-цільового фінансування відповідно до законодавства на конкурсній основі науково-технічних програм й окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, підтримуватиме процес становлення та розширення регіональної інноваційної інфраструктури; реалізовуватиме відповідно до законодавства України пріоритетні напрями інноваційної діяльності. Серед інших завдань установи – сприяння розвитку інформаційно-консалтингового забезпечення інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, підтримка процесу становлення та розширення регіональної інноваційної інфраструктури, а також реалізація відповідно до законодавства України пріоритетних напрямів інноваційної діяльності. Центр також відповідатиме за організацію взаємодії науково-дослідних, інноваційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади щодо інноваційного розвитку регіону.

Як позитивний аспект можна відмітити те, що майно центру утворюється за рахунок: 1) коштів державного бюджету, що виділяються на утримання Центру; 2) майна, переданого йому Держінвестицій; 3) майна, що виділяється в рамках проектів міжнародної технічної допомоги, погоджених з Держінвестицій. Це означає, що держава піклується про свій інноваційний розвиток та виділяє частину бюджету на такі цілі. Центр у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, Держінвестицій та цим Положенням. Центр є юридичною особою, веде самостійний баланс, має рахунки в органах Державного казначейства, печатку, а також штампи і бланки. Вищезазначене обумовлює значну увагу, яка приділяється останнім часом запровадженню інноваційної моделі розвитку [2].

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що держава намагається підвищувати рівень своєї конкурентоспроможності, таким чином, створення Північно-східного регіонального центру інноваційного розвитку та врегулювання його діяльності з правової точки зору було початком стабілізації як економіки країни, так і її іміджу на світовій арені. Реальні зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, вимагають опрацювання нової моделі соціально-економічного розвитку держави, що має на меті: підтримку галузей економіки, які ґрунтуються на так званих "високих технологіях" та безпосередньо задовольняють потреби громадян; орієнтацію виробництва не на масового споживача, а на специфічні потреби окремих індивідів, тобто на невеликі за місткістю ринки; створення сприятливих умов для потужного розгортання малих та середніх підприємств; запровадження дієвих механізмів перманентної модернізації життя людей щодо надання якісних товарів та послуг у їх різноманітності, тому створення цього регіонального центру було необхідним та важливим для розвитку інноваційної діяльності. Ключовими аспектами державної регіональної політики є вирівнювання умов та якості життя у країні, стимулювання фінансової спроможності слаборозвинених територій, підтримка стабільності і передбачуваності взаємовідносин у питаннях



розвитку та запровадження стандартів, які б гарантували громадянам однакову доступність до державних послуг незалежно від місця проживання.

Наук. керівн. Павлик О. Б.

Література: 1. Офіційний веб-сайт державного агентства України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/rvp-sh/>. 2. Найденов В. С. Основи інноваційної політики [Електронний ресурс] / В. С. Найденов. – Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua>. 3. Стріха М. Наука та інноваційний розвиток України. До проекту Стратегії "Модернізація України: Соціально-економічний вимір" [Електронний ресурс] / Максим Стріха, Богдан Олексюк. – Режим доступу : <http://ukrslovo.org.ua/ukrayina/nauka-i-osvita/nauka-ta-innovatsijnj-rozvytok-ukrayiny.html>. 4. Кучерява З. Правове забезпечення інноваційного розвитку в Україні [Електронний ресурс] / Зоряна Кучерява. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/13958>. 5. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. І. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28. 6. Солоха Д. В. Інноваційний розвиток як запорука забезпечення економічного зростання / Д. В. Солоха // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 6(72). – С. 26.

Довбня У. М.

УДК 338.5

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА РІВНІ ДЕРЖАВИ ТА РЕГІОНІВ

Анотація. Розкрито проблематику встановлення цін на державному та регіональному рівнях, особливості ціноутворення з правової точки зору, а також подано вибірковий аналіз статей нормативно-правових актів.

Аннотация. Раскрыто проблематика установления цен на государственном и региональном уровнях, особенности ценообразования с правовой точки зрения, а также представлен выборочный анализ статей нормативно-правовых актов.

Annotation. The problematic of establishment of prices on state and regional levels, feature of pricing from the legal point of view are exposed, and also the selective analysis of the articles of normatively legal acts is given.

Ключові слова: ціна, ціноутворення, методи державного регулювання цін, місцеве самоврядування, рівень життя, санкції.

Проблема досить високих, порівняно з середньою зарплатою, цін у країні вже давно турбує громадян. У більшості випадків підприємство має право самостійно встановлювати ціни на свої товари або послуги, проте цей принцип діє далеко не завжди. Крім всім відомого впливу попиту та пропозиції, держава залишила за собою досить дієві важелі впливу на процес ціноутворення і може, у разі порушення встановлених правил, застосувати круті заходи дії. Проте, на жаль, механізм державного регулювання цін не є досконалим. Тому проблема встановлення вартості товарів та послуг залишається актуальною.

Мета цієї роботи – висвітлення принципів державного регулювання цін на товари та послуги і аналіз їх дієвості на практиці.

Закон "Про ціни та ціноутворення" [1] є основним законодавчим актом, що визначає державну цінову політику. Статтею 6 цього Закону передбачено, що, окрім вільних цін і тарифів, у народному господарстві застосовуються також державні фіксовані і регульовані ціни. При цьому вільні ціни і тарифи встановлюються на всі види товарів і послуг, окрім тих, відносно яких здійснюється державне регулювання. Таке регулювання може здійснюватися шляхом встановлення державних фіксованих цін (тарифів), граничних рівнів цін (тарифів), граничних відхилень від державних фіксованих цін і тарифів.

Кабінет Міністрів України може також вводити й інші методи державного регулювання цін. Зокрема стаття 191 ГКУ [2] як заходи щодо державного регулювання цін передбачає встановлення граничних рівнів торгівельних націнок і винагороди постачальників, граничних нормативів рентабельності або введення обов'язкового декларування зміни цін.

За допомогою наведених нормативних актів державою забезпечується захист громадян від необґрунтованого підвищення цін і тарифів.

Урядом передбачена можливість регулювання цінової політики органами виконавчої влади на місцевому рівні (Постанова [3]). Це дає змогу встановлювати ціни на товари першої необхідності, виходячи з конкретної ситуації у регіонах, адже рівень достатку в різних точках країни має різні значення залежно від віддаленості від обласних центрів. Та чи є політика ціноутворення у цих умовах справедливою?

Постанова [3] дає перелік товарів і послуг, за якими може бути введено державне регулювання цін. Так, до товарів та послуг, на регулювання яких поширюються повноваження КМУ, відносяться: граничні торговельні надбавки до оптової ціни виробника (митної вартості) на борошно, хліб і хлібобулочні вироби,

© Довбня У. М., 2011



макаронні вироби, крупи, цукор, яловичину, свинину і м'ясо птиці, ковбаси варені, молоко, сир, масло тваринне й олію рослинну; граничний рівень цін на зерно сільськогосподарських культур; граничний рівень оптових і роздрібних цін на яловичину, свинину і м'ясо птиці; граничний рівень рентабельності виробництва яловичини, свинини і м'яса птиці; граничний розмір плати за проживання в гуртожитках (крім студентських) громадян України, осіб без громадянства та іноземців.

З наведеного вище видно, що держава задає граничні позначки цін, спираючись на які місцеве самоврядування задає обмеження вартості у регіонах. Проте коридор цих границь не відповідає коливанням рівня життя. Так, наприклад, у периферії громадяни за комунальні послуги щомісяця повинні віддавати близько 50 % зарплатні, а у центральних містах, де рівень середньої зарплатні значно вище, цей відсоток є значно меншим і складає 15 – 25 %.

Отже, центральні органи виконавчої влади мають доволі широкі повноваження у сфері регулювання цін на товари та послуги першої необхідності. Це пояснює рівень вартості життя в різних регіонах країни. Зрозуміло, що в обласних центрах, курортних зонах загальний рівень цін значно вище. Але на цей факт впливає не лише регіональна політика органів виконавчої влади, а ще й можливість отримання зарплатні вище середнього рівня.

Відповідно до Закону [1] контроль за дотриманням державної дисципліни цін здійснюється уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом, а саме Державною інспекцією з контролю за цінами. Госцінінспекція підзвітна і підконтрольна Міністерству економіки. Відповідно до даного документа посадові особи Державної інспекції з контролю за цінами наділені досить серйозними повноваженнями.

Відповідно до статті 14 Закону [1] до бюджету стягується вся необґрунтовано отримана підприємством в результаті порушення державної дисципліни цін сума виручки. Крім того, до позабюджетних фондів місцевих Рад стягується штраф у двократному розмірі необґрунтовано отриманої суми виручки. Підставою для ухвалення рішення про вживання фінансових санкцій є акт перевірки, який складається співробітниками Госцінінспекції.

Крім того, відповідно до Закону [1] осіб, винних у порушенні порядку встановлення і вживання цін та тарифів, притягуються до адміністративної або кримінальної відповідальності. Відповідно до статті 1652 Кодексу України про адміністративні порушення [4], порушення порядку формування, встановлення і вживання цін і тарифів штраф може складати від 5 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ці санкції є саме тими важелями, що дають змогу місцевим органам самоврядування підкорюватися нормативним актам підлеглих суб'єктів. Але водночас недосконала система ціноутворення підштовхує підприємців на пошуки незаконного засобу підвищення свого прибутку, адже працювати зі збитками ніхто не бажає.

Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що держава дійсно має законодавчо закріплену систему ціноутворення, а також ряд сильних засобів впливу на дотримання чинного законодавства суб'єктами господарювання. Установлюючи граничні позначки рівня цін на товари та послуги першої необхідності, держава регулює вартість життя для громадян.

З одного боку, таке регулювання має позитивні тенденції, адже немає серйозного коливання цін у різних регіонах. Проте, з іншого боку, громадяни, які мешкають в обласних центрах, де можливість збагачення значно більша, ніж у периферії, знаходяться у більш вигідному становищі. Вирівнюють позиції обласних центрів та периферії хіба що товари розкоші, розважальні центри та ін.

Наук. керієн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Закон України "Про ціни та ціноутворення" від 03.12.90 № 507-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua. 2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua. 3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про встановлення повноважень органів виконавчої влади і виконавчих органів міських радих з регулювання цін (тарифів)" від 25.12.96 № 1548 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua. 4. Кодекс України про адміністративні право порушення від 07.12.84 № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua.

УДК 336.221.24(477)

Васив І. Т.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

НАЛОГОВАЯ РЕФОРМА В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрены основные положения Налогового кодекса Украины. Дано определение упрощенной системы налогообложения. Представлен перечень видов деятельности, на которые не распространяется упрощенная налоговая система. Рассмотрены этапы налоговой реформы в Украине.

Анотация. Розглянуто основні положення Податкового кодексу України. Надано визначення спрощеної системи оподаткування. Уміщено перелік видів діяльності, що не підпадають під дію спрощеної системи оподаткування. Розглянуто етапи податкової реформи в Україні.

© Васив І. Т., 2011

209

"Управління розвитком", №8(105) 2011

Annotation. The main provisions of the Tax Code of Ukraine are studied. The definition of the simplified tax system is given. The list of activities that are not covered by the simplified tax system are provided. The stages of tax reform in Ukraine are suggested.

Ключевые слова: Налоговый кодекс, реформа, упрощенная система, налоги.

2 декабря 2010 года Верховная Рада приняла Налоговый кодекс Украины с предложениями Президента Виктора Януковича. На следующий день Кодекс был подписан главой государства, а 4 декабря – опубликован [1].

Стратегическими целями налоговой реформы в Украине являются снижение налоговой нагрузки и увеличение налоговых поступлений. Достижение стратегических целей налоговой реформы реализуется путем разработки и принятия Налогового кодекса Украины, усовершенствования и гармонизации действующего законодательства.

Программа реформ предусматривает сокращение перечня льгот по уплате НДС и перевод на общую систему налогообложения налогом на прибыль предприятий в сфере страхования. В Налоговом кодексе предусматривается снижение количества налогов и сборов. Налоговый кодекс предусматривает усовершенствование упрощенной системы налогообложения.

Развитие украинского государства и его экономики во многом зависит от налоговой политики, поскольку она является важной составляющей общеэкономической политики, одним из наиболее заметных и действенных ее рычагов [2]. В частности, согласно изменениям Налогового кодекса, упрощенной системой налогообложения пользуются физические лица – предприниматели, объем доходов которых не превышает 300 тысяч гривен.

Кроме этого, при условии применения при осуществлении расчетных операций кассовых аппаратов к категории "упрощенцев" попали также физические лица – предприниматели, объем доходов которых достигает 500 тысяч гривен. Также им разрешается находиться в трудовых отношениях не более чем с 5 лицами, которые одновременно работают.

Упрощенная система налогообложения не распространяется на:

- ✓ деятельность в сфере развлечений;
- ✓ производство и розничную продажу подакцизных товаров;
- ✓ производство и розничную продажу горюче-смазочных материалов;
- ✓ все виды деятельности с драгоценными металлами и драгоценными камнями;
- ✓ добычу и реализацию полезных ископаемых;
- ✓ финансовую деятельность;
- ✓ операции с недвижимым имуществом;
- ✓ оптовую торговлю и посредничество в оптовой торговле,
- ✓ деятельность по предоставлению услуг в сфере телерадиовещания;
- ✓ деятельность в сфере наземного, водного, авиационного транспорта, предоставление дополнительных транспортных услуг и вспомогательных операций (кроме деятельности такси, втомобильных пассажирских перевозок и автомобильного грузового транспорта);
- ✓ внешнеэкономическую деятельность, кроме экспорта программного обеспечения и соответствующих услуг;
- ✓ деятельность по предоставлению услуг почты и связи;
- ✓ деятельность по проведению расследований и обеспечению безопасности;
- ✓ деятельность в сфере права;
- ✓ деятельность в области бухгалтерского учета и аудита;
- ✓ деятельность в сфере инжиниринга, геологии и геодезии;
- ✓ деятельность по консультированию по вопросам коммерческой деятельности и управления;
- ✓ рекламную деятельность;
- ✓ технические испытания и исследования;
- ✓ подбор и обеспечение персоналом;
- ✓ деятельность по перепродаже предметов искусства, коллекционирования и антиквариата, деятельность по организации торгов (аукционов) предметами искусства;
- ✓ розничную торговлю изделиями из драгоценных металлов и драгоценных камней, драгоценных камней органического образования, полудрагоценных камней, обработанным и необработанным драгоценными камнями;
- ✓ розничную торговлю поддержанными товарами, товарами "Секонд Хенд";
- ✓ розничную торговлю через сеть Интернет;
- ✓ розничную торговлю через торговые автоматы.

Налоговым кодексом предусмотрено увеличение с 5 до 15 % налогообложения доходов от продажи более одного раза в течение года любого объекта недвижимости независимо от его площади. Согласно Закону Украины "О налоге с доходов физических лиц", для лиц – членов семьи наследодателя первой степени родства (дети, супруг) – предусмотрена нулевая ставка, для лиц, которые не являются членами семьи первой степени родства, – ставка 5 %, а наследство, полученное от нерезидента, облагается по ставке 15 %.

В целом основные изменения в налогообложении доходов физических лиц заключаются в уточнении порядка исчисления налога и размера ставок по доходам от отдельных операций. В частности, при осуществлении операций с инвестиционными активами (акции, ценные бумаги и другое) налог будет взиматься налоговым агентом непосредственно при выплате плательщику налога дохода за приобретенные у него инвестиционные активы, что освободит плательщиков от необходимости представления годовой декларации и обеспечит своевременное поступление сумм налога в бюджет.

Плательщики единого налога определяются по действующим на сегодня критериям, а именно: для физических лиц – 10 наемных работников и 500 тыс. грн дохода в год; для юридических лиц – 50 наемных работников и 1 млн грн дохода в год [3].

Кроме того, сокращен перечень налогов и сборов, которые включаются в состав единого налога, а именно: исключены ресурсные платежи и взносы в государственные целевые фонды. В связи с этим



ставки налогообложения для юридических лиц уменьшены в 2 раза. В новом Кодексе пересмотрен размер надбавки, которая применяется к ставкам единого налога и сегодня составляет 50 % за каждого наемного работника физического лица – плательщика налога. Предусмотрено снижение такой ставки до 20 %.

Проект программы экономических реформ на 2010 – 2014 годы, подготовленный комитетом по экономическим реформам при Президенте Украины и обнародованный на официальном сайте главы государства, предусматривает три этапа реформы налоговой системы.

В рамках первого этапа – до конца 2010 года – предполагалось принятие Налогового кодекса Украины, сближение налогового и бухгалтерского учета, возврат накопленной задолженности по возмещению налога на добавленную стоимость (НДС) государственными ценными бумагами, а также обеспечение своевременного возмещения НДС.

Второй этап реформирования – до конца 2012 года – предусматривает уменьшение количества малоэффективных налогов и сборов, сокращение сферы применения упрощенной системы налогообложения субъектов малого предпринимательства, а также введение единого социального взноса и налога на имущество, реформирование системы администрирования налогов (прежде всего НДС) и сборов, внедрение механизма экологического налогообложения.

До конца 2014 года программа предусматривает поэтапное снижение налога на прибыль и обеспечение перехода на систему платежей за добычу полезных ископаемых с применением принципа рентного дохода.

Помимо того, с помощью упомянутой программы реформ налоговой системы предполагается повышение Украины в международном рейтинге простоты ведения бизнеса по показателю "уплата налогов" не менее чем на 30 позиций до конца 2014 года, а также снижение доли теневой экономики до 2014 года на 30 % в сравнении с уровнем 2010 года.

В то же время программа реформ налоговой системы предусматривает внедрение налоговых каникул для малого бизнеса; утверждение закрытого перечня прав и обязанностей налогоплательщиков и контролирующих органов с целью предотвращения расширения прав одной стороны и ограничения прав другой стороны; а также ввести прозрачную систему ответственности сотрудников налоговой службы.

Научн. рук. Коршакова О. Н.

Література: 1. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України від 10.12.2010 р. – 2010. – № 92. 2. Рябкова Д. Регистрация бизнеса в Украине: Что изменилось за год / Дария Рябкова // ИнвестГазета. – 01.04.2011. – № 12. 3. Парфенова М. Новая налоговая реформа в Украине пройдет в три этапа / М. Парфенова // Городской дозор. – 03.06.2010. – № 24.

УДК 330.341.1:346 (477)

Скришевська Т. А.

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано проблеми розвитку інноваційної діяльності, запропоновано заходи щодо вирішення проблем розвитку інноваційної діяльності.

Аннотация. Проанализированы проблемы развития инновационной деятельности, предложены мероприятия для решения проблем развития инновационной деятельности.

Annotation. The problems of development of innovation activities are analyzed, the activities to solve the problems of development of innovation activity are suggested.

Ключові слова: інноваційна діяльність, Закон України "Про інноваційну діяльність", пільги для інноваційних підприємств.

У сучасних умовах розвитку економіки України, спрямування на підвищення її конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього стає неможливим здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, оновлення підприємств реального сектору й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку її економіки.

Інноваційна діяльність України регулюється Законом України "Про інноваційну діяльність" [1].

Отже, українське законодавство передбачає встановлення певних амортизаційних пільг, зокрема, ст. 21.4 Закону України "Про інноваційну діяльність" інноваційним підприємствам передбачено дозвіл на



прискорену амортизацію основних фондів і встановлено щорічну 20-відсоткову норму прискореної амортизації основних фондів групи 3. Прискорена амортизація дає підприємствам можливість швидко накопичувати кошти для заміни застарілого обладнання і технологій.

Законом України "Про інноваційну діяльність" [1] передбачаються й інші пільги стосовно оподаткування інноваційних підприємств. Зокрема ст. 21 передбачено пільгу в "50 відсотків податку на додану вартість по операціях з продажу товарів (виконання робіт, надання послуг), пов'язаних із виконанням інноваційних проектів, і 50 відсотків податку на прибуток, одержаних від виконання цих проектів, залишаються у розпорядженні платника податків, зараховуються на його спеціальний рахунок і використовуються ним виключно на фінансування інноваційної, науково-технічної діяльності і розширення власних науково-технологічних і дослідно-експериментальних баз". Цією статтею передбачена і пільга для інноваційних підприємств на земельний податок "за ставкою у розмірі 50 відсотків діючої ставки оподаткування".

Цим Законом також передбачені пільги стосовно митного регулювання інноваційної діяльності, що полягають у звільненні від оподаткування при ввезенні в Україну сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів (крім підакцизних), які не виробляються в Україні або виробляються, але не відповідають вимогам проекту, необхідних для випуску особливо важливого інноваційного продукту.

У липні 2002 р. був прийнятий Закон "Про інноваційну діяльність" [1], який дав визначення інноваційного продукту, однак під це визначення за бажанням можна було підвести мало не будь-який товар. У прийнятому в січні 2003 р. Законі "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" Кабінетом Міністрів України було включено в перелік інноваційних пріоритетів майже всі види господарської діяльності: від розвитку лазерних і нанотехнологій до виробництва добрив, побутової техніки, електровозів і реконструкції портів.

Можна вважати, що Закон "Про інноваційну діяльність" направлений на розвиток інноваційної діяльності. Але розвиток інновацій за останні роки лише зменшується. Хоча Законом "Про інноваційну діяльність" передбачена, розділом IV, фінансова підтримка інноваційної діяльності, але фінансування інноваційної діяльності, як і раніше, в основному відбувається за рахунок коштів замовників, у тому числі іноземних.

Для вирішення проблем інноваційної діяльності необхідно:

створення умов для найширшого залучення різноманітних джерел фінансування суб'єктів інноваційного процесу;

інформаційні елементи інноваційної інфраструктури – створення інформаційно-інноваційних центрів і маркетингових компаній, які б своєчасно забезпечували необхідною інформацією суб'єктів інноваційного підприємництва;

співвідношення джерел фінансування інноваційного розвитку;

зростання інтелектуального капіталу, що неможливо без реструктуризації ринку праці та, відповідно, підвищення ефективності використання наявного кадрового потенціалу [2].

Отже, тенденція інноваційної діяльності останніх років засвідчує необхідність державної підтримки фінансової політики у виробничій сфері та спрямування її у напрям стратегічних структурних пріоритетів на формування сучасних чинників конкурентоспроможності національної економіки.

Наук. керівн. Гуцу С. Ф.

Література: 1. Закон України "Про інноваційну діяльність" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 36. – Ст. 266. 2. Гуржій А. М. Інноваційна діяльність в Україні : монографія / А. М. Гуржій. – К. : УкрІНЕІ, 2007. – 144 с.

Черніков В. О.

УДК 332.122-021.352:34

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто та проаналізовано історичні проблеми розвитку СЕЗ в Україні, сучасна необхідність та проблеми створення, недоліки у відповідному законодавстві.

Аннотация. Рассмотрены и проанализированы исторические проблемы развития СЭЗ в Украине, современная необходимость и проблемы создания, недостатки в соответствующем законодательстве.

© Черніков В. О., 2011

Annotation. The problems of free economic zones in the history of Ukraine, the ongoing need and creation problems, deficiencies in the relevant legislation are considered and analyzed.

Ключові слова: соціальна (вільна) економічна зона, спеціальні інвестиційні режими, інвестиції, пільги, податки, законодавство.

Розвиток України як самостійної незалежної держави залежить від тих економічних умов, які ми зможемо створити, зокрема від кількості внутрішнього та зовнішнього капіталів, що зможемо залучити. Одним зі способів такого залучення капіталів є створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон (далі – СЕЗ).

Основними завданнями роботи є обґрунтування необхідності створення СЕЗ в Харкові, пошук й обґрунтування проблем у відповідному законодавстві.

Вивченням проблем розвитку СЕЗ в Україні займалися такі вчені, як Беляневич О. А., Винник О. М., Задіхайла Д. В., Зельдін О. Р., Каркачева А. В., Кібенко О. Р., Крупи Л. В., Лаптева В. В., Малько А. В. та ін.

Досить складно знайти об'єктивну інформацію про розвиток Харківського регіону. Наприклад, більшість джерел зазначають про позитивні зрушення у розвитку Харківської області за 2010 рік, проте інші, наприклад Інститут незалежної експертизи, стверджують, що неефективне державне управління регіональною економікою у 2010 році призвело до збільшення негативних тенденцій в усіх соціально-економічних сферах [1]. Як би там не було, 30 березня 2010 року віце-губернатор Харківської області Ю. Сапронов заявив, що одна з чотирьох вільних економічних зон, які планується створити в Україні, буде в Харкові. Крім того, ще раніше, 19 березня, віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань В. Семиноженко заявив, що "вже дано доручення, щоб відновити те, що було в 2005 р. порушено. У законодавство будуть внесені зміни, щоб відновити роботу спецрежиму інвестиційної діяльності на території м. Харкова, підтримати ДП "Завод ім. Малишева" та інші заводи [2]. Нагадаємо, з 1999 по 2004 рр. на території України було створено 11 СЕЗ. У березні 2005 р. законом про держбюджет пільги зі сплати податку на прибуток і ПДВ для суб'єктів, які реалізують інвестиційні та інноваційні проекти в СЕЗ та інших зонах із спеціальними інвестиційними режимами, були скасовані, і на цьому коротка історія українських СЕЗ закінчилася. Одна з таких зон зі спецрежимом інвестиційної діяльності була в місті Харкові.

Однак заяви про створення СЕЗ так і не втілені в життя, хоча проблема залишається нагальною і уряд від неї поки що не відмовився. Чому ж чиновники зволікають? Можливо відповідь лежить у невіршених причинах закриття всіх СЕЗ ще у 2005 році? Тоді виникає логічне запитання: а що ж це за причини? А причини ці дуже прості: СЕЗ стали місцем зосередження тінювих схем, пов'язаних, у тому числі, з тим, що "іноземні інвестиції" в Україні були переважно інвестиціями "внутрішніми". Український капітал просто повертався з офшорів. Саме тому, до речі, одним з основних інвесторів економіки України була Республіка Кіпр – один з найбільших світових офшорів.

Таким чином, при створенні ВЕЗ існує велика ймовірність, що це не тільки не принесе позитивних результатів, а й зменшить податкові та митні надходження, через можливість незаконних махінацій.

Очевидно, що основним, якщо не єдиним, чинником, який зробив можливим реалізацію перерахованих вище "причин", стало недосконале законодавство.

Правове регулювання створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон складається в даний час з цілого комплексу нормативних актів – від Конституції (п. 8 частини другої ст. 92) і Закону "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13.10.92, окремих норм інших законів (наприклад, глава 39 Господарського кодексу, розділ VI Закону "Про режим іноземного інвестування" від 19.03.96; ст. 24 Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91), законів про окремі СЕЗ до нормативних актів органів виконавчої влади різного рівня, включаючи Укази Президента України і постанови Кабінету Міністрів України, цілий ряд актів відомчого рівня, а також акти локального регулювання (статути і положення про конкретні зони) [3].

Органами державного регулювання СЕЗ і спеціальних режимів інвестиційної діяльності, наприклад на території Донецької області, було визначено Раду з питань спеціальних економічних зон та спеціальних режимів інвестиційної діяльності, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, орган господарського розвитку СЕЗ, центральні органи виконавчої влади України (питання державного регулювання СЕЗ) [4].

Таким чином, можна констатувати, що і законодавча база, і склад державних органів регулювання СЕЗ є дуже складними та багатограними. А це не завжди є позитивними моментами. Як свідчить міжнародний досвід функціонування СЕЗ, найбільш вагомими результатами їх діяльності досягнуті у тих країнах, де питання про утворення СЕЗ, надання пільг, контроль тощо знаходяться у віданні одного органу.

Крім вищезазначених "глобальних" проблем можна виділити більш вузькі недоліки в законодавстві. Зокрема, до недоліків Закону "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" можна віднести:

- процедуру затвердження документів щодо заснування зон виключно шляхом прийняття нового закону після розгляду у Верховній Раді України, що призводить до суттєвого зволікання з вирішенням питання;
- відсутність належної чіткості у визначенні типів зон;
- обмеженість строку (60 днів), установленого для розгляду документів Кабінетом Міністрів і прийняття рішення про заснування СЕЗ тощо.

Варто звернути увагу на одну, досить суттєву відмінність ч. 1 ст. 401 Господарського Кодексу від ч. 1 ст. 1 Закону України "Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних)



економічних зон". Якщо у першій йдеться про те, що на території СЕЗ "можуть запроваджуватися" митні, податкові, валютно-фінансові та інші пільгові режими, то у другій встановлено, що на території зони "запроваджуються" пільгові режими. Таким чином, ГК перевів припис про введення пільгових режимів з імперативної в диспозитивну площину. Які наслідки може мати така зміна у нормативних положеннях? Очевидно, у даному разі враховувалося, що далеко не завжди доцільно наголошувати саме на пільгові (особливо стосовно податків) умовах господарювання у СЕЗ, і практика окремих країн це підтверджує. Там вважають, що податкові пільги у вільних зонах призводять до спотворення конкурентних відносин між учасниками ринку і при цьому спричиняють значні прогалини у бюджетах. Крім того, відсутність таких пільг не є головною причиною відмови інвесторів від приходу до території, яка потребує економічного розвитку.

Щодо українських реалій, то останнім часом стали відомими факти, коли при створенні "наукових парків" (новий різновид СЕЗ) питання про пільгове оподаткування навіть не порушувалося.

Резюмуючи викладене, можна констатувати, що правове регулювання СЕЗ в Україні вигідно відрізняється від інших держав, зокрема країн СНД. Особливістю правового регулювання СЕЗ в Україні є певна ієрархічність прийнятих нормативно-правових актів (є базовий закон і закони, що регламентують окремі питання створення та функціонування конкретних зон). Проте, як вбачається, це не вирішує всіх проблем у даній сфері. Така структура нормативно-правових актів у досліджуваній сфері створила підґрунтя для застосування локального регулювання, результатом чого може бути прийняття органами місцевого самоврядування територій розміщення зони Статуту СЕЗ, який і повинен остаточно конкретизувати та завершити формування законодавчого поля щодо управління згаданими територіальними утвореннями.

Наук. керівн. Сергієнко В. В.

Література: 1. <http://glavnoe.ua/articles/a4622>. 2. <http://www.sq.com.ua/ukr/news/ekonomika/30.03.2010>. 3. Господарське право України [Електронний ресурс] / (За ред. Н. О. Саніахметової). – Режим доступу : <http://znatoki.net/load/2-1-0-749>. 4. Закон України "О специальных экономических зонах и специальном режиме инвестиционной деятельности в Донецкой области" от 24.12.98 № 356-XIV (с изменениями от 07.02.02 № 3036-III) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.isez.donetsk.ua/legislation/indexr.html>. 20.02.2003.

Александріна М. С.

УДК 343.535(477)

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ФІКТИВНЕ БАНКРУТСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Анотація. Розглянуто способи визначення фіктивного банкрутства, причини та наслідки неправомірної діяльності за фактом банкрутства, відповідальності за фіктивні банкрутства; подано визначення понять "банкрутство", "фіктивне банкрутство" та "доведення до банкрутства".

Аннотация. Рассмотрены способы признания фиктивного банкротства, причины и последствия неправомерной деятельности по факту банкротства; приведены определения понятий "банкрутство", "фиктивное банкротство" и "доведение до банкротства".

Annotation. The ways of declaring the fixed bankruptcy, the reasons and results of illegal activities on the fact of bankruptcy, responsibility for the fixed bankruptcy are studied; the definitions of the notions "bankruptcy", "fixed bankruptcy", "making a bankrupt" are considered.

Ключові слова: банкрутство, фіктивне банкрутство, приховування банкрутства, доведення до банкрутства, неплатоспроможність.

З розвитком ринкових відносин в Україні набули поширення нові види злочинів, до яких відносяться злочини, пов'язані з фіктивним банкрутством та доведенням до банкрутства, у той час коли проблема кримінальної відповідальності за фіктивне банкрутство і доведення до банкрутства, незважаючи на її значущість і актуальність, у науці кримінального права є ще недостатньо теоретично розробленою. Для вітчизняної правової науки розробка кримінально-правових заходів щодо запобігання кримінальним

© Александріна М. С., 2011

формам банкрутства на даному етапі є значною мірою новим напрямом наукового пошуку, який має враховувати реалії сьогодення.

Згідно із Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [1], банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Приймаючи такий Закон, законодавець у першу чергу ставить перед собою за мету зберегти та відновити шляхом судового рішення платоспроможність підприємства. Але деякі не законослухняні суб'єкти господарювання користуються окремими положеннями цього Закону заради власної користі. Так, згідно з діючим законодавством, окремі суб'єкти доводять фінансовий стан підприємства до критичного стану, а у подальшому – до фіктивного банкрутства. Фіктивне банкрутство – це завідомо неправдива офіційна заява про фінансову неспроможність виконати зобов'язання кредиторів, зміст якої не відповідає реальному економічному стану господарського суб'єкта.

Іншим видом правопорушення є доведення до банкрутства. Так згідно з Законом: доведення до банкрутства – умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення громадянином-засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредиторам. Такі дії визначаються як злочин.

Також протиправною дією є приховування банкрутства, тобто умисне приховування громадянином-засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей, якщо це завдало великої матеріальної шкоди кредиторам.

Відповідно до Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки (ч. 4 ст. 13). Важливе місце при цьому відводиться захисту прав та законних інтересів кредиторів і інвесторів, оскільки посягання на ці права не лише зачіпають власні інтереси, але і підривають довіру до держави, позбавляючи її економіку важливого фінансового джерела – кредитів та інвестицій, і становлять велику суспільну небезпеку.

В Україні підстави й порядок визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом визначені в Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 14 травня 1992 р. (в редакції від 06 липня 2010 р.), главою 23 Господарського кодексу України, статтями 53, 105 та 110 – 112 Цивільного кодексу України [2].

Кримінальний кодекс України визначає як злочин фіктивне банкрутство, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності та незаконні дії в разі банкрутства. Нині у Кримінальному кодексі України передбачено низку норм, яких в українському кримінальному праві до переходу до ринкових відносин не існувало. Законодавство України передбачає кримінальну відповідальність за дії щодо фіктивного банкрутства статтями 218, 219 і 220 Кримінального кодексу України, – приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, а також для своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутству підприємств [3].

Як показує практика, застосування норм, що встановлюють кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством, викликає певні складнощі. Справи за цими злочинами до суду майже не доходять, "розпадаючись" уже на стадії досудового слідства, тому зафіксовані лише поодинокі випадки притягнення осіб до кримінальної відповідальності за фіктивне банкрутство чи умисне доведення до банкрутства.

Згідно з Законом України "Про судову систему і статус суддів" рішення суду повинно бути обґрунтованим [4], але через корумпованість судочинної системи суд не звертає уваги на те, що борги мають повертатися тільки безспірним кредиторам, які підтвердили свої права згідно з Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

Практика показує, що в більшості випадків суб'єктами таких злочинів є посадові особи суб'єктів господарської діяльності. Вони виконують різні функції, пов'язані з керівництвом, розпорядженням майном, установленням порядку його зберігання, переробкою і реалізацією, обліком і контролем над витраченими цінностями тощо. Не виключено, що такі особи можуть зловживати своїми повноваженнями всупереч законним інтересам організації, суспільства або держави.

За законодавством України суб'єктами банкрутства можуть бути лише юридичні особи, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності в органах державної статистики України, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Ними не можуть бути відокремлені структурні підрозділи юридичної особи (філії, представництва, відділення тощо). Не може порушуватися справа про банкрутство, якщо боржник не включений до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України або до Реєстру суб'єктів підприємницької діяльності, а також стосовно боржника, щодо якого вже порушено справу про банкрутство, іноземних юридичних осіб та міжнародних організацій, розташованих за межами України [5].

Визначення ознак фіктивного банкрутства регламентується Наказом Міністерства економіки України "Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства", а також звітів БТІ (бюро технічної інвентаризації), Державного земельного кадастру, інспекції Держтехнагляду та ДАІ щодо питань відчуження активів підприємства.

Фіктивним може бути визнано банкрутство в разі, коли підприємство-боржник не задовольнило вимог кредиторів та зобов'язань перед бюджетом у повному обсязі, за наявності у нього на це



можливості, на момент його звернення до господарського суду із заявою про визнання своєї неплатоспроможності.

З метою визначення ознак фіктивного банкрутства визначається показник забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами шляхом зіставлення суми активів боржника із сумою його зобов'язань. У разі, коли за результатами розрахунків показник забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами перевищує одиницю при нульовій або позитивній рентабельності, це свідчить про наявність ознак фіктивного банкрутства на підприємстві [6].

Під час виявлення ознак фіктивного банкрутства враховується наявність офіційної заяви власника або службової особи підприємства-боржника до господарського суду щодо порушення провадження у справі про банкрутство стосовно цього підприємства, на підставі якої винесено відповідну ухвалу суду, та фактичної можливості задоволення вимог кредиторів, у тому числі зобов'язань перед бюджетом, у повному обсязі на момент звернення до суду.

Як офіційну можна розглядати лише ту заяву, яка у разі подання неодмінно тягне за собою правові наслідки. З огляду на це офіційною вважається лише подана відповідним суб'єктом до господарського суду письмова заява про своє банкрутство. Така заява, зокрема, повинна містити виклад обставин, які підтверджують неплатоспроможність боржника із зазначенням суми боргових вимог кредиторів, а також строку їх виконання [7].

З огляду на це не може вважатися фіктивним банкрутством подання до господарського суду заяви, яка не може привести до порушення справи про банкрутство, зокрема такої заяви, що не містить доказів заборгованості боржника, або ж заяви, поданої від імені юридичної особи – суб'єкта господарської діяльності, щодо якої не може застосовуватись процедура відновлення платоспроможності або визнання боржника банкрутом (казенного підприємства, комунального підприємства, щодо якого на пленарному засіданні відповідної місцевої ради прийнято рішення про незастосування до даного підприємства положень Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" тощо).

На жаль, ця проблема на сьогодні є досить актуальною. Існує велика кількість підприємств, які, ховаючись за процедурою банкрутства, не бажають платити кредиторам і, особливо, державі. Симптомом, що насторожує, тут є виведення активів або незаконне їх заміщення. Ці маніпуляції виявляються шляхом аналізу фінансових документів, що може дати привід для більш поглибленої перевірки. Якщо наявне різке погіршення фінансового стану, а виведення активів відбувається швидкими темпами, це дає підстави припускати наявність ознак навмисного банкрутства [8].

У практиці банкрутства дуже часто буває так, що залишки майна підприємства-банкрута правдою і неправдою "виводяться" із кризового підприємства в нове ще до процедури банкрутства. У результаті виходить така ситуація: підприємство, що заборгувало, просто "хоронять", а його майно працює на новому підприємстві. Кредиторам залишається тільки чекати, коли їм нададуть документ про неможливість задоволення вимог у зв'язку з відсутністю майна. У кінцевому підсумку вони можуть лише списати дебіторську заборгованість з балансу за рахунок валових доходів. При цьому керівники боржника, як правило, не несуть жодної відповідальності.

Банкрутство активно використовується також як інструмент у корпоративній конкуренції. Агресивний інвестор, купивши борги підприємства, яке йому сподобалося, і вибравши найбільш сприятливий момент, може ініціювати процедуру банкрутства й призначити свого арбітражного керуючого, через якого надалі контролюватиме всю діяльність і фінансові потоки боржника. А в плані санації з подачі найбільшого кредитора може бути передбачений пункт про обмін корпоративних прав боржника на вимоги кредиторів. Таким чином, банкрутство використовується як відносно дешевий та ефективний інструмент тіньової приватизації [9].

Банкрутство разом з іншими інструментами може використовуватися в необмеженій кількості махінацій, що передбачають не тільки зовні легальні операції, а й прямі порушення закону – фальсифікацію документів, підкуп посадових осіб, приховування майна тощо. Значної шкоди держбюджету завдають схеми "ланцюгового" штучного банкрутства, які останнім часом застосовуються найбільшими боржниками. Ця схема полягає у штучному затягуванні процесуальних термінів розгляду справ та невнесенні рішення щодо формування реєстру вимог кредиторів. При цьому при припиненні судом провадження у справі на наступний день справа порушується за заявою іншого кредитора, але не доводиться до попереднього засідання суду. Унаслідок цього податкові органи не мають можливості заявити свої кредиторські вимоги.

Аби не сплачувати до бюджету податковий борг, підприємство-боржник штучно створює кредиторську заборгованість та надає до господарського суду завідомо неправдиву офіційну заяву про порушення справи про банкрутство. В іншому разі ділячі зумисне перекручують дані бухгалтерського обліку, приховуючи у такий спосіб активи, вартість яких цілком достатня для погашення заборгованості (передані в оренду, у кредит платоспроможному дебітору, внески до статутного фонду). А вже опісля надає до господарського суду завідомо неправдиву заяву про свою фінансову неплатоспроможність та порушення справи про банкрутство [10].

Останнім часом поширились схеми фіктивного банкрутства підприємств за допомогою тіньових бізнес-структур. Нерідко підставою для багатьох ліквідаційних процедур є цілеспрямована протизаконна діяльність посадових осіб підприємств-боржників з доведення їх до стійкої неплатоспроможності з метою заздалегідь запланованого перерозподілу майна на користь певних зацікавлених осіб, або ж з метою мінімізації податкових зобов'язань. Цього можна досягти шляхом створення неіснуючої заборгованості через фіктивні або завідомо невігідні договори купівлі-продажу, оренди, використання подрібних накладних та актів виконаних робіт, заниження балансової вартості основних засобів підприємства, їх приховування і т. д. Це дозволяє мінімізувати свої податкові зобов'язання та уникнути

розрахунків із кредиторами, а також присвоїти майнові активи цілком рентабельних суб'єктів підприємства.

Наприклад, на початку грудня 2010 року в Україні було виявлено та ліквідовано міжрегіональну злочинну групу, члени якої займалися організацією та супроводженням незаконних операцій з використанням "фіктивних" фірм, зокрема, забезпечували прискорену процедуру банкрутства підприємств. На замовлення підприємств з різних регіонів країни тіньові "фахівці" готували та подавали до суду від імені однієї з "фіктивних" фірм завідомо неправдиві заяви про порушення справи про банкрутство цих суб'єктів господарської діяльності. У подальшому вони продовжували відстоювати "інтереси" підприємства в ході судових засідань та у процесі проведення ліквідаційної процедури. І за попередніми даними, за час своєї діяльності злочинна група, використовуючи процедуру банкрутства, ліквідувала понад 100 платоспроможних підприємств, загальний обіг коштів з якими сягав близько 3 мільярдів гривень [11].

Таким чином, можна стверджувати, що сам факт порушення справи про банкрутство чи визнання підприємства банкрутом багато в чому свідчить про те, що цьому передували якісь некоректні чи навмисні дії керівників підприємства-боржника.

Для усунення недоліків законодавства про банкрутство слід опрацювати концепцію його реформування. Щоб запобігти корупції необхідно створити певну державну структуру, яка б проводила оцінку майна, замість приватних компаній та оцінювачів, яких залучають у разі банкрутства. Але процедура банкрутства підприємства, яка проведена грамотно та виважено, принесе вигоди як кредитору, так і боржнику та знівелює всі ризики і негативні наслідки банкрутства підприємства для заінтересованих осіб.

Логічним було б створити спільну робочу групу з практиків, представників господарських судів, департаменту агентства з питань банкрутства, вчених, які б розробили якісно новий законопроект про банкрутство.

Наук. керівн. Сергієнко В. В.

Література: 1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 2. Юридичний Інтернет-журнал "Юстиніан". – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua>. 3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 4. Закон України "Про судоустрій і статус суддів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 5. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 06.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 6. Наказ "Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства від 26 жовтня 2010 року № 1361" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 7. Юридичний портал. – Режим доступу : <http://legalexpert.org.ua>. 8. Інтернет-портал "Український бізнес ресурс". – Режим доступу : <http://www.ubr.ua>. 9. Інтернет-портал "Банкрутство в Україні". – Режим доступу : <http://www.bankruptcyukraine.com>. 10. Правова бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaprago.net>. 11. Фінансовий Інтернет-портал. – Режим доступу : <http://news.finance.ua>. 12. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 13. Закон України "Про затвердження Методики оцінки вартості майна під час приватизації" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>. 14. Тематический сайт допомоги підприємствам-банкрутам и арбитражным управляющим Украины. – Режим доступу : <http://mishyn.com.ua>

УДК [336.77:332.2] (477)

Єрмоленко К. С.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА МОЛОДИХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто проблему сьогодення – придбання житла для молодих сімей, проаналізовано нормативні акти щодо проблеми придбання житла для молодих сімей, висунуто пропозиції щодо вдосконалення молодіжного кредитування.

Аннотация. Рассмотрена проблема сегодняшнего дня – приобретение жилья для молодых семей, проанализированы нормативные акты по проблеме приобретения жилья для молодых семей, выдвинуты предложения по совершенствованию молодежного кредитования.

© Єрмоленко К. С., 2011



Annotation. The problem of today – the acquisition of housing for young families, is considered, the regulations concerning the problem of acquisition of housing for young families are analyzed, forward proposals for improving youth credit are put.

Ключові слова: державна програма кредитування житла молодих сімей, державний фонд сприяння молодіжному будівництву, молодіжне кредитування, житло, молодь.

При створенні первинної ланки суспільства – сім'ї – у молодих людей існує ряд проблем, однією з них є житлоплоща, придбання якої є важкою проблемою, для рішення котрої потрібна допомога держави. З погіршенням демографічного стану в країні активним учасником стимулювання інвестицій в нове будівництво є держава. З 1998 року функціонує Державний фонд сприяння молодіжному будівництву відповідно до Положення про Державний фонд сприяння молодіжному будівництву, затвердженого Постановою КМУ від 26.10.2000 р. № 1604, передбачається кредитування на пільгових умовах за рахунок бюджетних коштів. Дана програма повинна вирішити проблему придбання житла для молодих сімей, і при стабільності на ринку нерухомості дати можливість незаможним придбати житло, а також принести непоганий прибуток банкам-позичальникам [1].

Згідно зі статистичними даними, лідерами з видачі молодіжних кредитів за рахунок засобів місцевих бюджетів і державних кредитів є Донецька, Луганська, Миколаївська і Дніпропетровська області. За 10 років роботи Фонду було забезпечено житлом більше 28 тисяч молодих сімей. У 2010 році житло отримали 390 сімей. У 2011 році за рахунок усіх програм Фонду планується забезпечити житлом не менше 1 тис. сімей. У кожному регіональному управлінні в черзі на здобуття молодіжного кредиту в середньому стоїть 500 – 600 сімей. У цілому в Україні їх близько 12 – 13 тис.

У всьому світі молодіжне кредитування достатньо популярне і доступне давно, в Україні ж воно лише починає набирати оборотів, а з постійною зміною влади постійно міняється і його концептуальна складова. Підтвердженням цього є те, що хоча програми молодіжного кредитування в нашій країні діють уже впродовж десяти років, його частка настільки мала, що не робить впливу на ринок нерухомості в цілому [2].

Наказом Мінрегіонбуду визначений фонд виконавцям цієї програми. Вони займаються всіма документами, які необхідні для того, щоб донести до людини ці 30 % державної фінансової допомоги. Для реалізації цієї програми в Харківській області в держбюджеті передбачено 20 млн грн, на рахунок "Жилстрой-1" уже надійшло 9 млн грн. Державна підтримка розраховується з розрахунку 21 кв. м на людину і 20 кв. м на сім'ю й помножується на граничну вартість квадратного метра, встановлену Постановою Кабміну (5 тис. 148 грн). Тому залежно від складу сім'ї сума державної допомоги буде різною. У середньому на людину виділяється близько 70 тис. грн. На ті договори, які укладені на сьогоднішній день, буде витрачено 1,5 млн грн. Тих 9 млн грн, які є, в середньому вистачить на 120 осіб. 12.01.2011 на сесії міськради депутати затвердили кошторис витрат на виконання Міської цільової програми молодіжного житлового кредитування на 2011 – 2012 роки. На фінансування цієї програми передбачається щорік виділяти з бюджету міста по 5 млн грн [3].

Реалізація Програми в 2011 році надасть можливість 13 – 15 молодим сім'ям харків'ян скористатися правом на здобуття пільгових довгострокових кредитів і поліпшити житлові умови шляхом будівництва (придбання) 1 000 кв. м загальною площею житла. Але не все так добре як говорять, інколи просто обіцяють.

Передбачається, що засоби державного бюджету, які після розподілу наглядовою радою Фонду будуть виділені для надання кредитів молодим сім'ям у Харківській області, прямуватимуть саме на цей об'єкт. На міській сесії 27 жовтня 2010 року була прийнята міська цільова програма молодіжного житлового кредитування на 2011 – 2012 рр. [4].

Таким чином, сама по собі ідея молодіжного кредитування хороша, але потребує удосконалення. Можна запропонувати декілька вирішень даної проблеми: створення розпорядження органів регіонального управління про виконання програми молодіжного кредитування; створення компетентного органу для здійснення контролю за використанням засобів державного Фонду, інвесторських засобів і засобів сімей, які вже беруть участь у програмі; здійснення контролю за будівництвом, раціональним використанням матеріалів, трудових ресурсів; відповідальність за невиконання, нераціональне використання засобів і порушення прийнятих програм кредитування молодих сімей у встановлені терміни; гідне фінансування [5].

Наук. керівн. Деркач В. В.

Література: 1. Сороколетова О. Как получить квартиру от государства [Электронный ресурс] / Ольга Сороколетова // Дело. – 26.02.2011. – Режим доступа : <http://delo.ua/business/kak-poluchit-kvartiru-ot-gosud-152921/>. 2. Харьковский портал новостроек "СтройОбзор" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.stroyobzor.net.ua/news.php?ournews_full_id=5801. 3. Ворошилов А. Квартира для молодой семьи, или как судиться с государством / А. Ворошилов // Зеркало недели. – 2009. – 29 августа. – № 32. 4. Голубченко М. Ипотечная сказка: украинцы могут получить беспроцентный кредит на жилье, правда, лишь пройдя "огонь, воду и медные трубы" [Электронный ресурс] / М. Голубченко. – Режим доступа : <http://ipoteka.net.ua/category/news/molodezhnoe-kreditovanie/>. 5. Уряд схвалив проект постанови щодо програми доступного житла [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.molod-kredit.gov.ua/news/334>.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА СТОРИН ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Анотація. Визначено сторони договору у сфері житлово-комунальних послуг та розкрито їх правове становище.

Аннотация. Определены стороны договора в сфере жилищно-коммунальных услуг и раскрыто их правовое положение.

Annotation. The parties of contract for housing services are considered and legal status is disclosed.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, договір про надання житлово-комунальних послуг, споживач житлово-комунальних послуг.

Житлово-комунальне господарство – це галузь народного господарства, результати фінансово-господарської діяльності якої значною мірою визначають соціально-економічні показники розвитку суспільства. Тому в сучасних умовах реформування економіки забезпечення ефективного функціонування та фінансового оздоровлення ЖКГ повинно бути одним з основних аспектів трансформації національної економіки.

На сьогоднішній день положення в житлово-комунальній сфері практично у всіх видах діяльності підійшло до критичного рівня. Недосконалість системи соціального захисту населення у сфері житлово-комунального господарства, неякісне надання житлово-комунальних послуг, низький рівень поінформованості населення, неузгодженість норм законодавства і відсутність у ньому певних норм щодо регулювання взаємовідносин споживачів і виробників житлово-комунальних послуг зумовлює зростання актуальності розгляду проблеми взаємовідносин сторін договору на надання житлово-комунальних послуг.

Проблеми розвитку і реформування ЖКГ, у тому числі проблеми взаємовідносин сторін договору на надання житлово-комунальних послуг, знайшли своє відображення у наукових роботах багатьох учених-економістів і практиків. Значний внесок у розробку даної тематики зробили І. Галиця, С. Дзезик, В. Кучеренко, В. Ніколаєв, Т. Рибалка, В. Сергієнко, О. Харламова, Л. Чернишова.

Разом з тим в умовах формування в державі соціально-орієнтованої ринкової економіки теоретичні та прикладні аспекти даних проблем житлово-комунального господарства потребують подальшого опрацювання.

Метою даної роботи є визначення правового становища сторін договору про надання житлово-комунальних послуг.

Законодавство України у сфері житлово-комунальних послуг згідно зі ст. 4 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" базується на Конституції України і складається з нормативно-правових актів у галузі цивільного, житлового законодавства, цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері житлово-комунальних послуг.

Учасниками відносин у сфері житлово-комунальних послуг згідно з п. 2 ст. 19 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" є: власник, споживач, виконавець, виробник [1].

Ураховуючи те, що відносини, які складаються у процесі задоволення соціально-економічних потреб споживачів, є приватними, слід зазначити, що відносини між виробником та споживачем мають установлюватися на підставі договору. Про це говорить і п. 1 ст. 19 Закону України "Про житлово-комунальні послуги".

У свою чергу, договір повинен укладатися на основі свободи волевиявлення та свободи договору. Так, згідно з п. 3 ст. 203 ЦК України волевиявлення учасника правочинну має бути вільним і відповідати його внутрішній волі. Тобто ніхто не має права примушувати особу до укладення договору, а при укладанні договору сторони мають рівні права [2].

Закони України "Про житлово-комунальні послуги" і "Про теплозабезпечення" передбачають, що всі комунальні послуги надаються виключно за наявності договору, укладеного між сторонами у письмовій формі. Тому слід зазначити, що договір, який виникає на підставі публічної оферти, не може бути тим інструментом, що регулює відносини з приводу надання комунальних послуг, через те, що такий договір вважається укладеним усно, а згідно з п. 1 ст. 206 ЦК України усно можуть вчинятися правочини, які повністю виконуються сторонами у момент їх вчинення [3].

Договір на надання житлово-комунальних послуг – цивільний договір, за яким одна сторона – виконавець (виробник) – зобов'язується надати житлово-комунальні послуги, а інша (споживач) – зобов'язується



оплатити надані послуги. Правове регулювання укладення договору на надання житлово-комунальних послуг, основні права та обов'язки сторін договору здійснюються Законом України "Про житлово-комунальні послуги", а також іншими нормативними актами.

Договір на надання житлово-комунальних послуг набирає чинності з моменту його укладення. У разі, якщо виконавець не є виробником житлово-комунальних послуг, відносини між ним та виробником регулюються окремим договором, який укладається відповідно до вимог ст. 26 Закону "Про житлово-комунальні послуги". У разі зникнення потреби в отриманні послуги або відмови споживача від користування послугою виконавця/виробника споживач має право розірвати договір у порядку, встановленому Законом.

Сторонами договору на надання житлово-комунальних послуг є: виконавець (суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальної послуги споживачеві відповідно до умов договору); виробник (суб'єкт господарювання, який виробляє або створює житлово-комунальні послуги, а також надає послуги) і споживач.

Основні права та обов'язки сторін договору встановлюються Законом "Про житлово-комунальні послуги" та договором.

У разі порушення виконавцем умов договору споживач має право викликати його представника для складення та підписання акта-претензії споживача, у якому зазначаються строки, види, показники порушень тощо. Представник виконавця повинен з'явитися на виклик споживача не пізніше строку, визначеного договором. Акт-претензія складається споживачем та представником виконавця і скріплюється їхніми підписами. Акт-претензія споживача подається виконавцю, який протягом трьох робочих днів вирішує питання про перерахунок платежів або видає споживачеві обґрунтовану письмову відмову в задоволенні його претензії [4].

Положення в житлово-комунальній сфері практично у всіх видах діяльності підійшло до критичного рівня. Виробничі потужності галузі швидко старіють, інвестиції знижуються, устаткування зношується. Багато підприємств були і залишаються збитковими. Рівень надійності і стійкості функціонування систем житлово-комунального господарства в нашій країні завжди був достатньо низький.

Недосконалість системи управління житлово-комунальним господарством України, зволікання з його реформуванням призвели до того, що підприємства галузі неспроможні ефективно працювати в ринкових умовах і надавати споживачам послуги належних рівня та якості.

Кожен третій жилий будинок потребує капітального ремонту. В аварійних та ветхих будинках проживає 202,4 тис. осіб, які потребують відселення з наданням необхідного житла. Майже у 85 % жилих будинків підвищеної поверховості (10 поверхів і вище) система протипожежного захисту не працює або її технічне обслуговування не здійснюється.

В аварійному стані перебувають майже третина водопровідно-каналізаційних та теплових мереж, близько 30 % теплових пунктів, понад 15 % мостів та шляхопроводів.

Існує гостра необхідність заміни 82 % рухомого складу міського електричного транспорту та близько 35 % трамвайних колій, контактної та кабельної мереж, 70 % автотранспорту у сфері благоустрою, близько 40 % насосного обладнання та котлів, понад 20 тис. ліфтів тощо.

Слід зазначити, що з кожним роком погіршується якість житлово-комунальних послуг. Так, порушуються строки початку і закінчення опалювального сезону, послуги з централізованого теплопостачання надаються з відхиленням від нормативних вимог. У ряді міст взагалі відсутнє централізоване постачання гарячої води, в окремих регіонах гаряча вода подається лише в зимовий період.

Більш як половина міст з населенням понад 100 тис. осіб забезпечується питною водою не цілодобово, а за графіком. Незадовільний технічний стан водопровідних мереж призводить до вторинного забруднення питної води і загрози виникнення інфекційних захворювань [5].

Якщо споживач кожен місяць сумлінно оплачує житлово-комунальні платежі, то, безумовно, в нього є повне моральне право вимагати від комунальних служб такого самого ставлення. Проте, на жаль, якісні послуги з боку комунальників поки що зустрічаються рідко. Обґрунтовувати це можна чи то нашим менталітетом, чи то заборгованістю інших мешканців. Але вимагати того, що вам юридично повинні за укладеним договором про житлово-комунальні послуги, безумовно, просто необхідно, інакше ваші комунальні витрати можна буде назвати благодійністю. При цьому за невиконання або неякісне виконання договору, згідно із законами України "Про житлово-комунальні послуги" і "Про захист прав споживачів", можна стягнути не тільки штрафні санкції, але й компенсацію морального збитку [6].

Заборгованість мешканця з оплати комунальних послуг ще не означає можливість застосування жорстких таких санкцій, як, наприклад, відмова у видачі необхідних документів або у скоєнні будь-яких дій. На вході до багатьох "комунальних храмів" можна побачити оголошення приблизно такого змісту: "Для отримання будь-яких документів необхідно надати квитанції про оплату комунальних послуг". Тобто за наявності комунальної заборгованості деякі жеки вирішують позбавити громадян усіх бюрократичних благ. Правда, на жаль, часто мешканці не підозрюють про те, що така акція не має нічого спільного з законом. А з тих, хто про це знає, тільки одиниці зважуються на боротьбу з подібними явищами. Але саме вони і перемагають в ній [5].

На сьогоднішній день, як відомо, взаємовідносини між виробником (виконавцем) та споживачем у сфері житлово-комунального господарства узгоджуються укладанням договору.

На думку автора, це цілком виправдано, адже саме в договорі узгоджуються права та обов'язки виконавця і споживача, порядок розрахунків щодо наданих послуг, їх якість. Також у договорі прописується відповідальність сторін та термін дії договору. Варто зазначити, що якщо при укладенні договору виникає низка порушень, наприклад, у плані неякісного надання житлово-комунальних послуг, порушеннями сторонами своїх обов'язків тощо, то якби надання даних послуг здійснювалося на бездоговірній основі, тоді б взагалі панував постійний безлад, незрозумілості в розмежуванні прав та обов'язків сторін спостерігалися б суцільні порушення з боку обох сторін.

Таким чином, на думку автора, існування саме договірних відносин між виробником (вико-навцем) та споживачем у сфері житлово-комунального господарства є обов'язковою умовою їх взає-мовідносин.

Наук. керівн. Перепелиця І. К.

Література: 1. Закон України "Про житлово-комунальні послуги" від 24.06.2004 р. № 1875-IV // Офіційний вісник України 2004. – № 30. – Т. 1. – Ст. 49. – Ст. 1985. – Код акта 29578/2004 2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Голос України – від 12.03.2003 р. – № 45. 3. Сергієнко В. В. Захист прав споживачів у сфері надання житлово-комунальних послуг [Електронний ресурс] / В. В. Сергієнко. – Режим доступу : <http://www.journal.yurpayintel.com.ua>. 4. Договір на надання житлово-комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.advokat-didenko.com>. 5. Житлово-комунальний споживач: як відстояти свої інтереси перед комунальними службами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://crimealawyers.com>. 6. Закон "Про захист прав споживачів" від 12.05.1991 р. № 1024-ХІІ // Відомості Верховної ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.

УДК 351.77:332.14

Гура С. О.

Канд. пед. наук, доцент кафедри прикладної психології
Національного університету цивільного захисту України

Хаунова Ю. М.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Анотація. Присвячено проблемі охорони здоров'я у сучасній Україні, розглянуто правові акти про охорону здоров'я та надано рекомендації щодо поліпшення стану охорони здоров'я працюючого українця.

Аннотация. Посвящено проблеме здравоохранения в современной Украине, рассмотрены правовые акты о здравоохранении и представлены рекомендации относительно улучшения состояния здравоохранения работающего украинца.

Annotation. The article is dedicated to the problem of health protection in modern Ukraine, legal acts about health protection are considered and recommendations in relation to the improvement of the state of health protection of working Ukrainians are given.

Ключові слова: законодавство України про охорону здоров'я, працююча людина, роботодавець, охорона здоров'я.

Кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед майбутнім поколінням за рівень здоров'я та його охорону. Добре здоров'я забезпечує нам довге й активне життя, сприяє виконанню планів, подоланню труднощів, дає можливість успішно вирішувати життєві завдання. За даними статистики, тільки на 10 % здоров'я нації залежить від розвитку системи охорони здоров'я. Тому, на думку автора, в сучасній Україні потрібно серйозно ставитися до питання профілактики охорони здоров'я нації взагалі та охорони здоров'я сучасного українця на виробництві зокрема.

Мета дослідження – розглянути правові акти про охорону здоров'я та надати рекомендації щодо поліпшення стану охорони здоров'я працюючого українця.

Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають правові, організаційні, економічні і соціальні початки охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини в цій сфері з метою



забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, які шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, поліпшення спадковості [1].

При плануванні заходів з охорони праці слід керуватися ст. 21 Закону України "Про охорону праці" [2], відповідно до якої фінансування охорони праці здійснюється з фондів охорони праці. Згідно зі ст. 17 цього ж Закону, роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічного обов'язкового медичного догляду осіб до 21 року. Порядок проведення медичних оглядів визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я. Роботодавець має право в установленому Законом порядку притягти працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності, а також зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати. У ст. ж 19 зазначено, що фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем.

На підприємствах, що утримуються за рахунок бюджету, витрати на охорону праці передбачаються в державному або місцевих бюджетах і становлять не менше 0,2 % від фонду оплати праці. Регулювання охорони праці згідно зі ст. 20 визначається через колективний договір. Він передбачає забезпечення робітникам соціальних гарантій у сфері охорони праці на рівні, не нижчому передбаченого законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці і виробничого середовища. У ст. 25 вказаного Закону йдеться мова про розрахунок розміру страхового внеску для кожного підприємства Фондом соціального страхування від нещасних випадків за умови досягнення належного стану охорони праці та зниження рівня або відсутності травматизму і професійної захворюваності внаслідок здійснення роботодавцем відповідних профілактичних заходів, може бути встановлено знижку до нього або надбавку до розміру страхового внеску за високий рівень травматизму і професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці.

Для того щоб вирішити дані проблеми необхідно розробити комплексний план заходів, який буде підтримуватися фінансово і постійно контролюватися з боку держави та органів місцевого самоуправління.

Роботодавець має право в установленому законом порядку притягти працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності, а також зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок позачерговий медичний огляд працівників:

- за заявою працівника, якщо він вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язане з умовами праці;
- за своєю ініціативою, якщо стан здоров'я працівника не дозволяє йому виконувати добре свої трудові обов'язки;

За час проходження медичного огляду за працівниками зберігаються місце роботи (посада) і середній заробіток.

Для здійснення нововведень щодо поліпшення охорони здоров'я працівників слід внести зміни та доповнення в Закон України "Про охорону праці" та регіональні нормативно-правові акти місцевого самоуправління. Ці зміни мають стосуватися віку осіб, які підлягають щорічному обов'язковому медичному огляду. Це є необхідними у зв'язку з уведенням у дію нової пенсійної реформи, яка підвищить пенсійний вік громадян України. Уряд аргументує такі дії як факт складної економічної ситуації, яка змушує вживати таких жорстких заходів. Для цього необхідно підвищити вік осіб, для яких є необхідним проходження щорічного обов'язкового медичного огляду до 50 років [3]. Слід внести зміни до самої системи охорони здоров'я. Установлення адміністративного контролю зі сторони вищих органів управління охороною здоров'я за нижчими органами та за фондами обов'язкового медичного страхування дасть можливість усунути найбільш очевидні нераціональні витрати коштів бюджетів різних рівнів і коштів обов'язкового медичного страхування [4].

Одними із головних завдань реалізації запропонованих заходів є:

- включення до навчальних програм та засобів ЗМІ вивчення матеріалів про здоровий спосіб життя;
- включення до навчальних програм та засобів ЗМІ вивчення матеріалів про запобігання виникнення захворювань, про сучасні методи діагностики захворювання, про способи та розв'язання проблем, пов'язаних із захворюваннями;
- забезпечення раннього виявлення злоякісних пухлин у закладах охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну допомогу шляхом підвищення ефективності профілактичного огляду населення та диспансерного спостереження за хворими з передпухлинними захворюваннями;
- проведення роботи із забезпечення коштами лікувально-профілактичних закладів та закладів охорони здоров'я з боку держави та регіону.

Подальша результативність буде залежати від чіткої координації в роботі міністерств, відомств і установ, а також спеціалістів різного рівня.

Література: 1. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" // ВРР. – 1993. – № 4. – Ст. 19. 2. Закон України "Про охорону праці" // ВРР. – 1992. – № 49. – Ст. 668. 3. Пенсійна реформа в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://profi-forex.org/news>. 4. Шляхи поліпшення керованості системи охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uamconsult.com>. 5. Стратегія розвитку України у період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Зміст

Секція 1

“Проблеми розвитку регіонів України на сучасному етапі”

Пілат Г. І. Оцінка соціально-економічного розвитку Харківського регіону.....	3
Сазонова О. С. Состояние и проблемы развития инновационной деятельности в Украине.....	4
Уманець М. В. Антикризисний менеджмент банку – запорука фінансової стабільності регіону.....	5
Шевченко К. О. Аналіз впливу тіньової економіки на розвиток України і методи боротьби з нею.....	6
Ставицкая Е. А. Антидемпинговые процедуры как механизм защиты отечественных производителей на рынке товаров и услуг.....	8
Бондар А. В. Розвиток банківського сектору в Харківському регіоні.....	9
Белов С. О. Підприємства гірничо-металургійного комплексу як найважливіше джерело економічного розвитку України.....	10
Тітова М. Г. Проблема інноваційно-інвестиційного розвитку економіки.....	11
Фролова Н. С. Проблеми механізму банкрутства та шляхи їх подолання.....	12
Сиволоб А. О. Інвестиційна діяльність венчурних фондів у контексті інноваційного розвитку.....	14
Асхабов О. Г. Аналіз розвитку сільського господарства Харківського регіону.....	15
Устїненкова М. А. Аналіз доходів населення у Харківському регіоні.....	16
Селюкова М. О. Особливості інвестиційної діяльності підприємств України та напрями підвищення її ефективності.....	17
Прутской А. А. Состояние и перспективы применения в Украине биодизельного топлива.....	19
Прохорова І. С. Проблеми демографічного розвитку в Україні.....	20
Шилькова А. А. Рекреационный комплекс Крыма: состояние и проблемы развития.....	21
Рябищева О. В. Проблеми розвитку малого підприємництва.....	22
Анциферов В. А. Анализ демографической ситуации в Украине.....	24
Ципаринда А. О. Проблеми сучасного українського села.....	25
Бліндюк А. С. Державне регулювання в ринковому господарстві.....	26
Черниченко А. О. Характеристика природно-ресурсного потенціалу Харківської області.....	27
Валько Э. П. Проблеми демографічної ситуації в Україні.....	28
Тітова А. І. Аналіз інвестиційної діяльності в Україні.....	29
Брезицька К. Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах.....	30
Бондаренко А. Ю. Соціалізація господарського механізму та його вплив на стан соціально-економічного розвитку України.....	32
Борисенко С. С. Розвиток ринку праці в Україні.....	33
Тимоценко О. А. Гендерні особливості ринку праці в Україні.....	34



Шевченко Т. О. Проблеми інноваційної діяльності промислових підприємств регіону.....	35
Витнова В. В. Проблеми регіональної інвестиційної політики України	37
Щербакова О. М. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в умовах нового податкового законодавства України	38
Горячківська Ю. В. Перспективи розвитку малого бізнесу в Україні на сучасному етапі розвитку економіки.....	39
Струкова Н. В. Недоліки нормативно-правової бази банкрутства в Україні.....	40
Петренко М. С. "Турбоатом" – жемчужина отечественной промышленности.....	42
Каращук І. В. Олійно-жирова промисловість України	43
Пенчукова Ю. В. Промисловість Харківського регіону: проблеми розвитку та шляхи їх подолання.....	44
Лопанчук А. В. Ризики секьюритизации финансовых активов в Украине.....	45
Кравченко Г. Г. Проблема вугільної промисловості Донецького регіону.....	47
Пелагей Т. Ю. Аналіз сучасної демографічної ситуації в Україні	48
Кравченко Ю. С. Аналіз та проблеми демографічної ситуації в Україні.....	49
Нестеренко В. Г. Рынок рабочей силы Автономной Республики Крым.....	50
Кравченко А. С. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України.....	52
Дурасова Е. А. Машиностроение Харькова.....	53
Дмитренкова М. Ю. Соціальна відповідальність бізнесу: переваги та недоліки.....	54
Діденко С. С. Лізинг в Україні (проблеми та перспективи розвитку).....	55
Грязнов О. Ю. Житловий фонд України.....	56
Клокар М. В. Безробіття як головна проблема розвитку Закарпатської області та шляхи її вирішення.....	57
Трофименко М. Є. Аналіз бідності в Україні та методи боротьби з нею	58
Солоцьких В. В. Проблеми працевлаштування молоді.....	60
Шевцова О. С. Процессы урбанизации в Украине.....	61
Головаш Я. В. Взаємовідносини України та НАТО.....	62
Матющенко О. С., Родоманова А. С. Регіональні тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.....	63
Кретова Е. А. Повышение конкурентоспособности экономики Украины за счет инноваций.....	64
Лазаренко К. А. Характеристика машинобудування Харківської області	66
Кунченко А. О. Сучасні проблеми реструктуризації промислового комплексу регіону.....	67
Лук'янченко В. В. Поєднання наукових досліджень і інноваційного менеджменту на малому виробничому підприємстві.....	68
Коваленко Е. А. Прожиточный минимум работника в Украине	69
Іванова Т. І. Проблеми та перспективи освоєння нафтогазового потенціалу українського сектору акваторії Чорного та Азовського морів	71
Ле Хонг Фіонг. Проблеми малого бізнесу в Україні та шляхи їх подолання	72
Арутюнян В. М. Проблеми державного регулювання у сфері господарської діяльності	73
Журавлева И. Л. Определение особенностей и перспектив развития социально-трудовых отношений в Украине.....	74

Жиліна А. О. Перспективи, можливості і проблеми інвестицій в АПК України.....	76
Архипова О. С. Регіональна політика України: проблеми та механізми реалізації.....	77
Клычева Н. А. Водообеспечение – одна из главных проблем развития регионов.....	78
Грачева О. О. Рынок труда в Украине.....	79
Живов В. В. Инвестиционная привлекательность регионов: факторы ее формирования и методы оценки.....	80
Мищенко І. В. Характеристика промисловості України.....	82
Момот К. В. Роль освіти у формуванні людського капіталу.....	83
Мороз А. С. Стан промисловості в період фінансової кризи.....	84
Наконечна Ю. С. Аутсорсинг та його застосування в Україні.....	86
Невольник А. І. Аналіз безробіття в Україні та основні шляхи його державного регулювання.....	87

Секція 2

“Ефективна діяльність підприємств як основа розвитку регіону”

Алексєенко Т. А., Костюк О. П. Менеджмент у банківській діяльності.....	89
Таран І. С. Теоретичні основи формування інвестиційної політики підприємства.....	90
Луценко Д. Є. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних умовах господарювання.....	91
Лихоманова О. С. Формування цінової політики торговельного підприємства.....	93
Щоткіна О. В. Вплив корпоративної культури на ефективну діяльність колективу організації.....	94
Тума Ю. О. Заходи захисту комерційної таємниці на підприємстві.....	95
Гладкая Е. А. Затраты как объект управления.....	96
Котляревская К. Ю. Проблемы совершенствования управления предприятием в современных условиях.....	98
Громько Е. К., Жолудева О. В. Обоснование выбора эффективных методов подбора персонала на предприятии.....	99
Васильєва Г. О. Забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні.....	100
Золотухіна Я. І. Проблеми трансформації організаційно-правових форм акціонерних товариств в Україні.....	101
Дранченко К. В., Кузнецова Г. С. Теоретичні підходи до визначення поняття “конкурентоспроможність продукції”.....	103
Біляєва В. Ю. Ризик-менеджмент кредитної діяльності банку.....	104
Гелашвілі Г. Г. Доцільність проведення аналізу фінансового стану підприємств в Україні.....	105
Беженарь О. А. Антикризисная политика предприятия.....	106
Гончар В. В. Маркетинг інновацій як умова забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства.....	108
Книш Ю. О. Екологічний менеджмент як невід’ємна складова менеджменту сучасного підприємства.....	109



Ковтун А. В. Напрями підвищення продуктивності та мотивації праці на підприємстві.....	110
Ковзун Л. І. Банкрутство підприємства як економічне явище.....	111
Тимошук Б. В. Управління оподаткуванням підприємницького сектору України.....	113
Стібель М. Г. Кадрова політика організації	114
Степанова О. В. Напрями мінімізації ризиків підприємницької діяльності в Україні.....	115
Журавлева К. К. Амортизация человеческого капитала.....	116
Деревянко К. Д., Коваленко О. А. Эффективность использования основных средств на промышленных предприятиях	118
Криворучко А. С. Обґрунтування показників аналізу витрат на персонал.....	119
Купіна С. В. Управління конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств у сучасних умовах.....	121
Стрельченко А. А. Повышение привлекательности промышленных предприятий для инвесторов.....	122
Скаска И. Н. Охрана коммерческой тайны как фактор повышения конкурентоспособности предприятия.....	123
Михайличенко О. С. Самоменеджмент как технология управления и саморазвития менеджера.....	125
Ярцева Т. А. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства в Україні на сучасному етапі економічного розвитку.....	126
Мурадова Л. А. Роль розвитку персоналу в ефективному менеджменті персоналу.....	127
Тищенко О. О. Конкурентоспроможність продукції та шляхи її підвищення.....	129
Осовий К. К. Формування компенсаційної політики та її значення в мотивації персоналу підприємства.....	130
Онимченко Т. И. Определение резервов роста производительности труда на предприятиях в Украине.....	131
Кравченко Д. С. Принципы формирования ценовой политики предприятия.....	132
Мойсак О. В. Чинники і резерви зростання прибутку підприємства в сучасних умовах.....	134
Мордовец А. В. Аутсорсинг как элемент управленческого решения на предприятиях.....	135
Муравйова М. Ю. Підвищення ефективності управління мотивацією праці на підприємстві.....	136
Тарасова Т. И. Инновационная система предприятия.....	137
Охмуш А. Г. SWOT-анализ как метод определения конкурентных преимуществ банка	139
Рязанов Р. С. Професійний розвиток персоналу як фактор ефективної діяльності підприємства.....	140
Масальцева О. Ю. Фінансова безпека як складова економічної безпеки підприємства.....	141
Полова А. І. Управління фінансовою стійкістю підприємства	143
Обуховська О. В. Обґрунтування вибору ефективних методів мотивації праці персоналу на підприємстві.....	144
Щеретун А. С. Особливості управління ризиками у банківській діяльності.....	145
Башкірова І. О. Кадрова політика підприємства в сучасних умовах.....	146

Бачкір Ю. Г., Коваль І. Ю. Теоретичні та практичні основи тайм-менеджменту	147
Чмихало О. Л. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства	148
Нагорная И. А. Проблемы перехода предприятия на устойчивый уровень развития.....	150
Прохоренко Т. Ю. Підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств в Україні в умовах кризи	151
Сауляк Д. В. Методи мотивації праці на підприємствах у сучасних умовах господарювання	152
Письменная Е. С. Процесс стратегического планирования	153
Ус Д. О. Вплив мотивації праці на зростання результатів праці.....	155
Тюлебаева М. Н. Мотивация и стимулирование как факторы повышения производительности труда.....	156
Торбієвська К. М. Управління новітніми технологіями як основа підвищення ефективності діяльності підприємства	157
Шевченко К. О. Кредитоспроможність позичальника як один з методів мінімізації кредитного ризику.....	159
Чаговец А. М. Соціально-орієнтований менеджмент: об'єктивна необхідність і суть	160
Хребтов И. В. Осуществление процесса внутрифирменного финансового планирования на предприятии.....	161
Ходжабердыева Л. М. Кластерные объединения в условиях глобализации экономики.....	162
Филькин О. С. Выбор поставщика материально-технических ресурсов на предприятиях Украины.....	164
Токарь Е. С. Необходимость инвестиций в человеческий капитал	165
Торопыгина М. В. Инновационная деятельность предприятий Украины.....	166
Філюшина Ю. В. Дослідження сутності поняття "ризик-менеджмент"	167
Стасюк В. О. Удосконалення управління персоналом на вітчизняних підприємствах.....	169
Пересада А. С. Сутність розвитку персоналу на підприємстві	170
Поступна Л. М. Теоретичні аспекти нормування праці	171
Тоюнда А. О. Управління трудовими конфліктами.....	173

Секція 3

"Правові аспекти регіонального управління"

Лукашов В. Д. Захист прав споживачів за законодавством України.....	175
Дворцова К. В. Правовые аспекты международного экономического договора.....	176
Ковальчук А. А. Переваги та недоліки єдиного і фіксованого податків після прийняття Податкового кодексу.....	177
Соляник Н. Ю. Вулиці і дороги міст та інших населених пунктів.....	179
Раскопов М. С. Проблема механізму державного регулювання регіональної політики	180
Инщина И. С. Правовые аспекты создания свободных экономических зон в Украине	181



Клименко Д. С. Правові аспекти регіональної політики в Україні.....	183
Сотникова М. И. Упущения законодательной базы Украины.....	184
Войченко О. Н. Правовое регулирование иностранных инвестиций в Украине.....	185
Парака О. М. Проблема удосконалення правового регулювання банківської системи України.....	187
Трембач Ю. С. Правовое решение проблемы коррупции в стране и регионе.....	188
Поклонська Л. С. Законодавча база рекламної діяльності в Україні.....	190
Бубнова Е. В. Теоретические основы правового регулирования международных экономических отношений.....	191
Ткаченко М. М. Правове регулювання тіньової економіки в Україні.....	192
Мураш Н. Ю. Адміністративно-правове регулювання у сфері культури на Харківщині.....	193
Дубровна Н. С. Проблеми правового регулювання діяльності ломбардів.....	194
Сторожко О. А. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности.....	196
Попов І. І. Фінансове планування як елемент господарського планування в системі правового регулювання економіки ФРН: порівняльно-правовий аспект.....	197
Поляков М. Ю. Деякі аспекти боротьби з корупцією в Україні.....	199
Никитенко А. Н. Недостатки правового регулирования процесса банкротства хозяйствующих субъектов в Украине.....	200
Винниченко А. В. Совершенствование законодательства – необходимое условие повышения инвестиционной привлекательности Харьковского региона.....	202
Гутенко В. С. Вільні економічні зони в Україні: проблеми становлення та розвитку.....	205
Кареліна А. С. Правові аспекти створення та управління Північно-східного регіонального центру інноваційного розвитку.....	206
Довбня У. М. Регулювання цін на рівні держави та регіонів.....	208
Васив И. Т. Налоговая реформа в Украине.....	209
Скришевська Т. А. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні.....	211
Черніков В. О. Правове регулювання соціальних економічних зон в Україні.....	212
Александріна М. С. Фіктивне банкрутство та його вплив на розвиток економіки регіону.....	214
Єрмоленко К. С. Державна програма кредитування житла молодих сімей в Україні.....	217
Бодня Т. В. Проблеми правового становища сторін договору про надання житлово-комунальних послуг.....	219
Гура С. О., Хаунова Ю. М. Регіональна політика у сфері охорони здоров'я: шляхи її реалізації в Україні та правові аспекти.....	221